

SVT VI : 24 ; 2

041	kieli	finfre
245	nimeke	Väenlasku Helsingissä, Turussa, Tampereella, Wiipurissa, Oulussa ja Porissa 1 p:nä joulukuuta 1890
246	rinnakkaisn. fre	Recensement de la population de Helsingfors, d'Åbo, de Tammerfors, de Wiborg, d'Uléåborg et de Björneborg au 1:er Décembre 1890
248	osan tiedot	Toinen vihko
248	osan tiedot fre	Deuxième livraison
250	painos	2., korjattu ja lisätty painos
260	julkaisija	Helsinki : [Tilastollinen päätoimisto], 1897
440	sarja fin	Suomen virallinen tilasto 6 : 24 ; 2
500	ylänimeke	Väkiluvun-tilastoa
500	huom.	Väestölaskenta
598	huom.	svt - Suomenmaan virallinen tilasto
650	svt aihealue	Väestö - Befolkning - Population
650	tietovuosi	1890
651	alue	Suomi - Finland

SUOMENMAAN VIRALLINEN TILASTO.

VI.

II
VÄKILUVUN-TILASTOA.

24.

Väenlasku Helsingissä, Turussa, Tampereella, Wiipurissa,
Oulussa ja Porissa 1 p:nä Joulukuuta 1890.

TOINEN VIHKO.

TOINEN, KORJATTU JA LISÄTTY PAINOS.

Recensement de la population de Helsingfors, d'Åbo, de Tammerfors,
de Wiborg, d'Uléåborg et de Björneborg au 1:er Décembre 1890.

DEUXIÈME LIVRAISON.

DEUXIÈME ÉDITION, REVUE ET AUGMENTÉE.

HELSINGISSÄ,

KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA,

1897.

Sisältö.

	Siv.
Esipuhe.	
Tekstiä (sivv. 1—215).	
Luku I. Talot, rakennukset ja huoneet . . .	1.
Helsinki	3.
Turku	47.
Tampere	77.
Wiipuri	95.
Oulu	115.
Pori	130.
Kertaus	144.
Luku II. Huonekunnat ja asumussuhteet . .	170.
Taulu-sovitteluja	185.
Luku III. Väestön jako ammatin ja elinkeinon mukaan	202.
Luku IV. Vieraiden alammaisten lukumäärä ja niiden jako sukupuolen, valtio- perän, säädyn ja elinkeinon mukaan	210.
Tauluja (siv. 1—143).	
I. Talot ja rakennukset.	
Helsinki	2.
Turku	13.
Tampere	14.
Wiipuri	15.
Oulu	16.
Pori	17.
II. Asuinrakennukset ja huoneet.	
Helsinki	18.
Turku	28.
Tampere	29.
Wiipuri	30.
Oulu	31.
Pori	32.

Table des matières.

	Page.
Avant-propos.	
Texte (pages 1—215).	
Chap. I. Propriétés, maisons et pièces . . .	1.
Helsingfors	3.
Åbo	47.
Tammerfors	77.
Wiborg	95.
Uléåborg	115.
Björneborg	130.
Récapitulation	144.
Chap. II. Ménages et logements	170.
Aperçu tabulaire	185.
Chap. III. Population par professions . . .	202.
Chap. IV. Individus n'étant pas sujets de Fin- lande et leur classification selon le sexe, l'origine et les professions . . .	210.
Tableaux (pages 1—143).	
I. Propriétés et maisons.	
Helsingfors	2.
Åbo	13.
Tammerfors	14.
Wiborg	15.
Uléåborg	16.
Björneborg	17.
II. Maisons habitables et pièces.	
Helsingfors	18.
Åbo	28.
Tammerfors	29.
Wiborg	30.
Uléåborg	31.
Björneborg	32.

	Siv.		Page.
III. Huonekunnat ja asuntosuhteet.		III. Ménages et logements.	
Helsinki	33.	Helsingfors	33.
Turku	46.	Åbo	46.
Tampere	50.	Tammerfors.	50.
Wiipuri	53.	Wiborg	53.
Oulu	56.	Uléåborg	56.
Pori	59.	Björneborg	59.
IV. Väestö jaettuna ammatin ja elinkeinon mukaan.		IV. Population par professions.	
Helsinki	62.	Helsingfors	62.
Turku	76.	Åbo	76.
Tampere	89.	Tammerfors.	89.
Wiipuri	100.	Wiborg	100.
Oulu	112.	Uléåborg	112.
Pori	123.	Björneborg	123.
V. Kaupungissa olevain vierasten alammaisten lukumäärä sukupuolen, valtioperän ja elinkeinon mukaan.		V. Individus n'étant pas sujets de Finlande, classés selon le sexe, l'origine et les professions.	
Helsinki	134.	Helsingfors	134.
Turku	136.	Åbo	136.
Tampere	138.	Tammerfors.	138.
Wiipuri	140.	Wiborg	140.
Oulu	142.	Uléåborg	142.
Pori	143.	Björneborg	143.

Oikaisuja:

- Tekstisivu 36, rivi 9 alhaalta, on: asuinrakennusta, lue: asuinrakennusryhmää.
- » 47, » 6 ylhäältä, on: linjan, lue: linjain.
- » 142, » 7 alhaalta, on: «Mylly», lue: «Mylly».
- » 167, » 3 » , on: useampi-rakennuksia, lue: useampi-kerroksisia.
- Taululiitteessä I, on: plaque, lue: tôle.
- » III, siv. 34, rivi 6 ylhäältä, on: Secification par quartier, lue: Spécification par section.
- » , siv. 45, rivi 3 ylhäältä, on: auxquelles celles appartiennent, lue: auxquels elles appartiennent.
- » IV, siv. 78, viimeinen sareke, on: 597, lue: 596.
- » , siv. 93, 5:s numerosareke, rivi 4 ylhäältä, on: 3, lue: 1.

E s i p u h e.

Tällä julkaisulla päättyy Tilastollisen Päätoimiston selonteko todellisen väenlaskun ja siihen yhdistetyn rakennustiedustelun tuloksista, joka 1 p:nä Joulukuuta 1890 suoritettiin Suomen kuudessa väkirikkaimmassa kaupungissa: Helsingissä, Turussa, Tampereella, Wiipurissa, Oulussa ja Porissa. Ensimmäinen vihko tätä selontekoa (Suomen Virallinen Tilasto VI: 20) yksinomaan esitti mainittujen kaupunkien henkilötalaston (väestön suuruuden, väestön jaon sukupuolen, iän, siviilisäädyn, syntymäseudun, äidinkielen, sivistyskannan, uskontunnustuksen y. m. mukaan); esillä oleva vihko taas etupäässä esittää niiden rakennus-oloja sekä huonekuntain ja niiden asumain huoneustojen suuruutta y. m. Mutta sen ohessa tässä vihkossa tehdään selkoa väestön jaosta ammatin ja elinkeinon mukaan sekä väenlaskussa läsnä-olleiden vieraiden alammaisten valtioperästä, säädystä ja elinkeinoista y. m.

Valitettavasti esiintyy tämä julkaisu nykyisessä, lopullisessa kunnossaan tuntuvasti myöhästyneenä. Yksi painos siitä ilmestyi tosin Helmikuulla 1895 ja jaettiin se viipymättä viranomaisille ja henkilöille omassa maassa. Mutta pian sen jälkeen havaittiin, että teoksen tekstiosasto oli melkoisessa määrässä virheellinen tai muuten epäluotettava. Lähemmin tarkastettaessa huomattiin lisäksi, että rakennustilastollisen alkuainekseen tarkastus täydellisyydessä ja pätevyyydessä oli epätydyttävä, sekä että tiedonantoja tässä ja muussa, tekstin kahdelle ensimmäiselle luvulle ja vastaaville taululitteille (I—III) perustana olevassa aineksessa oli käsitelty tai yhteensovitettu usein virheellisellä, osittain läpeensä konstruktivisella tavalla. Julkaisun enempi jakaminen siitä syystä keskeytettiin, ja uudistettu, mikäli mahdollista täydellinen puheenalaisen laajan ainekseen tarkastus ja muokkaaminen sekä siihen perustuva uusi painos päätettiin julkaistavaksi.

Sillä välin oli se virkamies, jolle oli annettu tehtäväksi väenlasku-kaavojen yhteensovittelu ja sittenkin, päitse mitä koskee taululitteitä IV ja V sekä muutamia muita, pienempiä, taulu-osia, uskottu julkaisun valmistaminen ja päättäminen, jonkun aikaa sen jälkeen kuin ensimmäinen painos oli ilmestynyt nimitetty toiseen virastoon; ja koska muut tehtävät aluksi estivät, saattoi toinen mies alottaa uuden painoksen valmistustöitä, muutamia pienempiä yksityiskohtia lukuun-ottamatta, vasta myöhemmin syksyllä mainittua vuotta, johon tulee lisäksi, että toi-

miston muuta henkilökuntaa ainoastaan hyvin vähäisessä määrässä on voitu käyttää tätä teosta varten. Mainitsematta ei tule myöskään jättää, että uuden tekstin painatus muun, parhaan kestävän painatustyön johdosta saattoi alkaa vasta noin kaksi kuukautta ensimmäisen luvun valmistuttua.

Esillä olevassa painoksessa ovat taululiitteet I ja II kokonaan uudestaan tehdyt, ja edellinen lisätty tiedonannoilla lämmityslaitoksilla varustettujen rakennusten kattamisaineesta. Sitä vastaan on taululiitettä III syistä, jotka edempänä tarkemmin mainitaan — ja koska myös se rahamäärä, joka oli myönnetty ylimääräisten apulaisten palkkaamiseksi väenlasku-aineksen muokkaamisessa, jo aikoja sitten oli ensimmäisen painoksen laatimisessa loppunut — vaan osaksi voitu uudestaan tarkastaa. Taululiitteet IV ja V, joita vastaan ei ole ollut syytä muistuttaa, ovat muuttamattomina. Mitä taas tekstiosastoon tulee, on se täydellisesti uudestaan laadittu, jolloin erittäinkin I Lukua on melkoisesti laajennettu. Kuten seuraava esitys osoittaa, on sen ohessa myös erityisiä aikaisemmin julkaistuja tiedonantoja niiltä aloilta, joita tämä vihko koskee, tarkastettu ja oikaistu, missä on aihetta ollut.

Helsingissä, Tilastolliselta Päätoimistolta, Huhtikuulla 1897.

A. B O X S T R Ö M.

Luku I. Talot, rakennukset ja huoneet.

Talojen, rakennusten ja huoneiden lasku kysymyskaavan *Litt. E:n*¹⁾ mukaan oli v. 1890, samoin kuin v. 1880, rajoitettuna kaupunkien omaan yhdistettyyn alaan eikä siis käsittänyt kaupunkien rajoihin koskevain maalaiskuntain maalla olevia esikaupunkeja y. m., jotka parilla paikkakunnalla (Turku ja Viipuri) muissa suhteissa (henkilöt, talouskunnat y. m.) otettiin laskuun.

Mitä tulee täten kootun aineksen laatuun, täytyy valitettavasti sanoa, että ylempänä mainittu, uudistettu tarkastus on osottanut siinä olevan, paitse ennen poistettuja puutteita, lukuisasti, osaksi melkoisestikin vajavaisuuksia ja virheitä. Jos kohtakin näitä viimeksi mainittuja nyt on voitu selvien syiden perusteella ja enemmittä mutkitta suureksi osaksi oikaista sekä useimmat muut puutteet monta eri tietä — osaksi Tilastollisen Päätoimiston hankkimain tietojen nojalla, osaksi viranomaisten ja yksityisten henkilöiden hyväntahtoisella avustuksella sekä osaksi etupäässä vähäpätöisten likimääräisten laskujen kautta, joita yleensä on voitu hyvin perustella — on autettu niin hyvin kuin on voitu ja ylipäänsä tyydyttävästi, niin valitettavasti ei ole siten kuitenkaan voinut kaikissa kohdin tapahtua. Muutamat osat Tampereelta tullutta ainesta on näet huomattu niin virheellisiksi, että niitä ei ensinkään ole saattanut tarkotukseensa käyttää, joten tuntuva vajoaus tämän kaupungin tiedonannoissa on syntynyt. Tästä kuitenkin edempänä lähemmin. — Sanotusta älköön kuitenkaan tehtäkö sitä johtopäätöstä, että v. 1890 koottu aines — paria tuntuvampaa aukkoa siinä lukuunottamatta — alkuaan olisi ollut laadultaan yleisesti huonompi v. 1880 koottua. Asianlaita näkyy pikemmin olevan päinvastoin.

¹⁾ Tämä, joka vuosina 1880 ja 1890 oli melkein samallinen, tarvinnee, vaikka se muiden kysymyskaavain kanssa on julkaistu jo ensimmäisessä vihkossa, tässä uudestaan painattaa. Katso-matta nyt lisättyihin ranskankielisiin käännösrubriikeihin, oli se näin kuuluva:

Sitä erinomaisesta avuliaisuudesta ja säästämättömästä vaivasta, jolla yllä tarkotettu viranomaiset ja henkilöt, ja erittäinkin ensimmäinen kaupun-

Väenlasku _____ Joulukuun 1 p. 1890.

Recensement à _____ le 1 Décembre 1890.

Luettelo kiinteistöistä ja rakennuksista.

Spécification des propriétés, des bâtiments etc.

Talon osoite-numero. <i>Numero de la propriété.</i>	Omistajan nimi ja sääty. <i>Nom et profession du propriétaire.</i>	Tarkoitus, johon kiinteistöä käytetään. <i>Emploi de la propriété.</i>	Asuinrakennusten ja muitten lämmityslaitoksilla varustettujen huoneusten lukumäärä: <i>Maisons d'habitation et autres maisons chauffées.</i>						Lämmityslaitoksilla varustettujen huoneiden lukumäärä <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>	Ulkohuonarakennusten: liiterien, tallien y. m. lukumäärä <i>Bâtiments pas habitables.</i>				
			Jotka ovat tehdyt <i>Bâties</i>	Joissa (maa- ja kellarikerroksia sekä ullakkohuoneita lukuun ottamatta) on <i>Consistantes (sans compter les sous-sols et les galetas) en</i>							Jotka ovat katettuina <i>Couvertes de</i>			
Katu. <i>Rue.</i>			puusta y. m. <i>en bois etc.</i>	alakeria kivestä, yllä kerta puusta. <i>le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	kivestä tai tiileistä <i>en briques.</i>	1 kerros. <i>1 étage.</i>	2 kerrosta. <i>2 étages.</i>	3 kerrosta. <i>3 étages.</i>	4 kerrosta. <i>4 étages.</i>	5 kerrosta. <i>5 étages.</i>	6 kerrosta. <i>6 étages.</i>	puuta, päreillä, paperilla y. m. <i>bois, papier etc.</i>	kivirakennuksissa. <i>En briques.</i>	kivestä tai tiileistä. <i>En briques.</i>

Litt. E.

ginlääkäri Turussa tri *A. R. Spoof*, kaupunginkamreeri Viipurissa tuomari *C. E. Ahrenberg* sekä palomestari Porissa kirjailija *K. W. Forsvik* laajojen erityistutkimusten kautta asianomaisissa kaupungeissaan ovat auttaneet puheenalaisen aineksen oikaisemiseen ja täydentämiseen sekä antaneet muitakin tarvittavia tietoja, on Tilastollisen Päätoimiston mieluinen velvollisuus tässä lausua heille kiitollisuutensa.

Ne tulokset, jotka lähinnä on saatu mainitulla tavalla oikaistuista ja täydennetyistä alkutiedoista kysymyskaavassa Litt. E, on otettu taululiitteisiin I ja II, jotka, kuten näkyy, ovat tehdyt kaupungin-osittain, Helsinkiä varten sitä paitsi erityisesti korttelittain.

Näkökohtien ja yksityisseikkojen paljous, joita aines tarjoo, tekee näiden kuuden kaupungin käsittelemisen yhtäjaksoisesti vähemmin sopivaksi. Ne on sen vuoksi seuraavassa käsitelty kukin erikseen, jolloin kuitenkin selvemmän yleiskatsauksen ja helpomman vertaamisen tähden on katsottu täytyvän noudattaa yhtäläisyyttä esityksessä, vaikka siitä on ollut luonnollisena seurauksena stilillinen yksitoikkoisuus.

Jotta kuitenkin — paitsi niitä syrjäkatsauksia, joita erityisiä kaupunkoja esitettäessä on luotu muihinkin, — voisi antaa kokonaiskuvan puheenalaisten kaupunkien oloista ja kehitykssetä ja siten helpottaa vertaamisia niiden välillä, päätetään tämä luku yleisellä taulunmuotoisella kertauksella niistä pääasiallisista tuloksista, jotka erityistutkimukset kaupungeista ovat antaneet.

Helsinki.

Samoin kuin maan pääkaupunki ajanjaksolla 1880—1890 on melkoisesti kasvanut väkiluvussa, on se myös rakennusolojensa puolesta tuntuvasti kehittynyt. Helsingin väenlaskuissa vv. 1870, 1880 ja 1890 kootut rakennustilastolliset tiedot ovat antaneet seuraavat summittaiset tulokset:

	1870.	1880.	1890.
Talojen luku	1,078	1,198 ²⁾	1,325
Asuinrakennusten luku	2,296	2,752	3,053
Ulkorakennusten »	1,329 (?)	1,850	1,908
Rakennusten »	3,625 (?)	4,602	4,961
Asuinhuoneiden »	18,416	24,927	39,388

²⁾ Korjattu numero, alkujaan 1,194.

«Asuinrakennuksella» tarkotetaan tässä (vrt. muist. 1) kaikki asuttavaksi kelpaavat, lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset, ja «asuinhuoneella» kaikki samanlaatuiset huoneet. Näihin luokkiin merkityt numerot käsittävät siis myöskin ne lämmitettävät rakennukset ja huoneet, joita ei käytetä tai jotka eivät ole asuttavaksi tarkotetut, vaan muuhun (esm. virastohuoneet, koulut, museot, konttoorit, kauppapuodit, verstaat, ravintolat j. n. e.).

Lasku-alueet eivät kuitenkaan ole olleet aivan samat noina kolmena vuotena, ja senvuoksi yllä-oleviin numeroihin ei sinänsä voi perustaa vertaamista eikä laskuja kaupungin kasvamisesta ajanjaksoilla 1870—1880 ja 1880—1890. Vuosina 1870 ja 1880 lasku käsitti myös huvila-alueet Arabian ja Annebergin sekä Vanhankaupungin, joita silloin katsottiin kaupungin yhdistettyyn alueeseen kuuluviksi, kun sitä vastaan, niinkuin jo ensi viikossa esitettiin, nämät kolme alaa v. 1890 laskusta jätettiin kokonaan pois. Se että niin tehtiin näkyy, mikäli saaduista tiedonannoista voi päättää, johtuneen siitä että muuttunut käsitys mihin nämät alueet oikeastaan ovat kuuluvat on 1880-luvulla tullut vallitsevaksi. Mainitut numerot v:ltä 1870 ja 1880 voidaan siis välittömästi toisiinsa verrata, jota vastoin 1880 vuoden luvuista (Suomen Virallinen Tilasto VI: 8) Arabian, Annebergin ja Vanhankaupungin numerot ovat vähennettävät, jotta ne olisivat verrattavat 1890 vuoden lukuihin ja laskut siis, niinkuin seuraavassa onkin tehty, ovat rajoitettavat jäljelle jäävään, vuoden 1890 laskun käsittämään alaan. Sitä vastoin ei ole katsottu täytyvän tehdä samallaista vähennystä myös 1870 vuoden luvuista (Suomen Virallinen Tilasto VI: 3), vaan on ne kaikkialla pysytetty sinänsä. Johdonmukaisesti on sentähden seuraavissa laskuissa, jotka koskevat kasvua ajanjaksolla 1870—1880, poikkeuksittain myöskin vuodelle 1880 käytetty yllämainittuja, vähentämättömiä lukuja.

Koska Helsingin vertaisesta kaupungista, joka osottaa muuttuvaista luonnetta ja virkeätä kehittymistä, ainoastaan loppusummain vertaamiset toisiinsa antavat kovin pintapuolisen ja epätäydellisen kuvan kaupungin rakennus-olojen muutoksista y. m., on aikomus alempana Helsinkiä varten useimmissa kohdin tehdä vertaavia laskuja vuosilta 1880 ja 1890³⁾ myöskin kaupungin-osittain³⁾. Kuitenkin ovat kaupunki-osain rajat, jotka ajanjak-

³⁾ Mainita sopii, että puhtaasti tilastolliselta kannalta, jonka mukaan erilaisuudet ovat eritettävät ja yhtäläisyydet yhdistettävät, kaupunki-osain rajoissa pysyminen sellaista yksityistutkimusta varten ei ole sopivinta. Kaupungin keskustalla on suureksi osaksi yleensä suurkaupungin rakennusluonne; mutta lähempänä ulkopiiriä vähenee tai häviää se yhä enemmän. Kuitenkin voipi sanoa ainakin viidellä kaupungin-osalla (ensimmäinen—viides) olevan suurempi tai vähempi osa keskustasta, josta ne ulottuvat kaupungin ulkopiiriä kohti. Seuraus on, että ainakin useimmat niistä — erittäinkin neljäs — sisältävät rakennuslaatunsa puolesta hyvin erilaisia osia.

solla 1870—1880 olivat suurien muutosten alaisina, myöskin kahden viimeisen väenlaskun välisellä ajalla muuttuneet, vaikk'ei läheskään niin tuntuvasti. Jott'eivät vertauksista saadut tulokset veisi harhaan, täytyy sentähden muuttaa 1880 vuoden tiedot yhdenmukaisiksi 1890 vuoden kaupunginosain ja kaupunkiosain-rajain kanssa, joiden suhteen tässä toisessa vihkossa on noudatettu samaa kaupunginjakoa kuin ensimmäisessä vihkossa. Sen ohessa on samaa tarkotusta varten ollut välttämätön tehdä alkuperäisiin numeroihin v:ta 1880 erityisiä oikaisuja, joihin ilmeisesti on ollut perustetta. Mikään läpikäyvä, alkuaineksen tarkastukseen perustuva uudistustyö luonnollisestt ei kuitenkaan ole voinut tulla kysymykseen.

Nämät erilaisuudet eivät siis saa, kun esitys tapahtuu kaupunginosittain, selvää tilastollista muotoa, vaan enemmän tai vähemmän häviävät erilaisista aineksista muodostettujen kaupunki-osain summiin ja keskilukuihin. Enimmin tulee huomattaviin keskustan suurkaupunkiluonne toisessa kaupungin-osassa ja sen jälkeen ensimmäisessä — jonka kaiken yksityiskohdat seuraavassa lähemmin osottavat.

Paljoa edullisempaa tilastollisessa suhteessa olisi siis ollut, jos kaupunki-osain muoto ja jako olisi ollut enemmän samakeskinen, vyöhyke-tapaan järjestettynä. Tosin olisi mahdollista yksityistietojen nojalla taululiitteissä I ja II noudattaa toista jakoa kuin kaupunki-osain rajain antamaa, mutta ei voi muista, käytännöllisistä syistä tulla kysymykseen. Toivottavaa olisi ollut voida sen sijaan valaista muutamilla kartogrammeilla tässä käsiteltäviä tärkeimpiä oloja; mutta sekin täytyy pakottavista syistä tällä kertaa jättää sikseen.

Tuloksena näistä toimenpiteistä ovat alempana muistutuksessa ⁴⁾ julkaistut kaksi taulua vuodelle 1880, jotka ovat suorastaan verrattavat taulu-

⁴⁾ Taulu I. Taulu taloista ja rakennuksista Helsingissä 1 p. Lokakuuta 1880, tehty 1890 vuoden kaupunkiosain rajain mukaan.

Tableau des propriétés et des bâtiments à Helsingfors au 1 Oct. 1880, dressé conformément aux limites des sections de la ville en 1890.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Bâtiments.</i>								
	joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. <i>Habitables.</i>				Ulkohuone-rakennukset. <i>Pas habitables.</i>				Yhteensä rakennuksia. <i>Total des bâtiments.</i>
	yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Yhteensä taloja. <i>Total des propriétés.</i>				Yhteensä. <i>Total.</i>				
	Suomen kunnan. <i>la commune de Helsingfors.</i>	Vanha kunnan. <i>la commune russe.</i>	kaupunki. <i>la ville.</i>	Yhdistykset ja yhdist. seurojen. <i>associations diverses.</i>	Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden lesket. <i>fonctionnaires publics.</i>	Kauppijat v. m. <i>marchands.</i>	Muut elinkeinonharjoittajat. <i>autres gens de métier.</i>	Merenkulkijat. <i>marigateurs.</i>	Kaikki muut. <i>tous les autres.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Kivestä tai tiilestä. <i>En briques et en bois.</i>	En briques.	Puuja v. m. <i>En bois etc.</i>	Alkuperäistä kivestä ja yläkerta. <i>En bois etc.</i>	Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>	En briques.	Puuja v. m. <i>En bois etc.</i>	Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>	
Yhteensä. <i>Total.</i>																			
A. Alue, laskettu sekä 1880 että 1890:																			
Ensimmäinen	13	4	9	6	52	15	11	—	2	61	173	154	13	255	422	69	191	260	682
Toinen	8	4	2	3	9	11	29	1	—	40	107	127	14	182	323	68	134	202	525
Kolmas	6	1	7	3	21	19	18	—	3	35	113	79	6	177	262	32	132	164	426
Neljäs	5	2	6	23	40	19	45	3	2	88	233	94	19	432	545	53	262	315	860
Viides	4	—	4	1	21	20	32	2	5	57	146	38	—	310	348	20	176	196	544
Kuudes	—	—	1	—	12	8	10	3	6	52	92	1	3	181	185	6	108	114	299
Seitsemäs	2	—	2	5	16	30	9	3	2	45	114	24	8	146	178	16	110	126	304
Kahdeksas	3	—	3	—	1	7	2	—	—	1	17	20	—	11	31	9	34	43	74
Yhdeksäs	—	—	—	2	16	6	4	—	—	4	32	7	1	51	59	—	45	45	104
Siltasaari	—	—	—	—	2	—	6	—	—	1	9	3	2	17	22	1	23	24	46
Sörnääsi	6	—	5	5	5	6	13	2	1	14	57	8	5	120	133	1	121	122	255
Töölö	1	—	4	3	6	9	10	8	—	36	77	11	19	132	162	9	142	151	313
Saaret	—	—	1	—	2	8	3	—	—	4	18	—	—	48	48	—	44	44	92
Yhteensä	48	11	44	51	203	158	192	22	21	438	1,188	566	90	2,062	2,718	284	1,522	1,806	4,524
B. Sitä paitsi laskettiin 1880, mutt'ei 1890:																			
Arabia, Anneberg ja Vanhakaupunki . .	—	—	2	1	—	1	3	—	—	3	10	5	1	28	34	—	44	44	78
Koko summa 1880 v:n laskun mukaan	48	11	46	52	203	159	195	22	21	441	1,198	571	91	2,090	2,752	284	1,566	1,850	4,602

liitteisiin I ja II vuodelta 1890. Nämät kaksi taulua siis ovat perustuksena seuraavaan esitykseen.

Taulu II. Taulu asuinrakennuksista ja huoneista Helsingissä 1 p. Lokakuuta 1880,
tehty 1890 vuoden kaupunkiosain rajain mukaan.

Tableau des maisons et des pièces chauffées à Helsingfors au 1 Oct. 1880,
dressé conformément aux limites des sections de la ville en 1890.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>										Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>			
	Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>					Yhteensä. <i>Total.</i>	Ainetta kivistä ja yllkettä puusta. <i>Le rez-de-chausée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Yhteensä. <i>Total.</i>	Huonetta puuseinän sisällä. <i>En bois.</i>	Huoneita kiviseinän sisällä. <i>En briques.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>
	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>			1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>				
A. Alue, laskettu sekä 1880 että 1890:														
Ensimmäinen	36	73	39	6	—	154	13	237	18	—	255	2,861	1,839	4,700
Toinen	24	57	33	11	2	127	14	180	2	—	182	2,611	1,546	4,157
Kolmas	10	42	25	2	—	79	6	121	56	—	177	1,441	1,485	2,926
Neljäs	37	36	21	—	—	94	19	421	11	—	432	1,470	3,511	4,981
Viides	16	11	7	4	—	38	—	297	13	—	310	415	1,784	2,199
Kuudes	1	—	—	—	—	1	3	181	—	—	181	7	886	893
Seisemäs	13	8	3	—	—	24	8	144	2	—	146	276	1,132	1,408
Kahdeksas	9	7	4	—	—	20	—	11	—	—	11	256	43	299
Yhdeksäs	3	3	1	—	—	7	1	24	27	—	51	37	620	657
Siltasaari	1	1	1	—	—	3	2	7	10	—	17	46	248	294
Sörnääsi	4	3	1	—	—	8	5	96	21	3	120	58	842	900
Töölö	6	4	—	—	1	11	19	121	7	4	132	96	1,073	1,169
Saaret	—	—	—	—	—	—	—	43	5	—	48	—	159	159
Yhteensä	160	245	135	23	3	566	90	1,883	172	7	2,062	9,574	15,168	24,742
B. Sitäpaitsē laskettiin 1880, mutt'ei 1890:														
Arabia, Anneberg ja Vanhakaupunki	3	2	—	—	—	5	1	21	7	—	28	22	163	185
Koko summa 1880 v:n lask. mukaan	163	247	135	23	3	571	91	1,904	179	7	2,090	9,596	15,331	24,927

Muist. 2-kerroksisten puurakennusten luvut ovat — vaikka niitä jo on korotettu siinä määrin kuin eräät numerot Suom. Virall. Til. VI: s ovat syytä antaneet — luultavasti liian alhaiset, ja sen johdosta numerot 1-kerroksisista puurakennuksista samassa määrässä liian korkeat. Päinvastainen on asianlaita 1- ja 2-kerroksisten kivrakennusten.

Lisäys, laskettuna mainittujen perustusten nojalla, oli

		Ajanjaksolla 1870—1880.	Ajanjaksolla 1880—1890.
talojen	luvussa	120 eli 11,1 %	137 eli 11,5 %
asuinrakennusten	»	456 » 19,9 »	335 » 12,3 »
ulkorakennusten	»	521 » 39,2 » (?)	102 » 5,6 »
rakennusten	»	977 » 27,0 » (?)	437 » 9,7 »
asuinhuoneiden	»	6,511 » 35,36 »	14,646 » 59,19 »

Verratessa niitä kasvulukuja, jotka kummaltakin ajanjaksolta saadaan, tulee kuitenkin muistaa, että väenlaskut tapahtuivat 1870 maaliskuun 1 päivänä (Turussa 15:nä), 1880 lokakuun 1 p:nä ja 1890 joulukuun 1 p:nä, ja että siis väliajat niiden välillä ovat olleet eri pitkät, sekä että edellinen ajanjakso on siis pyöreän luvun sisältänyt 11 rakennuskeskustaa (lämpimiä vuodenaikoja), jälkimmäinen sitävastoin vaan 10. Huomioon ottamalla tätä saadaan seuraavat keskiarvot eri kasvuprosenteille:

	Ajanjaksolla 1870—1880.	Ajanjaksolla 1880—1890.
taloille	1,01 %	1,15 %
asuinrakennuksille	1,81 »	1,23 »
ulkorakennuksille	3,56 » (?)	0,56 »
rakennuksille	2,45 » (?)	0,97 »
asuinhuoneille	3,21 »	5,92 »

Niinkuin jo talojen ja asuinrakennusten melkoisesti erilaiset kasvuprosentit toiselta puolen ja asuinhuoneiden luvut toiselta puolen osottavat, on se suurennusprosessi, joka Helsinkiin nähden molemmilla ajanjaksoilla on tapahtunut, paljon enemmän osottautunut asuinrakennusten laajuuden kasvamisessa kuin niiden tai talojen luvun lisääntymisessä — seikka, joka erittäinkin koskee jälkimmäistä ajanjaksoa, jolloin yleinen kehitys on ollut paljoa rivakampi, niinkuin asuinhuoneiden kasvuluvut molemmilta ajanjaksoilta verratessa näyttävät, mikä on luotettavin mittakaava tässä kysymyksessä. Vanhempia rakennuksia, erittäinkin puurakennuksia, on hävinnyt jättäkseen sijaa uusille, suurille asuinrakennuksille, jotka, vaikkapa luvultaan harvemmat, ovat antaneet melkoista suurempaa asumustilaa ripeästi kasvavalle väestölle.

Silmiinpistävät ovat ne erittäin suuret kasvuluvut, jotka saadaan ulkorakennuksille ja sen johdosta myöskin kaikille rakennuksille ajanjaksolta 1870—1880. Myös muissa kaupungeissa huomataan sama seikka, joka kui-

tenkin — ja erittäinkin verrattaissa jälkimmäisen aikakauden numeroihin — on omiaan herättämään epäilystä yksityisten, niitä perustavien tiedonantojen todellisuutta ja verrattavuutta kohtaan. Tämän johdosta tehty tutkimus 1880 vuoden alkutiedoista (Litt. E) eri kaupungeissa onkin osottanut, että ne suuret luvut ulkorakennuksille, jotka kahdessa niistä huomataan, todella tulevat siitä että tietoja koottaissa on kysymyskaavan vähemmin onnistunutta sanain muodostusta enemmän tai vähemmin käsitetty väärin, ja sen kautta merkityt numerot selvästi ovat tulleet osottamaan ulko-huoneiden, eikä ulko-rakennusten lukumäärää. Mutta tästä lähemmin eri kaupunkeja käsiteltäissä. Mitä Helsinkiin tulee, on tutkimuksesta käynyt selville, että 1880 vuoden yllä mainitut numerot epäilemättä, niinkuin niiden tuleekin, merkitsevät ulkorakennuksia, ja että muutenkaan ei ole mitään syytä epäillä niiden todenperäisyyttä. Sitä vastoin näyttää kaupungin ulkorakennusten luku (ja siis myös sen rakennusten loppusumma) v:lta 1870, kun sitä vertaa sen muihin numerolukuihin samalta sekä molemmilta muilta vuosilta, olevan liian alhainen, jotta siihen voisi ehdottomasti luottaa. Jos se olisi oikea, niin olisi esim. v. 1870 jokaista taloa kohti tullut keskimäärin vaan 1,23 ulkorakennusta ja jokaista asuinrakennusta kohti vaan 0,579 sellaista rakennusta, kun taas vastaavat luvut vuosilta 1880 ja 1890 olivat 1,52 ja 1,44 sekä 0,664 ja 0,625, se tietää, ulkorakennusten luku taloa ja asuinrakennusta kohti olisi ajanjaksolla 1870—1880 tuntuvasti lisääntynyt ja olisi ajanjakson 1880—1890 lopulla vielä ollut melkoista suurempi kuin v. 1870; mikä seikka kuitenkin on suora vastakohta sille mitä tiedetään rakennustoiminnasta vuosina 1870—1890 ja muista asianhaaroista. — Mahdollista tosin on, että 1870 vuoden ulkorakennusten lukujen laatu, jotka eivät ainoastaan Helsingille, vaan muillekin sinä vuonna lasketuille kaupungeille ovat kauttaaltaan alhaiset, tulee laskutavan erilaisuudesta. Viittausta siihen ei kuitenkaan ole tavattu.

Katsaus kaupungin-osien suuruuteen y. m. Osotukseksi siitä kuinka talojen, rakennusten ja asuinhuoneiden koko luku vuosina 1880 ja 1890 jakaantui eri kaupunginosille ja kuinka suuret nämät olivat toisiinsa ja koko kaupunkiin verrattuina, annetaan alempana oleva prosenttitaulu (Taulu 1), johon vertauksen vuoksi myös on otettu väkiluvun (satamat poisluettuna; ks. muist. 9 edempänä) vastaava jako, jonka ohessa taulu osottaa prosenttilukujen muutoksia ajanjaksolla 1880—1890.

Kaupunginosa.	V. 1880					V. 1890					Ajanjaksolla 1880—1890 oli siis lisäännys (+) tai vähen- nys (—) prosenteissa				
	tulivat eri kaupunginosille seuraavat prosentit koko lukumäärästä														
	taloja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (palti satamain).	taloja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (palti satamain).	taloille.	asuinrakennuksille.	ulkorakennuksille.	asuinhuoneille.	asukkaille (palti satamain).
Ensimmäinen . . .	14,6	15,5	14,4	18,99	13,86	12,5	12,9	12,5	17,13	11,57	— 2,1	— 2,6	— 1,9	— 1,86	— 2,29
Toinen	9,0	11,9	11,2	16,80	10,26	8,2	9,7	8,7	13,94	9,20	— 0,8	— 2,2	— 2,5	— 2,86	— 1,06
Kolmas	9,5	9,6	9,1	11,83	8,99	8,2	7,8	8,1	8,98	6,13	— 1,3	— 1,8	— 1,0	— 2,85	— 2,86
Neljäs.	19,6	20,1	17,4	20,13	22,80	19,9	22,0	19,4	21,49	23,38	+ 0,3	+ 1,9	+ 2,0	+ 1,36	+ 0,58
Viides	12,3	12,8	10,8	8,89	10,24	10,1	11,0	8,2	8,91	8,30	— 2,2	— 1,8	— 2,6	+ 0,02	— 1,94
Kuudes	7,7	6,8	6,3	3,61	6,42	7,2	7,1	5,8	5,44	9,23	— 0,5	+ 0,3	— 0,5	+ 1,83	+ 2,81
Seisemäs	9,6	6,5	7,0	5,69	6,94	9,1	7,8	6,1	7,16	7,59	— 0,5	+ 1,3	— 0,9	+ 1,47	+ 0,65
Kakdeksas (Kata- janokka)	1,4	1,1	2,4	1,21	2,61	1,3	0,9	1,7	1,52	1,62	— 0,1	— 0,2	— 0,7	+ 0,31	— 0,99
Yhdeksäs (Kaivo- puisto)	2,7	2,2	2,5	2,66	1,63	2,7	2,3	3,4	2,03	1,41	—	+ 0,1	+ 0,9	— 0,58	— 0,22
Siltasaari	0,8	0,8	1,3	1,19	1,53	0,9	0,8	0,8	0,98	1,41	+ 0,1	—	— 0,5	— 0,21	— 0,12
Sörnääsi	4,8	4,9	6,8	3,64	7,46	9,4	7,7	11,5	6,84	12,91	+ 4,6	+ 2,8	+ 4,7	+ 3,20	+ 5,45
Töölö	6,5	6,0	8,4	4,72	6,79	8,7	8,0	10,8	4,91	6,95	+ 2,2	+ 2,0	+ 2,4	+ 0,19	+ 0,16
Saaret	1,5	1,8	2,4	0,64	0,47	1,8	2,0	3,0	0,62	0,30	+ 0,3	+ 0,2	+ 0,6	— 0,02	— 0,17

Koska talojen ja rakennusten suuruus yleensä on vaihtelevampi kuin asuinhuoneiden, antavat tiedot viimeainittujen suhteellisesta luvusta verrattomasti varmin johdon kaupunginosien keskinäisen suuruuden ja kehityksen arvostelemiseen. Niinkuin taulu näyttää, olivat kaupunginosat hyvin erisuuruiset ja muutamat niistä verrattain hyvin pienet. Niinpä vaihtelevat niiden asuinhuoneiden prosenttiluvut v. 1890 21,49 (neljäs kaupunginosa) ja 0,62 (saaret) välillä. Taulusta myös näkyy, että ajanjakson kuluessa suuria muutoksia puheenalaisessa suhteessa on tapahtunut. Ylipäänsä ovat keskimäisten osien suhteellinen merkitys vähennyt, kun taas laita-osien on kasvanut. Kehitys on siis ollut jälkimmäisissä ripeämpi kuin edellisissä. Erittäin huomattava on siinä suhteessa suuri laita-osa Sörnääsi, jonka kaikki prosenttiluvut ajanjaksolla ovat kasvaneet enemmän kuin minkään muun kaupunginosan.

Niinkuin yllä jo on huomautettu, eivät samalle kaupunginosalle prosenttiluvut Taulussa 1 ole samalta vuodelta kaikissa sarakkeissa samat, vaan

tavataan niissä päinvastoin tuntuvia epätasaisuuksia; tämä osottaa, että melkoisia keskinäisiä eroavaisuuksia oli eri kaupunginosain rakennusoloissa y. m. Niin esm. tuli v. 1890 kuudennelle kaupunginosalle 7,2 % taloista ja 7,1 % asuinrakennuksista, mutta ainoastaan 5,8 % ulkorakennuksista ja 5,44 % asuinhuoneista, sekä lopuksi kokonaista 9,23 % väestöstä, kun taas toiselle kaupunginosalle tuli 8,2 % taloista, 9,7 % asuinrakennuksista ja 8,7 % ulkorakennuksista sekä kokonaista 13,94 % asuinhuoneista, mutta ainoastaan 9,20 % väestöstä. Talot ja asuinrakennukset olivat siis paljoo suuremmat (useampihuoneiset) ja ulkorakennukset verrattain lukuisimmat toisessa kaupunginosassa kuin kuudennessa; mutta sitä vastoin oli asukasluku verrattuna asuinhuoneisiin y. m. paljoo suurempi kuudennessa kuin toisessa. Yleinen, opastava silmäys pääasiallisiin keskinäisiin eroavaisuuksiin eri kaupunginosain välillä voidaan, niinkuin näkyy, saada yllä olevan taulun johdolla.

Talojen luku. Seikkaperäinen vertailu 1880 ja 1890 vuosien lukujen välillä osottaa, että näiden vuosien välisellä ajalla tapahtunut talojen lisäannys suurimmaksi osaksi tulee kaupungin laita-osille (Sörnääsi 68, Töölö 38), kun taas muista kaupunginosista ainoastaan neljäs osottaa suurempaa lisäystä (30), ja muutamat keskiosat (ensimmäinen, kolmas ja viides) vähennystäkin talojen luvussa. Tämä tulee siitä että taloja, jotka ennen ovat kuuluneet eri omistajille, on yhdistetty yhteen käteen ja rakennettu yhteen — joksikin osaksi kenties myös siitä, että tietoja kummassakin väenlaskussa ei ole yhdenmukaisesti annettu tai käsitelty. Niinkuin ennen on mainittu, on talojen koko luku ajanjaksolla lisääntynyt 137:llä eli 11,5 %:lla.

Talojen suuruus. Jokaista taloa kohti tuli keskimäärin:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) keskiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Asuinrakennuksia	2,29	2,30	+ 0,01
Ulkorakennuksia	1,52	1,44	— 0,08
Rakennuksia	3,81	3,74	— 0,07
Asuinhuoneita	20,83	29,73	+ 8,90

Kun siten asuinrakennusten keskiluku taloa kohti tuskin on muuttunut ajanjaksolla 1880—1890 ja ulkorakennusten keskiluku on vähennyt 1,52:sta 1,44:ään, osottaa sitä vastaan asuinhuoneiden keskiluku melkoista lisääntymistä, kokonaista 8,90 eli 42,7 % luvusta ajanjakson alussa. V. 1870 tuli taloa kohti 2,13 asuinrakennusta ja 17,08 asuinhuonetta. Asuinhuoneiden keskiluku kasvoi siis ajanjaksolla 1870—1880 3,75:llä eli 22,0 %:lla. Keski-

luvun absoluuttinen kasvu oli siis viimeksi kuluneella ajanjaksolla 2,4 kertaa niin suuri kuin edellisellä.

Seuraava taulu (Taulu 2) osoittaa, että yksityisissä kaupunginosissa kuitenkin tapahtui tuntuvia poikkeuksia yleisistä keskiluvuista, samoin kuin siitä näkyy, että melkoisia eroavaisuuksia on ollut yksityisten kaupunginosain keskilukujen sekä absoluuttisissa että suhteellisissa muutoksissa ajanjaksolla 1880—1890.

Helsinki.

Taulu 2.

Kaupunginosa.	Joka taloa kohti tuli keskimäärin								Lisäys (+) tai vähennys (–) keskiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.					
	1880				1890				Asuinrakennuksia.	Ulkorakennuksia.	Rakennuksia.	Asuinhuoneita.		
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	rakennuksia.	asuinhuoneita.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	rakennuksia.	asuinhuoneita.				+.	–.	Prosentissa.
Ensimmäinen	2,44	1,50	3,94	27,17	2,38	1,45	3,83	40,90	– 0,06	– 0,05	– 0,11	+	13,73	50,5
Toinen	3,02	1,89	4,91	38,85	2,76	1,53	4,29	50,82	– 0,26	– 0,36	– 0,62	+	11,97	30,8
Kolmas	2,32	1,45	3,77	25,89	2,19	1,41	3,60	32,47	– 0,13	– 0,04	– 0,17	+	6,58	25,4
Neljäs	2,34	1,35	3,69	21,38	2,56	1,41	3,97	32,18	+ 0,22	+ 0,06	+ 0,28	+	10,80	50,5
Viides	2,38	1,34	3,72	15,06	2,52	1,17	3,69	26,18	+ 0,14	– 0,17	– 0,03	+	11,12	73,8
Kuudes	2,01	1,24	3,25	9,71	2,27	1,15	3,42	22,33	+ 0,26	– 0,09	+ 0,17	+	12,62	130,0
Seisemäs ^{a)}	1,56	1,11	2,67	12,35	1,96	0,97	2,93	23,31	+ 0,40	– 0,14	+ 0,26	+	10,96	88,7
Kahdeksas ^{b)}	1,82	2,53	4,35	17,59	1,53	1,94	3,47	* 35,12	– 0,29	– 0,59	– 0,88	+	* 17,53	* 99,7
Yhdeksäs	1,84	1,41	3,25	20,53	1,97	1,78	3,75	22,75	+ 0,13	+ 0,37	+ 0,50	+	2,22	10,8
Siltasaari	2,44	2,67	5,11	32,67	2,00	1,25	3,25	32,08	– 0,44	– 1,42	– 1,86	–	0,59	1,8
Sörnääsi	2,33	2,14	4,47	15,79	1,87	1,75	3,62	21,55	– 0,46	– 0,39	– 0,85	+	5,76	36,5
Töölö	2,10	1,96	4,06	15,18	2,12	1,79	3,91	16,82	+ 0,02	– 0,17	– 0,15	+	1,84	10,8
Saaret	2,67	2,44	5,11	8,83	2,50	2,42	4,92	10,25	– 0,17	– 0,02	– 0,19	+	1,42	16,1
Koko kaupunki	2,29	1,52	3,81	20,83	2,30	1,44	3,74	29,73	+ 0,01	– 0,08	– 0,07	+	8,90	42,7
<i>a) Jos Kaivopuistotien varrella olevan makasiinikorttiterin talot (1880: 21; 1890: 18), joissa ei ollut asuinrakennuksia, erotetaan pois, saadaan . . .</i>	<i>1,91</i>	<i>1,13</i>	<i>3,04</i>	<i>15,14</i>	<i>2,30</i>	<i>0,96</i>	<i>3,26</i>	<i>27,39</i>	<i>+ 0,39</i>	<i>– 0,17</i>	<i>+ 0,22</i>	<i>+</i>	<i>12,25</i>	<i>80,9</i>
<i>b) Jos makasiinikorttiterissa n:o 138 Kuusi olevat talot (1880: 4; 1890: 5), joissa ei ollut asuinrakenn., erotetaan pois, saadaan</i>	<i>2,38</i>	<i>3,00</i>	<i>5,38</i>	<i>23,00</i>	<i>2,17</i>	<i>2,33</i>	<i>4,50</i>	<i>* 49,75</i>	<i>– 0,21</i>	<i>– 0,67</i>	<i>– 0,88</i>	<i>+</i>	<i>* 26,75</i>	<i>* 116,3</i>

Jo tässä on kuitenkin paikallaan — kerta kaikkiaan — mainita, että, sen mukaan kuin taululiitteet I ja II sekä taulut muistutuksessa 4 tarkemmin osottavat, absoluuttiset luvut pienimmille kaupunginosille (kahdeksas, Siltasaari, saaret) ovat siksi pienet, että niihin perustuvat prosentti- ja keskiluvut y. m. saavat tuntuvaa vaikutusta myös yksityisistä näissä alueissa ilmaantuvista säännöttömyyksistä tai suuremmista muutoksista, esm. yhden tai parin hyvin huoneikkaan ja suhteellisesti vähemmän tavallisen asuinrakennuksen synnystä. Itse asiassa onkin ajanjaksolla 1880—1890 juuri sellainen muutos tapahtunut kahdeksannessa kaupunginosassa sen kautta että on rakennettu uusi lääninvankila, jonka 207 asuinhuoneesta noin 190, se on, lähemmäs $\frac{1}{3}$ koko kaupunginosan asuinhuoneista, on pieniä vankikoppeja. Ne osaksi luonnottoman suuret luvut, jotka mainittu kaupunginosa osottaa, todistavat kylläksi tämän asianhaaran synnyttämää häiriötä. Olemme kuitenkin sekä ylempänä olevassa kaupunkiosain taulussa että myöskin kaikissa seuraavissa tähdellä (*) merkinneet ne luvut kahdeksannessa kaupunginosassa, joihin tavallisuudesta poikkeavat asianhaarat siten ovat vaikuttaneet ja joita siitä syystä tuskin voi verrata vastaaviin lukuihin muissa kaupunginosissa tai joita jostakin muusta syystä täytyy pitää vähemmän luotettavina.

Niinkuin taulusta näkyy, on asuinhuoneiden keskiluku taloa kohti vuodelta 1890 ainoastaan Töölössä ja saarissa pienempi kaupungin yleistä keskilukua vuodelta 1880, kun taas vastaavan yleisen keskiluvun vuodelta 1890 voittavat ainoastaan toisen kaupunginosan ja Siltasaaren luvut vuodelta 1880. Asuinhuoneita käsittävien sarakkeiden luvut näyttävät selvällä tavalla ahdasrakenteisuuteen pyrkivää eli vahvasti ylöspäin käyvää suuntaa, johon 1880-luvun vilkas rakennustoiminta on käynyt ja jonka ovat määränneet pääasiallisesti nousevat tonttihinnat sekä halu saada tonttipaikoista suurinta mahdollista hyötyä. Että kaupungin keskimmaisissa osissa huoneiden keskiluvun (viimeinen sarakke) suhteellinen kasvaminen ei näytä verrattain suurelta, vaan jopa pieneltä, saa luonnollisen selityksensä siitä että, kuten numerot neljännessä sarakkeessa osottavat, äsken mainittu rakennussuunta näissä kaupunginosissa jo edelläkäyvällä ajalla suureksi osaksi on niin sanoaksemme suorittanut sen kehityksen, jota etäisemmät kaupunginosat nyt ripeästi seuraavat. Myös näkyy kolmesta viimeisestä sarakkeesta, että se suurennusprosessi, jota talot ajanjaksolla 1880—1890 ovat kokeneet, on koskenut lukuunottamatta vähäpätöistä poikkeusta — jos kohtakin hyvin erisuudessa määrässä — kaikki eri osat kaupungin alueella.

Mutta yksityiskohtiin menevä, seikkaperäinen selvitys mainittujen numerojen perustuksella ei voi tietysti tulla kysymykseen tämän yleisesityksen rajoissa. Täytyy sen vuoksi tässä ja edempänä jättää asiata harrastavalle

lukijalle itselleen tehdä niistä, eri näkökohtien ja tarpeiden mukaan, huomioidaan ja johtopäätöksiään.

Talot jaettuna omistajainsa säädyn tai ammatin y. m. mukaan. Yleiskatsaus niistä tuloksista, jotka on saatu vuosina 1880 ja 1890 kysymyskaavassa E annettujen tietojen nojalla, jotka koskevat talonomistajain säätyä tai ammattia, annetaan allaolevassa Taulussa 3.

Helsinki.

Taulu 3.

Talonmistajain sääty tai ammatti y. m.	Talot jaettuina omistajainsa säädyn tai ammatin y. m. mukaan.				Lisäys (+) tai vähennys (−) ajanjaksolla 1880—1890.	
	Lukumäärä.		Prosentti.		Absoluutissa luvuissa.	Prosenttiluvuissa.
	1880.	1890.	1880.	1890.		
Yleisiä laitoksia:						
Suomen kruunu	48	51	4,0	3,8	+ 3	− 0,2
Venäjän ”	11	13	0,9	1,0	+ 2	+ 0,1
Kaupunki a)	44	46	3,7	3,5	+ 2	− 0,2
Yhteensä	103	110	8,6	8,3	+ 7	− 0,3
Yhdistyksiä ja yhtiöitä	51	84	4,3	6,3	+ 33	+ 2,0
Yksityisiä:						
Virka- ja palvelusmiehiä sekä heidän leskiään	203	148	17,1	11,2	− 55	− 5,9
Kauppiaita y. m.	158	179	13,3	13,5	+ 21	+ 0,2
Tehtailijoita ja käsityöläisiä	192	256	16,1	19,3	+ 64	+ 3,2
Muita ammatinharjoittajia	22	53	1,9	4,0	+ 31	+ 2,1
Merenkulkijoita	21	13	1,8	1,0	− 8	− 0,8
Kaikki muut	438	482	36,9	36,4	+ 44	− 0,5
Yhteensä yksityisiä	1,034	1,131	87,1	85,4	+ 97	− 1,7
Kaikki yhteensä	1,188	1,325			+ 137	

a) Tämä rubriikki käsittää myöskin kaupungin eri seurakunnille kuuluvat talot.

Niinkuin taulu näyttää lisääntyi «yhdistyksille ja yhtiöille» kuuluvain talojen lukumäärä melkoisesti ajanjaksolla 1880—1890. Niiden prosenttiluku kasvoi sen kautta 2,0:lla, kun taas yleisten ja «yksityisille» kuuluvain talojen prosenttiluku väheni 0,3:lla ja 1,7:lla. Huomattava on suuri vähennys «virka- ja palvelusmiehille sekä niiden leskille» kuuluvain talojen luvussa. Myös merenkulkijain talojen luku väheni. Kaikki muut luokat sitä vastoin osotta-

vat lisäystä, vaikka tämä muutamissa verrattuna lisäykseen talojen kokosummassa on ollut niin pieni, että niiden prosenttiluvut kuitenkin ovat menneet alaspäin. Suurin lisäys sekä absoluuttisissa että suhde-luvuissa tuli, kuten näkyy, luokalle «tehtailijoita ja käsityöläisiä», joka v. 1890 lähinnä tuota suurta luokkaa «kaikki muut» oli ensi sijassa, kun sitä vastaan v. 1880 virka- ja palvelusmiesten luokka oli edellä tehtailijain ja käsityöläisten ryhmää.

Tulee kuitenkin huomata, että jokainen jako säädyn tai ammatin mukaan käytännössä aina synnyttää vissejä vaikeuksia ja että siinä enemmän kuin useimmilla muilla aloilla tulokseen vaikuttaa aineksen käyttäjän persoonallinen käsitys ja tilapäinen henkilöön tuntemus, jonka tähden myös ne eroavaisuudet, jotka 1880 ja 1890 vuosien yllä esitetyt numerot osottavat, mahdollisesti jossakin määrin riippuvat siitä. Tästä huolimatta — ja vaikka v. 1890 jotenkin melkoinen lukumäärä taloja (noin 24) kuului sellaisille «yhdistyksille ja yhtiöille», joilla ei liiketoiminta ollut varsinaisena tarkotusperänä, vaan pääasiallisesti toimivat siveellisten, henkisten tai muiden senkaltaisten pyrintöjen eteen, — näyttää kuitenkin numeroista yleisenä johtopäätöksenä käyvän ilmi, että kehityksen kulku pyrkii saattamaan yhä suuremman osan kaupungin kiinteimistöistä liikeyhtiöiden tai käytännöllisiä ammatteja harjottavain henkilöjen omaksi. Niinpä oli taulun mukaan niiden talojen yhteinen lukumäärä, jotka kuuluivat yhdistyksille ja yhtiöille sekä kauppiaille, tehtailijoille ja käsityöläisille, muille ammatin harjoittajille ja merenkulkijoille, mikä lukumäärä v. 1880 oli 444 eli 37,4 % talojen silloisesta kokosummasta, ajanjakson kuluessa noussut 585:een eli 44,1 %:iin talojen koko luvusta v. 1890. Yhteenlaskettu lisäännys näille ryhmille oli siis 141 eli 31,8 % niiden äsken mainitusta luvusta ajanjakson alussa, kun talojen koko summa samalla ajalla on kasvanut vaan 137:llä eli 11,5 %.

Rakennukset, asuinrakennukset, ulkorakennukset. Rakennusten luku oli, erottamalla asuin- ja ulkorakennukset toisistaan, seuraava:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenteissa ajan- jaksolla 1880—1890.
Asuinrakennuksia .	2,718 eli 60,1 %	3,053 eli 61,5 %	+ 1,4
Ulkorakennuksia .	1,806 » 39,9 »	1,908 » 38,5 »	— 1,4
<u>Yhteensä rakenn.</u>	4,524	4,961	

Kuten jo ennen on mainittu, ovat siis ajanjaksolla 1880—1890 asuinrakennukset kasvaneet 335:llä eli 12,3 %:lla, ulkorakennukset 102:lla eli 5,6 %:lla ja rakennusten koko summa 437:llä eli 9,7 %. Koko lisäännukseen ovat siis asuinrakennukset olleet osallisina 76,7 %:lla ja ulkorakennukset

ainoastaan 23,3 %, kun taas, niinkuin äsken esitetty numerot näyttävät, 1880 vuoden rakennuksista ainoastaan 60,1 % oli asuinrakennuksia ja 39,9 % ulkorakennuksia. Asuinrakennusten suurempi määrä on tämän johdosta ajanjakson kuluessa kasvanut. Niiden prosenttiluku kasvoi, kuten sanottu, 1,4:llä. Tämä tulos epäilemättä on osotuksena ennen huomautetusta suunnasta rakennustoiminnassa, joka on pyrkinyt mahdollisen suurimmassa määrässä hyväkseen käyttämään löytyvää tonttitilaa asuinrakennusten pystyttämistä varten sekä mahdollisen vähimpään alaansa rajoittamaan ulkorakennukset, jotka, vähempiä tuloja kun antavat, kannattavaisuuteen nähden pikemmin ovat pidettävät «välttämättömänä pahana». Tunnettu asia onkin että nykyisiä uusimuotisia asuinlokaaleja ainoastaan harvoin seuraa muu osuus ulkokuoneissa kuin mitä välttämättömästi tarvitaan. Kellarit ja ullakot saavat käydä niiden verosta.

Osottaaksemme rakennusten muutokset kaupungin eri osissa ajanjaksolla 1880—1890 otamme tähän seuraavan Taulun 4.

Helsinki.

Taulu 4.

Kaupunginosa.	Rakennusten lisäys (+) tai vähennys (—) ajanjaksolla 1880—1890.					
	Lukumäärä.			Prosentti.		
	Asuinrakennukset.	Ulkorakennukset.	Yhteensä rakennuksia.	Asuinrakennukset.	Ulkorakennukset.	Yhteensä rakennuksia.
Ensimmäinen	— 29	— 21	— 50	— 6,9	— 8,1	— 7,3
Toinen	— 25	— 37	— 62	— 7,7	— 18,3	— 11,8
Kolmas	— 23	— 10	— 33	— 8,8	— 6,1	— 7,7
Neljäs	+ 127	+ 56	+ 183	+ 23,3	+ 17,8	+ 21,3
Viides	— 11	— 39	— 50	— 3,2	— 19,9	— 9,2
Kuudes	+ 33	— 4	+ 29	+ 17,8	— 3,5	+ 9,7
Seitsemäs	+ 59	— 9	+ 50	+ 33,1	— 7,1	+ 16,4
Kahdeksas	— 5	— 10	— 15	— 16,1	— 23,3	— 20,3
Yhdeksäs	+ 12	+ 19	+ 31	+ 20,3	+ 42,2	+ 29,8
Siltasaari	+ 2	— 9	— 7	+ 9,1	— 37,5	— 15,2
Sörnääsi	+ 101	+ 97	+ 198	+ 75,9	+ 79,5	+ 77,6
Töölö	+ 82	+ 55	+ 137	+ 50,6	+ 36,6	+ 43,8
Saaret	+ 12	+ 14	+ 26	+ 25,0	+ 31,8	+ 28,3
Koko kaupunki	+ 335	+ 102	+ 437	+ 12,3	+ 5,6	+ 9,7

Ainoastaan niissä piireissä, jotka kokonaan tai suuremmalta osaltaan voidaan laskea kaupungin kehäalaa kuuluviksi, on, kuten näkyy, asuin-

rakennusten luku lisääntynyt, mutta myös muutamissa niistä ovat kuitenkin ulkorakennukset tulleet harvemmiksi; ja vähennys näiden viimeainittujen lukumäärässä on ollut niin yleinen ja niin suuri että, jos äärimmäisten laitosien (Sörnääsi, Töölö, saaret) numerot erotetaan pois, niin koko jällelle jäävä alue, huolimatta parista ei aivan vähäisestä poikkeuksesta, yhdeksi kokonaisuudeksi katsottuna ei osota mitään lisäännystä ulkorakennusten numerossa, vaan päinvastoin melkoista vähennystä siinä. — Suurin ja hyvin tuntuva oli rakennusten lukumäärän suhteellinen kasvu Sörnääsissä, jonka kaikki kasvuprosentit ovat melkoista suuremmat kuin kaikkien muiden alueiden. Sen jälkeen seuraa toinen suuri laita-osa Töölö.

Osottaaksemme yksityiskohdat rakennusten suhteellisessa jaossa noihin kahteen luokkaan, asuin- ja ulkorakennuksiin, ajanjakson alussa sekä ne muutokset, jotka yllä viittaamamme kehityksen kautta niissä ovat tapahtuneet ajanjakson loppuun asti, esitämme seuraavan taulunmuotoisen yhteenvedon (Taulu 5). Se osottaa m. m., että niin hyvin v. 1880 kuin v. 1890 asuinrakennukset melkein kaikkialla olivat lukuisimmat, mutta että yleensä niiden suurempilukuisuus keskisissä tai vähemmin loitoissa kaupungin-osissa oli paljoo melkoisempi kuin muissa, sekä että kehitys useimmilla tahoilla on mennyt asuinrakennusten suuremmalle lisääntymiselle edulliseen suuntaan. Huomattavaa on kuitenkin että suurin epäsuhtaisuus ei ole tavattavana keskimmaisissa osissa. Niin oli v. 1890 epäsuhtaisuus suurin viidennessä, kuudennessa ja seitsemännessä kaupunginosassa, jotka ajanjaksolla rivakasti kehittyivät mainittuun suuntaan ja joista muuten viidennellä jo v. 1880 tässä suhteessa oli etusija, kun taas seitsemäs silloin vielä oli verrattain alhaisella asteella.

Yleisin keskiluvuin tuli jokaista ulkorakennusta kohti v. 1880 1,505 asuinrakennusta ja v. 1890 1,600; siis osottaa tämä että keskiluku ajanjakson kuluessa on noussut 0,095:llä eli 6,3 %:lla.

Kaupunginosa.	100:sta rakennuksesta oli				Lisäys (+) tai vähennys (-) asuinrakennusten prosenttiluvuissa ajankaksolla 1880—1890.	Asuinrakennuksien keskimäärä yhtä ulkorakennusta kohti.		Lisäys (+) tai vähennys (-) asuinrakennusten keskimäärässä yhtä ulkorakennusta kohti ajanjaksolla 1880—1890.	
	1880		1890			1880.	1890.	+	-
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.					
Ensimmäinen	61,9	38,1	62,2	37,8	+ 0,3	1,623	1,644	+ 0,021	1,3
Toinen	61,5	38,5	64,4	35,6	+ 2,9	1,599	1,806	+ 0,207	12,9
Kolmas	61,5	38,5	60,8	39,2	- 0,7	1,598	1,552	- 0,046	2,9
Neljäs	63,4	36,6	64,4	35,6	+ 1,0	1,730	1,811	+ 0,081	4,7
Viides	64,0	36,0	68,2	31,8	+ 4,2	1,776	2,146	+ 0,370	20,8
Kuudes	61,9	38,1	66,5	33,5	+ 4,6	1,623	1,982	+ 0,359	22,1
Seisemäs ^{a)}	58,6	41,4	66,9	33,1	+ 8,3	1,413	2,026	+ 0,613	43,4
Kahdeksas ^{a)}	41,9	58,1	44,1	55,9	+ 2,2	0,721	0,788	+ 0,067	9,3
Yhdeksäs	56,7	43,3	52,6	47,4	- 4,1	1,311	1,109	- 0,202	15,4
Siltasaari	47,8	52,2	61,5	38,5	+ 13,7	0,917	1,600	+ 0,683	74,5
Sörnääsi	52,2	47,8	51,7	48,3	- 0,5	1,090	1,068	- 0,022	2,0
Töölö	51,8	48,2	54,2	45,8	+ 2,4	1,073	1,184	+ 0,111	10,3
Saaret	52,2	47,8	50,8	49,2	- 1,4	1,091	1,034	- 0,057	5,2
Koko kaupunki	60,1	39,9	61,5	38,5	+ 1,4	1,505	1,600	+ 0,095	6,3
^{a)} Taulun 2 muistutuksissa <i>a</i> ja <i>b</i> mainituilla edellytyksillä tulevat luvut olemaan: seitsemännelle kaupunginos.	62,9	37,1	70,5	29,5	+ 7,6	1,695	2,394	+ 0,699	41,2
kahdeksannelle „	44,3	55,7	48,1	51,9	+ 3,8	0,795	0,929	+ 0,134	16,9

Ylläoleva taulu koskee kummankinlaatuisten rakennusten keskinäisiä lukumäärä-suhteita. Mutta jos sen perustuksella arvostelisi suhdetta ulkorakennusten tilavuuden ja asuinrakennusten tilavuuden (jota voi lämmittää) välillä, erittäinkin muutoksia tässä suhteessa, niin vaara pyörisi että jouduttaisiin hyvin kieroihin johtopäätöksiin. Jotta tämän kysymyksen voisi täysin luotettavasti ratkaista, pitäisi tietysti tuntea myös molemmanlaatuisten rakennusten suuruudet. Ulkorakennuksia varten ei sellaisia tietoja ole käytettävissä. Sitä vastoin saa asuinrakennusten lukumäärää koskevista tiedoista, yleisesti katsoen, jotenkin luotettavan mitan asuinrakennuksille. Kysymyksen arvostelun voipi senvuoksi perustaa paljoo varmemmalle pohjalle kuin äsken mainittua. Tulee siis asuinrakennusten lukujen sijaan vertaamisessa käyttää asuinhuoneiden lukua. Tulos sellaisesta laskusta annetaan seuraavassa Taulussa 6.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keskimäärä yhtä ulkorakennusta kohti.		Lisäys (+) tai vähennys (-) asuinrakennusten keskimäärässä yhtä ulkorakennusta kohti ajanjaksolla 1880—1890.		
	1880.	1890.	+ - 	Absoluuttisesti.	Prosentissa.
Ensimmäinen	18,08	28,23	+	10,15	56,1
Toinen	20,58	33,27	+	12,69	61,7
Kolmas	17,84	22,98	+	5,14	28,8
Neljäs	15,81	22,81	+	7,00	44,3
Viides	11,22	22,34	+	11,12	99,1
Kuudes	7,83	19,49	+	11,66	148,9
Seitsemäs ^{a)}	11,17	24,11	+	12,94	115,8
Kahdeksas ^{a)}	6,95	* 18,09	+	* 11,14	* 160,3
Yhdeksäs	14,60	12,80	-	1,80	12,3
Siltasaari	12,25	25,67	+	13,42	109,6
Sörnääsi	7,38	12,30	+	4,92	66,7
Töölö	7,74	9,39	+	1,65	21,3
Saaret	3,61	4,24	+	0,63	17,5
Koko kaupunki	13,70	20,64	+	6,94	50,7
^{a)} Taulun 2 muistutuksissa <i>a</i> ja <i>b</i> mainituilla edellytyksillä saadaan:					
seitsemännelle kaupunginosalle	13,41	28,49	+	15,08	112,5
kahdeksannelle "	7,67	* 21,32	+	* 13,65	* 178,0

Niinkuin taulusta näkyy, oli sekä v. 1880 että 1890 toinen kaupunginosa, ja senjälkeen ensimmäinen, esinnä mitä koskee asumustilavuutta (asuinhuoneiden lukua), joka tuli kutakin ulkorakennusta kohti. Nuo monessa suhteessa hyvinkin melkoiset eroavaisuudet taulujen 5 ja 6 prosenttilukujen välillä, jotka luvut ovat toistensa kanssa verrattavat, johtuvat tietysti pääasiallisesti siitä tuntuvasta kasvusta, joka, vaikka eri kaupunginosissa hyvin erilaisena, huomataan asuinrakennusten keskisuuruudessa, niinkuin edempänä tulee esitettäväksi. Lopputulos asiaan vaikuttavista seikoista oli että asuinhuoneiden keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti koko kaupungille on puheenalaisella ajanjaksolla noussut 13,70:stä 20,64:ään, siis kokonaista 6,94:llä eli 50,7 %:lla, kun, niinkuin olemme nähneet, asuinrakennusten keskiluku ulkorakennusta kohti nousi vaan 6,3 %:lla. Ei ole mitään syytä otaksua, että ulkorakennusten keskisuuruus, jos se yleensä on ensinkään lisääntynyt, likimainkaan olisi kasvanut samassa suhteessa kuin asuinrakennus-

nusten. Ulkorakennusten suhteellisen tilavuuden voidaan siis sanoa melkoisesti vähentyneen.

Kaikista näistä laskuista puhuttaissa älköön kuitenkaan unohdettako että nuo molemmat ryhmät, asuinrakennukset (resp. huoneet) sekä ulkorakennukset, tässä eivät ainoastaan käsitä niitä rakennuksia (huoneita), joita käytetään asunnoksi tai sen täytteeksi (ulkorakennukset), vaan kaikki rakennukset (huoneet) ja siis myöskin ne, joita käytetään muihin tarkoituksiin, esm. kauppaa, teollisuutta j. n. e. varten. Erikoistietoja siitä mihin tarkoituksiin yksitysrakennuksia käytetään ei ole (vrt. muist. 1).

Rakennusten aineslaatu. Aineslaadun mukaan jakaantuivat *asuinrakennukset* seuraavalla tavalla:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivirakennukset . .	566 eli 20,8 %	778 eli 25,5 %	+ 4,7
Kivi & puu-rakenn. ⁵⁾	90 » 3,3 »	203 » 6,6 »	+ 3,3
Puurakennukset . .	2,062 » 75,9 »	2,072 » 67,9 »	— 8,0
Yht. asuinrakenn.	2,718	3,053	

Ulkorakennuksista oli taas:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivirakennukset . .	284 eli 15,7 %	514 eli 26,9 %	+ 11,2
Puurakennukset . .	1,522 » 84,3 »	1,394 » 73,1 »	— 11,2
Yht. ulkorakenn.	1,806	1,908	

Kaikki rakennukset jakaantuivat siis seuraavasti:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivirakennukset . .	850 eli 18,8 %	1,292 eli 26,0 %	+ 7,2
Kivi & puu-rakenn.	90 » 2,0 »	203 » 4,1 »	+ 2,1
Puurakennukset . .	3,584 » 79,2 »	3,466 » 69,9 »	— 9,3
Yht. rakennuksia	4,524	4,961	

⁵⁾ Mukavuuden vuoksi merkitsemme tässä ja edempänä täten ne asuinrakennukset, joiden alakerta on kivistä ja yläkerta puusta.

Lisäys (+) tai vähennys (—) eri ryhmissä oli siis ajanjaksolla 1880—1890 seuraava:

Kivi-asuinrakennukset . . .	+ 212 (eli 37,5 %), tehden	+ 63,3 %	asuinrakennusten lisäyksestä.
Kivi & puu-asuinrakennukset	+ 113 („ 125,6 „)	„ + 33,7 „	„ „ „
Puu-asuinrakennukset . . .	+ 10 („ 0,5 „)	„ + 3,0 „	„ „ „
Ylipäänsä	+ 335	100	
Kivi-ulkorakennukset . . .	+ 230 („ 81,0 „)	„ + 225,5 „	ulkorakenn. nettolisäyksestä.
Puu-ulkorakennukset . . .	— 128 („ 8,4 „)	„ — 125,5 „	„ „ „
Ylipäänsä	+ 102	100	
Kivirakennukset	+ 442 („ 52,0 „)	„ + 101,1 „	rakennusten „
Kivi & puu-rakennukset . .	+ 113 („ 125,6 „)	„ + 25,9 „	„ „ „
Puurakennukset	— 118 („ 3,3 „)	„ — 27,0 „	„ „ „
Ylipäänsä	+ 437	100	

Vertaileva katsaus enimmänsä oikealla oleviin ja tässä esitettyihin prosenttilukuihin vltta 1880 osottaa selvällä tavalla sitä suurta erilaisuutta, joka rakennusten aineslaatuun nähden vallitsi rakennuksissa ajanjakson alulla ja niissä komponenteissa, joista ajanjakson kuluessa saatu nettolisäys rakennusten luvussa on syntynyt. Niinpä osottaa Helsinki v. 1890 rakennusten — ja liiatenkin ulkorakennusten — suhteellisessa jaossa aineslaadun mukaan 1880 vuoden jälkeen aivan muuttuneen muodon. Kivirakennusten sekä kivi & puurakennusten prosenttiluvut ovat melkoisesti nousseet, puurakennusten laske-neet. Vuoden 1870 rakennustiedustelun mukaan, jossa ei koottu erityisiä tiedonantaja asuin- ja ulkorakennuksista, oli kaikista rakennuksista ainoas-taan 14,3 % kivistä sekä 2,0 % kivistä ja puusta, mutta 83,7 % puusta. Myös ajanjaksolla 1870—1880 kävi niinmuodoin yleinen kehitys pääasialli-sesti samaan suuntaan kuin myöhemmällä ajanjaksolla, vaikk'ei vielä niin rivakasti. Kaupunki muodostuu nyt yhä nopeammin siksi että se, kuten näyttää, ei aivan kaukaisessa tulevaisuudessa on myöskin rakennuksiin näh-den etupäässä kivikaupunki, jota se, kuten edempänä saamme nähdä, jo on asuinhuoneisiinsa nähden.

Lisäyksenä taululiitteessä I ja Taulun I muistutuksessa 4 oleville tie-donannoille asuinrakennusten ja ulkorakennusten aineslaadusta eri kaupungin-osissa julkaistaan tässä niistä yhteenveto (Taulu 7), ja koskee se siis kaikkia rakennuksia.

Kaupunginosa.	Rakennukset.							
	1880.				1890.			
	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.
Ensimmäinen	223	13	446	682	281	9	342	632
Toinen	195	14	316	525	211	13	239	463
Kolmas	111	6	309	426	148	8	237	393
Neljäs	147	19	694	860	246	40	757	1,043
Viides	58	—	486	544	125	16	353	494
Kuudes	7	3	289	299	70	30	228	328
Seitsemäs	40	8	256	304	98	24	232	354
Kahdeksas	29	—	45	74	31	—	28	59
Yhdeksäs	7	1	96	104	12	7	116	135
Siltasaari	4	2	40	46	8	4	27	39
Sörnääsi	9	5	241	255	23	32	398	453
Töölö	20	19	274	313	34	14	402	450
Saaret	—	—	92	92	5	6	107	118
Koko kaupunki	850	90	3,584	4,524	1,292	203	3,466	4,961

Seikkaperäisiä tietoja rakennusten lukumäärän lisäyksestä tai vähennyksestä kussakin erikoisryhmässä ajanjaksolla 1880--1890 on yhteensovittettu seuraavassa taulussa 8, joka siis jossakin määrin valaisee erityiskohdat niissä muutoksissa, joiden nettotulos sisältyy taulussa 4. Ainoastaan «jossakin määrin»; sillä osottaahan myös taulu 8 ainoastaan nettotulokset eri erikoisryhmille⁶⁾. Taulun 4 mukaan ovat esm. kuudennen kaupunginosan ulkorakennukset vähentyneet 4:llä; siis jotenkin pieni muutosnumero. Kuitenkin on taulun 8 mukaan tämä tulos syntynyt siitä, että kivi-ulkorakennusten lukumäärä on lisääntynyt 49:llä ja puu-ulkorakennusten vähennyt 53:lla. Itse asiassa on siis, huolimatta taulussa 4 olevasta alhaisesta luvusta, vilkas vaihdos, pitkälle menevä muutos ulkorakennuksissa tapahtunut, joka myös, niinkuin taulusta 9 on näkyvä, on vaikuttanut siten että mainitussa kaupunginosassa kivi-ulkorakennukset, jotka v. 1880 olivat vaan 5,3 % kaikista rakennuksista, v. 1890 nousivat kokonaista 50,0 %:iin — jonka vertaista prosenttilukua ei mikään muu kaupunginosa ole saavuttanut.

⁶⁾ Kaiken erehdyksen välttämiseksi huomautettakoon senvuoksi erittäinkin, että lyhyden vuoksi tässä käytetyillä sanoilla „lisääntulleet“ rakennukset, asuinrakennukset, kivirakennukset y. m. sell. siis ei tarkoteta bruttolisäystä eli kaikkia määrätyn ajanjakson sisällä tulleita uusia rakennuksia y. m. — joista tietoja ei ole — vaan ainoastaan nettolisäystä niiden luvussa.

Kaupunginosa.	Lisäys (+) tai vähennys (−) allamainittua aineslaatua olevien rakennusten luvussa ajanjaksolla 1880—1890.								
	Asuinrakennukset.			Ulkorakennukset.		Yhteensä rakennuksia.			
	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Kivirakennukset.	Puurakennukset.	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	
Ensimmäinen	+ 20	− 4	− 45	+ 38	− 59	+ 58	− 4	− 104	
Toinen	+ 14	− 1	− 38	+ 2	− 39	+ 16	− 1	− 77	
Kolmas	+ 14	+ 2	− 39	+ 23	− 33	+ 37	+ 2	− 72	
Neljäs	+ 59	+ 21	+ 47	+ 40	+ 16	+ 99	+ 21	+ 63	
Viides	+ 40	+ 16	− 67	+ 27	− 66	+ 67	+ 16	− 133	
Kuudes	+ 14	+ 27	− 8	+ 49	− 53	+ 63	+ 27	− 61	
Seisemäs	+ 34	+ 16	+ 9	+ 24	− 33	+ 58	+ 16	− 24	
Kahdeksas	−	−	− 5	+ 2	− 12	+ 2	−	− 17	
Yhdeksäs	− 1	+ 6	+ 7	+ 6	+ 13	+ 5	+ 6	+ 20	
Siltasaari	+ 2	+ 2	− 2	+ 2	− 11	+ 4	+ 2	− 13	
Sörnääsi	+ 6	+ 27	+ 68	+ 8	+ 89	+ 14	+ 27	+ 157	
Töölö	+ 7	− 5	+ 80	+ 7	+ 48	+ 14	− 5	+ 128	
Saaret	+ 3	+ 6	+ 3	+ 2	+ 12	+ 5	+ 6	+ 15	
Koko kaupunki	+ 212	+ 113	+ 10	+ 230	− 128	+ 442	+ 113	− 118	

Taulusta 8 näkyy kuinka kivirakennusten lukumäärä vaan parilla aivan vähäisellä poikkeuksella on kaikkialla ja kaikissa ryhmissä enemmän tai vähemmän kasvanut. Myös kivi & puu-rakennukset ovat useimmissa kaupunginosissa lisääntyneet. Suurin oli lisäys neljännen, viidennen, kuudennen ja seitsemännen kaupunginosaan yksinomaan tai osaksi kivistä pystytettyjen rakennusten luvussa. — Aivan toisin oli puurakennusten laita. Ainoastaan muutamissa niistä kaupunginosista, jotka kokonaan tai suurelta osaltaan ovat luettavat kaupungin loitomiin osiin, on tosin usein melkoinen lisäännys niiden lukumäärässä tapahtunut, mutta muissa on tavallisesti suuri vähennys tavattavissa. Jos äärimmäisten laita-osien (Sörnääsi, Töölö, saaret) luvut erotetaan pois, huomataan puurakennusten koko luku jällellä olevalla alueella laske- neen ajanjakson kuluessa kokonaista 418:lla. — Itsestään on selvää että ne erilaiset määräykset kaupungin eri osille sallittuun rakennusten aineslaatuun nähden, jotka aikanaan voimassa ollut rakennusjärjestys on sisältänyt, ovat tuntuvasti vaikuttaneet niiden kehitykseen puheen-alaisessa suhteessa.

Jotta selvemmin saataisiin esiin ne erilaisuudet, jotka kaupungin eri osat keskenään osottivat rakennusten aineslaatua koskevassa kysymyksessä,

Kaupunginosa.	100 asuinrakennuksesta oli						Lisäys (+) tai vähennys (-) erilaatuisille asuinrakennuksille ajanjaksolla 1880—1890.			100 ulkorakennuksesta oli				Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa erilaatuisille rakennuksille ajanjaksolla 1880—1890	100 rakennuksesta oli														
	1880			1890			Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	1880		1890			Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.												
	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.				Kivirakennuksia.	puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	puurakennuksia.																
Ensimmäinen .	36,5	3,1	60,4	44,3	2,3	53,4	+	7,8	-	0,8	-	7,0	26,5	73,5	44,8	55,2	18,3	32,7	1,9	65,4	44,5	1,4	54,1	+	11,8	-	0,5	-	11,3
Toinen	39,3	4,3	56,4	47,3	4,4	48,3	+	8,0	+	0,1	-	8,1	33,7	66,3	42,4	57,6	8,7	37,1	2,7	60,2	45,6	2,8	51,6	+	8,5	+	0,1	-	8,6
Kolmas	30,1	2,3	67,6	39,0	3,3	57,7	+	8,9	+	1,0	-	9,9	19,5	80,5	35,7	64,3	16,2	26,1	1,4	72,5	37,7	2,0	60,3	+	11,6	+	0,6	-	12,2
Neljäs	17,3	3,5	79,2	22,7	6,0	71,3	+	5,4	+	2,5	-	7,9	16,8	83,2	25,1	74,9	8,3	17,1	2,2	80,7	23,6	3,8	72,6	+	6,5	+	1,6	-	8,1
Viides	10,9	—	89,1	23,1	4,8	72,1	+	12,2	+	4,8	-	17,0	10,2	89,8	29,9	70,1	19,7	10,7	—	89,3	25,3	3,2	71,5	+	14,6	+	3,2	-	17,8
Kuudes	0,5	1,6	97,9	6,8	13,8	79,4	+	6,3	+	12,2	-	18,5	5,3	94,7	50,0	50,0	44,7	2,3	1,0	96,7	21,3	9,2	69,5	+	19,0	+	8,2	-	27,2
Seisemäs . . .	13,5	4,5	82,0	24,5	10,1	65,4	+	11,0	+	5,6	-	16,6	12,7	87,3	34,2	65,8	21,5	13,2	2,6	84,2	27,7	6,8	65,5	+	14,5	+	4,2	-	18,7
Kakdeksas . .	64,5	—	35,5	76,9	—	23,1	+	12,4	—	—	-	12,4	20,9	79,1	33,3	66,7	12,4	39,2	—	60,8	52,5	—	47,5	+	13,3	—	—	-	13,3
Yhdeksäs . . .	11,9	1,7	86,4	8,4	9,9	81,7	-	3,5	+	8,2	-	4,7	—	100	9,4	90,6	9,4	6,7	1,0	92,3	8,9	5,2	85,9	+	2,2	+	4,2	-	6,4
Siltasaari . . .	13,6	9,1	77,3	20,8	16,7	62,5	+	7,2	+	7,6	-	14,8	4,2	95,8	20,0	80,0	15,8	8,7	4,3	87,0	20,5	10,3	69,2	+	11,8	+	6,0	-	17,8
Sörnääsi . . .	6,0	3,8	90,2	6,0	13,7	80,3	—	—	+	9,9	-	9,9	0,8	99,2	4,1	95,9	3,3	3,5	2,0	94,5	5,1	7,1	87,8	+	1,6	+	5,1	-	6,7
Töölö	6,8	11,7	81,5	7,4	5,7	86,9	+	0,6	-	6,0	+	5,4	6,0	94,0	7,8	92,2	1,8	6,4	6,1	87,5	7,6	3,1	89,3	+	1,2	-	3,0	+	1,8
Saaret	—	—	100	5,0	10,0	85,0	+	5,0	+	10,0	-	15,0	—	100	3,4	96,6	3,4	—	—	100	4,2	5,1	90,7	+	4,2	+	5,1	-	9,3
Koko kaupunki	20,8	3,3	75,9	25,5	6,6	67,9	+	4,7	+	3,3	-	8,0	15,7	84,3	26,9	73,1	11,2	18,8	2,0	79,2	26,0	4,1	69,9	+	7,2	+	2,1	-	9,3

sekä ne muutokset, jotka kussakin kaupunginosassa ajanjaksolla 1880—1890 ovat tapahtuneet, esitetään seuraava prosenttitaulu (Taulu 9).

Jos jättää lukuunottamatta rakennustensa luvun puolesta vähäpätöisen kahdeksannen kaupunginosan⁷⁾, olivat kaupungin keskimäiset osat ensimmäisinä kivirakennusten suhteelliseen lukuisuuteen nähden ja olivat ajanjakson 1880—1890 kuluessa tässä suhteessa menneet vielä melkoista eteenpäin. Kuitenkin ovat useat vähän loitommatkin kaupunginosat — viides, kuudes ja seitsemäs — hyvin ripeästi, jopa ripeämminkin kuin äskensmainitut, kehittyneet samaan suuntaan. Kuudennessa kaupunginosassa oli kuitenkin asuinrakennusten osallisuus tässä kehityksessä verrattain heikko. Suuressa neljännessä kaupunginosassa, joka, kuten Taulusta 8 näkyy, osottaa suurimman lisäyksen kivirakennusten absoluuttisessa luvussa, oli näiden rakennusten suhteellinen lisäys paljoo pienempi, syystä että siinä kumpaakin muuta laatua olevat rakennukset melkoisesti kasvoivat luvultaan. Se onkin, niinkuin ennen on mainittu, eri osissaan hyvin erilainen rakennuslaadultaan. Mainittava on yleensä loitommista kaupunginosissa vahvasti lisääntynyt kivi & puu-asuinrakennusten lukumäärä. Erittäin tulee huomata kuudes kaupunginosa ja Sörnääsi (Berghällin alue). Merkittävän poikkeuksen tekee kuitenkin maaseudun tapainen Töölo, jossa kivi & puu-rakennusten sekä absoluuttinen että suhteellinen lukumäärä on alennut ja puurakennusten prosenttiluku kasvanut, mikä jälkimmäinen seikka ei ole tapahtunut missäkään muussa piirissä.

Asuinrakennusten kattamis-aine. Niinkuin muistutuksesta 1 käy selville, koottiin jo 1880 vuoden väenlaskussa tietoja asuinrakennusten kattamis-aineesta. Mutta niitä ei ole otettu muokkaavan työn alaisiksi. Siis vasta vuodelta 1890 nämät tiedonannot ensi kertaa löytyvät yhteensovitettuina, ja minkäänlaisia vertauksia aikaisempiin oloihin ei siis voi tehdä. Taululiitteessä I olevat tiedonannot ovat kuitenkin sikäli epätäydellisinä pidettävät, että ne eivät käsitä kaikkia rakennuksia ja niinmuodoin luovat vaan osittain valoa tätä koskeviin oloihin. Ulkorakennuksista näet ei ole mitään tietoja tässä suhteessa vaadittu väenlaskuissa.

Asuinrakennuksista oli v. 1890 katetut:

Levyillä	2,247	eli 73,6 %
Asfalttihuovalla	713	» 23,4 »
Liushkoilla tai tiilillä	3	» 0,1 »
Puulla, päreillä, paperilla y. m.	90	» 2,9 »
<u>Yht. asuinrakennuksia</u>		3,053

⁷⁾ Siinä oli v. 1870 62 taloa, suurimmaksi osaksi hyvin pieniä, joissa oli vähäpätöisiä puurakennuksia ja jotka, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, kaupunki ajanjaksolla 1870—1880 lunasti ja purki. Sen uudestirakentaminen on kuitenkin käynyt erinomaisen laimeasti ja vasta kaikkein viimeisinä aikoina se on päässyt vauhtiin.

Ainoastaan hyvin vähäinen osa asuinrakennuksista oli siis katettuna tulenvaarallisella aineella; ja lähemmäksi $\frac{3}{4}$:lla oli levykatot, vaikka tosin myös asfalttihuopaa käytettiin jotenkin paljon lähempänä kehää olevissa seuduissa ja etäisimmissä se oli voitollakin, kuten kaikki käy selville seuraavasta, eri kaupunginosien oloja valaisevasta prosenttitaulusta (Taulu 10).

Helsinki.

Taulu 10.

Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta oli katettuna.				Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta oli katettuna.			
	levyllä.	asfalttihuopalla.	husekolla tai tiilillä.	puulla, päreillä, päpellä y. m.		levyllä.	asfalttihuopalla.	husekolla tai tiilillä.	puulla, päreillä, päpellä y. m.
Ensimmäinen . .	85,7	14,0	0,3	—	Kahdeksas	80,8	11,5	—	7,7
Toinen	82,9	16,1	—	1,0	Yhdeksäs	66,2	31,0	—	2,8
Kolmas	92,9	6,7	0,4	—	Siltasaari	66,7	33,3	—	—
Neljäs	78,7	20,4	0,1	0,8	Sörnääsi	44,9	48,3	—	6,8
Viides	77,4	21,1	—	1,5	Töölö	34,8	58,6	—	6,6
Kuudes	71,6	20,6	—	7,8	Saaret	16,7	50,0	—	33,3
Seitsemäs	89,0	9,3	—	1,7	Koko kaupunki	73,6	23,4	0,1	2,9

Asuinrakennusten korkeus. Asuinrakennusten laatua valaisevat tiedot niiden korkeudesta kerrosten mukaan. Näitä tietoja annettaissa on, niinkuin muistutuksessa 1 mainittu kysymyskaava Litt. E osottaa, kellari-kerrat ja ullakkohuoneet jätetty laskusta pois. Erottamalla rakennukset aineslaatunsakin ⁸⁾ puolesta ovat kaksi viimeistä tiedustelua antaneet seuraavat summittaiset tulokset (Taulu 11):

⁸⁾ Katsaus väenlaskukaavaan Litt. E osottaa, että siinä kysytään asuinrakennusten kerroslukua vississä määrin ainoastaan summittain, s. o. kysymys koskee ainostaan asuinrakennuksia ylipäänsä, mutt'ei niiden rakennusainekseltaan erilaisia lajeja. Oikeastaan ei siis pitäisi tässä voitaman antaa yhdistettyjä tietoja rakennusten kerrosluvusta ja rakennus-aineesta. Kuitenkin on, samoin kuin aikaisemmin 1880 vuoden rakennustiedustelun suhteen tapahtui, myös vastaavia tiedonantoja vuodelta 1890 soviteltaissa tehty jako rakennus-aineen mukaan. Kun tiedot kaavaan Litt. E on annettu talottain ja saman talon rakennukset tavallisesti ovat rakennus-aineeltaan olleet samallaisia, ei täten useimmissa tapauksissa ole mitään syytä epävarmuuteen ollut. Niissä tapauksissa taas, missä rakennukset ovat olleet eri rakennus-ainetta, on muista tiedonannoista tai asianhaaroista saatu ohjaus ollut useimmiten niin hyvä, että sitä huolellisesti noudattamalla

Kerrosten luku.	Asuinrakennukset, jaetut kerrosten luvun ja rakennusaineen mukaan.								Lisäys (+) tai vähennys (-) lukumäärässä ajanjaksolla 1880—1890. a)							
	1880. a)				1890.				Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Kaikki asuinrakennukset.				
	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.								
1-kerroksisia . . .	160	—	1,883	2,043	174	—	1,828	2,002	+	14	—	—	55	—	41	
2- " . . .	245	90	172	507	311	203	238	752	+	66	+	113	+	66	+	245
3- " . . .	135	—	7	142	202	—	6	208	+	67	—	—	—	1	+	66
4- " . . .	23	—	—	23	63	—	—	63	+	40	—	—	—	—	+	40
5- " . . .	3	—	—	3	27	—	—	27	+	24	—	—	—	—	+	24
6- " . . .	—	—	—	—	1	—	—	1	+	1	—	—	—	—	+	1
Yhteensä	566	90	2,062	2,718	778	203	2,072	3,053	+	212	+	113	+	10	+	335
Niistä:																
2- tai usempi-kerr.	406	90	179	675	604	203	244	1,051	+	198	+	113	+	65	+	376
3- " " "	161	—	7	168	293	—	6	299	+	132	—	—	—	1	+	131

a) Ks muist. taulun II alla nuotissa 4.

Taulun mukaan ovat 1- ja 3-kerroksiset puurakennukset sekä 1-kerroksisten rakennusten kokosumma ajanjaksolla vähenneet, jota vastaan kaikissa muissa ryhmissä suurempi tai pienempi lisäys lukumäärissä on tapahtunut. Josko 1-kerroksiset kivirakennukset todellisuudessa ovat lisääntyneet on kuitenkin 4:nessä nuotissa olevan Taulun II muistutuksessa mainittujen perusteiden mukaan hyvin epäiltävää.

on saavutettu varmuutta tai hyvin suurta todennäköisyyttä oikeaa jakoa varten. Muissa verrattain harvoissa tapauksissa on — milloin työn kestäessä erityistä tietoa syystä tai toisesta itse paikalla ei ole voitu saada — kivi- ja puurakennuksen välillä valittaissa suurempi kerrosten luku, kaiken muun todennäköisyys-arvelun puutteessa, luettu kivirakennukselle. Kivi & puurakennuksilla on tietysti aina kerros-lukunaan 2. 3-kerroksisten rakennusten suhteen, joista vaan ani harvahan on puusta, yleensä ei ole epävarmuutta vallinnut. Kun sitä korkeampia puurakennuksia ei löydy, on siis arvelua syntynyt vaan 1- ja 2-kerroksisten rakennusten jaossa kivi- ja puurakennuksiin. Vaikka siis on olemassa mahdollisuutta tai todennäköisyyttä pienempiin yksityisvirheisiin, uskallamme kuitenkin ylläolevien perusteiden nojalla toivoa että tässä annettujen numeroiden kautta, mikäli aineksen muokkaamiseen tulee, ainakin pääasiallisesti olemme osanneet oikeaan tehdessämme puheen-alaisen jaon vuodelta 1890. Kuitenkin on katsottu sopivaksi antaa lukijalle tämä lyhyt selvitys kysymyksessä olevain numeroiden synnystä.

Paremmiin valaistaksemme oloja noina kahtena väenlaskuvuotena ja sitä kehitystä, jonka kaupunki niiden välillä on tehnyt, annamme tässä aluksi kaksi seuraavaa taulua (Taulut 12 ja 13), joista edellinen sisältää prosenttilisen jaon kerrostojen luvun mukaan kaikille rakennus-aineeltaan erilaatuisille asuinrakennuksille, kun taas jälkimmäinen jokaiselle eri kerrosluvulle osottaa prosentillisen jaon rakennusaineen mukaan.

Helsinki.

Taulu 12.

Kerrostojen luku.	Vuonna 1880 oli				Vuonna 1890 oli				Lisäys (+) tai vähennys (−) prosenttiluvuissa ajanjaksoilla 1880—1890.			
	100:sta kivi- rakennuksesta.	100:sta kivi- & puu- rakennuksesta.	100:sta puu- rakennuksesta.	100:sta asuin- rakennuksesta ylipäänsä.	100:sta kivi- rakennuksesta.	100:sta kivi- & puu- rakennuksesta.	100:sta puu- rakennuksesta.	100:sta asuin- rakennuksesta ylipäänsä.	Kivirakennukset	Kivi & puu- rakennukset.	Puurakennukset.	Kalkki asuin- rakennukset.
1-kerroksisia . . .	28,3	—	91,4	75,2	22,4	—	88,2	65,6	− 5,9	—	− 3,2	− 9,6
2- ” . . .	43,3	100	8,3	18,7	40,0	100	11,5	24,6	− 3,3	—	+ 3,2	+ 5,9
3- ” . . .	23,8	—	0,3	5,2	25,9	—	0,3	6,8	+ 2,1	—	—	+ 1,6
4- ” . . .	4,1	—	—	0,8	8,1	—	—	2,1	+ 4,0	—	—	+ 1,3
5- ” . . .	0,5	—	—	0,1	3,5	—	—	0,9	+ 3,0	—	—	+ 0,8
6- ” . . .	—	—	—	—	0,1	—	—	0,03	+ 0,1	—	—	+ 0,03
2- tai usempi-kerr.	71,7	100	8,6	24,8	77,6	100	11,8	34,4	+ 5,9	—	+ 3,2	+ 9,6
3- ” ” ”	28,4	—	0,3	6,1	37,6	—	0,3	9,8	+ 9,2	—	—	+ 3,7

Helsinki.

Taulu 13.

Kerrostojen luku.	1880.			1890.			Lisäys (+) tai vähennys (−) prosenttiluvuissa ajanjaksoilla 1880—1890.		
	Kivirakennuksia.	Kivi- & puu- rakennuksia.	Puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	Kivi & puu- rakennuksia.	Puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	Kivi & puu- rakennuksia.	Puurakennuksia.
100:sta 1-kerroksisesta asuinrakenn. oli	7,8	—	92,2	8,7	—	91,3	+ 0,9	—	− 0,9
” 2- ” ” ”	48,3	17,8	33,9	41,4	27,0	31,6	− 6,9	+ 9,2	− 2,3
” 3- ” ” ”	95,1	—	4,9	97,1	—	2,9	+ 2,0	—	− 2,0
” 4- tai useampi-kerr. ”	100	—	—	100	—	—	—	—	—
” asuinrakenn. ylipäänsä	20,8	3,3	75,9	25,5	6,6	67,9	+ 4,7	+ 3,3	− 8,0

Niinkuin Taulussa 11 olevista tiedonannoista jo saattoi odottaa ja Taulusta 12 tarkemmin näkyy, on 1-kerroksisten rakennusten prosentti kaikissa ryhmissä melkoisesti alennut ja korkeampain rakennusten suhteelliset luvut siis yleensä ovat nousseet. Kuitenkaan eivät kaikki. Merkittävää on nim. että, vaikka kivirakennuksissa 2-kerroksiset melkoisesti ovat lisääntyneet luvussa, niiden suhteellinen luku kuitenkin osottaa vähennystä 43,3 %:sta 40,0 %:iin; mikä kaikeksi osaksi johtuu nuotissa 4 olevan Taulun II muistutuksessa mainitusta seikasta kivirakennusten suhteen — jonka kautta 1880 vuoden numero 2-kerroksisille kivirakennuksille on tullut vähän liian suuri ja saman vuoden numero 1-kerroksisille kivirakennuksille liian pieni — mutta muuten riippuu erinomaisen suuresta lisäännuksesta kivirakennuksissa, jotka ovat 3- tai useampikerroksisia. Ajanjakson kuluessa lisääntulleista 212 kivirakennuksesta kuului näet kokonaista 132 eli 62,3 % näihin korkeusryhmiin, kun sitä vastoin 1880 vuoden kivirakennuksista ainoastaan 28,4 % oli 2 kerrosta korkeampia. Sellaisten kivirakennusten prosentti oli sen johdosta v. 1890 noussut 37,6:een. Kivitalot rakennetaan ylipäänsä yhä korkeammat. — Että puurakennuksissa 2-kerroksisten prosenttiluku v. 1890 (11,5 %) on melkoista suurempi kuin v. 1880 (8,3 %), johtunee ei aivan vähäisessä määrässä asianhaarasta, joka äskenmainitussa muistutuksessa huomautettiin puurakennusten suhteen — josta seurauksena on että 2-kerroksisten puurakennusten luku v:lta 1880 on tullut liian pieneksi — ja riippunee siis vaan osaksi todellisuudessa tapahtuneesta vastaavasta muutoksesta puurakennuksissa. Samasta syystä pitäisi myös 1880 vuoden prosenttiluvun 1-kerroksisille puurakennuksille oleman 1890 vuoden vastaavaa numeroa lähempänä kuin Taulu 12 osottaa. — Huomautetut, toisiaan lopputuloksessa kumoovat seikat eivät ole vaikuttaneet 1880 vuoden kaikkien asuinrakennusten numeroihin eivätkä mainittuihin muutoksiin näissä numeroissa ajanjaksolla 1880—1890.

Vuodelta 1870 on asuinrakennusten korkeudesta saatavissa vaan summittaisia ja epätäydellisiä tietoja, jotka osottavat että «kaupungin tullien sisäpuolella» (vastaa nykyisiä kaupunginosia 1—9) kaikista asuinrakennuksista 79,4 % oli 1-kerroksisia, 17,1 % 2-kerroksisia, 3,2 % 3-kerroksisia ja 0,3 % 4-kerroksisia.

Taulun 13 mukaan oli 2-kerroksisissa rakennuksissa kivi & puu-rakennusten suhteellinen lukumäärä melkoisesti enentynyt, niin että nämät v. 1890 tekivät kokonaista 27,0 % kaikista puheen-alaiseen korkeusryhmään kuuluvista rakennuksista. Aikaisemmin onkin huomautettu, että ajanjakson kuluessa tämä rakennusmuoto on tullut yhä enemmän käytäntöön useimmissa kaupungin syrjäisemmissä osissa. — Luonnollista on muuten, että Taulun II alla olevan muistutuksen nuotissa 4 esiintuomat seikat jossakin määrin ovat vaikuttaneet myös osaksi numeroihin Taulussa 13.

Kuitenkaan ei ole kahden edellisen taulun kautta vielä osotettu, kuinka kaupungin kaikki asuinrakennukset molempain väenlaskujen aikana prosentittain jakaantuivat yksityisiin rakennusaineeltaan tai kerrosluvultaan erilaisiin erikoisryhmiin, se tietää, kuinka monta prosenttia asuinrakennuksista oli 1-kerroksisia kivirakennuksia, 1-kerroksisia puurakennuksia, 2-kerroksisia kivirakennuksia j. n. e. Alla-oleva Taulu 14 tarkoittaa antaa selvitystä tässä kaupungin rakennuslaatua ja tämän muutoksia erityisesti valaisevassa suhteessa.

Helsinki.

Taulu 14.

Kerrosten luku.	100 asuinrakennuksesta oli								Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.			
	vuonna 1880				vuonna 1890				Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.
	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.				
1-kerroksisia . . .	5,9	—	69,3	75,2	5,7	—	59,9	65,6	- 0,2	—	- 9,4	- 9,6
2- ” . . .	9,0	3,3	6,4	18,7	10,2	6,6	7,8	24,6	+ 1,2	+ 3,3	+ 1,4	+ 5,9
3- ” . . .	5,0	—	0,2	5,2	6,6	—	0,2	6,8	+ 1,6	—	—	+ 1,6
4- ” . . .	0,8	—	—	0,8	2,1	—	—	2,1	+ 1,3	—	—	+ 1,3
5- ” . . .	0,1	—	—	0,1	0,9	—	—	0,9	+ 0,8	—	—	+ 0,8
6- ” . . .	—	—	—	—	0,03	—	—	0,03	+ 0,03	—	—	+ 0,03
Yhteensä	20,8	3,3	75,9	100	25,5	6,6	67,9	100	+ 4,7	+ 3,3	- 8,0	—
Niistä:												
2- tai usempi-kerr.	14,9	3,3	6,6	24,8	19,8	6,6	8,0	34,4	+ 4,9	+ 3,3	+ 1,4	+ 9,6
3- ” ” ”	5,9	—	0,2	6,1	9,6	—	0,2	9,8	+ 3,7	—	—	+ 3,7

Niinkuin näkyy on toiselta puolen vähennys 1-kerroksisten rakennusten prosenttiluvuissa tässäkin ollut yleinen ja on tietysti etupäässä näytännyt puurakennusten ryhmässä (- 9,4 %), kun taas toiselta puolen korkeampain rakennusten prosenttiluvut ovat käsittäneet kaikki erikoisryhmät ja siis myöskin 2-kerroksiset kivirakennukset (vrt. Taulu 12). Kaikista asuinrakennuksista oli v. 1890 kokonaista 8,0 % 2- tai 3-kerroksisia puurakennuksia, jota ansaitsee mainita ilmauksena erityisesti tulenvaarallisten asuinrakennusten lukuisuudesta. Vuodelta 1880 saadaan suhteelliseksi luvuksi 6,6 %. Prosenttiluku olisi siis ajanjaksolla lisääntynyt 1,4:llä. Mutta ennen mainitusta syystä on luonnallisesti tässäkin 1880 vuoden numero kaiken todennäköisyyden mukaan liian pieni ja kasvuluku siis samassa määrässä liian suuri.

Valaistaksemme asuinrakennusten korkeussuhteita y. m. sekä niiden muutoksia eri kaupunginosissa, esitämme seuraavat kaksi taulua (Taulut 15 ja 16).

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten koko luku- määrä.	Niistä oli														
		1-kerroksisia.			2-kerroksisia.				3-kerrok- sisia.			4-kerroks.	5-kerroks.	6-kerroks.	2- tai useampi-kerroksisia.	3- tai useampi-kerroksisia.
		Kivirakennukset.	Puunrakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-raken- nukset.	Puunrakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Puunrakennukset.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.				
1880.																
Ensimmäinen . . .	422	36	237	273	73	13	18	104	39	—	39	6	—	—	149	45
Toinen	323	24	180	204	57	14	2	73	33	—	33	11	2	—	119	46
Kolmas	262	10	121	131	42	6	56	104	25	—	25	2	—	—	131	27
Neljäs	545	37	421	458	36	19	11	66	21	—	21	—	—	—	87	21
Viides	348	16	297	313	11	—	13	24	7	—	7	4	—	—	35	11
Kuudes	185	1	181	182	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	3	—
Seitsemäs	178	13	144	157	8	8	2	18	3	—	3	—	—	—	21	3
Kahdeksas	31	9	11	20	7	—	—	7	4	—	4	—	—	—	11	4
Yhdeksäs	59	3	24	27	3	1	27	31	1	—	1	—	—	—	32	1
Siltasaari	22	1	7	8	1	2	10	13	1	—	1	—	—	—	14	1
Sörnääsi	133	4	96	100	3	5	21	29	1	3	4	—	—	—	33	4
Töölö	162	6	121	127	4	19	7	30	—	4	4	—	1	—	35	5
Saaret	48	—	43	43	—	—	5	5	—	—	—	—	—	—	5	—
Koko kaupunki	2,718	160	1,883	2,043	245	90	172	507	135	7	142	23	3	—	675	168
1890.																
Ensimmäinen . . .	393	27	195	222	71	9	15	95	56	—	56	18	2	—	171	76
Toinen	298	18	139	157	55	13	5	73	46	—	46	13	8	1	141	68
Kolmas	239	16	87	103	41	8	51	100	28	—	28	4	4	—	136	36
Neljäs	672	42	461	503	62	40	18	120	30	—	30	14	5	—	169	49
Viides	337	19	236	255	21	16	7	44	24	—	24	10	4	—	82	38
Kuudes	218	4	173	177	5	30	—	35	4	—	4	2	—	—	41	6
Seitsemäs	237	16	153	169	30	24	2	56	8	—	8	2	2	—	68	12
Kahdeksas	26	8	6	14	6	—	—	6	5	—	5	—	1	—	12	6
Yhdeksäs	71	2	34	36	3	7	24	34	1	—	1	—	—	—	35	1
Siltasaari	24	2	10	12	3	4	5	12	—	—	—	—	—	—	12	—
Sörnääsi	234	7	122	129	7	32	61	100	—	5	5	—	—	—	105	5
Töölö	244	10	170	180	7	14	41	62	—	1	1	—	1	—	64	2
Saaret	60	3	42	45	—	6	9	15	—	—	—	—	—	—	15	—
Koko kaupunki	3,053	174	1,828	2,002	311	203	238	752	202	6	208	63	27	1	1,051	299

Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta kussakin eri kaupunginosassa oli														
	1-kerrok- sisia.			2-kerroksisia.				3-kerrok- sisia.			4-kerroks.	5-kerroks.	6-kerroks.	2- tai useampi-kerroksisia.	3- tai useampi-kerroksisia.
	Kivirakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.				
1880.															
Ensimmäinen . . .	8,5	56,2	64,7	17,3	3,1	4,2	24,6	9,3	—	9,3	1,4	—	—	35,3	10,7
Toinen	7,4	55,8	63,2	17,7	4,3	0,6	22,6	10,2	—	10,2	3,4	0,6	—	36,8	14,2
Kolmas	3,8	46,2	50,0	16,0	2,3	21,4	39,7	9,5	—	9,5	0,8	—	—	50,0	10,3
Neljäs	6,8	77,2	84,0	6,6	3,5	2,0	12,1	3,9	—	3,9	—	—	—	16,0	3,9
Viides	4,6	85,4	90,0	3,2	—	3,7	6,9	2,0	—	2,0	1,1	—	—	10,0	3,1
Kuudes	0,5	97,9	98,4	—	1,6	—	1,6	—	—	—	—	—	—	1,6	—
Seitsemäs	7,3	80,9	88,2	4,5	4,5	1,1	10,1	1,7	—	1,7	—	—	—	11,8	1,7
Kahdeksas	29,0	35,5	64,5	22,6	—	—	22,6	12,9	—	12,9	—	—	—	35,5	12,9
Yhdeksäs	5,1	40,7	45,8	5,1	1,7	45,7	52,5	1,7	—	1,7	—	—	—	54,2	1,7
Siltasaari	4,6	31,8	36,4	4,5	9,1	45,5	59,1	4,5	—	4,5	—	—	—	63,6	4,5
Sörnääsi	3,0	72,2	75,2	2,2	3,8	15,8	21,8	0,8	2,2	3,0	—	—	—	24,8	3,0
Töölö	3,7	74,7	78,4	2,5	11,7	4,3	18,5	—	2,5	2,5	—	0,6	—	21,6	3,1
Saaret	—	89,6	89,6	—	—	10,4	10,4	—	—	—	—	—	—	10,4	—
Koko kaupunki	5,9	69,3	75,2	9,0	3,3	6,4	18,7	5,0	0,2	5,2	0,8	0,1	—	24,8	6,1
1890.															
Ensimmäinen . . .	6,9	49,6	56,5	18,1	2,3	3,8	24,2	14,2	—	14,2	4,6	0,5	—	43,5	19,3
Toinen	6,0	46,6	52,6	18,5	4,4	1,7	24,6	15,4	—	15,4	4,4	2,7	0,3	47,4	22,8
Kolmas	6,7	36,4	43,1	17,2	3,3	21,3	41,8	11,7	—	11,7	1,7	1,7	—	56,9	15,1
Neljäs	6,2	68,6	74,8	9,2	6,0	2,7	17,9	4,5	—	4,5	2,1	0,7	—	25,2	7,3
Viides	5,6	70,0	75,6	6,2	4,8	2,1	13,1	7,1	—	7,1	3,0	1,2	—	24,4	11,3
Kuudes	1,8	79,4	81,2	2,3	13,8	—	16,1	1,8	—	1,8	0,9	—	—	18,8	2,7
Seitsemäs	6,8	64,6	71,4	12,7	10,1	0,8	23,6	3,4	—	3,4	0,8	0,8	—	28,6	5,0
Kahdeksas	30,8	23,1	53,9	23,1	—	—	23,1	19,2	—	19,2	—	3,8	—	46,1	23,0
Yhdeksäs	2,8	47,9	50,7	4,2	9,9	33,8	47,9	1,4	—	1,4	—	—	—	49,3	1,4
Siltasaari	8,3	41,7	50,0	12,5	16,7	20,8	50,0	—	—	—	—	—	—	50,0	—
Sörnääsi	3,0	52,1	55,1	3,0	13,7	26,1	42,8	—	2,1	2,1	—	—	—	44,9	2,1
Töölö	4,1	69,7	73,8	2,9	5,7	16,8	25,4	—	0,4	0,4	—	0,4	—	26,2	0,8
Saaret	5,0	70,0	75,0	—	10,0	15,0	25,0	—	—	—	—	—	—	25,0	—
Koko kaupunki	5,7	59,9	65,6	10,2	6,6	7,8	24,6	6,6	0,2	6,8	2,1	0,9	0,03	34,4	9,8

Luonnollisesti olivat korkeat rakennukset — 3-kerroksiset ja korkeammat — lukuisimmat kivirakennuksista rikkaammissa, enemmän tai vähemmän keskisissä tai ei aivan syrjäisissä kaupunginosissa, jotka ajanjakson kuluessa ovat yhdessä kivirakennusten kasvamisen kanssa lisäksi melkoisesti kehittyneet tässä suhteessa, kun taas syrjäisemmissä osissa korkeiden rakennusten prosentti on alennut sen johdosta että suuri luku alempia on tullut sisään. Jos taas asettaa vastakkain toiselta puolen 2- tai useampikerroksiset ja toiselta puolen ainoastaan 1-kerroksiset rakennukset, niin huomataan edellisen ryhmän melkein kaikkialla saaneen voiton jälkimmäisestä, ja ylipäänsä jopa suurimmassa määrässä vähemmän keskisissä eli syrjäisemmissä osissa. Ainoastaan yhdeksännessä kaupunginosassa ja pienessä Siltasaaressa kehitys meni vastaiseen suuntaan. Näitä oloja valaisemaan ovat omiaan alla olevat, Tauluun 16 perustuvat numerot, jotka käsittävät korkeampien rakennusten prosenttilukujen lisäystä (+) tai vähennystä (—) eri kaupunginosissa ajanjaksolla 1880—1890:

		2- tai useampi- kerroksisia.	3- tai useampi- kerroksisia.		2- tai useampi- kerroksisia.	3- tai useampi- kerroksisia.
Ensim.	kaup.-osa	+ 8,2	+ 8,6	Kahdeksas kaup.-osa	+ 10,6	+ 10,1
Toinen	"	+ 10,6	+ 8,6	Yhdeksäs "	— 4,9	— 0,3
Kolmas	"	+ 6,9	+ 4,8	Siltasaari	— 13,6	— 4,5
Neljäs	"	+ 9,2	+ 3,4	Sörnääsi	+ 20,1	— 0,9
Viides	"	+ 14,4	+ 8,2	Töölö	+ 4,6	— 2,3
Kuudes	"	+ 17,2	+ 2,7	Saaret	+ 14,6	—
Seitsemäs	"	+ 16,8	+ 3,3	Koko kaupunki	+ 9,6	+ 3,7

1890 vuoden Taulussa 16 oleva suuri prosentti 2-kerroksisilla rakennuksilla kolmannessa ja yhdeksännessä kaupunginosassa, Siltasaarella, Sörnääsissä ja Töölössä sekä saarilla johtui, kuten taulu näyttää, pääasiallisesti näillä alueilla suhteellisesti lukuisista 2-kerroksisista puu-rakennuksista. Näillä alueilla olikin yhteensä 80,3 % kaupungin kaikista puisista 2-kerroksisista asuinrakennuksista, kun niille asuinrakennusten koko luvusta tuli ainoastaan 28,6 % .

Rakennus-aineeltaan erilajisten asuinrakennusten summat, jotka eivät löydy tauluissa 15 ja 16, ovat nuotin 4 tauluissa, taululiitteissä I ja II sekä Taulussa 9.

Jos lopuksi tahtoisimme n. s. yhteen polttopisteeseen koota enemmän tai vähemmän hajaantuneen valon, jota edellisessä olemme koettaneet luoda asuinrakennusten korkeussuhteisiin y. m., niin tapahtuisi se laskemalla puheen-alaisten rakennusten *keskikorkeus*, merkittynä kerrosten luvussa, sekä muutokset siinä. Tuloksena sellaisesta laskusta saadaan:

	Keskikorkeus kerroksissa.		Lisäys keskikorkeudessa ajanjaksolla 1880—1890.
	1880.	1890.	
Kivirakennukset . . .	2,053	2,307	0,254 eli 12,4 %
Puurakennukset . . .	1,090	1,121	0,031 » 2,8 »
Kaikki asuinrakennukset	1,321	1,481	0,160 » 12,1 »

Ennen mainituilla perusteilla oli kuitenkin v. 1880 kivirakennusten keskikorkeus kaiken todennäköisyyden mukaan vähäistä pienempi ja puurakennusten vähäistä suurempi kuin nämät tulokset osottavat. Vastainen on siis suhde näiden ryhmäin lisääntymislukuihin nähden. Yleisen keskikorkeuden numeroihin ja sen lisääntymiseen tämä ei vaikuta.

Esinnä keskikorkeuteen katsoen olivat, kuten näkyy, kivirakennukset, vaikka ne v. 1880 tosin eivät olleet paljoa edempänä muuttumattomasti 2-kerroksisista kivi & puu-rakennuksista. Ne ovat myöskin antaneet verrattomasti suurimman lisän yleisen keskikorkeuden melkoiseen kasvuun. Ajanjakson kuluessa lisääntulleille 212 kivirakennukselle oli kerrosten keskiluku 2,986 elikkä, monesti ennen mainittujen perusteiden nojalla, vähäistä enemmänkin.

Tietoja yleisestä keskikorkeudesta ja sen muutoksista eri kaupunginosissa annetaan alla-olevassa Taulussa 17.

Helsinki.

Taulu 17.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keskikorkeus, kerroksissa.		Lisäys (+) tai vähennys (−) keskikorkeudessa ajanjaksolla 1880—1890.		
	1880.	1890.	+ −	Absoluuttisesti.	Prosentissa.
Ensimmäinen	1,474	1,684	+	0,210	14,2
Toinen	1,557	1,809	+	0,252	16,2
Kolmas	1,611	1,770	+	0,159	9,9
Neljäs	1,198	1,360	+	0,162	13,5
Viides	1,144	1,409	+	0,265	23,2
Kuudes	1,016	1,225	+	0,209	20,6
Seitsemäs	1,135	1,363	+	0,228	20,1
Kahdeksas	1,484	1,769	+	0,285	19,2
Yhdeksäs	1,559	1,507	−	0,052	3,3
Siltasaari	1,682	1,500	−	0,182	10,8
Sörnääsi	1,278	1,470	+	0,192	15,0
Töölö	1,259	1,279	+	0,020	1,6
Saaret	1,104	1,250	+	0,146	13,2
Koko kaupunki	1,321	1,481	+	0,160	12,1

Taulusta käy m. m. selville, että lisäys asuinrakennusten keskikorkeudessa on käsittänyt, jos kohtakin eri määrässä, useimmat osat kaupungin alueella. Poikkeuksia tekevät, niinkuin saattoi odottaa, tässä taas yhdeksäs kaupunginosa ja Siltasaari. Suurin oli suhteellinen lisäys vähäsen syrjäisemmissä osissa. Kuitenkin oli ylipäänsä keskisimmillä osilla, joista suurin lukumäärä keskikorkeuden absoluuttisen lisäyksen suhteen kilpailivat vastamainittujen kanssa, v. 1890 näytettävänä pisimmälle meneviä numeroja. Korkeimmat olivat rakennukset toisessa kaupungin-osassa; matalimmat taas, huolimatta suurista edistyksistään, olivat v. 1890 yhä vieläkin kuudennen kaupungin-osan rakennukset.

Asuinrakennusten huoneluku (suuruus). Kerrosten luku antaa kuitenkin epävarman johdon asuinhuoneiden suuruuden arvostelemiseksi. Paljoa luotettavampi mittaamiskeino ja yleensä varmin, joka nykyään on käytettävissä, on asuinhuoneiden luku, jonka rakennukset sisältävät, vaikka kyllä tälläkin mittaamistavalla on puutteensa, niinkauvan kun ei tunneta huoneiden ulottuvaisuutta eli kuutiolisyyttä. Tietoja, jotka tekisivät mahdolliseksi jakaa rakennukset eri suuruusryhmiin asuinhuoneiden luvun mukaan, ei kuitenkaan löydy. Ainoastaan keskimääräisiä laskuja on mahdollinen tehdä. Asuinhuoneiden keskimäärä asuinrakennusta kohti oli:

vuonna 1880 . . .	9,10	} Lisäys ajanjaksolla: 3,80 eli 41,8 %.
» 1890 . . .	12,90	

1870 vuoden tiedonantojen mukaan tuli keskimäärin joka asuinrakennusta kohti 8,02 asuinhuonetta. Keskimäärä nousi siis ajanjaksolla 1870—1880 1,08:lla eli 13,5 %:lla.

Nämät numerot selvällä tavalla todistavat melkoista ja suuressa määrin lisääntyntä kasvua asuinrakennusten keskisuuruudessa ajanjaksolla 1880—1890. Että tämä kasvu on ollut yleinen, vaikka eri kaupungin-osissa hyvin erilainen, osottaa seuraava Taulu 18.

Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti.		Lisäys keskiluvussa ajanjaksolla 1880—1890.	
	1880.	1890.	Absoluuttisesti.	Prosentissa.
Ensimmäinen	11,14	17,17	6,03	54,1
Toinen	12,87	18,42	5,55	43,1
Kolmas	11,17	14,81	3,64	32,6
Neljäs	9,14	12,60	3,46	37,9
Viides	6,32	10,41	4,09	64,7
Kuudes	4,83	9,83	5,00	103,5
Seitsemäs	7,91	11,90	3,99	50,4
Kahdeksas	9,65	* 22,96	* 13,31	* 137,9
Yhdeksäs	11,14	11,54	0,40	3,6
Siltasaari	13,36	16,04	2,68	20,1
Sörnääsi	6,77	11,51	4,74	70,0
Töölö	7,22	7,93	0,71	9,8
Saaret	3,31	4,10	0,79	23,9
Koko kaupunki	9,10	12,90	3,80	41,8

Jos kahdeksas kaupunginosa jätetään vertailusta pois, oli, niinkuin näkyy, keskisillä ensimmäisellä ja toisella kaupunginosalla v. 1890 suurin keskiluku asuinhuoneita yhtä asuinrakennusta kohti ja samoin suurin absoluuttinen lisäys tässä luvussa. Suhteellisesti katsottuna oli sitä vastoin sen lisäys yleensä suurin enemmän syrjäisissä kaupunginosissa sekä tuossa riipeästi kasvavassa Sörnääsissä, joka tässäkin suhteessa on jättänyt Töölön alhaisine lukuineen kauaksi taaksensa.

Suuresta intressistä olisi asuinrakennusten lukumäärän johdolla laskea suuruudelleen kaikki nuo kolme rakennusaineeltaan erilaatuista asuinrakennusryhmää. Mutta sellaista laskua varten puuttuu, niinkuin edempänä näytetään, tarvittavat edellytykset.

Asuinrakennusten pohja-ala. Suhteellinen kasvu asuinrakennusten keskisuuruudessa (asuinhuoneiden keskiluvussa) oli, niinkuin edellisessä on mainittu, 41,8 %, kun taas suhteellinen kasvu niiden keskikorkeudessa oli 12,1 %. Edellinen oli siis monta vertaa suurempi jälkimmäistä. Nämä rakennukset eivät siis ainoastaan ole kasvaneet korkeudelleen, vaan myös pohja-alaltaan. Mutta kaikki edellytykset pohja-alan keskisuuruuden absoluuttisen kasvun laskemiseksi puuttuvat, ja samoin on suhteellisen kasvami-

sen tarkempi määrääminen sillä johdolla, joka kysymyksen arvostelemiseksi on käytettävissä, jotenkin pettävä. Mainittuihin prosenttilukuihin perustuva lasku antaa kuitenkin tulokseksi, että lisäys asuinrakennusten pohja-alan keskiuurundessa ajanjaksolla 1880—1890 olisi noussut 26,5 %:iin. Vaikka tätä numeroa saa pitää vaan likimääräisenä, osottaa se kuitenkin, että asuinrakennusten ulottuvaisuus pinta-alaltaan on ajanjakson kuluessa melkoisesti kasvanut. Vertaus keskikorkeuden suhteellisen lisääntymisen lukuun (12,1 %) näyttää myös että, kuinka tuntuva tämä lisäännys onkin ollut, suhteellinen kasvaminen pohja-alan keskiuurundessa kuitenkin on ollut 2,2 kertaa niin iso. Tässä alköön kuitenkin jätettävä huomioon ottamatta, että tämä viime-mainittu käsittää kehitystä kahteen tilan ulottuvaisuuteen. Jos saisi otaksua että — kaavanmukaisesti katsottuna — rakennusten keskipituus ja keski-levyys on kasvanut samassa suhteessa saisi niille kummallekin 12,5 %:n lisääntymisen, se tietää, melkein saman arvon, joka on saatu keskikorkeuden suhteelliselle kasvulle.

Yllä-olevaan varaukseen viitaten annetaan myös alla-olevat tiedot (Taulu 19), jotka koskevat asuinrakennusten pohja-alan keskiuurundeen suhteellista kasvua eri kaupunginosissa.

Helsinki.

Taulu 19.

Kaupunginosa.	Prosenttinen lisäännys asuinrakennusten pohja- alan keskiuurundessa ajanjaksolla 1880—1890.	Kaupunginosa.	Prosenttinen lisäännys asuinrakennusten pohja- alan keskiuurundessa ajanjaksolla 1880—1890.
Ensimmäinen	34,9	Kahdeksas	* 99,6
Toinen	23,1	Yhdeksäs	7,1
Kolmas	20,7	Siltasaari	34,6
Neljäs	21,5	Saaret	47,8
Viides	33,7	Töölö	8,1
Kuudes	68,7	Sörnääsi	9,5
Seisemäs	25,2	Koko kaupunki	26,5

Vertaileva katsaus Taulujen 17 ja 19 prosenttilukuihin osottaa, että prosenttinen lisäännys pohja-alan keskiuurundessa melkein kaikkialla on ollut suurempi kuin prosenttinen lisäännys keskikorkeudessa. Ainoastaan saaret tekevät tästä poikkeuksen. Mutta molemmat lukusarjat muuten eivät likimainkaan kulje yhtä suuntaa tai, oikeammin sanoen, keskinäinen suu-

ruussuhde molempien prosenttilukujen välillä eri kaupunginosissa ei läheskään ole yhtäläinen; osottaen tämä että melkoisia eroavaisuuksia on ollut siinä yleisessä suunnassa, joka rakennustoiminnalla on ollut kaupungin eri osissa ajanjakson kuluessa mitä tulee suhteeseen asuinrakennusten kehityksessä korkeudeltaan ja pohja-alaltaan. Niin esm. oli suhteellinen pohja-alan kasvu ensimmäisessä ja kuudennessa kaupunginosassa sekä Sörnäsissä resp. 2,5, 3,3 ja 3,2 kertaa niin suuri kuin suhteellinen korkeudenlisäännys, kun taas vastaavat suhdeluvut toiselle, viidennelle ja seitsemännelle kaupunginosalle eivät nouse korkeampiin määriin kuin resp. 1,4, 1,5 ja 1,3. Ensimmäisissä alueissa on siis pohja-alan kasvu ollut korkeuskehitystä paljoo suurempi kuin jälkimmäisissä. Niinkuin ennen mainittiin, nousee molempien prosenttilukujen suhdeluku koko kaupungilta 2,2.

Asuinhuoneet. Luotettavimman ja siitä syystä arvokkaimman osituksen rakennustoiminnan laajuudesta, laadusta ja tuloksista antavat tiedot asuinhuoneiden luvusta ja niiden jaosta aineslaadun mukaan, josta ne ovat rakennetut.

Niinkuin muistutuksesta 1 näkyy, ovat asuinhuoneet v. 1890, samoin kuin myös v. 1880, merkitty kahden rubriikin alla, nimittäin «kivirakennuksissa» ja «puurakennuksissa». Edelliseen rubriikkiin eivät kuitenkaan sisälly ainoastaan kivirakennusten huoneet, vaan myöskin ne huoneet, jotka olivat kivi & puu-rakennusten kivikerroksissa sekä puurakennusten kellarikerroissa. Muut asuinhuoneet sisältyvät rubriikkiin «puurakennuksissa». Onko tätä, kysymyskaavan aiheuttamaa menetystapaa kaikissa yksityisseikoissa — ja erittäinkin puurakennusten kellarikertain huoneisiin nähden — kaikkialla aivan johdonmukaisesti noudatettu, ei voida kuitenkaan varmuudella ratkaista. Joka tapauksessa on selvää, että siis itse teossa erottelua ei ole tehty rakennusten, vaan huonekerrosten tai huoneiden rakennus-aineen mukaan; ja tämän tähden ei voi, niinkuin ennen on lausuttu, tehdä tarkempia laskuja kunkin noiden kolmen rakennus-aineeltaan erilaisen asuinrakennusryhmän keskisuuruudesta. Väärinkäsityksen välttämiseksi olemme senvuoksi sekä taululiitteessa II ja Taulun II nuotissa 4 että tässä alempana käyttäneet kummankinlaatuksille huoneille asiallisemmat nimitykset «kiviseinäin sisällä» ja «puuseinäin sisällä». — Vuonna 1870 ei tapahtunut mitään senkaltaista jakoa.

Asuinhuoneiden luku ja jako rakennusaineen mukaan oli seuraava:

Huoneita:	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
kiviseinäin sisällä	9,574 eli 38,70 %	20,573 eli 52,23 %	+ 13,53
puuseinäin »	15,168 » 61,30 »	18,815 » 47,77 »	— 13,53
Yht. asuinhuoneita	24,742	39,388	

Lisäys teki siis:

kiviseinäin sisällä olevien huoneiden luvussa .	10,999	eli	114,88 %
puuseinäin » » » »	3,647	»	24,04 %
	<hr/>		
ylipäänsä	14,646	»	59,19 %

Koko lisäykseen ovat niinmuodoin antaneet:

kiviseinäin sisällä olevat huoneet . .	75,10 %
puuseinäin » » » . .	24,90 %

Hyvin tuntuva lisäys huoneiden luvussa on siis tapahtunut ajanjaksolla 1880—1890. Se nousi, kuten sanottu, 59,19 %:iin, kun vastaava luku ajanjaksolta 1870—1880 oli paljoo pienempi eli 35,36 %. Erittäin iso oli kiviseinäin sisällä olevain huoneiden lisäännys, joiden luku kasvoi enemmän kuin kahdenkertaisesti (114,88 %), kun sitä vastaan puuseinäin sisällä olevain huoneiden luku kasvoi tuskin neljäs-osallaan (24,04 %). Huoneiden koko kasvuluvusta tulikin $\frac{3}{4}$ (75,10 %) edelliselle ryhmälle. Lopputulos tästä kehityksestä oli, että Helsinki v. 1890 asuinhuoneisiinsa nähden oli suuremmalta osaltaan, 52,23 %, kivikaupunki, kun v. 1880 vielä ainoastaan 38,70 % huoneista kuului ryhmään «kiviseinäin sisällä». Prosenttiluku näille huoneille oli siten kasvanut 13,53:lla, ja puuseinäin sisällä olevain huoneiden prosenttiluku siis vähennyt yhtä paljon. Muutos rakennus-aineen suhteen oli ajanjaksolla niinmuodoin laaja ja saa näissä asuinhuoneita koskevissa luvuissa paljoo selvemmän ja todellisemmän sekä valaisevamman ilmeen kuin aikaisemmin mainituissa (siv. 20) asuinrakennuksia koskevissa luvuissa. Jos kivi & puu-rakennusten luvut jaetaan tasan molempain muiden asuinhuone-ryhmäin välillä, huomataan näet kivistä olevien rakennusten tai rakennusten osien (puurakennusten kellarikerrokset lukuun-ottamatta) kasvaneen vaan 6,3 %:lla koko luvusta. Melkoinen erotus tämän prosenttiluvun ja asuinrakennusten suhteen äsken mainitun (13,53 %) välillä on tietysti pääasiallisesti seuraus siitä että kivirakennusten keskisuurus (huoneiden keskilukumäärä) on melkoisen suurempi kuin puurakennusten; josta, niinkuin on osotettu, tarkempia laskuja ei voi tehdä.

Kaikissa eri kaupunginosissa lisääntyi asuinhuoneiden koko lukumäärä. Niinkuin saattoikin odottaa, oli kuitenkin tämä lisäännys sekä voimakkuudeltaan että tekijäinsä suhteen hyvin erilainen. Tätä valaistaksemme ja osottaaksemme sitä muutettua muotoa, jonka eri kaupunginosat v. 1890 osottivat verrattuina vuona 1880 huoneiden jaossa molempiin ryhmiin, julkaisemme seuraavan Taulun 20.

Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden lisäys (+) tai vähennys (-) ajanjaksolla 1880—1890.						100 asuinhuoneesta oli				Prosenttiin laskettu kiviseinän sisällä oleville huoneille (ja prosenttiin vähennetty puuseinän sisällä oleville huoneille) ajanjaksolla 1880—1890.
	Lukumäärä.			Prosenttia.			v. 1880		v. 1890		
	Huoneita kiviseinän sisällä.	Huoneita puuseinän sisällä.	Huoneita ylipäänsä.	Huoneiden koko lisäys, prosenttina 1880 vuoden huoneiden kokoon nähden.	Lisäys tai vähennys kummankinlaatuissa huoneissa, prosenttina huoneiden kokoon nähden.	Huoneita kiviseinän sisällä.	Huoneita puuseinän sisällä.	Huoneita kiviseinän sisällä.	Huoneita puuseinän sisällä.		
Ensimmäinen	+ 2,365	- 317	+ 2,048	43,57	+ 115,48	- 15,48	60,87	39,13	77,45	22,55	16,58
Toinen	+ 1,699	- 367	+ 1,332	32,04	+ 127,55	- 27,55	62,81	37,19	78,52	21,48	15,71
Kolmas	+ 782	- 169	+ 613	20,95	+ 127,57	- 27,57	49,25	50,75	62,81	37,19	13,56
Neljäs	+ 2,289	+ 1,194	+ 3,483	69,93	+ 65,72	+ 34,28	29,51	70,49	44,41	55,59	14,90
Viides	+ 1,386	- 77	+ 1,309	59,53	+ 105,88	- 5,88	18,87	81,13	51,34	48,66	32,47
Kuudes	+ 513	+ 738	+ 1,251	140,09	+ 41,01	+ 58,99	0,78	99,22	24,25	75,75	23,47
Seisemäs	+ 985	+ 428	+ 1,413	100,36	+ 69,71	+ 30,29	19,60	80,40	44,70	55,30	25,10
Kahdeksas	* + 310	- 12	* + 298	* 99,67	* + 104,03	* - 4,03	85,62	14,38	* 94,81	* 5,19	* 9,19
Yhdeksäs	+ 71	+ 91	+ 162	24,66	+ 43,83	+ 56,17	5,63	94,37	13,19	86,81	7,56
Siltasaari	+ 64	+ 27	+ 91	30,95	+ 70,33	+ 29,67	15,65	84,35	28,57	71,43	12,92
Sörnääsi	+ 321	+ 1,473	+ 1,794	199,33	+ 17,89	+ 82,11	6,44	93,56	14,07	85,93	7,63
Töölö	+ 196	+ 569	+ 765	65,44	+ 25,62	+ 74,38	8,21	91,79	15,10	84,90	6,89
Saaret	+ 18	+ 69	+ 87	54,72	+ 20,89	+ 79,31	—	100	7,32	92,68	7,32
Koko kaupunki	+ 10,999	+ 3,647	+ 14,646	59,19	+ 75,10	+ 24,90	38,70	61,30	52,23	47,77	13,53

Suurin absoluuttinen lisäys asuinhuoneiden koko luvussa on, kuten huomaa, neljännellä kaupunginosalla näytettävissä; sen jälkeen tulevat tärkeä ensimmäinen kaupunginosa ja Sörnääsin suuri laita-osa. Kehityksen voimaa valaisevat kuitenkin paljoka paremmin prosenttiluvut huoneiden lisääntymiselle. Voimakkain oli siten lisäys Sörnääsissä (199,33 %) sekä kuudennessa ja seitsemännessä kaupunginosassa (resp. 140,00 % ja 100,36 %), eli yleensä vähemmän keskisissä eli syrjäisemmissä piireissä, kun taas keskisimpäin kaupunginosa suhteelliset kasvuluvut, vaikka osaksi kyllä itsessään melkoisia, ovat verrattain alhaiset. Minimi (20,95 %) tavataan siten kolmannessa kaupunginosassa. Niinkuin näkyy, ovat puheenalaisten lukujen äärimmäiset rajat hyvin kaukana toisistaan. Että keski-osain kasvuprosentit ovat verrattain alhaiset, saa muuten luonnollisen selityksensä siitä voimakkaasta kehityksestä, jonka nämät osat jo aikaisemmin ovat suorittaneet. Muilla alueilla, jotka silloin vielä olivat jälempänä, on senvuoksi nyt ollut kaksin verroin suurempi ja läheisempi mahdollisuus verrattain melkoisesti kehittämään rakennus- ja huoneryhmiään sekä korkeuteen että laajuuteen nähden.

Mitä sitte tulee siihen osaan, joka muutoksilla kivi- ja puuseinäin sisällä olevain huoneiden luvussa kaupungin eri osissa on ollut näiden huoneiden koko lisäykseen nähden, niin käy Taulusta 20 selville (ks. erittäin viidettä ja kuudetta numerosarekettä) että kaikista niistä viidestä kaupunginosasta (ensimmäinen—viides), joiden voi sanoa keskenään jakavan kaupungin keskustan, ainoastaan neljännessä, johon suureksi osaksi kuuluu syrjäisempiä alueita, on huomattavana lisäys puuseinäin sisällä olevain huoneiden luvussa. Muissa neljässä, niinkuin myös kahdeksannessa kaupunginosassa, on sitä vastoin kiviseinäin sisällä olevain huoneiden luku ei ainoastaan aikaansaanut koko sitä lisäystä, joka huoneiden kokoluussa on tapahtunut, vaan myös voinut peittää sitä suurempaa tai vähempää vajaan, jonka vähennys puuseinäin sisällä olevain huoneiden luvussa on synnyttänyt. Niinpä toisessa ja kolmannessa kaupunginosassa jopa runsaasti viides-osa kiviseinäin sisällä olevain huoneiden lisäännuksesta on mennyt tähän. Muissa kaupunginosissa molemmanlaatuiset huoneet ovat antaneet lisäksi huoneiden koko kasvuun, jos kohtakin hyvin erisuurissa määrin. Neljännessä ja seitsemännessä kaupunginosassa sekä Siltasaarella tuli vielä suurempi osuus kiviseinäin välillä oleville huoneille, mutta muissa, syrjäisimmissä osissa oli puuseinäin välillä olevain huoneiden antama lisä suurempi. Suurin, sekä absoluuttisesti että suhteellisesti, oli tämä lisä Sörnääsissä (1,473 eli 82,11 %). — Muistutamme tässä taas siitä mahtavasta vaikutuksesta, mikä rakennusjärjestyksen määräyksillä sallitusta rakennus-aineesta on kaupungin eri osien kehitykseen.

Taulusta 20 näkyy vielä lisäksi (ks. viisi viimeistä sarekettä) että suuria erilaisuuksia oli kaupunginosissa katsoen huoneiden jakautumiseen

kumpaankin ryhmään ja että kiviseinäin sisällä olevain huoneiden suhteellinen luku yleensä oli suurin keskisissä osissa sekä että näiden huoneiden prosenttiluku kauttaaltaan on noussut ja puuseinäin sisällä olevain huoneiden prosenttiluku siis laskenut. Suurimman muutoksen näissä luvuissa osottavat loitimmat eli syrjäiset viides (32,47 %), kuudes ja seitsemäs kaupunginosa; senjälkeen tulevat keskisimmät osat ja lopuksi syrjäisimmät. Erittäin merkittävä on melkoinen muutos kuudennessa kaupunginosassa, jossa kiviseinähuoneiden prosenttiluku ajanjakson kuluessa on kohonnut tuosta ylen vähäisestä luvusta 0,78 kokonaista 24,25:een.

Asuinhuoneiden y. m. luku verrattuna väestöön ⁹⁾. Olemme edellä nähneet, että asuinhuoneiden luku ajanjaksolla 1880—1890 lisääntyi 59,19 %:lla. Jos satamain väestö (laivaväki y. m. sell.) jätetään laskusta pois, nähdään väestön samalla ajalla kasvaneen 56,46 %:lla. Suhteellinen lisäys huoneiden luvussa ei siis ainoastaan ollut suuri itsessään, vaan myös suurempi kuin suhteellinen väestönkasvu. Edellinen prosenttiluku on 2,73 suurempi kuin jälkimmäinen. Ajanjaksolla 1870—1880 lisääntyi huoneiden luku 35,36 %:lla ja väestö, satamat poisluettuna, ainoastaan 30,93 %:lla. Suuremmuus edellisessä prosenttiluvussa siis on 4,43. Jos väestön kasvunprosentti pannaan olemaan = 1, teki huoneluvun prosentti lisäys siihen verrattuna ajanjaksolla 1880—1890 1,048, mutta edellisellä ajanjaksolla 1,143. Verrattuna väestönkasvuun oli niinmuodoin huoneiden lisäys ajanjaksolla 1870—1880 suurempi ja siis edullisempi kuin viimeksi kuluneella.

⁹⁾ Samoin kuin rakennustilastollisia tietoja v:ltä 1880, ei myöskään väestötilastollisia samalta vuodelta saata muuttumattomina verrata 1890 vuoden lukuihin. Mutta semmoisinaankin kaipaavat 1880 vuoden väestöluvut muutamia korjauksia. Suom. Virall. Til. VI: s mukaan nousi kaupungin koko väkiluku, *Viapori lukuunottamatta*, jota ei yhdessäkään todellisessa väenlaskussa ole tarkotettu laskea (vrt. Suom. Virall. Lehti 1881, N:o 1), v. 1880 43,142 henkeen. Kuitenkin on nyt saatu selville että tähän väestöluukuun kuitenkin sisältyy Viaporiin kuuluvain tai sen läheisyydessä olevain saarien Majakkamaan ja Kungsholman (joka on Helsingin pitäjässä) 261 henkeä, kun sitä vastoin, niinkuin pitää, ei mitään rakennustilastollisia lukuja näiltä saarilta sisälly 1880 vuoden summiin. Helsingin todellinen väkiluku mainittujen ja tarkotettujen rajojen sisällä oli vuodelta 1880 siis oikeastaan ainoastaan 42,881 henkeä. Lisäksi on huomattu että siitä väestöstä, joka on laskettu saarille, 177 henkeä todellisuudessa oli miehistöä satamissa olevilla laivoilla. Näitä oikaisuja vaarinnottamalla ja sovittamalla 1890 vuoden aluejakoa sekä erottamalla satamain väestön, joka rakennustilastollisiin tiedonantoihin verrattuna tulee jättää laskusta pois, saadaan väestöluvut vuosilta 1880 ja 1890 sekä niiden muutokset välisellä ajanjaksolla olemaan:

Valaisemaan kehitystä eri kaupunginosissa ajanjaksolla 1880—1890 annetaan seuraava taulunmuotoinen yhteensovitus (Taulu 21).

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (-) ajanjaksolla 1880—1890.
A. Alue laskettu sekä 1880 että 1890:			
Ensimmäinen kaupunginosa .	5,785 henk.	7,556 henk.	+ 1,771 henk.
Toinen " .	4,284 " .	6,009 " .	+ 1,725 "
Kolmas " .	3,755 " .	4,005 " .	+ 250 "
Neljäs " .	9,520 " .	15,265 " .	+ 5,745 "
Viides " .	4,275 " .	5,422 " .	+ 1,147 "
Kuudes " .	2,678 " .	6,029 " .	+ 3,351 "
Seitsemäs " .	2,897 " .	4,958 " .	+ 2,061 "
Kahdeksas " .	1,091 " .	1,059 " .	- 32 "
Yhdeksäs " .	680 " .	922 " .	+ 242 "
Siltasaari	637 " .	918 " .	+ 281 "
Sörnääsi	3,115 " .	8,433 " .	+ 5,318 "
Töölö	2,833 " .	4,541 " .	+ 1,708 "
Saaret	195 " .	196 " .	+ 1 "
Yht. (satamat poisluettuna)	41,745 " .	65,313 " .	+ 23,568 " = 56,46 %.
Satamat	835 " .	222 " .	- 613 " .
Yhteensä alueella, joka las-			
kettiin sekä 1880 että 1890	42,580 " .	65,535 " .	+ 22,955 " .
B. Sitä päitse laskettiin 1880, muttei			
1890:			
Arabia, Anneberg ja Vanha-			
kaupunki (myös Granhol-			
ma)	301 " .		
1880 vuoden loppusumma			
(Majakkamaa ja Kungs-			
holma poisluettuna) . . .	42,881 " .		

Vuonna 1870 oli satamain väkiluku = 0, koska väenlasku tapahtui talvisaikaan. Koko väkiluku, Arabia y. m. mukaan luettuna, teki silloin 32,113 henkeä. Yllä olevien numerojen mukaan nousi 1880 vuoden väkiluku, satamat poisluettuna, mutta Arabia y. m. mukaan luettuna, 42,046 henkeen. Väestönlisä, jos satamat poisluetaan, oli siis ajanjaksolla 1870—1880 9,933 henkeä, tehden 30,93 % (vrt. siv. 4).

Kaupunginosa.	Prosenttinen lisäys (+) tai vähennys (−) ajan- jaksolla 1880—1890		Asuinhuoneiden kasvuprosentti oli suurempi (+) tai vähempi (−) kuin väkiluvun kasvupro- sentti:	Jos väkiluvun kasvuprosentti pannaan = 1, oli asuinhuoneiden kasvuprosentti siihen verrat- tuna:
	asuinhuonei- den luvussa.	väkiluvussa.		
Ensimmäinen	+ 43,57	+ 30,61	+ 12,96	1,423
Toinen	+ 32,04	+ 40,27	− 8,23	0,796
Kolmas	+ 20,95	+ 6,66	+ 14,29	3,146
Neljäs	+ 69,93	+ 60,35	+ 9,58	1,159
Viides	+ 59,53	+ 26,83	+ 32,70	2,219
Kuudes	+ 140,09	+ 125,13	+ 14,96	1,120
Seitsemäs	+ 100,36	+ 71,14	+ 29,22	1,411
Kahdeksas	* + 99,67	− 2,93	?	?
Yhdeksäs	+ 24,66	+ 35,59	− 10,93	0,693
Siltasaari	+ 30,95	+ 44,11	− 13,16	0,702
Sörnääsi	+ 199,33	+ 170,72	+ 28,61	1,168
Töölö	+ 65,44	+ 60,29	+ 5,15	1,085
Saaret	+ 54,72	+ 0,51	+ 54,21	107,294
Koko kaupunki	+ 59,19	+ 56,46	+ 2,73	1,048

Kuten taulusta näkyy, oli kahdeksannen kaupungin-osan väkiluku v. 1890 pienempi kuin v. 1880. Tämä muuten odottamaton seikka saa selityksensä siitä, että väestö siinä suureksi osaksi on sotaväkeä, jonka enemmän tai vähemmän tilapäiset pois- ja sisäänmuutot oleellisesti vaikuttavat todelliseen väkilukuun kunakin eri aikana. Tämän johdosta ja koska, niin- kuin on ennen esitetty, myöskin sen huoneluvun suuri suhteellinen kasvu riip- puu aivan erityisistä syistä, on sille taulun kahdessa viimeisessä sarakkeessa pantu vaan kysymysmerkit niiden laskutulosten sijaan, jotka saataisiin. — Toisessa ja yhdeksännessä kaupunginosassa sekä Siltasaarella oli, niinkuin näkyy, lisäys huoneiden luvussa heikompi kuin väenkasvu. Kaupungin kai- kissa muissa osissa se sitä vastoin oli suurempi, vaikka hyvin eri suurissa määrin. Saaria lukuunottamatta, osotti viides kaupunginosa suurimman ab- soluuttisen ylijäämän (32,70) huoneluvun lisäyksen prosentissa, kun taas kol- mannessa kaupunginosassa muuten pienine kasvulukuineen epäsuhdallisuus molempain prosenttilukujen välillä oli suurin (1:3,146). Saarien väkiluku

oli ajanjakson kuluessa milt'ei muuttumaton, kun taas niiden huoneluku melkoisesti kasvoi; suureksi osaksi luultavasti lisääntülleiden kesähuvilain kautta, jotka kuitenkin niinä vuodenaikona, jolloin väenlaskut tapahtuivat, olivat asumattomina. Siitä näyttävät johtuvan nuo tavattomat numerot tälle piirille.

Jos väkiluku verrataan talojen, asuinrakennusten ja asuinhuoneiden lukuihin, saadaan seuravat keskiluvut:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) keskiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
asukkaita taloa kohti	35,14	49,29	+ 14,15 eli 40,3 %
» asuinrakennusta kohti	15,36	21,39	+ 6,03 » 39,3 »
» asuinhuonetta »	1,687	1,658	— 0,029 » 1,7 »

V. 1870 oli asukasten keskimäärä: taloa kohti 29,79, asuinrakennusta kohti 13,99 ja asuinhuonetta kohti 1,744.

Myös nämät luvut osaltaan todistavat, että talot ja asuinrakennukset ovat melkoisesti ja tuntuvasti suurentuneet ajanjaksolla 1880—1890, niinkuin niistä samalla käy selville, kuinka suhde asuinhuoneiden ja väestön luvun välillä on muuttunut yhä edullisemmaksi. Kehityksessä tähän suuntaan oli kuitenkin edellinen ajanjakso jälkimmäisen edellä. Niinpä väheni asukasten keskimäärä asuinhuonetta kohti edellisellä ajanjaksolla 0,057:llä eli 3,3 %:lla, mutta jälkimmäisen kuluessa ainoastaan 0,029:llä eli 1,7 %:lla. Vrt. siv. 42.

Kuitenkin pitänee mainita että näiden tiedonantojen nojalla, jotka koskevat suhdetta asuinhuoneiden kokoluvin, s. o. asuttavaksi kelpaavien huoneiden, ja väkiluvun välillä ei voi varmuudella päättää, onko, niinkuin ne näkyvät osottavan, suhteellinen asumustilavuus todellisesti kasvanut. Sillä täydellisesti luotettavaa vastausta varten tähän kysymykseen pitäisi tietää ja väkilukuun verrata erityisesti ne huoneet, joita todellisesti käytettiin asunnoksi, ja siis laskusta poistaa ne huoneet, jotka olivat asumattomina tai käytettiin muuhun tarkotukseen (esm. virka- ja liikehuoneistoiksi, verstaiksi y. m.). Mutta puheenalainen kysymys kuuluu tämän esityksen seuraavaan lukuun. — Vielä olisi, jotta asumustilavuutta voisi kaikilta puoliltaan arvostella, tärkeätä tuntea asuttujen huoneiden suuruus sekä lattia-alaltaan että kuutiosisällykseltään. Mutta niinkuin aikaisemmin on mainittu, puuttuu tästä tietoja.

Kuinka puheenalaiset suhteet ovat muodostuneet eri kaupunginosissa, osottaa seuraava Taulu 22.

Kaupunginosa.	Asukasten keskimäärä						Lisäys (+) tai vähennys (−) asukasten keskimäärässä ajanjaksolla 1880—1890								
	v. 1880			v. 1890			taloa kohti.		asuinrakennusta kohti.		asuinhuonetta kohti.				
	taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.	taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.	+	−	+	−	+	−			
													Absoluuttisesti.	Prosentissa.	Absoluuttisesti.
Ensimmäinen	33,44	13,71	1,231	45,79	19,23	1,120	+	12,35	36,9	+	5,52	40,3	−	0,111	9,0
Toinen	40,04	13,26	1,031	55,64	20,16	1,095	+	15,60	39,0	+	6,90	52,0	+	0,064	6,2
Kolmas	33,23	14,33	1,283	36,74	16,76	1,132	+	3,31	10,6	+	2,43	17,0	−	0,151	11,8
Neljäs	40,86	17,47	1,911	58,04	22,72	1,804	+	17,18	42,0	+	5,25	30,1	−	0,107	5,6
Viides	29,28	12,28	1,944	40,46	16,09	1,546	+	11,18	38,2	+	3,81	31,0	−	0,398	20,5
Kuudes	29,11	14,48	2,999	62,80	27,66	2,812	+	33,69	115,7	+	13,18	91,0	−	0,187	6,2
Seitsemäs	25,41	16,28	2,058	40,98	20,92	1,758	+	15,57	61,3	+	4,64	28,5	−	0,300	14,6
Kahdeksas	64,18	35,19	3,649	62,29	40,73	* 1,774	−	1,89	2,9	+	5,54	15,7	−	* 1,875	* 51,4
Yhdeksäs	21,25	11,53	1,035	25,61	12,99	1,120	+	4,36	20,5	+	1,46	12,7	+	0,091	8,8
Siltasaari	70,78	28,95	2,167	76,50	38,25	2,384	+	5,72	8,1	+	9,30	32,1	+	0,217	10,0
Sörnääsi	54,65	23,42	3,461	67,46	36,04	3,130	+	12,81	23,4	+	12,62	53,9	−	0,331	9,6
Töölö	36,79	17,49	2,423	39,49	18,61	2,348	+	2,70	7,3	+	1,12	6,4	−	0,075	3,1
Saaret	10,83	4,06	1,226	8,17	3,27	0,797	−	2,66	24,6	−	0,79	19,5	−	0,429	35,0
Koko kaupunki	35,14	15,36	1,687	49,29	21,39	1,658	+	14,15	40,3	+	6,03	39,3	−	0,029	1,7
a) Taulun 2 muistutuksissa a ja b mainituilla edellytyksillä saadaan															
seitsemännelle kaup.-osalle	31,15	16,28	2,058	48,14	20,92	1,758	+	16,99	54,5	+	4,64	28,5	−	0,300	14,6
kahdeksannelle „ „	83,92	35,19	3,649	88,25	40,73	* 1,774	+	4,33	5,2	+	5,54	15,7	−	* 1,875	* 51,4

Jos tuon olosuhteiltaan poikkeuksellisen kahdeksannen kaupunginosan sekä saaret erottaa pois, on ajanjaksolla 1880—1890 asukasluku sekä taloa että asuinrakennusta kohti noussut, kun taas, niinkuin Taulussa 21 olevista luvuista saattoi päätätä, ainoastaan toisessa ja yhdeksännessä kaupunginosassa sekä Siltasaarella asukasten luku asuinhuonetta kohti on lisääntynyt. Muuten ovat, niinkuin näkyy, ne muutokset, jotka eri kaupunginosissa ovat ajanjakson kuluessa tapahtuneet, sekä absoluuttisesti että suhteellisesti hyvin erilaiset laajuudeltaan. — Suurin oli v. 1890 asukasten keskimäärä asuinhuonetta kohti lukuisan työväestön asustamalla, syrjäisillä Sörnääsin, kuudennen kaupunginosan, Siltasaaren ja Töölön alueilla; pienin taas, saaret poisluettuna, keskisimmissä osissa, missä suurta osaa huoneista käytetään muihin kuin asumustarkotuksiin, sekä yhdeksännessä kaupunginosassa.

Turku.

Sittekun eräs hyvin tuntuva aukko Turkuu koskevilla 1890 vuoden rakennustilastollisissa alkutiedoissa nyt on saatu edellämainitun henkilön toimeen paneman tutkimuksen kautta erittäin huolellisella tavalla täytetyksi ¹⁰⁾, saadaan noilta kolmelta väenlaskuvuodelta seuraavat summittaiset tulokset:

¹⁰⁾ Tässä tarkotettu aukko, joka verrattaissa 1880 vuoden tiedonantoihin (Suom. Vir. Tilasto. VI: 11) pistää silmään, koskee „linjan ulkopuolella“, „kaupungin ulkosyrjissä“ olevia taloja, jotka 1880 olivat luvultaan 87. Vuoden 1890 laskussa jätettiin tosin tietoja tämän alueen väestöstä, mutta sen silloisista 117 talosta annettiin tietoja vaan yhden ainoan rakennuksista y. m. Itsestään on selvää että mainitut, keväällä 1896 kootut täydennystiedot puuttaville taloille tarkottavat 1890 vuoden eikä kokoamisajan oloja. — Erotus vuodelta 1880 mainitun (87) ja sanotussa julkaisussa olevan numeron (86) välillä tulee siitä, että toiselta puolen kaksi taloa väärän tiedonannon kautta 1880 vuoden alkuaineuksessa on mainitussa julkaisussa laskettu todellisuudessa rakentamattomana olevalle 10:nelle kaupunginosalle, mutta on tässä laskettu kaupungin linjain ulkopuolella olevilla laita-osille, johon ne hankitun tiedonannon mukaan oikeastaan kuuluvat, sekä että toiseita puolen yksi talo, jonka v. 1880 sanottiin kuuluvan mainittuun syrjäosaan, mutta 1890 vuoden aineksessa on otettu 1:seen kaupunginosaan, tässä on siitä syystä ja uusimman käytettävissä olevan kartan perustuksella sekä koska kaupunki-osain rajat vuoden 1880 jälkeen ovat jääneet muuttamatta, eri vuosilta olevain tiedonantojen yhdenmukaisuuden ja verrattavuuden vuoksi luettu viimeainittuun kaupunginosaan. Jos tehdään nämät muutokset yksityiskohdittain, saadaan — kaupungin loppusummien pysyessä muuttumatta — allanimiteille alueille seuraavat, osaksi muutetut rakennustilastolliset numerot vuodelle 1880:

	Ensimmäinen kaupungin- osa.	Linjain sisäpuo- lella.	Linjain ulkopuo- lella, kaupungin laita-osissa.	Linjain ulkopuo- lella.
Taloja	179	866	87	142
Asuinrakennuksia, kivistä	38	227	4	9
„ puusta	303	1,468	112	228
„ yhteensä	341	1,695	116	237
Ulkorakennuksia, kivistä	23	112	4	8
„ puusta	225	1,256	136	300
„ yhteensä	248	1,368	140	308
Yhteensä rakennuksia	589	3,063	256	545
Asuinrakenn. kivistä, 1-kerroksisia .	19	97	4	6
„ „ 2- „ .	16	110	—	3
„ „ 3- „ .	2	17	—	—
„ „ 4- „ .	1	2	—	—
„ „ 5- „ .	—	1	—	—
„ puusta, 1- „ .	303	1,460	103	191
„ „ 2- „ .	—	8	9	37
Asuinhuoneita kiviseinäin sisällä . .	479	2,670	10	39
„ puu- „ „ . .	2,342	10,368	380	765
„ yhteensä	2,821	13,038	390	804

	1870.	1880.	1890.
Talojen luku	930	1,008	1,146
Asuinrakennusten luku . .	1,756	1,932	2,293
Ulkorakennusten » . . .	888 (?)	1,676	1,941
Rakennusten »	2,644 (?)	3,608	4,234
Asuinhuoneiden » . . .	11,490	13,842	17,820

Näiden numerojen mukaan olisi lisäys ollut:

	Ajanjaksolla 1870—1880.	Ajanjaksolla 1880—1890.
Talojen luvussa	78 eli 8,4 %	138 eli 13,7 %
Asuinrakennusten luvussa .	176 » 10,0 »	361 » 18,7 »
Ulkorakennusten » . . .	788 » 88,7 » (?)	265 » 15,8 »
Rakennusten »	964 » 36,5 » (?)	626 » 17,4 »
Asuinhuoneiden » . . .	2,352 » 20,47 »	3,978 » 28,74 »

Keskimäärin rakennuskesonkia kohti (ks. siv. 8) saataisiin siis seuraavat kasvuprosentit:

	Ajanjaksolla 1870—1880.	Ajanjaksolla 1880—1890.
taloille	0,76 %	1,37 %
asuinrakennuksille	0,91 »	1,87 »
ulko »	8,07 » (?)	1,58 »
rakennuksille	3,31 » (?)	1,74 »
asuinhuoneille	1,86 »	2,87 »

Kuitenkin täytyy — sittekun 1880 vuoden alkutiedot Turun ulkorakennuksista on tutkittu, ja syytä niiden yleistä luotettavuutta vastaan ei ole — epäillä 1870 vuoden yllämainittuja lukuja ulkorakennuksille ja rakennusten summalle sekä sen johdosta myöskin ajanjaksolta 1870—1880 saatuja näiden ryhmäin kasvulukuja. Pikainenkin vertaus muihin esitettyihin lukuihin saa jokaisen vakuutetuksi siitä, että ne tuskin voivat vastata todellisia oloja. Vuoden 1870 luvut ovat selvästi liian alhaiset, ja saadut kasvuluvut siis liian suuret. Muuten viitataan siihen mitä tästä aikaisemmin (siv. 9) on sanottu.

Muista numeroista käy selville, että Turku ajanjaksolla 1880—1890 on kehittynyt sangen ripeästi — ja ripeämmin kuin lähinnä edellisellä ajalla — ja että siinäkin kehityksen enemmän on aikaansaanut asuinrakennusten suuruuden kasvu kuin niiden ja talojen luvun lisääntyminen. Niinpä teki asuinhuoneiden kasvuprosentti viimeisellä ajanjaksolla 28,74, kun taas taloja ja asuinrakennuksia edustavat tosin itsessään jotenkin suuret luvut 13,7 ja 18,7. Yleinen kehitys Turussa kävi siis samaan suuntaan kuin Helsingissä, vaikka

ei läheskään yhtä selvästi, mikä viimeksi mainittu selviää jo siitä, että kun asuinhuoneiden kasvuprosentti Turussa oli vähemmän kuin puolet Helsingin kasvusta (59,19 %), talot ja erittäinkin asuinrakennukset edellisessä kaupungissa lisääntyivät melkoista suuremmalla prosentilla kuin jälkimäisessä (resp. 11,5 % ja 12,3 %).

Kaupunginosain suuruus y. m. Tämän valaisemiseksi annetaan seuraava prosenttitaulu (Taulu 23), jossa on tietoja väkiluvun (satamaïn ja kaupunginrajan ulkopuolella olevien alueiden väestö poisluettuna) jaosta eri kaupunginosille. Siv. 11 sanotusta käy selville kuinka myöskin yleinen katsaus pääasiallisista keskinäisistä erilaisuuksista kaupunginosain rakennusoloissa y. m. voidaan saada taulun johdolla.

Turku.

Taulu 23.

Kaupunginosa.	V. 1880					V. 1890					Ajanjaksolla 1880—1890 oli niinmuodoin lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa			
	tulivat eri kaupunginosille seuraavat prosentit koko luvusta kaupunkiin yhdistetyllä maalla olevia										talolle.	asuinrakennuksille.	ulkorakennuksille.	asuinhuoneille.
	talotja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (paitsi satamaïn).	talotja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (paitsi satamaïn).				
Linjain sisäpuol.														
Ensimmäinen	17,8	17,6	14,8	20,38		16,1	17,6	13,9	19,35	20,61	- 1,7	-	- 0,9	- 1,03
Toinen	11,8	11,8	7,9	12,26		10,8	10,4	8,5	10,33	8,60	- 1,0	- 1,4	+ 0,6	- 1,93
Kolmas	5,9	5,1	6,7	5,56		8,3	6,1	6,0	6,94	10,73	+ 2,4	+ 1,0	- 0,7	+ 1,38
Neljäs	2,8	2,5	2,0	2,07		3,2	3,3	3,8	2,33	2,72	+ 0,4	+ 0,8	+ 1,8	+ 0,26
Viides	0,7	1,2	2,5	1,13		1,0	1,1	1,8	0,97	1,77	+ 0,3	- 0,1	- 0,7	- 0,16
Etel.p. Aurajok.	39,0	38,2	33,9	41,40		39,4	38,5	34,0	39,92	44,43	+ 0,4	+ 0,3	+ 0,1	- 1,46
Kuudes	14,9	17,3	12,3	19,65		13,3	15,2	14,1	17,22	13,35	- 1,6	- 2,1	+ 1,8	- 2,43
Seitsemäs	21,1	22,5	22,4	23,84		19,9	23,1	18,7	25,84	23,88	- 1,2	+ 0,6	- 3,7	+ 2,00
Kahdeksas a)	6,8	6,7	7,0	6,86		7,6	7,3	7,3	8,86	9,94	+ 0,8	+ 0,6	+ 0,3	+ 2,00
Yhdeksäs	4,1	3,0	6,0	2,44		3,9	2,8	4,7	2,67	3,58	- 0,2	- 0,2	- 1,3	+ 0,23
Pohj.p. Auraj.	46,9	49,5	47,7	52,79		44,7	48,4	44,8	54,59	50,75	- 2,2	- 1,1	- 2,9	+ 1,80
Linjain sisäp.	85,9	87,7	81,6	94,19		84,1	86,9	78,8	94,51	95,18	- 1,8	- 0,8	- 2,8	+ 0,32
a) Jättämällä van- kilaatokset pois, saadaan	6,8	6,2	6,7	5,02		7,4	7,0	7,0	6,32	7,93	+ 0,8	+ 0,8	+ 0,3	+ 1,30

Kaupunginosa.	V. 1880					V. 1890					Ajanjaksolla 1880—1890 oli niinmuodoin lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa.			
	tuli eri kaupunginosille seuraava prosentti koko luvusta kaupunkiin yhdistetyllä maalla olevia										taloille.	asuinrakennuksille.	ulkorakennuksille.	asuinhuoneille.
	taloja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (paitsi satamain).	taloja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (paitsi satamain).				
Linjain ulkopuol.														
Kaupungin syrj. eteläp. Aurajok. pohjoisp. „ Ruissalo ja Pukisaaret	8,6	6,0	8,4	2,82	Yksityiset, joita voi vertailla v. 1890: ei löydy. Katso muist. II.	8,5	6,4	11,4	2,27	2,88	+ 1,6	+ 1,7	+ 4,9	+ 0,03
Pikisaari														
Linj. ulkopuol.	2,1	1,2	1,4	0,53		2,0	1,2	1,3	0,45	0,44	— 0,1	—	— 0,1	— 0,08
	14,1	12,3	18,4	5,81		15,9	13,1	21,2	5,49	4,82	+ 1,8	+ 0,8	+ 2,8	— 0,32

Kuten taulusta näkyy, ei tuo syrjäisimpien kaupunginosien melkoinen kasvaminen suhteellisessa merkityksessä ole huomattavana Turussa, niinkuin Taulusta 1 havaittiin olevan laita Helsingissä (Sörnääsi, Töölö ja saaret yhteenlaskettuina), jos nim. edellisessä kaupungissa asettaa vastakkain linjain ulko- ja sisäpuolella olevat alueet. Päinvastoin voipi asuinhuoneiden suhteen huomata jopa pientä muutosta vastaiseen suuntaan (— 0,32), vaikka tosin linjain ulkopuolella olevain asuinrakennusten suhteellinen lukumäärä on vähäsen kasvanut (+ 0,8). Vähempi merkitys on siinä että linjain ulkopuolella olevain ulkorakennusten prosenttiluku on melkoisesti noussut (+ 2,8), mikä, kun tällä alueella lisääntulleet uudet ulkorakennukset suurelta osaltaan muodostivat omia, asuinrakennuksia puuttuvia taloja — sellaisia taloja oli siinä 1880: 3, 1890: 12 — ei vähäisessä määrässä ole vaikuttanut muuten odottamattoman suureen lisäykseen linjain ulkopuolella olevien talojen prosenttiluvussa (+ 1,8). — Hankittujen tietojen nojalla näkyy mainittu, ei kovinkaan ripeä kehitys kaupunki-alueen kehä-osissa pääasiallisesti johtuneen siitä, että työväenluokka rakennuspuuhiaan toteuttaaksensa mieluummin on kääntynyt kaupungin rajan ulkopuolella oleviin läheisiin etukaupunkeihin, erittäinkin Raunistulaan ja Nummenmäelle, jossa se, kaupungin viranomaisista ja rakennusjärjestyksestä riippumatta, on voinut toimia suuremmalla vapaudella. Kenties myöskin alemmat tonttivuokrat y. m. syyt ovat tähän vaikuttaneet. Näiden etukaupunkien vilkkaan kehityksen saattaa

päättää niiden vahvasta väestönkasvusta. Niin esm. kasvoi Nummenmäen väkiluku ajanjaksolla 1880—1890 kokonaista 94,7 %:lla, kun koko Turun kaupunkiin yhdistetyllä alueella (satamat poisluettuna) väkiluvun lisäys samalla ajalla nousi vaan 29,7 %:iin. Myös Helsingissä ovat, ihan kaupungin itäisen rajan ulkopuolella viime aikoina maasta kasvaneiden, 1890 vuoden väenlaskusta valitettavasti poisjätettyjen etukaupunkien — Hermanstadin ja Majstadin — syntymisessä äskenmainitut näkökohdat olleet määräävinä, vaikka siellä vielä viimeiseen väenlaskuun saakka verrattomasti suurimaksi osaksi tuo niin sanoaksemme keskipakoinen rakennustoiminta ja asutus on tapahtunut kaupunkirajain sisällä. Näissä kahdessa, nykyään melkoisesti laajennetuissa esikaupungeissa, joiden luokkaan myös Arabia, Anneberg ja Vanhakaupunki (ks. siv. 4) olisi luettava väestöineen, joka 1 p. Tammikuuta 1891 henkikirjain mukaan teki 334 henkeä, oli vielä tähän aikaan ainoastaan 1,057 henkikirjotettua asukasta (ei «noin 600 henkeä», kuten ensimmäisessä vihkossa sanotaan), kun taas 1890 vuoden väenlaskussa luetut, kaupunkirajain ulkopuolella olevat esikaupunki-alueet sisälsivät todellisen väestön, joka yhteensä nousi 4,485 henkeen.

Mitenkä kaupungin väkiluku v. 1880 jakaantui linjain sisä- ja ulkopuolella oleville alueille, ei voi määrätä Suom. Virall. Tilastossa VI: 11 julkaistujen väkilukutietojen perusteella, joista edempänä enemmän (muist. 11).

Talojen luku. Kuten edellä on sanottu, lisääntyi talojen kokoluku ajanjaksolla 1880—1890 1,008:sta 1,146:een, siis 138:lla eli 13,7 %. Jos lasku tehdään seikkaperäisemmäksi, näkyy että talojen lukumäärä on kasvanut:

linjain sisäpuolella	366:sta	964:ään,	siis 98:lla	eli 11,3 %:lla,
siitä eteläp. Aurajokea	393:sta	452:een,	” 59:llä	” 15,0 ” , ja
pohjoisp. ”	473:sta	512:een,	” 39:llä	” 8,2 ” , sekä
linjain ulkopuolella	142:sta	182:een,	” 40:llä	” 28,2 ” .

Lisäksi näkyy, että kaikki kaupunginosat ovat olleet avullisina saavutetussa lisäännöksessä, vaikka hyvin eri suuressa määrin. Niin esm. lisääntyivät talot

3:nnessa kaupunginosassa	60:stä	95:een,	siis 35:llä	eli 58,3 %:lla,
8: ” ”	69:stä	87:een,	” 18:lla	” 26,1 ” , ja
7: ” ”	213:sta	228:aan,	” 15:llä	” 7,0 ” , mutta
6: ” ”	150:stä	152:een,	” 2:lla	” 1,3 ” vaan.

Ensiksi mainituista luvuista älköön kuitenkaan tehtäkö sitä ennenaikaista johtopäätöstä, että linjain sisäpuolella olevista kaupunginosista eteläiset olisivat kehittyneet rivakammin kuin pohjoiset. Niinkuin jo Taulusta 23 voidaan nähdä ja edempänä lähemmin osotetaan, on asuinhuoneiden lukumäärä päinvastoin jälkimmäisissä lisääntynyt paljon suuremmassa progres-

sioonissa kuin edellisissä. Pohjoiset eivät siis ainoastaan ole säilyttäneet, vaan myös lisänneet entistä ylivoimaansa.

Talojen suuruus. Joka taloa kohti tuli keskimäärin:

	1880.	1890.	Lisäys keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890.
Asuinrakennuksia . . .	1,92	2,00	0,08
Ulkorakennuksia . . .	1,66	1,69	0,03
Rakennuksia	3,58	3,69	0,11
Asuinhuoneita	13,73	15,55	1,82

Vuonna 1870 tuli keskimäärin jokaista taloa kohti 1,89 asuinrakennusta ja 12,35 asuinhuonetta. Lisäys huoneiden keskiluvussa oli siis ajanjaksolla 1870—1880 1,38 eli 11,2 %/o 1,82:ta eli 13,3 %/o:ia vastaan myöhemmällä ajanjaksolla.

Talojen suuruuden kasvaminen Turussa on siis ylipäänsä ollut pieni. Lisäys huoneiden keskiluvussa taloa kohti nousi ajanjaksolla 1880—1890 ainoastaan runsaaseen viidesosaan siitä, mitä se samalla ajanjaksolla teki Helsingissä (8,90). Huonelukunsa mukaan arvosteltuna olivat talot Turussa v. 1890 keskimäärin ainoastaan vähäsen enemmän kuin puolet Helsingin talojen suuruudesta (29,73), kun vuonna 1880 suhde vielä oli miltei kuten 2:3:een.

Asuinhuoneiden keskiluku taloa kohti

kasvoi 1880—1890 linjain sisäpuolella	15,06:sta	17,47:ään,	siis 2,41:illä eli 16,0 %/o,
” ” ” ” eteläp. jokea	14,58 ”	15,74 ”	” ” 1,16 ” ” 8,0 ” ,
” ” ” ” pohjoisp. ”	15,45 ”	19,00 ”	” ” 3,55 ” ” 23,0 ” , mutta
väheni ” ” ” ulkopuolella	5,66 ”	5,38 ”	” ” 0,28 ” ” 4,9 ” ,

mikä vähennys kuitenkin melkein kokonaan johtuu aikaisemmin mainitusta lisäyksestä talojen luvussa, joista puuttuu asuinrakennuksia.

Valaistaksemme eri kaupunginosain talojen suuruutta v. 1890 annetaan seuraava Taulu 24.

Mitä tulee asuinhuoneiden suhteellisesti korkeaan keskimäärään taloa kohti kahdeksannessa kaupunginosassa on muistaminen, että tämä johtuu pääasiallisesti siitä että mainitussa kaupunginosassa löytyy kaksi vankeuslaitosta: rangaistusvankila (Kakola) 261:llä huoneella, ja viimeisellä ajanjaksolla lisääntynyt, uusi lääninvankila 222:lla huoneella, kaikki suurimmaksi osaksi pieniä vankikoppeja. Jos nämät kaksi taloa poistetaan laskusta, vähenee keskiluku, niinkuin taulu osottaa, 18,15:stä 12,89:ään. — Myös muutamissa muissa tauluissa (Taulut 23, 25, 36, 37 ja 38) ovat erityiset numerot kahdeksannessa kaupunginosassa kokeneet hämmennystä tämän seikan johdosta.

Kaupunginosa.	Joka taloa kohti tuli keskimäärin			
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	rakennuksia.	asuinhuoneita.
Linjain sisäpuolella.				
Ensimmäinen	2,19	1,45	3,64	18,64
Toinen	1,93	1,34	3,27	14,85
Kolmas ^{a)}	1,47	1,23	2,70	13,01
Neljäs	2,03	1,97	4,00	11,22
Viides	2,27	3,18	5,45	15,73
Eteläpuolella Aurajokea				
	1,96	1,46	3,42	15,74
Kuudes	2,29	1,80	4,09	20,18
Seitsemäs	2,32	1,59	3,91	20,19
Kahdeksas ^{b)}	1,93	1,62	3,55	18,15
Yhdeksäs	1,42	2,04	3,46	10,58
Pohjoispuolella Aurajokea				
	2,17	1,70	3,87	19,00
Linjain sisäpuolella				
	2,07	1,59	3,66	17,47
Linjain ulkopuolella.				
Kaupungin syrjämailla, eteläp. Aurajok.	1,53	2,28	3,81	4,16
" " pohjoisp. "	1,45	1,80	3,25	5,20
Ruissalo ja Pukkisaaret	2,29	3,07	5,36	9,29
Pikisaari	1,17	1,09	2,26	3,52
Linjain ulkopuolella				
	1,65	2,26	3,91	5,38
Koko kaupunki				
	2,00	1,69	3,69	15,55
^{a)} Jos poistetaan makasiinikortttereissa Munkki- ja Itä-rantakadun vieressä olevat, asuinrakennuksia puuttuvaa 19 taloa (yhteensä 32 ulkorakennusta), saadaan	1,84	1,12	2,96	16,26
^{b)} Jättämällä vankeuslaitokset pois, saadaan	1,88	1,59	3,47	12,89

Vertauksen vuoksi mainittakoon, mitä tulee asuinhuoneiden keskilukuun taloa kohti, että ainoastaan molemmat ylinnä olevat kaupunginosat Turussa — kuudes (20,18) ja seitsemäs (20,19) — voivat näyttää korkeampia lukuja kuin Helsingin kaksi alinna olevata — Töölö (16,82) ja saaret (10,25) —, kun taas Helsingin etusijassa olevalle kaupunginosalle, nim. toiselle, keskiluku (50,82) oli 2½ kertaa niin suuri kuin mainituissa Turun kehittyneimmissä kaupunginosissa.

Talot jaettuna omistajainnsa säädyn tai ammatin y. m. mukaan. Talojen koko luvusta v. 1890 (1,146) kuului:

Yleisille laitoksille:		Yksityisille:	
Suomen valtiolle	20 eli 1,8 %	Virka- ja palvelusmiehille	
Venäjän ”	— —	sekä heidän leskilleen .	54 eli 4,7 %
Kaupung. (ynnä <u>sen seurak.</u>)	30 ” 2,6 ”	Kauppiaille y. m.	131 ” 11,4 ”
Yhteensä	50 ” 4,4 ”	Tehtailijoille ja käsityöläi-	
		sille	235 ” 20,5 ”
Yhdistyksille ja yhtiöille	52 ” 4,5 ”	Muille elinkeinonharjoitt.	71 ” 6,2 ”
		Merenkulkijoille	63 ” 5,5 ”
		Kaikille muille	490 ” 42,8 ”
		Yhteensä	1,044 ” 91,1 ”

Samoin kuin Helsingissä oli Turussakin «tehtailijain ja käsityöläisten» luokka v. 1890 lähinnä «kaikkia muita» huomattavin talonomistajain joukossa. Sen prosenttiluku oli kuitenkin Turussa vielä suurempi kuin Helsingissä (19,3). Samoin olivat merenkulkijat Turussa lukuisammin edustettuina kuin Helsingissä (1,0 %), kun taas yleisten laitosten sekä virkamiesten ja niiden leskien talot luonnollisista syistä olivat paljoa harvalukuisimmat vanhassa pääkaupungissa kuin uudessa (resp. 8,3 % ja 11,2 %). Jos lasketaan yhteen prosenttiluvut taloille, jotka kuuluivat yhdyskunnille ja yhtiöille sekä kauppiaille, tehtailijoille ja käsityöläisille, muille elinkeinonharjoittajille ja merenkulkijoille (vrt. siv. 15), saadaan summaksi 48,1 %, kun vastaava luku Helsingissä tekee 44,1 %.

Kun vuoden 1880 tähän kuuluvista alkutiedoista ainoastaan ne, jotka koskevat Helsinkiä, on työn alle otettu, ei Turkua eikä muita v. 1880 laskettuja kaupunkeja varten voi tehdä vertauksia tämän vuoden oloissa.

Rakennukset, asuinrakennukset, ulkorakennukset. Rakennusten jako asuinrakennuksiin ja ulkorakennuksiin oli seuraava:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Asuinrakennuksia	1,932 eli 53,5 %	2,293 eli 54,2 %	+ 0,7
Ulkorakennuksia	1,676 » 46,5 »	1,941 » 45,8 »	— 0,7
Yht. rakennuksia	3,608	4,234	

Siten kasvoi, niinkuin jo ennen on esitetty, ajanjaksolla 1880—1890 asuinrakennusten luku 361:llä eli 18,7 %:lla ja ulkokuoneiden 265:llä eli 15,8 %:lla sekä rakennusten koko summa 626:lla eli 17,4 %:lla; josta käy selvälle että asuinrakennusten lisä koko kasvuun on 57,7 % ja ulkorakennusten

42,3 %. Asuinrakennusten keskimäärä ulkokuonetta kohti nousi tämän johdosta ajanjakson kuluessa 1,153:sta 1,181:een, siis 0,028:lla eli 2,4 %:lla. Asuinrakennusten suurempilukuisuus oli niinmuodoin, samoin kuin tämän lisääntyminenkin, Turussa paljoo pienempi kuin Helsingissä, jossa asuinrakennusten keskiluku ulkorakennusta kohti ajanjakson kuluessa kasvoi 1,505:stä 1,600:aan, siis 0,095:llä eli 6,3 %:lla.

Se erilainen kehitys, joka kaupungin pääosissa, kukin kohdastaan kokonaisuudeksi katsottuna, ajanjaksolla 1880—1890 on tapahtunut, näkyy siitä että asuinrakennusten keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti

linjain sisäpuolella	lisääntyi 1,239:stä 1,303:een, siis 0,064:llä eli 5,2 %:lla,
” ” eteläp. jokea	” 1,299 ” 1,339 ” ” 0,040 ” ” 3,1 ”
” ” pohjoisp. ”	” 1,196 ” 1,275 ” ” 0,079 ” ” 6,6 ” , mutta
linjain ulkopuolella	” 0,769 ” 0,730 ” ” 0,039 ” ” 5,1 ” .

Jos tutkimus tehdään enemmän yksityiskohtiin, huomataan kuitenkin että lisäys asuinrakennusten suurempilukuisuudessa ei suinkaan ole ollut yleinen linjain sisäpuolella, kun näet, jos tiedonannoissa ei ole mitään virhettä, toinen, neljäs ja kuudes kaupunginosa — se tietää, juuri ne kaupunginosat, jotka v. 1880 olivat ensimmäisinä tähän suurempilukuisuuteen nähden, — hyvin selvästi ovat kehittyneet vastakkaiseen suuntaan. Toiselta puolen on kehitys Ruissalossa, Pukisaaressa ja Pikisaaressa melkoisessa määrässä vaikuttanut ulkopuolella linjoja kuitenkin tapahtunutta kasvamista vastaan ulkorakennusten monilukuisuudessa.

Vuoden 1890 tähän kuuluvia oloja eri kaupunginosissa valaisee kolme ensimmäistä numerosarekettä allaolevassa Taulussa 25.

Turku, 1890.

Taulu 25.

Kaupunginosa.	100:sta rakennuksesta oli		Asuinrakennusten keskiluku yhtä ulkorakenn. kohti.	Asuinhuoneiden keskiluku yhtä ulkorakenn. kohti.
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.		
Linjain sisäpuolella.				
Ensimmäinen	60,1	39,9	1,506	12,82
Toinen	59,0	41,0	1,440	11,09
Kolmas ^{a)}	54,5	45,5	1,197	10,56
Neljäs	50,7	49,3	1,027	5,68
Viides	41,7	58,3	0,714	4,94
Eteläpuolella Aurajokea	57,3	42,7	1,339	10,78
^{a)} Taulun 24 muistutuksessa ^a mainituilla edellytyksillä	62,2	37,8	1,647	14,54

Kaupunginosa.	100:sta rakennuksesta oli		Asuinrakennusten keskiluku yhtä ulkorakenn. kohti.	Asuinhuoneiden keskiluku yhtä ulkorakenn. kohti.
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.		
Kuudes	55,9	44,1	1,270	11,20
Seitsemäs	59,3	40,7	1,457	12,68
Kahdeksas ^{b)}	54,4	45,6	1,191	11,20
Yhdeksäs	41,0	59,0	0,696	5,17
Pohjoispuolella Aurajokea	56,0	44,0	1,275	11,18
Linjain sisäpuolella	56,6	43,4	1,303	11,01
Linjain ulkopuolella.				
Kaupungin syrjämailla, eteläp. Aurajok.	40,1	59,9	0,670	1,83
” ” ” pohjoisp. ”	44,6	55,4	0,806	2,89
Ruissalo ja Pukkisaaret	42,7	57,3	0,744	3,02
Pikisaari	51,9	48,1	1,080	3,24
Linjain ulkopuolella	42,2	57,8	0,730	2,38
Koko kaupunki	54,2	45,8	1,181	9,18
^{b)} Jättämällä vankilaitokset pois, saadaan . .	54,2	45,8	1,185	8,12

Yllä mainittiin, että asuinrakennusten keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti ajanjaksolla 1880—1890 on noussut 2,4 %:lla. Jos verrataan ulkorakennusten lukua asuinhuoneiden lukuun, osottautuu että asuinhuoneiden keskiluku ulkorakennusta kohti samalla ajalla on kasvanut 8,26:sta 9,18:aan, siis 0,92:lla eli 11,1 %:lla, joka prosenttiluku paljoa luotettavammin kuin äskennäin näyttää tapahtunutta muutosta ulkorakennustilavuuden ja asuinrakennustilavuuden (jota voi lämmittää) välisessä suhteessa (vrt. siv. 18 ja 19). Asuinhuoneiden keskiluku ulkorakennusta kohti

kasvoi linjain sisäpuolella 9,53:sta 11,01:een, siis 1,48:lla eli 15,5 %:lla,
” ” ” eteläp. jokea . 10,07 ” 10,78 ” ” 0,71 ” ” 7,1 ”
” ” ” pohjoisp. ” . . . 9,15 ” 11,18 ” ” 2,03 ” ” 22,2 ” , mutta
väheni linjain ulkopuolella 2,61 ” 2,38 ” ” 0,23 ” ” 8,8 ” .

Poikkeuksen tekevät tässäkin ne kaupunginosat, jotka on mainittu edellisellä sivulla. — Muuten viitataan, mitä tulee 1890 vuoden oloihin, Taulun 25 viimeiseen sarakkeeseen.

Rakennusten aineslaatu. Aineslaatuunsa nähden jakaantuivat *asuinrakennukset* seuraavalla tavalla:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivirakennukset	236 eli 12,2 %	319 eli 13,9 %	+ 1,7
Kivi & puu-rakenn.	— —	9 » 0,4 »	+ 0,4
Puurakennukset	1,696 » 87,8 »	1,965 » 85,7 »	— 2,1
Yht. asuinrakenn.	1,932	2,293	

Ulkorakennuksista oli

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivirakennuksia	120 eli 7,2 %	263 eli 13,5 %	+ 6,3
Puurakennuksia	1,556 » 92,8 »	1,678 » 86,5 »	— 6,3
Yht. ulkorakenn.	1,676	1,941	

Kaikista rakennuksista oli siis

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivirakennuksia	356 eli 9,9 %	582 eli 13,7 %	+ 3,8
Kivi & puu-rakenn.	— —	9 » 0,2 »	+ 0,2
Puurakennuksia	3,252 » 90,1 »	3,643 » 86,1 »	— 4,0
Yht. rakennuksia	3,608	4,234	

Jos näitä tiedonantoja vertaa vastaaviin Helsingissä, on yleisenä tulokseksi m. m., että kivirakennusten prosenttiluku, jos niihin lasketaan puolet kivi & puu-rakennuksista, ei ollut v. 1890 Turussa puoltakaan niin suuri kuin Helsingissä, sekä että samoin lisäys tässä prosenttiluvussa ajanjaksolla 1880—1890 edellisessä kaupungissa nousi vähempään kuin puoleen siitä mitä se oli jälkimmäisessä.

Niinkuin ylempänä olevat luvut osottavat, lisääntyi ajanjaksolla 1880—1890:

Kivi-asuinrakennukset	83:lla (eli 35,2 %), tehden 23,0 %	asuinrakennusten lisäyksestä,
Kivi & puu-asuinrakennukset	9 »	» 2,5 »
Puu-asuinrakennukset	269 » (» 15,9 »)	» 74,5 »
yhteensä	361	100

kivi-ulkorakennukset . . .	143:lla (eli 119,2 %:lla),	tehden 54,0 %	asuinrakennusten lisäyksestä,
puu- " . . .	122 " (" 7,8 " "),	" 46,0 "	" "
yhteensä	265	100	
kivirakennukset	226 " (" 63,5 " "),	" 36,1 "	" "
kivi & puu-rakennukset . . .	9 "	" 1,4 "	" "
puurakennukset	391 " (" 12,0 " "),	" 62,5 "	" "
yhteensä	626	100	

Numeroista näkyy, kuinka kivi- tai kivi & puu-rakennukset olivat suhteellisesti paljoo lukuisemmin edustettuina ajanjakson kuluessa tulleiden uusien rakennusten joukossa kuin ajanjakson alkupuolella olevien lukumäärässä, sekä kuinka sen johdosta niiden prosenttiluku ajanjaksolla on noussut, kun puurakennusten on laskenut. Niinkuin näkyy, oli näin laita paljoo suuremmassa määrin ulkorakennusten kuin asuinrakennusten ryhmässä. Tämä vaikutti sen, että jako rakennusaineen mukaan v. 1890 on jäänyt molemmissa ryhmissä melkein samaksi.

Vuoden 1870 lukujen mukaan, jotka, erottamatta asuinrakennuksia ja ulkorakennuksia toisistaan, tarkottavat vaan kaikkia rakennuksia, oli näistä 10,9 % kivistä, 0,5 % kivistä sekä puusta ja 88,6 % puusta. Vaikka vertaus 1870 ja 1880 vuosien tiedonantojen välillä, jotka koskevat kivistä ynnä puusta olevia rakennuksia, saattaa otaksumaan että ei aivan yhdenmukaista luokitusta ole noudatettu molemmissa väenlaskuissa, kävisi esitetyistä luvuista kuitenkin selväksi, että ajanjaksolla 1870—1880 puurakennusten prosenttiluku on vähäsen noussut, ja yleinen kehitys siis käynyt vastaiseen suuntaan mitä jälkimmäisellä ajanjaksolla. Kun nyt kuitenkin, niinkuin aikaisemmin on esitetty, 1870 vuoden ulkorakennusten koko luku selvästi on liian alhainen ja vielä v. 1880 ulkorakennuksissa oli puurakennuksia paljoo suurempi prosentti kuin asuinrakennuksissa, näyttää hyvin todenmukaiselta, että 1870 vuoden äsken mainituista prosenttiluvuista kivirakennusten on jonkun määrän liian korkea ja puurakennusten samassa määrässä liian alhainen, sekä että sen johdosta se kehitys, jota ne kuvaavat, ei täydellisesti vastaa todellisia oloja. Otaksuttavammalta näyttää, että yleinen jako rakennusten aineslaadun mukaan v:sta 1870 vuoteen 1880 pysyi jotenkin muuttumattomana.

Jos tutkitaan kehitystä linjain sisä- ja ulkopuolella, kumpaakin erikseen, huomataan m. m. että ajanjaksolla 1880—1890 puurakennusten prosenttiluku

asuinrakennuksille . . .	{ sisäpuolella linjoja väheni	86,6:sta 84,0:aan,	siis 2,6:lla,
	{ ulkopuolella " lisääntyi	96,2 " 96,7 " "	0,5 "
ulkorakennuksille . . .	{ sisäpuolella " väheni	91,8 " 83,8 " "	8,2 "
	{ ulkopuolella " "	97,4 " 97,1 " "	0,3 "
kaikille rakennuksille .	{ sisäpuolella " "	88,9 " 83,9 " "	5,0 "
	{ ulkopuolella " pysyi	96,9.	

Linjain sisäpuolella oli muutos puurakennuksista kivirakennuksiin vilkkaampi pohjoispuolella Aurajokea kuin sen eteläpuolella, mikä etupäässä koskee ulkorakennuksia. Edellisellä alueella aleni puisten ulkorakennusten prosenttiluku 91,9:stä 81,8:aan, siis kokonaista 10,1:llä (niiden absoluuttinen lukumäärä väheni 22:lla), kun vastaava prosenttiluku eteläpuolella jokea aleni 91,7:stä 85,9:ään, siis ainoastaan 5,8:lla (absoluuttinen lukumäärä lisääntyi 45:llä). Muuten oli vähennys puurakennusten prosenttiluvuissa kummallakin alueella: asuinrakennuksille resp. 2,7 ja 2,3, rakennuksille ylipäänsä resp. 6,1 ja 3,9.

Lisäyksenä taululiitteessä I oleviin tiedonantoihin asuinrakennusten ja ulkorakennusten rakennusaineesta eri kaupunginosissa annetaan tässä niistä yhteenveto (Taulu 26), joka siis koskee kaikkia rakennuksia.

Turku, 1890.

Taulu 26.

Kaupunginosa.	Rakennukset.			
	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä rakennuksia.
Linjain sisäpuolella.				
Ensimmäinen	82	—	592	674
Toinen	77	2	326	405
Kolmas	31	1	225	257
Neljäs	25	—	123	148
Viides	10	—	50	60
Eteläpuolella Aurajokea	225	3	1,316	1,544
Kuudes	121	1	500	622
Seitsemäs	142	1	749	892
Kahdeksas	62	2	245	309
Yhdeksäs	11	1	144	156
Pohjoispuolella Aurajokea	336	5	1,638	1,979
Linjain sisäpuolella	561	8	2,954	3,523
Linjain ulkopuolella.				
Kaupungin syrjämailla, eteläp. Aurajok.	15	—	354	369
” ” pohjoisp. ”	1	—	64	65
Ruissalo ja Pukkisaaret	5	1	219	225
Pikisaari	—	—	52	52
Linjain ulkopuolella	21	1	689	711
Koko kaupunki	582	9	3,643	4,234

Yksityiskohtaisia tiedonantoja rakennusten prosentillisesta jaosta puheenalaisessa suhteessa v. 1890 annetaan alla-olevassa Taulussa 27.

Turku, 1890.

Taulu 27.

Kaupunginosa.	100 asuinrakennuksesta oli			100 ulkorakennuksesta oli		100 rakennuksesta oli		
	kiivirakennuksia.	kiivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.	kiivirakennuksia.	puurakennuksia.	kiivirakennuksia.	kiivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.
Linjain sisäpuolella.								
Ensimmäinen	12,3	—	87,7	11,9	88,1	12,2	—	87,8
Toinen	19,7	0,8	79,5	18,1	81,9	19,0	0,5	80,5
Kolmas	7,2	0,7	92,1	17,9	82,1	12,1	0,4	87,5
Neljäs	22,7	—	77,3	11,0	89,0	16,9	—	83,1
Viides	32,0	—	68,0	5,7	94,3	16,7	—	83,3
Eteläpuolella Aurajokea								
Kuudes	22,4	0,3	77,3	15,7	84,3	19,4	0,2	80,4
Seitsemäs	12,3	0,2	87,5	21,2	78,8	15,9	0,1	84,0
Kahdeksas	16,7	1,2	82,1	24,1	75,9	20,1	0,6	79,3
Yhdeksäs	10,9	1,6	87,5	4,3	95,7	7,1	0,6	92,3
Pohjoispuol. Aurajokea								
Linjain sisäpuolella	15,6	0,4	84,0	16,4	83,6	15,9	0,2	83,9
Linjain ulkopuolella.								
Kaupungin syrjämailla:								
eteläpuolella Aurajokea	3,4	—	96,6	4,5	95,5	4,1	—	95,9
pohjoispuolella „	—	—	100	2,8	97,2	1,5	—	98,5
Ruissalo ja Pukkisaaret .	4,2	1,0	94,8	0,8	99,2	2,2	0,4	97,4
Pikisaari	—	—	100	—	100	—	—	100
Linjain ulkopuolella	3,0	0,3	96,7	2,9	97,1	3,0	0,1	96,9
Koko kaupunki	13,9	0,4	85,7	13,5	86,5	13,7	0,2	86,1

Asuinrakennusten kattamis-aine. Asuinrakennuksista oli v. 1890 katettuna:

Levyillä	1,022	eli 44,5 %
Asfalttihuovalla	676	» 29,5 »
Liushkoilla tai tiilillä	199	» 8,7 »
Puulla, päreillä, paperilla y. m.	396	» 17,3 »

Yht. asuinrakennuksia 2,293

Jotenkin suuri osa asuinrakennuksista oli siis katettuna tulenvaaralliseksi aineella. Huomattava on liuskoilla tai tiilillä katettujen rakennusten suhteellisen suuri lukuisuus. — Niinkuin edellä (siv. 25) mainittiin, ei ole tilaisuutta verrata 1880-vuoden oloihin.

Seuraava prosenttitaulu (Taulu 28) valaisee suhteita eri kaupunginosissa, ja osottaa se m. m. sitä suurta erilaisuutta, joka ylipäänsä vallitsi linjain sisä- ja ulkopuolella olevien alueiden välillä, vaikka tosin kyllä, niinkuin näkee, myös muutamat kaupungin sisemmät osat osottavat huomattavasti eroavia lukuja.

Turku, 1890.

Taulu 28.

Kaupunginosa.	100 asuinrakennuksesta oli katettuna			
	levyillä.	asfalttihuovalla.	liuskoilla tai tiilillä.	puulla, päreillä, paperilla y. m.
Linjain sisäpuolella.				
Ensimmäinen	48,2	36,5	8,1	7,2
Toinen	52,7	22,6	13,4	11,3
Kolmas	58,6	26,4	9,3	5,7
Neljäs	30,6	32,0	10,7	26,7
Viides	28,0	48,0	12,0	12,0
Eteläpuolella Aurajokea	49,0	31,1	10,1	9,8
Kuudes	48,0	28,2	12,9	10,9
Seitsemäs	55,4	28,3	8,9	7,4
Kahdeksas	53,6	30,3	6,0	10,1
Yhdeksäs	23,5	65,6	—	10,9
Pohjoispuolella Aurajokea	51,0	30,7	9,2	9,1
Linjain sisäpuolella	50,1	30,9	9,6	9,4
Linjain ulkopuolella.				
Kaupungin syrjämailla, eteläp. Aurajok.	2,7	17,6	4,1	75,6
" " pohjoisp. "	3,5	44,8	—	51,7
Ruissalo ja Pukkisaaret	17,7	21,9	2,1	58,3
Pikisaari	7,4	—	—	92,6
Linjain ulkopuolella	8,0	20,0	2,7	69,3
Koko kaupunki	44,5	29,5	8,7	17,3

Asuinrakennusten korkeus. Kerrostensa luvun mukaan (kellari-kerrat ja ullakkohuoneet lukuunottamatta) jakaantuivat asuinrakennukset, myös aineslaatuunsa nähden, seuraavalla tavalla (Taulu 29):

Kerrostien luku.	Asuinrakennukset, jaettuna kerrosluvun ja rakennusaineen mukaan.								Lisäys (+) tai vähennys (-) lukumäärässä ajanjaksolla 1880—1890.			
	1880.				1890.				Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Kaikki asuinrakennukset.
	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.				
1-kerroksisia . . .	103	—	1,651	1,754	141	—	1,927	2,068	+ 38	—	+ 276	+ 314
2- ” . . .	113	—	45	158	140	9	37	186	+ 27	+ 9	— 8	+ 28
3- ” . . .	17	—	—	17	31	—	1	32	+ 14	—	+ 1	+ 15
4- ” . . .	2	—	—	2	2	—	—	2	—	—	—	—
5- ” . . .	1	—	—	1	4	—	—	4	+ 3	—	—	+ 3
6- ” . . .	—	—	—	—	1	—	—	1	+ 1	—	—	+ 1
Yhteensä	236	—	1,696	1,932	319	9	1,965	2,293	+ 83	+ 9	+ 269	+ 361
Niistä:												
2- tai useampikerr.	133	—	45	178	178	9	38	225	+ 45	+ 9	— 7	+ 47
3- ” ”	20	—	—	20	38	—	1	39	+ 18	—	+ 1	+ 19

Vuodelta 1870 ei löydy täydellisiä tiedonantoja asuinrakennusten korkeudesta.

Niinkuin taulusta näkyy, lisääntyi ajanjaksolla 1880—1890 rakennusten lukumäärä useimmissa erikoisryhmissä. Ainoastaan 2-kerroksiset puurakennukset, joiden lukumäärä vähentyi, sekä 4-kerroksiset rakennukset tekevät tästä poikkeuksen.

Selvemmin osottaaksemme puheen-alaisia oloja annamme ensiksi seuraavaa kaksi taulua (Taulut 30 ja 31), joista Taulu 30 näyttää asuinrakennuksille ylipäänsä ja jokaiselle rakennusaineeltaan erilaatuiselle ryhmälle prosentillisen jaon kerrosluvun mukaan, kun taas Taulu 31 jokaiselle eri kerrosluvulle osottaa prosentillisen jaon rakennusaineen mukaan.

Turku.

Taulu 30.

Kerrosten luku.	V. 1880 oli			V. 1890 oli			Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajan- jaksolla 1880—1890.			
	100 kivirakennuk- sesta.	100 puurakennuk- sesta.	100 asuinrakennuk- sesta yljäänsä.	100 kivirakennuk- sesta.	100 kivi & puu- rakennuksesta.	100 puurakennuk- sesta.	Kivirakennukset.	Puurakennukset.	Kaikki asuinrakennukset.	
1-kerroksisia	43,7	97,3	90,7	44,2	—	98,0	90,2	+ 0,5	+ 0,7	— 0,5
2- "	47,9	2,7	8,2	43,9	100	1,9	8,1	— 4,0	— 0,8	— 0,1
3- "	7,2	—	0,9	9,7	—	0,1	1,4	+ 2,5	+ 0,1	+ 0,5
4- "	0,8	—	0,1	0,6	—	—	0,1	— 0,2	—	—
5- "	0,4	—	0,1	1,3	—	—	0,2	+ 0,9	—	+ 0,1
6- "	—	—	—	0,3	—	—	0,04	+ 0,3	—	+ 0,04
2- tai useampikerroksisia	56,3	2,7	9,3	55,8	100	2,0	9,8	— 0,5	— 0,7	+ 0,5
3- " " "	8,4	—	1,1	11,9	—	0,1	1,7	+ 3,5	+ 0,1	+ 0,6

Turku.

Taulu 31.

Kerrosten luku.	1880.			1890.			Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajan- jaksolla 1880—1890.		
	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	Puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	Puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	Puurakennuksia.
100:sta 1-kerroksis. asuinrak. oli	5,9	—	94,1	6,8	—	93,2	+ 0,9	—	— 0,9
" 2- " " "	71,5	—	28,5	75,3	4,8	19,9	+ 3,8	+ 4,8	— 8,6
" 3- " " "	100	—	—	96,9	—	3,1	— 3,1	—	+ 3,1
" 4- tai useampikerroksisesta asuinrakenn. oli	100	—	—	100	—	—	—	—	—
" asuinrakenn. ylip. oli . .	12,2	—	87,8	13,9	0,4	85,7	+ 1,7	+ 0,4	— 2,1

Kuten Taulusta 30 näkyy, on asuinrakennusten yleinen jako korkeutensa mukaan vaan vähemmässä määrin muuttunut ajanjakson kuluessa. Korkeat rakennukset (3- tai useampikerroksiset) ovat alempien kustannuksella korottaneet prosenttiaan noin 0,6:lla. Kivirakennusten ja puurakennusten ryhmissä, kummassakin erikseen, oli korkeiden rakennusten voitto resp. 3,5 %

ja 0,1 %, mikä voitto on saavutettu 2 kerroksisten rakennusten kustannuksella, sillä molemmissa ryhmissä ovat myös 1-kerroksisten rakennusten prosenttiluvut kohonneet. Kuitenkin ovat 2-kerroksiset rakennukset m. m. muutamien lisäantulleiden kivi & puurakennusten kautta lopputuloksessa milt'ei pysyttäneet aikaisemman prosenttilukunsa, ja suurin osa alempien rakennusten suhteellisesta vähennyksestä on siten tullut 1-kerroksisille rakennuksille. — Ajanjakson kuluessa lisäantulleista rakennuksista (Taulu 29) oli 5,3 % enemmän kuin 2 kerrosta korkeat, kuin Taulun 30 mukaan 1880 vuoden rakennuksista ainoastaan 1,1 % oli tätä korkeutta.

Niinkuin Taulu 31 osottaa, ovat 2-kerroksiset puurakennukset molemmille muille rakennusryhmille samassa korkeusluokassa menettäneet kokonaista 8,6 %. Myös 1-kerroksisten rakennusten joukossa ovat kivirakennukset voittaneet puurakennuksilta (0,9 %). Tuo verrattain vähäpätöinen absoluuttinen lukumäärä 3-kerroksisia rakennuksia (Taulu 29) selittää Taulussa 31 esiintyvää suurta prosentillista lisäystä (3,1), minkä kaupungin ainoa, ajanjakson kuluessa lisäantullut 3-kerroksinen puurakennus on vaikuttanut.

Kuinka asuinrakennusten kokosumma vuosina 1880 ja 1890 prosentittain jakaantui kerrosluvultaan tai rakennus-aineeltaan erilaisille erikoisryhmille esitetään alla-olevassa Taulussa 32, joka myös ilmottaa prosenttilukujen muutokset välisellä ajanjaksolla.

Turku.

Taulu 32.

Kerrosten luku.	100 asuinrakennuksesta oli								Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajan- jaksolla 1880—1890.			
	v. 1880				v. 1890				Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.
	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.	Yhteensä.				
1-kerroksisia . . .	5,3	—	85,4	90,7	6,1	—	84,1	90,2	+ 0,8	—	— 1,3	— 0,5
2- ” . . .	5,8	—	2,4	8,2	6,1	0,4	1,6	8,1	+ 0,3	+ 0,4	— 0,8	— 0,1
3- ” . . .	0,9	—	—	0,9	1,4	—	0,04	1,4	+ 0,5	—	+ 0,04	+ 0,5
4- ” . . .	0,1	—	—	0,1	0,1	—	—	0,1	—	—	—	—
5- ” . . .	0,1	—	—	0,1	0,2	—	—	0,2	+ 0,1	—	—	+ 0,1
6- ” . . .	—	—	—	—	0,04	—	—	0,04	+ 0,04	—	—	+ 0,04
Yhteensä	12,2	—	87,8	100	13,9	0,4	85,7	100	+ 1,7	+ 0,4	— 2,1	—
Niistä:												
2- tai usempi-kerr.	6,9	—	2,4	9,3	7,8	0,4	1,6	9,8	+ 0,9	+ 0,4	— 0,8	+ 0,5
3- ” ” ”	1,1	—	—	1,1	1,7	—	0,04	1,7	+ 0,6	—	+ 0,04	+ 0,6

Vertauksen vuoksi mainittakoon, kuinka 2- tai 3-kerroksiset puurakennukset v. 1890 Turussa olivat ainoastaan noin 1,6 % kaikista asuinrakennuk-

sista, kun vastaava luku Helsingille teki kokonaista 8,0 %. Edempänä tulee näkymään, että pääkaupunki tässä suhteessa oli melkoisessa — tuskin ka-
dehdittavassa — määrässä myös muidenkin kaupunkien edellä. — Puheena olevista puurakennuksista oli likemmäksi $\frac{2}{3}$ linjain ulkopuolella ja tasan puolet Ruissalossa ja Pukkisaarilla, missä lähemmäs 20 % asuinrakennuksista, jotka suureksi osaksi olivat kesähuviloita, olivat tätä laatua, — kuten kaikki käy selväksi kahdesta seuraavasta taulusta (Taulut 33 ja 34), jotka sisältävät yksityiskohtaisia tiedonantoja asuinrakennusten jaosta niiden korkeuden ja rakennusaineen mukaan v. 1890.

Turku, 1890.

Taulu 33.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten koko lukumäärä.	Siitä oli														
		1-kerroksisia.			2-kerroksisia.			3-kerroksisia.			4-kerroks.	5-kerroks.	6-kerroks.	2- tai useampi-kerroksisia.	3- tai useampi-kerroksisia.	
		Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.				
Linjain sisäpuolella.																
Ensimmäinen . . .	405	22	353	375	24	—	2	26	4	—	4	—	—	—	30	4
Toinen	239	22	190	212	22	2	—	24	3	—	3	—	—	—	27	3
Kolmas	140	5	129	134	5	1	—	6	—	—	—	—	—	—	6	—
Neljäs	75	9	58	67	4	—	—	4	1	—	1	1	1	1	8	4
Viides	25	4	17	21	2	—	—	2	2	—	2	—	—	—	4	2
Eteläp. Aurajokea	884	62	747	809	57	3	2	62	10	—	10	1	1	1	75	13
Kuudes	348	24	267	291	44	1	2	47	8	—	8	—	2	—	57	10
Seitsemäs	529	35	458	493	21	1	5	27	9	—	9	—	—	—	36	9
Kahdeksas	168	15	134	149	9	2	4	15	2	—	2	1	1	—	19	4
Yhdeksäs	64	1	55	56	5	1	1	7	1	—	1	—	—	—	8	1
Pohjoisp. Aurajok.	1,109	75	914	989	79	5	12	96	20	—	20	1	3	—	120	24
Linjain sisäpuolella	1,993	137	1,661	1,798	136	8	14	158	30	—	30	2	4	1	195	37
Linjain ulkopuolella.																
Kaup. syrjämailla:																
eteläp. Aurajok.	148	4	139	143	1	—	4	5	—	—	—	—	—	—	5	—
pohjoisp. „	29	—	28	28	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Ruissalo ja Pukkisaaret	96	—	72	72	3	1	18	22	1	1	2	—	—	—	24	2
Pikisaari	27	—	27	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linjain ulkopuol.	300	4	266	270	4	1	23	28	1	1	2	—	—	—	30	2
Koko kaupunki	2,293	141	1,927	2,068	140	9	37	186	31	1	32	2	4	1	225	39

Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta kussakin eri kaupunginosassa oli														
	1-kerrok- sisia.			2-kerrok- sisia.				3-kerrok- sisia.			4-kerroks.	5-kerroks.	6-kerroks.	2- tai useampi-kerroksisia.	3- tai useampi-kerroksisia.
	Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.				
Linjain sisäpuolella.															
Ensimmäinen	5,4	87,2	92,6	5,9	—	0,5	6,4	1,0	—	1,0	—	—	—	7,4	1,0
Toinen	9,2	79,5	88,7	9,2	0,8	—	10,0	1,3	—	1,3	—	—	—	11,3	1,3
Kolmas	3,6	92,1	95,7	3,6	0,7	—	4,3	—	—	—	—	—	—	4,3	—
Neljäs	12,0	77,3	89,3	5,4	—	—	5,4	1,4	—	1,4	1,3	1,3	1,3	10,7	5,3
Viides	16,0	68,0	84,0	8,0	—	—	8,0	8,0	—	8,0	—	—	—	16,0	8,0
Eteläp. Aurajokea	7,0	84,6	91,6	6,5	0,3	0,2	7,0	1,1	—	1,1	0,1	0,1	0,1	8,4	1,4
Kuudes	6,9	76,7	83,6	12,6	0,3	0,6	13,5	2,3	—	2,3	—	0,6	—	16,4	2,9
Seitsemäs	6,6	86,6	93,2	4,0	0,2	0,9	5,1	1,7	—	1,7	—	—	—	6,8	1,7
Kahdeksas	8,9	79,8	88,7	5,4	1,2	2,3	8,9	1,2	—	1,2	0,6	0,6	—	11,3	2,4
Yhdeksäs	1,6	85,9	87,5	7,8	1,6	1,6	11,0	1,5	—	1,5	—	—	—	12,5	1,5
Pohjoisp. Aurajok.	6,7	82,4	89,1	7,1	0,5	1,1	8,7	1,8	—	1,8	0,1	0,3	—	10,9	2,2
Linjain sisäpuolella	6,9	83,3	90,2	6,8	0,4	0,7	7,9	1,5	—	1,5	0,1	0,2	0,1	9,8	1,9
Linjain ulkopuolella.															
Kaup. syrjämailla:															
eteläp. Aurajok.	2,7	93,9	96,6	0,7	—	2,7	3,4	—	—	—	—	—	—	3,4	—
pohjoisp. „	—	96,6	96,6	—	—	3,4	3,4	—	—	—	—	—	—	3,4	—
Ruissalo ja Pukki- saaret	—	75,0	75,0	3,1	1,0	18,8	22,9	1,1	1,0	2,1	—	—	—	25,0	2,1
Pikisaari	—	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linjain ulkopuol.	1,3	88,7	90,0	1,3	0,3	7,7	9,3	0,4	0,3	0,7	—	—	—	10,0	0,7
Koko kaupunki	6,1	84,1	90,2	6,1	0,4	1,6	8,1	1,4	0,04	1,4	0,1	0,2	0,04	9,8	1,7

Asuinrakennusten keskikorkeus ja siinä tapahtuneet muutokset näkyvät allaolevasta yhteensovituksesta.

	Keskikorkeus, kerroksissa.		Lisäys (+) tai vähennys (-) keskikorkeudessa ajanjaksolla 1880—1890.
	1880.	1890.	
Kivirakennukset	1,665	1,718	+ 0,053 eli 3,2 %
Puurakennukset	1,027	1,020	- 0,007 » 0,7 »
Kaikki rakennukset	1,105	1,121	+ 0,016 » 1,4 »

Asuinrakennusten keskikorkeus oli niinmuodoin Turussa paljoo pienempi kuin Helsingissä (1890: 1,481); ja samoin niiden korkeuden kasvu vuosina 1880—1890, joka Turussa nousi vaan $\frac{1}{10}$:aan siitä mitä se oli Helsingissä (0,160). Niinkuin aikaisemmista tiedonannoista saattoi edeltäpäin nähdä, on puurakennusten keskikorkeus jopa mennyt alaspäin; jota vastaan kivirakennusten melkoisesti on kasvanut. Siis ainoastaan kivirakennukset ja lisääntulleet, muuttamattomasti 2-kerroksiset kivi & puu-rakennukset ovat matkaansaaneet nettolisäyksen yleisessä keskikorkeudessa. Suhteellisesti vaikuttivat viimeksi mainitut rakennukset siihen enimmin, sillä lisääntulneiden kivirakennusten keskikorkeus ei ollut suurempi kuin 1,867 kerrosta.

Tietoja asuinrakennusten yleisestä keskikorkeudesta kaupungin eri osissa v. 1890 annetaan allaolevassa Taulussa 35, josta näkyy ettei milläkään sisemmällä piirillä, vaan Ruissalolla ja Pukkisaarilla monine 2- tai 3-kerroksine puurakennuksineen oli korkein luku.

Turku, 1890.

Taulu 35.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keskikorkeus, kerroksissa.	Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keskikorkeus, kerroksissa.
Linjain sisäpuolella.		Linjain ulkopuolella.	
Ensimmäinen	1,084	Kaupungin syrjämailla:	
Toinen	1,126	eteläpuolella Aurajokea . . .	1,034
Kolmas	1,043	pohjois ” ” . . .	1,034
Neljäs	1,240	Ruissalo ja Pukkisaaret . . .	1,271
Viides	1,240	Pikisaari	1,000
Eteläp. Aurajokea	1,106	<u>Linjain ulkopuolella</u>	<u>1,107</u>
Kuudes	1,204	Koko kaupunki	1,121
Seisemäs	1,085		
Kahdeksas	1,155		
Yhdeksäs	1,141		
Pohjoisp. Aurajokea	1,136		
<u>Linjain sisäpuolella</u>	<u>1,123</u>		

Asuinrakennusten huoneluku (suuruus). Jokaiselle asuinrakennukselle tuli keskimäärin:

vuonna 1880	7,16	asuinhuonetta	} Lisäys ajanjaksolla: 0,61 eli 8,5 %.
» 1890	7,77	»	

V. 1870 oli huoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti 6,54. Lisäys oli siis ajanjaksolla 1870—1880 0,62 eli 9,5 %. Sen absoluuttinen määrä oli siis miltei sama kummallakin ajanjaksolla. — Vertauksen vuoksi muistutettakoon, että Helsingissä huoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti v. 1890 oli 12,90 ja ajanjaksolla 1880—1890 lisääntyi kokonaista 3,80:lla, tehden 41,8 %.

Niiden tiedonantojen mukaisesti, jotka ennen erityisissä muissa suhteissa on esitetty, osottavat mainitut numerot, että Turussa asuinrakennusten yleistyyppejä myöskään suuruudeltaan eivät ole sanottavasti muuttuneet, vaan että päinvastoin kaupungin yleinen rakennusluonne, mikäli sitä määrää asuinrakennusten laatu, on jäänyt jotenkin entiselleen.

Jos tutkii kehitystä tarkemmin yksityiskohdittain, niin kuitenkin huomataan, että ne tekijät, joiden yhteisvaikutuksesta 1890 vuoden yleiset suuruus-keskiluvut ovat syntyneet, ovat olleet hyvin erilaiset. Käy näet selville, että asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti ajanjaksolla 1880.—1890

linjain sisäpuolella eteläp. Aurajokea	lisääntyi 7,76:sta	8,05:een,	siis 0,29	eli 3,7 %:lla,
” ” pohjoisp. ”	” 7,64 ”	8,77 ”	” 1,13 ”	14,8 ” , ja
” ” ylipäänsä ”	” 7,69 ”	8,45 ”	” 0,76 ”	9,9 ” , mutta
linjain ulkopuolella	vähentyi 3,39 ”	3,26 ”	” 0,13 ”	3,8 ” , vaikka
se Ruissalossa ja Pukkisaarissa	lisääntyi 3,44 ”	4,06 ”	” 0,62 ”	18,0 ” , kun
” kaupungin syrjäosissa	vähentyi 3,36 ”	2,87 ”	” 0,49 ”	14,6 ” , ja
Pikisaarella	” 3,32 ”	3,00 ”	” 0,32 ”	9,6 ” .

Siten huomataan tässäkin vastakohtain suurentuneen linjain sisäpuolella ja niiden ulkopuolella kaupungin syrjämailla olevain alueiden välillä, sekä kuinka linjain sisäpuolella pohjoinen joenranta on saavuttanut etusijan eteläisen edellä. Jos ottaakin huomioon että, kuten ennen on mainittu, huoneikas vankeuslaitos on tullut lisään joen pohjoispuolella olevassa kahdeksannessa kaupunginosassa, pitää tämä seikka paikkansa. Tämän kaupunginosan keskiluku kokonaisuudessaan nousi 7,30:stä 9,40:een, siis 2,10:lla, kun sille saa, jos sen vankilaitokset jätetään lukuunottamatta, lisäykseksi 1,17 (5,68:sta 6,85:een). Muuten mainittakoon, että linjain sisäpuolella ainoastaan joen etelärannalla sijaitseva, verrattain vähäpätöinen neljäs kaupunginosa osottaa vähennystä (0,33) puheenalaisessa keskiluvussa. Kahdeksatta kaupunginosaa lukuunottamatta, oli lisäys siellä suurin pienessä yhdeksännessä kaupunginosassa (1,61), ja senjälkeen tuossa suuressa seitsemännessä (1,11). Täydellisiä erikoistietoja kaupungin eri osista v. 1890 annetaan seuraavassa Taulussa 36.

Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keskiluku yhtä asuinrakennusta kohti.	Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keskiluku yhtä asuinrakennusta kohti.
Linjain sisäpuolella.		Linjain ulkopuolella.	
Ensimmäinen	8,52	Kaupungin syrjämailla:	
Toinen	7,70	eteläpuolella Aurajokea . . .	2,73
Kolmas	8,83	pohjoispuolella „ . . .	3,59
Neljäs	5,53	Ruissalo ja Pukkisaaret . . .	4,06
Viides	6,92	Pikisaari	3,00
Eteläpuolella Aurajokea	8,05	Linjain ulkopuolella	3,26
Kuudes	8,82	Koko kaupunki	7,77
Seitsemäs	8,70	a) Jättämällä vankilaitokset pois saadaan.	6,85
Kahdeksas a)	9,40		
Yhdeksäs	7,44		
Pohjoispuol. Aurajokea	8,77		
Linjain sisäpuolella	8,45		

Aikaisemmin (siv. 36 ja 38) on mainittu, että tarpeellisia edellytyksiä kunkin kolmen, rakennusaineeltaan erilaisen asuinrakennusryhmän keski-suuruuden laskemiseksi puuttuu.

Asuinrakennusten pohja-ala. Olemme ylempänä nähneet, että ajanjaksolla 1880—1890 asuinrakennusten keskiuus (huoneiden keskiluku) kasvoi 8,5 %:lla ja niiden keskikorkeus 1,4 %:lla. Näihin prosenttilukuihin perustettu lasku asuinrakennusten pohja-alan keskiuusmuutoksesta antaa tulokseksi, että pohja-ala ajanjakson kuluessa olisi lisääntynyt 7,0 %:lla, jota lukua kuitenkin saa pitää vaan likimääräisenä. Verrattuna lähinnä edellä mainittuun prosenttilukuun, näyttää se kuitenkin selvästi, että asuinrakennusten kehitys vaakasuuralla pinnalla on kerrassaan ollut suurempi kuin niiden kehitys korkeuteen päin. Suhteellinen pohja-alan kasvu, tosin itsessään vähäsen tuntuva, oli esitettyjen lukujen mukaan 5 kertaa niin suuri kuin suhteellinen korkeuskasvu. Tämä samoin kuin m. m. aikaisemmin mainitut tiedot talojen luvun ja suuruuden kasvusta näyttää, että rakennustoiminnan suunta Turussa yhä edespäin on ollut vähemmän voimakas. Pääasiallisesti kaupunki on kasvanut laajuudelleen.

Asuinhuoneet. Näiden luku ja jako rakennusaineen mukaan oli seuraava:

Huoneita:	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
kiviseinäin sisällä	2,709 eli 19,57 %	3,878 eli 21,76 %	+ 2,19
puuseinäin »	11,133 » 80,43 »	13,942 » 78,24 »	— 2,19
Yhteensä	13,842	17,820	

Lisäys oli niinmuodoin:

kiviseinäin sisällä olevain huoneiden luvussa . .	1,169 eli 43,15 %
puuseinäin » » » » . .	2,809 » 25,23 »
ylipäänsä » » . .	3,978 » 28,74 »

Huoneiden luvun koko lisääntymiseen siis ovat

kiviseinäin sisällä olevat huoneet antaneet	29,39 % ja
puuseinäin » » » »	70,61 » .

Niinkuin ennen on lausuttu, lisääntyivät asuinhuoneet ajanjaksolla 1870—1880 2,352:lla eli 20,47 %:lla.

Viimeksi kulunut ajanjakso on siis merkittävä sangen vilkkaasta ja jotenkin lisääntyneestä kasvustaan kaupungin huoneryhmässä (28,74 %) sekä lisäksi kiviseinäin välissä olevain huoneiden suuremmasta suhteellisesta lisäyksestä (43,15 %) kuin puuseinäin välissä olevain huoneiden kasvusta (25,23 %), jonka johdosta edelliset voittivat jälkimmäisiltä 2,19 % kaupungin koko huoneluvusta; tosin hyvin vähäinen muutos verrattuna Helsingissä tapahtuneeseen (13,53 %). Myös oli lisääntulleiden huoneiden joukossa viimeksi mainittu luokka, puuseinäin välissä olevat huoneet, suuresti voitolla (70,61 %), kun, kuten olemme nähneet, suhde Helsingissä oli aivan päinvastainen. Kiviseinäin välissä olevain huoneiden prosentti teki v. 1890 Turussa (21,76 %) ainoastaan noin $\frac{2}{5}$ siitä mitä se oli Helsingissä (52,23 %). — Ajanjaksolla tapahtunut muutos siihen suuntaan, että on ruvettu yhä ahkerammin käyttämään kiveä rakennusaineeksi, oli asuinhuoneissa (2,19 %) vaan vähäsen suurempi kuin asuinrakennuksissa; sillä jos kivi & puu-rakennukset tasan jaetaan molemmille muille asuinrakennusten lajeille, niin huomataan kivistä olevat rakennukset tai rakennusosat (puurakennusten kellarikerrat lukuunottamatta) asuinrakennusten ryhmässä lisääntyneen 1,9:llä. Että sellainen vertaus Helsingissä vie aivan toisenlaiseen tulokseen, olemme edellä (siv. 39) kokeneet.

Koska tiedot asuinhuoneista ovat erityisesti omiaan valaisemaan jonkun kaupungin oloja ja kehitystä, annetaan seuraavassa Taulussa 37 seikka-

peräisiä lukuja eri kaupunginosien huoneista vuosina 1880 ja 1890 sekä niistä muutoksista, jotka niissä ovat tapahtuneet välillä olevalla ajanjaksolla.

Turku.

Taulu 37.

Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden lisäys ajanjak- solla 1880—1890.						100:sta asuinhuoneesta oli				Lisäys (+) tai vähennys (–) kiviseinän sisällä oleviin huoneiden prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.	
	Lukumäärä.			Prosentti.			v. 1880		v. 1890			
	Kiviseinän sisällä olevia huoneita.	Puuseinän sisällä olevia huoneita.	Yhteensä.	Koko huoneistuksen, merkittynä prosentissa 1880 vuoden koko huoneistuksesta.	Lisäys molemmalaatuisissa huoneissa, merkittynä prosentissa koko huoneistuksesta.	Puuseinän sisällä olevia huoneita.	Kiviseinän sisällä olevia huoneita.	Puuseinän sisällä olevia huoneita.	Kiviseinän sisällä olevia huoneita.			
Linjain sisäpuolella.												
Ensimmäinen	180	448	628	22,26	28,66	71,34	16,98	83,02	19,11	80,89	+ 2,13	
Toinen	64	80	144	8,49	44,44	55,56	23,75	76,25	25,37	74,63	+ 1,62	
Kolmas	3	463	466	60,52	0,64	99,36	7,01	92,99	4,61	95,39	– 2,40	
Neljäs	62	66	128	44,60	48,44	51,56	11,15	88,85	22,65	77,35	+ 11,50	
Viides	—	17	17	10,90	—	100	23,08	76,92	20,81	79,19	– 2,27	
Eteläp. Aurajokea	309	1,074	1,383	24,13	22,34	77,66	17,52	82,48	18,46	81,54	+ 0,94	
Kuudes	176	172	348	12,79	50,57	49,43	28,16	71,84	30,70	69,30	+ 2,54	
Seitsemäs	399	905	1,304	39,52	30,60	69,40	13,91	86,09	18,64	81,36	+ 4,73	
Kahdeksas a)	263	367	630	66,39	41,75	58,25	36,67	63,33	38,70	61,30	+ 2,03	
Yhdeksäs	8	130	138	40,83	5,80	94,20	27,51	72,49	21,22	78,78	– 6,29	
Pohjoisp. Aurajok.	846	1,574	2,420	33,12	34,96	65,04	22,80	77,20	25,83	74,17	+ 3,03	
Linjain sisäpuolella	1,155	2,648	3,803	29,17	30,37	69,63	20,48	79,52	22,71	77,29	+ 2,23	
Linjain ulkopuolella.												
Kaup. syrjämailla:												
eteläp. Aurajok. } 7	111	118	30,26	5,93	94,07	2,56	97,44	4,21	95,79	} + 0,79		
pohjoisp. „ } 7	42	49	14,37	14,29	85,71	8,50	91,50	9,23	90,77			
Ruissalo ja Pukki- saaret	7	42	49	14,37	14,29	85,71	8,50	91,50	9,23	90,77	+ 0,73	
Pikisaari	—	8	8	10,96	—	100	—	100	—	100	—	
Linjain ulkopuolella	14	161	175	21,77	8,00	92,00	4,85	95,15	5,41	94,59	+ 0,56	
Koko kaupunki	1,169	2,809	3,978	28,74	29,39	70,61	19,57	80,43	21,76	78,24	+ 2,19	
a) Jättämällä vankeus- laitokset pois saadaan	47	367	414	60,70	11,35	88,65	11,88	88,12	11,68	88,32	– 0,20	

b) Kaupungin syrjämailla, linjain ulkopuolella olevan koko alueen asuinhuoneista oli v. 1890 3,33 % huoneita kiviseinän välissä ja 96,67 % huoneita puuseinän välissä.

Niinkuin taulusta näkyy, oli asuinrakennusten luvun lisääntyminen yleinen, mutta kaupungin eri osissa lisääntyminen on ollut hyvin erivoinen — vaihdellen 8,49 %:n (toinen kaupunginosa) ja 66,39 %:n (kahdeksas kaupunginosa) välillä —, sekä linjain sisäpuolella (29,17 %) suurempi kuin niiden ulkopuolella (21,77 %), ja edellisellä alueella vilkkaampi pohjoispuolella jokea (33,12 %) kuin sen eteläpuolella (24,13 %).

Lisäksi näkyy taulusta, että melkein kaikkialla molemmanlaatuiset huoneet ovat vaikuttaneet saatuun kokonaislisäykseen. Ainoastaan pieni viides kaupunginosa ja Pikisaari tekevät vähäisiä poikkeuksia. Muuten kohtaa taas täällä melkoisia eroavaisuuksia. Niin esm. oli se lisä, jonka kiviseinäin välissä olevat huoneet antoivat, kolmannessa kaupunginosassa ainoastaan 0,64 %, mutta kuudennessa kaupunginosassa kokonaista 50,57 % niiden koko lisäyksestä. Samoin kuin lisäys huoneiden kokoluovussa oli voimakkaampi linjain sisä- kuin niiden ulkopuolella, samoin oli, kuten taulu osottaa, asianlaita päinvastainen mitä tulee myös kiviseinä-huoneiden lisään yhteisessä huonekasvussa; ainoastaan vähän vieläkin selvemmin, sillä näiden lisien prosenttiluvut olivat noilla neljällä alueella resp. 30,37 ja 8,00 sekä 34,96 ja 22,34.

Jos lopuksi vertaa olosuhteita vuosina 1880 ja 1890 toisiinsa, niin osottaa taulu, että kiviseinä-huoneiden suhteellinen lukumäärä välillä olevan ajanjakson kuluessa on useimmilla alueilla noussut. Kuitenkin on myös merkittäviä muutoksia vastakkaiseen suuntaan tapahtunut (kolmas, viides ja yhdeksäs kaupunginosa). Suurin oli prosenttiluvun lisäys näille huoneille neljännessä (11,50) ja seitsemännessä (4,73) kaupunginosassa. — Kahdeksatta kaupunginosaa lukuunottamatta (katso muist. a taulun alla), oli v. 1890 linjain sisäpuolisella alueella kuudes kaupunginosa (30,70 %) ensimmäisenä ja kolmas (4,61 %) viimeisenä, mitä tulee kiviseinä-huoneiden suhteelliseen lukuisuuteen. — Myös näissäkin suhteissa oli kaupungin pääosien järjestys sama kuin muissa, ylempänä kosketelluissa.

Asuinhuoneiden luku y. m. verrattuna väkilukuun¹¹⁾. Niinkuin ennen on esitetty, kasvoi asuinhuoneiden lukumäärä ajanjaksolla 1880—1890 28,74 0/0. Muistutuksen 11 mukaan kasvoi samalla ajalla väkiluku kaupungin alueella (satamat poisluettuna) 29,68 0/0:lla. Päinvastoin kuin oli laita Helsingissä, oli siis Turussa väestönkasvu vähäsen voimakkaampi kuin huoneiden

¹¹⁾ Ensimmäisessä vihkossa (taulusivu 59) olevat väkiluvun-ilmotukset Turussa kaipaavat yksityiskohdissa erityisiä korjauksia y. m. Jos nämät suoritetaan, saadaan — loppusumman pysyessä muuttumattomana — seuraavat väestöluvut vuodelta 1890:

A. Kaupungin rajain sisäpuolella.	
I. Kaupungin maa.	
1. Linjain sisäpuolella.	
Ensimmäinen kaupunginosa . a)	5,579 henkeä
Toinen ”	2,328 ”
Kolmas ”	2,904 ”
Neljäs ”	735 ”
Viides ”	480 ”
<hr/>	
Eteläpuolella Aurajokea	12,026 ”
Kuudes kaupunginosa . . .	3,614 ”
Seitsemäs ” . . .	6,464 ”
Kahdeksas ” . . . b)	2,691 ”
Yhdeksäs ” . . .	970 ”
<hr/>	
Pohjoispuolella Aurajokea	13,739 ”
Yhteensä linjain sisäpuolella	25,765 ”

a) Näissä kasarmeja asustava suomalainen ja venäläinen sotaväki.
b) Näissä vankensaitokset 590:llä hengellä, joista 552 vankia.

2. Linjain ulkopuolella.	
Kaupungin syrjämailla:	
eteläpuolella Aurajokea . . .	781 henkeä
pohjoispuolella ” . . .	245 ”
Ruissalo ja Pukkisaaret . . .	160 ”
Pikisaari	120 ”
<hr/>	
Yhteensä linjain ulkopuolella	1,306 ”
<hr/>	
Yhteensä kaupungin maalla	27,071 ”
<hr/>	
II. Kaupungin vedet.	
Satamat	115 ”
<hr/>	
Yht. kaupungin rajain sisäp.	27,186 ”
<hr/>	
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.	
Hirvisalo	139 ”
Vähä-Heikkilän osuus Korpo-	
laimmäestä	76 ”
Nummenmäki	1,427 ”
Raunistula ja Kastu	1,952 ”
Kähäri	891 ”
<hr/>	
Y:sä kaupungin rajain ulkop.	4,485 ”
<hr/>	
Loppusumma	31,671 ”

Suom. Virall. Til. VI: 11 (taulusiv. 66) julkaistuja yksityistietoja väestöstä kaupungin alueella v. 1880 suurimmaksi osaksi ei voi verrata 1890 vuoden väkiluvunnumeroihin, koska mainitussa julkaisussa linjain ulkopuolella ja kaupungin syrjämailla olevan alueen väestöä ei ole — kuten taloja, rakennuksia ja huoneita (taulusivu 64 ja 65) — otettu erikseen, vaan on luettu linjain sisäpuolella olevain kaupungin-osain väestöön. Samoin ovat Pikisaaren ja satamain (laimin ja venoiden miehistö y. m.) asujamat otettu yhteiseen summaan, 440 henkeä, joista kuitenkin laskiessa on huomattu 202 kuuluvan satamille. Vuoden 1880 väkiluvunnumeroista kaupungin alueelle ovat ainoastaan alla luetellut varmasti verrattavat vastaaviin numeroihin v:ta 1890 ja 1880 vuoden vastaaviin rakennustilastollisiin tiedonantoihin. Täydellisyysden vuoksi otetaan tähän myös v. 1880 laskettu, kaupunkirajain ulkopuolella asuva väestö.

lisääntyminen. Erotus molempien Turkuä koskevain prosenttilukujen välillä on, kuten näkyy, 0,94. Jos pannaan väenlisäysprosentti olemaan = 1, tekee

A. Kaupungin rajain sisäpuolella.

I. Kaupungin maä.

Linjain sisäpuolella sekä linjain ulkopuolella kaupungin syr- jämailla	20,467 henkeä
Ruissalo ja Pukkisaaret	171 "
Pikisaari	238 "
<hr/>	
Yhteensä kaupungin maalla	20,876 "

II. Kaupungin vedet.

Satamat	202 henkeä
<hr/>	
Y:sä kaupungin rajain sisäp.	21,078 "
 B. Kaupungin rajain ulkopuolella.	
Nummenmäki	733 "
Raunistula	1,156 "
<hr/>	
Y:sä kaupungin rajain ulkop.	1,889 "
<hr/>	
Loppusumma	22,967 "

Väestön lisäys kaupungin maalla (satamat poisluettuna) nousi siis ajanjaksolla 1880—1890 6,195 henkeen, tehden 29,68 %. Mainittakoon että se vähennys, jonka Ruissalon, Pukkisaarten ja Pikisaaren sekä satamain väestö osottaa vuodesta 1880 vuoteen 1890, näkyy aiheutuvan ainoastaan siitä seikasta, että 1880 vuoden väenlasku tapahtui 1 p. Lokakuuta, mutta 1890 vuoden vasta 1 p. Joulukuuta, jolloin Ruissalon ja saarien huvila-elämä jo oli täydellisesti päättynyt ja satamaliike tuntuvasti vähennyt sekä näiden alueiden väliaikainen kesäväestö kokonaan tai ainakin suureksi osaksi oli sieltä vetäytyneet pois.

Myös 1870 vuoden väkiluvun-tiedonannoissa (Suom. Virall. Til. VI: 3, taulusivu LX) on kaupungin linjain ulkopuolella olevat syrjämaat luettu linjain sisäpuolella oleviin kaupungin-osiin. Mutta sitä paitsi ovat tiedonannot esitettyjen lukujen sisällyksestä, kuten seuraavasta käy selville, ristiriitaiset. Vuoden 1870 väenlaskun selvänteossa ei Nummenmäkeä eikä Raunistulaa yleensä mainita. Sitävastoin sanotaan 1880 vuoden väenlaskua koskevassa julkaisussa (Suom. Virall. Til. VI: 11) tekstisivulla 10, että näitä, kaupungin rajain ulkopuolella olevia alueita „väenlaskussa v. 1870 ei liene otettu lukuun“, kun taas taulusivulla 66 samassa julkaisussa mainitaan, että Nummenmäen väestö v. 1870 on laskettu ensimmäisen kaupunginosan väestöön ja Raunistulan kuudenteen kaupunginosaan. Tämän johdosta tehdyt tutkimukset 1870 vuoden aineksessa ovat osottaneet, että jälkimmäinen ilmotus on oikea. Sitävastoin on, aineksen tiedonantojen puutteellisesta tarkkuudesta, osottaunut mahdottomaksi saada hyväksyttävä numero, joka koskee henkilölukua millä nämä kaksi esikaupunkia — joiden kehitys vasta rautatien rakennettua 1870-luvun keskivaiheilla alkoi päästä vauhtiin — ovat olleet osallisina 1870 vuoden koko väestöluvussa (19,793 henkeä, joissa ei mitään satamaväestöä, koska lasku tapahtui talvisaikaan). Raunistulalle tosin saadaan, otaksuttavasti oikea luku 172 henkeä, mutta Nummenmäelle ei ole, huolimatta ennen mainitun henkilön itse paikkakunnalla tekemistä tutkimuksista, saatu muuta tulosta kuin että se henkilömäärä, jonka aines nimenomaan sanoo asuvan Nummenmäellä (ainoastaan 26), epäilemättä on aivan liian alhainen, ja että senvuoksi aineksen kokoamisessa Nummenmäen väestö näyttää sekaantuneen kaupungin takamaan väestöön. Mutta koska kaupungin rajain ulkopuolella asuvia henkilöitä siten ei voi varmasti erottaa koko väestöluvusta, ei myöskään tehdä tarkempia laskuja väestön lisääntymisestä kaupungin omalla maalla ajanjaksolla 1870—1880. — Samoin kuin vuosina 1880 ja 1890 ei myöskään v. 1870 talojen, rakennusten ja huoneiden laskemista ulotettu mainittuun kahteen esikaupunki-alueeseen (vrt. Suom. Virall. Til. VI: 11, tekstisivu 10).

huonelisäys-prosentti, siihen verrattuna, 0,968. Kun äskenmainitun muistutuksen mukaan väestönkasvua kaupungin maalla ajanjaksolla 1870—1880 ei voi varmasti eikä tarkkaan määrätä, ei ole myöskään mahdollista tehdä tarkempaa vertausta molempien ajanjaksojen välillä. Käsillä olevista tiedonannoista käy kuitenkin epäilemättömäksi, että edellisellä ajanjaksolla huonelisä (20,47 %) oli melkoista suurempi kuin väestönkasvu, ja että siis kehitys silloin oli paljoo edullisempi kuin jälkimmäisellä ajanjaksolla. Tällöin ansaitsee kuitenkin ottaa huomioon, että tuo kyllä heikko väestönkasvu kaupungin maalla (vrt. siv. 50) ajanjaksolla 1870—1880 suureksi osaksi tuli siitä, että paikkakunnalla majaileva sotaväkeä v. 1880 oli noin 850 miestä vähemmän kuin 1870 (vrt. Suom. Virall. Til. VI: 11, taulusiv. 66). — Muistutuksessa 11 sanotusta seuraa myös, että eri kaupunkien kehitystä puheenalaisessa suhteessa ajanjaksolta 1880—1890 ei voi arvostaa.

Vertaus väkiluvun ja talojen, asuinrakennusten ja asuinhuoneiden välillä antaa seuraavan tuloksen:

	1880.	1890.	Lisäys keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890.
asukkaiden keskimäärä taloa kohti . . .	20,71	23,62	2,91 eli 14,1 %
» » asuinrakenn. kohti	10,81	11,81	1,00 » 9,3 »
» » asuinhuonetta »	1,508	1,519	0,011 » 0,7 »

Niinkuin muistutuksesta 11 käy ilmi, ei vastaavia keskilukuja vuodelta 1870 voi määrätä. Tosin sanotaan Suom. Virall. Til. VI: 3 (siv. 17), että v. 1870 jokaista asuinhuonetta kohti olisi tullut keskimäärin 1,72 henkeä; mutta koska tämä luku on tulos vertauksesta kaupungin omalla maalla olevain huoneiden ja koko laskualueen, siihen luettujen kaupunkirajain ulkopuolella olevain esikaupunkien Nummenmäen ja Raunistulan, väkiluvun välillä, niin on se selvästi jossakin määrin liian suuri.

Mainitut luvut puolestaan tukevat aikaisemmin tehtyjä huomioita, että talot ja asuinrakennukset ajanjaksolla 1880—1890 vaan vähemmässä määrässä ovat suureneet. Ne osottavat myös, että suhde huoneiden ja väestön luvun välillä, edellisellä ajanjaksolla tapahtuneen edullisen kehityksen jälkeen, taas on muodostunut vähäsen eduttommaksi. Kuitenkin oli tämä suhde Tu-

Tässä muistutuksessa 11 sekä edempänä muistutuksissa 15 ja 16 viitattujen, osaksi tunnettujen korjausten y. m. johdosta, joita on huomattu tehtäviksi ensimmäisen vihkon yksityiskohettiin 1890 vuoden taululiitteissä, jotka käsittävät väestölukuja Turun, Wiipurin ja Oulun kaupungeille, tulee tässä huomauttaa, että sanottuja, niinkuin tavallista, nimettömiä taululiitteitä ei ole laatinut niitä koskettelevan, nimikirjoituksella varustetun tekstin tekijä.

ruusa v. 1890 yhä vielä paljoa edullisempi kuin Helsingissä (1:1,658). Muuten viitataan siihen mitä tästä on ennen (siv. 45) lausuttu.

Ne melkoiset keskinäiset eroavaisuudet, mitkä kaupungin eri osat v. 1890 osottivat puheenalaisissa suhteissa, näkyvät seuraavasta Taulusta 38.

Turku, 1890.

Taulu 38.

Kaupunginosa.	Asukasten keskimäärä		
	taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.
Linjain sisäpuolella.			
Ensimmäinen	30,16	13,78	1,618
Toinen	18,77	9,74	1,265
Kolmas ^{a)}	30,57	20,74	2,350
Neljäs	19,86	9,80	1,771
Viides	43,64	19,20	2,775
Eteläpuolella Aurajokea	26,61	13,60	1,690
Kuudes	23,78	10,39	1,178
Seitsemäs	28,35	12,22	1,404
Kahdeksas ^{b)}	30,93	16,02	1,704
Yhdeksäs	21,56	15,16	2,038
Pohjoispuolella Aurajokea	26,83	12,39	1,412
Linjain sisäpuolella	26,73	12,93	1,530
Linjain ulkopuolella.			
Kaupungin syrjämailla, eteläpuolella Aurajokea . .	8,05	5,28	1,933
” ” , pohjoispuolella ” . .	12,25	8,45	2,356
Ruissalo ja Pukkisaaret	3,81	1,67	0,410
Pikisaari	5,22	4,44	1,481
Linjain ulkopuolella	7,18	4,35	1,334
Koko kaupunki	23,62	11,81	1,519
^{a)} Taulussa 24 muist. a mainitulla edellytyksellä saadaan . . .	38,21	20,74	2,350
^{b)} Jättämällä vankeuslaitokset pois, saadaan	24,72	13,13	1,917

Mainita sopii, että nuo tavattoman alhaiset luvut Ruissalolle ja Pukkisaarille johtuvat siitä, että rakennukset niissä olivat siihen aikaan, kun lasku tapahtui, suureksi osaksi asumattomina.

Ennen sanotusta seuraa, että vastaavia yksityiskohtaisia laskuja vuodelta 1880 ei voida toimittaa.

Tampere.

Siinä kirjelmässä, joka seurasi Tampereen väenlaskussa koottua tilastollista ainesta, kun tämä lähetettiin Tilastolliseen Päätoimistoon, lausui kaupungin väenlaskua varten asetettu keskuskomitea m. m. että »suoritus valitettavasti ei salli pitää tulosta täysin tyydyttävänä». Tämä on, ainakin mitä tulee rakennustilastollisiin tiedonantoihin (Litt. E), aineksen uudistetussa tarkastuksessa ja muokkaamisessa havaittu todeksi. Vaikka ei, kuten Turussa, kokonaista seutua tai kaupunginosaa ainesta koottaessa ole sivuutettu, löytyy kuitenkin siellä ja täällä aukkoja, nim. siten, että melkoinen luku taloja (erittäinkin Skyttälässä), jotka aineksen muiden osien mukaan olivat rakettuja ja asuttuja, on rakennustilastollisesta aineksesta kokonaan jätetty poikkeon. Luonnollista on, että nyt, monta vuotta väenlaskun jälkeen, on kohdannut paljon vaikeuksia saada edes mitenkään tyydyttävällä tavalla nämät aukot täytetyksi, erittäinkin kuin Päätoimisto ei, kuten muutamissa muissa kaupungeissa, ole ollut tilaisuudessa käyttämään paikkakunnalla asuvain, sen oloihin perehtyneiden henkilöiden apua, vaan on — lukuunottamatta muutamia, erään mainitun viraston virkamiehen paikalla hankkimia tietoja sekä muutamia yksityisten henkilöiden taloistaan antamia ilmoituksia — saanut käyttää sitä johtoa, minkä aineksen muut osat (m. m. huoneustolistain tiedonannot huonekuntien käyttämien huoneiden luvusta ja korkeus-asemasta) y. m. lähteet ja virastossa tilapäisesti tunnetut asianhaarat sekä vihdoin 1880 vuoden vastaavat tiedonannot ovat saattaneet antaa. Kun kuitenkin ne likimäärä-laskut, joita siten on tehty, tärkeimmissä osissaan on voitu rakentaa päteville perusteille, saanee — myös katsoen aineksen mukaan samanmuotoiseen rakennustapaan asianomaisissa, enimmäkseen työväenkorttierreista muodostetuissa kaupunginosissa, ja koska mahdollisia likimäärä-virheitä saataneen tässä, kuten muuallakin, osaksi pitää toisiaan poistavina — taululiitteissä I ja II Tampereelle mainittuja tuloksia, jos kohta jokin, suhteellisesti vähempi epävarmuus niissä välttämättömästi on, kuitenkin todenmukaisesti otaksua todellisia oloja jotenkin vastaaviksi. Seuraavassa suoritettuihin laskuihin eivät mahdolliset likimäärä-virheet varmaan missään tapauksessa ole tehneet sanottavaa vaikutusta. Sitä vastoin olisi puheenalaisten talojen tykkänään poisjättäminen luonnollisesti ollut omiaan antamaan peräti kieron kuvan kaupungin rakennusoloista y. m. ja sen kehityksestä.

Tämä mitä tulee aineksen aukkoihin. Mutta Tampereen rakennustilastollisia alkeistiedonantoja vaivaa vielä toinen suuri puute, joka tekee osan niitä tarkoitukseensa aivan käyttämättömiksi. Nämät tiedonannot ovat ne, jotka koskevat ulkorakennuksia. Kuten ennen (siv. 9) on mainittu, on nyt

käynyt ilmi, että kysymyskaavassa E olevia lausetapoja, jotka koskevat näitä rakennuksia, vuoden 1880 väenlaskussa on parissa kaupungissa enemmän tai vähemmän väärinkäsitetty siten, että annetut numerot ovat tulleet merkitsemään ulko-huoneiden lukua ulko-rakennusten sijaan. Myös v. 1890 Tampereella toimitetussa laskussa on niin tapahtunut ja hyvin laajalti. Itsestään on selvää että sellaisiin tiedonantoihin ei voi rakentaa mitään edes jossain määrin luotettavaa tilastoa ulkorakennuksista. Sitä laajaa supistusta, joka näissä luvuissa on ennen tehty, jotta ne saataisiin merkitsemään ulkorakennusten lukumäärää ulko-huoneiden sijaan ja joka tuloksineen (loppusumma 1,013) ilman minkäänlaista vastalauseetta on annettu tämän julkaisun ensimmäisessä painoksessa, ei voi — kokonansa mielivaltainen kun se on, niinkuin nyt on näyttäytynyt — pitää muuna kuin arvottomana tekaistuksena. Minkäänlaisia edes likipitain luotettavia tietoja ulkorakennusten luvusta (ja' siis myös rakennusten summasta) vuodelta 1890 valitettavasti ei voi antaa; ja sitä vähemmin, kun mitään täydellistä johtoa numerojen edes likimääräistä oikaisua varten ei voi saada 1880 vuoden vastaavasta aineksesta, koska tehdystä tarkastuksesta ja hankituista selvityksistä on käynyt ilmi, että tätä ainesta, vaikka siihen aikoinaan on tehty osittaisia oikaisuja, suureksi osaksi (Skyttälä) silminnähävästi vaivaa juuri sama virhe kuin 1890 vuoden ainesta, sekä että myös nämät virheelliset tiedonannot ovat perusteina Suom. Virall. Til. VI: 11 julkaistuille ulkorakennusnumeroille Tampereella v:ltä 1880. Siten saatu ulkorakennusten summa vuodelle 1880 (2,245) on siis sekin arvoton. — Seurauksena edellisestä on, että eräitä, muille kaupungeille tehtyjä, laskuja ei voi suorittaa Tampereelle.

Väenlasku v. 1870 ei käsittänyt Tamperetta. Vuosilta 1880 ja 1890 ovat kaupungin rakennustilastolliset loppusummat seuraavat:

	1880.	1890.
Talojen luku	702	775
Asuinrakennusten luku . . .	1,299	1,403
Ulkorakennusten »	?	?
Rakennusten »	?	?
Asuinhuoneiden »	7,296	10,819

Lisäys oli niinmuodoin:

	Koko ajanjaksolla 1880—1890.	Sesonkikeskiluku lisäyspro- sentille (ks. siv. 8).
Talojen luku	73 eli 10,4 %	1,04
Asuinrakennusten luku . .	104 » 8,0 »	0,80
Asuinhuoneiden » . . .	3,523 » 48,29 »	4,83

Se suurennus, minkä kaupunki ajanjaksolla 1880—1890 on kokenut, on siis ollut melkoinen ja, kuten esitetyistä prosenttiluvuista näkyy, samoin kuin Helsingissä johtunut enemmän asuinrakennusten suuruuden kasvamisesta kuin niiden ja talojen luvun lisääntymisestä. — Kehityksen voimakkuuden suhteen mainittakoon että asuinhuoneiden kasvuprosentti Tampereella nousi yli $\frac{4}{5}$ siitä korkeasta luvusta (59,19 %), mikä Helsingillä oli näytettävänä, ja jätti Turun vastaavan luvun (28,74 %) kauvas taaksensa.

Kaupunginosien suuruus y. m. Kuvataksemme eri kaupunginosain suhteellista suuruutta y. m. v. 1890 (vrt. siv. 9—11) annetaan alla-oleva prosenttitaulu (Taulu 39).

Tampere, 1890.

Taulu 39.

Kaupunginosa.	Eri kaupunginosille tuli seuraava prosentti kaupungin koko luvusta			
	taloja.	asuinrakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (ks. muist. 12).
Ensimmäinen	5,0	8,7	9,44	5,25
Toinen	3,4	5,6	6,97	4,82
Kolmas	8,5	12,5	13,78	10,57
Neljäs	6,1	7,8	7,94	6,31
Viides	6,8	8,0	11,15	10,40
Kuudes	4,6	4,8	5,52	5,27
Seitsemäs	15,8	10,9	16,53	22,55
Kosken länsipuolella	50,2	58,3	71,33	65,26
Skyttälä (= alue kosken itäpuolella) .	49,8	41,7	28,67	34,74

Koska kaupunginosat ajanjaksolla 1880—1890 on uudesti järjestetty, niin että niistä ainoastaan Skyttälä v. 1890 muodosti saman alueen kuin v. 1880, ja koska tämän vuoden numeroja ei voi (vrt. siv. 5) muuttaa 1890 vuoden aluejakoon yhteensoveltuviksi edelliseltä vuodelta julkaistujen tiedonantojen johdolla, ei yksityistutkimuksia eri kaupunginosain kehityksestä ajanjaksolla voi tässä eikä edempänä tehdä. Kaupungin kahdelle suurelle pääosalle, kosken länsipuolella olevalle alueelle ja Skyttälälle, saadaan lähinnä puheen alaisessa suhteessa seuraavat tulokset:

		Prosentti kaupungin koko lukumäärästä			
		taloja.	asuinrakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita.
Kosken länsipuolella .	{ 1880	45,4	52,9	64,19	55,07
	{ 1890	50,2	58,3	71,33	65,26
	{ Lisäys 1880—1890 . .	4,8	5,4	7,14	10,19
Skyttälä	{ 1880	54,6	47,1	35,81	44,93
	{ 1890	49,8	41,7	28,67	34,74
	{ Vähennys 1880—1890	4,8	5,4	7,14	10,19

Kaikissa ylläkosketelluissa suhteissa on siis kosken länsipuolella oleva alue ajanjakson kuluessa melkoisesti kasvanut suhteellisessa merkityksessä, ja sen itäpuolella oleva alue (Skyttälä) vähentynyt. Muuten mainittakoon, että tuo enimmäkseen ahtaasti rakennettu, maakylää muistuttava etukaupunki Skyttälä, joka v. 1877 yhdistettiin Tampereen kaupunkiin, pari vuotta jälkeen viimeisen väenlaskun suurelta osaltaan purettiin ja uudesti järjestettiin. Tämä jo v. 1877 tapahtuvaksi tiedetty muutos on tietysti lamauttavasti vaikuttanut Skyttälän kehitykseen ajanjakson kuluessa ja on sen kautta ollut omiaan tekemään kasvamisen länsipuolella koskea sitä voimakkaammaksi.

Talojen luku. Niinkuin yllä sanottiin, lisääntyi talojen luku ajanjaksolla 702:sta 775:een, siis 73:lla eli 10,4 %. Tästä lisäyksestä tuli kaikkein suurin osa kosken länsipuolella olevalle alueelle, missä talojen lukumäärä kasvoi 319:stä 389:ään, siis 70:llä eli 21,9 %:lla. Skyttälälle tuli siten lisään ainoastaan 3 taloa.

Talojen suuruus. Jokaista taloa kohti tuli keskimäärin:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890.
Asuinrakennuksia	1,85	1,81	— 0,04
Asuinhuoneita	10,39	13,96	+ 3,57

Vaikka asuinrakennusten keskilukumäärä taloa kohti siis vähäsen on alennut, ovat kuitenkin talot tuntuvasti suurentuneet, kun asuinhuoneiden keskiluku on noussut kokonaista 3,57:llä eli 34,4 %:lla. Tämän keskiluvun absoluuttinen lisäys oli likemmäksi kahta vertaa niin iso kuin Turussa (1,82), mutta ainoastaan $\frac{2}{5}$ siitä mitä se oli Helsingissä (8,90). Kuitenkaan ei Tampere vielä vuonna 1890 ollut saavuttanut samaa keskimäärää kuin Turku (15,55) taikka edes puoltakaan Helsingin keskimäärästä (29,73).

Kosken länsipuol. } lisääntyi huoneiden keski- { 14,68:sta 19,84:ään, siis 5,16:lla eli 35,1 %:lla.
 „ itäpuolella } määrä taloa kohti { 6,82:sta 8,04:ään, „ 1,22:lla „ 17,9 „ .

Suhde eri kaupunginosissa v. 1890 näkyy seuraavasta Taulusta 40.

Tampere, 1890.

Taulu 40.

Kaupunginosa.	Joka taloa kohti tuli keskimäärin		Kaupunginosa.	Joka taloa kohti tuli keskimäärin	
	asuinrakennuksia.	asuinhuoneita.		asuinrakennuksia.	asuinhuoneita.
Ensimmäinen	3,13	26,18	Kuudes	1,86	16,58
Toinen	3,00	29,00	Seitsemäs	1,25	14,66
Kolmas	2,67	22,59	Kosken länsipuolella	2,10	19,84
Neljäs	2,32	18,28	Skyttälä	1,52	8,04
Viides	2,13	22,75	Koko kaupunki	1,81	13,96

Näky kuinka tuntuvasti Skyttälän alhaiset luvut vähentävät kaupungin yleisiä keskimääriä. — Useimmat kosken länsipuolella olevat kaupunginosat osottivat suurempaa asuinhuoneiden keskilukua taloa kohti kuin mikään kaupunginosa Turussa (Taulu 24). Kuitenkaan ei edes tässä suhteessa etevin kaupunginosa, toinen (29,00), saavuttanut Helsingin yleistä keskilukua (29,73).

Talot jaettuna omistajainsa säädyn tai ammatin y. m. mukaan. Nuo 775 taloa jakaantui v. 1890 tässä suhteessa seuraavalla tavalla:

Yleisiä laitoksia:

Suomen Kruunu	5 eli 0,6%
Venäjän "	— —
Kaupunki (myös seurak.)	11 " 1,4 "
Yhteensä	16 " 2,0 "

Yhdistyksiä ja yhtiöitä 52 " 6,7 "

Yksityisiä:

Virka- ja palvelusmiehiä sekä heidän leskiään	13 eli 1,7%
Kauppiaita y. m.	72 " 9,3 "
Tehtailijoita ja käsityöläisiä	146 " 18,8 "
Muita elinkeinonharjoitt.	26 " 3,4 "
Merenkulkijoita	— —
Kaikki muut	450 " 58,1 "
Yhteensä	707 " 91,3 "

Julkiset talot olivat, niinkuin näkyy, verrattain harvat. Luonnollista kyllä, kun ainoastaan vähempi määrä valtiolaitoksia löytyy paikkakunnalla. Samasta syystä oli myös virka- ja palvelusmiesten ryhmä heikosti edustettuna. Sitä vastaan oli tavattoman suuri prosentti taloista yhdistysten ja

yhtiöiden hallussa. Se prosenttiluku taloja, joka on saatu «kaikille muille», on silmäänpistävän suuri ja paljoa suurempi kuin vastaava luku Helsingissä ja Turussa (resp. 36,4 ja 42,8). Jos kohta tämä erotus, mikäli aineksen perusteella voi päättää, suureksi osaksi riippuu siitä, että suhteellinen lukumäärä niitä talonomistajia, joita ei voitu laskea yhteenkään edellisistä erikoisryhmistä, todellakin oli eri paikkakunnilla hyvinkin suuri, niin ei kuitenkaan sovi jättää mainitsematta, että tietoja talonomistajain säädystä tai ammatista ei kaikkialla ole annettu samalla tarkkuudella ja täydellisyydellä tai ei ole kaikenlaisten lähteiden avulla voitu samassa määrin täydentää, josta on ollut luonnollisena seuraksena että, missä tarkkuus tai täydellisyys on ollut vähempi, siinä luvut «kaikille muille» jossakin määrin ovat kasvaneet muiden luokkien kustannuksella. Erittäin näyttää otaksuttavalta, että «tehtailijain ja käsityöläisten» luvut, mikä luokka nyt puheena olevassa vilkkaassa tehdaskaupungissa tosin seuraa lähinnä «kaikkia muita», siten ovat saaneet tuta vähennystä. Niiden prosenttilukujen summa, jotka on saatu yhdistysten ja yhtiöiden, kauppiasten, tehtailijain ja käsityöläisten sekä muiden elinkeinonharjottajain hallussa (vrt siv. 15) oleville taloille — merenkulkijat, kuten näkyy, eivät olleet ensinkään edustettuina —, tekeekin, huolimatta yhdistysten ja yhtiöiden suuresta luvusta, ainoastaan 38,2, kun tämä luku on Helsingissä 44,1 ja Turussa 48,1.

Asuinrakennusten aineslaatu. Asuinrakennuksista oli:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivirakennuksia . .	86 eli 6,6 %	133 eli 9,5 %	+ 2,9
Kivi & puu-rakenn. .	3 » 0,2	7 » 0,5 »	+ 0,3
Puurakennuksia . .	1,210 » 93,2 »	1,263 » 90,0 »	— 3,2
<u>Yht. asuinrakenn.</u>	<u>1,299</u>	<u>1,403</u>	

Asuinrakennusten lisäennys eri ryhmissä oli siis ajanjaksolla seuraava:

Kivirakennukset	lisääntyivät 47:llä (eli 54,7 %),	tehden 45,2 %	asuinrakennusten lisäyksestä,
Kivi & puu-rakennukset	» 4 » (» 133,3 »)	» 3,8 »	» »
Puurakennukset	» 53 » (» 4,4 »)	» 51,0 »	» »
<u>Yhteensä</u>	<u>104</u>	<u>100</u>	

Muutos puusta kiveen rakennusaineena oli siis asuinrakennuksissa jottenkin selvä, kun, kivi & puu-rakennuksia tasan jaettaissa molemmille muille lajeille (vrt. siv. 70), v. 1880 ainoastaan 6,7 % asuinrakennuksista oli kivistä, mutta ajanjakson kuluessa lisääntulleista rakennuksista kokonaista 47,1 %

oli tätä rakennusainetta, ja sellaisten rakennusten prosentti sen johdosta v. 1890 oli noussut 9,7:ään; tosin vielä sangen alhainen luku, verrattuna niihin, jotka Helsinki ja Turku osottivat. Kosken länsipuolella lisääntyi kivirakennusten tällä tapaa laskettu prosenttiluku 9,3:sta 14,9:ään, siis 5,6:lla.

Seuraava prosenttitaulu (Taulu 41) osottaa asuinrakennusten suhteellisen jaon puheenalaisessa suhteessa eri kaupunginosissa v. 1890.

Tampere, 1890.

Taulu 41.

Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta oli			Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta oli		
	kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	puurakennuksia.		kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	puurakennuksia.
Ensimmäinen	36,9	0,8	62,3	Kundes	7,5	—	92,5
Toinen	15,4	—	84,6	Seitsemäs	5,2	1,3	93,5
Kolmas	13,1	1,1	85,8	Kosken länsipuol.	14,6	0,6	84,8
Neljäs	11,9	—	88,1	Skyttälä	2,4	0,3	97,3
Viides	11,5	—	88,5	Koko kaupunki	9,5	0,5	90,0

Asuinrakennusten kattamis-aine. Asuinrakennuksista oli v. 1890 katettuna:

Levyillä	128 eli 9,1 %
Asfalttihuovalla	852 » 60,7 »
Liushkoilla tai tiilillä	3 » 0,2 »
Puulla, päreillä, paperilla y. m.	420 » 30,0 »
Yht. asuinrakennuksia 1,403	

«Tampereen Kaupungin Vuosikirjan» v:ltä 1881 mukaan, jonka tiedot perustuvat 1880 vuoden väenlaskussa koottuun ainekseen (ks. siv. 25), oli mainittuna vuonna asuinrakennuksista katettuna:

	Koko kaupungissa.	Kosken länsipuolella.	Skyttälässä.
Levyillä	7,2 %	11,9 %	1,8 %
Asfalttihuovalla	9,4 »	15,6 »	2,5 »
Puulla, päreillä, paperilla y. m.	83,4 »	72,5 »	95,7 »

Perinjuurisia muutoksia on siis ajanjaksolla 1880—1890 tapahtunut, sillä tulenvaaralliset katot on laajalti korvattu enimmäkseen asfalttihuovaisilla,

ja niiden prosenttiluku on siten vähentynyt 83,4:stä 30,0:aan. Huomattava on kuitenkin levykattojen suhteellinen harvalukuisuus.

Erittäinkin tuntuva oli huomautettu muutos kosken länsipuolella, missä tulenvaarallisten kattojen prosenttiluku aleni 72,5:stä ainoastaan 2,8:aan. Skyttälässä, jossa v. 1890 oli 94,5 % kaikista kaupungin mainitunlaatuilla katoilla varustetuista asuinrakennuksista, aleni niiden prosenttiluku 95,7:stä 67,9:ään. Lähempää yksityiskohtia prosentillisesta jaosta v. 1890 saa alla olevasta Taulusta 42.

Tampere, 1890.

Taulu 42.

Kaupunginosa.	100 asuinrakennuksesta oli katettuna			
	levyllä.	asfalttihuovalla.	luskolla tai tiilillä.	puulla, päreillä, paperilla y. m.
Ensimmäinen	36,1	63,1	—	0,8
Toinen	26,9	73,1	—	—
Kolmas	10,8	83,5	—	5,7
Neljäs	12,8	84,4	—	2,8
Viides	8,8	87,6	0,9	2,7
Kundes	14,9	77,6	—	7,5
Seitsemäs	1,3	98,0	—	0,7
Kosken länsipuolella	14,7	82,4	0,1	2,8
Skyttälä	1,4	30,4	0,3	67,9
Koko kaupunki	9,1	60,7	0,2	30,0

Asuinrakennusten korkeus. Kerrosten luvun mukaan (kellarikerrat ja ullakkohuoneet lukuunottamatta) sekä rakennus-aineen mukaan vallitsi asuinrakennuksissa seuraava jako (Taulu 43):

Tampere.

Taulu 43.

Kerrosten luku.	Asuinrakennukset, jaettuna kerrosluvun ja rakennusaineen mukaan.							Lisäys (+) tai vähennys (-) lukumäärässä ajanjaksolla 1880—1890.				
	1880.				1890.			Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	Kaikki asuinrakennukset.	
	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.					Yhteensä.
1-kerroksisia . . .	51	—	a) 1,182	1,233	67	—	1,223	1,290	+ 16	—	+ 41	+ 57
2- ” . . .	24	3	28	55	49	7	40	96	+ 25	+ 4	+ 12	+ 41
3- ” . . .	3	—	—	3	9	—	—	9	+ 6	—	—	+ 6
4- ” . . .	6	—	—	6	7	—	—	7	+ 1	—	—	+ 1
5- ” . . .	1	—	—	1	—	—	—	—	— 1	—	—	— 1
6- ” . . .	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—
Yhteensä	86	3	1,210	1,299	133	7	1,263	1,403	+ 47	+ 4	+ 53	+ 104
Niistä:												
2- tai useampikerr.	35	3	28	66	66	7	40	113	+ 31	+ 4	+ 12	+ 47
3- ” ”	11	—	—	11	17	—	—	17	+ 6	—	—	+ 6

a) Oikaistu numero; alkujaan 1,185, johon 3 kivi & puu-rakennusta oli luettu.

Joll'ei ota lukuun kahta korkeinta kerroslukua, on, kuten taulusta näkyy, kaikilla erikoislukilla näytettävänä suurempi tai vähempi luvunlisäys ajanjaksolla 1880—1890.

Selvempi kuva puheenalaisista oloista saadaan kuitenkin muuttamalla yllä olevat numerot suhteellisiksi luvuiksi. Sitä varten annetaan ensiksi seuraavat kaksi taulua, joista Taulu 44 osottaa rakennus-aineeltaan erilaisille asuinrakennuksille sekä kaikille sellaisille rakennuksille prosentillisen ja'on kerrosluvun mukaan, kun taas Taulu 45 kullekin eri kerrosluvulle osottaa prosentillisen ja'on rakennus-aineen mukaan.

Tampere.

Taulu 44.

Kerrosten luku.	V. 1880 oli				V. 1890 oli				Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajan- jaksolla 1880—1890.			
	100:sta kiviraken- nuksesta.	100:sta kivi & puu- rakennuksesta.	100:sta puuraken- nuksesta.	100:sta asuinrakennuksesta ylipäätös.	100:sta kiviraken- nuksesta.	100:sta kivi & puu- rakennuksesta.	100:sta puuraken- nuksesta.	100:sta asuinrakennuksesta ylipäätös.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	Kaikki asuinrakennukset.
1-kerroksisia . . .	59,2	—	97,7	94,9	50,3	—	96,8	91,9	— 8,9	—	— 0,9	— 3,0
2- ” . . .	27,9	100	2,3	4,2	36,8	100	3,2	6,9	+ 8,9	—	+ 0,9	+ 2,7
3- ” . . .	3,5	—	—	0,2	6,8	—	—	0,6	+ 3,3	—	—	+ 0,4
4- ” . . .	7,0	—	—	0,5	5,3	—	—	0,5	— 1,7	—	—	—
5- ” . . .	1,2	—	—	0,1	—	—	—	—	— 1,2	—	—	— 0,1
6- ” . . .	1,2	—	—	0,1	0,8	—	—	0,1	— 0,4	—	—	—
2- tai useampi-kerr.	40,8	100	2,3	5,1	49,7	100	3,2	8,1	+ 8,9	—	+ 0,9	+ 3,0
3- ” ” ”	12,9	—	—	0,9	12,9	—	—	1,2	—	—	—	+ 0,3

Tampere.

Taulu 45.

Kerrosten luku.	1880.			1890.			Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajan- jaksolla 1880—1890.		
	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.
100:sta 1-kerroksis. asuinrak. oli	4,1	—	95,9	5,2	—	94,8	+ 1,1	—	— 1,1
” 2- ” ” ”	43,6	5,5	50,9	51,0	7,3	41,7	+ 7,4	+ 1,8	— 9,2
” 3- tai useampikerroksisesta asuinrakenn. oli	100	—	—	100	—	—	—	—	—
” asuinrakenn. ylip. oli . .	6,6	0,2	93,2	9,5	0,5	90,0	+ 2,9	+ 0,3	— 3,2

Taulusta 44 näkyy m. m., että 2- ja 3-kerroksisten rakennusten prosenttiluvut ajanjaksolla ovat lisääntyneet muiden korkeusryhmien prosenttilukujen kustannuksella. Jotenkin suuri oli lisäys 2-kerroksisten rakennusten prosenttiluvussa (2,7); erikseen kivirakennusten ryhmässä (8,9).

Huolimatta siitä, että 2-kerroksiset puurakennukset eivät ole lisääntyneet vähäisellä luvulla (12), on kuitenkin, kuten Taulusta 45 näkyy, niiden prosenttiluku asianomaisessa korkeusluokassa alennut kokonaista 9,2:lla, joista 7,4 on tullut lukuisasti (25) lisääntulleille 2-kerroksisille kivirakennuksille. Myös 1-kerroksisten huoneiden ryhmässä ovat kivirakennukset voittaneet puurakennusten kustannuksella (1,1).

Alla oleva Taulu 46 osoittaa, kuinka asuinrakennusten kokosumma prosentillisesti jakaantui yksityisille, rakennusaineeltaan tai kerrosluvultaan erilaisille erikoisryhmille, sekä ne muutokset, jotka siinä suhteessa ovat tapahtuneet ajanjaksolla 1880—1890. Näkyy, kuinka kaikki erikoisryhmät, lukuunottamatta korkeimmat kivirakennukset, ovat enemmän tai vähemmän voittaneet 1-kerroksisten puurakennusten kustannuksella, jotka milt'ei yksinään ovat vähentyneet suhteelliselta lukumäärältään. Vrt. Taulu 44.

Tampere.

Taulu 46.

Kerrosten luku.	100 asuinrakennuksesta oli								Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajan- jaksolla 1880—1890.			
	v. 1880				v. 1890				Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.
	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.	yhteensä.	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.	yhteensä.				
1-kerroksisia . . .	3,9	—	91,0	94,9	4,8	—	87,1	91,9	+ 0,9	—	— 3,9	— 3,0
2- ” . . .	1,8	0,2	2,2	4,2	3,5	0,5	2,9	6,9	+ 1,7	+ 0,3	+ 0,7	+ 2,7
3- ” . . .	0,2	—	—	0,2	0,6	—	—	0,6	+ 0,4	—	—	+ 0,4
4- ” . . .	0,5	—	—	0,5	0,5	—	—	0,5	—	—	—	—
5- ” . . .	0,1	—	—	0,1	—	—	—	—	— 0,1	—	—	— 0,1
6- ” . . .	0,1	—	—	0,1	0,1	—	—	0,1	—	—	—	—
Yhteensä	6,6	0,2	93,2	100	9,5	0,5	90,0	100	+ 2,9	+ 0,3	— 3,2	—
Niistä:												
2- tai useampikerr.	2,7	0,2	2,2	5,1	4,7	0,5	2,9	8,1	+ 2,0	+ 0,3	+ 0,7	+ 3,0
3- ” ”	0,9	—	—	0,9	1,2	—	—	1,2	+ 0,3	—	—	+ 0,3

Vuoden 1890 yksityiskohtia puheenalaisessa suhteessa valaisemaan annetaan seuraava Taulu 47.

Tampere, 1890.

Taulu 47.

Kaupunginosa y. m.	Asuinrakennusten koko luku- määrä.	Siitä oli													
		1-kerroksisia.			2-kerroksisia.				3-kerroks. Kivirakennukset.	4-kerroks.	5-kerroks.	6-kerroks.	2- tai useampikerroksisia.	3- tai useampikerroksisia.	
		Kivirakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-rakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.							
Lukumäärä.															
Ensimmäinen	122	17	69	86	16	1	7	24	5	6	—	1	36	12	
Toinen	78	6	64	70	5	—	2	7	1	—	—	—	8	1	
Kolmas	176	12	146	158	10	2	5	17	1	—	—	—	18	1	
Neljäs	109	9	95	104	4	—	1	5	—	—	—	—	5	—	
Viides	113	6	98	104	6	—	2	8	1	—	—	—	9	1	
Kuudes	67	2	60	62	3	—	2	5	—	—	—	—	5	—	
Seitsemäs	153	4	138	142	4	2	5	11	—	—	—	—	11	—	
Kosken länsipuol.	818	56	670	726	48	5	24	77	8	6	—	1	92	15	
Skyttälä	585	11	553	564	1	2	16	19	1	1	—	—	21	2	
Koko kaupunki	1,403	67	1,223	1,290	49	7	40	96	9	7	—	1	113	17	
Prosenttia.															
Ensimmäinen		13,9	56,6	70,5	13,2	0,8	5,7	19,7	4,1	4,9	—	0,8	29,5	9,6	
Toinen		7,7	82,0	89,7	6,4	—	2,6	9,0	1,3	—	—	—	10,3	1,3	
Kolmas		6,8	83,0	89,8	5,7	1,1	2,8	9,6	0,6	—	—	—	10,2	0,6	
Neljäs		8,2	87,2	95,4	3,7	—	0,9	4,6	—	—	—	—	4,6	—	
Viides		5,3	86,7	92,0	5,3	—	1,8	7,1	0,9	—	—	—	8,0	0,9	
Kuudes		3,0	89,5	92,5	4,5	—	3,0	7,5	—	—	—	—	7,5	—	
Seitsemäs		2,6	90,2	92,8	2,6	1,3	3,3	7,2	—	—	—	—	7,2	—	
Kosken länsipuolella		6,9	81,9	88,8	5,9	0,6	2,9	9,4	1,0	0,7	—	0,1	11,2	1,8	
Skyttälä		1,8	94,6	96,4	0,2	0,3	2,7	3,2	0,2	0,2	—	—	3,6	0,4	
Koko kaupunki		4,8	87,1	91,9	3,5	0,5	2,9	6,9	0,6	0,5	—	0,1	8,1	1,2	

Korkeat rakennukset, joita suurimmaksi osaksi käytettiin teollisuuden palveluksessa, kuuluivat siis, paria poikkeusta lukuunottamatta, niihin kaupunginosaan, jotka ovat kaupungin suuren voimalähteen, kosken vieressä (ensimmäinen ja toinen kaupunginosa, Skyttälä).

Asuinrakennusten *keskikorkeus* ja muutokset siinä olivat:

	Keskikorkeus, kerroksissa.		Lisäys keskikorkeudessa ajanjaksolla 1880—1890.
	1880.	1890.	
Kivirakennukset	1,663	1,699	0,036 eli 2,2 %
Puurakennukset	1,023	1,032	0,009 » 0,9 »
Kaikki rakennukset	1,068	1,100	0,032 » 3,0 »

Rakennukset olivat siis Tampereella keskimäärin vähäistä matalammat kuin Turussa (1890: 1,121). Mikään merkittävämpi kehitys korkeuteen päin ajanjaksolla 1880—1890 niissä ei ole tapahtunut. Absoluuttinen lisäys yleisessä keskikorkeudessa oli tosin kaksi kertaa niin iso kuin Turussa (0,016), mutta oli vaan $\frac{1}{5}$ siitä mitä se teki Helsingissä (0,160).

Yleinen keskikorkeus eri kaupunginosissa v. 1890 näkyy Taulusta 48, jossa ensimmäisen kaupunginosan korkea numero pistää silmään.

Tampere, 1890.

Taulu 48.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keskikorkeus, kerroksissa.	Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keskikorkeus, kerroksissa.
Ensimmäinen	1,467	Kuudes	1,075
Toinen	1,115	Seitsemäs	1,072
Kolmas	1,108	Kosken länsipuolella	1,142
Neljäs	1,046	Skyttälä	1,041
Viides	1,088	Koko kaupunki	1,100

Asuinrakennusten huoneluku (suuruus). Jokaista asuinrakennusta kohti tuli keskimäärin:

vuonna 1880	5,62 asuinhuonetta	} Lisäys ajanjaksolla: 2,09 eli 37,2 %.
» 1890	7,71 »	

Lisäys rakennusten keskikorkeudessa oli niinmuodoin ajanjaksolla melkoinen ja monta vertaa suurempi kuin Turussa (0,61), vaikka se tosin ei läheskään tehnyt samaa melkoista määrää kuin Helsingissä (3,80). Tampere oli tämän johdosta v. 1890 puheenalaisessa suhteessa tullut melkein Turun

tasalle (7,77), mutta, kuten muut kaupungit, jäänyt pääkaupungista entistä jälemmälle (12,90).

Tuo kauttaaltaan vallitseva erotus kosken länsi- ja itäpuolella olevain alueiden välillä näkyy tässäkin. Asuinhuoneiden keskimäärä asuinrakennusta kohti lisääntyi nimittäin:

kosken länsipuolella 6,82:sta 9,43:een, siis 2,61:llä eli 38,3 %:lla, ja
 „ itä- „ 4,27:stä 5,30:een, „ vaan . . . 1,03:illa „ 24,1 „ .

Suhteet kaupunginosissa v. 1890 osottaa alla-oleva Taulu 49.

Tampere, 1890.

Taulu 49.

Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti.	Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti.
Ensimmäinen	8,37	Kuudes	8,91
Toinen	9,67	Seitsemäs	11,69
Kolmas	8,47	Kosken länsipuolella	9,43
Neljäs	7,88	Skyttälä	5,30
Viides	10,67	Koko kaupunki	7,71

Niinkuin taulusta käy ilmi, ei kaupungin keskessä (ensimmäisessä ja toisessa kaupunginosassa), vaan sen suurelta osaltaan ajanjaksolla 1880—1890 vasta raketuissa, lukuisan työväestön sisältävissä, läntisimmissä osissa tavataan suurin keskiluku asuinhuoneita yhtä asuinrakennusta kohti. Tämä on pääasiallisesti tuloksena huomautetusta laajaperäisestä rakennustoiminnasta. Jos, verrattavien lukujen (ks. siv. 79) saamiseksi, tutkii kehitystä sillä alueella, joka v. 1890 muodosti läntiset viidennen, kuudennen ja seitsemännen kaupunginosan, niin huomaa, että puheenalainen keskimäärä tällä alueella on noussut 6,88:sta 10,79:ään, siis kokonaista 3,91:llä eli 56,8 %:lla.

Asuinrakennusten pohja-ala. Jos asuinrakennusten keskisuuruuden suhteellisen lisäyksen (37,2 %) ja niiden keskikorkeuden suhteellisen kasvun (3,0 %) nojalla koettaa laskea suhteellisen lisäyksen niiden pohja-alan keskisuuruudessa, niin saapi tälle likimääräisen arvon 33,2 %. Pohja-alan kehitys on niinmuodoin erittäin suuressa määrin päässyt voimaan korkeuden kehi-

tyksen edellä. Edellisen prosenttiluku ei ole vähempi kuin 11,1 kertaa niin suuri kuin jälkimmäisen prosenttiluku. Tämä asianhaara, joka lähinnä lienee seurauksena viljalti saatavissa olevasta puu-rakennusaineesta ja rakennusjärjestyksen, puurakennusten korkeutta koskevista rajoittavista määräyksistä, näyttää samalla viittaavan verrattain huokeihin tonttihintoihin, jotka eivät pakota, ottamalla kiveä rakennus-aineeksi, ryhtymään voimaperäiseen, korkeuteen päin tähtäävään tonttipaikkojen käyttämiseen, ainakaan kaupungin ajanjakson kuluessa rakennetuissa uusissa osissa.

Asuinhuoneet. Näiden lukumäärä ja jako rakennus-aineen mukaan oli seuraava:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Huoneita:			
kiviseinäin sisällä	390 eli 5,35 %	1,122 eli 10,37 %	+ 5,02
puu- » »	6,906 » 94,65 »	9,697 » 89,63 »	— 5,02
Yht. asuinhuoneita	7,296	10,819	

Lisäys oli niinmuodoin:

kiviseinäin sisällä olevain huoneiden luvussa . .	732 eli 187,69 %
puu- » » » » » . .	2,791 » 40,41 »
ylipäänsä » » . .	3,523 » 48,29 »

Saavutettuun koko lisäykseen ovat siis

kiviseinäin sisällä olevat huoneet antaneet	20,78 % ja
puu- » » » » » . .	79,22 » . .

Kaupungin huoneryhmänne kasvoi, kuten näkyy, ajanjakson kuluessa melkoisesti (48,29 %). Erittäin voimakas oli kiviseinäin sisällä olevain huoneiden lisäys (187,69 %). Kuitenkin edistivät nämät huoneet koko kasvua ainoastaan 20,78 %:lla, siis paljoa vähemmällä prosenttiluvulla kuin Turussa (29,39 %). Kiviseinäin sisällä olevain huoneiden prosenttiluku, joka ajanjakson alussa oli vaan 5,35 (se tietää, vähäistä alempi kuin kivrakennusten prosenttiluku; ks. siv. 82), tahi sen lopulla 10,37 (se tietää, enemmän kuin kivrakennusten prosenttiluku) ja oli siis noussut 5,02:lla eli kasvanut milt'ei kaksinkertaiseksi. Muutos rakennus-aineen jaossa oli siis asuinhuoneisiin nähden selvempi kuin asuinrakennuksiin nähden, joista kiviset voittivat 3,0 % (vrt. siv. 70) kaikista rakennuksista. Kuitenkin oli kiviseinäin sisällä olevain huoneiden suhteellinen lukumäärä, kuten edempänä tulee näkymään, v. 1890 Tampereella pienempi kuin kaikissa muissa viidessä kaupungissa.

Lisäys huoneiden luvussa oli

kosken länsipuolella kokonaista 64,79 %, mutta
 ” itä- ” ainoastaan 18,71 ” .

Kiviseinäin sisällä olevain huoneiden prosenttiluku nousi

kosken länsipuolella 7,26:sta 13,66:een, siis 6,40:llä, ja
 ” itä- ” 1,91:stä 2,19:ään, ” 0,28:lla vaan.

Tietoja asuinhuoneiden prosentillisesta jaosta rakennusaineen mukaan eri kaupunginosissa v. 1890 annetaan seuraavassa Taulussa 50.

Tampere, 1890.

Taulu 50.

Kaupunginosa.	100:sta asuinhuoneesta oli		Kaupunginosa.	100:sta asuinhuoneesta oli	
	huoneita kiviseinäin sisällä.	huoneita puuseinäin sisällä.		huoneita kiviseinäin sisällä.	huoneita puuseinäin sisällä.
Ensimmäinen	35,46	64,54	Kuudes	5,19	94,81
Toinen	18,83	81,17	Seitsemäs	4,25	95,75
Kolmas	14,89	85,11	Kosken länsipuolella	13,66	86,34
Neljäs	12,34	87,66	Skyttälä	2,19	97,81
Viides	9,54	90,46	Koko kaupunki	10,37	89,63

Asuinhuoneiden y. m. luku verrattuna väkilukuun¹²⁾. Asuinhuoneiden luvun lisäännys oli, kuten äsken mainittiin, ajanjaksolla 1880—1890 48,29 %, ja väestönkasvu teki samalla aikaa 49,01 %. Edellinen oli siis, samoin kuin Turussa, vähäistä heikompi kuin jälkimmäinen, jonka prosenttiluku osottaa ylijäämää 0,72. Jos väestön kasvuprosentti pannaan = 1, saadaan huonekasvuprosentiksi suhteellinen arvo 0,985.

¹²⁾ Ensimmäisen vihkon mukaan (taulusiv. 95) oli kaupungilla v. 1890 seuraava väkiluku:

Ensimmäinen kaupunginosa	1,075 henkeä	Kuudes kaupunginosa	1,079 henkeä
Toinen ”	988 ”	Seitsemäs ”	4,621 ”
Kolmas ”	2,166 ”	Kosken länsipuolella	13,370 ”
Neljäs ”	1,292 ”	Skyttälä	7,119 ”
Viides ”	2,149 ”	Koko kaupunki	20,489 ”

Kuinka erilaatuisista tekijöistä nämät keskimäärä-luvut ovat syntyneet, näkyy alla-olevista, kaupungin molempain pääosain kehitystä koskevista tiedonannoista:

	Huonelisäys.	Väestönkasvu.	Huonelisäyspro- sentti oli väes- tönkasvuopro- senttia suurempi (+) tai pie- nempi (-):	Jos väestönkas- vuprocentti pan- naan = 1, oli sii- hen verrattuna huonelisäys- prosentti:
Kosken länsipuolella . . .	64,79 %	76,57 %	- 11,78	0,846
„ itä- „ . . .	18,71 „	15,23 „	+ 3,48	1,228

Jos väkiluku verrataan talojen, asuinrakennusten ja asuinhuoneiden lukumäärään, saadaan seuraavat keskiluvut:

	1880.	1890.	Lisäys keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890.
asukkaita taloa kohti	19,59	26,44	6,85 eli 35,0 %
» asuinrakenn. kohti	10,59	14,60	4,01 » 37,9 »
» asuinhuonetta »	1,885	1,894	0,009 » 0,5 »

Me huomaamme näissä numeroissa ilmeistä vahviketta ennen mainitulle melkoiselle talojen ja asuinrakennusten keskisuuruudelle, samoin kuin niissä tulee näkyviin tuo jossakin määrin epäedullinen muutos huoneluvun ja väkiluvun välisessä yleisessä suhteessa. Mitä tulee asukasten keskimäärään taloa ja asuinrakennusta kohti oli Tampere ajanjakson kuluessa riipeästi mennyt Turun ohi ja, kuten edempänä näytetään, myös Wiipurin ohi, mutta oli v. 1890 Helsingistä vielä jäljempänä kuin ennen. Mitä taas koskee asukasten keskimäärää asuinhuonetta kohti, niin oli se Tampereella paljoa suurempi, ja siis suoraan epäsuotuisampi, kuin muissa viidessä kaupungissa.

Suom. Virall. Til. VI: 11 mukaan laskettiin v. 1880

koko kaupungissa	13,750 henkeä, joista
länsipuolella koskea	7,572 „ ja
itäpuolella „	6,178 „ .

Väestönkasvu oli siis ajanjaksolla 1880—1890

koko kaupungissa	6,739 henkeä, tehden 49,01 %, josta
länsipuolella koskea	5,798 „ „ 76,57 „ ja
itäpuolella „	941 „ „ 15,23 „ .

Mikäli mainitut lähteet osottavat, ei näihin numeroihin sisälly mikään satamaväestö.

Jos yllä tehdyt vertaukset ulotetaan kaupungin kahteen pääosaan, tullaan seuraviin, niiden erilaisia oloja ja kehitystä osaksi hyvinkin kuvaaviin tuloksiin:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähenys (-) keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890.
Kosken länsipuolella:			
asukkaita taloa kohti	23,74	34,37	+ 10,63 eli 44,8 %
„ asuinrakennusta kohti . .	11,02	16,34	+ 5,32 „ 48,3 „
„ asuinhuonetta „ . .	1,617	1,733	+ 0,116 „ 7,2 „
Kosken itäpuolella:			
asukkaita taloa kohti	16,13	18,44	+ 2,31 „ 14,3 „
„ asuinrakennusta kohti . .	10,09	12,17	+ 2,08 „ 20,6 „
„ asuinhuonetta „ . .	2,364	2,295	- 0,069 „ 2,9 „

Nämät numerot puhuvat itse puolestaan. Kuitenkin huomautettakoon kosken länsipuolella tapahtuneesta erittäin epäsuotuisasta, mutta sen itäpuolella sattuneesta tavattoman edullisesta muutoksesta huoneiden lukumäärän ja väkiluvun välisessä suhteessa, vaikka kyllä, niinkuin näkyy, tämä suhde v. 1890 yhä edespäin oli läntisessä osassa paljoo suotuisampi kuin itäisessä. Syy länsipuolella koskea tapahtuneeseen melkoiseen huonontumiseen puheenalaisessa suhteessa on ilmeisesti etsittävä aikaisemmin mainituista siellä syntyneistä työväen asunnoista. Niin oli v. 1890, niinkuin näkyy seuraavasta erikoistaulusta (Taulu 51), asukasten keskimäärä asuinhuonetta kohti tuossa melkoisessa, ajanjakson kuluessa suureksi osaksi raketussa seitsemännessä kaupunginosassa jopa paljoo suurempi kuin Skyttälässä. Otaksuttavaa on kuitenkin, että mainittu kaupunginosa huoneiden suuruuteen nähden oli melkoista edempänä Skyttälää, ja että asumustiheys siinä todellisesti oli pienempi.

Tampere, 1890.

Taulu 51.

Kaupunginosa.	Asukasten keskiluku			Kaupunginosa.	Asukasten keskiluku		
	taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.		taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.
Ensimmäinen	27,56	8,81	1,053	Kuudes	29,97	16,10	1,807
Toinen	38,00	12,67	1,310	Seitsemäs	37,88	30,20	2,583
Kolmas	32,82	12,31	1,453	Kosken länsipuolella	34,37	16,34	1,733
Neljäs	27,49	11,85	1,504	Skyttälä	18,44	12,17	2,295
Viides	40,55	19,02	1,782	Koko kaupunki	26,44	14,60	1,894

Wiipuri.

Vuoden 1870 rakennustiedustelussa laskettiin, vastoin mitä tehtiin vuosina 1880 ja 1890, myös kaupungin rajain ulkopuolella olevat etukaupungit Pikiruukki ja Paulowski sekä myös se osa Hiekan etukaupunkia, joka ei ole kaupungin maalla¹³⁾. Poisjättämällä nämät alueet, ja sittenkun erityisiä melkoisia aukkoja ja muita puutteita sekä 1880 että 1890 vuoden tiedonannoissa nyt on suosiollisesti saatu ennenmainitun henkilön kautta erittäin huolellisella tavalla poistetuksi sekä erityisiä pienempiä likimääräislaskuja y. m. samassa tarkoituksessa on tehty, saadaan kaupungin omaa aluetta varten seuraavat rakennustilastolliset loppusummat:

	1870.	1880. ¹⁴⁾	1890.
Talojen luku . . .	629	655	697
Asuinrakennusten » . . .	1,106	1,253	1,381
Ulkorakennusten » . . .	1,098 (?)	1,723 (?)	1,580
Rakennusten » . . .	2,204 (?)	2,976 (?)	2,961
Asuinhuoneiden » . . .	6,215	7,818	10,494

¹³⁾ Alkutiedoista näkyy käyvän ilmi, että v. 1870 tässä Hiekan osassa löytyi 17 taloa 47 rakennuksella, joista 21 asuinrakennusta ja 26 ulkorakennusta, sekä 36 asuinhuoneella ja 197 asukkaalla. Pikiruukki ja Paulowski sisälsivät v. 1870 yhteensä 82 taloa ja 248 rakennusta, joista asuinrakennuksia 110 ja ulkorakennuksia 138, sekä 229 asuinhuonetta ja 856 asukasta; vrt. Suom. Virall. Til. VI: 3, taulusiv. XCV ja XCVI.

¹⁴⁾ Vuoden 1880 alkuperäisiin numeroihin (Suom. Virall. Til. VI: 11, taulusiv. 78 ja 79) tässä tai edempänä tehdyt muutokset ovat seuraavat:

1:o. Koska 1880 vuoden tiedoista, jotka koskevat Annan Kruunua, tuota varsinaista sotavaen-kaupunginosaa, on jätetty pois kaikki Venäjän sotilaslaitoksen siinä olevat talot, on saadun ilmoituksen nojalla, joka koskee 1880 vuoden oloja, tähän lisätty: 5 taloa, 10 kivi-asuinrakennusta — niistä 5 1-kerroksista ja 5 2-kerroksista —, 27 ulkorakennusta — niistä 10 kivistä ja 17 puista — sekä 136 kiviseinän sisällä olevaa huonetta.

2:o. Koska 1880 vuoden tiedonannot Repolan ja Papulan kaupunginosista mainitsevat edelliselle 6 asuinrakennusta ja jälkimmäiselle 1 asuinrakennuksen kivistä, mutteivät mitään huoneita kiviseinän sisällä, on 1890 vuoden tiedonantojen nojalla tehty likimääräislasku, jonka mukaan näille rakennuksille on pantu lisää 28 huonetta ynnä 1 huone kiviseinän sisällä.

3:o. V. 1880 löytyvää 3 kivi & puu-rakennusta, jotka on yhdistetty 2-kerroksisiin kivi-rakennuksiin, on erotettu näistä erilleen.

Koko kaupungille on tämän johdosta saatu seuraavat summat vuodelta 1880:

Taloja	655	Asuinrakenn. kivistä, 1-kerroks.	66
Asuinrakenn., kivistä . . .	178	” ” 2- ”	97
” kivistä & puusta 3		” ” 3- ”	15
” puusta . . . 1,072	1,253	” kivistä ja puusta	3
Ulkorakennuksia, kivistä . 150 (?)		” puusta, 1-kerroks.	1,038
” puusta . 1,573 (?)	1,723 (?)	” ” 2- ”	34
Yhteensä rakennuksia	2,976 (?)	Asuinhuoneita, kiviseinän sisällä	2,207
		” , puuseinän ”	5,611
			7,818

Mitä tulee 1870 vuoden alhaiseen ulkorakennusten numeroon (ja rakennusten summaan), on sen laita sama kuin mainittiin (siv. 9 ja 48) Helsingin ja Turun vastaavista tiedonannoista. Mitä taas koskee ulkorakennusten suurta lukua v:ltä 1880, niin vaivaa sitä sama virhe kuin vastaavaa Tampereen lukua, vaikka tosin ei yhtä suuressa määrässä. Tehtyjen tutkimusten kautta on näet saatu selville, että, kuten oli epäiltävissä, Pantsarlahden kaupungin-osasta (ja kenties myös muista kaupunginosista) annetut ja loppusummaan sisältyvät ulkorakennusnumerot ainakin suurimmaksi osaksi tarkoittavat ulko-huoneiden, ei ulko-rakennusten, lukumäärää. Seuraavassa emme sentähden tee mitään laskuja, jotka perustuisivat näihin 1870 ja 1880 vuoden tiedonantoihin ulkorakennuksista (ja rakennusten summasta).

Lisäys oli

	Ajanjaksolla 1870—1880.	Ajanjaksolla 1880—1890.
talojen luvussa	26 eli 4,1 %	42 eli 6,4 %
asuinrakennusten luvussa	147 » 13,3 »	128 » 10,2 »
asuinhuoneiden »	1,603 » 25,79 »	2,676 » 34,23 » ,

josta seuraa, että kasvuprosentti keskimäärin rakennuskesonkia kohti (ks. siv. 8) oli:

	Ajanjaksolla 1870—1880.	Ajanjaksolla 1880—1890.
taloille	0,37	0,64
asuinrakennuksille	1,21	1,02
asuinhuoneille	2,34	3,42

Kaupungin kasvaminen on, kuten näkyy, ollut melkoinen ajanjaksolla 1880—1890, ja voimakkaampi kuin edellisellä ajanjaksolla. Asuinhuoneet ovat lisääntyneet paljo suuremmassa progressioonissa kuin talot ja asuinrakennukset, sekä nämät viimeainitut suuremmassa määrässä kuin talot. Siten oli myöskin Wiipurissa saavutettu suurennus paljoa enemmän tulos asuinrakennusten ja talojen suuruuden kasvamisesta kuin niiden lukumäärän lisääntymisestä.

Kaupungin-osain suuruus y. m. Tämän valaisemiseksi (ks. siv. 9—11) annetaan seuraava prosenttitaulu (Taulu 52), koskeva 1890 vuoden oloja.

Kaupunginosa.	Eri kaupunginosille tulivat seuraavat prosentit koko luvusta kaupungin maalla olevia				
	taloja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (ks. muist. 15).
Ent. linna	21,0	20,6	18,0	31,58	27,22
Salakkalahti	2,6	3,5	1,6	5,57	3,33
Repola	3,6	5,2	2,3	6,61	4,69
Pantsarlahti	11,6	9,3	6,5	10,19	12,27
Anina	8,3	5,5	4,9	5,34	7,40
Pietarin esikaupunki ^{a)}	29,2	29,0	31,0	19,97	21,65
Sotilaslopotti	0,9	0,4	0,4	0,34	0,53
Papula	2,3	4,3	3,3	4,60	6,81
Havi (tehdaslaitos)	0,1	1,7	2,0	1,31	0,78
Annan Kruunu	1,7	1,9	3,3	2,48	3,84
Wiipurin esikaupunki	14,9	14,6	16,4	9,36	9,18
Saunalahti ^{b)}	1,1	1,5	3,2	1,37	0,72
Hiekka ^{b)}	2,7	2,5	7,1	1,28	1,58

a) Tämän suuren kaupunginosan numeroihin vaikuttaa ainoastaan vähäisessä määrässä siinä oleva lääninvankila, jonka tähden ei tässä eikä seuraavissa tauluissa tarkempia tietoja siinä suhteessa anneta. Katso erityisten Helsingin, Turku ja Oulua koskevien taulujen alla olevat muistutukset.

b) Sekä tässä että edempänä samassa luvussa tarkotetaan ainoastaan kaupungin maalla olevaa osaa.

Mitä tulee erityisiin kaupunginosaan, on muuten huomaaminen, että useita niistä ei saatavissa olevain tiedonantojen nojalla voi tarkemmin tutkia kehityksensä puolesta. Tämä seikka johtuu etupäässä siitä, että suuri Pietarin esikaupunki, jossa alkujaan oli 311 taloa, mutta aikaa myöten tulee katoamaan, vuodesta 1861 alkaen vähitellen tapahtuvan uudestijärjestämisen kautta häviää silloin vastaperustettujen ja vastaisten rajojensa puolesta määrättyjen Pantsarlahden, Aninan, Repolan ja Papulan kaupunginosain tieltä, jotka siten vähitellen todellisten alueidensa suhteen suurenevat ensin mainitun kustannuksella. Myös tuo pieni Sotilaslopotti, joka vv. 1870 ja 1880 luettiin kuuluvaksi Pietarin esikaupunkiin, jonka kanssa se oikeastaan muodostaa kokonaisuuden, on samallaisen supistumismuutoksen alaisena. Havi luettiin v. 1870 Pantsarlahteen, v. 1880 sitä vastoin Pietarin esikaupunkiin. Mutta koska eri väenlaskuvuosien numerot mainituilta kaupunginosilta siten eivät tarkoita samoja alueita, ei niitä myöskään suoranaisesti saada verrata toisiinsa.

Tässä yhteydessä muistutettakoon siitä että Wiipurissa, samoin kuin Turussa, väestötilastollinen lasku, niinkuin ennen on mainittu, käsitti myös erityisiä kaupungin rajan ulkopuolella olevia esikaupunki-alueita. Tarkempia tietoja näistä alueista, joiden yhteinen asukasluku oli kokonaista 3,062 henkeä eli 15,05 % v. 1890 lasketusta koko väkiluvusta, annetaan edempänä muistutuksessa 15. — Samoin on ennen huomautettu, että rakennus-tilastollinen lasku ei ulottunut yli kaupungin rajojen.

Talojen suuruus. Joka taloa kohti tuli keskimäärin:

	1880.	1890.	Lisäys keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890.
Asuinrakennuksia	1,91	1,98	0,07
Ulkorakennuksia	?	2,27	?
Rakennuksia	?	4,25	?
Asuinhuoneita	11,94	15,06	3,12

V. 1870 tuli joka taloa kohti keskimäärin 1,76 asuinrakennusta ja 9,88 asuinhuonetta. Asuinhuoneiden keskiluku taloa kohti nousi siis ajanjaksolla 1870—1880 2,06:lla eli 20,9 %:lla, mutta viimeisellä ajanjaksolla 3,12:lla eli 26,1 %:lla. Lisäännys talojen suuruudessa oli siis ajanjaksolla 1880—1890 hyvin tuntuva. Kuitenkin oli, paitsi pääkaupungilla, myös Tampereella suurempi lisäys näytettävänä (3,57); Turulla sitä vastoin pienempi (1,82). — V. 1890 oli asuinhuoneiden keskiluku taloa kohti Wiipurissa ainoastaan noin puolet Helsingin luvusta (29,73), mutta ei paljoa pienempi kuin Turussa (15,55) ja vähän suurempi kuin Tampereella (13,96).

Oloja eri kaupunginosissa v. 1890 osottaa alla-oleva Taulu 53.

Wiipuri, 1890.

Taulu 53.

Kaupunginosa.	Joka taloa kohti tuli lukumäärin			
	asuinra- kennuksia.	ulkoraken- nuksia.	rakennuksia.	asuin- huoneita.
Ent. linnoitus	1,95	1,95	3,90	22,70
Salakkalahti	2,67	1,39	4,06	32,50
Repola	2,88	1,44	4,32	27,76
Pantsarlahti	1,58	1,27	2,85	13,20
Anina	1,31	1,33	2,64	9,66

K a u p u n g i n o s a.	Joka taloa kohti tuli keskimäärin			
	asuinraken- nuksia.	ulkoraken- nuksia.	rakennuksia.	asuin- huoneita.
Pietarin esikaupunki ja Sotilaslo- potti	1,94	2,38	4,32	10,20
Papula	3,75	3,25	7,00	30,19
Havi (tehdaslaitos).	24,00	31,00	55,00	137,00
Annan Kruunu	2,17	4,42	6,59	21,67
Wiipurin esikaupunki	1,93	2,49	4,42	9,44
Saunalahti	2,63	6,25	8,88	18,00
Hiekka	1,79	5,95	7,74	7,05
Koko kaupunki	1,98	2,27	4,25	15,06

Talot jaettuna omistajainsa säädyn tai ammatin y. m. mukaan olivat, niinkuin alempana olevista tiedoista näkyy, Wiipurissa v. 1890 isosti eroavat siitä jaosta, joka tässä suhteessa vallitsi ylempänä käsitellyissä kaupungeissa. Talojen koko luvusta (697) tuli näet:

Yleisiä laitoksia:

Suomen Kruunulle.	16 eli 2,3 %
Venäjän "	23 " 3,3 "
Kaupungille (myös seurak.).	31 " 4,4 "
Yhteensä 70 " 10,0 "	

Yhdistyksille ja yhtiölle 21 " 3,0 "

Yksityisiä:

Virka- ja palvelusmiehille ja heidän leskilleen	70 eli 10,0 %
Kauppiaille y. m.	144 " 20,7 "
Tehtailijoille ja käsityöläi- sille	87 " 12,5 "
Muille elinkeinonharjoitt..	32 " 4,6 "
Merenkulkijoille	4 " 0,6 "
Kaikille muille	269 " 38,6 "
Yhteensä 606 " 87,0 "	

Yleisille laitoksille kuului niinmuodoin Wiipurissa kokonaista 10,0 % talojen koko luvusta, kun vastaava prosenttiluku itsessä Helsingissäkään ei ollut suurempi kuin 8,3 sekä Turussa ja Tampereella ainoastaan 4,4 ja 2,0. Erittäin huomattakoon, että kokonaista $\frac{1}{3}$ näistä lukuisista taloista kuului Venäjän kruunulle. Sitä vastoin oli suhteellinen luku taloja, joiden omistajina olivat yhdistykset ja yhtiöt, verrattain pieni (3,0 %). Samoin kuin yleiset laitokset, oli myös virka- ja palvelusmiesten ryhmä talonomistajissa vahvasti edustettuna. Niiden prosenttiluku teki niinikään 10,0, 11,2 vastaan Helsingissä, mutta ainoastaan 4,7 Turussa ja 1,7 Tampereella. Edellä kaik-

kia muita erikoisryhmiä ja lähinnä «kaikkia muita» olivat kauppiaat, joiden prosenttiluku (20,7), päinvastoin miten oli laita muissa kaupungeissa, oli paljon suurempi kuin tehtailijain ja käsityöläisten (12,5). Hämmästyttävän pieni oli merenkulkijoille kuuluvain talojen lukumäärä (0,6 %). Se selväpiirteinen virkamies- ja kauppakaupungin luonne, jota yleinen ammattitilasto edempänä (Luku III) Wiipurin suhteen on todistava, on, kuten näkyy, huomattava nyt puheenalaisessa suhteessa. — Niiden talojen prosenttiluvut, jotka kuuluivat yhdistyksille ja yhtiöille, sekä kauppiaille, tehtailijoille ja käsityöläisille, muille elinkeinonharjoittajille ja merenkulkijoille (vrt. siv. 15), tekevät yhteensä 41,4, kun ne Helsingissä, Turussa ja Tampereella olivat resp. 44,1, 48,1 ja 38,2. Aikaisemmin on huomautettu, että Tampereen luku kuitenkin lienee liian pieni.

Rakennukset, asuinrakennukset, ulkorakennukset. Rakennusten jako asuin- ja ulkorakennuksiin oli v. 1890 seuraava:

Asuinrakennuksia	1,381 eli 46,6 %
Ulkorakennuksia	1,580 » 53,4 »
Yht. rakennuksia 2,961,	

josta huomataan, että asuinrakennusten keskiluku ulkorakennusta kohti oli vaan 0,874, kun vastaavat keskiluvut Helsingissä ja Turussa olivat 1,600 ja 1,181.

Jokaista ulkorakennusta kohti tuli keskimäärin vaan 6,64 asuinhuonetta, mutta 20,64 ja 9,18 molemmissa äskenmainituissa kaupungeissa.

Vastaavat prosentti- ja keskiluvut eri kaupunginosissa annetaan seuraavassa Taulussa 54.

Wiipuri, 1890.

Taulu 54

Kaupunginosa.	100 rakennuksesta oli		Asuinrakennusten keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti.	Asuinhuoneiden keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti.
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.		
Ent. linnoitus	50,1	49,9	1,004	11,67
Salakkalahti	65,8	34,2	1,920	23,40
Repola	66,7	33,3	2,000	19,28
Pantsarlahti	55,4	44,6	1,243	10,38
Anina	49,7	50,3	0,987	7,27

Wiipuri, 1890.

Taulu 54 (Jatk.).

Kaupunginosa.	100 rakennuksesta oli		Asuinrakennusten keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti.	Asuinhuoneiden keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti.
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.		
Pietarin esikaupunki ja Sotilasloppi	45,0	55,0	0,817	4,29
Papula	53,6	46,4	1,154	9,29
Havi	43,6	56,4	0,774	4,42
Annan Kruunu	32,9	67,1	0,491	4,91
Wiipurin esikaupunki	43,7	56,3	0,776	3,79
Saunalahti	29,6	70,4	0,420	2,88
Hiekka	23,1	76,9	0,301	1,19
Koko kaupunki	46,6	53,4	0,874	6,64

Niinkuin näkyy, oli ulkorakennusten suhteellinen luku ylipäänsä sangen suuri, vaikka eri kaupunginosissa hyvin vaihteleva. Tähän asianlaitaan on, asianymmärtävältä taholta annetun selityksen mukaan, syynä se että erittäinkin puiset ulkorakennukset «venäläisten aikana» linnoituksen tähden sai rakentaa vaan hyvin pienikokoisia, mikä tietysti vaikutti että sen sijaan pystytettiin sitä useampia sellaisia rakennuksia. Siitä ulkorakennusten, huolimatta myöhempien aikain muutoksista, vielä pysynyt suhteellinen suurilukuisuus jo vanhempina aikoina rakennetuissa kaupunginosissa. — Hiekassa olivat nuo lukuisat ulkorakennukset suurelta osaltaan puutavara-suojuksia.

Myöskin asuinhuoneiden keskiluku ulkorakennusta kohti oli, kuten taulu osottaa, hyvin vaihteleva ja ylipäänsä suurin kaupungin keskisissä, suureksi osaksi myöhempinä aikoina raketuissa osissa.

Rakennusten aineslaatu. Aineslaatuunsa nähden jakautuivat *asuinrakennukset* seuraavalla tavalla:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (−) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivirakennukset . . .	178 eli 14,2 %	241 eli 17,5 %	+ 3,3
Kivi & puu-rakennukset	3 » 0,2 »	4 » 0,3 »	+ 0,1
Puurakennukset . . .	1,072 » 85,6 »	1,136 » 82,2 »	− 3,4
Yht. asuinrakenn.	1,253	1,381	

Ulkorakennuksista oli:

	1880.	1890.
Kivirakennuksia .	?	170 eli 10,8 %
Puurakennuksia .	?	1,410 » 89,2 »
<u>Yht. ulkorakenn.</u>	?	1,580

Kaikista rakennuksista oli:

	1880.	1890.
Kivirakennuksia . . .	?	411 eli 13,9 %
Kivi & puurakennuksia .	3	4 » 0,1 »
<u>Puurakennuksia. . . .</u>	?	2,546 » 86,0 »
Yht. rakennuksia	?	2,961

Wiipurissa oli siis v. 1890 prosenttiluku kivirakennuksille tai rakennusosille (ks. siv. 70) asuinrakennusten ryhmässä paljoo suurempi kuin ulkorakennusten ryhmässä, kun taas, niinkuin olemme nähneet, sekä Helsingissä että Turussa edellisen ryhmän puheenalainen prosenttiluku ainoastaan vähemmässä tai vähäisessä määrässä oli suurempi jälkimmäisen ryhmän lukua. — Koko rakennusryhmänteessä oli mainittu prosenttiluku Wiipurissa, kuten Turussa, vaan noin puolet niin suuri kuin Helsingissä.

Niinkuin esitetyistä luvuista käy ilmi, lisääntyivät ajanjaksolla 1880—1890

kivi-asuinrakennukset . . .	63:lla (eli 35,4 %:illa),	tehden 49,2 %	asuinrakennusten	lisäyksestä,
kivi & puu-asuinrakennukset	1:llä (» 33,3 »)	» 0,8 »	»	»
puu-asuinrakennukset . . .	64:llä (» 6,0 »)	» 50,0 »	»	»
Yhteensä	128	100		

Kiven käyttäminen rakennus-aineeksi oli siten asuinrakennuksissa ajanjakson kuluessa sangen yleinen, jonka johdosta tapahtui melkoinen lisäys (3,3) kivi-asuinrakennuksien prosenttiluvuissa.

Seuraava yhteenveto (Taulu 55) taululiitteessä I olevista erikoistiedoista, jotka koskevat asuinrakennusten ja ulkorakennusten jakoa rakennusaineen mukaan, osoittaa oloja eri kaupunginosain koko rakennusryhmänteessä v. 1890.

Wiipuri, 1890.

Taulu 55.

Kaupunginosa.	Rakennukset.			
	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä rakennuksia.
Ent. linnoitus	281	2	286	569
Salakkalahti	13	—	60	73
Repola	16	—	92	108
Pantsarlahti	12	—	219	231
Anina	7	1	145	153
Pietarin esikaupunki ja Sotilaslo- potti	34	1	868	903
Papula	7	—	105	112
Havi	5	—	50	55
Annan Kruunu	28	—	51	79
Wiipurin esikaupunki	6	—	454	460
Saunalahti	2	—	69	71
Hiekka	—	—	147	147
Koko kaupunki	411	4	2,546	2,961

Eri kaupunginosain melkoisten eroavaisuuksien paremmaksi valaismiseksi puheenalaisessa suhteessa annetaan vihdoin alla-oleva prosenttitaulu (Taulu 56).

Wiipuri, 1890.

Taulu 56.

Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta oli			100:sta ulkorakennuksesta oli		100:sta rakennuksesta oli		
	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	puurakennuksia.
Ent. linnoitus	59,3	0,7	40,0	39,4	60,6	49,4	0,4	50,2
Salakkalahti	16,7	—	83,3	20,0	80,0	17,8	—	82,2
Repola	12,5	—	87,5	19,4	80,6	14,8	—	85,2
Pantsarlahti	6,2	—	93,8	3,9	96,1	5,2	—	94,8
Anina	3,9	1,3	94,8	5,2	94,8	4,6	0,7	94,7

Wiipuri, 1890.

Taulu 56 (Jatk.).

Kapunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta oli			100:sta ulkorakennuksesta oli		100:sta rakennuksesta oli		
	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	puurakennuksia.
Pietarin esikaupunki ja Sotilaslopotti	4,2	0,2	95,6	3,4	96,6	3,8	0,1	96,1
Papula	8,3	—	91,7	3,8	96,2	6,3	—	93,7
Havi	20,8	—	79,2	—	100	9,1	—	90,9
Annan Kruunu	50,0	—	50,0	28,3	71,7	35,4	—	64,6
Wiipurin esikaupunki	2,0	—	98,0	0,8	99,2	1,3	—	98,7
Saunalahti	—	—	100	4,0	96,0	2,8	—	97,2
Hiekka	—	—	100	—	100	—	—	100
Koko kaupunki	17,5	0,3	82,2	10,8	89,2	13,9	0,1	86,0

Taulusta näkyy m. m., kuinka kaupungin keskinen osa, ent. linnoitus, oli ensimmäisenä, mitä tulee kivirakennusten suhteelliseen lukuisuuteen, ja siinä tuntuvasti voitti melkein kaikki muut kaupunginosat. Ei edes keskinään piiri Helsingissä (Taulu 9) voinut, mitä koskee rakennuksia yleensä ja asuinrakennuksia, tässä suhteessa osottaa niin korkeita prosenttilukuja kuin mainittu alue Wiipurissa. Suurempia lukuja osotti ainoastaan pieni kahdeksas kaupunginosa Helsingissä.

Asuinrakennusten kattamis-alue. V. 1890 oli asuinrakennuksista katettuna:

Levyillä	550 eli 39,8 %
Asfalttihuovalla	774 » 56,1 »
Liuskoilla tai tiilillä	18 » 1,3 »
Puulla, päreillä, paperilla y. m.	39 » 2,8 »

Yht. asuinrakennuksia 1,381

Ainoastaan vähäisellä osalla näistä rakennuksista oli siis tulenvaarallisia kattoja. Kuten seuraava Taulu 57 osottaa, olivat levykatot yleensä vallitsevat keskinisissä kaupunginosissa, kun taas asfalttihuopa oli tavallisempi lähempänä rajoja olevissa osissa.

Wiipuri, 1890.

Taulu 57.

Kaupunginosa.	100 asuinrakennuksesta oli katettuna			
	levyillä.	asfalttihnovalla.	liuskoilla tai tiilillä.	puulla, pärellä, paperilla y. m.
Ent. linnoitus	76,1	21,4	1,3	0,7
Salakkalahti	95,8	4,2	—	—
Repola	87,5	12,5	—	—
Pantsarlahti	24,2	75,0	—	0,8
Anina	9,2	90,8	—	—
Pietarin esikaupunki ja Sotilaslo- potti	21,4	68,0	3,2	7,4
Papula	41,7	55,0	—	3,3
Havi	12,5	87,5	—	—
Annan Kruunu	84,6	15,4	—	—
Wiipurin esikaupunki	18,9	80,6	—	0,5
Saunalahti	47,6	52,4	—	—
Hiekka	2,9	88,3	—	8,8
Koko kaupunki	39,8	56,1	1,3	2,8

Asuinrakennusten korkeus. Jos asuinrakennukset jaetaan kerros-
luvun mukaan (kellarikerrat ja ullakkohuoneet lukuunottamatta) sekä raken-
nus-aineen mukaan, saadaan seuraava tulos (Taulu 58).

Wiipuri.

Taulu 58.

Kerrostien luku.	Asuinrakennukset, jaettuna kerrosluvun ja rakennusaineen mukaan.								Lisäys (+) tai vähennys (-) lukumäärässä ajan- jaksolla 1880—1890.			
	1880.				1890.				Kivirakennukset.	Kivi & puu-raken- nukset.	Puurakennukset.	Kaikki asuinraken- nukset.
	Kivirakennukset.	Kivi & puu-raken- nukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-raken- nukset.	Puurakennukset.	Yhteensä.				
1-kerroksisia	66	—	1,088	1,104	92	—	1,107	1,199	+ 26	—	+ 69	+ 95
2- "	97	3	34	134	116	4	29	149	+ 19	+ 1	— 5	+ 15
3- "	15	—	—	15	31	—	—	31	+ 16	—	—	+ 16
4- "	—	—	—	—	2	—	—	2	+ 2	—	—	+ 2
Yhteensä	178	3	1,072	1,253	241	4	1,136	1,381	+ 63	+ 1	+ 64	+ 128
Niistä :												
2-tai useampikerr.	112	3	34	149	149	4	29	182	+ 37	+ 1	— 5	+ 33
3- "	15	—	—	15	33	—	—	33	+ 18	—	—	+ 18

Väestötilastoa v:ltä 1890.

Vuoden 1870 väenlaskussa ei koottu mitään tietoja asuinrakennusten korkeudesta.

Niinkuin taulu osoittaa, kasvoi ajanjaksolla 1880—1890 rakennusten lukumäärä kaikissa erikoisryhmissä paitsi 2-kerroksisten puurakennusten ryhmässä.

Asuinrakennusten korkeussuhteiden y. m. paremmaksi valaisemiseksi annetaan ensin seuraavat kaksi taulua, joista Taulu 59 osoittaa prosentillisen jaon kerrosluvun mukaan, ja Taulu 60 jokaiselle eri kerrosluvulle osoittaa prosentillisen jaon rakennus-aineen mukaan.

Wiipuri.

Taulu 59.

Kerrosten luku.	V. 1880 oli				V. 1890 oli				Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajan- jaksolla 1880—1890.			
	100sta kiviraken- nuksista.	100sta kivi & puu- rakennuksista.	100sta puuraken- nuksista.	100sta asuinraken- nuksista ylipäänsä.	100sta kiviraken- nuksista.	100sta kivi & puu- rakennuksista.	100sta puuraken- nuksista.	100sta asuinraken- nuksista ylipäänsä.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-raken- nuksiet.	Puurakennukset.	Kaikki asuinraken- nuksiet.
1-kerroksisia . . .	37,1	—	96,8	88,1	38,2	—	97,4	86,8	+ 1,1	—	+ 0,6	- 1,3
2- ” . . .	54,5	100	3,2	10,7	48,1	100	2,8	10,8	- 6,4	—	- 0,6	+ 0,1
3- ” . . .	8,4	—	—	1,2	12,9	—	—	2,3	+ 4,5	—	—	+ 1,1
4- ” . . .	—	—	—	—	0,8	—	—	0,1	+ 0,8	—	—	+ 0,1
2- tai useampikerr.	62,9	100	3,2	11,9	61,8	100	2,8	13,2	- 1,1	—	- 0,6	+ 1,3
3- ” ”	8,4	—	—	1,2	13,7	—	—	2,4	+ 5,3	—	—	+ 1,2

Wiipuri.

Taulu 60.

Kerrosten luku.	1880.			1890.			Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.		
	Kivirakennukset.	Kivi & puu-raken- nuksiet.	Puurakennukset	Kivirakennukset.	Kivi & puu-raken- nuksiet.	Puurakennukset.	Kivirakennukset.	Kivi & puu-raken- nuksiet.	Puurakennukset.
100:sta 1-kerroksisesta asuinrakenn. oli	6,0	—	94,0	7,7	—	92,3	+ 1,7	—	- 1,7
” 2- ” ” ”	72,4	2,2	25,4	77,8	2,7	19,5	+ 5,4	+ 0,5	- 5,9
” 3- tai useampikerr. ” ”	100	—	—	100	—	—	—	—	—
” asuinrakenn. ylip. oli	14,2	0,2	85,8	17,5	0,3	82,2	+ 3,3	+ 0,1	- 3,4

Huomautettakoon siitä kuinka, sen mukaan kuin Taulu 59 osoittaa, kivirakennusten luokassa kaikki muut korkeusryhmät ajanjaksolla ovat voittaneet 2-kerroksisten rakennusten kustannuksella, jotka, vaikka niiden absoluuttinen lukumäärä (Taulu 58) on lisääntynyt 19:llä, kuitenkin ovat prosenttiluvuissaan kärsineet tappiota 6,4, joista 4,5 3-kerroksisten rakennusten hyväksi. Myös puurakennusten ryhmässä aleni 2-kerroksisten rakennusten prosenttiluku (0,6). Kaikissa asuinrakennuksissa väheni sitä vastaan 1-kerroksisten rakennusten suhteellinen lukumäärä muiden korkeusryhmien hyväksi 1,3:lla, joista suurin osa (1,1) tuli 3-kerroksisten rakennusten hyväksi.

Kuinka kaikki asuinrakennukset prosentillisesti jakaantuivat kerrosluvultaan ja rakennusaineeltaan erilaatuisille erikoisryhmille sekä mitkä muutokset tässä jaossa ajanjakson kuluessa ovat tapahtuneet, näkyy seuraavasta Taulusta 61.

Wiipuri.

T a u l u 6 1.

Kerrosten luku.	100 asuinrakennuksesta oli								Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.			
	v. 1880				v. 1890				Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.
	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.				
1-kerroksisia	5,3	—	82,8	88,1	6,7	—	80,1	86,8	+ 1,4	—	— 2,7	— 1,3
2- "	7,7	0,2	2,8	10,7	8,4	0,3	2,1	10,8	+ 0,7	+ 0,1	— 0,7	+ 0,1
3- "	1,2	—	—	1,2	2,3	—	—	2,3	+ 1,1	—	—	+ 1,1
4- "	—	—	—	—	0,1	—	—	0,1	+ 0,1	—	—	+ 0,1
Yhteensä	14,2	0,2	85,6	100	17,5	0,3	82,2	100	+ 3,3	+ 0,1	— 3,4	—
Niistä:												
2- tai useampikerr.	8,9	0,2	2,8	11,9	10,8	0,3	2,1	13,2	+ 1,9	+ 0,1	— 0,7	+ 1,3
3- " "	1,2	—	—	1,2	2,4	—	—	2,4	+ 1,2	—	—	+ 1,2

Näkyy m. m., kuinka kaikki kivirakennusten ryhmät (myös 2-kerroksiset; vrt. Taulu 59) ovat saaneet suuremman tai vähemmän lisäyksen suhteellisessa luvussaan, kun taas vähennys puurakennusten prosenttiluvussa on ollut yhtä yleinen. Niin on Wiipurissa, kuten Turussa (Taulu 32), myös 2-kerroksisten puurakennusten prosenttiluku alennut, kun taas Helsinki ja Tampere (Taulut 14 ja 46) osottavat lisäännystä siinä.

Oloja eri kaupunginosissa v. 1890 osoittaa seuraava Taulu 62. Keskimmissä kaupunginosissa, tuossa kivitaloista rikkaassa Ent. linnoituksessa olivat asuinrakennukset paljoka korkeammat kuin missään muualla kaupungissa.

Keskikorkeus ja muutokset siinä olivat:

	Keskikorkeus kerroksissa.		Lisäys (+) tai vähennys (-) keskikorkeudessa ajanjaksolla 1880—1890.
	1880.	1890.	
Kivirakennukset	1,713	1,763	+ 0,050 eli 2,9 %
Puurakennukset	1,032	1,026	— 0,006 » 0,6 »
Kaikki asuinrakennukset	1,131	1,157	+ 0,026 » 2,3 »

Asuinrakennukset olivat niinmuodoin v. 1890 Wiipurissa keskimäärin tuntuvasti korkeammat kuin Tampereella (1,100) ja Turussa (1,121), mutta paljoa matalammat kuin Helsingissä (1,481). Erittäin suuri ei ollut niiden yleinen kehitys korkeuteen päin ajanjaksolla 1880—1890. Paitsi pääkaupunkia (0,160) osottaa myös Tampere (0,032) suurempaa kasvulukua yleiselle keskikorkeudelle; Turku sitä vastaan alemman (0,016). Niinkuin edellä esitetyistä tiedoista saattoi päätätä, tapahtui Wiipurissa, samoin kuin Turussa, jopa vähennyskin puurakennusten keskikorkeudessa, kun taas kivirakennusten joltisessa määrässä lisääntyi. Ajanjakson kuluessa lisääntulleilla kivirakennuksilla (Taulu 58) oli keskimääräinen korkeus 1,905 kerrosta.

Yleinen keskikorkeus kaupungin eri osissa v. 1890 näkyy seuraavasta Taulusta 63, jossa, niinkuin oli odotettavissa, Ent. linnoitus pistää silmään korkean lukunsa kautta.

Wiipuri, 1890.

Taulu 63.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keski- korkeus kerroksissa.	Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keski- korkeus kerroksissa.
Ent. linnoitus	1,526	Papula	1,067
Salakkalahti	1,188	Havi	1,000
Repola	1,097	Annan Kruunu	1,308
Pantsarlahti	1,063	Wiipurin esikaupunki	1,020
Anina	1,013	Saunalahti	1,048
Pietarin esikaupunki ja Sotilas- lopotti	1,062	Hiekka	1,000
		Koko kaupunki	1,157

Asuinrakennusten huoneluku (suuruus). Keskimäärin sisälsi jokainen asuinrakennus:

v. 1880	6,24 asuinhuonetta	} Lisäys ajanjaksolla: 1,36 eli 21,8 %.
» 1890	7,60 »	

Vuoden 1870 tietojen mukaan tuli keskimäärin kullekin asuinrakennukselle 5,62 huonetta. Lisäys keskimäärässä oli siis ajanjaksolla 1870—1880 0,62 eli 11,0%. Lisäännys asuinrakennusten keskisuuruudessa oli siis ajanjaksolla 1880—1890 melkoisesti kasvanut. Kuitenkaan ei ainoastaan Helsinki, vaan myös Tampere osottaa suurempaa kasvamista ajanjaksolla (resp. 3,80 ja 2,09); Turku sitä vastaan vähempää (0,61).

Tuloksena tästä erilaisesta voimakkuudesta asuinrakennusten kehityksessä oli, että nämät rakennukset Turussa, Tampereella ja Wiipurissa v. 1890 olivat saavuttaneet milt'ei saman keskimäärän (resp. 7,77, 7,71 ja 7,60 huonetta). Mutta paljoa edempänä niitä kaikkia oli Helsinki (12,90).

Niinkuin alla-oleva Taulu 64 osottaa, olivat asuinrakennukset suurimmat kaupungin keskiosissa.

Wiipuri, 1890.

Taulu 64.

Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti.	Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti.
Ent. linnoitus	11,63	Papula	8,05
Salakkalahti	12,19	Havi	5,71
Repola	9,64	Annan Kruunu	10,00
Pantsarlahti	8,35	Wiipurin esikaupunki	4,89
Anina	7,37	Saunalahti	6,66
Pietarin esikaupunki ja Sotilaslopotti	5,25	Hiekka	3,94
		Koko kaupunki	7,60

Asuinrakennusten pohja-ala. Jos yllä-olevien lukujen perustuksella, jotka osottavat suhteellista kasvua asuinrakennusten keskisuuruudessa (21,8%) ja suhteellista lisäystä niiden keskikorkeudessa (2,3%), lasketaan suhteellinen kasvu niiden pohja-alan keskisuuruudessa, saadaan tälle likimääräiseksi arvoksi 19,1%. Asuinrakennusten kehitys vaakasuoralla pinnalla on siis ollut paljoa suurempi kuin niiden kehitys korkeuteen päin. Edellisen prosenttiluku ei ole vähempi kuin 8,3 kertaa niin suuri kuin jälkimmäisen prosenttiluku. Kuitenkin osottaa Tampere vielä suurempaa suhdattomuutta (1:11,1) molempien lukujen välillä, kun taas Turussa suhde niiden välillä on niinkuin 1:5,0 ja Helsingissä niinkuin 1:2,2.

Asuinhuoneet. Rakennus-aineen mukaan jakaantuivat asuinhuoneet seuraavalla tavalla:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890.
Kivisein. sisällä olev. huon.	2,207 eli 28,23 %	3,718 eli 35,43 %	+ 7,20
Puuseinäin » » »	5,611 » 71,77 »	6,776 » 64,57 »	- 7,20
<u>Yht. asuinhuoneita</u>	7,818	10,494	

Lisäys oli siis:

kiviseinäin sisällä olevain huoneiden luvussa	1,511 eli 68,46 %
puuseinäin » » » »	<u>1,165</u> » 20,76 »
huoneiden luvussa ylipäänsä.	2,676 » 34,23 ».

Saatuun koko lisäykseen antoivat niinmuodoin

kiviseinäin sisällä olevat huoneet.	56,46 % ja
puuseinäin » » »	43,54 ».

Suhteellinen lisäys huoneiden luvussa oli ajanjaksolla 1870—1880 25,79 % ja oli niinmuodoin ajanjaksolla 1880—1890 (34,23 %) tuntuvasti kasvanut. Kuitenkaan se ei saavuttanut niitä korkeita lukuja, jotka Helsinki ja Tampere samalta ajalta osottavat (resp. 59,19 % ja 48,29 %), vaikka se tosin oli Turun vastaavaa lukua (28,74 %) suurempi. Absoluuttisesti oli sitä vastaan huonelisä Turussa (3,978) vähäistä suurempi kuin Tampereella (3,523), ja molemmissa näissä kaupungeissa melkoista suurempi kuin Wiipurissa (2,676). — Erittäin huomattava on kiviseinäin sisällä olevain huoneiden korkea kasvuprosentti (68,46), kun vastaava luku puuseinäin sisällä oleville huoneille on paljoo alhaisempi (20,76). Huoneiden luvun koko lisäyksestä tulikin vähän enemmän kuin puolet (56,46 %) edelliselle luokalle. Ainoastaan Helsingille on vastaava prosenttiluku suurempi (75,10); Turulle ja Tampereelle sitä vastaan paljon pienempi (resp. 29,39 ja 20,78). Lopputulokseksi tästä kehityksestä on käynyt, että kiviseinäin sisällä olevat huoneet Wiipurissa ajanjakson kuluessa ovat voittaneet kokonaista 7,20 % koko ryhmänteestä, kun niiden voitto Turussa, Tampereella ja Helsingissä oli resp. 2,19 %, 5,02 % ja 13,53 %, sekä että Wiipurissa ajanjakson päättyessä 35,43 % huoneista kuului tähän luokkaan, kun vastaavat prosenttiluvut kolmessa muussa kaupungissa olivat resp. 21,76, 10,37 ja 52,23.

Kivi on siis Wiipurissa nopeasti tullut yhä enemmän käytäntöön rakennus-aineena, erittäinkin mitä tulee asuinhuoneisiin. Ennen mainituista

tiedoista käy selville, että v. 1890 asuinrakennuksista tai rakennus-osista ainoastaan 17,6 % oli kivistä (vrt. siv. 70), sekä että lisäys tässä prosenttiluvussa ajanjaksolla 1880—1890 ei ollut noussut enempään kuin 3,3:een; luku, joka kuitenkin ei ole suinkaan vähäinen verrattessa sitä muiden kaupunkien, paitsi Helsingin (6,3), vastaavaan lukuun.

Ne melkoiset keskinäiset eroavaisuudet, jotka eri kaupunginosat osoittivat v. 1890 asuinhuoneiden jaossa molempiin ryhmiin, näkyvät seuraavasta prosenttitaulusta (Taulu 65).

Wiipuri, 1890.

Taulu 65.

Kaupunginosa.	100:sta asuinhuoneesta oli		Kaupunginosa.	100:sta asuinhuoneesta oli	
	huoneita kivistä sisällä.	huoneita puuseinäin sisällä.		huoneita kivistä sisällä.	huoneita puuseinäin sisällä.
Ent. linnoitus	81,71	18,29	Papula	1,24	98,76
Salakkalahti	34,19	65,81	Havi	10,95	89,05
Repola	18,88	81,12	Annan Kruunu	77,69	22,31
Pantsarlahti	11,23	88,77	Wiipurin esikaupunki	2,55	97,45
Anina	4,29	95,71	Saunalahti	—	100
Pietarin esikaupunki ja Sotilaslopotti	13,46	86,54	Hiekka	—	100
			Koko kaupunki	35,43	64,57

Lisättäköön lopuksi, että kaupungin keskinäis, v. 1890 kivistä väestöhuoneiden sekä absoluuttiseen että suhteelliseen lukumäärään nähden esinnä oleva osa, Ent. linnoitus, ajanjaksolla 1880—1890 korotti prosenttilukuaan näille huoneille 9,29:llä, eli 72,42:sta aina 81,71:een; tänsuuruista prosenttilukua ei Helsingin keskinäisessä kaupunginosa (Taulu 20) saavuttanut.

Asuinhuoneiden y. m. luku verrattuna väkilukuun¹⁵⁾. Kuten yllä on esitetty, saadaan asuinhuoneille 34,23 %:n lisäys ajanjaksolla 1880—1890. Kaupungin maalla olevalle väestölle saadaan taas, niinkuin muistutuksessa 15 on osotettu, samalta ajalta lisäykseksi ainoastaan 18,51 %. Ylijäämä edellisessä prosenttiluvussa nousee siis ei vähempään kuin 15,72:een; häm-

¹⁵⁾ Sittetun erityisiä korjauksia y. m. on tehty ensimmäisessä vihkossa (taulusiv. 131) oleviin väkiluvutietoihin eri kaupunginosissa, saadaan — muuttamatta loppusummaa — seuraavat väestöluvut v. 1890:

mästyttävän suuri luku, joka vississä määrin tekee luultavaksi, että 1880 vuoden rakennustilastollisissa tiedonannoissa mahdollisesti on muitakin kuin muistutuksessa 14 mainittuja aukkoja, vaikka niitä tosin nyt enään ei ole voitu varmuudella todistaa olevan. Kuitenkin voisi tuo suuri erotus prosenttilukujen välillä mahdollisesti johtua siitä syystä, että kaupungissa mailla ollut venäläinen sotaväki v. 1880 olisi ollut paljoo lukuisampi kuin v. 1890; sitä ei kuitenkaan voi selvittää, koska mitään ammattijakoa 1880 vuoden väestöstä ei löydy. Tämän asian todennäköisyys saa kuitenkin vahvistusta

A. Kaupungin rajain sisäpuolella.

Ent. linnoitus	4,706	henkeä
Salakkalahti	576	”
Repola	811	”
Pantsarlahti	2,121	”
Anina	1,279	”
Pietarin esikaupunki	3,742	”
Sotilaslopotti	91	”
Papula (suomal. kasarmi siihen luettuna)	1,177	”
Havi	135	”
Annan Kruunu	664	”
Wiipurin esikaupunki	1,587	”
Saunalahti, kaupungin osuus	124	”
Hiekka, ” ” ” ” ” ” ” ”	273	”
	<u>Yhteensä</u>	<u>17,286</u> ”

B. Kaupungin rajain ulkopuolella.

Saunalahti, Monrepos'n osuus	179	henkeä
Hiekka, ” ” ” ” ” ” ” ”	75	”
Sorvarinsaari	241	”
Paulowski ja Pikiruukki . .	577	”
Likolampi	172	”
Talikkala	569	”
Kolikonmäki	1,108	”
Wiipurin pitäjä ja vaivaistalo	146	”
	<u>Yhteensä</u>	<u>3,062</u> ”
	<u>Loppusumma</u>	<u>20,348</u> ”

Muist. "Alapäälystö" ja miehistö y. m. venäläisissä sotilasilaitoksissa (kasarmeissa y. m.), yhteensä 2,099 henkeä, on ylempänä, niin paljon kuin nuot ei kaikessa täydelleen selvät tiedonannot ovat myöntäneet, jaettu seuraavasti:

Ent. linnoitukselle	1,302	henkeä
Annan Kruunulle	477	”
Wiipurin esikaupungille . . .	320	”

Mikään satamaväestö ei sisälly näihin numeroihin, sillä merenkulku oli väenlaskun aikana jo lakanneena.

Vuodelle 1880 on ilmoitettu väkiluvuksi 14,668 henkeä, kaikki kaupunginrajain sisäpuolella (Suom. Virall. Til. VI: 11, tekstisivu 10 ja taulusivu 80). Kuitenkin on näyttänyt, että tähän sisältyy (Saunalahdessa) 20 henkeä, jotka asuivat ja olivat lähisessä maalaiskunnassa. Väkiluku kaupungin omalla maalla oli siis oikeastaan 14,648 henkeä. Lisäksi on havaittu, että Ent. linnoitukselle (= ”Vanha kaupunki”) ja Annan Kruunulle ilmoitettuihin väestölukuihin sisältyy resp. 12 ja 50 henkeä, jotka todellisuudessa olivat miehistöä kaupungin satamissa olevilla laivoilla. Väestö kaupungin omalla maalla (satamat poisluettuna) nousi siis v. 1880 14,586:een henkeen, jonka johdosta väestönkasvu siinä huomataan ajanjaksolla 1880—1890 olleen 2,700 henkeä, tehden 18,51 %.

Vuodelta 1870 on Wiipurille merkitty asukasluvuksi 13,466 henkeä, johon kuitenkin sisältyy Paulowskin ja Pikiruukin sekä Monrepos'n Hiekan osuuden väestö, kaikkiaan 1,053 henkeä (ks. muist. 13). Nämät poisvähentämällä saadaan kaupungin omalle maalle — satamaväestöä ei ollut — 12,413 henkinen väkiluku sekä 2,173 hengen väestönkasvu ajanjaksolta 1870—1880, tehden 17,51 %.

siitä seikasta, että saatavissa olevain tiedonantojen mukaan yhteenlaskettu väestön määrä noissa kolmessa kaupunginosassa (Ent. linnoitus, Annan Kruunu ja Wiipurin esikaupunki), joissa venäläisiä kasarmeja tai sentapaisia löytyy, ajanjaksolla 1880—1890 ainoastaan lisääntyi 6,731:sta 6,957:ään henkeen, siis vaan 226:lla hengellä eli 3,36 %:lla. Lisäksi voipi noiden eroavien prosenttilukujen todennäköisyyttä perustaa sillä, että myös ajanjaksolta 1870—1880 vastaavat prosenttimäärät saadaan toisistaan hyvin eroavat, vaikka ei yhtä suuressa määrässä. Niinkuin aikaisemmin on sanottu, saadaan näet tältä ajanjaksolta huonelisäksi 25,79 % ja väestönkasvuksi 17,51 %; erotus siis 8,28. Niin ollen meidän täytyy otaksua että yllä mainitut lisääntymisluvut ja tuo — varsinkin viime ajanjaksolta — erittäin edullinen kehitys, jota ne osottavat, vastaavat todellisia oloja. — Jos väestökasvun prosentti pannaan olemaan = 1, saadaan huonelisä-prosentin suhteellisiksi arvoiksi resp. 1,473 ja 1,849 molemmilta ajanjaksoilta 1870—1880 ja 1880—1890.

Verratessa toisiinsa väkilukua sekä talojen, asuinrakennusten ja asuinhuoneiden lukumäärää, saadaan seuraavat keskimäärät:

	1880.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (—) keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890.
asukkaita taloa kohti	22,27	24,80	+ 2,53 eli 11,4 %
» asuinrakennusta kohti	11,64	12,52	+ 0,88 » 7,6 »
» asuinhuonetta »	1,866	1,647	— 0,219 » 11,7 »

Vuonna 1870 oli asukasten keskimäärä: taloa kohti 19,73, asuinrakennusta kohti 11,22 ja asuinhuonetta kohti 1,997. Viimeksi mainittu keskimäärä aleni siis ajanjaksolla 1870—1880 0,131:llä eli 6,6 %:lla.

Asukasten keskimäärä asuinhuonetta kohti oli siis Viipurissa v. 1890 yhä vieläkin paljoo suurempi kuin Turussa (1,519), mutta oli silloin laskenut Helsingin keskimäärää (1,658) vähäsen alemmaksi sekä Tampereen vastaavaa lukua (1,894) melkoista alemmaksi. Vuonna 1880 tuli Viipurin keskimäärä Tampereen silloistakin suurta keskimäärää (1,885) sangen lähelle.

Puheenalaisten 1890 vuoden keskimäärien suuret keskinäiset eroavaisuudet eri kaupunginosissa näkyvät seuraavasta Taulusta 66.

Kaupunginosa.	Asukasten keskiluku			Kaupunginosa.	Asukasten keskiluku		
	taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.		taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.
Ent. linnoitus <i>a)</i> . . .	32,23	16,51	1,420	Papula <i>b)</i>	73,56	19,62	2,437
Salakkalahti	32,00	12,00	0,985	Havi <i>c)</i>	135,00	5,63	0,985
Repola	32,44	11,26	1,169	Annan Kruunu <i>a)</i>	55,33	25,54	2,554
Pantsarlahti	26,19	16,57	1,084	Wiipurin esikau-			
Anina	22,05	16,83	2,284	punki <i>a)</i>	15,26	7,90	1,616
Pietarin esikau-				Saunalahti	15,50	5,90	0,861
punki ja Sotilas-				Hiekka	14,37	8,03	2,037
lopotti	18,34	9,44	1,798	Koko kaupunki	24,80	12,52	1,647

a) Tähän sisältyy venäläisiä kasarmeja tai sell. *b)* Tähän sisältyy suomalainen kasarmi. *c)* Tehdaslaitos.

Oulu.

Väenlasku v. 1880 ei käsittänyt Oulua. Vuosina 1870 ja 1890 kaupungissa toimitettujen väenlaskujen tulokset rakennustilastollisessa suhteessa olivat seuraavat:

	1870.	1890.
Talojen luku	743	858
Asuinrakennusten luku	1,207	1,263
Ulkorakennusten »	1,104 (?)	1,635
Rakennusten »	2,311 (?)	2,898
Asuinhuoneiden »	4,529	6,092

Lisäys olisi niinmuodoin ollut:

	Koko ajanjaksolla 1870—1890.	Keskimäärin rakennus- sesonkia kohti (ks. siv. 8).
talojen luvussa	115 eli 15,5 %	0,74 %
asuinrakennusten luvussa	56 » 4,6 »	0,22 »
ulkorakennusten »	531 » 48,1 » (?)	2,29 » (?)
rakennusten »	587 » 25,4 » (?)	1,21 » (?)
asuinhuoneiden »	1,563 » 34,51 »	1,64 »

Vuoden 1870 ulkorakennusluvun ja rakennusten summan suhteen tulee kuitenkin toistaa mitä aikaisemmin (siv. 9 y. m.) on sanottu muiden v. 1870 laskettujen kaupunkien vastaavista luvuista, nim. että nämät luvut epäilemättä ovat liian alhaiset, ja sen johdosta ajanjaksolle 1870—1890 saadut kasvuluvut näille ryhmille liian suuret. Emme siis tässäkään ryhdy enempää, näihin tiedonantoihin perustuvia laskuja tekemään. — Mahdollista on että 1890 vuoden ulkorakennusluku (ja rakennusten summa), huolimatta niistä, ulkokuoneita ulkorakennusten asemesta merkitsevien yksityis-tietojen oikaisuista, jotka pyynnöstä on annettu, kuitenkin on vielä yhtä tai paria kymmenlukua liian suuri.

Kun otetaan huomioon molempien väenlaskujen välinen pitkä aika, käy muista esitetyistä tiedonannoista ilmi, että kaupungin kehitys ei juuri ole ollut vilkas. Lisäksi osottavat mainitut prosenttiluvut, että Oulussakin kasvaminen on tapahtunut paljoka enemmän, kuten edempänä saamme nähdä, tuon itsessään tosin vähäisen asuinrakennusten suuruuden laajenemisen, kuin niiden lukumäärän lisääntymisen kautta; sillä tämä viimeksi mainittu nousi ainoastaan 4,6 %:iin ja oli siis erittäin pieni. Tähän seikkaan ei liene vähäisessä määrässä vaikuttanut kaupungin osittainen uudestirakentaminen, joka oli seurauksena siitä suuresta palosta, joka v. 1882 tuhosi sen, hävittäen noin kolmekymmentä taloa. Myös lisääntulleet sotilas- ja muut yleiset rakennukset ovat epäilemättä siihen vaikuttaneet.

Kaupunginosain suuruus y. m. Eri kaupunginosain suhteellisen suuruuden y. m. valaisemiseksi annetaan tässä alla-oleva 1890 vuoden oloja (ks. siv. 9—11) koskeva prosenttitaulu (Taulu 67).

Oulu, 1890.

T a u l u 67.

K a u p u n g i n o s a .	Eri kaupunginosille tulivat seuraavat prosentit kaupungin koko lukumäärästä				
	taloja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (ks. muist. 16).
Ensimmäinen	5,8	4,9	4,5	3,28	4,89
Toinen	10,6	10,8	8,8	6,95	9,65
Kolmas	9,2	8,9	6,0	6,76	8,37
Neljäs	12,7	11,1	15,0	9,47	13,08
Viides	15,2	13,2	12,6	16,40	16,63
Kuudes	10,0	10,8	8,0	12,54	10,13
Seitsemäs	10,5	12,1	13,1	14,89	10,51
Kahdeksas	6,4	7,0	5,9	7,19	5,64

Kaupunginosa.	Eri kaupunginosille tulivat seuraavat prosentit kaupungin koko lukumäärästä				
	taloja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (ks. muist. 16).
Yhdeksäs	3,0	2,5	2,5	3,55	1,81
Kymmenes	3,3	3,2	2,9	1,49	2,03
Yleiset plaanat (ynnä kasarmi) <i>a)</i> . . .	3,5	7,8	9,1	10,49	11,32
Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	9,8	7,7	11,6	6,99	5,94
<i>a)</i> Jättämällä lääninvankilan pois, saa	3,4	7,5	8,9	8,83	10,58

Vuoden 1870 väenlaskussa eivät kaupungin-osat, vaan poliisipiirit olivat aluejaon perusteena tiedonantojen kokoamisessa ja muokkaamisessa. Yksityiskohtiin meneviä vertauksia molempain laskujen tulosten välillä ei siis voi tehdä.

Mitä kaupungin-osiin tulee kannattaa muuten mainita tuo tilastolliselta kannalta epäedullinen asianhaara (vrt. muist. 3), että niiden jako on niin vähäsen samakeskinen kuin mahdollista, sillä kaikkein useimmat niistä muodostavat niiden katujen varsilla olevat talot, jotka kulkevat läpi kaupungin koillisesta lounaaseen, ja niinmuodoin kapeana vyönä ulottuvat kautta varsinaisen kaupunkialan koko pituuden. Vähemmin kuin muissa kaupungeissa voi siitä syystä Oulussa puhua kaupungin keski- ja kehä-osista; ja selvää on että kaupunginosat niin ollen sisältävät rakennuslaadultaan hyvin erilaisia osia. — Huomautetusta seikasta johtuu, että useimmat korttelit ovat jaettuna kahden kaupunginosan välillä.

Nimellä »Yleiset plaanat« käsitetään sitä osaa kaupungin omasta maasta, joka on Oulun-joen ja meren eteläpuolella ja joka ei kuulu varsinaiseen kaupunginasemaan.

Talojen suuruus. Jokaista taloa kohti tuli keskimäärin:

	1870.	1890.	Lisäys (+) tai vähennys (-) keskimäärissä ajanjaksolla 1870—1890.
Asuinrakennuksia	1,62	1,47	- 0,15
Ulkorakennuksia	?	1,91	?
Rakennuksia	?	3,38	?
Asuinhuoneita	6,10	7,10	+ 1,00

Asuinrakennusten keskiluku taloa kohti on siis ajanjakson kuluessa melkoisesti alennut, kun taas asuinhuoneiden keskiluku on noussut 1,00:lla eli 16,4 %:lla — tosin jotenkin pieni lisäännys niin pitkältä ajanjaksolta. Talot olivat v. 1890 yhä edespäin keskimäärin hyvin pienet ja oli niissä silloin keskimäärin ainoastaan noin puolet niin monta asuinhuonetta kuin Tampereen taloissa (13,96), joka kaupunki niiden suuruteen nähden oli lähimpänä edellä Oulua.

Olot v. 1890 eri kaupunginosissa näkyvät seuraavasta Taulusta 68.

Oulu, 1890.

Taulu 68.

Kaupunginosa.	Jokaista taloa kohti tuli keskimäärin			
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	rakennuksia.	asuinhuoneita.
Ensimmäinen	1,24	1,48	2,72	4,00
Toinen	1,51	1,58	3,09	4,65
Kolmas	1,42	1,24	2,66	5,22
Neljäs	1,28	2,25	3,53	5,29
Viides	1,28	1,58	2,86	7,68
Kuudes	1,58	1,52	3,10	8,88
Seitsemäs	1,70	2,38	4,08	10,08
Kahdeksas	1,60	1,76	3,36	7,96
Yhdeksäs a)	1,23	1,58	2,81	8,31
Kymmenes	1,43	1,71	3,14	3,25
Yleiset plaanat (ynnä kasarmi) b) . .	3,30	4,93	8,23	21,30
Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	1,16	2,26	3,42	5,07
Koko kaupunki	1,47	1,91	3,38	7,10
a) Poisjättämällä asuinrakennuksia puuttavat makasiinitalot, joissa on yhteensä 12 ulkorakennusta, saa	1,78	1,61	3,39	12,00
b) Poisjättämällä lääninvankilan, saa	3,28	5,00	8,28	18,21

Niinkuin taulusta näkyy, on Oulussa asianlaita omituinen siinä, että talot ovat keskimäärin suurimmat ulkopuolella kaupunginasemaa, Yleisillä plaaneilla, jossa löytyy sotaväen kasarmit ja muita yleisiä rakennuksia sekä myös erityisiä suuria tehdaslaitoksia.

Talojen jako niiden omistajain säädyn tai ammatin y. m. mukaan.
Kaupungin 858 talosta v. 1890 kuului:

Yleisille laitoksille:

Suomen Kruunulle	16	eli	1,9 %
Venäjäjän "	—	—	—
Kaupungille ynnä seurak.	17	"	2,0 "
Yhteensä	33	"	3,9 "

Yhdistyksille ja yhtiöille 11 " 1,3 "

Yksityisille:

Virka- ja palvelusmiehille sekä heidän leskilleen	36	eli	4,2 %
Kauppiaille y. m.	71	"	8,2 "
Tehtailijoille ja käsityöläi- sille	151	"	17,6 "
Muille elinkeinonharjoitt.	25	"	2,9 "
Merenkulkijoille.	132	"	15,4 "
Kaikille muille	399	"	46,5 "
Yhteensä	814	"	94,8 "

Suhteellinen lukumäärä taloja, jotka olivat yleisten laitosten sekä yhdistysten ja yhtiöiden hallussa, ei siis ollut kovin suuri tai olipa pienikin. »Yksityisten« joukossa olivat lähinnä »kaikkia muita« tehtailijat ja käsityöläiset ensimmäisinä, kun kauppiasten luku, kuten Tampereella, ei edes noussut puoleen teollisuusmiesten luvusta ja oli paljoa pienempi merenkulkijain lukumäärää, joka Oulussa oli paljoa suurempi kuin muissa kaupungeissa. Pääasiallisesti tästä on seurauksena, että niiden talojen prosenttilukujen summa, jotka kuuluivat yhdistyksille ja yhtiöille, kauppiaille, tehtailijoille ja käsityöläisille, muille elinkeinonharjoittajille ja merenkulkijoille (vrt. siv. 15) nousee kokonaista 45,4:ään ja siis on suurempi kuin vastaava luku muissa kaupungeissa, Turkuu lukuunottamatta. Mutta jos merenkulkijat jätetään poikkeeseen, saadaan Oululle summaksi vaan 30,0 %, jota vastaa resp. 43,1 %, 42,6 %, 38,2 % ja 40,8 % Helsingissä, Turussa, Tampereella ja Viipurissa.

Rakennukset, asuinrakennukset, ulkorakennukset. Ennen mainitusta syystä sivuutetaan tässä 1870 vuoden tiedonannot, jotka koskevat rakennusten jakoa asuinrakennuksiin ja ulkorakennuksiin. V. 1890 oli tämä jako seuraava:

Asuinrakennuksia	1,263	eli	43,6 %
Ulkorakennuksia	1,635	»	56,4 »
Yht. rakennuksia	2,898		

Jokaista ulkorakennusta kohti tuli siis keskimäärin ainoastaan 0,772 asuinrakennusta. Ulkorakennuksilla oli siis Oulussa vieläkin suurempi ylivalta kuin Viipurissa (0,874), kun taas kolmessa muussa kaupungissa, joista vastaavia tietoja löytyy, asuinrakennukset olivat lukuisimmat.

Ainoastaan tuo ylen alhainen keskimäärä 3,73 asuinhuonetta tuli jokaista ulkorakennusta kohti. Tämä luku ei ole paljoa suurempi kuin puolet Viipurin keskiluvusta, joka jo se on itsessään pieni (6,64).

Vastaavat prosentti- ja keskimäärät eri kaupunginosille annetaan alla-olevassa Taulussa 69, josta m. m. käy ilmi, että ulkorakennusten ylivalta, paria poikkeusta lukuunottamatta (kolmas ja kuudes kaupunginosa) oli yleinen, vaikka kohta hyvin vaihteleva suuruudeltaan, sekä että samoin ulkorakennusten ja asuinhuoneiden välillä vallitsi hyvin vaihteleva suhde, vaikka tosin suhdeluku niiden välillä oli kaikkialla alhainen.

Oulu, 1890.

Taulu 69.

Kaupunginosa.	100 rakennuksesta oli		Asuinrakennusten keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti.	Asuinhuoneiden keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti.
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.		
Ensimmäinen	45,6	54,4	0,838	2,70
Toinen	48,8	51,2	0,951	2,94
Kolmas	53,3	46,7	1,143	4,20
Neljäs	36,4	63,6	0,571	2,36
Viides	44,9	55,1	0,815	4,87
Kuudes	50,9	49,1	1,038	5,83
Seitsemäs	41,7	58,3	0,715	4,24
Kahdeksas	47,6	52,4	0,907	4,52
Yhdeksäs ^{a)}	43,8	56,2	0,780	5,27
Kymmenes	45,5	54,5	0,833	1,90
Yleiset plaanat (ynnä kasarmi) ^{b)}	40,1	59,9	0,669	4,32
Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	33,8	66,2	0,511	2,24
Koko kaupunki	43,6	56,4	0,772	3,73
^{a)} Poisjättämällä asuinrakenn. puuttuvat makkariinitalot, joissa on yht. 12 ulkorakenn., saa	52,5	47,5	1,103	7,45
^{b)} Poisjättämällä lääninvankilan, saa	39,6	60,4	0,655	3,64

Rakennusten aineslaatu. Niinkuin ennen on mainittu, koskevat kaikki 1870 vuoden tiedonannot rakennusten aineslaadusta ainoastaan rakennuksia yleensä, mutta ei noita kahta laatua, asuinrakennuksia ja ulkorakennuksia erikseen. Mutta koska mainittu ulkokuoneiden luku on epäilemättä liian pieni, eikä suinkaan saa edellyttää tai ole otaksuttavaa, että ulkorakennusten ja asuinrakennusten jako rakennus-aineen mukaan olisi v. 1870 — yhtä vähän kuin v. 1890 — ollut sama, ei voi myöskään kaikista rakennuksista lähempi vertailu molempain vuosien tiedon-antojen välillä antaa täysin

luotettavaa tulosta (vrt. siv. 58). Huomautettakoon kuitenkin, että 1870 vuoden lukujen mukaan kaikista rakennuksista 2,6 % oli kivistä, 0,9 % kivistä & puusta ja 96,5 % puusta. Joka tapauksessa ei ole, niinkuin seuraavain tiedonantojen vertauksista voi päätätä, mikään merkittävämpi muutos yleisessä jaossa rakennus-aineen mukaan tapahtunut ajanjaksolla 1870—1890. V. 1890 oli näet jako seuraava:

	Asuinrakennukset.	Ulkorakennukset.	Kaikki rakennukset.
Kivirakennuksia .	73 eli 5,8 %	41 eli 2,5 %	114 eli 3,9 %
Kivi & puurakenn.	18 » 1,4 »	— —	18 » 0,6 »
Puurakennuksia .	1,172 » 92,8 »	1,594 » 97,5 »	2,766 » 95,5 »
Yhteensä	1,263	1,635	2,898

Kokonaan tai osaksi kivistä olevat rakennukset olivat siis Oulussa suhteellisesti hyvin harvalukuiset, erittäinkin ulkorakennusten joukossa. Ei missään muussa kaupungissa ollut niiden prosenttiluku niin pieni.

Lisäyksenä taululiitteeseen I annetaan alla-olevassa Taulussa 70 yhteen-veto-tietoja eri kaupunginosista, mitä tulee koko rakennusryhmänteen jakoon puheenalaisessa suhteessa.

Oulu, 1890.

Taulu 70.

Kaupunginosa.	Rakennukset.			
	Kivirakennukset.	Kivi & puurakennukset.	Puurakennukset.	Yhteensä rakennuksia.
Ensimmäinen	2	—	134	136
Toinen	4	—	277	281
Kolmas	5	—	205	210
Neljäs	8	1	376	385
Viides	10	4	358	372
Kuudes	16	1	250	267
Seitsemäs	14	3	350	367
Kahdeksas	11	—	174	185
Yhdeksäs	5	—	68	73
Kymmenes	1	—	87	88
Yleiset plaanat (ynnä kasarmi)	31	9	207	247
Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	7	—	280	287
Koko kaupunki	114	18	2,766	2,898

Prosentillinen jako rakennus-aineen mukaan kaupungin eri osissa näkyy seuraavasta Taulusta 71.

Oulu, 1890.

Taulu 71.

Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta oli			100:sta ulkorakennuksesta oli		100:sta rakennuksesta oli		
	kivirakennuksia.	kivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.	kivirakennuksia.	puurakennuksia.	kivirakennuksia.	kivi & puu-rakennuksia.	puurakennuksia.
Ensimmäinen	1,6	—	98,4	1,4	98,6	1,5	—	98,5
Toinen	2,9	—	97,1	—	100	1,4	—	98,6
Kolmas	2,7	—	97,3	2,0	98,0	2,4	—	97,6
Neljäs	0,7	0,7	98,6	2,9	97,1	2,1	0,3	97,6
Viides	4,8	2,4	92,8	1,0	99,0	2,7	1,1	96,2
Kuudes	5,9	0,7	93,4	6,1	93,9	6,0	0,4	93,6
Seitsemäs	7,2	2,0	90,8	1,4	98,6	3,8	0,8	95,4
Kahdeksas	9,1	—	90,9	3,1	96,9	5,9	—	94,1
Yhdeksäs	15,6	—	84,4	—	100	6,8	—	93,2
Kymmenes	2,5	—	97,5	—	100	1,1	—	98,9
Yleiset plaanat (ynnä kassarmi)	21,2	9,1	69,7	6,8	93,2	12,6	3,6	83,8
Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	2,1	—	97,9	2,6	97,4	2,4	—	97,6
Koko kaupunki	5,8	1,4	92,8	2,5	97,5	3,9	0,6	95,5

Samoin kuin ennen olemme huomanneet, että talot Yleisillä plaaneilla olivat suurimmat, niin näemme tästä taulusta, että siellä myös kivirakennusten ja kivi & puu-rakennusten suhteellinen lukumäärä oli paljoa suurempi kuin kaupungin muissa osissa. Lähinnä järjestyksessä seurasi pieni yhdeksäs kaupunginosa, josta muuten huomautettakoon se omituinen seikka, että, vaikka 15,6 % sen asuinrakennuksista oli kivisiä, ei yksikään sen ulkorakennuksista ollut tätä rakennusainetta.

Asuinrakennusten kattamis-aine. Tässä suhteessa osottavat v. 1890 kootut tiedonannot seuraavan ja'on:

Levyillä	207 eli 16,4 %
Asfalttihuovalla	301 » 23,8 »
Liuscoilla tai tiilillä	2 » 0,2 »
Puulla, päreillä, paperilla y. m.	753 » 59,6 »
<u>Yht. asuinrakennuksia 1,263</u>	

Vaikka levy ja vielä enemmän asfalttihuopa olivat jotenkin laajalti käytännössä, olivat, kuten näkyy, tulenvaaralliset katot kuitenkin vielä enimmäin vallalla. Kaikissa muissa viidessä kaupungissa oli niiden suhteellinen lukumäärä paljoa pienempi.

Ne melkoiset eroavaisuudet, jotka vallitsivat eri kaupunginosien välillä, näkyvät alla-olevasta Taulusta 72. Jos kohta yhdeksännellä kaupunginosalla oli näytettävänä suurempi prosenttiluku kuin Yleisillä plaaneilla, olivat nämät kuitenkin myös puheenalaisessa suhteessa, niin sanoaksemme, esinnä, koska niissä oli vaan 30,3 % tulenvaarallisia kattoja, joita taas mainitussa kaupunginosassa oli 37,5 %.

Oulu, 1890.

Taulu 72.

Kaupunginosa.	100 asuinrakennuksesta oli katettuna			
	levyillä.	asfalttihuovalla.	liuscoilla tai tiilillä.	puulla, päreillä, paperilla y. m.
Ensimmäinen	3,2	24,2	—	72,6
Toinen	5,1	21,2	—	73,7
Kolmas	7,1	26,8	—	66,1
Neljäs	10,7	26,4	—	62,9
Viides	15,0	28,1	0,6	56,3
Kuudes	25,7	19,9	—	54,4
Seitsemäs	30,1	19,6	—	50,3
Kahdeksas	18,2	29,5	—	52,3
Yhdeksäs	43,7	18,8	—	37,5
Kymmenes	2,5	15,0	—	82,5
Yleiset plaanat (ynnä kasarmi)	35,4	33,3	1,0	30,3
Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	3,1	15,5	—	81,4
Koko kaupunki	16,4	23,8	0,2	59,6

Asuinrakennusten korkeus. Tästä ei ole mitään tiedonantoja v:ltä 1870. Vuonna 1890 vallinnut sekä absoluuttinen että suhteellinen jako kerrosluvun (kellarikerrat ja ullakkohuoneet poisluettuna) sekä rakennus-aineen mukaan ilmoitetaan seuraavassa Taulussa 73.

Oulu, 1890.

Taulu 73.

Kerrosten luku.	Asuinrakennukset, jaettuna kerrosluvun ja rakennusaineen mukaan.				100:sta kivrakennuksesta oli	100:sta kivi & puurakennuksesta oli	100:sta puurakennuksesta oli	100:sta asuinrakennuksesta ylipäänsä oli	Niistä:			100:sta asuinrakennuksesta jokaista eri kerroslukua oli:		
	Kivrakennuksia.	Kivi- & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.					Kivrakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.	Kivrakennuksia.	Kivi & puurakennuksia.	Puurakennuksia.
1-kerroksisia . . .	38	—	1,125	1,163	52,0	—	96,0	92,1	3,0	—	89,1	3,3	—	96,7
2- " . . .	24	18	47	89	32,9	100	4,0	7,0	1,9	1,4	3,7	27,0	20,2	52,8
3- " . . .	6	—	—	6	8,2	—	—	0,5	0,5	—	—	} 100	—	—
4- " . . .	4	—	—	4	5,5	—	—	0,3	0,3	—	—		—	—
5- " . . .	1	—	—	1	1,4	—	—	0,1	0,1	—	—		—	—
Yhteensä	73	18	1,172	1,263	100	100	100	100	5,8	1,4	92,8			
Niistä:														
2- tai useampikerr.	35	18	47	100	43,0	100	4,0	7,9	2,8	1,4	3,7			
3- " "	11	—	—	11	15,1	—	—	0,9	0,9	—	—			

Niinkuin näkyy olivat korkeammat kerrosluvut ylipäänsä verrattain heikosti edustettuina; luonnollinen seuraus kivrakennusten harvalukuisuudesta. Tämä ei kuitenkaan koske puurakennuksia semmoisinaan, sillä niistä olivat verrattain useat (4,0 %) yhtä kerrosta korkeammat. Ainoastaan Helsingissä oli sellaisten puurakennusten prosentti suurempi, ja lähemmäs 3 kertaa (11,8 %). Samoin seurasi Oulu mitä tulee korkeampien puurakennusten suhteelliseen lukumäärään kaikissa asuinrakennuksissa (3,7 %) lähinnä Helsingiä (8,0 %), vaikka kyllä tässäkin suhteessa erotus molempien kaupunkien välillä oli melkoinen.

Kuinka asuinrakennukset eri kaupunginosissa jakaantuivat kerrosluvun ja rakennus-aineen mukaan, näkyy seuraavasta Taulusta 74.

Oulu, 1890.

Taulu 74.

Kaupunginosa y. m.	Asuinrakennusten koko luku- määrä.	Siitä oli											
		1-kerrok- sisia.			2-kerrok- sisia.				3-kerroks.	4-kerroks.	5-kerroks.	2- tai useampi-kerroksisia.	3- tai useampi-kerroksisia.
		Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Kivi & puu-raken- nuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.				
Lukumäärä.													
Ensimmäinen	62	1	61	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toinen	137	4	132	136	—	—	1	1	—	—	—	1	—
Kolmas	112	2	107	109	1	—	2	3	—	—	—	3	—
Neljäs	140	1	138	139	—	1	—	1	—	—	—	1	—
Viides	167	3	155	158	5	4	—	9	—	—	—	9	—
Kuudes	136	6	123	129	1	1	4	6	1	—	—	7	1
Seitsemäs	153	4	135	139	5	3	4	12	2	—	—	14	2
Kahdeksas	88	6	78	84	2	—	2	4	—	—	—	4	—
Yhdeksäs	32	1	25	26	4	—	2	6	—	—	—	6	—
Kymmenes	40	1	39	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yleiset plaanat (ynnä ka- sarmi)	99	7	66	73	6	9	3	18	3	4	1	26	8
Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	97	2	66	68	—	—	29	29	—	—	—	29	—
Koko kaupunki	1,263	38	1,125	1,163	24	18	47	89	6	4	1	100	11
Prosenttia.													
Ensimmäinen	1,6	98,4	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toinen	2,9	96,4	99,3	—	—	0,7	0,7	—	—	—	—	0,7	—
Kolmas	1,8	95,5	97,3	0,9	—	1,8	2,7	—	—	—	—	2,7	—
Neljäs	0,7	98,6	99,3	—	0,7	—	0,7	—	—	—	—	0,7	—
Viides	1,8	92,8	94,6	3,0	2,4	—	5,4	—	—	—	—	5,4	—
Kuudes	4,5	90,4	94,9	0,7	0,7	3,0	4,4	0,7	—	—	—	5,1	0,7
Seitsemäs	2,6	88,2	90,8	3,3	2,0	2,6	7,9	1,3	—	—	—	9,2	1,3
Kahdeksas	6,8	88,6	95,4	2,3	—	2,3	4,6	—	—	—	—	4,6	—
Yhdeksäs	3,1	78,1	81,2	12,5	—	6,3	18,8	—	—	—	—	18,8	—
Kymmenes	2,5	97,5	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yleiset plaanat (ynnä kasarmi) . .	7,1	66,7	73,8	6,1	9,1	3,0	18,2	3,0	4,0	1,0	—	26,2	8,0
Saaret ja Toppilan salmen ympäris- töt	2,1	68,0	70,1	—	—	29,9	29,9	—	—	—	—	29,9	—
Koko kaupunki	3,0	89,1	92,1	1,9	1,4	3,7	7,0	0,5	0,3	0,1		7,9	0,9

Tässä vetävät huomion puoleensa Yleiset plaanat pitkälle käyneen kehityksensä kautta, joka pääasiallisesti ilmenee sikäläisten korkeampien kivirakennusten suhteellisessa taajalukuisuudessa, kun sitä vastaan saarilla y. m., jotka myös ovat merkittävät yhtä kerrosta korkeampien rakennusten suuremman luvun kautta, kaikki sellaiset rakennukset olivat 2-kerroksisia puurakennuksia, suureksi osaksi kesäbuveiloita. Niin tuli saarille y. m. lähemmäs 62 % kaikista korkeammista puurakennuksista (vrt. Ruissalo y. m., siv. 65). Kaupungin muissa osissa löytyi sellaisia rakennuksia verrattain harvoja.

Keskikorkeus oli:

Kivirakennuksille	1,712 kerrosta
Puurakennuksille	1,040 »
Kaikille asuinrakennuksille	1,093 »

Korkeimmat olivat siis kivi & puurakennukset, ne kun tietysti olivat kaikki 2-kerroksisia.

Asuinrakennusten yleinen keskikorkeus näkyy siis olleen Oulussa vähempi kuin kaikissa aikaisemmin käsitellyissä kaupungeissa, vaikka tosin Tampere (1,100) oli ainoastaan hiukan edempänä eikä myöskään Turku (1,121) saavuttanut kovin suurta lukua. Mutta Viipurin keskimäärään (1,157) oli jo melkoinen matka. Kuitenkin olivat puurakennukset, niinkuin aikaisemmin sanotusta voitiin arvata, keskimäärin korkeammat kuin kaikissa muissa kaupungeissa paitsi Helsingissä (1,121). Kivirakennusten keskikorkeuteen nähden oli Oululla sijansa Tampereen (1,699) ja Turun (1,718) välillä ja oli niinmuodoin melkoisesti Viipuria jäljempänä (1,763).

Niinkuin oli odotettavissa, eivät kaupungin sisä-osat, vaan Yleiset plaanat ja saaret y. m. seuraavassa erikoistaulussa (Taulu 75) osottavat suurimmat luvut yleisessä keskikorkeudessa. Aikaisemmin (siv. 67) on mainittu että, mitä jälkimmäisiin tulee, samallinen suhde vississä määrin vallitsi myöskin Turussa.

Oulu, 1890.

Taulu 75.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keskikorkeus, kerroksissa.	Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keskikorkeus, kerroksissa.
Ensimmäinen	1,000	Yhdeksäs	1,188
Toinen	1,007	Kymmenes	1,000
Kolmas	1,027	Yleiset plaanat (ynnä kasarmi)	1,404
Neljäs	1,007	Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	1,299
Viides	1,054		
Kuudes	1,059		
Seitsemäs	1,105		
Kahdeksas	1,045	Koko kaupunki	1,093

Asuinrakennusten huoneluku (suuruus). Jokaista asuinrakennusta kohti tuli keskimäärin:

vuonna 1870 . . .	3,75	asuinhuonetta	} Lisäys ajanjaksolla: 1,07 eli 28,5 %.
» 1890 . . .	4,82	»	

Rakennukset olivat siis, ottamalla huomioon molempain väenlaskujen välisen pitkän ajan, suureneet hyvin vähässä määrässä. Ne olivat myös v. 1890 yhä eteenpäin keskimäärin jotenkin pienet ja pienemmät kuin kaikissa muissa viidessä kaupungissa.

Olot eri kaupunginosissa v. 1890 osottaa seuraava Taulu 76.

Oulu, 1890.

Taulu 76.

K a u p u n g i n o s a .	Asuinraken- nusten keski- korkeus, kerroksissa.	K a u p u n g i n o s a .	Asuinraken- nusten keski- korkeus, kerroksissa.
Ensimmäinen	3,23	Yhdeksäs	6,75
Toinen	3,09	Kymmenes	2,28
Kolmas	3,68	Yleiset plaanat (ynnä kasar- mi) a)	6,45
Neljäs	4,12	Saaret ja Toppilan salmen ympä- ristöt	4,39
Viides	5,98		
Kuudes	5,62		
Seitsemäs	5,93		
Kahdeksas	4,98		
		Koko kaupunki	4,82
		a) Poisjättämällä lääninvankilan, saa .	5,56

Pienimmät olivat, kuten näkyy, asuinrakennukset luoteisessa, vähäpätöisessä kymmenennessä kaupunginosassa sekä kaakkoisissa ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa kaupunginosassa, suurimmat taas tuossa pienoisisessä yhdeksännessä kaupunginosassa ja sen jälkeen Yleisillä plaaneilla eli, jos lääninvankila jätetään pois, kaupungin keskustan kautta kulkevissa viidennessä, kuudennessa ja seitsemännessä kaupunginosassa. Ylipäänsä olivat asuinrakennukset, mikäli aines osottaa, kaupungin koillisessa puoliskossa suuremmat kuin lounaisessa, vaikka tätä suhdetta kaupunkien ennen mainitun järjestyksen johdosta ei ole saatu näkymään taulussa. Koillista puoliskoa juuri 1882 vuoden palo hävitti ja siinä siis on se alue, joka on uudesti rakennettu.

Koska välttämättömät edellytykset, joiden perustalla voisi määrätä asuinrakennusten kehityksen korkeuteen päin ajanjaksolla 1870—1890, puuttu-

vat, ei myöskään voi laskea ajanjakson kuluessa tapahtunutta suhteellista muutosta niiden *pohja-alan* keskiuuruudessa.

Asuinhuoneet. Niiden lukumäärä ja jako rakennus-aineen mukaan oli seuraava:

	1870.	1890.
Huoneita kiviseinäin sisällä . . .		708 eli 11,62 %
» puu- » » . . .		5,384 » 88,38 »
Yht. asuinrakenn.	4,529	6,092

Koko lisäys huoneiden lukumäärässä nousi siis ajanjaksolla 1870—1890 1,563:een eli 34,51 %:iin; lisäys, jota, kuten jo ennen on huomautettu, ajanjakson pituuteen nähden täytyy pitää vähäisenä.

Kiviseinäin välisten huoneiden suhteellinen lukumäärä ei ollut suuri. Jos ylempänä ensiksi mainitut prosenttiluvut verrataan niihin, jotka koskevat asuinrakennusten jakoa rakennus-aineen mukaan, näytäkseen kuitenkin, että kivi oli asuinhuoneissa (11,62 %) suhteellisesti paljoo tavallisempi kuin asuinrakennuksissa (6,5 %; vrt. siv. 82). Myös oli Oulu, huolimatta viimeksi mainitun luvun vähäisestä määrästä, kiviseinä-huoneiden prosenttilukuun nähden vähän edempänä Tamperetta, joka tässä suhteessa oli kaikista kuudesta kaupungista vähimmin edennyt (10,37 %).

Huoneiden jako kysymyksen-alaisessa suhteessa eri kaupunginosissa näkyy seuraavasta Taulusta 77.

Oulu, 1890.

Taulu 77.

Kaupunginosa.	100:sta asuinhuoneesta oli		Kaupunginosa.	100:sta asuinhuoneesta oli	
	huoneita kiviseinäin sisällä.	huoneita puuseinäin sisällä.		huoneita kiviseinäin sisällä.	huoneita puuseinäin sisällä.
Ensimmäinen	2,50	97,50	Yhdeksäs	41,67	58,33
Toinen	5,20	94,80	Kymmenes	4,40	95,60
Kolmas	1,70	98,30	Yleiset plaanat (ynnä kasarmi) a)	35,52	64,48
Neljäs	0,52	99,48	Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	0,94	99,06
Viides	7,61	92,39	Koko kaupunki	11,62	88,38
Kuudes	4,58	95,42	a) Jättämällä laatinvankilan pois, saa	23,30	76,70
Seitsemäs	21,72	78,28			
Kahdeksas	8,68	91,32			

Myöskin tässä esiintyvät yhdeksäs kaupunginosa ja Yleiset plaanat enimmin kehittyneinä alueina, katsoen siihen että paremmanlaatuinen rakennusaine oli enemmän käytännässä; erotus vaan on se, että ensimmäinen sija on tässä edellisellä, ei, kuten rakennusten suhteen, jälkimmäisellä.

Asuinhuoneiden luku y. m. verrattuna väkilukuun¹⁶⁾. Niinkuin edellisestä on näkynyt, lisääntyi asuinhuoneiden lukumäärä ajanjaksolla 1870—1890 34,51 %:lla. Muistutuksessa 16 olevan tiedonannon mukaan kasvoi väkiluku samalla ajalla 45,29 %. Huonelisäännys oli siis paljoo heikompi kuin väestönkasvu. Erotus molempien prosenttilukujen välillä nousee kokonaista 10,78:aan, ja suhde niiden välillä on niinkuin 1:0,762, siis kovin epä-edullinen.

Jos väkiluku verrataan talojen, asuinrakennusten ja asuinhuoneiden lukuihin, saadaan seuraavat keskimäärät:

	1870.	1890.	Lisäys keskimäärissä ajanjaksolla 1870—1890.
asukkaita taloa kohti . . .	9,81	12,34	2,53 eli 25,8 %
» asuinrakenn. kohti	6,04	8,38	2,34 » 38,7 »
» asuinhuonetta »	1,609	1,738	0,129 » 8,0 »

Lähimmässä yhteydessä yllä esitetyn, huoneluvun ja väestönluvun lisäysprosenttien suhdattomuuden kanssa on tuo erittäin epäedullinen muutos asukasten keskiluvussa asuinhuonetta kohti. Vaikka tämän muutoksen syyksi tosin osaksi on luettava se vaikutus, mikä ajanjakson kuluessa lisääntulleella sotaväellä ja sen kasarmeilla on ollut tuon verrattain pienen kaupungin

¹⁶⁾ Sitteken erityisiä oikaisuja y. m. on tehty ensimmäisessä vihkossa (taul. siv. 167) oleviin Oulua koskeviin väkiluvuntietoihin, saadaan kaupungille seuraavat — loppusumman pysyessä muuttumatta — väestöluvut vuodelle 1890:

Ensimmäinen kaup. osa . . .	518 henkeä	Yhdeksäs kaup. osa	192 henkeä
Toinen ” . . .	1,022 ”	Kymmenes ”	215 ”
Kolmas ” . . .	886 ”	Yleiset plaanat (ynnä kasarmi)	1,198 ”
Neijäs ” . . .	1,385 ”	Saaret ja Toppilan salmen ym-	
Viides ” . . .	1,761 ”	päristöt	629 ”
Kuudes ” . . .	1,073 ”	<hr/>	
Seitsemäs ” . . .	1,113 ”	Koko kaupunki	10,589 ”
Kahdeksas ” . . .	597 ”		
V. 1870 oli kaupungin todellinen väkiluku	7,288 ”		
Väkiluvun kasvu oli siis ajanjaksolla 1870—1890	3,301 ”		

tehden 45,29 %.

Nämät numerot eivät käsitä mitään satamaväestöä.

keskilukuun, käy kuitenkin tarkemmasta tutkimuksesta selville, että siitä huolimattakin melkoinen huonontuminen puheen-alaisessa suhteessa on tapahtunut.

Ainoastaan Tampereella oli v. 1890 asukasten keskimäärä asuinhuonetta kohti eduttomampi kuin Oulussa; ja melkoisestikin (1,894). Sitä vastoin oli keskiluku jo Helsingissä ja Viipurissakin melkoista edullisempi (resp. 1,658 ja 1,647) sekä Turussa suuressa määrin edullisempi (1,519). Että suhde Porissa ei ollut paljon eroava Turussa vallitsevasta, saamme edempänä nähdä.

Suhteet eri kaupunginosissa v. 1890 näkyvät seuraavasta Taulusta 78.

Oulu, 1890.

Taulu 78.

Kaupunginosa.	Asukasten keskiluku			Kaupunginosa.	Asukasten keskiluku		
	taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.		taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.
Ensimmäinen	10,36	8,35	2,590	Yleiset plaanat (ynnä kasarmi) ^{b)}	39,93	12,10	1,875
Toinen	11,23	7,46	2,416	Saaret ja Toppilan salmen ympäristöt	7,49	6,48	1,477
Kolmas	11,22	7,91	2,150	Koko kaupunki	12,34	8,38	1,738
Neljäs	12,71	9,89	2,400	a) Poisjättämällä asuinrakennuksia puuttuvat makasiinitalot, saadaan	10,67	6,00	0,889
Viides	13,55	10,54	1,763	b) Poisjättämällä lääninvankilan, saa	38,31	11,69	2,104
Kuudes	12,48	7,89	1,404				
Seitsemäs	12,37	7,27	1,227				
Kahdeksas	10,85	6,78	1,363				
Yhdeksäs ^{a)}	7,38	6,00	0,889				
Kymmenes	7,68	5,38	2,363				

Por i.

Porissa toimitetusta väenlaskusta on kaupungin maistraatti mielipiteenään lausunut, »että sitä ei liene täydelleen tarkasti toimitettu«. Vaikka rakennustilastolliset alku-tiedot suurimmaksi osaksi näyttää saadun onnellisella tavalla kokoon, on kuitenkin niiden uudistettu tarkastus osottanut, että tämä lausunto, joka lähinnä tarkoitti varsinaista väenlaskua, pitää paikkansa myöskin siihen yhdistetyn rakennustiedustelun suhteen. Sittenkun ennen

mainitsemamme henkilö pyynnöstä on suosiollisesti poistanut useat, etupäässä ulkorakennuksia koskevat puutteellisuudet itse paikalla tekemänsä tutkimusten avulla ja joltinen joukko pienempiä aukkoja on muun keinon puutteessa täytetty likimääräislaskujen kautta, saadaan lopputulokseksi 1890 vuoden laskusta, joka on ensimmäinen Porissa suoritettu, seuraavat rakennustilastolliset kokoluovut:

Talojen luku	856,	siitä »Kaupungissa«	769	ja Reposaareissa y. m.	87,
Asuinrakenn. luku	1,124,	»	»	1,015	»
Ulkorakenn. »	914,	»	»	798	»
Rakennusten »	2,038,	»	»	1,813	»
Asuinhuoneid. »	5,887,	»	»	5,396	»

Jokapäiväisessä puheessa käytetyllä nimityksellä »Kaupunki« tarkotetaan tässä mannermaalla olevia Porin osia ja sen lähimpiä, Kokemäenjoessa olevia saaria. Muut Porin alueeseen kuuluvat, alempana joessa tai meressä olevat saaret on luettu Reposaareen, kaupungin 33 kilometriä siitä sijaitsevaan satamapaikkaan.

Kaupunginosain suuruus y. m. Tietoja tästä annetaan alla-olevassa prosenttitaulussa (Taulu 79), jossa suhteessa muuten osotetaan siihen mitä siv. 9—11 on mainittu.

Pori, 1890.

Taulu 79.

Kaupunginosa.	Eri kaupunginosille tulivat seuraavat prosentit kaupungin koko luvusta				
	taloja.	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	asuinhuoneita.	asukkaita (ks. muist. 17).
Ensimmäinen	7,8	11,1	9,2	19,16	9,30
Toinen	9,7	11,5	10,0	14,30	9,23
Kolmas	6,5	6,0	5,8	6,78	7,08
Neljäs	8,2	8,3	7,2	9,79	9,95
Viides	34,1	33,5	34,0	29,47	36,14
Kuudes	23,5	19,9	21,1	12,16	15,90
»Kaupunki«	89,8	90,3	87,3	91,66	87,60
Reposaari ja muut saaret	10,2	9,7	12,7	8,34	12,40

Ylempänä tarkotetut aukot koskevat melkein yksinomaan taululiitteissä I ja II kolmanteen ja kuudenteen kaupunginosaan luettuja syrjäosia sekä Reposaareen yhdistettyjä saaria. Huomauttaa tulee kuitenkin, että mainitut likimääräislaskut tärkeimmissä osissaan on voitu perustaa pitävälle pohjalle, ja että siis on sangen todennäköistä että näille alueille on saatu pääasiallisesti ainakin todellisten numerojen kanssa jotenkin yhtäpitävät luvut (vrt. siv. 77).

Vaikka jo ensimmäisessä vihkossa mainittuna, huomautettakoon tässä kuitenkin vielä kerran, että joen molemmilla rannoilla olevat n. k. Aittaluodon maat, jotka valtio nyttemmin on luovuttanut kaupungille, väenlaskun aikaan eivät vielä kuuluneet sille sekä että ne kokonaan jäivät ulkopuolelle laskua.

Talojen suuruus. Joka taloa kohti tuli keskimäärin:

Asuinrakennuksia	1,31
Ulkorakennuksia	1,07
Rakennuksia	2,38
Asuinhuoneita	6,88

Porissa olivat niinmuodoin talot pienemmät kuin kaikissa muissa kaupungeissa. Oulullakin oli näytettävänä vähäistä suurempi keskiluku asuinhuoneita yhtä taloa kohti (7,10). Tampereella, joka sitten seurasi järjestyksessä, oli tämä keskiluku (13,96) jo enemmän kuin kaksi sen vertaa kuin Porissa.

Seuraava Taulu 80 näyttää, että eri kaupunginosat kuitenkin osottivat melkoisia poikkeuksia yleisistä keskiluvuista. Talojen suuruuteen katsoen olivat esinnä joen varrella olevat kaupunginosat (ensimmäinen ja toinen); viimeisenä oli muusta kaupunki-asehasta erillään oleva, enimmäkseen työväen asustama kuudes kaupunginosa.

Kaupunginosa.	Joka taloa kohti tuli keskimäärin			
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.	rakennuksia.	asuinhuonetta.
Ensimmäinen	1,87	1,25	3,12	16,84
Toinen	1,55	1,10	2,65	10,14
Kolmas	1,21	0,95	2,16	7,13
Neljäs	1,33	0,94	2,27	8,23
Viides	1,29	1,06	2,35	5,94
Kuudes	1,11	0,96	2,07	3,56
„Kaupunki“	1,32	1,04	2,36	7,02
Reposaari ja muut saaret	1,25	1,33	2,58	5,64
Koko Pori	1,31	1,07	2,38	6,88

Talot, jaettuna omistajainsa säädyn tai ammatin y. m. mukaan. Noista 856:sta talosta oli:

Yleisten laitosten:

Suomen Kruunun	2 eli 0,2%
Venäjäjän „	— —
Kaupungin (myös senrak.)	19 „ 2,2 „
Yhteensä 21 „	2,4 „

Yhdistyksien ja yhtiöiden 11 „ 1,3 „

Yksityisten:

Virka- ja palvelusmiesten sekä heidän leskiensä	24 eli 2,8%
Kauppiasten y. m.	68 „ 7,9 „
Tehtailijain ja käsityöläisten	116 „ 13,6 „
Muiden elinkeinonharjoitt.	32 „ 3,7 „
Merenkulkijain	75 „ 8,8 „
Kaikkien muiden	509 „ 59,5 „
Yhteensä 824 „	96,8 „

Mitä tulee niihin erittäin suuriin lukuihin, jotka on saatu «kaikkien muiden» taloille, viitattakoon tässä vaan Tampereesta sanottuun. Joll'ei ota lukuun sitä seikkaa, että tämän johdosta prosenttiluvut useimmille «yksityisten» erikoisryhmille Porissa ovat tulleet olemaan alemmat kuin Oulussa, oli talojen jako puheenalaisessa suhteessa molemmissa kaupungeissa jotenkin samallinen. Niinpä seurasivat myöskin Porissa tehtailijat ja käsityöläiset lähinnä «kaikkia muita», kun kauppiaat saavuttivat vaan vähäistä enemmän kuin puolet tästä prosenttiluvusta, ja merenkulkijat olivat lukuisasti edustettuina, vaikka tosin eivät niin lukuisasti kuin Oulussa. Myös olivat, kuten Oulussa, ne talot, joita omistivat yhdistykset ja yhtiöt, verrattain harvi-

naiset. — Taloilille, jotka kuuluivat yhdistyksille ja yhtiöille, kauppiaille, tehtailijoille ja käsityöläisille, muille elinkeinonharjoittajille ja merenkulkijoille (vrt. siv. 15), saadaan prosenttiluvuksi vaan 35,3 — alhaisempi luku kuin missään muussa kaupungissa; ja jos merenkulkijat jätetään pois, alenee prosenttiluku 26,5:een, joka vielä enemmän eroaa muiden kaupunkien, paitsi Oulun, vastaavista luvuista.

Rakennukset, asuinrakennukset, ulkorakennukset. Rakennusten jako asuin- ja ulkorakennuksiin oli seuraava:

Asuinrakennuksia	1,124	eli 55,2 %
Ulkorakennuksia	914	» 44,8 »
<hr/>		
Yht. rakennuksia	2,038	

Tämän johdolla huomaa, että jokaista ulkorakennusta kohti tuli keskimäärin asuinrakennuksia 1,230. Pori tuli siis, asuinrakennusten lukuisuuteen nähden, lähinnä Helsingin jälkeen (1,600), vaikka tosin erotus niiden välillä oli tuntuva. Jo Turussa oli asuinrakennusten suurempilukuisuus vähän pienempi (1,181); ja niissä molemmissa muissa kaupungeissa, joiden tähän kuuluvista oloista on tietoja — Viipurissa ja Oulussa — löytyi, niinkuin olemme nähneet, paljoa enemmän ulkorakennuksia kuin asuinrakennuksia.

Sellaisen kaupungin kuin Porin vielä vähän edenneelle kehitykselle verrattain alhainen prosenttiluku ulkorakennuksia johtui, sen mukaan kuin saatavissa oleva aines ja hankitut tiedonannot osottavat, suureksi osaksi siitä, että useat tontit olivat lohkotut kahdeksi tai useammaksi taloksi, joilla tosin oli omat asuinrakennuksensa, mutta usein yhteiset ulkorakennukset. Lisäksi oli kaupungin laitaosissa joukko vähäpätöisiä taloja, joissa kokonaan puuttui ulkorakennuksia.

Asuinhuoneiden keskimäärä ulkorakennusta kohti nousi vaan 6,44:ään ja oli siis milt'ei sama kuin Viipurissa (6,64), mutta melkoista suurempi kuin tuo Oulun kovin vähäinen keskiluku (3,73).

Kuten seuraava erikoistaulu (Taulu 81) osottaa, olivat ulkorakennukset ainoastaan Reposaareissa y. m. lukuisimmat kuin asuinrakennukset. — Asuinhuoneiden ja ulkorakennusten välinen suhde oli, kuten taulu näyttää, eri kaupunginosissa hyvin vaihteleva.

Pori, 1890.

Taulu 81.

Kaupunginosa.	100 rakennuksesta oli		Asuinrakennusten keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti.	Asuinhuoneiden keskiluku yhtä ulkorakennusta kohti.
	asuinrakennuksia.	ulkorakennuksia.		
Ensimmäinen	59,8	40,2	1,488	13,43
Toinen	58,6	41,4	1,418	9,25
Kolmas	56,2	43,8	1,283	7,53
Neljäs	58,5	41,5	1,409	8,73
Viides	54,7	45,3	1,209	5,58
Kuudes	53,7	46,3	1,161	3,71
„Kaupunki“	56,0	44,0	1,272	6,76
Reposaari ja muut saaret	48,4	51,6	0,940	4,23
Koko Pori	55,2	44,8	1,230	6,44

Rakennusten aineslaatu. Tässä suhteessa vallitsi seuraava jako:

	Asuinrakennuksia.	Ulkorakennuksia.	Kaikki rakennukset.
Kivirakennuksia	114 eli 10,1 %	126 eli 13,8 %	240 eli 11,8 %
Kivi & puu-rakennuksia	— —	— —	— —
Puurakennuksia	1,010 » 89,9 »	788 » 86,2 »	1,798 » 88,2 »
Yhteensä	1,124	914	2,038

Huomauttamista ansaitsee sellaisten rakennusten tykkänäinen puute, jotka ovat sekä kivistä että puusta, jota rakennusryhmää tapasi kaikissa muissa kaupungeissa, vaikka sen suhteellinen lukumäärä oli hyvin vaihteleva (0,3 %—6,6 % asuinrakennuksista). Suosiollisesti saadun ilmotuksen mukaan ovat sellaiset rakennukset kaupungin rakennusjärjestyksessä kielletyt; asianhaara, joka ei liene ilman yhteyttä sen seikan kanssa, että Porin kaupunkiasentaksi käytetty alue on miltei täydellisesti tasainen pinta. Sillä, kuten tietty, luisuvalle maalle sentapaisia rakennuksia yleensä on tapana tai saa pystyttää. — Myös ansaitsee huomauttaa siitä, että kivirakennusten prosentti oli ulkorakennuksissa suurempi kuin asuinrakennuksissa; mikä, jos myös kivi & puu-rakennukset muissa, ulkorakennuksiltaan tunnetuissa kaupungeissa ennen (esm. siv. 82) mainitulla tavalla otetaan huomioon, ei ollut laita yhdessäkään niistä. — Mitä tulee kivirakennusten suhteelliseen luku-

määrään koko rakennusryhmänteessä oli Pori melkoista edempänä Oulua, mutta enemmän tai vähemmän jalempänä muista kaupungeista paitsi Tampereesta, josta kaupungista vastaavia tiedonantoja puuttuu, mutta missä asuinrakennuksista melkein yhtä monta prosenttia kuin Porissa oli kivistä.

Jos taululiitteeseen I sisältyvät puheenalaiset erikoistiedot yhdistetään, saadaan kaupunginosille seuraava taulu (Taulu 82), joka käsittää kaikkien rakennusten jakoa rakennus-aineen mukaan.

Pori, 1890.

Taulu 82.

Kaupunginosa.	Rakennuksia.			Kaupunginosa.	Rakennuksia.		
	Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä rakennuksia.		Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä rakennuksia.
Ensimmäinen	113	96	209	Viides	36	651	687
Toinen	42	178	220	Kuudes	16	401	417
Kolmas	5	116	121	„Kaupunki“	239	1,574	1,813
Neljäs	27	132	159	Reposaari ja muut saaret	1	224	225
				Koko Pori	240	1,798	2,038

Paremmiin valaisemaan suhdetta ei kaupunginosissa on omiaan all-oleva prosenttitaulu (Taulu 83).

Pori, 1890.

Taulu 83.

Kaupunginosa.	100:sta asuinrakennuksesta oli		100:sta ulkorakennuksesta oli		100:sta rakennuksesta oli	
	kivirakennuksia.	puurakennuksia.	kivirakennuksia.	puurakennuksia.	kivirakennuksia.	puurakennuksia.
Ensimmäinen	45,6	54,4	66,7	33,3	54,1	45,9
Toinen	16,3	83,7	23,1	76,9	19,1	80,9
Kolmas	1,5	98,5	7,5	92,5	4,1	95,9
Neljäs	15,1	84,9	19,7	80,3	17,0	83,0
Viides	4,8	95,2	5,8	94,2	5,2	94,8
Kuudes	1,3	98,7	6,7	93,3	3,8	96,2
„Kaupunki“	11,2	88,8	15,7	84,3	13,2	86,8
Reposaari ja muut saaret	—	100	0,9	99,1	0,4	99,6
Koko Pori	10,1	89,9	13,8	86,2	11,8	88,2

Niinkuin taulusta näkyy, olivat kivrakennukset hyvin epätasaisesti jaetut yli kaupungin. Esinnä ja sangen kehittyneenä niiden suhteelliseen lukuun nähden oli ensimmäinen kaupunginosa, joka tuntuvasti voitti järjestyksessä lähinnä seuraavat toisen ja neljännen kaupunginosan. Kaikkialla oli kivrakennusten prosentti suurempi ulkorakennusten kuin asuinrakennusten ryhmässä.

Asuinrakennusten kattamis-aine. Asuinrakennuksista oli katettuna:

Levyillä	65 eli 5,8 %
Asfalttihuovalla	518 » 46,1 »
Liuskoilla tai tiilillä	117 » 10,4 »
Puulla, päreillä, paperilla y. m.	424 » 37,7 »
Yht. asuinrakenn. 1,124	

Vaikka levykatot, kuten näkyy, olivat hyvin harvinaiset, eivät tulenvaaralliset katot kuitenkaan tehneet enempää kuin runsaan kolmanneksen koko lukumäärästä, koska asfalttihuopa oli paljon käytännössä ja — mikä ansaitsee huomata — myös liuska tai tiili olivat, kuten Turussa, jotakuinkin käytännössä. Oulussa oli tulenvaarallisten kattojen suhteellinen lukumäärä paljoo suurempi (59,6 %); kaikissa muissa kaupungeissa sitä vastaan pienempi.

Myös tässäkin suhteessa tapaamme melkoisia eroavaisuuksia eri kaupunginosain välillä. Niinkuin seuraavasta Taulusta 84 käy ilmi, olivat tässäkin huomattavat ylempänä mainitut ensimmäinen ja toinen kaupunginosa — liiatenkin edellinen — verrattain pitkälle menneestä kehityksestään, kun taas Reposaaari y. m. ja kuudes kaupunginosa edustivat vastakkaista, alkuperäisempää tilaa.

Oulu, 1890.

Taulu 84.

Kaupunginosa.	100 asuinrakennuksesta oli katettuna			
	levyillä.	asfalttihuovalla.	lusuksilla tai tilillä.	puulla, päreillä, paperilla y. m.
Ensimmäinen	33,6	31,2	32,8	2,4
Toinen	8,5	55,0	26,4	10,1
Kolmas	1,5	72,0	4,4	22,1
Neljäs	3,2	59,1	18,3	19,4
Viides	2,1	65,9	5,9	26,1
Kuudes	—	19,6	—	80,4
„Kaupunki“	6,4	49,9	11,5	32,2
Reposaari ja muut saaret	—	11,0	—	89,0
Koko Pori	5,8	46,1	10,4	37,7

Asuinrakennusten korkeus. Asuinrakennusten sekä absoluuttinen että suhteellinen jako kerrosluvun mukaan (kellarikerrot ja ullakkohuoneet lukuunottamatta) sekä rakennus-aineen mukaan näkyy alla-olevasta Taulusta 85.

Pori, 1890.

Taulu 85.

Kerrostien luku.	Asuinrakennukset, jaettuna kerrosten luvun ja rakennus- aineen mukaan.			100:sta kivi- rakennuksesta oli	100:sta puu- rakennuksesta oli	100:sta asuin- rakennuksesta yll- pänsä oli	Niistä:		100:sta asuin- rakennuk- sesta kutakin eri kerros- lukua oli:	
	Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.				Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.
1-kerroksisia . . .	75	998	1,073	65,8	98,8	95,5	6,7	88,8	7,0	93,0
2- ” . . .	38	12	50	33,3	1,2	4,4	3,3	1,1	76,0	24,0
3- ” . . .	1	—	1	0,9	—	0,1	0,1	—	100	—
Yhteensä	114	1,010	1,124	100	100	100	10,1	89,9		
Niistä:										
2- tai useampikerr.	39	12	51	34,2	1,2	4,5	3,4	1,1		

Korkeammat rakennukset olivat, niinkuin näkyy, sangen harvinaiset, ja vaan yksi ainoa niistä oli 3 kerrosta korkea. — Asuinrakennusten koko lukumäärästä oli ainoastaan 1,1 % yhtä kerrosta korkeampia puurakennuksia; alempi prosenttiluku kuin missään muussa kaupungissa.

Kuten seuraava Taulu 86 osoittaa, oli ainoastaan ensimmäisellä kaupunginosalla näytettävänä suurempi lukumäärä rakennuksia, jotka olivat yhtä kerrosta korkeammat, ja parissa kaupunginosassa ei ollut yhtäkään sellaista rakennusta.

Pori, 1890.

Taulu 86.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten koko lukumäärä.	S i i t ä:													
		L u k u m ä ä r ä.						P r o s e n t t i a.							
		1-kerroksisia.			2-kerroksisia.			3-kerr., kivrakenn.	1-kerroksisia.			2-kerroksisia.		3-kerr., kivrakenn.	
		Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteens.	Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteens.		Kivirakennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteens.				
Ensimmäinen	125	32	66	98	24	2	26	1	25,6	52,8	78,4	19,2	1,6	20,8	0,8
Toinen	129	12	108	120	9	—	9	—	9,3	83,7	93,0	7,0	—	7,0	—
Kolmas	68	1	67	68	—	—	—	—	1,5	98,5	100	—	—	—	—
Neljäs	93	13	79	92	1	—	1	—	14,0	84,9	98,9	1,1	—	1,1	—
Viides	376	14	356	370	4	2	6	—	3,7	94,7	98,4	1,1	0,5	1,6	—
Kuudes	224	3	221	224	—	—	—	—	1,3	98,7	100	—	—	—	—
„Kaupunki“	1,015	75	897	972	38	4	42	1	7,4	88,4	95,8	3,7	0,4	4,1	0,1
Reposaari ja muut saaret	109	—	101	101	—	8	8	—	—	92,7	92,7	—	7,3	7,3	—
Koko Pori	1,124	75	998	1,073	38	12	50	1	6,7	88,8	95,5	3,3	1,1	4,4	0,1

Keskikorkeus oli:

Kivirakennuksille	1,351	kerrosta
Puu- »	1,012	»
Kaikille asuinrakennuksille	1,046	»

Vertaus muiden kaupunkien vastaaviin lukuihin osoittaa, että Pori asuinrakennusten korkeuteen katsoen kaikissa suhteissa oli melkoisesti enemmän tai vähemmän järempänä niistä kaikista.

Taulun 86 suhteen lausutusta on luonnollisena seurauksena että, niinkuin Taulusta 87 näkyy, ainoastaan ensimmäinen kaupunginosa oli huomattavampi yleistä keskikorkeutta osottavan suuremman numeronsa kautta. Reposaareissa y. m. olivat rakennukset läpimitaten korkeammat kuin «Kaupungissa».

Pori, 1890.

Taulu 87.

Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keski- korkeus, kerroksissa.	Kaupunginosa.	Asuinrakennusten keski- korkeus, kerroksissa.
Ensimmäinen	1,224	Viides	1,016
Toinen	1,070	Kuudes	1,000
Kolmas	1,000	„Kaupunki“	1,043
Neljäs	1,011	Reposaari ja muut saaret . . .	1,073
		Koko Pori	1,046

Asuinrakennusten huoneluku (suuruus). Asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti ei ollut iso. Se teki vaan 5,24 ja oli siis ainoastaan vähäistä suurempi kuin Oulussa (4,82), jossa asuinrakennukset olivat pienimmät. Kuitenkin saavutti ensimmäinen kaupunginosa luvun 9,02, kun taas kuudennen kaupunginosan keskimäärä ei ollut suurempi kuin 3,20. Enempää yksityiskohtia saa alla-olevasta Taulusta 88.

Pori, 1890.

Taulu 88.

Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keski- luku asuin- rakennusta kohti.	Kaupunginosa.	Asuinhuoneiden keski- luku asuin- rakennusta kohti.
Ensimmäinen	9,02	Viides	4,61
Toinen	6,53	Kuudes	3,20
Kolmas	5,87	„Kaupunki“	5,32
Neljäs	6,19	Reposaari ja muut saaret . . .	4,50
		Koko Pori	5,24

Kun ei mitään kivi & puu-rakennuksia löytynyt, ja puurakennusten kellarikerroksissa olevain huoneiden luku tuossa alavalla maalla sijaitsevassa kaupungissa on tiedustelu-aineksen ja erityisesti hankitun tiedonannon perustuksella näyttänyt voitavan v:ltä 1890 määrätä korkeintaan 2:ksi (nykyään useampia), voidaan poikkeuksittain (vrt. siv. 38) myöskin varmasti määrätä kivirakennusten ja puurakennusten suuruus, molempain erikseen; ja siten, että keskimäärin

jokaista kivi-asuinrakennusta kohti tuli 9,2 asuinhuonetta ja
 » puu- » » » 4,8 » .

Asuinhuoneet. Niiden lukumäärä ja jako rakennus-aineen mukaan oli seuraava:

Huoneita kiviseinäin sisällä . . .	1,050	eli 17,84 %
» puu- » » . . .	4,837	» 82,16 %
Yht. asuinhuon.	5,887	

Kiviseinäin sisällä olevain huoneiden suhteellinen lukumäärä ei siis ollut vähäinen ja paljoo suurempi kuin Tampereella (10,37 %) ja Oulussa (11,62 %) eikä kovin paljon pienempi kuin Turussa (21,76 %), mutta sitä vastaan ainoastaan noin puoleksi niin suuri kuin Viipurissa (35,43 %). Niinkuin äskenmainittujen, rakennusten keskisuuruutta koskevain tiedonantojen perustuksella jo saattoi odottaa, oli kiviseinäin sisällä olevain huoneiden prosenttiluku melkoista suurempi kuin kivisten asuinrakennusten prosenttiluku (10,1 %).

Sama epätasaisuus, jonka aikaisemmin olemme huomanneet kivrakennusten jaossa yli koko kaupungin, tavataan myöskin kiviseinäin sisällä olevain huoneiden suhteellisessa lukumäärässä eri kaupunginosissa; ainoastaan vaan vieläkin selvemmin. Esinnä asteikossa olivat niinmuodoin, kuten näkyi seuraavasta Taulusta 89, ensimmäinen ja toinen kaupunginosa 55,67 %:lla ja 24,47 %:lla kiviseinäin sisällä olevia huoneita, kun taas vastaava prosenttiluku kolmannelle kaupunginosalle ja Reposaarelle y. m. olivat resp. 0,50 ja 0.

Kaupunginosa.	100:sta asuinhuoneesta oli		Kaupunginosa.	100:sta asuinhuoneesta oli	
	huoneita kiviseinän sisällä.	huoneita puuseinän sisällä.		huoneita kiviseinän sisällä.	huoneita puuseinän sisällä.
Ensimmäinen	55,67	44,33	Viides	5,88	94,12
Toinen	24,47	75,53	Kuudes	4,19	95,81
Kolmas	0,50	99,50	„Kaupunki“	19,46	80,54
Neljäs	14,24	85,76	Reposaari ja muut saaret	—	100
			Koko Pori	17,84	82,16

Asuinhuoneiden y. m. luku verrattuna väkilukuun¹⁷⁾. Vertaus asukasluvun ja talojen, asuinrakennusten ja asuinhuoneiden luvun välillä antaa seuraavan tuloksen:

asukasten keskiluku taloa kohti	10,60
» » asuinrakennusta kohti	8,08
» » asuinhuonetta »	1,542

Suhde asuinhuoneiden ja väestön luvun välillä oli siis Porissa sangen edullinen. Ainoastaan Turulla oli näytettävänä vähäistä edullisempi suhdeluku niiden välillä (1,519). Kaikissa muissa kaupungeissa oli sitä vastaan tila paljoo epäedullisempi.

¹⁷⁾ Ensimmäisen vihkon mukaan (taulusivu 203) olivat väestöluvut v. 1890 Porissa seuraavat:

Ensimmäinen kaupunginosa	844 henkeä.
Toinen » ja Rådmanholma	838 »
Kolmas » » Malmiriihet	643 »
Neljäs » » Väiriihet	903 »
Viides » » Hakariihet (ynnä »Myllä« y. m.)	3,280 »
Kuudes » » ympäristöineen	1,443 »
	„Kaupunki“ 7,951 »
Reposaari ja muut saaret	1,126 »
	Koko Pori 9,077 »

Mitään satamaväestöä ei ollut väenlaskun aikaan.

Eri kaupunginosille ovat vastaavat keskimäärät kuten seuraa (Taulu 90):

Pori, 1890.

Taulu 90.

Kaupunginosa.	Asukasten keskiluku			Kaupunginosa.	Asukasten keskiluku		
	taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.		taloa kohti.	asuinrakennusta kohti.	asuinhuonetta kohti.
Ensimmäinen	12,60	6,75	0,748	Viides	11,23	8,72	1,890
Toinen	10,10	6,50	0,995	Kuudes	7,18	6,44	2,015
Kolmas	11,48	9,46	1,612	„Kaupunki“	10,34	7,83	1,473
Neljäs	12,90	9,71	1,568	Reposaari ja muut saaret	12,94	10,33	2,293
				Koko Pori	10,60	8,08	1,542

Kun talojen ja asuinrakennusten keskiluvut tuskin osottavat mitään jyrkkiä eroavaisuuksia, ovat, kuten näkyy, asuinhuoneiden keskimäärät toisistaan niin eroavat, että alin niistä (ensimmäinen kaupunginosa) ei tee edes kolmatta-osaakaan korkeimmasta (Reposaari y. m.).

Kertaus.

Antaaksemme lopuksi yleiskuvan noiden kuuden kaupungin puheenalaisista oloista ja kehityksestä, ja saattaaksemme siten eri kaupunkien osotamien lukujen tilastolliset arvot suoranaisten, valaisevien vertausten kautta vastaaviin lukuihin muissa kaupungeissa selvemmin esiintymään, lisätään seuraava taulunmuotoinen kertaus (Taulut 91—107) useimmista, yleisistä tuloksista, jotka 1880 ja 1890 vuoden tilaa ja ajanjakson 1880—1890 muutoksia koskien on saatu edellisistä tutkimuksista. — Vaikka ne muutosluvut, jotka ovat Oululle saatavissa, eivät koske mainittua ajanjaksoa, vaan tuota kahta vertaa pitempää ajanjaksoa 1870—1890, on kuitenkin näytännyt olevan paikallaan ottaa tauluihin myös nämät muutosluvut ja luvut v:lta 1870, jotka niille ovat perustuksena, jolloin näitä tiedonantoja kuitenkin on painettu erityisellä stiiilillä, jotta muistaisi sen erilaisen ajanjakson tai ne ajankohdat, joita ne tarkottavat.

Enempää selvittämistä nuot yhteensovitettut tiedonannot eivät kai-
vanne; edellinen esitys lienee siinä suhteessa kylläksi.

Erittäin huvittavaa olisi ollut antaa seuraavissa tauluissa tilaisuutta suoranaisiin vertaamisiin myöskin muutamien ulkomaan-kaupunkien vastaavien olojen kanssa. Tässä tulee kuitenkin vastaan monta tuntuva estettä, riippuen tiedonantojen laadusta. Puheenalaisessa aineessa kohtaavia käsitteitä (esm. «rakennus», «asuinrakennus», «asuinhuone» j. n. e.) on näet, niin yksinkertaiset ja määrättyt kuin ne jokapäiväisessä elämässä tuntuvatkin olevan, sen johdosta että todella onkin vaikeata tilastossa tarkasti ja yleispätevästi varmistaa ne, rajoitettu ja määritelty hyvin eri tavalla; ja yleiseen valitettu tosiasia on, että nämät käsitteet eivät vielä ole saavuttaneet yhdenmukaisesti varmistettua sisällystä, vaan päinvastoin yhä edespäin eri tahoilla niitä käsitetään sekä rakennustiedustelujen suunnitteluissa ja muokkaamisessa sovitetaan moninlaisella tavalla. Seurauksena tästä tietysti on ollut, että kirjallisuudessa eri kaupungeista julkaistut rakennustilastolliset tiedot

useimmiten ovat mahdottomat todella ja suoranaisesti verrata toisiinsa, niiltä kun puuttuu tarpeellista keskinäistä yhtäsuuntaisuutta; epäkohta, jota vain osaksi voisi poistaa monenlaisten reservatsioiden ja poikkeusten kautta sekä muuntamalla alkuperäisiä numeroita, mikä kuitenkin ei kuulu tämän, jo kylläkin pitkäksi paisuneen esityksen piiriin. Vissien, siten vaan nimeltään, mutt'ei todellisuudessa toisiaan vastaavien numeroiden pelkkä luetteleminen olisi taas aivan varmaan enemmän omiaan viemään harhaan kuin valaisemaan. Me olemme senvuoksi näillä, täten vaan suurimmassa lyhykäisyydessä viitattujen perusteiden nojalla jättäneet sen sikseen.

Taulu 92. Talojen suuruus.

Grandeur des propriétés.

Kaupunki. Ville.	Jokaista taloa kohti tuli keskimäärin: <i>Chaque propriété contenait en moyenne:</i>								Lisäys (+) tai vähennys (—) keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890.				
	1880. (Oululle: 1870). (Pour Uleåborg: 1870).				1890.				Lisäys (+) tai vähennys (—) keskimäärissä ajanjaksolla 1880—1890. (Oululle: ajanjakso 1870—1890). <i>Augmentation (+) ou diminution (—) des moyennes pendant la période 1880—1890. (Pour Uleåborg: la période 1870—1890).</i>				
	Rakennuksia. <i>Bâtimens.</i>			Asuinhuoneita. <i>Pièces habitables.</i>	Rakennuksia. <i>Bâtimens.</i>			Asuinhuoneita. <i>Pièces habitables.</i>	Rakennuksia. <i>Bâtimens.</i>			Asuinhuoneita. <i>Pièces habitables.</i>	
	Asuinrakennuksia. <i>Habitables.</i>	Ulkorakennuksia. <i>Non habitables.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		Asuinrakennuksia. <i>Habitables.</i>	Ulkorakennuksia. <i>Non habitables.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		Asuinrakennuksia. <i>Habitables.</i>	Ulkorakennuksia. <i>Non habitables.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	+ —	Prosentissa. <i>Pour cent.</i>
Helsinki	2,29	1,52	3,81	20,83	2,30	1,44	3,74	29,73	+ 0,01	— 0,08	— 0,07	+ 8,90	42,7
Turku	1,92	1,66	3,58	13,73	2,00	1,69	3,69	15,55	+ 0,08	+ 0,03	+ 0,11	+ 1,82	13,8
Tampere	1,85	?	?	10,39	1,81	?	?	13,96	— 0,04	?	?	+ 3,57	34,4
Viipuri	1,91	?	?	11,94	1,98	2,27	4,25	15,08	+ 0,07	?	?	+ 3,12	26,1
Oulu	1,42	?	?	6,10	1,47	1,91	3,38	7,10	— 0,15	?	?	+ 1,00	16,4
Pori	1,31	1,07	2,38	6,88

Taulu 93. Talojen prosentillinen jako niiden omistajain säädyn tai ammatin y. m. mukaan.

Répartition pour cent des propriétés selon la profession etc. des propriétaires.

Kaupunki. <i>Ville.</i>	100:sta talosta v. 1890 kuului: <i>Sur 100 propriétés, les propriétaires étaient en 1890:</i>											
	Yleisille laitoksille. <i>Institutions publiques.</i>				Yhdistyksille ja yhtiöille. <i>Associations diverses.</i>	Yksityisille. <i>Particuliers.</i>						
	<i>Suomen kruunulle. La couronne de Finlande.</i>	<i>Venäjän kruunulle. La couronne russe.</i>	<i>Kaupungille, a) La ville.</i>	<i>Yhteensä. Total.</i>		<i>Virka- ja palvelusmiehille sekä heidän leikkilleen. Fonctionnaires publics et leurs vaens.</i>	<i>Kauppiaalle y. m. Marchands etc.</i>	<i>Tehailijoille ja käsityöläisille. Fabricants et artisans.</i>	<i>Muile elinkeinohartokajille. Autres gens de métier.</i>	<i>Merenkulkijoille. Marigoliers.</i>	<i>Kahkille muille. Tous les autres.</i>	<i>Yhteensä. Total.</i>
Helsinki	3,8	1,0	3,5	8,3	6,3	11,2	13,5	19,3	4,0	1,0	36,4	85,4
Turku	1,8	—	2,6	4,4	4,5	4,7	11,4	20,5	6,2	5,5	42,8	91,1
Tampere	0,6	—	1,4	2,0	6,7	1,7	9,3	18,8	3,4	—	58,1	91,3
Viipuri	2,3	3,3	4,4	10,0	3,0	10,0	20,7	12,5	4,6	0,6	38,6	87,0
Oulu	1,9	—	2,0	3,9	1,3	4,2	8,2	17,6	2,9	15,4	46,5	94,8
Pori	0,2	—	2,2	2,4	1,3	2,8	7,9	13,6	3,7	8,8	59,5	96,3

a) Tämä rubriikki käsittää myös ne talot, jotka kuuluvat kaupunkien eri kirkollis-seurakunnille.

Sous cette rubrique sont comprises aussi les propriétés appartenant aux diverses paroisses des villes.

Taulu 94. Rakennusten prosentillinen jako asuinrakennuksiin ja ulkorakennuksiin sekä asuinrakennusten keskiluku ulkorakennusta kohti, y. m.

Répartition pour cent des bâtiments en bâtiments habitables et bâtiments non habitables; ainsi que le nombre moyen des bâtiments habitables pour chaque bâtiment non habitable, etc.

Kaupunki. Ville.	100:sta rakennuksesta oli: <i>Sur 100 bâtiments il y en avait:</i>				Listäys asuinrakennusten prosentilliyvessä (ja vähennyks ulkorakennusten prosentilliyvessä) ajanjaksolla 1880—1890. <i>Augmentation du pour-cent des bâtiments habitables pendant la période 1880—1890.</i>	100:sta ajanjaksolla 1880—1890 lisääntyneestä rakennuksesta a) oli: <i>Sur une augmentation de 100 bâtiments pendant la période 1880—1890, il y avait:</i>		Asuinrakennusten keskiluku ulkorakennusta kohti. <i>Nombre moyen des bâtiments habitables pour chaque bâtiment non habitable.</i>		Listäys asuinrakennusten keskiluvunsa ulkorakennusta kohti ajanjaksolla 1880—1890. <i>Augmentation du nombre moyen des bâtiments habitables pour chaque bâtiment non habitable pendant la période 1880—1890.</i>	
	1880.		1890.			Ulkorakennuksia. <i>Bâtiments non habitables.</i>	Asuinrakennuksia. <i>Bâtiments habitables.</i>	1880.	1890.	Absoluuttisesti. <i>Absolue.</i>	Prosentissa. <i>Pour cent.</i>
	Asuinrakennuksia. <i>Bâtiments habitables.</i>	Ulkorakennuksia. <i>Bâtiments non habitables.</i>	Asuinrakennuksia. <i>Bâtiments habitables.</i>	Ulkorakennuksia. <i>Bâtiments non habitables.</i>							
Helsinki	60,1	39,9	61,5	38,5	1,4	76,7	23,3	1,505	1,600	0,095	6,3
Turku	53,5	46,5	54,2	45,8	0,7	57,7	42,3	1,153	1,181	0,028	2,4
Tampere	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Viipuri	?	?	46,6	53,4	?	?	?	?	0,874	?	?
Oulu			43,6	56,4					0,772		
Pori			55,2	44,8					1,230		

a) Ks. muist. 6 siv. 22.

Taulu 95. Asuinhuoneiden keskiluku ulkorakennusta kohti.

Nombre moyen des pièces habitables pour chaque bâtiment non habitable.

Kaupunki. Ville.	Asuinhuoneiden keskiluku ulkorakennusta kohti. <i>Nombre moyen des pièces habitables pour chaque bâtiment non habitable.</i>		Lisäys asuinhuoneiden keskiluvussa ulkorakennusta kohti ajanjaksolla 1880—1890. <i>Augmentation du nombre moyen des pièces habitables par bâtiment non habitable pendant la période 1880—1890.</i>	
	1880.	1890.	Absoluuttisesti. <i>Absolue.</i>	Prosentissa. <i>Pour cent.</i>
Helsinki	13,70	20,64	6,94	50,7
Turku	8,26	9,18	0,92	11,1
Tampere	?	?	?	?
Viipuri	?	6,64	?	?
Oulu	3,73
Pori	6,44

Taulu 96. Rakennusten prosentillinen

Répartition pour cent des bâtiments d'après

Kaupunki. Ville.	100:sta asuinrakennuksesta oli: Sur 100 bâtiments habitables il y en avait:						Lisäys (+) tai vähennys (−) noiden kolmen eri asuinrakennuslajin prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890. Augmentation (+) ou diminution (−) des pour-cents des trois espèces de bâtiments habitables pendant la période 1880—1890.						100:sta ulko- Sur 100 bâti- habitables il y	
	1880.			1890.									1880.	
	Kiivirakennuksia. En briques.	Kivi & puu-rakennuksia. a)	Puurakennuksia. En bois.	Kiivirakennuksia. En briques.	Kivi & puu-rakennuksia. a)	Puurakennuksia. En bois.	Kiivirakennuksia. En briques.	Kivi & puu-rakennuksia. a)	Puurakennuksia. En bois.	Kiivirakennuksia. En briques.	Puurakennuksia. En bois.	Kiivirakennuksia. En briques.	Puurakennuksia. En bois.	Kiivirakennuksia. En briques.
Helsinki	20,8	3,3	75,9	25,5	6,6	67,9	+ 4,7	+ 3,3	− 8,0	15,7	84,3			
Turku	12,2	—	87,8	13,9	0,4	85,7	+ 1,7	+ 0,4	− 2,1	7,2	92,8			
Tampere	6,6	0,2	93,2	9,5	0,5	90,0	+ 2,9	+ 0,3	− 3,2	?	?			
Viipuri	14,2	0,2	85,6	17,5	0,3	82,2	+ 3,3	+ 0,1	− 3,4	?	?			
Oulu				5,8	1,4	92,8								
Pori				10,1	—	89,9								

a) Alakerta kivistä ja yläkerta puusta.

Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.

jako niiden rakennuslaadun mukaan.

leurs matériaux de construction.

rakenn. oli: ments non en avait:	100:sta rakennuksesta ylipäänsä oli: Sur 100 bâtiments en général il y en avait:						Lisäys (+) tai vähennys (−) noiden kolmen rakennuslajin prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890. Augmentation (+) ou diminution (−) des pour-cents des trois espèces de bâtiments pendant la période 1880—1890.						Kaupunki. Ville.
	1880.			1890.									
	Kiivirakennuksia. En briques.	Puurakennuksia. En bois.	Kiivirakennuksia. En briques.	Kiivirakennuksia. En briques.	Kivi & puu-rakennuksia. a)	Puurakennuksia. En bois.	Kiivirakennuksia. En briques.	Kivi & puu-rakennuksia. a)	Puurakennuksia. En bois.	Kiivirakennuksia. En briques.	Kivi & puu-rakennuksia. a)	Puurakennuksia. En bois.	
1890.	26,9	73,1	11,2	18,8	2,0	79,2	26,0	4,1	69,9	+ 7,2	+ 2,1	− 9,3	Helsinki.
	13,5	86,5	6,3	9,9	—	90,1	13,7	0,2	86,1	+ 3,8	+ 0,2	− 4,0	Turku.
	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	Tampere.
	10,8	89,2	?	?	?	?	13,9	0,1	86,0	?	?	?	Viipuri.
	2,5	97,5					3,9	0,6	95,5				Oulu.
	13,8	86,2					11,8	—	88,2				Pori.

**Taulu 98. Asuinrakennusten prosentillinen jako niiden kattamis-
aineen mukaan.**

*Répartition pour cent des bâtiments habitables d'après les matériaux
dont ils sont couverts.*

K a u p u n k i. Ville.	100:sta asuinrakennuksesta v. 1890 oli katettuna En 1890, de 100 bâtiments habitables étaient couverts de			
	levyillä. tôle.	asfalttihuovalla. feutre asphalté.	lusuilla eli tiilillä. ardoises ou tuiles.	puulla, päreillä, paperilla y. m. planches, bar- deaux, papier etc.
Helsinki	73,6	23,4	0,1	2,9
Turku	44,5	29,5	8,7	17,3
Tampere	9,1	60,7	0,2	30,0
Viipuri	39,8	56,1	1,3	2,8
Oulu	16,4	23,8	0,2	59,6
Pori	5,8	46,1	10,4	37,7

Taulu 99. Asuinrakennusten prosentillinen jako niiden korkeuden mukaan, merkittynä kerrosten luvussa a).

Répartition pour cent des bâtiments habitables d'après leur hauteur, exprimée en étages.

Kerrosten luku y. m. Nombre d'étages etc.	1880.				1890.						Lisäys (+) tai vähennys (−) prosenttiluvuissa ajanjaksolla 1880—1890. Augmentation (+) ou diminution (−) des pour-cents pendant la période 1880—1890.			
	Heisinki.	Turku.	Tampere.	Viipuri.	Heisinki.	Turku.	Tampere.	Viipuri.	Oulu.	Pori.	Heisinki.	Turku.	Tampere.	Viipuri.
Kivirakennukset. (Les maisons de briques).	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%				
1-kerroksisia } A 1 étage	28,3	43,7	59,2	37,1	22,4	44,2	50,3	38,2	52,0	65,8	− 5,9	+ 0,5	− 8,9	+ 1,1
2- " } " " " " " "	43,3	47,9	27,9	54,5	40,0	43,9	36,8	48,1	32,9	33,3	− 3,3	− 4,0	+ 8,9	− 6,4
3- " } " " " " " "	23,8	7,2	3,5	8,4	25,9	9,7	6,8	12,9	8,2	0,9	+ 2,1	+ 2,5	+ 3,3	+ 4,5
4- " } " " " " " "	4,1	0,8	7,0	—	8,1	0,6	5,3	0,8	5,5	—	+ 4,0	− 0,2	− 1,7	+ 0,8
5- " } " " " " " "	0,5	0,4	1,2	—	3,5	1,3	—	—	1,4	—	+ 3,0	+ 0,9	− 1,2	—
6- " } " " " " " "	—	—	1,2	—	0,1	0,3	0,8	—	—	—	+ 0,1	+ 0,3	− 0,4	—
2- tai useampi-kerroksisia } A 2 ou plusieurs	71,7	56,3	40,8	62,9	77,6	55,8	49,7	61,8	48,0	34,2	+ 5,9	− 0,5	+ 8,9	− 1,1
3- " " " " " "	28,4	8,4	12,9	8,4	37,6	11,9	12,9	13,7	15,1	0,9	+ 9,2	+ 3,5	—	+ 5,3

Kivi & puu-rakennukset. (Les maisons de briques et bois).														
2-kerroksisia } A 2 étages		100				100								
Puurakennukset. (Les maisons de bois).														
1-kerroksisia } A 1 étage	91,4	97,3	97,7	96,8	88,2	98,0	96,8	97,4	96,0	98,8	− 3,2	+ 0,7	− 0,9	+ 0,6
2- " } " " " " " "	8,3	2,7	2,3	3,2	11,5	1,9	3,2	2,6	4,0	1,2	+ 3,2	− 0,8	+ 0,9	− 0,6
3- " } " " " " " "	0,3	—	—	—	0,3	0,1	—	—	—	—	—	+ 0,1	—	—
2- tai useampi-kerroksisia } A 2 ou plusieurs	8,6	2,7	2,3	3,2	11,8	2,0	3,2	2,6	4,0	1,2	+ 3,2	− 0,7	+ 0,9	− 0,6
Kaikki asuinrakennukset. (Toutes les maisons).														
1-kerroksisia } A 1 étage	75,2	90,7	94,9	88,1	65,6	90,2	91,9	86,8	92,1	95,5	− 9,6	− 0,5	− 3,0	− 1,3
2- " } " " " " " "	18,7	8,2	4,2	10,7	24,8	8,1	6,9	10,8	7,0	4,4	+ 5,9	− 0,1	+ 2,7	+ 0,1
3- " } " " " " " "	5,2	0,9	0,2	1,2	6,8	1,4	0,8	2,3	0,5	0,1	+ 1,6	+ 0,5	+ 0,4	+ 1,1
4- " } " " " " " "	0,8	0,1	0,5	—	2,1	0,1	0,5	0,1	0,3	—	+ 1,3	—	—	+ 0,1
5- " } " " " " " "	0,1	0,1	0,1	—	0,9	0,2	—	—	0,1	—	+ 0,8	+ 0,1	− 0,1	—
6- " } " " " " " "	—	—	0,1	—	0,03	0,04	0,1	—	—	—	+ 0,03	+ 0,04	—	—
2- tai useampi-rakennuksia } A 2 ou plusieurs	24,8	9,3	5,1	11,9	34,4	9,8	8,1	13,2	7,9	4,5	+ 9,6	+ 0,5	+ 3,0	+ 1,3
3- " " " " " "	6,1	1,1	0,9	1,2	9,8	1,7	1,2	2,4	0,9	0,1	+ 3,7	+ 0,8	+ 0,3	+ 1,2

a) Kellarikerrat ja ullakkohuoneet lukuunottamatta.

Les sous-sols, les galetas et les mansardes non compris.

Taulu 100. Eri-kerroksiset asuinrakennukset
Répartition pour cent des bâtiments habitables des diffé-

Kaupunki. Ville.	Vuonna 1890 oli En 1890, il y avait						
	100:sta 1-kerroksisesta rakennuksesta sur 100 maisons à 1 étage		100:sta 2-kerroksisesta rakennuksesta sur 100 maisons à 2 étages			100:sta 3-kerroksisesta rakennuksesta sur 100 maisons à 3 étages	
	kivirakennuksia. en briques.	puurakennuksia. en bois.	kivirakennuksia. en briques.	kivi & puu-rakennuksia. en briques et bois.	puurakennuksia. en bois.	kivirakennuksia. en briques.	puurakennuksia. en bois.
Helsinki	8,7	91,3	41,4	27,0	31,6	97,1	2,9
Turku	6,8	93,2	75,3	4,8	19,9	96,9	3,1
Tampere	5,2	94,8	51,0	7,3	41,7	100	—
Viipuri	7,7	92,3	77,8	2,7	19,5		
Oulu	3,3	96,7	27,0	20,2	52,8		
Pori	7,0	93,0	76,0	—	24,0		

prosentillisesti jaettuina rakennus-aineen mukaan.
rentes hauteurs d'après les matériaux de construction.

Kaupunki. Ville.	Ajanjaksolla 1880—1890 oii Pendant la période 1880—1890						
	100:sta 4- tai useampi-kerroksisesta rakennuksesta sur 100 maisons à 4 ou plusieurs étages		2-kerroksisten rakennusten ryhmässä lisäys (+) tai vähennys (—) dans le groupe des maisons à 2 étages, l'augmentation (+) ou la diminution (—) du pour-cent			3-kerroksisten rakenn. ryhmässä (+) tai vähennys (—) kivirakenn. prosenttiluvuissa: dans le groupe des maisons à 3 étages, l'augmentation (+) ou la diminution (—) du pour-cent des maisons en briques a été:	
	kivirakennuksia. en briques.	puurakennuksia. en bois.	1-kerroksisten rakennusten ryhmässä lisäys (+) kivirakennusten prosenttiluvuissa: dans le groupe des maisons à 1 étage, l'augmentation (+) du pour-cent des maisons en briques a été:	kivirakennusten des maisons en briques	kivi & puurakennusten des maisons en briques et bois		puurakennusten des maisons en bois
prosenttiluvuissa: a été:							
Helsinki. Turku. Tampere. Viipuri. Oulu. Pori.	100	—	0,9	— 6,9	+ 9,2	— 2,3	+ 2,0
			0,9	+ 3,8	+ 4,8	— 8,6	— 3,1
			1,1	+ 7,4	+ 1,8	— 9,2	—
			1,7	+ 5,4	+ 0,5	— 5,9	—
		
—	—	

Taulu 101. Asuinrakennusten prosentillinen jako
Répartition pour cent des bâtiments habitables d'après

Kaupunki. Ville.	100:sta asuinra- De 100 bâtiments habi-						
	1-kerroksisia. à 1 étage.			2-kerroksisia. à 2 étages.			
	Kivirakennuksia. En briques.	Puurakennuksia. En bois.	Yhteensä. Total.	Kivirakennuksia. En briques.	Kivi & puuraken- nuksia. En briques et bois.	Puurakennuksia. En bois.	Yhteensä. Total.
1880.							
Helsinki	5,9	69,3	75,2	9,0	3,3	6,4	18,7
Turku	5,3	85,4	90,7	5,8	—	2,4	8,2
Tampere	3,9	91,0	94,9	1,8	0,2	2,2	4,2
Viipuri	5,3	82,8	88,1	7,7	0,2	2,8	10,7
1890.							
Helsinki	5,7	59,9	65,6	10,2	6,6	7,8	24,6
Turku	6,1	84,1	90,2	6,1	0,4	1,6	8,1
Tampere	4,8	87,1	91,9	3,5	0,5	2,9	6,9
Viipuri	6,7	80,1	86,8	8,4	0,3	2,1	10,8
Oulu	3,0	89,1	92,1	1,9	1,4	3,7	7,0
Pori	6,7	88,8	95,5	3,3	—	1,1	4,4
Lisäys (+) tai vähennys (—) prosentti- Augmentation (+) ou diminution (—) des							
1880—1890.							
Helsinki	— 0,2	— 9,4	— 9,6	+ 1,2	+ 3,3	+ 1,4	+ 5,9
Turku	+ 0,8	— 1,3	— 0,5	+ 0,3	+ 0,4	— 0,8	— 0,1
Tampere	+ 0,9	— 3,9	— 3,0	+ 1,7	+ 0,3	+ 0,7	+ 2,7
Viipuri	+ 1,4	— 2,7	— 1,3	+ 0,7	+ 0,1	— 0,7	+ 0,1

niiden korkeuden ja rakennusaineen mukaan.
leur hauteur et leurs matériaux de construction.

Kaupunki. Ville.	kennuksesta oli tables, il y en avait:							
	3-kerroksisia. à 3 étages.			4-kerrok- sisia. à 4 étages.	5-kerrok- sisia. à 5 étages.	6-kerrok- sisia. à 6 étages.	2- tai useampi- kerroksisia. à 2 ou plusieurs étages.	3- tai useampi- kerroksisia. à 3 ou plusieurs étages.
	Kivirakennuksia. En briques.	Puurakennuksia. En bois.	Yhteensä. Total.	Kivirakennuksia. En briques.				
1880.								
Helsinki.	5,0	0,2	5,2	0,8	0,1	—	24,8	6,1
Turku.	0,9	—	0,9	0,1	0,1	—	9,3	1,1
Tampere.	0,2	—	0,2	0,5	0,1	0,1	5,1	0,9
Viipuri.	1,2	—	1,2	—	—	—	11,9	1,2
1890.								
Helsinki.	6,6	0,2	6,8	2,1	0,9	0,03	34,4	9,8
Turku.	1,4	0,04	1,4	0,1	0,2	0,04	9,8	1,7
Tampere.	0,6	—	0,6	0,5	—	0,1	8,1	1,2
Viipuri.	2,3	—	2,3	0,1	—	—	13,2	2,4
Oulu.	0,5	—	0,5	0,3	0,1	—	7,9	0,9
Pori.	0,1	—	0,1	—	—	—	4,5	0,1
luvussa ajanjaksolla 1880—1890. pour-cents pendant la période 1880—1890.								
1880—1890.								
Helsinki.	+ 1,6	—	+ 1,6	+ 1,3	+ 0,8	+ 0,03	+ 9,6	+ 3,7
Turku.	+ 0,5	+ 0,04	+ 0,5	—	+ 0,1	+ 0,04	+ 0,5	+ 0,6
Tampere.	+ 0,4	—	+ 0,4	—	— 0,1	—	+ 3,0	+ 0,3
Viipuri.	+ 1,1	—	+ 1,1	+ 0,1	—	—	+ 1,3	+ 1,2

Taulu 102. Asuinrakennusten keskikor-
Hauteur moyenne des bâtiments habi-

Kaupunki. Ville.	Kivirakennukset. Les maisons de briques.				Kivi & puu-rakennukset; keskikorkeus. Les maisons de briques et bois; hauteur moyenne.	Puuraken- Les maisons	
	Keskikorkeus. Hauteur moyenne.		Lisäys keskikorkeudessa ajanjaksolla 1880—1890. Augmentation de la hauteur moyenne pendant la période 1880—1890.			Keskikorkeus. Hauteur moyenne.	
	1880.	1890.	Absoluuttisesti. Absolue.	Prosentissa. Pour cent.		1880.	1890.
Helsinki	2,053	2,307	0,254	12,4	2,000	1,090	1,121
Turku	1,665	1,718	0,053	3,2		1,027	1,020
Tampere	1,663	1,699	0,036	2,2		1,023	1,032
Viipuri	1,713	1,763	0,050	2,9		1,032	1,026
Oulu	1,712	1,040
Pori	1,351	—	1,012

keus, merkittynä kerrosten luvussa.
tables, exprimée en nombre d'étages.

+	-	nukset. de bois.		Kaikki asuinrakennukset. Toutes les maisons.				Kaupunki. Ville.
		Lisäys (+) tai vähennys (-) keskikorkeudessa ajanjaksolla 1880—1890. Augmentation (+) ou diminution (-) de la hauteur moyenne pendant la période 1880—1890.		Keskikorkeus. Hauteur moyenne.		Lisäys keskikorkeudessa ajanjaksolla 1880—1890. Augmentation de la hauteur moyenne pendant la période 1880—1890.		
		Absoluuttisesti. Absolue.	Prosentissa. Pour cent.	1880.	1890.	Absoluuttisesti. Absolue.	Prosentissa. Pour cent.	
+		0,031	2,8	1,321	1,481	0,160	12,1	Helsinki.
-		0,007	0,7	1,105	1,121	0,016	1,4	Turku.
+		0,009	0,9	1,068	1,100	0,032	3,0	Tampere.
-		0,006	0,6	1,131	1,157	0,026	2,3	Viipuri.
..		1,093	Oulu.
..		1,046	Pori.

Taulu 103. Asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti.
(Asuinrakennusten keskiuus).

Nombre moyen des pièces habitables par bâtiment habitable.

(Grandeur moyenne des bâtiments habitables).

K a u p u n k i. Ville.	Asuinhuoneiden keskiluku asuinrakennusta kohti. <i>Nombre moyen des pièces habitable par bâtiment habitable.</i>		Lisäys keskiluvussa ajan- jaksolla 1880—1890. (Oululle: ajanjakso 1870—1890). <i>Augmentation du nombre moyen pendant la période 1880—1890.</i> (Pour Uleåborg: la période 1870—1890).	
	1880. (Oululle: 1870. — Pour Uleåborg: 1870).	1890.	Absoluttisesti. <i>Absolue.</i>	Prosentissa. <i>Pour cent.</i>
Helsinki	9,10	12,90	3,80	41,8
Turku	7,16	7,77	0,61	8,5
Tampere	5,62	7,71	2,09	37,2
Viipuri	6,24	7,60	1,36	21,8
Oulu	3,75	4,82	1,07	28,5
Pori	5,24

Taulu 104. Suhteellinen lisäys asuinrakennusten pohja-alan keskisuuruudessa. ^{a)})

Augmentation relative de la superficie fondamentale moyenne des bâtiments habitables.

<p>K a u p u n k i. Ville.</p>	<p>Prosentillinen lisäys asuinrakennusten pohja-alan keskisuuruudessa ajanjaksolla 1880—1890. <i>Augmentation pour cent de la superficie fondamentale moyenne des bâtiments habitables pendant la période 1880—1890.</i></p>	<p>Jos asuinrakennusten keskikorkeuden prosentillinen lisäys pannaan = 1, oli siihen verrattuna prosentillinen lisäys niiden pohja-alan keskisuuruudessa: <i>Si l'augmentation pour cent de la hauteur moyenne des bâtiments habitables est supposée = 1, l'augmentation pour cent de leur superficie fondamentale moyenne a été relativement :</i></p>
Helsinki	26,5	2,2
Turku	7,0	5,0
Tampere	33,2	11,1
Viipuri	19,1	8,3
Oulu
Pori

^{a)} Likimääräisiä lukuja.
Chiffres approximatifs.

Taulu 105. Asuinhuoneiden lisäys ja niiden
Augmentation du nombre des pièces habitables et leur répar-

Kaupunki. Ville.	Asuinhuoneiden lisäys ajanjaksolla 1880—1890. (Oululle: ajanjakso 1870—1890). Augmentation du nombre des pièces habitables pendant la période 1880—1890. (Pour Ullåborg: la période 1870—1890).					
	Lukumäärä. Nombre.			Prosenttia. Pour cent.		
	Huoneita kiviseinäin sisällä. Pièces à parois de briques.	Huoneita puuseinäin sisällä. Pièces à parois de bois.	Yhteensä. Total.	Huoneiden koko lisäykseen antoivat molemmanlaatuiset huoneet alla-olevat pro- senttimäärät: A l'augmentation totale, chaque espèce de pièces a contribué dans la propor- tion suivante pour cent: Huoneiden koko lisäys, merkittyä prosentissa huoneiden koko lukumää- rällä v. 1880 (Oululle: v. 1870). Augmentation totale du nombre des pièces, exprimée en pour cent de nombre total des pièces en 1880. (Pour Ullåborg: en 1870).	Huoneita kiviseinäin sisällä. Les pièces à parois de briques.	Huoneita puuseinäin sisällä. Les pièces à parois de bois.
Helsinki	10,999	3,647	14,646		59,19	75,10
Turku	1,169	2,809	3,978	28,74	29,39	70,61
Tampere	732	2,791	3,523	48,29	20,78	79,22
Viipuri	1,511	1,165	2,676	34,23	56,46	43,54
Oulu	1,563	34,81
Pori

prosentillinen jako rakennusaineen mukaan.
tition pour cent d'après leurs matériaux de construction.

100:sta asuinhuoneesta oli: De 100 pièces habitables, il y en avait :				Lisäys kiviseinäin sisällä olevain huoneiden prosenttiluvussa (ja vähennys puuseinäin sisällä olevain huoneiden prosenttiluvussa) ajanjaksolla 1880—1890. Augmentation du pour-cent des pièces à parois de briques (et diminution du pour-cent des pièces à parois de bois) pendant la période 1880—1890.	Kaupunki. Ville.
1880.		1890.			
Huoneita kiviseinäin sisällä. Pièces à parois de briques.	Huoneita puuseinäin sisällä. Pièces à parois de bois.	Huoneita kiviseinäin sisällä. Pièces à parois de briques.	Huoneita puuseinäin sisällä. Pièces à parois de bois.		
38,70	61,30	52,23	47,77	13,53	Helsinki.
19,57	80,43	21,76	78,24	2,19	Turku.
5,35	94,65	10,37	89,63	5,02	Tampere.
28,23	71,77	35,43	64,57	7,20	Viipuri.
.....	11,62	88,38	Oulu.
.....	17,84	82,16	Pori.

Taulu 106. Asuinhuoneiden lisäys verrattuna väestönkasvuun.

Augmentation du nombre des pièces habitables comparativement à l'accroissement de la population.

K a u p u n k i. Ville.	Prosentillinen lisäys ajanjaksolla 1880—1890 (Oululle: ajanjakso 1870—1890) <i>Augmentation pour cent pendant la période 1880—1890 (Pour Uleåborg: la période 1870—1890)</i>		Asuinhuoneiden lisäysprosentti oli väkiluvun lisäysprosenttia suurempi (+) tai pienempi (—): <i>L'augmentation pour cent des pièces habitables a dépassé (+) l'augmentation pour cent de la population, ou lui est restée inférieure (—) de:</i>	Jos väestön lisäysprosentti pannaan = 1, oli siihen verrattuna asuinhuoneiden lisäysprosentti: <i>Si l'augmentation pour cent de la population est supposée = 1, l'augmentation pour cent du nombre des pièces habitables doit comparativement de:</i>
	asuinhuoneiden lukumäärässä. <i>du nombre des pièces habitables.</i>	väkiluvussa (satamain poisluettuna). <i>de la population (celle des ports non comprise).</i>		
Helsinki	59,19	56,46	+ 2,73	1,048
Turku	28,74	29,68	— 0,94	0,968
Tampere	48,29	49,01	— 0,72	0,985
Viipuri	34,23	18,51	+ 15,72	1,849
Oulu	34,51	45,29	— 10,78	0,782
Pori				

Taulu 107. Asukasten keskiluku taloa, asuinrakennusta ja asuinhuonetta kohti.

Nombre moyen des habitants par propriété, par bâtiment habitable et par pièce habitable.

Kaupunki. Ville.	Asukasten keskiluku. <i>Nombre moyen des habitants.</i>						Lisäys (+) tai vähennys (–) asukasten keskiluvussa ajanjaksoilla 1880–1890. (Ouluille: ajanjaksolla 1870–1890).								
	1 8 8 0. (Ouluille: 1870). (Pour Uleåborg: 1870).			1 8 9 0.			<i>Augmentation (+) ou diminution (–) du nombre moyen des habitants pendant la période 1880–1890.</i> (Pour Uleåborg: la période 1870–1890).								
	Taloa kohti. <i>Par propriété.</i>	Asuinrakennusta kohti. <i>Par bâtiment habitable.</i>	Asuinhuonetta kohti. <i>Par pièce habitable.</i>	Taloa kohti. <i>Par propriété.</i>	Asuinrakennusta kohti. <i>Par bâtiment habitable.</i>	Asuinhuonetta kohti. <i>Par pièce habitable.</i>	Taloa kohti. <i>Par propriété.</i>	Asuinrakennusta kohti. <i>Par bâtiment habitable.</i>	Asuinhuonetta kohti. <i>Par pièce habitable.</i>	Asuinrakennusta kohti. <i>Par bâtiment habitable.</i>		Asuinhuonetta kohti. <i>Par pièce habitable.</i>			
										Prosentissa. <i>Pour cent.</i>	Absoluuttisesti. <i>Absolue.</i>	Prosentissa. <i>Pour cent.</i>	Absoluuttisesti. <i>Absolue.</i>		
Helsinki	35,14	15,36	1,687	49,29	21,39	1,658	+	14,15	40,3	+	6,03	39,3	–	0,029	1,7
Turku	20,71	10,81	1,508	23,62	11,81	1,519	+	2,91	14,1	+	1,00	9,3	+	0,011	0,7
Tampere	19,59	10,59	1,885	26,44	14,60	1,894	+	6,85	35,0	+	4,01	37,9	+	0,009	0,5
Wiipuri	22,27	11,64	1,866	24,80	12,52	1,647	+	2,53	11,4	+	0,88	7,6	–	0,219	11,7
Oulu	9,91	6,04	1,509	12,34	8,38	1,738	+	2,53	25,8	+	2,53	38,7	+	0,129	8,0
Pori	10,60	8,08	1,542

Syyskuulla 1896.

Toimeksi saanut:

J. V. Segerstråle.

Luku II. Huonekunnat ja asumussuhteet.

Vuosien 1880 ja 1890 tiedonantojen yleinen laatu ja keskinäinen verrattavuus. Vuoden 1880 väenlaskussa noudatettu huonekunta-listan kaa-vaan sisältyi m. m. seuraava:

„Luettelo kaikista kaupungissa olevista huonekunnan jäsenistä ja mat-kustavaisista.

Juokseva numero.	Etu- ja liikanimi.	Asema perheessä.

ja sitä seuraavat «Ohjeet listoja ja lippuja täyttäessä» sisälsivät m. m. seuraavat määräykset:

„1. Kukin huonekunta saa erinäisen laskukirjeen ynnä sisällä olevan huonekunta-listan (Lit. C) — — —.

4. Jokainen yksinään asuva, itsenäisesti elatustaan hankkiva henkilö on yhtenä huonekuntana. Missä usea perhe tahi henkilö asuu samoissa huoneissa, pidetään huonekunnan isäntänä se, jonka nimessä huoneet ovat hyrrätyt.

5. Huonekunta-lista Lit. C suoritetaan seuraavassa järjestyksessä; ensin siihen merkitään huonekunnan kaikki kaupungissa olevat jäsenet, nimittäin perheen isä, hänen vaimonsa, lapsensa, omaisensa ja palvelusväkensä, sitten, viivan eroittamina, huonekunnassa asuvat eli kortteeria pitävät matkustavaiset muualta, sekä vihdoin, eri päällekirjoituksen alle, ne huonekuntaan kuuluvat jäsenet, jotka väenlaskun tapahtuessa ovat pois kaupungista matkustaneet. Viimeiseen sarkaan pannaan kunkin henkilön asema perheessä, sanoilla: perheenisä, vaimo, poika, tytär, palkollinen j. n. e.

Lisäksi pyydettiin m. m. seuraavia «Tietoja asunnoista»:

- | | | |
|-----|--|--------|
| „1. | Tulisijalla varustettujen huoneiden lukumäärä, jotka huonekunnan hallussa ovat | _____ |
| 2. | Näistä käytetään kauppapuoteina | _____ |
| ” | ” käsityöläishuoneina | _____ |
| 3. | Huoneista on | |
| | maa- eli kellarikerroksessa | _____ |
| | ensimmäisessä kerroksessa | _____ |
| | — — — | |
| | kuudennessa ” | _____“ |

Tästä näkyy selvästi, että omaa, erityistä huoneustoa (ei sukulaisuutta t. sell.) tuli pitää huonekunnan varsinaisena tunnusmerkkinä ja välttämättömänä ehtona laskeakseen yhdessä asuvia henkilöitä erityiseksi huonekunnaksi, että, kuten asiata tilastollisissa teoksissa on tapa nimittää, huonekunnan ja huoneuston välillä vallitsi «identiteetti». Tämän todistaa myöskin laskussa syntynyt aines. Silmäys siihen näet osottaa, että — erittäinkin työväenkorttierreissa — alati uusiutuviissa tapauksissa useita perheitä tai henkilöitä, jotka asuivat niille yhteistä huoneustoa, on merkitty yhteen ja samaan huonekuntalistaan. Käsite «yhteisesti asuvista huonekunnista» oli siis, mitä tulee tietojen kokoamista koskeviin määräyksiin, 1880 vuoden väenlaskulle aivan vieras. Mainitsematta ei kuitenkaan tule jättää, että niiden aineksen koetutkimusten kautta, jotka näiden olojen selvittämiseksi nyt on tehty, on huomattu, että joskus henkilöt, jotka mainitulla tavalla asuivat yhdessä toisten kanssa, kuitenkin vastoin «ohjeen» määräyksiä todella ovat saaneet ja merkinneet itsensä erityiselle huonekunta-listalle; mikä on voitu huomata listaan merkityistä tiedonannoista, niinkuin «asuva N. N:n luona», sekä vastauksesta « $\frac{1}{2}$ », kun on ollut merkittävä käytettyjen huoneiden lukumäärä.

Tämä mitä tulee alkeistietojen jättämisen ohjelmaan ja näiden todelliseen laatuun. Kuitenkin ovat mainitut tutkimukset osottaneet, että aineksen muokkaamisessa kokoamiselle määrättyä periaatetta huonekunnan ja huoneiston identiteetistä ei ole noudatettu. Läpikäydessä erityisiä Helsingin kortteleita on näet havaittu, että

- 1:o) kun kaksi tai useammat perheet ovat asuneet yhtä ja samaa huoneustoa ja ovat olleet merkittynä yhteen ja samaan huonekunta-listaan, on niitä laskettu milloin yhdeksi huonekunnaksi, milloin useammaksi;
- 2:o) kun — tavallisesti 1 huoneen käsittävässä huoneistossa — jossakin perheessä on asunut «hyryläisiksi» tai sell. merkittyjä, perheelle ja myöskin keskenään vieraita henkilöitä, ja sellaisten henkilöiden lukumäärä
 - a) on ollut vaan 1, on kokonaisuus tavallisesti laskettu 1 huonekunnaksi, joskus kuitenkin 2:ksi;

- b) on ollut 2, on kokonaisuus laskettu milloin 1 huonekunnaksi, milloin 2:ksi;
- c) on ollut 3, on kokonaisuus välisti laskettu 1 huonekunnaksi, useimmiten 2:ksi, välisti myös 3:ksi;
- d) on ollut 4 tai useampia, on kokonaisuus laskettu milloin 2 huonekunnaksi, milloin 3:ksi.

Kaikki tämä käy kyllin selvästi esille näissä tapauksissa asianomaisiin huonekuntalistoihin muokatessa tehdyistä muistiinpanoista: «2 huonekuntaa», «3 huonekuntaa». Myös on yllä mainitut « $\frac{1}{2}$ » huonetta käyttävät henkilöt pidetty erityisinä huonekuntina.

Kun «huonekunta»-käsitettä muokkaamisessa siten ei jyrkästi pysytetty samassa määrättyssä ja yhdenmukaisessa merkityksessä, niin oli menettely enemmän tai vähemmän horjuva, ja tuloksiksi saadut tiedonannot huonekuntien lopullisesta lukumäärästä sekä niiden jaosta jäsenten luvun mukaan ja niiden huoneistojen suuruuden (huoneluvun) mukaan y. m. ovat sen johdosta, koska ovat kokoonpantuja erilaatuisista aineksista, melkoisessa määrässä epävarmat sekä tuskin kelpaavat käytettäväksi, jos tahdotaan esm. arvostella tärkeätä kysymystä todellisesta asumustilavuudesta, taajaan asuttujen huonekuntien lukumäärästä, asumustiheyden suuruudesta y. m. sell.

Tämän lisäksi tulee vielä yksi seikka. Jos verrataan toisiinsa Suom. Virall. Til. VI: 8 ja 11 taululiitteissä olevia tiedonantoja v:ta 1880, jotka koskevat huonekuntien jakoa «huoneistojen suuruuden mukaan, joissa ne asuvat» (liitteet N:o 4), niin huomataan, että Helsingin, Turun ja Wiipurin taulut ensiksi sisältävät — osaksi hyvinkin suurilla luvuilla täytetyn — sarakkeen, joka osottaa «huonekuntia, jotka asuvat toisten huonekuntien kanssa yhdessä huoneessa», kun taas Tampereen taulusta sellainen särke tykkänään puuttuu. Asianomaisesta julkaisusta ei saa mitään selvitystä, mikä siihen olisi syynä, koska Tamperetta koskevia tauluja ei ole tekstissä käsitelty. Kuitenkin on tämän johdosta tehty erityinen koe-tutkimus tämän kaupungin aineksesta osottanut että sen muokkaamisessa ylempänä mainitut huonekuntien kaksi- ja kolmi-jaot useimmiten on jätetty tekemättä, mutta kuitenkin joskus suoritettu. Missä siten ainakin muutamissa tapauksissa lisääntulleet huonekunnat asiahaarojen mukaan ovat taulussa saaneet paikkansa, lienee vaikea varmuudella saada tietää. Tampereen aineksen muokkaamistapa on, kuten näkyy, melkoisesti ollut eroava sekä lähennyt kokoamiselle määrättyä periaatetta. Seurauksena tästä on kuitenkin, että kaupungille saadut tulokset eivät voi olla todellisesti verrattavat kolmen muun kaupungin vastaaviin tiedonantoihin.

Mitä yllä on sanottu 1880 vuoden väenlaskusta lienee pääasiassa kyläksi tarkotuksellemme — selvittääksemme millä tapaa on koottu ja muokattu

4. Missä kerroksessa huoneet ovat? _____
 6. Puuttuuko joistakin huoneista tulensijoja? Kuinka monesta? _____
 10. Kuinka monta toiseen huonekuntaan kuuluvaa henkilöä asuu yhteisesti samoissa huoneissa kuin Teidän huonekuntanne? _____“

Myötä seuraavissa «Ohjeissa listojen ja lippujen täyttämiseen» määrättiin m. m.:

„1. Kukin huonekunta saa erinäisen laskukirjeen ynnä sisällä olevan huonekunta-listan (Litt. C) — — —.

3. Kunkin huonekunnan puolesta täytetään sen erityinen lista. Jos useat huonekunnat yhteisesti asuvat samoissa huoneissa, on kuitenkin kukin huonekunta erikseen luettelava; se henkilö, jonka nimessä huoneet on hyrrätty, on vastuunalainen siitä, että oikeat tiedot annetaan kaikista huoneissa asuvista huonekunnista. Erinäisiksi huonekunniksi ovat katsottavat sellaiset yksinäiset henkilöt, joilla on oma erityinen asunto ja itsenäinen taloudenpito. Muut yksinäiset henkilöt sitä vastoin ovat merkittävät sen huonekunnan listaan, jonka luona ne asuvat, siinäkin tapauksessa, että eivät siellä saa ravintoansa.

5. Huonekunta-lista (Litt. C) suoritetaan seuraavassa järjestyksessä: ensin siihen merkitään suku- ja ristimänimellä kaikki huonekuntaan kuuluvat henkilöt, nimittäin perheen isä, hänen vaimonsa, lapsensa, omaisensa ja palvelusväkensä, sitten, viivan eroittamina, huonekunnassa asuvat ja kortteeria pitävät matkustavaiset muualta. Sarekkeeseen 4 merkitään kunkin henkilön asema huonekunnassa sanoilla: perheenisä, vaimo, poika, tytär, palkollinen j. n. e. — — — —.

8. Huonekuntalistaan pantavista tiedoista on huomattava:

että kolmannessa pykälässä tehtyihin kysymyksiin vastataan merkitsemällä oikea numero siihen sarekkeeseen, johon se on pantava. Niin esim. sellaisen huonekunnan puolesta, jolla on yhteinen kyökki toisen huonekunnan kanssa ja neljä omaa huonetta, on merkittävä 1 sarekkeeseen *b* ja 4 sarekkeeseen *d*; huonekunnan puolesta, joka on vuokrannut neljä huonetta ja kyökkiä sisältävän huoneuston, mutta siitä hyrrännyt pois kyökin ja kaksi huonetta, on merkittävä 1 sarekkeeseen *c*, 2 sarekkeeseen *d* ja 2 sarekkeeseen *f*, j. n. e. Niihin sarekkeisiin, joihin ei löydy mitään merkittävää, on vedettä viiva (—). Huoneiksi luetaan ainoastaan sellaiset, joilla on ainakin yksi akkuna, josta ilmaa ja valoa saadaan; siis ei korridooreja, kylpyhuoneita, komeroita y. m. s.“

Näistä kaavoista y. m. käy selville, että 1880 vuoden aineksen kokoaemiselle säädetty periaate huonekunnan ja huoneuston identiteetistä 1890 vuoden laskussa hylättiin. Tämän periaatteen tarjooma vankka perustus huonekuntain y. m. yhdenmukaiselle ja johdonmukaiselle laskemiselle oli valitettavasti vaihdettu, kuten näkyy, edempänä n. k. «yhteisesti asuvain huonekuntain» käsitteeseen; käsite, joka tosin aluksi tuntui hyväksyttävältä, mutta joka käytännöllisessä toteuttamisessaan, kun oli jätetty asianomaisten huonekunta-esimiesten itsensä valtaan oikealla tavalla käsittää ja sovittaa «ohjeissa» olevaa, muodoltaan vähemmin onnistunutta kolmatta kohtaa, alkeistietojen antamisessa luonnollisesti tuli hyvin horjuvaksi, kun tuli laskea mainitussa kohdassa kosketeltuja «yksinäisiä» henkilöitä eri huonekunniksi. Seurauksena tästä oli myös että lopulliset tiedonannot huonekuntien koko lukumäärästä, niiden jaosta eri suhteissa, niiden keskisuuruudesta y. m. tulivat hyvin epävarmoiksi. Selvää on, että tehty muutos seurauksiltaan m. m. on

ollut omiaan tekemään suuremmaksi huonekuntien kokosummaa ja siis niiden keskiuuruutta vähemmäksi, kuin ne sovittamalla 1880 vuoden kokoamisääntöjä olisivat tulleet; vaikka tosin siten a priori saatua erotusta molempien vuosien lopullisten tulosten välillä melkoiseksi osaksi on vähentänyt tai kenties jopa poistanutkin ylempänä kosketellut, 1880 vuoden aineksen muokkaamisessa toimitetut huonekuntien kahtia- ja kolmi-jaot, missä niitä — kuten Helsingin, Turun ja Wiipurin suhteen näkyy olleen laita — yleisemmin on tehty. — Sitä muutosta, joka v. 1890 tehtiin itse huonekuntien ilmoittamisen ja laskemisen tavassa, vastaa, kuten kaavat y. m. osottavat, samantapainen muutos huonekuntain asumien huoneustojen ilmottamisessa ja laskemisessa.

Enempi selvitys 1880 ja 1890 vuosien kaavojen ja niiden käyttämisen eroavaisuuksista ei liene tarpeellinen, koska edellisen kautta jo lienee kyläksi osotettu, että — lukuunottamatta esitettyjä epäjohdonmukaisuuksia 1880 vuoden työskentelytavassa — tiedonantoja kummaltakin vuodelta, ne kun ovat syntyneet oleellisesti erilaisilla edellytyksillä, ylipäänsä ei voi toisiinsa verrata. Ne haitalliset seuraukset, jotka valitettavasti ovat syntyneet myös muissakin suhteissa 1890 vuoden yllä mainituista muutoksista, tulevat näkymään seuraavassa, tämän vuoden tuloksia koskevassa esityksessä ja tarkastuksessa, sellaisina kuin nämä tulokset ilmenevät taululiitteessä III.

„Huonekunta-väestö“ ja „laitosväestö“. Huonekunnissa asuvasta väestöstä on tapana erottaa erityiseksi ryhmäksi kasarmeihin y. m. sijoitettu naimaton sotaväestö (ynnä alapäällystö), sairashuoneissa, köyhäinhuoneissa, vankiloissa ja muissa senkaltaisissa laitoksissa olevat henkilöt sekä matkustavaiset hotelleissa ja vierasmajoissa y. m., kun näet sellaisia ja niiden kaltaisia henkilöryhmiä («Extrahaushaltungen», «Anstalten») ylipäänsä ei saata pitää huonekuntain veroisina. Sitä vastaan luetaan nainut sotamiehistö sekä mainittuihin laitoksiin tavalla tai toisella sidottu väestö tavanmukaisesti huonekunta-väestöön. Sama menettely oli myös noudatettava 1890 vuoden väenlaskussa (vrt. ensimmäinen vihko, siv. 6 § 11 väenlaskun «Suunnitelmassa»). Siten saadaan väestö jaetuksi kahteen suureen ryhmään, joita tahdomme nimittää «huonekunta-väestöksi» ja «laitosväestöksi».

„Itsenäiset“ ja „yhteisesti asuvat“ huonekunnat. Ylläolevalla perusteella tulivat huonekunnat, kuten taululiitteestä III näkyy, riippumatta siitä, oliko niissä yksi tai useampia henkilöitä tai oliko niillä yksi tai useampia huoneita, aineksen muokkaamisessa jaetuksi kahteen luokkaan, nim. «itsenäisiin» ja »yhteisesti asuviin», joista edellinen luokka tarkotti käsittää kaikki ne huonekunnat, jotka «kukin itsekseen hallitsevat omaa kotia» ilman

että mitään osaa siitä «on jätetty vieraille käytettäväksi», kun taas kaikki muut huonekunnat eli ne, joilla oli koko huoneisto tai vaan joku sen huoneista (eli kyökki) yhteinen toisen huonekunnan kanssa, luettiin jälkimmäiseen luokkaan (vrt. kohta 3 huoneustolistassa). Kuitenkin on havaittu, että tällä huonekuntien erottamisella, sellaisena kuin se käsillä olevan aineksen perustuksella on taululiitteeseen otettu, ei ole sitä merkitystä, joka sille on tahdottu antaa, vaan päinvastoin on melkoisessa määrässä harhaan vievä ja siitä syystä sillä on vähäinen merkitys huonekuntain erilaisten asumus-olojen arvostelemiseksi.

«Itsenäisten» huonekuntain pitäisi nim. olla sellaiset, että ovat vieraista aineksista vapaat. Niin ei kuitenkaan ole laita. Sillä sen kautta, että «ohjeiden» 3:nnessä kohdassa sanotaan, että «yksinäiset henkilöt», joilla ei ole «oma erityinen asunto ja itsenäinen taloudenpito», eivät ole luettavat erinäisiksi huonekunniksi, vaan «ovat merkittävät sen huonekunnan listaan, jonka luona ne asuvat, siinäkin tapauksessa, että eivät siellä saa ravintoansa», on tapahtunut — muistettakoon vaan ruumiintyöntekijäin lukuisaa luokkaa — että suuri osa «itsenäisiksi» merkityistä huonekunnista todellisuuudessa sisälsi suuremman tai pienemmän lukumäärän «luona asuvia», huonekunnan esimiehelle ja hänen perheelleen sekä keskenään vieraita henkilöitä. Nämät vieraat ainekset ovat kuitenkin sekä siveellisessä että terveydellisessä suhteessa omansa tekemään elämänolot näille «itsenäisille» huonekunnille aivan yhtä epäedullisiksi kuin «yhteisesti asuville», jopa paljoka epäedullisemmiksi, koska näet yhteis-asuminen tuollaisten «yksinäisten», tavallisesti naimattomain ja usein eri sukupuolta olevain henkilöin kanssa luonnollisesti tuottavat vielä arveluttavampia seurauksia, kuin yhteis-asuminen perheiden kanssa.

Samoin on «yhteisesti asuvain» huonekuntain laita. Niinkuin edellisestä on käynyt ilmi, ei tähän rubriikkiin ole otettu ainoastaan niitä huonekuntia, joilla on koko asumuksensa yhteinen toisen huonekunnan kanssa, vaan myöskin ne, jotka paitsi yhtä tai useampia sellaisia yhteisiä huoneita lisäksi käyttävät yhtä tai useita omia. Jo vähinkin yhteisyys huoneissa on niinmuodoin tuottanut «yhteis-asumuksen». Niin on esm. huonekunta, jolla on ollut ainoastaan 1 oma huone, luettu «itsenäiseksi», kun taas huonekunta, jolla on ollut 4 omaa huonetta ja sitä paitsi osuus kyökistä (vrt. kohta 8 «ohjeissa»), on luettu «yhteisesti asuviin».

Koska siten tehdyllä huonekunta-jaolla «itsenäisiin» ja «yhteisesti asuviin» on täytynyt olla hyvin vähäinen arvo, olisi se pitänyt vaihtaa muuhun. Edempänä mainittavista syistä on se tässä kuitenkin täytynyt säilyttää.

Huonekunnan ja huoneuston identiteetin hylkääminen siitä johtuvine muutoksineen kaavoihin y. m. sekä sen kanssa likimmässä yhteydessä oleva huonekuntain erottaminen «itsenäisiin» ja «yhteisesti asuviin» oli siis, varsinkin sen tavan johdosta, millä se tapahtui, — valitettavasti laajalle vaikuttava — hairahdus, joka melkoisessa määrässä on vähentänyt väenlaskun tulosten puheen-alaisten osien luotettavuutta ja arvoa. Ylipäänsä voitaneen sanoa että kuta suurempi «yhteisesti asuviksi» merkittyjen huonekuntien lukumäärä jollakin paikkakunnalla on, sitä epävarmemmat ovat tiedot huonekunnista ja huoneustoista y. m. (Liite III). Niinkuin edempänä osotetaan, oli sellaisten huonekuntain prosentti noissa kuudessa kaupungissa hyvin erilainen.

Eikö siis mitenkään tule erottaa huonekuntia tai henkilöitä sen mukaan, asuvatko ne yhdessä niille vierasten aineiden kanssa vai eikö? Kyllä varmaan. Tämän kysymyksen luotettava selvitys on päinvastoin väenlaskujen tähdellisimpiä tehtäviä niiden olojen valaisemiseksi, joissa väestö elää. Mutta aineksen kokoamis- ja muokkaamistavan pitää olla toisenlaisen. Niinpä näyttää siltä kuin alkeistiedot ehdottomasti pitäisi koota noudattamalla niin johdonmukaisesti kuin mahdollista 1880 vuoden väenlaskussa sovitettua periaatetta huonekunnan ja huoneuston identiteetistä. Täten saa, kun kaikki huoneustossa yhteisesti asuvat yksilöt, oli ne sitten «omia» tai «vieraita», merkitään samaan huonekunta-listaan, fotograafisesti tarkan ja asianomaisten tiedon-antajain erilaisen käsityksen niin vähän kuin suinkin vaikuttaman, yhdenmukaisen aineksen, joka, muissa suhteissa sopivasti järjestettynä, muokkaamisessa antaa tukevan pohjan huonekuntain ja huoneustojen lukumäärän ja suuruuden, huonekuntain asustamain huoneiden koko luvun, asumustilavuuden, taaja-asuisuuden, tiheästi asuvain huonekuntain ja henkilöjen lukumäärän y. m. laskemiselle, sekä muuten sallii täysin vapaasti ja luotettavan varmasti tehdä enempiä sommitteluja ja laskuja huonekunnista, väestöstä ja asunnoista, jotka voivat puuhenalaisia oloja varsinaisesti ja todenperäisesti valaista.

Käymme täten lyhyesti tekemään selkoa niiden tiedonantojen laadusta, jotka löytyvät yhteensovitettuina Liitteessä III. Koska tätä osaksi jo esipuheessa mainitusta syystä, osaksi — ja ennen kaikkea — aineksen laadusta semmoisenaan, todellisesti hyvän tuloksen saavuttamiseksi, ei ole voitu panna muuten kyllä tarpeellisen, perinpohjaisen uudistustyön alaiseksi, on vaan osittainen, suurempien yksityisvirheiden y. m. johdosta uudistus ja korjaus toimeenpantu, jonka ohessa lopullisten lukujen määräämiseksi myös on täy-

tynyt tehdä erityisiä, ylipäänsä pienempiä likimääräislaskuja. Siihen nähden että liitteessä olevien tiedonantojen luotettavuus tai arvo, kuten myös seuraavasta tulee näkymään, on melkoisesti vähennyt, ei ole laveampaa tekstiä siihen katsottu tarpeelliseksi. Niin ollen voinee kysyä, oliko ensinkään syytä ottaa tähän taululiite III. Sen tykkänäinen poisjättäminen ei kuitenkaan olisi ollut perusteltu, koska eivät kaikki sen osat ole epävarmat. Osittaisia poisjättämisistä taas ei ole, muista asiallisista näkökohdista puhumatta, katsottu voitavan tehdä jo siitäkin syystä, että se, tavanmukaisen sivunumerojärjestyksen säilyttämiseksi, ei olisi voinut tapahtua suorittamatta kokonaista 82 sivun muuten tarpeetonta, täydellistä ja siis kallista udestipainatusta, jonka sivumäärän taululiitteet IV ja V sisältävät; siitä olisi seurannut lisää viivyketä julkaisun ilmestymiselle. Taululiite III on sentähden, mainitulla tavalla osaksi uudestaan tarkastettuna ja mikäli mahdollista korjattuna, saanut kokonaisuena jäädä paikalleen, jonka ohessa tämän luvun loppuun on otettu valikoima tauluja, jotka sisältävät eräitä siihen perustuvia laskuja.

Niinkuin jo I Luvun alussa mainittiin, ei 1890 vuoden väestön huonekunta- ja asumus-oloja koskevien tietojen kokoaminen käsittänyt ainoastaan asianomaisten kaupunkien omaa, erotettua aluetta, vaan myös lähisiin maalaiskuntiin kuuluvat esikaupungit y. m., jotka parissa paikassa (Turussa, Wiipurissa) otettiin henkilölaskuun, vaikk'ei rakennustiedusteluun. Näiden tutkimusten esineenä siis on ollut laskussa saatu koko väestö, ei ainoastaan kaupunkien omalla alueella oleva.

Liite III: 1. Tämä sisältää ne tulokset, jotka on saatu huoneustolistan 4:nen kysymyksen vastauksista: «Missä kerroksessa huoneet ovat?»

Kun vertaa Liitteessä III: 1 olevia erikoiskohtia, jotka koskevat huonekuntain asuntojen korkeutta, Luvussa I oleviin, kaupunginosittain eritetyihin tiedonantoihin asuinrakennusten korkeudesta (esim. Helsingissä: Taulu 15), huomaa, että muutamissa kaupungeissa erityisille kaupunginosille löytyy Liitteessä III: 1 huonekuntia merkittynä asuviksi yhtä kerrosta korkeammalla kuin Luvussa I olevien tiedonantojen mukaan näyttää mahdolliselta, koska näet näiden mukaan niin korkeita rakennuksia kuin liite osottaa ei löytynyt näissä kaupunginosissa. Tämä ristiriita on kuitenkin vaan näennäinen ja saa selityksensä siitä, että vastattaessa asuntolistan 4:een kysymykseen on merkitty ullakkohuoneet myös yhden kerroksen muodostaviksi, kun taas, kuten Luvussa I monesti on sanottu, asuinrakennusten korkeutta määrättäissä ullakkohuoneet on jätetty laskusta pois (ks. kysymyskaava Litt. E muistutuksessa 1). Niin on esim. huonekunta, joka on asunut Litt. E mukaan 2-kerroksiseksi merkityn rakennuksen vinttikerroksessa, ilmoittanut asuvansa 3:nnessä kerroksessa. Helposti huomaa, että tämä eriäväisyys tie-

donannoissa on hyvin perustettu niihin eri tarkoituksiin nähden, joita niillä osotetaan. Luonnollista on muuten, että eriäväisyys taulussa tulee näkyväksi ainoastaan korkeinta kerroslukua osottavissa tiedonannoissa.

Asian luontoon kuuluu, että «yhteisesti asuvat» huonekunnat ovat suhteellisesti lukuisimmat vähempi-osaisissa kansankerroksissa sekä että nämät kansanluokat etupäässä asuvat vaatimattomampia, useimmin vaan 1- (tai 2-) kerroksisia rakennuksia. Helposti käsitetty seuraus on tästä, että samassa huoneustossa asuvien henkilöryhmäin jakaminen kahteen tai useampaan «yhteisesti asuvaan» huonekuntaan on ollut omansa Liitteessä III: 1 melkoisesti lisäämään alemmissa kerroksissa asuvain huonekuntain lukumäärää.

Liitteet III: 2 ja III: 3. Edellinen osottaa «itsenäisten» huonekuntain jakoa niiden jäsenten luvun ja asuntojen suuruuden mukaan. Jälkimmäisen tarkoituksena on antaa vastaavia tietoja «yhteisesti asuvista» huonekunnista.

Niinkuin näkyy huoneistolistan 3:nnesta kohdasta sekä sen sisältämästä taulusta, pyydettiin jokaiselta huonekunnalta tietoa kuinka monta sen huoneista mahdollisesti käytettiin yksinomaan muuhun tarkoitukseen kuin asunnoksi. Liitteissä III: 2 ja III: 3 kootut tiedonannot huoneistojen suuruudesta tarkottavat ainoastaan niitä huoneita, jotka, poisvähentämällä näitä muuhun tarkoitukseen käytettyjä huoneita, jäivät todelliseksi asunnoiksi. Kuitenkin voi huoneistolistan taulua vastaan muistuttaa, että se ei takaa täydellisyyttä tiedonannoissa, jotka tarkottavat muuhun kuin asunnoksi käytettyjä huoneita. Siinä näet kysytään erilaisia — tavallisimpia — sentapaisia huoneita, mutta puuttuu sijaa «muuhun». Myös on siinä muuttamattoman Berliiniläis-mallin mukaan käytetty nimitys «varastokellariksi» (-huoneeksi-sanan asemasta) voinut vaikuttaa erehdyttävästi tietoja annettaissa. Samallinen vaikutus huone-tietoihin yleensä on lopuksi voinut syntyä samasta lähteestä olevan kysymyksen 6 johdosta asuntolistassa, joka kuuluu: «Puuttuuko joistakin huoneista tulensijoja? Kuinka monesta?_____». Että sellainen kysymys on päässyt huoneustolistaan, täytyy pitää ristiriitaisuutena, virheenä. Sillä ainoastaan välittömästi tai välillisesti lämmitettävät huoneet piti (vrt. Litt. E), vastoin sitä mitä Berliinissä tehtiin, meillä v. 1890, samoin kuin v. 1880, ottaa lukuun; eriäväisyys, joka saa luonnollisen selityksensä Berliinin ja Suomen erilaisesta ilman-alasta.

Vaikka huoneustolistian taulussa pyydettiin erikseen tietoja kyökeistä, on nämät muokkauksessa kuitenkin laskettu huoneisiin, joihin ne siis sisältyvät Liitteessä III, samoin kuin Litt. E:ssä ja Liitteessä II¹⁸⁾. Kyökien

¹⁸⁾ Huomauttaa tulee, että tiedot huoneiden lukumäärästä Oulussa lienevät liian pienet, koska kyökien muokkauksessa eivät ole täydellisesti merkityt.

erottaminen näyttääkin olevan vähemmästä arvosta eikä voikkaan usein tapahtua kylläksi tarkasti, kun näet löytyy välimuotoja, esm. n. k. helli-uunilla varustettuja huoneita.

Ne haitalliset seuraukset, jotka ovat syntyneet huonekuntain erottamisesta «itsenäisiin» ja «yhteisesti asuviin», on edellisessä yleisin piirtein esitetty ja tulevat seuraavassa yksityiskohdittain näkymään. Vaikkapa olisi ollut kylläksi aikaa ja työvoimia, jotka olisivat olleet tarpeen Liitteen III perinpohjaiseen uudesti-tekemiseen, jotta tämä erotus ja sen seuraukset olisivat poistuneet, olisi sellainen työ kuitenkin ollut toivoton, koska aineksen laatu kerrassaan, saavutetun kokemuksen nojalla, ja kuten myös seuraava esitys tulee näyttämään, ei salli tiedonantojen luotettavaa muuttamista siihen kuntoon, mikä niillä olisi ollut, jos olisi pidetty kiinni huonekunta- ja huoneusto-käsitteen identiteetistä.

Huomattavan suuri on «yhteisesti asuviksi» merkittyjen huonekuntain lukumäärä Porissa, Tampereella ja Wiipurissa — resp. 40,81 %, 28,13 % ja 24,55 % kaikista asumussuhteiltaan tunnetuista huonekunnista (vrt. taulusivu 53) —, kun taas Helsingissä, Oulussa ja Turussa vastaavat prosenttiluvut eivät nouse suuremmiksi kuin resp. 10,52, 4,78 ja 4,53. Nämät melkoiset eroavaisuudet mainittujen prosenttilukujen välillä eivät suinkaan tunnu olevan omansa hälventämään ennen lausuttua epäilystä, mitä tulee alkuaineksen syntyemisessä noudatetun huonekuntain laskemistavan yhdenmukaisuuteen. Päinvastoin. — Erittäin Porista mainittakoon, että hyvin suurella osalla sen «yhteisesti asuvista» huonekunnista oli ainakin 1 oma huone ja siis ainoastaan osaksi asui yhteisesti toisten huonekuntain kanssa. Otaksuttavalta näyttää, että samallinen oli asianlaita Tampereella ja Wiipurissa.

Mitä nyt ensiksi Liitteeseen III: 2 tulee, niin ovat tosin tiedot siinä olevista huonekunnista, jos jätetään huomioon ottamatta asuntolistan suhteen ylempänä tehdyt huomautukset ja ne seuraukset, jotka sillä on voinut olla saavutettuihin tuloksiin, pääasiallisesti pidettävät luotettavina. Mutta koska «itsenäisiksi» merkityt huonekunnat, sen mukaan kuin aikaisemmin on huomautettu, muodostavat enemmän tai vähemmän mielivaltaisten ja syrjäpuolisten sekä sentähden perusteettomain näkökohtain horjuvasta toteuttamisesta syntyneen osan kaikista huonekunnista, niin on myöskin selvää, että tiedonannot Liitteessä III: 2 itsessään ovat vähemmän arvoiset. Jotta niillä olisi varsinainen arvonsa, vaativat ne välttämättömäksi täydennykseksi luotettavia tietoja myöskin muista, Liitteessä III: 3 olevista huonekunnista.

Mitenkä sitte on laita tiedonantojen Liitteessä III: 3? Niiden yleiseen arvoon nähden pitää tietysti paikkansa samasta syystä sama arvostelu, joka yllä lausuttiin tiedonannoista Liitteessä III: 2. Mitä taas yksityiskohtiin

koskee, niin ei tule salata, että nyttemmin saadun tiedon mukaan liitteessä olevien, huonekuntain jakoa niiden asuttujen huoneiden mukaan koskevain ilmoitusten yhteensovittamisessa on menetelty kovin horjuvasti ja siten osaksi virheellisesti. Tämän valaisemiseksi mainitaan tässä pari esimerkkiä. Jos esim. kaksi huonekuntaa, A ja B, ovat asuneet yhdessä — tai on otaksuttu asuvan yhdessä, josta edempänä enemmän — sillä tapaa, että A:lla on ollut käytettävänään 1 oma huone ja sitä paitse 1 huone B:n kanssa yhteisesti, kun taas B:llä on ollut vaan osallisuus jälkimmäiseen huoneeseen, niin on ainoastaan osa työskentelijöistä, niinkuin oikein on, lukenut A:n 2-huoneisiin huonekuntiin ja B:n 1-huoneisiin, jota vastaan muut ovat laskeneet sekä A:n että B:n 2-huoneisiin huonekuntiin. Jos taas A:lla on ollut 2 omaa huonetta + 1 yhteinen ja B:llä 1 oma huone + tuo yhteinen, niin ovat samalla tapaa muutamat työskentelijät lukeneet A:n 3-huoneisiin huonekuntiin ja B:n 2-huoneisiin, kun taas toiset ovat merkinneet molemmat 4-huoneisiksi. Mitä sellaiset erilaiset menettelytavat ovat vaikuttaneet liitteen puheenalaisten tietojen luotettavuuteen ja arvoon, huomaa enemmittä selityksittä. Sitä vastoin tulee Liitteessä III: 3 olevia tiedonantoja «yhteisesti asuvien» huonekuntain jaosta niiden jäsenten lukumäärän mukaan (= numerot «summa»-rivissä) pitää itsessään luotettavina, se tietää, perustuvat aineksen oikeaan käsittelyyn; ei kuitenkaan tule unohtaa, että näihin numeroihin, samoin kuin myös vastaaviin tiedonantoihin Liitteessä III: 2, luonnollisesti on vaikuttanut ennen huomautettu epäluotettavuus yleisissä määräyksissä, kun joku henkilöryhmä on luettu yhdeksi, «itsenäiseksi» huonekunnaksi tai on jaettu useampaan «yhteisesti asuvaan» huonekuntaan.

Lopuksi ei tule jättää mainitsematta, että kaupunkien satamissa olevain laivojen miehistöä ei ole Liitteessä III luettu huonekuntien joukkoon. Oikeampaa olisi kuitenkin ollut lukea ne niihin kuuluviksi, vaikka, ne kun ovat tavallisten asuntojen puutteessa, erityisenä luokkana erikseen. Ainoastaan Helsingissä ja Turussa löytyi väenlaskun aikana sellaisia huonekuntia, edellisessä kaupungissa 56 (222 henkeä), jälkimmäisessä 14 (115 henkeä).

Kun Liitteessä III: 2 ja III: 3 jokaista henkilöluvultaan erilaista huonekuntaa varten kertoo huonekuntain summan asianomaisella henkilöluvulla ja laskee yhteen saavutetut tulot, saapi henkilöjen summan, jotka kuuluivat «itsenäisiin» ja «yhteisesti asuviin» huonekuntiin, kummankin erikseen. Harvalukuisille «20 tai useampia» jäseniä sisältäville huonekunnille ei jää tällöin muuta kuin käyttää niiden jäsen-määräksi jotain likimääräistä, sopivaa keskilukua. Laskua ei siis voi tehdä ihan tarkaksi, paitse Porille, missä «20 tai useampia» henkilöitä sisältäviä huonekuntia ei löytynyt. Mutta se epävarmuus, joka täten laskuun jää, on vähäpätöinen. Mitä taas tulee «huonekuntaväestön» täten syntyneeseen jakoon noihin kahteen luokkaan,

niin on tietysti siihenkin vaikuttanut äsken kosketettu epäluotettavuus, kun on suoritettu itse huonekuntain vastaavaa jakoa. Sitä vastoin saadaan yhteenlaskemalla molemmat luokat sekä huomioon ottamalla taulusivulla 53 olevat muistutukset ja lisäämällä laiva-miehistön, luotettava — lukuunottamatta yllämainittua, verrattain vähäpätöistä likimäärä-laskua — tieto huonekuntaväestön kokosummasta. Jos sitte tämä summa vähennetään koko väkiluvusta, pitää jäännökseksi saataman «laitosten väestö», jota aineksen käsittelyssä ei ole erikseen laskettu tai yhteen sovitettu. Tulos sellaisesta laskusta annetaan edempänä Taulussa 110.

Niinkuin taulusivusta 53 näkyy, ei Wiipurista ole annettu mitään tietoja 157:stä huonekunnasta. Muita sentapaisia aukkoja ei löydy. Ainoastaan huoneissa asuvat ja asumus-oloiltaan tunnetut huonekunnat, niiden väestö y. m. ovat esineenä ja pohjana niille lisätiedoille ja laskuille, jotka julaistaan seuraavissa tauluissa (vrt. muistutus Tauluun 108). — Laitosten lukumäärää («*Extrahaushaltungen*») ei ole työskentelyssä merkitty.

Liite III: 4. Tässä annetaan tietoja huoneiden koko lukumäärästä, joissa huonekunnat asuivat, sekä siitä kuinka nämä huoneet jakaantuivat niiden huoneustojen suuruuden mukaan, joihin ne kuuluivat, eli toisin sanoen, kuinka monta huoneista oli 1-huoneisissa lokaaleissa, 2-huoneisissa, 3-huoneisissa j. n. e.

Mikäli nämä huoneet kuuluivat lokaaleihin, joita käyttivät «itsenäiset» huonekunnat on Liite III: 2 yleensä ollut varmana pohjana niiden lukumäärän ja jaon määräämiseksi mainitussa suhteessa. Lasku on tietysti tapahtunut kertomistavan y. m. kautta, samaan suuntaan kuin äsken mainittu laskeminen huonekuntaväestön suhteen. Myös tässäkin on täytynyt käyttää likimääräistä, sopivaa keskilukua; jotta nim. saataisiin ne huoneet, jotka kuuluivat «enemmän kuin 12 huonetta» sisältäviin lokaaleihin. Ihan tarkaksi lasku siis ei ole voinut tulla.

Mitä huoneisiin sitävastoin tulee, joita asuivat «yhteisesti asuvat» huonekunnat, niin vastaavia tietoja niistä, kuten helposti näkee, ei ole voitu laskea samalla tapaa Liitteen III: 3 johdolla, jos kohtakaan ei ottaisi lukuun tämän aikaisemmin huomautettua virheellisyyttä. Niiden selville saamiseksi on välttämätöntä jokaista kahden tai useamman «yhteisesti asuvan» huonekunnan asustamaa lokaalia varten laskea yhteen ne huoneet tai huoneenosat, joita yksityiset huonekunnat käyttivät. Ja jos tahtoo esm. laskea suhteellisen asumustilavuuden (henkilöjen lukumäärän yhtä huonetta kohti) näille huonekunnille, niin pitää sen lisäksi jokaista sellaista lokaalia varten samalla tapaa laskea yhteen jäsenet niissä huonekunnissa, jotka siinä asuivat yhteisesti toistensa kanssa. Näiden laskujen kautta saadaan nim. yhdistet-

tyjä tietoja «yhteisesti asuvain» huonekunta-ryhmäin eli, jos niin tahtoo, henkilöryhmäin koko jäsenluvusta ja niiden lokaalien suuruudesta, joissa nämät ryhmät asuivat, kun Liite III: 3, lukuunottamatta sen virheellisyyttä, antaa tietoja yksityisten huonekuntain suuruudesta ja jaosta niiden käytämäin huoneiden luvun mukaan, oli nämät sitte omia tai yhteisiä huoneiston muiden huonekuntain kanssa. On selvää, että ainoastaan näitä uusia tietoja voi käyttää suhteellisen asumustilavuuden, tiheä-asuisuuden määrän, taajassa asuvain henkilöjen luvun y. m. sell. laskemisen perustaksi.

Koko tämä yhteenlaskeminen itse asiassa ei sisällä muuta kuin aineksen tiedonantojen saattamisen jälleen siihen kuntoon, mikä niillä alusta pitäen olisi ollut, jos olisi pysytetty huonekunta- ja huoneusto-käsitteen identiteetin periaatteessa. Sillä mitä tässä ylempänä on kutsuttu huonekuntaryhmäksi eli henkilöryhmäksi ei ole muuta kuin mikä tämän periaatteen mukaan muodostaa yhden huonekunnan. Ehdoton edellytys mainittujen laskujen luotettavalle suoritukselle on tietysti tarkka tieto siitä, mitenkä nuo samassa talossa useinkin monilukuiset «yhteisesti asuvat» huonekunnat olivat ryhmitetyt, se tietää mitkä huonekunnat asuivat yhdessä toistensa kanssa. Mutta sitä useimmin ei ensinkään voi päättää aineksen tiedonantojen johdolla; ja sitä vähemmin, kun kysymys 10 huoneustolistassa — «Kuinka monta toiseen huonekuntaan kuuluvaa henkilöä asuu yhteisesti samoissa huoneissa kuin Teidän huonekuntanne? — ja samantapainen kysymys huonekuntalistan alla suureksi osaksi ovat jätetyt vastaamatta, eikä näitä tietoja myös ole voitu täydentää aineksen muilla osilla. Mutta siitä huolimatta on tällainen yhteenlaskeminen suoritettu ensimmäisen painoksen tekijän toimesta sekä huoneiden että henkilöjen suhteen. Siis itse asiassa on mitä laajaperäisin konstruktiooni «yhteisesti asuvain» huonekuntain ryhmityksestä pantu perustaksi näiden huonekuntain lokaalien ja huoneiden laske- miselle, sellaisina kuin nämät muodostavat varsinaisen osan Liitteessä III: 4 yhteensovitetuista tiedonannoista, samoin kuin ensimmäisen painoksen tekstiosassa julaistuille tiedoille «yhteisesti asuvain» huonekuntain suhteellisesta asumustilavuudesta, sellaisten, tiheään asuvain huonekuntain lukuisuudesta, niiden henkilöistä j. n. e.

Siihen nähden, että «itsenäiset» huonekunnat sekä niiden lokaalit ja huoneet — joista tiedonannot, kuten sanottu, ovat pääasiallisesti luotettavat — muodostavat valtavan enemmistön, voisi kuitenkin pitää tiedonantoja Liitteessä III: 4 ja niihin perustuvia laskuja tosioloja jotakuinkin oikein kuvaavina. Mutta kuta suurempi «yhteisesti asuvain» huonekuntain suhteellinen lukumäärä on, sitä epävarmemman täytyy myös Liitteen III: 4 olla. Tämä varsinkin pitää paikkansa pienempiin lokaaleihin ja niiden huoneisiin nähden kun näet «yhteisesti asuvat» huonekunnat etupäässä asusta-

vat sellaisia lokaaleja. Että näiden huonekuntain suhteellisessa lukumäärässä vallitsee melkoisia eroavaisuuksia eri kaupunkien välillä, on ennen mainittu. Niinpä ne tekevät, kuten on sanottu, Porissa 40,81 % huonekuntain koko lukumäärästä, Turussa sitä vastoin vaan 4,53 %. Mutta jos tahotoisi Liitteessä III: 4 olevista luvuista vähentää vastaavat «itsenäisten» huonekuntain luvut, sellaisina kuin nämät saataisiin Liitteen III: 2 perustuksella, ja muodostaa vastaavia lukuja «yhteisesti asuville» huonekunnille sinänsä, niin saisi aivan epäluotettavan tuloksen.

Niillä vastalauseilla, mitkä edellinen esitys sisältää, annetaan lopuksi seuraava valikoima Liitteeseen III perustuvia taulu-sovitteluja.

Huhtikuulla 1897.

A. Boxström.

Taulu-sovitteluja.

(J. V. Segerstråle).

Taulu 108. Huonekuntain lukumäärä ja niiden jako asuinhuoneistöjensä y. m. mukaan vuonna 1890.

Les ménages et leur classification d'après les étages où ils demeuraient etc. en 1890.

Kaupunki. Ville.	Huonekuntain koko lukumäärä. Total des ménages.	Niistä: De ce nombre étaient logés:		Huoneissa asuvain huonekuntain lukumäärä, joiden huoneistöistä on annettu tietoja. a) Ménages, logés dans des maisons, dont les logements sont connus.	Niistä asui: De ce nombre étaient logés:								
		Satamissa olevilla laivoilla y. m. asuvia. Sur des navires etc. dans les ports.	Huoneissa asuvia. Dans des maisons.		Maa- eli kellarikerroksessa. Dans les sous-sol et les caves.	1:ssä kerroksessa. Au rez-de-chaussée.	2:ssä kerroksessa. Au 1 ^{er} étage.	3:ssä kerroksessa. Au 2 ^e étage.	4:nessä kerroksessa. Au 3 ^e étage.	5:nessä kerroksessa. Au 4 ^e étage.	6:nessä kerroksessa. Au 5 ^e étage.		
Lukumäärä. (Nombres absolus).													
Helsinki	13,949	13,893	56	13,893	677	8,930	2,889	843	344	181	29		
Turku	7,501	7,487	14	7,487	19	7,295	147	26	—	—	—	—	—
Tampere	5,226	5,226	—	5,226	11	5,107	100	8	—	—	—	—	—
Wiipuri	3,807	3,807	—	3,650	12	3,333	233	71	1	—	—	—	—
Oulu	2,198	2,198	—	2,198	15	2,112	70	1	—	—	—	—	—
Pori	2,360	2,360	—	2,360	3	2,254	84	19	—	—	—	—	—
Prosenttia. (Pour cent).													
Helsinki					4,87	64,28	20,79	6,07	2,48	1,30	0,21		
Turku					0,25	97,44	1,96	0,35	—	—	—	—	—
Tampere					0,21	97,73	1,91	0,15	—	—	—	—	—
Wiipuri					0,33	91,31	6,38	1,95	0,03	—	—	—	—
Oulu					0,68	96,09	3,18	0,05	—	—	—	—	—
Pori					0,13	95,50	3,56	0,81	—	—	—	—	—

a) Ks. muist. taulusiv. 53. Missä ei muuta nimenomaan mainita, tarkotetaan seuraavissa tauluissa ainoastaan näitä huonekuntia, niiden henkilökuntaa ja huoneita y. m.

Voir la note page 53 des tableaux. Sauf mention contraire, les tableaux suivants n'ont trait qu'aux ménages en question, à leur personnel, leurs chambres, etc.

Taulu 109. Huonekunnat vuonna 1890, jaettuna „itsenäisiin“ ja „yhteisesti asuviin“. a)

Répartition des ménages en ménages „logeant séparément“ et en ménages „logeant ensemble“ en 1890.

Kaupunki. Ville.	Lukumäärä. Nombres absolus.			Prosenttia. Pour cent.	
	Itsenäiset. <i>Ménages logeant séparément.</i>	Yhteisesti asuvat. <i>Ménages logeant ensemble.</i>	Yhteensä huonekuntia, joiden asunnoista on annettu tietoja. <i>Total des ménages dont les logements sont connus.</i>	Itsenäiset. <i>Ménages logeant séparément.</i>	Yhteisesti asuvat. <i>Ménages logeant ensemble.</i>
Helsinki	12,431	1,462	13,893	89,48	10,52
Turku	7,148	339	7,487	95,47	4,53
Tampere	3,756	1,470	5,226	71,87	28,13
Wiipuri	2,754	896	3,650	75,45	24,55
Oulu	2,093	105	2,198	95,22	4,78
Pori	1,397	963	2,360	59,19	40,81

a) Ks. muist Taulun 108 alla.

Voir la note du Tab. 108.

Talu 110. Huonekuntaväestö ja laitosväestö vuonna 1890.

Population des ménages et population des établissements en 1890.

Kaupunki. Ville.	Koko laskettu väestö. (Vrt. Taulu 92). Population totale recensée. (Vot. Tab. 92).	Siitä: De ce nombre:						
		Huonekuntaväestöä. Population des ménages.						
		Huoneissa asuvaa. Logée dans des maisons.			Laitosväestöä. Population des établissements.			
		Väestö, jonka asumus- oloista on annettu tietoja. a) Population dont les loge- ments sont connus.	Yhteensä. Total.		Väestö, jonka asumus- oloista ei ole lähempää tietoja annettu. Population dont les logements ne sont pas connus.	Satamissa olevilla laivoilla y. m. asuvia. Logé sur des navires etc. dans les ports.	Kaikki yhteensä. Somme totale.	
Yhteensä. Total.	Yhteensä. Total.	Yhteensä. Total.	Yhteensä. Total.	Yhteensä. Total.	Yhteensä. Total.	Yhteensä. Total.	Yhteensä. Total.	
Lukumäärä. (Nombres absolus).								
Helsinki	65,535	57,416	4,152	61,568	—	222	61,790	3,745
Turku	31,671	28,891	865	29,756	—	115	29,871	1,800
Tampere	20,489	15,244	5,002	20,246	—	—	20,246	243
Wiipuri	20,348	13,529	3,003	16,532	678	—	17,210	3,138
Oulu	10,589	9,546	360	9,906	—	—	9,906	683
Pori	9,077	5,758	3,171	8,929	—	—	8,929	148
Prosenttia. (Pour cent).								
Helsinki		87,61	6,34	93,95	—	0,34	94,29	5,71
Turku		91,23	2,73	93,96	—	0,36	94,32	5,68
Tampere		74,40	24,41	98,81	—	—	98,81	1,19
Wiipuri		66,49	14,76	81,25	3,33	—	84,58	15,42
Oulu		90,15	3,40	93,55	—	—	93,55	6,45
Pori		63,44	34,93	98,37	—	—	98,37	1,63

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.

Voir la note du Tab. 108.

Taulu 111. Huonekuntaväestö vuonna 1890, prosentillisesti jaettuna „itsenäisiin“ ja „yhteisesti asuviin“ huonekuntiin. a)

Répartition pour cent de la population des ménages en population des ménages „logeant séparément“ et en population des ménages „logeant ensemble“ en 1890.

<p style="text-align: center;">K a u p u n k i. Ville.</p>	<p style="text-align: center;">Henkilöitä itsenäisissä huonekunnissa. <i>Population des ménages logeant séparément.</i></p>	<p style="text-align: center;">Henkilöitä yhteisesti asuvissa huonekunnissa. <i>Population des ménages logeant ensemble.</i></p>
Helsinki	93,26	6,74
Turku	97,09	2,91
Tampere	75,29	24,71
Wiipuri	81,84	18,16
Oulu	96,37	3,63
Pori	64,49	35,51

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.
Voir la note du Tab. 108.

Taulu 112. Henkilöjen keskiluku huonekuntaa kohti vuonna 1890. a)

Nombre moyen des personnes par ménage en 1890.

Kaupunki. Ville.	Henkilöjen keskiluku. <i>Nombre moyen des personnes.</i>		
	Yhtä itsenäistä huonekuntaa kohti. <i>Par ménage logeant séparément.</i>	Yhtä yhteisesti asuvaa huonekuntaa kohti. <i>Par ménage logeant ensemble.</i>	Yhtä huonekuntaa kohti ylipäänsä. <i>Par ménage en général.</i>
Helsinki	4,62	2,84	4,43
Turku	4,04	2,55	3,97
Tampere	4,06	3,40	3,87
Wiipuri	4,91	3,35	b) 4,53
Oulu	4,56	3,43	4,51
Pori	4,12	3,29	3,78

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.

Voir la note du Tab. 108.

b) Jos kaikki huoneissa asuvat huonekunnat ja niiden väestö (Taulujen 108 ja 110 mukaan) otetaan lukuun, tulee keskimäärä melkein sama eli 4,52.

Si on fait entrer en ligne de compte la totalité des ménages logés dans des maisons et leur personnel (d'après les Tab. 108 et 110), la moyenne est à peu près la même, ou 4,52.

Taulu 113. Huonekunnat vuonna 1890,

Les ménages en 1890,

Huonekunnan jäsenten lukumäärä. Nombre des membres du ménage.	Helsinki.			Turku.			Tampere.		
	Yhteensä. Total.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Itsestään. Logeant séparément.	Yhteensä. Total.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Itsestään. Logeant séparément.	Yhteensä. Total.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Itsestään. Logeant séparément.
1 henkilö	1,056	455	1,511	762	122	884	480	250	730
2 henkilöä	1,875	334	2,209	1,397	83	1,480	684	345	1,029
3 "	1,976	234	2,210	1,360	52	1,412	672	273	945
4 "	1,996	170	2,166	1,188	35	1,223	558	211	769
5 "	1,640	119	1,759	840	24	864	457	161	618
6 "	1,332	72	1,404	635	13	648	368	107	475
7 "	984	40	1,024	356	2	358	219	66	285
8 "	558	25	583	240	4	244	125	32	157
9 "	358	4	362	144	3	147	80	17	97
10 "	240	4	244	72	1	73	42	7	49
11 "	155	2	157	50	—	50	24	1	25
12 "	93	—	93	37	—	37	11	—	11
13 "	51	2	53	25	—	25	10	—	10
14 "	35	—	35	10	—	10	7	—	7
15 "	19	—	19	6	—	6	5	—	5
16 "	15	1	16	8	—	8	5	—	5
17 "	9	—	9	4	—	4	1	—	1
18 "	11	—	11	—	—	—	2	—	2
19 "	3	—	3	5	—	5	—	—	—
20 tai useampia henkilöitä	25	—	25	9	—	9	6	—	6
Yhteensä	12,431	1,462	13,893	7,148	339	7,487	3,756	1,470	5,226
Siitä:									
1—3 henkilöä	4,907	1,023	5,930	3,519	257	3,776	1,836	868	2,704
4—7 "	5,952	401	6,353	3,019	74	3,093	1,602	545	2,147
8 tai useampia henkilöitä	1,572	38	1,610	610	8	618	318	57	375

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.
Voir la note du Tab. 108.

Jaettuina niiden suuruuden mukaan. a)

répartis d'après leur grandeur.

Wiipuri.			Oulu.			Pori.			Huonekunnan jäsenten lukumäärä. Nombre des membres du ménage.
Yhteensä. Total.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Itsestään. Logeant séparément.	Yhteensä. Total.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Itsestään. Logeant séparément.	Yhteensä. Total.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Itsestään. Logeant séparément.	
167	125	292	185	2	187	171	137	308	1 henkilö.
406	245	651	335	35	370	259	259	518	2 henkilöä.
428	169	597	372	31	403	216	185	401	3 "
417	144	561	315	16	331	214	161	375	4 "
395	90	485	273	9	282	193	95	288	5 "
277	55	332	192	4	196	125	71	196	6 "
262	40	302	157	4	161	87	34	121	7 "
140	15	155	97	2	99	58	13	71	8 "
82	7	89	59	2	61	34	6	40	9 "
53	4	57	27	—	27	10	2	12	10 "
33	2	35	18	—	18	11	—	11	11 "
38	—	38	17	—	17	6	—	6	12 "
12	—	12	9	—	9	7	—	7	13 "
12	—	12	12	—	12	4	—	4	14 "
7	—	7	11	—	11	1	—	1	15 "
6	—	6	5	—	5	1	—	1	16 "
6	—	6	2	—	2	—	—	—	17 "
2	—	2	1	—	1	—	—	—	18 "
3	—	3	2	—	2	—	—	—	19 "
8	—	8	4	—	4	—	—	—	20 tai useampia henkilöitä.
2,754	896	3,650	2,093	105	2,198	1,397	963	2,360	Yhteensä.
1,001	539	1,540	892	68	960	646	581	1,227	Siitä:
1,351	329	1,680	937	33	970	619	361	980	1—3 henkilöä.
402	28	430	264	4	268	132	21	153	4—7 "
									8 tai useampia henkilöitä.

Taulu 114. Huonekuntain prosentillinen jako

Répartition pour cent des ménages

Huonekunnan jäsenten lukumäärä. Nombre des membres du ménage.	Helsinki.			Turku.			Tampere.		
	Isenäiset. Logeant séparément.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Kaikki huonekunnat. Tous les ménages.	Isenäiset. Logeant séparément.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Kaikki huonekunnat. Tous les ménages.	Isenäiset. Logeant séparément.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Kaikki huonekunnat. Tous les ménages.
1 henkilö	8,49	31,12	10,87	10,66	35,99	11,81	12,78	17,00	13,97
2 henkilöä	15,08	22,84	15,90	19,54	24,48	19,77	18,21	23,47	19,69
3 "	15,90	16,01	15,91	19,03	15,34	18,86	17,89	18,57	18,08
4 "	16,06	11,63	15,59	16,62	10,32	16,33	14,85	14,35	14,71
5 "	13,19	8,14	12,66	11,75	7,08	11,54	12,17	10,95	11,83
6 "	10,72	4,92	10,10	8,88	3,84	8,66	9,80	7,28	9,09
7 "	7,92	2,74	7,37	4,98	0,59	4,78	5,83	4,49	5,45
8 "	4,49	1,71	4,20	3,36	1,18	3,26	3,33	2,18	3,00
9 "	2,88	0,27	2,61	2,01	0,88	1,96	2,13	1,16	1,86
10 "	1,93	0,27	1,76	1,01	0,30	0,98	1,12	0,48	0,94
11 "	1,25	0,14	1,13	0,70	—	0,67	0,64	0,07	0,48
12 "	0,75	—	0,67	0,52	—	0,49	0,29	—	0,21
13 "	0,41	0,14	0,38	0,35	—	0,33	0,27	—	0,19
14 "	0,28	—	0,25	0,14	—	0,13	0,19	—	0,13
15 "	0,15	—	0,14	0,08	—	0,08	0,13	—	0,10
16 "	0,12	0,07	0,12	0,11	—	0,11	0,13	—	0,10
17 "	0,07	—	0,06	0,06	—	0,05	0,03	—	0,02
18 "	0,09	—	0,08	—	—	—	0,05	—	0,04
19 "	0,02	—	0,02	0,07	—	0,07	—	—	—
20 tai useampia henkilöitä	0,20	—	0,18	0,13	—	0,12	0,16	—	0,11
1—3 henkilöä	39,47	69,97	42,68	49,23	75,81	50,44	48,88	59,04	51,74
4—7 "	47,89	27,43	45,72	42,23	21,83	41,31	42,65	37,07	41,08
8 tai useampia henkilöitä	12,64	2,60	11,60	8,54	2,36	8,25	8,47	3,89	7,18

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.

Voir la note du Tab. 108.

niiden suuruuden mukaan vuonna 1890. a)

d'après leur grandeur en 1890.

Huonekunnan jäsenten lukumäärä. Nombre des membres du ménage.	Wiipuri.			Oulu.			Pori.		
	Isenäiset. Logeant séparément.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Kaikki huonekunnat. Tous les ménages.	Isenäiset. Logeant séparément.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Kaikki huonekunnat. Tous les ménages.	Isenäiset. Logeant séparément.	Yhteisesti asuvat. Logeant ensemble.	Kaikki huonekunnat. Tous les ménages.
1 henkilö.	6,07	13,95	8,00	8,84	1,90	8,51	12,24	14,23	13,05
2 henkilöä.	14,74	27,35	17,84	16,01	33,34	16,83	18,54	26,89	21,95
3 "	15,54	18,86	16,36	17,77	29,53	18,33	15,46	19,21	16,99
4 "	15,14	16,07	15,37	15,05	15,24	15,06	15,32	16,72	15,80
5 "	14,34	10,05	13,29	13,04	8,57	12,83	13,82	9,87	12,20
6 "	10,06	6,14	9,09	9,17	3,81	8,92	8,95	7,37	8,31
7 "	9,51	4,46	8,28	7,50	3,81	7,32	6,23	3,53	5,13
8 "	5,08	1,67	4,25	4,63	1,90	4,50	4,15	1,35	3,01
9 "	2,98	0,78	2,44	2,82	1,90	2,78	2,44	0,62	1,69
10 "	1,92	0,45	1,56	1,29	—	1,23	0,72	0,21	0,51
11 "	1,20	0,22	0,96	0,86	—	0,82	0,77	—	0,47
12 "	1,38	—	1,04	0,81	—	0,77	0,43	—	0,25
13 "	0,44	—	0,33	0,43	—	0,41	0,50	—	0,30
14 "	0,44	—	0,33	0,57	—	0,55	0,29	—	0,17
15 "	0,25	—	0,19	0,53	—	0,50	0,07	—	0,04
16 "	0,22	—	0,16	0,24	—	0,23	0,07	—	0,04
17 "	0,22	—	0,16	0,10	—	0,09	—	—	—
18 "	0,07	—	0,05	0,05	—	0,05	—	—	—
19 "	0,11	—	0,08	0,10	—	0,09	—	—	—
20 tai useampia henkilöitä.	0,29	—	0,22	0,19	—	0,18	—	—	—
1—3 henkilöä.	36,35	60,16	42,20	42,62	64,77	43,67	46,24	60,33	51,99
4—7 "	49,05	36,72	46,03	44,76	31,43	44,13	44,32	37,49	41,53
8 tai useampia henkilöitä.	14,60	3,12	11,77	12,62	3,80	12,20	9,44	2,18	6,48

Taulu 115. Huonekuntaväestö vuonna 1890, jaettuna

La population des ménages en 1890, répartie d'après la

Huonekunnan jäsenten lukumäärä. <i>Nombre des membres du ménage.</i>	Helsinki.			Turku.			Tampere.		
	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteisesti asuvain huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant ensemble.</i>	Isäntäisten huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant séparément.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteisesti asuvain huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant ensemble.</i>	Isäntäisten huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant séparément.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteisesti asuvain huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant ensemble.</i>	Isäntäisten huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant séparément.</i>
1 henkilö	1,056	455	1,511	762	122	884	480	250	730
2 henkilöä	3,750	668	4,418	2,794	166	2,960	1,868	690	2,058
3 "	5,928	702	6,630	4,080	156	4,236	2,016	819	2,835
4 "	7,984	680	8,664	4,752	140	4,892	2,232	844	3,076
5 "	8,200	595	8,795	4,200	120	4,320	2,285	805	3,090
6 "	7,992	432	8,424	3,810	78	3,888	2,208	642	2,850
7 "	6,888	280	7,168	2,492	14	2,506	1,533	462	1,995
8 "	4,464	200	4,664	1,920	32	1,952	1,000	256	1,256
9 "	3,222	36	3,258	1,296	27	1,323	720	153	873
10 "	2,400	40	2,440	720	10	730	420	70	490
11 "	1,705	22	1,727	550	—	550	264	11	275
12 "	1,116	—	1,116	444	—	444	132	—	132
13 "	663	26	689	325	—	325	130	—	130
14 "	490	—	490	140	—	140	98	—	98
15 "	285	—	285	90	—	90	75	—	75
16 "	240	16	256	128	—	128	80	—	80
17 "	153	—	153	68	—	68	17	—	17
18 "	198	—	198	—	—	—	36	—	36
19 "	57	—	57	95	—	95	—	—	—
20 tai useampia henkilöitä	625	—	625	225	—	225	150	—	150
Yhteensä	57,416	4,152	61,568	28,891	865	29,756	15,244	5,002	20,246
Siitä kuului huonekuntiin, joissa oli:									
1—3 henkilöä	10,734	1,825	12,559	7,636	444	8,080	3,864	1,759	5,623
4—7 "	31,064	1,987	33,051	15,254	352	15,606	8,258	2,753	11,011
8 tai useampia henkilöitä	15,618	340	15,958	6,001	69	6,070	3,122	490	3,612

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.

Voir la note du Tab. 108.

huonekuntain suuruuden mukaan, joihin henkilöt kuuluivat. a)

grandeur des ménages auxquels appartenait les personnes.

Huonekunnan jäsenten lukumäärä. <i>Nombre des membres du ménage.</i>	Wiipuri.			Oulu.			Pori.		
	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteisesti asuvain huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant ensemble.</i>	Isäntäisten huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant séparément.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteisesti asuvain huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant ensemble.</i>	Isäntäisten huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant séparément.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteisesti asuvain huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant ensemble.</i>	Isäntäisten huonekuntain jäsenet. <i>Membres des ménages logeant séparément.</i>
1 henkilö.	167	125	292	185	2	187	171	137	308
2 henkilöä.	812	490	1,302	670	70	740	518	518	1,036
3 "	1,284	507	1,791	1,116	93	1,209	648	555	1,203
4 "	1,668	576	2,244	1,260	64	1,324	856	644	1,500
5 "	1,975	450	2,425	1,365	45	1,410	965	475	1,440
6 "	1,662	330	1,992	1,152	24	1,176	750	426	1,176
7 "	1,834	280	2,114	1,099	28	1,127	609	238	847
8 "	1,120	120	1,240	776	16	792	464	104	568
9 "	738	63	801	531	18	549	306	54	360
10 "	530	40	570	270	—	270	100	20	120
11 "	363	22	385	198	—	198	121	—	121
12 "	456	—	456	204	—	204	72	—	72
13 "	156	—	156	117	—	117	91	—	91
14 "	168	—	168	168	—	168	56	—	56
15 "	105	—	105	165	—	165	15	—	15
16 "	96	—	96	80	—	80	16	—	16
17 "	102	—	102	34	—	34	—	—	—
18 "	36	—	36	18	—	18	—	—	—
19 "	57	—	57	38	—	38	—	—	—
20 tai useampia henkilöitä.	200	—	200	100	—	100	—	—	—
Yhteensä.	13,529	3,003	16,532	9,546	360	9,906	5,758	3,171	8,929
Siitä kuului huonekuntiin, joissa oli:									
1—3 henkilöä.	2,263	1,122	3,385	1,971	165	2,136	1,337	1,210	2,547
4—7 "	7,139	1,636	8,775	4,876	161	5,037	3,180	1,783	4,963
8 tai useampia henkilöitä.	4,127	245	4,372	2,699	34	2,733	1,241	178	1,419

Taulu 116. Huonekuntaväestön prosentillinen jako huonekun-
Répartition pour cent de la population des ménages d'après la

Huonekunnan jäsenten lukumäärä. Nombre des membres du ménage.	Helsinki.			Turku.			Tampere.		
	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Koko huonekuntaväestö. Toute la population des ménages.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Koko huonekuntaväestö. Toute la population des ménages.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Koko huonekuntaväestö. Toute la population des ménages.
1 henkilö	1,84	10,96	2,45	2,64	14,10	2,97	3,15	5,00	3,61
2 henkilöä	6,53	16,09	7,18	9,67	19,19	9,95	8,97	13,79	10,17
3 "	10,32	16,91	10,77	14,12	18,04	14,23	13,23	16,37	14,00
4 "	13,91	16,38	14,07	16,45	16,18	16,44	14,64	16,87	15,19
5 "	14,28	14,33	14,29	14,54	13,87	14,52	14,99	16,09	15,26
6 "	13,92	10,40	13,68	13,19	9,02	13,07	14,48	12,84	14,08
7 "	12,00	6,74	11,64	8,62	1,62	8,42	10,06	9,24	9,86
8 "	7,78	4,82	7,58	6,65	3,70	6,56	6,56	5,12	6,20
9 "	5,61	0,87	5,29	4,49	3,12	4,45	4,72	3,06	4,31
10 "	4,18	0,96	3,96	2,49	1,16	2,45	2,76	1,40	2,42
11 "	2,97	0,53	2,80	1,90	—	1,85	1,73	0,22	1,36
12 "	1,94	—	1,81	1,54	—	1,49	0,87	—	0,65
13 "	1,15	0,63	1,12	1,12	—	1,09	0,85	—	0,64
14 "	0,85	—	0,80	0,48	—	0,47	0,64	—	0,48
15 "	0,50	—	0,46	0,31	—	0,30	0,49	—	0,37
16 "	0,42	0,38	0,42	0,44	—	0,43	0,53	—	0,40
17 "	0,27	—	0,23	0,24	—	0,23	0,11	—	0,08
18 "	0,34	—	0,32	—	—	—	0,24	—	0,18
19 "	0,10	—	0,09	0,33	—	0,32	—	—	—
20 tai useampia henkilöitä	1,09	—	1,02	0,78	—	0,76	0,98	—	0,74
1—3 henkilöä	18,69	43,96	20,40	26,43	51,33	27,15	25,35	35,16	27,78
4—7 "	54,11	47,85	53,68	52,80	40,69	52,45	54,17	55,04	54,39
8 tai useampia henkilöitä	27,20	8,19	25,92	20,77	7,98	20,40	20,48	9,80	17,83

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.
Voir la note du Tab. 108.

tain suuruuden mukaan, joihin henkilöt kuuluivat, vuonna 1890. a)
grandeur des ménages auxquels appartenait les personnes, en 1890.

Huonekunnan jäsenten lukumäärä. Nombre des membres du ménage.	Wiipuri.			Oulu.			Pori.		
	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Koko huonekuntaväestö. Toute la population des ménages.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Koko huonekuntaväestö. Toute la population des ménages.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Yhteisesti aurvain huonekuntain jäsenet. Les membres des ménages lo-gent ensemble.	Koko huonekuntaväestö. Toute la population des ménages.
1 henkilö.	1,23	4,16	1,77	1,94	0,56	1,89	2,97	4,32	3,45
2 henkilöä.	6,00	16,32	7,87	7,02	19,44	7,47	9,00	16,34	11,60
3 "	9,49	16,88	10,83	11,69	25,83	12,20	11,25	17,50	13,47
4 "	12,33	19,18	13,57	13,20	17,78	13,37	14,87	20,31	16,80
5 "	14,60	14,99	14,67	14,30	12,50	14,23	16,76	14,98	16,13
6 "	12,28	10,99	12,05	12,07	6,67	11,87	13,02	13,43	13,17
7 "	13,56	9,32	12,79	11,51	7,78	11,38	10,58	7,51	9,49
8 "	8,28	4,00	7,50	8,13	4,44	7,99	8,06	3,28	6,36
9 "	5,46	2,10	4,84	5,56	5,00	5,54	5,31	1,70	4,03
10 "	3,92	1,33	3,45	2,83	—	2,73	1,74	0,63	1,34
11 "	2,68	0,73	2,33	2,07	—	2,00	2,10	—	1,35
12 "	3,37	—	2,76	2,13	—	2,06	1,25	—	0,81
13 "	1,15	—	0,94	1,22	—	1,18	1,58	—	1,02
14 "	1,24	—	1,02	1,76	—	1,70	0,97	—	0,63
15 "	0,78	—	0,64	1,73	—	1,67	0,26	—	0,17
16 "	0,71	—	0,58	0,84	—	0,81	0,28	—	0,18
17 "	0,75	—	0,62	0,36	—	0,34	—	—	—
18 "	0,27	—	0,22	0,19	—	0,18	—	—	—
19 "	0,42	—	0,34	0,40	—	0,38	—	—	—
20 tai useampia henkilöitä.	1,48	—	1,21	1,05	—	1,01	—	—	—
1—3 henkilöä.	16,72	37,36	20,47	20,65	45,83	21,56	23,22	38,16	28,52
4—7 "	52,77	54,48	53,08	51,08	44,73	50,85	55,23	56,23	55,59
8 tai useampia henkilöitä.	30,51	8,16	26,45	28,27	9,44	27,59	21,55	5,61	15,89

Taulu 117. Huonekuntain asumat huoneustot, jaettuina niiden suuruuden mukaan, vuonna 1890. a)

Les logements des ménages, répartis d'après leur étendue, en 1890.

Huoneuston asuttujen huoneiden luku. <i>Étendue des logements: Pièces habitées.</i>	L u k u m ä ä r ä. <i>Nombres absolus.</i>						P r o s e n t t i a. <i>Pour cent.</i>					
	Helsinki.	Turku.	Tampere.	Viipuri.	Oulu.	Pori.	Helsinki.	Turku.	Tampere.	Viipuri.	Oulu.	Pori.
1 huone	6,667	4,034	1,894	800	1,086	361	50,84	55,21	42,72	25,14	50,65	20,01
2 huonetta	2,630	1,579	1,274	1,028	463	464	20,06	21,61	28,73	32,31	21,60	25,72
3 "	1,057	575	656	464	242	445	8,06	7,87	14,79	14,58	11,29	24,67
4 "	824	381	292	289	110	267	6,28	5,22	6,59	9,08	5,13	14,80
5 "	606	258	143	211	76	121	4,62	3,53	3,22	6,63	3,54	6,71
6 "	491	154	76	139	46	56	3,74	2,11	1,71	4,37	2,15	3,10
7 "	296	96	29	101	44	29	2,26	1,31	0,65	3,18	2,05	1,60
8 "	188	70	23	45	20	19	1,43	0,96	0,52	1,41	0,93	1,05
9 "	135	46	18	33	16	20	1,03	0,63	0,41	1,04	0,75	1,11
10 "	65	27	8	14	10	9	0,50	0,37	0,18	0,44	0,47	0,50
11 "	66	24	6	14	8	7	0,50	0,33	0,14	0,44	0,37	0,39
12 "	22	14	1	10	6	3	0,17	0,19	0,02	0,31	0,28	0,17
enem. kuin 12 huon.	67	48	14	34	17	3	0,51	0,66	0,32	1,07	0,79	0,17
Yhteensä	13,114	7,306	4,434	3,182	2,144	1,804						
Niistä huoneustoja, joissa oli:												
1—2 huonetta . . .	9,297	5,613	3,168	1,828	1,549	825	70,90	76,82	71,45	57,45	72,25	45,73
3—5 "	2,487	1,214	1,091	964	428	833	18,96	16,62	24,60	30,29	19,96	46,18
6 tai useamp. huon.	1,330	479	175	390	167	146	10,14	6,56	3,95	12,26	7,79	8,09

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.

Voir la note du Tab. 108.

Taulu 118. Huonekuntain asumat huoneet, jaettuina huoneustojen suuruuden mukaan, joihin ne kuuluivat, vuonna 1890. a)

Les pièces habitées par ménage, réparties d'après l'étendue des logements auxquels elles appartenient, en 1890.

Huoneuston asuttujen huoneiden luku. <i>Étendue des logements: Pièces habitées.</i>	L u k u m ä ä r ä <i>Nombres absolus.</i>						P r o s e n t t i a. <i>Pour cent.</i>					
	Helsinki.	Turku.	Tampere.	Viipuri.	Oulu.	Pori.	Helsinki.	Turku.	Tampere.	Viipuri.	Oulu.	Pori.
1 huone	6,667	4,034	1,894	800	1,086	361	20,98	25,68	19,62	8,38	21,90	6,67
2 huonetta	5,260	3,158	2,548	2,056	926	928	16,56	20,10	26,39	21,53	18,67	17,14
3 "	3,171	1,725	1,968	1,392	726	1,335	9,98	10,98	20,38	14,58	14,64	24,66
4 "	3,296	1,524	1,168	1,156	440	1,068	10,37	9,70	12,10	12,10	8,87	19,72
5 "	3,030	1,290	715	1,055	380	605	9,54	8,21	7,41	11,05	7,66	11,17
6 "	2,946	924	456	834	276	336	9,27	5,88	4,72	8,73	5,56	6,21
7 "	2,072	672	203	707	308	203	6,52	4,28	2,10	7,40	6,21	3,75
8 "	1,504	560	184	360	160	152	4,73	3,56	1,91	3,77	3,23	2,81
9 "	1,215	414	162	297	144	180	3,82	2,63	1,68	3,11	2,90	3,32
10 "	650	270	80	140	100	90	2,05	1,72	0,83	1,47	2,02	1,66
11 "	726	264	66	154	88	77	2,29	1,88	0,68	1,61	1,77	1,42
12 "	264	168	12	120	72	36	0,83	1,07	0,12	1,26	1,45	0,66
enem. kuin 12 huon.	973	708	199	478	254	44	3,06	4,51	2,06	5,01	5,12	0,81
Yhteensä	31,774	15,711	9,655	9,549	4,960	5,415						
Niistä kuului huoneustoihin, joissa oli:												
1—2 huonetta	11,927	7,192	4,442	2,856	2,012	1,289	37,54	45,78	46,01	29,91	40,57	23,81
3—5 "	9,497	4,539	3,851	3,608	1,546	3,008	29,89	28,89	39,89	37,73	31,17	55,55
6 tai useamp. huon.	10,350	3,980	1,362	3,090	1,402	1,118	32,57	25,33	14,10	32,36	28,26	20,64

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.

Voir la note du Tab. 108.

**Taulu 119. Asuttujen huoneiden keskiluku huonekuntaa kohti;
huonekuntain asumain huoneustojen keskisuuruus ja asu-
kasten keskiluku; sekä asukasten keskiluku yhtä
huonekuntain asumaa huonetta kohti;
vuonna 1890. a)**

Nombre moyen des pièces habitées par ménage; étendue moyenne des locaux habités par les ménages et nombre moyen des habitants de ces locaux; ainsi que nombre moyen des habitants pour chaque pièce habitée par ménage; en 1890.

Kaupunki. Ville.	Jokaista huonekuntaa kohti tuli keskimäärin alla-oleva lukumäärä asuttuja huoneita. <i>Le nombre des pièces habitées par chaque ménage était en moyenne:</i>	Jokaista huonekunnan (yhden tai useamman) asumaa koko huoneustoa kohti tuli keskimäärin alla-oleva lukumäärä. <i>Pour chaque local habité par un ou plusieurs ménages on comptait en moyenne:</i>		Jokaista huonekuntain asumaa huonetta kohti tuli keskimäärin alla-oleva lukumäärä asukkaita. (Vrt. Taulu 107). <i>Pour chaque pièce habitée par ménage on comptait en moyenne le nombre suivant d'habitants: (Voir le Tab. 107).</i>
		Asuttuja huoneita. Pièces habitées.	Asukkaita. Habitants.	
Helsinki	2,29	2,42	4,69	1,938
Turku	2,10	2,15	4,07	b) 1,894
Tampere	1,85	2,18	4,57	2,097
Wiipuri	2,62	3,00	5,20	b) 1,731
Oulu	2,26	2,31	4,62	1,997
Pori	2,29	3,00	4,95	1,649

a) Ks. muist. Taulun 108 alla.
Voir la note du Tab. 108.

b) Vastaava keskiluku kaupungin omalle, erotetulle maalle tuntematon.
La moyenne correspondante pour le territoire appartenant en propre à la ville n'est pas connue.

Taulu 120. Asuttavat (= lämmitettävät) huoneet asianom. kaupunkien omalla, erotetulla maalla v. 1890, jaettuina huonekuntain asumiin ja muihin huoneisiin.

Les pièces habitables (= chauffables), en 1890, sur le territoire appartenant en propre aux villes, réparties en pièces habitées par des ménages et autres pièces.

Kaupunki. Ville.	Asuttavain huoneiden koko lukumäärä kaupungin omalla, erotetulla maalla. (Vrt. Tamm 91). Nombre total des pièces habitables sur le territoire propre de la ville. (Voy. le Tab. 91).	Siitä: De ce nombre:			
		Lukumäärä. Nombres absolus.		Prosenttia. Pour cent.	
		Huonekuntain asumat huoneet. Pièces habitées par des ménages.	Muut asuttavat huoneet, s. o. kasarmeihin sijoitetun naimattoman sotaväen sekä sairas- ja vammahuoneiden, vankiloitten, turvalaitoksien y. m. sell. laitosten olettujen henkilöiden asumat huoneet a); julkisiin ja yksityisiin laitoksiin, ilke- ja teollisuuslaitoksiin y. m. käydyt huoneet; sekä käytännöllönä olevat huoneet. Autres pièces habitables, savoir: pièces habitées par les soldats non mariés dans les casernes, par les malades, etc. dans les hôpitaux, asiles, prisons, etc. a); pièces employées pour les institutions publiques et privées, pour les affaires et l'industrie etc.; enfin pièces demeurées sans emploi.	Huonekuntain asumat huoneet. Pièces habitées par des ménages.	Muut asuttavat huoneet, s. o. kasarmeihin sijoitetun naimattoman sotaväen sekä sairas- ja vammahuoneiden, vankiloitten, turvalaitoksien y. m. sell. laitosten olettujen henkilöiden asumat huoneet a); julkisiin ja yksityisiin laitoksiin, ilke- ja teollisuuslaitoksiin y. m. käydyt huoneet; sekä käytännöllönä olevat huoneet. Autres pièces habitables, savoir: pièces habitées par les soldats non mariés dans les casernes, par les malades, etc. dans les hôpitaux, asiles, prisons, etc. a); pièces employées pour les institutions publiques et privées, pour les affaires et l'industrie etc.; enfin pièces demeurées sans emploi.
Helsinki	39,388	31,774	7,614	80,67	19,33
Turku	17,820	14,116	3,704	79,21	20,79
Tampere	10,819	9,655	1,164	89,24	10,76
Wiipuri	10,494	8,608	1,886	82,03	17,97
Oulu	6,092	4,960	1,132	81,42	18,58
Pori	5,887	5,415	472	91,98	8,02

a) Erityistietoja näistä huoneista puuttuu, jonka tähden ei myöskään asuttujen huoneiden koko lukumäärää voi ilmoittaa.

Il n'y a pas des données spéciales sur ces pièces. C'est pourquoi on ne peut pas indiquer le nombre total des pièces habitées.

Luku III. Väestön jako ammatin ja elinkeinon mukaan.

Samoin kuin kaikki muut tiedonannot väestöstä käsittävät myöskin ne, jotka koskevat ammattia ja elinkeinoa, koko lasketun väestön ja siis myöskin lähisten maalaiskuntain maalla olevain esikaupunkien y. m. väestön, jotka Turussa ja Wiipurissa sisältyivät laskuun.

Tähän kuuluvat tiedonannot ovat yhteensovitetut taululiitteeseen IV, joka on tuloksena «henkilökortissa» olevain 9:n ja 6:n kysymyksen vastausten (ks. ensimmäinen vihko, siv. 8) sekä muiden, väenlasku-aineksen vastaavien osien (ks. § 11 «Suunnitelmassa», ensimmäinen vihko, siv. 6) muokkaamisesta. Mainitut kysymykset kuuluivat seuraavasti:

- „9. Säätö, virka tahi ammatti _____
asema ammatissa _____
6. Asema huonekunnassa: (perheenisä, vaimo, poika, tytär, isä, äiti, palvelija, perheessä asuva, matkustava j. n. e.) _____
- “

Edellä kosketellut «ohjeet» määräsivät 9:een kysymykseen vastaamisesta seuraavan:

„Säätöä, virkaa, tointa tahi liikettä ilmoittaessa on huomattava, että ainoastaan se virka, se palvelus tai toimi, josta henkilö saapi *varsinaisen* toimeentulonsa, mainitaan. Tämä koskee aina perheenisää; mutta samallinen ilmoitus on tehtävä myös muista huonekuntalistassa mainituista henkilöistä, joilla on tuloja omasta työstään. Niinpä naidusta vaimosta, joka harjoittaa sivuelinkeinoa, esim. muotikauppaa, pesoa j. n. e.; pojista, jotka ovat oppipoikia tahi kisällejä jossakin ammatissa; tyttäristä, jotka työskentelevät neulojattarina; huonekunnassa asuvista henkilöistä j. n. e. Asemalla ammatissa ymmärretään sitä onko joku: itsenäinen työnantaja, työnjohtaja, työmies, oppilas, konttoristi j. n. e. Niistä, jotka nauttivat koulu- tahi muuta opetusta, on tämä ilmoitettava sanoilla: ylioppilas, koululainen, j. n. e. Niitten virkanimitykseen, jotka ovat lakanneet palvelemasta (esim. virkamiehet, sotilaat y. m.), on asianlaidan mukaan lisättävä sanat entinen tahi eläkettä nauttiva. Jos henkilö nauttii vaivashoidon apua, ilmoitetaan se tässä“.

Kuitenkin ovat tiedonannot henkilöjen ammatista tai elinkeinosta joskus olleet virheelliset ja monesti epätäydelliset tai puuttuvat ne jopa kokonaan (vrt. ensimmäinen vihko, siv. 12). Näitä puutteita on kuitenkin, jotta vähentyisi «ilman ilmoitettua elinkeinoa» olevain henkilöjen lukumäärä, muok-

kaamisessa mikäli mahdollista autettu saatavissa olevan kalenteri-kirjallisuuden y. m. kautta. Luonnollista on, että mainitusta syystä, mitä tulee henkilöiden «asemaan ammatissa», epävarmuus osiksi vallitsee lopullisissa tiedonannoissa.

Koska 1890 vuoden puheenalaisen väenlasku-aineuksen muokkaamisessa asianom. taululiitteeseen käytetty kaava melkein kauttaaltaan on sama kuin edellisissä väenlaskuissa käytetty, ja muokkaamistapa myös muuten on läheisesti liittynyt edellä noudatettuun, näyttää asianmukaiselta esittää tässä — mutatis mutandis — suoraan ja lyhyesti sen, mitä on sanottu kaavasta ja muokkaamistavasta y. m. julkaisuissa, jotka koskevat Helsingin väenlaskuja vuosina 1870 ja 1880 (Suom. Virall. Til. VI: 3 ja 8):

«Väestön jakoa elinkeinon ja ammatin suhteen kohtaa aina käytännössä suuret, vaikeudet. Kun joku henkilö samalla aikaa harjoittaa monta elinkeinoa, mihin hän on luettava? Jaetut 'ohjeet' kokivat vastata tähän kysymykseen, neuvoen ilmoittamaan sitä ansionlähdeä, 'josta henkilöllä on etevin tulonsa'. Että kumminkin tämän kautta täytyi jättää paljo yksityisen oman mielivallan ratkaistavaksi, on tietty. Mutta, tästä huolimatta, voitaneeko myös sitä luokanjakoa, jonka Tilastollinen Toimisto on tehnyt taululiitteeseen IV, sanoa suuremman tahi vähemmän mielivallan tuottamaksi. Muutamia muistutuksiin, joita luultavasti tullaan tekemään sitä vastaan, saamme sen vuoksi edeltäkäsinkin vastata. Itsekunkin erinäisen elinkeinon henkilöt ovat jaetut kolmeen luokkaan, nimittäin: 1) isäntiä, 2) virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia ja 3) palvelusväkeä. Ensimmäinen luokka tarkoittaa semmoisia, jotka suorakohtaisesti omasta puolesta tahi omalla edesvastauksella harjoittavat vissiä ammattia tahi toimittavat vissiä virkaa; toinen taas semmoisia, jotka vaan välillisesti kuuluvat samaan ammattiin tahi virkaan. Virkamies jossakin hallinnollisessa virastossa esim. kuuluu tietysti ensimmäiseen luokkaan; puhtaaksikirjoittaja tahi vahtimestari samassa virastossa toiseen. Tämä jakoperustus ei kuitenkaan ole tarpeeksi selvä, kun on puhe esim. teollisista ammasteista. Kauppapalvelia tahi käsityöläis-apulainen, eikö hän suoranaisesti harjoita ammattia, eikö häntä siis pitäisi lukea ensimmäiseen luokkaan? Niin ei kuitenkaan ole tapahtunut, koska häntä ei ole voitu katsoa itsenäiseksi elinkeinonharjoittajaksi, vaan hän ainoastansa välillisesti isäntänsä kautta on yhteydessä yleisön kanssa. Toiseksi on arveltu apteekien provisorien laita. Ne ovat luetut ensimmäiseen luokkaan, koska ne, joskin toisen isännänvallan alaisia, kuitenkin ovat asianomaisesti valtuutettuja ja vanhoitettuja henkilöitä, jotka omalla edesvastauksella hoitavat ammattiansa. Joskus on eri luokkia toinen toiseensa sekoitettu, jota ei ole voitu välttää, vaikka kyllä huolta ja vaivaa on käytetty. Tämä koskee erittäinkin siviilivirkamiehiin Venäjän sotapalveluksessa. Muutamat niistä ovat

luultavasti luetut nimitykseen 'sivilivirkamiehiä Venäjän palveluksessa' 1 a:n ensimmäiseen luokkaan; toiset taas, eli oikeammin kaikki, joista varmaan on saatu tietää että ne ovat olleet sotapalveluksessa, ovat luetut välillisesti virkaan kuuluvien joukkoon, maa- ja merisotaväkeen 1 d:n alle. Urkunsteja ja lukkareita tosin tavallisesti luetaan kirkonpalvelukseen ja niiden olisi siis pitänyt saada paikkansa 1 e:n toiseen luokkaan; mutta kuitenkin on katsottu oikeammaksi olla niitä vahtimestareihin sekoittamatta ja sen sijaan antaa niille eri päällekirjoituksensa sekä sen toiseen luokkaan panna lukkarin- ja urkunistin-oppilaat y. m. Mitä useihin virkamiehiin tulee, ei ollut helppo määrätä, minkä päällekirjoituksen alle ne olivat pantavat. Lääketieteen-professorit, jotka samalla ovat yleisen sairashuoneen osastojen johtajia, voidaan yhtä suurella syyllä lukea sekä opetustoimen että terveydenhoidon alle. Siihen katsoen että ne ovat käytännöllisiä lääkäreitä kaupungissa, ovat ne tämän kertomuksessa olleet oikeimmin luettavat viimeksimainitun päällekirjoituksen alle. VII:nteen osastoon eli 'Henkilöiden ilman ilmoitettua elatuskeinoa' joukkoon on luettu ne yliopistolaiset ja koulu-oppilaat, jotka eivät ole kaupungissa asuvia muulloin kuin lukukausina sekä joiden varallisuuden suhteet tahi poissa-olevien vanhempien elinkeino ei ollut ilmoitettu.

Kaiken väärinkäsityksen poistamiseksi saanemme lopuksi lisätä ettei mitään laskua erinäisten elinkeinojen lukumäärästä (esm. kauppiasten, käsityöläisten j. n. e. lukumäärästä) ole voitu tehdä nyt mainitun taulun nojalla. Se tarkoittaa kaupungin — — — todellista väestöä. Kaupunkilaisia, jotka väenlaskun aikana olivat matkoilla, ei ole otettu lukuun; mutta sitä vastoin on toiselta puolen luettu kaupungissa sattumalta oleskelevat muukalaiset. — — —

Liite IV ei siis ole mikään lähde asianom. kaupunkien teollisuutten ja elinkeinojen tilastolle. Se vastaa ainoastaan kysymykseen 'kuinka monella asujamella (olojen mukaan 1 p. Jouluk. 1890) oli suoranaisesti tahi välillisesti elatuksensa itsekustakin eri ammatista? katsomatta siihen harjoitettiin tonta kaupungissa tai muualla, harjoittiko sitä kaupunkilainen tai matkustavainen.»

Koska kuitenkin suhteellinen lukumäärä väenlaskussa läsnäolevia matkustajia ja siinä poissa-olevia kaupunkien «omia» (niissä asuvia) asujamia oli sängen pieni¹⁹⁾, voipi liitteessä IV olevia tiedonantoja, yleisesti katsoen,

¹⁹⁾ Prosentissa todellisesta väkiluvusta olivat (vrt ensimmäinen vihko, siv. 18):

	Kaupunkiin matkustaneet.	Kaupungista matkustaneet.	Enemmän sisään- (+) tai poismatkusta- neita (-).
Helsinki	2,11	1,20	+ 0,91
Turku	1,67	2,38	- 0,71
Tampere	1,72	1,74	- 0,02
Wiipuri	1,98	1,58	+ 0,40
Oulu	1,43	3,44	- 2,01
Pori	1,11	2,59	- 1,48

myös pitää näiden kaupunkien vakituisen eli n. k. taloudellisen väestön (ks. ensimmäinen vihko, siv. 1) ammattijakoa kuvaavina ja niinmuodoin sanoa niiden pääasiallisesti karakteriseeraavan niiden taloudellista, yhteiskunnallista ja henkistä elämää.

Yksityiskohtiin menevä vertailu noiden kolmen vuoden puheen-alaisten taulujen välillä osottaa, että eroavaisuudet niiden laadinnassa — mikäli ne eivät koske uusia tai hävinneitä ammattilajeja tai läheisten sellaisten yhdistämistä tai erottamista — ovat hyvin harvat ja ainoastaan allamainituissa kohdin suuremmasta merkityksestä. Vuoden 1870 taulussa sisältyy viimeiseen pääluokkaan (9), «luokitsemattomia henkilöitä» m. m. melkoinen lukumäärä «henkilöitä ilman ammattia sekä jokunen määrä «kerjäläisiä», mutta näitä kahta rubriikkia ei tapaa 1880 ja 1890 vuosien tauluissa, joita tehtäessä niihin kuuluvat henkilöt, kuten näyttää, hyvällä syyllä on luettu luokkaan «muuta henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinoa» pääryhmässä 7, joka käsittää «henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinoa». Näyttää nim. olevan varsin vaikeata, erittäinkin aineksen laatuun katsoen, erottaa toisistaan henkilöt «ilman ammattia» ja henkilöt «ilman ilmoitettua elatuskeinoa». Toinen huomautetuista eroavaisuuksista on siinä, että yksityisten yhtiöiden ja yhdistysten (esim. paloapuyhtiöiden, yksityispankkien, hypoteekkiyhdistyksen y. m. palveluksessa olevat henkilöt 1870 ja 1880 vuoden tauluissa on luettu «virkamiesten» luokkaan (1890 vuoden taulussa nimitetty «Hallinto ja oikeudenhoito»), 1:seen pääryhmään «valtiovirat ja vapaat elinkeinot» kuuluvina, kun nämä henkilöt 1890 vuoden taulussa on otettu samaan pääryhmään kuuluvaan osastoon «erityisiä elinkeinoja», missä niiden sopivin paikka tuntuu olevan. — Seuraavissa, eri vuosien tulosten tauluvertailuissa, jotka vertailut on täytynyt rajoittaa yhdeksään pääryhmään, on sen vuoksi 1870 vuoden alkuperäiset tiedonannot ensinmainitussa suhteessa muutettu yhdenmukaisiksi kahden myöhemmän vuoden tiedonantojen kanssa.

Muuten tulee mainita, että niistä neljästä kaupungista, joissa väenlaskuja v. 1880 toimitettiin (Helsinki, Turku, Tampere ja Wiipuri), ainoastaan Helsingin väestö muokkauksessa on jaettu elinkeinon ja ammatin mukaan, jonka johdosta muille kolmelle kaupungille ei minkäänlaisia vertailuja tämän vuoden olojen välillä saata tehdä. Sitä vastoin löytyy vastaavia tietoja kaikista niistä kaupungeista, joissa väenlasku suoritettiin vuonna 1870 (Helsinki, Turku, Wiipuri ja Oulu).

Niinkuin I Luvussa eri muistutuksissa on tarkemmin selvitetty, on muutamissa kaupungeissa se alue, jonka eri vuosina lasku on käsittänyt, ollut vähäsen erilainen. Jotta vertailut eri vuosien puheenalaisten tiedonantojen välillä olisivat täydelleen tarkat, pitäisi sentähden näiden kaupunkien luvut muuttaa samaa aluetta käsittäviksi, paitse mikäli jossain myö-

hemmässä väenlaskussa lisääntulleet alueet «tosiaan osottavat asianom. kaupunkien asumus-alan laajennusta» (vrt. ensimmäinen vihko, siv. 15). Sellainen muutos on kuitenkin voinut tulla kysymykseen täydellisen alueellisen yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi ainoastaan 1880 ja 1890 vuosien tiedonantojen välillä (ks. muist. Taulussa 122). Mutta koska tässä tarkotetut eroavaisuudet asianom. taulujen aluesuuruudessa, missä niitä on, ovat verrattain pienet, voi, ilman muutostakin tekemättä, 1870 vuoden lukuja, suhteelliseksi luvuiksi muutettuina, pitää jotenkin hyvin verrattavina vastaaviin suhdelukuihin vuosilta 1880 ja 1890.

Alla-olevassa Taulussa 121 annetaan yhteensovitettuja tietoja noiden kuuden kaupungin väestön absoluuttisesta ja suhteellisesta jaosta elinkeinon ja ammatin mukaan v. 1890. Koska on tuntunut huvittavalta antaa myös yleiskuvaus kaupungeista tässä suhteessa, on sellainenkin otettu tauluun.

Taulu 121. Väestö vuonna 1890, jaettuna ammatin ja elinkeinon mukaan.

Population de fait par professions en 1890.

Kaupunki. Ville.	Koko väkiluku. Total de la population.	Siitä kuului välittömästi tai välillisesti: De ce nombre appartenaient à:									
		Valtion virkoja ja vapaita elinkeinoja. Professions libérales.	Maanviljelys. Agriculture.	Teollisuus. Industrie.	Kauppa. Commerce.	Kulkuneuvot. Communications.	Erialaista elinkeinöä. Professions diverses.	Henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinöä. Individus sans profession indiquée.	Heikot ja apua tarvitsevat henkilöt. Individus veués de l'assistance publique.	Luokitsemattomia henkilöitä (vetsiänsä, vankeja). Individus non classés (filles publiques, dévotés).	Luokitsemattomia henkilöitä (vetsiänsä, vankeja). Individus non classés (filles publiques, dévotés).
Lukumäärä. (Nombres absolus).											
Helsinki	65,535	15,565	562	21,924	5,346	3,974	12,558	3,869	1,250	487	
Turku	31,671	6,095	577	11,616	2,164	2,727	5,440	1,741	613	698	
Tampere	a) 20,489	a) 1,777	105	10,950	1,308	851	4,531	533	350	84	
Viipuri	20,348	6,656	170	4,771	2,059	1,297	3,853	894	455	193	
Oulu	10,589	2,366	77	3,274	773	859	2,299	638	259	44	
Pori	9,077	1,082	72	3,419	785	633	2,406	472	208	—	
Kaikki kuusi kaupunkia	157,709	33,541	1,563	55,954	12,435	10,341	31,087	8,147	3,135	1,506	

a) Tähän luettu ensimmäisen vihkon taulusiv. 94 muistutuksessa mainitut «6 henkeä matkustajia (sirkkuseura)».

Kaupunki. Ville.	Väestöstä kuului välittömästi tai välillisesti: <i>De la population appartenait à:</i>								
	Luokisematonta henkilöitä yleisiä naisia, vankeja, <i>Individus non classés (filles publiques, détenus).</i>	Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä. <i>Individus privés de assistance publique.</i>	Henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinon. <i>Individus sans profession indiquée.</i>	Erinäisiä elinkeinoja. <i>Professions diverses.</i>	Kulkuneuvot. <i>Communications.</i>	Kauppa. <i>Commerce.</i>	Teollisuus. <i>Industrie.</i>	Maanviljelys. <i>Agriculture.</i>	Valtion virkoja ja vapaita elinkeinoja. <i>Professions libérales.</i>
	Prosenttia. (Pour cent).								
Helsinki	23,75	0,86	33,46	8,16	6,06	19,16	5,90	1,91	0,74
Turku	19,24	1,82	36,68	6,83	8,61	17,18	5,50	1,94	2,20
Tampere	8,67	0,51	53,45	6,38	4,15	22,12	2,60	1,71	0,41
Wiipuri	32,71	0,84	23,45	10,12	6,37	18,93	4,39	2,24	0,95
Oulu	22,34	0,73	30,92	7,30	8,11	21,71	6,02	2,45	0,42
Pori	11,92	0,79	37,67	8,65	6,97	26,51	5,20	2,29	—
Kaikki kuusi kaupunkia . . .	21,27	0,99	35,48	7,88	6,56	19,71	5,17	1,99	0,95

Huomauttaa tulee ne verrattain suuret luvut, jotka Wiipuri osottaa «valtion virkoihin» (= virkamiehiä, laajimmassa merkityksessä) «ja vapaihin elinkeinoin» sekä «kauppaan» kuuluviksi (resp. 32,71 % ja 10,12 %) — joista ryhmistä edellisen, kuten liitteestä IV näkyy, suureksi osaksi muodosti verrattain lukuisa sotilasto —, kun taas nämät kaksi ryhmää Tampereella olivat heikosti edustettuina (resp. 8,67 % ja 6,38 %), kun siellä enemmän kuin puolet (53,45 %) väestöstä kuului «teollisuuteen», joka Wiipurissa käsitti ainoastaan noin neljäs-osan (23,45 %) asujamista. Ei edes pääkaupungissakaan «valtion virkoihin y. m.» kuuluvain henkilöin prosentti ollut läheskään niin suuri kuin Wiipurissa.

Ne eroavaisuudet, jotka Helsingin väestön jako ammatin ja elinkeinon mukaan vuosina 1880 ja 1890 osotti, näkyvät seuraavasta Taulusta 122, josta m. m. käy ilmi, että ryhmä «valtion virkoja y. m.» melkoisesti on vähentynyt suhteellisessa merkityksessä (5,64 % koko väkiluvusta), kun taas ryhmät «teollisuus», «kauppa» ja «erinäisiä elinkeinoja» elikkä etupäässä n. k. käytännölliset ammatit ovat voittaneet (resp. 3,75 %, 0,62 % ja 2,40 %).

Taulu 122. Helsingin väestön jako ammatin ja elinkeinon mukaan vuosina 1880 ja 1890.

État comparé de la population de fait de Helsingfors en 1880 et 1890, répartie d'après les professions.

Ammattiryhmä. <i>Groupe de profession.</i>	Absoluuttinen jako. <i>Répartition absolue.</i>		Prosentillinen jako. <i>Répartition pour cent.</i>		Lisäys (+) tai vähennys (–) ajanjaksolla 1880–1890: <i>Augmentation (+) ou diminution (–) pendant la période 1880–1890:</i>		Prosentillinen lisäys (+) tai vähennys (–) ajanjaksolla 1880–1890. <i>Augmentation (+) ou diminution (–) pour cent pendant la période 1880–1890.</i>
	1880. <i>a)</i>	1890.	1880.	1890.	absoluuttiluvuissa. <i>Des nombres absolus.</i>	prosenttiluvuissa. <i>Des pour-cents.</i>	
Valtion virkoja ja vapaita elinkeinoja (<i>Professions libérales</i>)	12,514	15,565	29,39	23,75	+ 3,051	– 5,64	+ 24,38
Maanviljelys (<i>Agriculture</i>)	587	562	1,38	0,86	– 25	– 0,52	– 4,26
Teollisuus (<i>Industrie</i>)	12,651	21,924	29,71	33,46	+ 9,273	+ 3,75	+ 73,30
Kauppa (<i>Commerce</i>)	3,213	5,346	7,54	8,16	+ 2,133	+ 0,62	+ 66,39
Kulkuneuvot (<i>Communications</i>)	2,783	3,974	6,54	6,06	+ 1,191	– 0,48	+ 42,80
Erinäisiä elinkeinoja (<i>Professions diverses</i>)	7,136	12,558	16,76	19,16	+ 5,422	+ 2,40	+ 75,98
Henkil. ilman ilmoitettua elinkeinoa (<i>Sans profession indiquée</i>)	2,499	3,869	5,87	5,90	+ 1,370	+ 0,03	+ 54,82
Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä (<i>Vivants de l'assistance publique</i>)	946	1,250	2,22	1,91	+ 304	– 0,31	+ 32,14
Luokitsemattomia henkil. (<i>Non classés</i>)	251	487	0,59	0,74	+ 236	+ 0,15	+ 94,02
Koko väkiluku	42,580	65,535	100	100	+ 22,955	–	+ 53,91

a) Mitä tulee siihen alueeseen, jota tässä vuodelle 1880 merkitty väkiluvunsumma — 42,580 henkeä — tarkoittaa, viitataan muistutukseen 9 (siv. 42–43). Yksityiskohtat on saatu siten, että alkuperäisistä, väestön ammatin ja elinkeinon mukaisia jakoa v:ita 1880 osottavista tiedonannoista (Suom. Virall. Til. VI: s, taululiite 12) on laskettu pois vastaavat Majakkamaan ja Kungsholman sekä Arabian, Annebergin ja Vanhankaupungin (ynnä Granholman) luvut, sellaisina kuin nämät luvut on saatu tältä tarkotusta varten erittäin toimitetusta, 1880 vuoden tähän kuuluvan väenlasku-aineksen muokkaamisesta.

Voir la note 9 (pages 42–43).

Niinkuin ennen on mainittu, ei vastaavia vertauksia muille kaupungeille, 1880 vuoden tiedonantojen puuttuessa, voi tehdä. Sitä vastaan annetaan alempana vertaava prosenttitaulu (Taulu 123), joka koskee ammattijakoa vuosina 1870 ja 1890 niissä kaupungeissa, jotka 1870 vuoden lasku käsitti:

Taulu 123. Helsingin, Turun, Wiipurin ja Oulun väestöjen prosentillinen jako ammatin ja elinkeinon mukaan vuosina 1870 ja 1890.

État comparé de la population de fait de Helsingfors, d'Åbo, de Wiborg et d'Uléåborg en 1870 et 1890, répartie pour cent d'après les professions.

Ammattiryhmä. <i>Groupe de profession.</i>	Helsinki.			Turku.			Wiipuri.			Oulu.		
	Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksoilla 1870—1890. <i>Augmentation (+) ou diminution (-) des pour-cents pendant la période 1870—1890.</i>			Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksoilla 1870—1890. <i>Augmentation (+) ou diminution (-) des pour-cents pendant la période 1870—1890.</i>			Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksoilla 1870—1890. <i>Augmentation (+) ou diminution (-) des pour-cents pendant la période 1870—1890.</i>			Lisäys (+) tai vähennys (-) prosenttiluvuissa ajanjaksoilla 1870—1890. <i>Augmentation (+) ou diminution (-) des pour-cents pendant la période 1870—1890.</i>		
	1 8 7 0.	1 8 9 0.		1 8 7 0.	1 8 9 0.		1 8 7 0.	1 8 9 0.		1 8 7 0.	1 8 9 0.	
Valtion virkoja ja vapaita elinkeinoja (<i>Professions libérales</i>)	39,74	23,75	- 15,99	24,28	19,24	- 5,04	35,37	32,71	- 2,66	19,08	22,34	+ 3,26
Maanviljelys (<i>Agriculture</i>).	1,06	0,86	- 0,20	1,47	1,82	+ 0,35	1,00	0,84	- 0,16	1,26	0,73	- 0,53
Teollisuus (<i>Industrie</i>).	25,48	33,46	+ 7,98	31,26	36,68	+ 5,42	23,29	23,45	+ 0,16	23,45	30,92	+ 7,47
Kauppa (<i>Commerce</i>)	5,79	8,16	+ 2,37	5,69	6,83	+ 1,14	10,28	10,12	- 0,16	7,55	7,30	- 0,25
Kulkuneuvot (<i>Communications</i>)	4,62	6,06	+ 1,44	8,80	8,61	- 0,19	4,19	6,37	+ 2,18	13,97	8,11	- 5,86
Erinäisiä elinkeinoja (<i>Professions diverses</i>)	8,40	19,16	+ 10,76	7,01	17,18	+ 10,17	12,31	18,93	+ 6,62	18,06	21,71	+ 3,65
Henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinoä (<i>Sans profession indiquée</i>)	10,55	5,90	- 4,65	14,41	5,50	- 8,91	8,89	4,39	- 4,50	7,86	6,02	- 1,84
Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä (<i>Vivants de l'assistance publique</i>)	3,47	1,91	- 1,56	4,36	1,94	- 2,42	3,01	2,24	- 0,77	7,01	2,45	- 4,56
Luokitsemattomia henkilöitä (<i>Non classés</i>)	0,89	0,74	- 0,15	2,72	2,20	- 0,52	1,66	0,95	- 0,71	1,76	0,42	- 1,34

Taulusta näkee, kuinka prosentti «valtion viroille y. m.» miltei kaikkialla on laskenut, kun taas luvut ryhmille «teollisuus» ja «erinäisiä elinkeinoja» kaikissa kaupungeissa ovat nousseet. Että Oulussa ensinmainitun ryhmän prosentti on lisääntynyt, on seurauksena kotimaisen sotaväen asettamisesta.

Jos yhdistetään kullekin kaupungille viimeisessä sarakkeessa olevat positiiviset ja negatiiviset luvut, molemmat erikseen, saadaan niille seuraavat summat:

Helsingille	22,55
Turulle	17,08
Wiipurille	8,96
Oululle	14,38

Näitä lukuja voi pitää yleisinä osviittoina siitä miten väestön kokoonpano ammatin ja elinkeinon mukaan oli muuttunut ajanjaksolla 1870—1890. Muutos näkyy siten olleen suurin Helsingissä ja pienin Wiipurissa. — Helsingille tauluissa 122 ja 123 olevain tiedonantojen perustuksella tehty samallinen lasku molemmille ajanjaksoille 1870—1880 ja 1880—1890, kummallekin erikseen, antaa prosenttilukujen muutoksen tulokseksi resp. 16,58 ja 6,95. Muutuvaisuus oli siis edellisellä ajanjaksolla paljoo suurempi kuin jälkimmäisellä.

Luku IV. Vierasten alammaisten lukumäärä sekä niiden jako sukupuolen, valtioperän, säädyn ja elinkeinon mukaan.

Tiedonannot näistä ovat yhteensovitettut liitteessä V, joka perustuu «henkilökortin» y. m. tätä koskeviin vastauksiin (vrt. siv. 202 ja ensimmäinen vihko, siv. 9).

Mainitun liitteen perustuksella saadaan seuraava taulu, joka koskee 1890 vuoden väenlaskussa läsnäolleiden vierasten alammaisten lukumäärää ja jakoa sukupuolen y. m. mukaan (Taulu 124). Vertaukseksi on tähän ja kahteen seuraavaan tauluun otettu myös vastaavat tiedot vuosilta 1880 ja 1870, mikäli niitä on olemassa; kahteen jälkimmäiseen tauluun kuitenkin vaan asianomaiset suhdeluvut. Samoin kuin Luvussa III on ainoastaan 1880 vuoden ilmoituksia voitu rajoittaa sitä aluetta käsittäviksi, joka sisältyi 1890 vuoden laskuun.

Taulu 124. Vuoden 1890 väenlaskussa läsnä-olleiden, vierasten valtioiden alammaisten lukumäärä ja jako sukupuolen y. m. mukaan.

Les étrangers présents lors du recensement de 1890 et leur répartition d'après le sexe, etc.

Kaupunki. Ville.	Vierasten valtioiden alammaisten koko lukumäärä. <i>Nombre total des étrangers présents.</i>	Siitä: <i>De ce nombre:</i>		Vaimonpuolten keskiluku 1,000 miestä kohti. <i>Nombre moyen des femmes pour 1000 hommes.</i>		Prosenttina koko lukumäärästä <i>Du nombre total des</i>		
		Miehepuolia. <i>Hommes.</i>	Vaimonpuolia. <i>Femmes.</i>	Vierasten valtioiden alammaisissa. <i>Pour les étrangers.</i>	Koko väestössä. <i>Pour la population totale.</i>	oli vieraita <i>les étrangers comptaient pour cent</i>		
						asujamia <i>habitants:</i>	miehepuolia: <i>hommes:</i>	vaimonpuolia: <i>femmes:</i>
Helsinki	5,355	3,557	1,798	505	1,038	8,17	11,06	5,39
Turku	1,414	976	438	449	1,115	4,46	6,52	2,62
Tampere	a) 228	119	109	916	1,242	1,11	1,30	0,96
Wiipuri	4,222	3,274	948	290	844	20,75	29,67	10,18
Oulu	72	29	43	1,483	1,199	0,68	0,60	0,74
Pori	175	83	92	1,108	1,188	1,93	2,00	1,87
Kaikki kuusi kaupunkia	11,466	8,038	3,428	426	1,068	7,27	10,54	4,21

a) Tähän luettu muistutuksessa taulusivulla 138 mainitut «6 henkeä matkustavaa sirkkuseuraa», jotka tietojen puutteessa on tässä otaksuttu 3 miehen- ja 3 vaimonpuoleksi.

Vertaukseksi annetaan tässä vastaavat tiedot vuosilta:

Nous donnons ici, par comparaison, les chiffres correspondants pour:

1880.								
Helsinki (ks. muist. Tauluun 122)	4,435	3,532	903	256	922	10,42	15,94	4,42
1870.								
Helsinki	5,055	3,804	1,251	329	946	15,74	23,05	8,01
Turku	1,887	1,550	337	217	1,065	9,53	16,17	3,30
Wiipuri	3,129	2,168	961	443	831	23,24	29,48	15,72
Oulu	73	50	23	460	1,362	1,00	1,62	0,55

Niinkuin näkyy oli vieraat alammaiset jotenkin harvalukuiset niissä kaupungeissa, joissa ei majailnut venäläistä sotaväkeä (Tampere, Oulu, Pori). Wiipurissa melkoisen venäläisen sotaväen kanssa ne sitä vastaan tekivät kokonaista 20,75 % väestöstä; Helsingissä ja Turussa resp. 8,17 % ja 4,46 %/o. Näissä kolmessa kaupungissa riippuu niiden kesken vallitseva suuri suhdattomuus sukupuolten välillä luonnollisesti lukuisasta, naimattomasta sotaväestä, joka niihin sisältyy. Ylipäänsä käy taulusta ilmi, että vierasten alammaisten prosenttiluku, mikäli niistä tietoja on, samalla ajalla on vähennyt.

Lukuunottamatta venäläisen aineksen suurta enemmistöä niiden kaupunkien vieraisissa alammaisissa, joissa majaili venäläistä sotaväkeä, oli, kuten allaseuraava Taulu 125 osoittaa, Ruotsi melkein kaikkialla lukuisimmin edustettuna. Sen jälkeen seurasi useimmilla paikkakunnilla Saksan valtakunta. Ylipäänsä voi, paitsi mitä Wiipuriin tulee, taulusta huomata jonkinlaista vähennystä Venäjän alammaisten suhteellisessa lukumäärässä.

Taulu 125. Vuoden 1890 väenlaskussa läsnäolleet, vierasten valtioiden alammaiset jaettuina valtioperän y. m. mukaan.

Les étrangers présents lors du recensement de 1890, répartis d'après leur pays d'origine, etc.

Kaupunki. <i>Ville.</i>	Vierasten valtioiden läsnä- olien alammaisten koko lukumäärä. <i>Nombre total des étrangers présents d'origine connue.</i>	Siitä oli alammaisia: <i>De ce nombre étaient originaires de :</i>									
		Venäjän. <i>Russie.</i>	Ruotsin. <i>Suède.</i>	Norjan. <i>Norvège.</i>	Danskan. <i>Danemark.</i>	Saksan valtakunnan. <i>Empire d'Allemagne.</i>	Itävalta-Unkarin. <i>Autriche-Hongrie.</i>	Sveitsin. <i>Suisse.</i>	Isobritannian. <i>Grande-Bretagne.</i>	Ranskan. <i>France.</i>	Muiden vierasten valtioiden. <i>Autres pays étrangers.</i>
Lukumäärä. <i>(Nombres absolus).</i>											
Helsinki	5,355	4,236	749	56	31	176	22	13	26	11	35
Turku	1,414	782	506	10	4	80	2	4	24	1	1
Tampere	a) 222	56	101	—	3	38	1	—	22	—	1
Wiipuri	4,222	4,060	48	2	2	95	4	3	5	2	1
Oulu	72	20	43	7	—	2	—	—	—	—	—
Pori	175	16	129	—	1	29	—	—	—	—	—
Kaikki kuusi kaupunkia	11,460	9,170	1,576	75	41	420	29	20	77	14	38

a) 6:sta matkustavaan sirkkuseuraan kuuluvasta henkilöstä puuttuu tietoja, minkä valtion alammaisia ne ovat.

Kaupunki. <i>Ville.</i>	Vieraiden alammaisten koko lukumäärästä oli: <i>Du nombre total des étrangers étaient originaires de:</i>									
	Muiden vierasten valtioiden. <i>Autres pays étrangers.</i>	Ranskan. <i>France.</i>	Isobritannian. <i>Grande-Bretagne.</i>	Sveitsin. <i>Suisse.</i>	Itävalta-Unkarin. <i>Autriche-Hongrie.</i>	Saksan valtakunnan. <i>Empire d'Allemagne.</i>	Tanskan. <i>Danemark.</i>	Norjan. <i>Norge.</i>	Ruotsin. <i>Suède.</i>	Venäjän. <i>Russie.</i>
Prosenttia. <i>(Pour cent).</i>										
Helsinki	79,10	13,98	1,05	0,58	3,29	0,41	0,24	0,49	0,21	0,65
Turku	55,30	35,79	0,71	0,28	5,66	0,14	0,28	1,70	0,07	0,07
Tampere	25,23	45,49	—	1,35	17,12	0,45	—	9,91	—	0,45
Wiipuri	96,16	1,14	0,05	0,05	2,25	0,09	0,07	0,12	0,05	0,02
Oulu	27,78	59,72	9,72	—	2,78	—	—	—	—	—
Pori	9,14	73,72	—	0,57	16,57	—	—	—	—	—
Kaikki kuusi kaupunkia	80,02	13,76	0,65	0,36	3,67	0,25	0,17	0,67	0,12	0,33

Vertaukseksi annetaan tässä vastaavat tiedot vuosilta:

Nous donnons ici, par comparaison, les pour-cents correspondants pour:

1880.										
Helsinki (ks. muist. Tauluun 122)	83,18	9,65	1,15	0,47	3,99	0,25	0,34	0,45	0,02	0,50
1870.										
Helsinki	87,67	8,21	0,06	0,24	3,10	0,02	0,28	0,36	0,04	0,02
Turku	82,98	13,34	0,43	0,74	1,01	—	0,11	1,28	0,11	—
Wiipuri	95,65	2,46	—	—	1,76	—	—	—	0,13	—
Oulu	57,53	31,51	2,74	5,48	2,74	—	—	—	—	—

Lopuksi annetaan seuraavassa Taulussa 126 tietoja vieraiden alammaisten säädystä ja elinkeinosta liitteen V mukaan, joka verrattuna liitteen IV osottaa enemmän summittaista jakoa. Vuodelta 1870 puuttuu kaikki sellaiset tiedonannot.

Sotilassäädyn suhteellinen vahvalukuisuus Wiipurissa, Helsingissä ja Turussa pistää heti silmään. Vähennys siinä kuitenkin on selvästi huomattavissa Helsingille, ainoa kaupunki, josta on vastaavia tietoja vuodelta 1880. Vertaileva katsaus Tauluun 125 osoittaa, että tällä paikkakunnalla sotilaallinen aines on vähentynyt suuremmassa määrässä kuin venäläinen.

Mitä tulee niiden johtopäätösten yleiseen pätevyyteen, joita näkyy voitavan tehdä tässä luvussa esitettyjen tiedonantojen perustuksella, tulee kuitenkin muistaa, että nämät tiedonannot koskevat erittäin liikkuvaista ja muuttelevaista osaa väestöstä.

Huhtikuulla 1897.

Toimeksi saanut:

J. V. Segerstråle.



TAULUJA.

TABLEAUX.



Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Maisons.</i>												
		joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut läm- mityslaitoksilla varustetut ra- kennukset. <i>Habitables.</i>						Ulkohuone- rakennuk- set. <i>Pas habi- tables.</i>						
		yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Niistä katot peitet. <i>De ce nombre couvertes de</i>						Yhteensä. <i>Total.</i>						
		Yhteensä taloja. <i>Total des propriétés.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						
Kaikki muut. <i>tous les autres.</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>						Yhteensä. <i>Total.</i>								
Merenkulut. <i>navigation.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
Maat elinkeinonharjoittajat. <i>autres gens de métier.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
Tehailijat ja käsityöläiset. <i>fabricants et artisans.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
Kauppiant y. m. <i>marchands.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
Virka- ja palvelusmiehet sekä nilden lesket. <i>fonctionnaires publics.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
Yhdistykset ja yhteis- östen alaiset. <i>associations diverses.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
Kaupunki. <i>la ville.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
Venäjän kunnat. <i>la couronne russe.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
Suomen kunnat. <i>la couronne de Finlande.</i>										Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>						Puu- ja kivestä tai tiilestä. <i>En briques ou en bois.</i>								
	Siirto	9	2	3	3	27	11	12	2	—	63	132	128	8	191	327	276	50	1	—	79	114	193	520
26	Härkä	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	3	1	—	4	5	4	1	—	—	1	3	4	9
29	Nikolainkirkko . . .	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	4	—	—	4	4	—	—	—	3	1	4	8
30	Jalopeura	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1	4	8	—	—	8	8	—	—	—	7	—	7	15
31	Sarvikuono	—	—	—	1	—	3	—	—	—	1	5	9	—	—	9	9	—	—	—	8	1	9	18
43	Suomen Pankki . . .	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	3	3	—	—	—	1	—	1	4
44	Kili	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	10	—	—	10	10	—	—	—	2	—	2	12
45	Hevonen	—	—	2	—	1	1	—	—	—	4	8	8	1	15	24	20	4	—	—	3	12	15	39
131	Tiikeri	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	2	—	2	3
132 ^a	Pesulaitos	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1
132 ^b	Venäläinen maka- siini	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2
193	Ritarihuone	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1
	Yhteensä	16	3	8	7	28	17	13	2	—	71	165	174	9	210	393	337	55	1	—	107	132	239	632
	Toinen kaupunginosa.																							
27	Giraffi	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	2	—	—	—	2	—	2	4
28	Seebra	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2
32	Dromedaari	—	—	1	1	—	4	1	—	—	1	8	9	—	1	10	10	—	—	—	9	1	10	20
33	Yksisarviainen . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	4	6	1	3	10	8	2	—	—	5	2	7	17
34	Antiloopt	—	—	—	—	—	1	3	—	—	1	5	7	1	5	13	11	2	—	—	3	2	5	18
35	Hamsteri	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	4	7	3	6	16	14	2	—	—	3	3	6	22
36	Aasi	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2	4	5	—	7	12	11	1	—	—	2	6	8	20
37	Hirvi	—	1	—	—	4	—	1	—	1	5	12	8	—	31	39	23	16	—	—	1	13	14	53
38	Kamceli	—	—	—	2	4	1	1	—	—	8	16	19	2	31	52	45	7	—	—	9	16	25	77
39	Apina	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	2	1	9	12	12	—	—	—	—	4	4	16
40	Orava	1	—	—	1	2	—	—	—	—	3	7	7	1	7	15	10	5	—	—	4	5	9	24
41	Kaniini	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	3	3	—	4	7	7	—	—	—	3	3	6	13
42	Kettu	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	—	6	6	—	—	—	—	1	1	7
95	Gaselli	—	—	—	1	2	2	4	—	—	2	11	18	1	4	23	21	2	—	—	10	5	15	38
96	Sopuli	2	—	—	2	—	—	2	—	—	3	9	7	1	12	20	20	—	—	—	6	9	15	35
97	Jänis	1	—	—	2	—	1	1	—	—	1	6	11	—	3	14	14	—	—	—	5	3	8	22
	Siirto	6	5	1	7	12	13	16	1	1	35	97	119	11	123	253	216	37	—	—	62	73	135	388

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Maisons.</i>																						
		joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut läm- mityslaitoksilla varustetut ra- kennukset. <i>Habitables.</i>					Ulkokuone- rakennuk- set. <i>Pas habi- tables.</i>			Yhteensä <i>Total des maisons.</i>														
		yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Yhteensä <i>Total des propriétés.</i>	Alkorta punaista. <i>En briques et en bois.</i>	Kivestä tai tiliteistä. <i>En briques.</i>	Niistä katot peitet. <i>De ce nombre couvertes de</i>	pöytä, pöytä, paperi, y. m. <i>bois, papier etc.</i>	Huska- tai tiilikivillä <i>ardoise ou tuile.</i>	asfalttihoovalla, <i>feutre d'asphalte.</i>	levyllä <i>pluie.</i>		Yhteensä <i>Total.</i>	Punaista y. m. <i>En bois etc.</i>	Kivestä tai tiliteistä. <i>En briques.</i>	Punaista y. m. <i>En bois etc.</i>	Kivestä tai tiliteistä. <i>En briques.</i>	Yhteensä <i>Total.</i>								
		Virka- ja palvelusmiehet sekä nilden lesket. <i>fonctionnaires publics.</i>	Kauppiat y. m. <i>marchands.</i>	Tehailijat ja käsityöläiset. <i>fabricants et artisans.</i>	Muut elinkeinonharjoittajat. <i>autres gens de métier.</i>	Merenkulkijat. <i>maritimes.</i>	Kalkki muut. <i>tous les autres.</i>	Yhdistykset ja yhdist. assosiaatiot ainesse. <i>associations ainesse.</i>	kaupunki <i>la ville</i>	Vengän kunnun. <i>la commune russe.</i>	Suomen kunnun. <i>la commune de Finlande.</i>																Kalkki muut. <i>tous les autres.</i>	Merenkulkijat. <i>maritimes.</i>	Muut elinkeinonharjoittajat. <i>autres gens de métier.</i>	Tehailijat ja käsityöläiset. <i>fabricants et artisans.</i>	Kauppiat y. m. <i>marchands.</i>	Virka- ja palvelusmiehet sekä nilden lesket. <i>fonctionnaires publics.</i>	Yhdistykset ja yhdist. assosiaatiot ainesse. <i>associations ainesse.</i>	kaupunki <i>la ville</i>
6	5																																	
99	Siirto	6	5	1	7	12	13	16	1	1	35	97	119	11	123	253	216	37	—	—	62	73	135	388										
103	Hilleri	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	5	10	1	6	17	15	2	—	—	5	6	11	28										
	Kaasutehdas.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2										
	Rautatien asema.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10	—	7	17	9	8	—	—	1	12	13	30										
	Kaisaniemi	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3	1	—	3	4	3	1	—	—	—	3	3	7										
	Kasvitieteellinen tarha	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	5	2	—	—	3	2	1	3	8										
	Yhteensä	9	5	2	10	12	14	18	1	1	36	108	141	13	144	298	247	48	—	3	70	95	165	463										
	Kolmas kaupunginosa.																																	
46	Valaskala	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	6	9	—	5	14	12	2	—	—	6	2	8	22										
47	Kilpikonna	2	—	—	1	—	3	1	—	—	1	8	14	—	8	22	20	2	—	—	4	3	7	29										
48	Pyöriäinen'	—	—	1	—	3	2	1	—	—	3	10	7	—	13	20	19	—	1	—	4	15	19	39										
49	Lohi	—	—	1	—	2	1	1	—	—	1	6	5	2	9	16	14	2	—	—	2	7	9	25										
50	Hauki	—	—	—	—	—	—	6	—	—	3	9	8	—	7	15	14	1	—	—	7	5	12	27										
51	Miekkakala	—	—	1	1	2	1	3	—	—	8	16	9	2	19	30	28	2	—	—	7	10	17	47										
52	Sampi	—	—	—	1	2	2	4	—	—	5	14	8	2	27	37	35	2	—	—	2	24	26	63										
53	Ahven	—	—	—	—	1	2	—	—	—	3	6	2	1	9	12	11	1	—	—	1	6	9	21										
54	Tullikammari ja Uusi pakkahuone	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	2										
55	Lahna	—	—	—	—	2	1	—	—	—	1	4	4	1	4	9	6	3	—	—	2	5	7	16										
56	Turska	—	—	—	—	3	2	—	—	—	6	11	6	—	23	29	28	1	—	—	5	9	14	43										
57	Kaartin kasarmi ja maneesi	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	—	—	7	7	—	—	—	3	—	3	10										
58	Ruutana	—	—	—	—	1	—	1	—	—	3	5	4	—	9	13	13	—	—	—	6	4	10	23										
59	Kiiski	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	3	3	—	5	8	8	—	—	—	2	4	6	14										
195	Ruotsalainen nor- maalilyseo	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	2										
196	Saksalainen kirkko	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	2	—	—	—	—	1	1	3										
	Uusi teateri	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1										
	Esplanaadikappeli	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1										
	Kauppahalli	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1										
	Siirto	5	—	7	6	16	15	17	—	—	40	106	92	8	138	238	221	16	1	—	54	97	151	389										

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. Section et quartier.	Talot, — Propriétés										Rakennukset. — Maisons.												
		joiden omistajina ovat — de										Asuinrakennukset ja muut läm- mityslaitoksilla varustetut ra- kennukset. Habitable.					Ulkohuone- rakennuk- set. Pas habi- tables.					Yhteensä rakennuksia. Total des maisons.		
		yksityiset. particuliers, dont										Yhteensä taloja. Total des propriétés.					Niistä katot peitet. De ce nombre couvertes de							
		Suomen krunnu. la couronne de Finlande.	Venäjän krunnu. la couronne russe.	kaupunki. la ville.	Yhdistykset ja yhdist. associations diverses.	Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden kesket. fonctionnaires publics.	Kauppiat y. m. marchands.	Muu elinkeinoharjoittajat. autres gens de métier.	Merenkulkijat. navigateurs.	Kalkki muut. tous les autres.	40	106	Alkeraita kiveä ja yläkera pnusta. En briques et en bois.	Kiveä tai tiilestä. En briques.	Puuja y. m. En bois etc.	Yhteensä. Total.	levyillä. plaque	Yhteensä. Total.	Kiveä tai tiilestä. En briques.	Puuja y. m. En bois etc.	Yhteensä. Total.			
puu, piheli, paperi y. m. bois, papier etc.	linska- tai tiikkipöytä. ardoise ou table.																						asfalttihoivalla. feutre d'asphalte.	Yhteensä. Total.
	Siirto	5	—	7	6	16	15	17	—	40	106	92	8	138	238	221	16	1	—	54	97	151	389	
	Makasiineja y. m. länsisatamalla . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	
	Keittihuone	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	
	Ruununmakasiini . . .	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	
	Yhteensä	6	—	9	6	16	15	17	—	40	109	93	8	138	239	222	16	1	—	55	99	154	393	
	Neljäs kaupunginosa.																							
62	Riikinkukko	—	1	—	—	2	—	—	—	3	6	7	—	4	11	11	—	—	—	3	4	7	18	
63	Pyy	—	—	—	—	2	—	2	—	1	5	2	—	4	6	5	1	—	—	3	6	9	15	
64	Kukko	—	—	—	2	4	1	2	—	6	15	16	5	24	45	38	7	—	—	5	11	16	61	
65	Vanha kirkko	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	2	
66	Paratiisilintu	—	—	1	1	2	—	1	—	1	6	5	1	12	18	16	2	—	—	3	3	6	24	
67	Pääsky	—	—	—	—	—	—	—	1	7	8	4	—	22	26	18	8	—	—	2	10	12	38	
68	Metso	—	—	—	—	1	2	2	—	3	8	3	2	19	24	17	5	—	2	1	8	9	33	
69	Leivonen	—	—	—	—	1	2	3	—	4	10	10	1	8	19	19	—	—	—	7	3	10	29	
69a	Keltasirkku	—	—	1	—	2	—	4	—	4	11	8	4	13	25	22	3	—	—	7	3	10	35	
70	Papukaija	—	—	—	—	1	—	1	—	7	9	12	1	15	28	24	4	—	—	8	4	12	40	
71	Kalkkuna	—	—	—	—	4	—	2	—	1	7	2	2	12	16	15	1	—	—	1	8	9	25	
72	Valkea haikara	—	—	—	—	1	2	2	—	6	11	5	—	23	34	21	12	1	—	2	13	15	49	
73	Käki	—	—	—	1	1	1	—	2	6	11	6	1	25	32	28	4	—	—	2	9	11	43	
74	Rastas	—	—	—	1	—	1	6	—	4	12	8	—	22	30	25	5	—	—	3	10	13	43	
75	Kottarainen	—	—	—	3	—	—	1	—	3	7	4	2	11	17	13	4	—	—	2	16	18	35	
76	Satakieli	—	—	—	—	1	—	5	1	4	11	6	2	21	29	28	1	—	—	5	17	22	51	
77	Kurki	1	1	—	—	1	—	2	1	1	7	6	—	8	14	14	—	—	—	3	2	5	19	
78	Kaartin sairash	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	4	2	2	—	—	1	3	4	8	
79	Kyyhky	—	—	—	—	—	3	1	—	2	6	2	—	8	10	9	1	—	—	—	6	6	16	
80	Peitopyy	—	—	—	—	—	1	2	—	2	5	1	—	9	10	6	4	—	—	—	13	13	23	
81	Varpunen	—	—	—	1	—	2	1	—	1	4	4	—	19	23	16	7	—	—	3	16	19	42	
82	Ankka	—	—	—	—	—	2	3	—	2	7	3	—	12	15	6	8	—	1	7	5	12	27	
153	Telkkä	—	—	—	1	—	1	3	—	4	9	2	—	15	17	9	7	—	1	—	10	10	27	
154	Alli	—	—	—	—	—	1	2	2	6	11	4	—	23	27	20	7	—	—	6	6	12	39	
	Siirto	2	2	3	10	23	19	45	6	2	81	193	124	21	336	481	383	93	1	4	75	186	261	742

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. Section et quartier.	Talot, — Propriétés										Rakennukset. — Maisons.												
		joiden omistajina ovat — de										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. Habitables.						Ulkohuone- rakennukset. Pas habitables.			Yhteensä Total des maisons.			
		yksityiset. particuliers, dont										Yhteensä taloja. Total des propriétés.						Niistä katot peitet. De ce nombre couvertes de				Yhteensä. Total.		
		Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden lesket. fonctionnaires publics.	Yhdistykset ja yhdist. associations diverses.	kaupunki. la ville.	Venäläin kruuna. la couronne russe.	Suomen kruunu. la couronne de Finlande.	Merenkulkijat. marins.	Muut elinkeinonharjoittajat. autres gens de métier.	Rehailijat ja käsityöläiset. fabricans et artisans.	Kauppiaat y. m. marchands.	Katki muut. tous les autres.	Kiivertä tai tillestä. En briques et en bois.	Kiivertä tai tillestä. En briques.	Puusta y. m. En bois etc.	Ainkertä kiivertä ja yläkerta. panneau.	Puusta y. m. En bois etc.	Yhteensä. Total.	levyillä. plaque.	asfalttihaavoilla. feuille d'asphalte.	arkose on talle. ardoise on talle.			luskat tai tiikkivilla. bois, papier etc.	puu, paperi, paper y. m. bois, papier etc.
	Siirto	2	2	3	10	23	19	45	6	2	81	193	124	21	336	481	383	93	1	4	75	186	261	742
155	Meriteeri	—	—	—	—	1	1	1	—	—	4	7	1	—	14	15	10	5	—	—	2	6	8	23
156	Uikko	—	—	—	—	1	3	2	3	—	4	13	1	—	33	34	30	4	—	—	4	9	13	47
157	Leppäkerttu	—	—	—	1	—	1	2	—	—	2	6	—	2	12	14	14	—	—	—	2	3	5	19
158	Kuhankeittäjä	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	1	—	7	8	5	3	—	—	1	1	2	10
162	Tiainen	—	—	—	1	—	—	3	1	—	2	7	1	14	1	16	16	—	—	—	—	9	9	25
166	Västaräkki	—	—	—	1	—	3	2	—	—	1	7	4	3	10	17	17	—	—	—	2	6	8	25
167	Kanarialintu	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	3	—	20	23	21	2	—	—	—	2	2	25
168	Kurppa	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	3	—	—	10	10	6	4	—	—	1	5	6	16
169	Närhi	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	4	—	—	5	5	5	—	—	—	2	2	4	9
170	Kunnallis-sairas- huone	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	5	6	1	5	—	—	—	1	1	7
171	Tavi	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
173	Palokärki	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	5	—	5	—	—	—	4	4	9
174	Pulmunen	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	2	—	2	—	—	1	2	3	5
175	Pieni peltopyy	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	3	6	—	4	10	6	4	—	—	—	5	5	15
194	Venäläinen kasarmi	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	4	8	8	—	—	—	2	10	12	20
	Narinkka	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2
	Kamppihuvilat	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	4	5	—	5	—	—	—	4	4	9
	Huvila Alkärr y. m.	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	4	—	—	4	4	2	1	—	1	11	11	15	
	Vanha ja uusi hau- tausmaa	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	2	2	—	—	—	—	2	2	4
	Venäläinen kirkko- maa	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	1	2
	Suomen sotaväen hautausmaa	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1	1	2
	Lapviikin sairash.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	5	2	3	—	—	1	6	7	12
	Yhteensä	4	3	9	23	26	28	59	13	2	96	263	153	40	479	672	529	137	1	5	93	278	371	1,043

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. Section et quartier.	Talot, — Propriétés										Rakennukset. — Maisons.													
		joiden omistajina ovat — de										Asuinrakennukset ja muut läm- mityslaitoksilla varustetut ra- kennukset. Habitablees.						Ulkohuone- rakennuk- set. Pas habi- tables.						Yhteensä Total des maisons.	
		yksityiset. particuliers, dont										Yhteensä taloja. Total des propriétés.						Niistä katot peitet. De ce nombre couvertes de							
		Virka- ja palvelusmiehet sekä muiden laakat. fonctionnaires publics.	Yhdistykset ja yhdist. associations diverses.	kaupunki. la ville.	Yonäjän kunnan. la commune russe.	Suomen kunnan. la commune de Finlande.	Kaikki muut. tous les autres.	Merenkulijat. mariniers.	Muut elinkeinoharjoittajat. autres gens de métier.	Tehailijast ja käsityöläiset. maçons et artisans.	Kauppiaat y. m. marchands.	Yhteensä. Total.	Alakerta kivesta ja yläkerta puusta. En briques et en bois. En briques.	Punista y. m. En bois etc.	Punista y. m. En bois etc.	Yhteensä. Total.	puu-, paperi-, paperi-, y. m. bois, papier etc.	huska- tai tiilikivillä. ardoise ou tuile.	asfalttihuoralla. faute de asphaltte.	laevyillä. plaque.	Yhteensä. Total.	Kivesta tai tiilestä. En briques.	Punista y. m. En bois etc.		Yhteensä. Total.
Viides kaupunginosa.		61	Kotka	—	—	—	1	1	1	—	—	2	5	4	—	7	11	8	3	—	—	1	2		3
83	Hanhi	—	—	—	—	7	—	—	2	—	—	2	11	17	2	15	34	20	11	—	3	9	15	24	58
84	Kamelikurki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
85	Mäkihaukka	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	3	9	7	—	14	21	20	1	—	—	2	10	12	33
86	Ilmahaukka	1	—	—	2	—	—	—	2	—	—	1	6	1	—	13	14	10	4	—	—	1	3	4	18
87	Korppikotka	1	—	—	—	1	2	1	3	—	—	1	9	7	—	15	22	21	1	—	—	3	8	11	33
88	Fasaani	—	—	—	—	1	—	2	3	—	—	9	15	5	—	20	25	22	3	—	—	4	10	14	39
89	Pöllö	—	—	—	—	—	2	3	4	—	1	8	18	8	3	45	56	44	12	—	—	6	16	22	78
90	Pelikaani	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	8	12	5	—	27	32	22	10	—	—	2	11	13	45
91	Haukka	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	6	1	2	13	16	10	4	—	2	1	8	9	25
92	Varis	—	—	—	—	—	—	1	5	—	1	4	11	5	1	19	25	16	9	—	—	2	8	10	35
93	Korppi	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	7	12	9	1	26	36	28	8	—	—	8	9	17	53
94	Harakka	—	—	—	—	—	2	—	2	1	1	10	16	7	1	28	36	31	5	—	—	6	9	15	51
113	Trappi	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	1	4	2	6	1	9	9	—	—	—	2	1	3	12
Yhteensä		2	—	—	2	11	10	16	29	1	3	60	134	78	16	243	337	261	71	—	5	47	110	157	494
Kuudes kaupunginosa.		111	Tikka	—	—	1	—	—	—	2	2	5	10	2	1	22	25	17	7	—	1	7	3	10	35
112	Vihəriävarpunen	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	10	12	2	2	24	28	23	2	—	3	8	4	12	40
114	Riekko	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	11	15	2	2	38	42	34	7	—	1	5	9	14	56
115	Peippo	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	7	10	3	—	19	22	14	8	—	—	7	3	10	32
116	Tikli	—	—	—	—	2	1	1	1	—	—	2	7	—	4	11	15	13	2	—	—	5	2	7	22
117	Haahka (ja vanha kylpyhuone)	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	6	—	1	12	13	4	3	—	6	2	4	6	19
118	Koskelo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	2	4	6	4	2	—	—	2	1	3	9
119	Kvitasku	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	1	5	2	1	11	14	10	4	—	—	3	2	5	19
120	Urpiainen	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	4	—	—	8	8	5	2	—	1	1	3	4	12
121	Vikla	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2	—	—	3	3	1	—	—	2	—	3	3	6
122	Kuikka	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	5	8	—	1	13	14	7	6	—	1	1	9	10	24
123	Joutsen	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	3	6	1	8	4	13	13	—	—	—	7	—	7	20
124	Tilhi	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	4	2	6	1	9	9	—	—	—	4	—	4	13
Siirto		—	—	—	1	4	3	5	18	4	2	55	92	14	28	170	212	154	43	—	15	52	43	95	307

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Maisons.</i>													
		joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. <i>Habitables.</i>					Ulkohuone- rakennukset. <i>Pas habitables.</i>					Yhteensä rakennuksia. <i>Total des maisons.</i>			
		yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>					Yhteensä. <i>Total.</i>								
		Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>					
Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden lesket. <i>fonctionnaires publics.</i>	Kauppiaat y. m. <i>marchands.</i>																				Tohtorit ja kasviröyhäiset. <i>docteurs et artisans.</i>		Muut elinkeinonharjoittajat. <i>autres gens de métier.</i>	Merenkulkijat. <i>marins.</i>	Kalkei muuta. <i>tous les autres.</i>
	Siirto	—	—	1	4	3	5	18	4	2	55	92	14	28	170	212	154	43	—	15	52	43	95	307	
125	Tiira	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
176	Laivatokka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2	—	—	—	2	6	8	10	
177	Munkkisaari	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	2	—	—	1	5	6	8	
	Tehtaan puisto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	2	—	1	1	3	
	Yhteensä	—	—	1	5	3	5	20	4	2	56	96	15	30	173	218	156	45	—	17	55	55	110	328	
	Seitsemäs kaup. osa.																								
60	Säynäs	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	2	
100a	Ankerias	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	4	2	2	5	9	9	—	—	—	1	4	5	14	
100b	Sulkava	—	—	—	1	1	—	2	—	1	3	8	8	2	9	19	19	—	—	—	4	2	6	25	
101	Haikala	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	3	2	—	2	4	3	1	—	—	2	2	2	6	
102	Särki	—	—	1	—	—	1	1	—	—	1	4	1	1	6	8	8	—	—	—	2	2	2	10	
104	Kultakala	—	—	—	—	3	—	3	—	—	7	13	5	3	19	27	23	2	—	2	4	9	13	40	
105	Makrilli	—	—	—	—	1	—	2	1	1	6	11	6	—	25	31	26	5	—	—	5	5	10	41	
106	Silli	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	5	4	—	7	11	11	—	—	—	3	1	4	15	
107	Silakka	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	4	1	—	8	9	6	3	—	—	1	2	3	12	
107a	Kuore	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	1	—	3	4	3	1	—	—	—	2	2	6	
108	Simppu	—	—	—	1	—	2	6	2	—	6	17	11	3	27	41	39	2	—	—	8	11	19	60	
109	Rautu	—	—	—	—	2	—	1	1	—	4	8	1	6	10	17	16	1	—	—	7	1	8	25	
110	Muikku	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1	—	2	3	2	1	—	—	2	2	2	5	
129	Salakka	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	3	—	1	5	6	6	—	—	—	—	2	2	8	
130	Lokki	—	—	—	1	—	—	2	—	—	1	4	1	1	8	10	7	3	—	—	1	3	4	14	
133	Haikara	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	3	7	6	1	—	—	1	1	2	9	
135	Made	—	—	—	—	2	1	—	—	1	1	5	2	3	5	10	9	1	—	—	—	6	6	16	
136	Läkkikala	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	3	2	—	6	8	7	1	—	—	—	3	3	11	
183	Harjus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	2	3	3	—	—	—	—	1	1	4	
197	Kirurginen sairaushuone	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	—	5	5	—	—	—	2	—	2	7	
	Tähtitieteellinen observatorio ja Dahlströmin kylpyhuone	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	2	3	1	—	—	2	2	—	2	5	
	Siirto	4	—	3	3	13	7	22	10	3	37	102	58	24	154	236	210	22	—	4	40	59	99	335	

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Maisons.</i>												
		joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. <i>Habitables.</i>						Ulkohuone-rakennukset. <i>Pas habitables.</i>			Yhteensä rakennuksia. <i>Total des maisons.</i>			
		yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>						Yhteensä. <i>Total.</i>						
		Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden heikot. <i>fonctionnaires publics, employés et autres.</i>										Kaikki muut. <i>tous les autres.</i>						Niistä katot peitet. <i>De ce nombre couvertes de</i>						
Yhdistykset ja yhdistysseurat. <i>associations diverses.</i>										Merenkulkijat. <i>marins.</i>						puu, paperi, paperi y. m. <i>bois, papier etc.</i>			Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>					
kaupunki. <i>la ville.</i>										Muit elinkeinonharjoittajat. <i>autres gens de métier.</i>						Puu y. m. <i>En bois etc.</i>			Kivestä tai tiilestä. <i>En briques et en bois.</i>					
Venäjän kruunu. <i>la couronne russe.</i>										Rehaliitit ja käsityöläiset. <i>forgerons et artisans.</i>						Alakerta kivestä ja yläkerta puusta. <i>En briques et en bois.</i>			Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>					
Suomen kruunu. <i>la couronne de Finlande.</i>										Kauppiat y. m. <i>marchands.</i>						Yhteensä. <i>Total.</i>			Yhteensä. <i>Total.</i>					
	Siirto	4	—	3	3	13	7	22	10	3	37	102	58	24	154	236	210	22	—	4	40	59	99	335
	Huvila Hvilan . . .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1
	Makasiinit Kaivo- huoneentien varrel.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	18	18	18
	Yhteensä	4	—	3	3	13	25	23	10	3	37	121	58	24	155	237	211	22	—	4	40	77	117	354
	Kahdeksas kaup. osa.																							
137	Venäläinen kirkko .	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1
138	Kuusi	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	5	5
139	Kataja	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	3	—	—	3	3	—	—	3	—	—	3	6
142	Pihlaja (Raha- paja)	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1
147	Diakonissalaitos . .	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	2	—	—	1	—	—	1	3
	Läänin vankila . .	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	3	3	—	—	2	—	—	2	5
	Katajanok. kasarmi	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	—	2	11	10	—	—	1	13	13	24	24
	Kruununmakasiini .	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	2
	Löökholma	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	4	—	—	4	4	—	3	—	1	—	8	8	12
	Yhteensä	4	—	1	1	1	6	1	1	—	2	17	20	—	6	26	21	3	—	2	11	22	33	59
	Yhdeksäs kaup. osa.																							
199	Sinikaunokki . . .	—	—	—	2	6	1	—	—	3	12	4	5	19	28	18	10	—	—	4	24	28	56	56
200	Kielo	—	—	—	—	1	1	—	—	1	3	—	—	5	5	2	3	—	—	—	2	2	2	7
201	Voikukka	—	—	—	—	3	1	—	—	—	4	1	1	6	8	8	—	—	—	1	3	4	12	12
202	Päivänkukka . . .	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	3	—	7	7	7	—	—	—	—	3	3	3	10
203	Lumme	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	2	2	—	—	—	—	2	2	2	4
204	Lilja	—	—	—	—	2	—	2	—	—	4	—	—	9	9	3	6	—	—	1	4	5	5	14
	Kaivopuisto länsi- puolella lehtokujaa	—	—	2	—	3	1	—	—	3	9	1	1	10	12	7	3	—	—	2	20	20	32	32
	Yhteensä	—	—	2	2	15	6	2	—	9	36	6	7	58	71	47	22	—	2	6	58	64	135	135

Ko. Qu. N ^o	Kaupunginosa ja kortteli. Section et quartier.	Talot, — Propriétés										Rakennukset. — Maisons.												
		joiden omistajina ovat — de										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. Habitables.						Ulkokohone-rakennukset. Pas habitables.						
		Suomen kunnun. la commune de Finlande.	Venäjän kunnan. la commune russe.	kaupunki. la ville.	yhdistyneet ja yhteis. associations diverses.	yksityiset. particuliers, dont						Yhteensä taloja. Total des propriétés.	Puuista y. m. En bois etc.	Alueita kiveästä ja yläkerta puusta. En briques et en bois.	Kiveästä tai tillestä. En briques.	Niistä katot peitet. De ce nombre couvertes de	pöytä-, pöytä-, paperi y. m. bois, papier etc.	linska- tai tiilikivillä. ardoise ou tuile.	asfalttihuovalla. feutre d'asphalte.	levyllä. plâques.	Yhteensä. Total.	Puuista y. m. En bois etc.	Kiveästä tai tillestä. En briques.	Yhteensä. Total.
						Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden lesket. fonctionnaires publics.	Kauppiat y. m. marchands.	Tehailijät ja käsityöläiset. fabricants et artisans.	Muut elinkeinonharjoittajat. autres gens de métier.	Merenkulkijat. navigateurs.	Kaikki muut. tous les autres.													
	Siltasaari . . .	—	—	—	—	2	1	4	—	—	5	12	5	4	15	24	16	8	—	—	3	12	15	39
	Sörnääsi.																							
	Alue itäpuolella Sörnääsin viertotietä .	2	—	—	1	2	5	5	1	—	5	21	10	6	48	64	17	35	—	12	1	74	75	139
	Alue länsipuolella Sörnääsin viertotietä ja itäpuolella rautatielinjaa . . .	2	—	6	4	6	16	36	7	—	27	104	4	26	140	170	88	78	—	4	8	136	144	314
	Summa	4	—	6	5	8	21	41	8	—	32	125	14	32	188	234	105	113	—	16	9	210	219	453
	Töölö.																							
	Alue itäpuolella Töölön viertotietä ja länsipuolella rautatielinjaa . . .	1	—	2	2	3	3	3	3	—	5	22	11	3	62	76	23	46	—	7	7	58	65	141
	Alue länsipuolella Töölön viertotietä .	—	2	1	6	5	19	22	9	1	28	93	7	11	150	168	62	97	—	9	9	132	141	309
	Yhteensä	1	2	3	8	8	22	25	12	1	33	115	18	14	212	244	85	143	—	16	16	190	206	450
	Saaret ¹⁾ .																							
	Tjärholma	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	2
	Knihti	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	3	3	1	2	—	—	—	4	4	7
	Sumparn	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	4	4	—	1	—	3	—	5	5	9
	Hanaholmat	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	5	5	—	2	—	3	—	4	4	9
	Korkeasaari	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	4	—	3	—	1	1	9	10	14
	Vrakholma	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	2	—	2	—	—	—	2	2	4
	Paloholma	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	2	—	1	—	1	—	3	3	5
	Siirto	—	—	—	1	1	2	1	—	—	3	8	—	—	21	21	1	11	—	9	1	28	29	50

¹⁾ Verkkosaari, jonka silta yhdistää mannermaahan, on luettu Sörnääsiin. Samoin saari Pannukakku, joka jo vv. 1870 ja 1880 samasta syystä luettiin siihen.

b) Yhteenveto.

b) Abrégé.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Maisons.</i>																		
	joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. <i>Habitables.</i>						Ulkohuone- rakennukset. <i>Pas habitables.</i>												
	yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Yhteensä taloja. <i>Total des propriétés.</i>						Niistä katot peitet. <i>De ce nombre couvertes de</i>						Yhteensä. <i>Total.</i>						
	Yhtiö- ja yhteisö- <i>associations diverses.</i>	kaupunki- <i>la ville.</i>	Venäjän kruunun- <i>la couronne russe.</i>	Suomen kruunun- <i>la couronne de Finlande.</i>	Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden lesket. <i>fonctionnaires publics.</i>	Kauppiat y. m. <i>marchands.</i>	Tehailijat ja käsityläiset. <i>fabriciens et artisans.</i>	Muut elinkeinonharjoittajat. <i>autres gens de métier.</i>	Merenkulkijat. <i>marins.</i>	Katki muut. <i>tous les autres.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Alueita kivestä ja yläkerta puusta. <i>En briques et en bois.</i>	Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>	Puusta y. m. <i>En bois etc.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	levyillä. <i>plaque.</i>	hinska- tai tiilikivillä. <i>en briques ou tuiles.</i>	asfaltinovaalla. <i>feutre d'asphalte.</i>	puul., päreli., paperi y. m. <i>bois, papier etc.</i>	Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>	Puusta y. m. <i>En bois etc.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	Yhteensä rakennuksia. <i>Total des maisons.</i>						
Ensimmäinen kaup.-osa	16	3	8	7	28	17	13	2	—	71	165	174	9	210	393	337	55	1	—	107	132	239	632						
Toinen ”	9	5	2	10	12	14	18	1	1	36	108	141	13	144	298	247	48	—	3	70	95	165	463						
Kolmas ”	6	—	9	6	16	15	17	—	—	40	109	93	8	138	239	222	16	1	—	55	99	154	393						
Neljäs ”	4	3	9	23	26	28	59	13	2	96	263	153	40	479	672	529	137	1	5	93	278	371	1,043						
Viides ”	2	—	2	11	10	16	29	1	3	60	134	78	16	243	337	261	71	—	5	47	110	157	494						
Kuudes ”	—	—	1	5	3	5	20	4	2	56	96	15	30	173	218	156	45	—	17	55	55	110	328						
Seitsemäs ”	4	—	3	3	13	25	23	10	3	37	121	58	24	155	237	211	22	—	4	40	77	117	354						
Kahdeksas ”	4	—	1	1	1	6	1	1	—	2	17	20	—	6	26	21	3	—	2	11	22	33	59						
Yhdeksäs ”	—	—	2	2	15	6	2	—	—	9	36	6	7	58	71	47	22	—	2	6	58	64	135						
Siltasaari	—	—	—	—	2	1	4	—	—	5	12	5	4	15	24	16	8	—	—	3	12	15	39						
Sörnääsi	4	—	6	5	8	21	41	8	—	32	125	14	32	188	234	105	113	—	16	9	210	219	453						
Töölö	1	2	3	8	8	22	25	12	1	33	115	18	14	212	244	85	143	—	16	16	190	206	450						
Saaret	1	—	—	3	6	3	4	1	1	5	24	3	6	51	60	10	30	—	20 ¹⁾	2	56	58	118						
Yhteensä	51	13	46	84	148	179	256	53	13	482	1,325	778	203	2,072	3,053	2,247	713	3	90	514	1,394	1,908	4,961						

1) Niistä 1 raudasta.

Wiipuri.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Maisons.</i>												
	joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. <i>Habitables.</i>						Ulkohuone-rakennukset. <i>Pas habitables.</i>						
	yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>						Yhteensä. <i>Total.</i>						
	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yksityiset <i>particuliers</i>	Yhteensä <i>Total</i>	Yhteensä <i>Total</i>	Yhteensä <i>Total</i>	Yhteensä <i>Total</i>	Yhteensä <i>Total</i>	Yhteensä <i>Total</i>	Yhteensä <i>Total</i>	Yhteensä <i>Total</i>	Yhteensä <i>Total</i>			
Entinen linna .	10	13	13	8	19	32	11	2	—	38	146	169	2	114	285	217	61	5	2	112	172	284	569
Salakkalahti . .	—	—	—	—	1	13	3	—	1	—	18	8	—	40	48	46	2	—	—	5	20	25	73
Repola	—	—	—	3	6	5	8	—	—	3	25	9	—	63	72	63	9	—	—	7	29	36	108
Pantsarlahti . .	—	—	—	1	4	10	23	4	2	37	81	8	—	120	128	31	96	—	1	4	99	103	231
Anina	—	—	—	1	2	11	11	3	—	30	58	3	1	72	76	7	69	—	—	4	73	77	153
Pietarin esikau- punki	3	1	12	2	13	42	23	19	1	87	203	17	1	382	400	87	271	13	29	17	473	490	890
Sotilaskortteeri .	—	—	—	—	1	1	—	—	—	4	6	—	—	6	6	—	5	—	1	—	7	7	13
Papula	2	—	—	1	—	2	5	—	—	6	16	5	—	55	60	25	33	—	2	2	50	52	112
Havi	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	5	—	19	24	3	21	—	—	—	31	31	55
Annan Kruunu .	—	7	1	—	1	2	—	—	—	1	12	13	—	13	26	22	4	—	—	15	38	53	79
Wiipurin esikau- punki	—	2	2	1	23	18	2	3	—	53	104	4	—	197	201	38	162	—	1	2	257	259	460
Saunalahti ¹⁾ . .	—	—	1	2	—	1	—	—	—	4	8	—	—	21	21	10	11	—	—	2	48	50	71
Hiekka ¹⁾	1	—	1	2	—	7	1	1	—	6	19	—	—	34	34	1	30	—	3	—	113	113	147
Yhteensä	16	23	31	21	70	144	87	32	4	269	697	241	4	1,136	1,381	550	774	18	39	170	1,410	1,580	2,961

¹⁾ Kaupungin maalla oleva osa.

Oulu.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Maisons.</i>																	
	joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. <i>Habitables.</i>					Ulkoahuone-rakennukset. <i>Pas habitables.</i>					Yhteensä rakennuksia. <i>Total des maisons.</i>							
	yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Yhteensä taloja. <i>Total des propriétés.</i>					Yhteensä. <i>Total.</i>												
	Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden lesket. <i>Fonctionnaires publics, associations diverses, kaupunki, la ville.</i>										Kaikki muut. <i>tous les autres.</i>					Niistä katot peitet. <i>De ce nombre couvertes de</i>												
<i>Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden lesket. Fonctionnaires publics, associations diverses, kaupunki, la ville.</i>										<i>Merenkulkijat. Merenkulkijat. Merenkulkijat. Merenkulkijat.</i>					<i>puu, pärelli, paperi, y. m. kivi, paperi, y. m. lasi, tai tiilikiviä, ardoise ou tuile, asfalttihoonalla, joutsen & asfaltti, levyillä, plaque.</i>													
<i>Yhteensä rakennuksia. Total des propriétés.</i>										<i>Alkuperä kiveä ja yläkerta puusta. En briques et en bois.</i>					<i>Puusta y. m. En bois etc.</i>					<i>Puusta y. m. En bois etc.</i>								
<i>Yhteensä rakennuksia. Total des propriétés.</i>										<i>Kiveä tai tiilistä. En briques.</i>					<i>Yhteensä. Total.</i>													
<i>Yhteensä rakennuksia. Total des propriétés.</i>										<i>Yhteensä. Total.</i>					<i>Yhteensä. Total.</i>													
<i>Yhteensä rakennuksia. Total des propriétés.</i>										<i>Yhteensä. Total.</i>					<i>Yhteensä. Total.</i>													
Ensim. kaup.-osa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	11	36	50	1	—	61	62	2	15	—	45	1	73	74	136		
Toinen ”	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9	2	18	59	91	4	—	133	137	7	29	—	101	—	144	144	281
Kolmas ”	—	—	—	—	—	1	6	—	12	1	21	38	79	3	—	109	112	8	30	—	74	2	96	98	210			
Neljäs ”	—	—	—	—	—	1	2	2	22	2	11	69	109	1	1	138	140	15	37	—	88	7	238	245	385			
Viides ”	—	—	—	—	—	2	1	6	6	33	10	21	51	130	8	4	155	167	25	47	1	94	2	203	205	372		
Kuudes ”	—	—	—	—	—	2	—	9	14	11	6	14	29	86	8	1	127	136	35	27	—	74	8	123	131	267		
Seitsemäs ”	—	—	—	—	—	4	—	3	15	12	1	15	35	90	11	3	139	153	46	30	—	77	3	211	214	367		
Kahdeksas ”	—	—	—	—	—	1	—	4	2	11	—	11	25	55	8	—	80	88	16	26	—	46	3	94	97	185		
Yhdeksäs ”	—	—	—	—	—	1	—	1	10	—	1	5	7	26	5	—	27	32	14	6	—	12	—	41	41	73		
Kymmenes ”	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4	21	28	1	—	39	40	1	6	—	33	—	48	48	88		
Yleiset pilaat.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Saaret ja salmen tienot	4	—	—	—	—	3	2	1	2	9	2	—	6	30	21	9	69	99	35	33	1	30	10	138	148	247		
Yhteensä	16	—	17	11	36	71	151	25	132	399	858	73	18	1,172	1,263	207	301	2,753	41	1,594	1,635	2,898						

Pori.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Talot, — <i>Propriétés</i>										Rakennukset. — <i>Maisons.</i>													
	joiden omistajina ovat — <i>de</i>										Asuinrakennukset ja muut lämmityslaitoksilla varustetut rakennukset. <i>Habitables.</i>							Ulkohuone-rakennukset. <i>Pas habitables.</i>						
	yksityiset. <i>particuliers, dont</i>										Niistä katot peitet. <i>De ce nombre couvertes de</i>							Yhteensä <i>Total.</i>						
	Yhteensä taloja. <i>Total des propriétés.</i>										Puu- tai kiveä. <i>En bois etc.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>						
Käikki muut. <i>tous les autres.</i>										Alakerta kivestä ja yläkerta puusta. <i>En briques et en bois.</i>							Punsta y. m. <i>En bois etc.</i>							
Merenkulijat. <i>navyaleux.</i>										Puu- ja paperi. <i>En bois, papier etc.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>							
Muut elinkeinonharjoittajat. <i>autres gens de métier.</i>										Huska- tai tiikkiviila. <i>ordoise ou tinte.</i>							Punsta y. m. <i>En bois etc.</i>							
Tehailijat ja käsityölliset. <i>fabricans et artisans.</i>										Asfalttihuovilla. <i>feutre d'asphalte.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>							
Kauppiat y. m. <i>marchands.</i>										Levyillä. <i>plaque.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>							
Virka- ja palvelusmiehet sekä niiden lesket. <i>fonctionnaires publics.</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>							
Yhdistykset ja yhdist. assosiaatiot. <i>associations diverses.</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>							
Kaupunki. <i>la ville.</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>							
Venäjän kirkku. <i>la couronne russe.</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>							
Suomen kirkku. <i>la couronne de Finlande.</i>										Yhteensä. <i>Total.</i>							Kiveä tai tilistä. <i>En briques.</i>							
1. „Kaupunki“ ¹⁾ .											57	—	68	125	42	39	41	3	56	28	84	209		
Ensim. kaup.-osa	—	—	4	3	7	29	7	—	—	17	67	57	—	68	125	42	39	41	3	56	28	84	209	
Toinen ”	1	—	2	2	8	11	7	—	10	42	83	21	—	108	129	11	71	34	13	21	70	91	220	
Kolmas ”	—	—	—	—	2	4	5	4	9	32	56	1	—	67	68	1	49	3	15	4	49	53	121	
Neljäs ”	—	—	1	3	3	3	15	2	7	36	70	14	—	79	93	3	55	17	18	13	53	66	159	
Viides ”	1	—	2	—	2	9	46	7	30	195	292	18	—	358	376	8	248	22	98	18	293	311	687	
Kuudes ”	—	—	4	1	1	4	21	4	12	154	201	3	—	221	224	—	44	—	180	13	180	193	417	
Yhteensä	2	—	13	9	23	60	101	17	68	476	769	114	—	901	1,015	65	506	117	327	125	673	798	1,813	
2. Reposaari ja muut saaret .	—	—	6	2	1	8	15	15	7	33	87	—	—	109	109	—	12	—	97	1	115	116	225	
Koko Pori	2	—	19	11	24	68	116	32	75	509	856	114	—	1,010	1,124	65	518	117	424	126	788	914	2,038	

¹⁾ Jotta näitä numeroita voitaisiin verrata tietoihin 1890 vuoden väenlaskun ensimmäisessä vihkossa, jossa kaupungin eri osat ulkopuolella sen linjoja on laskettu niitä lähimpänä oleviin kaupunginosaan, on tässä mainituista laita-osista luettu:

Toiseen kaup.-os.: Rädmansholma	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	—	—	5	5	—	4	—	1	—	5	5	10	
Kolm. kaup.-os.: Malmirihet . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	11	—	—	11	11	—	—	—	11	—	8	8	19	
Nelj. kaup.-os.: Välirihet . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	8	10	—	10	10	—	1	—	9	—	8	8	18
Viid. kaup.-os.: Hakariihet (niissä myös „Mylly“ y. m.)	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	5	7	—	10	10	—	2	—	8	—	9	9	19
Kuud. kaup.-os.: sen lähisoutu .	—	—	4	1	—	—	10	1	3	27	46	2	—	52	54	—	8	—	46	4	32	36	90	
Yhteensä	—	—	4	1	—	—	12	2	5	53	77	2	—	88	90	—	15	—	75	4	62	66	156	

Väkiluvun tilasto vuodelta 1890.

II. Asuinrakennuksia ja huoneita.

Maisons habitables et pièces.

Helsinki.

a) Kukin kortteli erikseen.

a) Spécification par quartier.

Ko. Qu. N°	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>							Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>						
		Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>					Alkerta kivestä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, Le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Huoneita punse- lien sisällä. <i>En bois.</i>	Huoneita kivi- seinien sisällä. <i>En briques.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		
		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>		6-kerroksisia. <i>A 6 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>				2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>
	Ensim. kaupunginosa.														
1	Senaatinhuone . . .	1	2	3	—	—	6	—	—	—	—	206	—	206	
2	Mäyrä	—	4	1	1	—	6	—	3	—	—	166	27	193	
3	Servaali	—	—	1	2	—	3	1	1	—	—	142	23	165	
4	Elefantti	—	8	9	—	—	17	—	—	—	—	494	—	494	
5	Leoparti	2	4	5	—	—	11	—	—	—	—	356	—	356	
6	Päävahti	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	19	—	19	
7	Pantteri	1	8	4	—	—	13	—	2	—	—	411	23	434	
8	Vyötiäinen	—	2	4	—	—	6	—	—	—	—	259	—	259	
9	Saukko	—	—	1	—	—	1	1	4	—	—	60	39	99	
10	Kärppä	1	1	1	—	—	3	—	7	—	—	60	56	116	
11	Ilves	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	70	21	91	
12	Majava	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	37	—	37	
13	Myyrä	—	2	—	2	—	4	2	8	1	—	192	95	287	
14	Siili	—	2	—	—	—	2	1	10	—	—	10	71	81	
15	Puhveli	2	1	1	1	—	5	—	19	1	—	154	155	309	
16	Näätä	3	2	2	—	—	7	—	9	—	—	137	49	186	
17	Metsäsika	3	2	4	2	—	11	1	27	—	—	27	544	208	752
18	Karhu	—	3	1	1	—	5	—	2	—	—	178	28	206	
19	Poro	—	—	—	1	—	1	—	8	5	—	44	89	133	
20	Peura	1	2	2	—	—	5	—	—	—	—	109	—	109	
21	Metsävuohi	—	—	—	—	—	—	—	6	3	—	—	84	84	
22	Pukki	—	7	1	2	—	10	1	33	—	—	33	216	186	402
23	Lammas	2	2	1	—	—	5	—	31	—	—	57	133	190	
	Siirto	17	52	42	14	—	125	7	172	10	—	182	3,921	1,287	5,208

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>							Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>								
		Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>						Yhteensä. <i>Total.</i>	Alakerta kivestä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>				Yhteensä. <i>Total.</i>	Huoneita kiviseinien sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puuseinien sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>
		1-kerroksesta. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksesta. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksesta. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksesta. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksesta. <i>A 5 étages.</i>	6-kerroksesta. <i>A 6 étages.</i>			1-kerroksesta. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksesta. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksesta. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksesta. <i>A 4 étages.</i>				
	Siirto	17	52	42	14	—	—	125	7	172	10	—	—	182	3,921	1,287	5,208
24	Vuorikauris	—	—	—	1	—	—	1	1	4	1	—	—	5	54	49	103
25	Oinas	1	1	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—	4	23	42	65
26	Härkä	1	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	—	4	1	23	24
29	Nikolainkirkko	1	1	2	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	85	—	85
30	Jalopeura	2	2	4	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	242	—	242
31	Sarvikuono	—	4	5	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	190	—	190
43	Suomen pankki	1	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	42	—	42
44	Kili.	2	6	1	1	—	—	10	—	—	—	—	—	—	247	—	247
45	Hevonen	1	2	2	2	1	—	8	1	12	3	—	—	15	252	121	373
131	Tiikeri	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	140	—	140
132 ^a	Pesulaitos	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6	—	6
132 ^b	Venäläinen muonamakasiini	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
193	Ritarihuone	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	23	—	23
	Yhteensä	27	71	56	18	2	—	174	9	195	15	—	—	210	5,226	1,522	6,748
	Toinen kaupunginosa.																
27	Giraffi	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	41	—	41
28	Seebra	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	43	—	43
32	Dromedaari	—	2	6	—	1	—	9	—	1	—	—	—	1	347	8	355
33	Yksisarviäinen	—	3	2	—	1	—	6	1	1	2	—	—	3	328	41	369
34	Antiloopi	1	1	1	1	2	1	7	1	5	—	—	—	5	538	26	564
35	Hamsteri	1	4	1	1	—	—	7	3	6	—	—	—	6	176	76	252
36	Aasi	1	2	1	1	—	—	5	—	7	—	—	—	7	140	57	197
37	Hirvi	2	4	2	—	—	—	8	—	30	1	—	—	31	112	213	325
38	Kameeli	—	5	10	4	—	—	19	2	31	—	—	—	31	659	222	881
39	Apina	2	—	—	—	—	—	2	1	9	—	—	—	9	25	121	146
40	Orava	—	3	4	—	—	—	7	1	7	—	—	—	7	173	88	261
41	Xaniini	—	1	2	—	—	—	3	—	4	—	—	—	4	56	27	83
42	Kettu	2	4	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	108	—	108
95	Gaselli	—	8	9	—	1	—	18	1	4	—	—	—	4	545	26	571
	Siirto	10	39	39	7	5	1	101	10	105	3	—	—	108	3,291	905	4,196

Ko. Qu N ^o	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>								Lämmityslaitoksilla varustettuja huo- neita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>							
		Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>							Yhteensä. <i>Total.</i>	Alakerta kivistä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Yhteensä. <i>Total.</i>	Huoneita kivisei- lien sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puusei- lien sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>
		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>	6-kerroksisia. <i>A 6 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>			1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>				
	Siirto	10	39	39	7	5	1	101	10	105	3	—	108	3,291	905	4,196	
96	Sopuli	1	2	1	2	1	—	7	1	12	—	—	12	279	102	381	
97	Jänis	1	4	3	2	1	—	11	—	3	—	—	3	348	43	391	
99	Hilleri	2	3	2	2	1	—	10	1	6	—	—	6	317	51	368	
103	Kaasutehdas	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	14	1	15	
	Rautatien asema	3	6	1	—	—	—	10	—	7	—	—	7	59	22	81	
	Kaisaniemi	1	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	3	2	20	22	
	Kasvitieteellinen puutarha	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	5	—	35	35	
	Yhteensä	18	55	46	13	8	1	141	13	139	5	—	144	4,310	1,179	5,489	
	Kolmas kaupunginosa.																
46	Valaskala	1	6	—	1	1	—	9	—	3	2	—	5	181	74	255	
47	Kilpikonna	2	8	3	1	—	—	14	—	4	4	—	8	234	62	296	
48	Pyöriäinen	1	4	2	—	—	—	7	—	6	7	—	13	122	141	263	
49	Lohi	—	3	2	—	—	—	5	2	6	3	—	9	141	111	252	
50	Hauki	—	3	2	1	2	—	8	—	3	4	—	7	334	56	390	
51	Miekkakala	3	3	3	—	—	—	9	2	18	1	—	19	147	139	286	
52	Sampi	2	3	3	—	—	—	8	2	16	11	—	27	168	252	420	
53	Ahven	—	2	—	—	—	—	2	1	2	7	—	9	21	133	154	
54	Tullikammari ja Uusi pakkahuone	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8	—	8	
55	Lahna	—	2	1	1	—	—	4	1	3	1	—	4	158	60	218	
56	Turska	2	1	3	—	—	—	6	—	16	7	—	23	95	174	269	
57	Kaartin kasarmi ja maneesi	2	1	4	—	—	—	7	—	—	—	—	—	193	—	193	
58	Ruutana	—	—	3	—	1	—	4	—	8	1	—	9	273	63	336	
59	Kiiski	—	2	1	—	—	—	3	—	2	3	—	5	69	51	120	
195	Ruotsalainen nor- maalilyseo	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	36	—	36	
196	Saksalainen kirkko Uusi teatteri	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	14	—	14	
	Esplanaadikappeli	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6	—	6	
	Siirto	15	41	28	4	4	—	92	8	87	51	—	138	2,220	1,316	3,536	

Ko. Qu. N ^o	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>							Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>							
		Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>						Yhteensä. <i>Total.</i>	Alkerta kivistä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>				Yhteensä. <i>Total.</i>	Huoneita puuse- nien sisällä. <i>En bois.</i>	Huoneita kivistä- nien sisällä. <i>En briques.</i>
		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>	6-kerroksisia. <i>A 6 étages.</i>			1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>			
	Siirto	15	41	28	4	4	—	92	8	87	51	—	138	2,220	1,316	3,536
	Kauppahalli.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Makasiinit y. m. länsisatamalla . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Keittohuone	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	3
	Kruununmakasiini .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Yhteensä	16	41	28	4	4	—	93	8	87	51	—	138	2,223	1,316	3,539
	Neljä kaupunginosa.															
62	Riikinkukko	1	—	5	1	—	—	7	—	4	—	—	4	261	30	291
63	Pyy	—	—	—	—	2	—	2	—	4	—	—	4	383	41	424
64	Kukko	2	10	2	2	—	—	16	5	22	2	—	24	365	239	604
65	Vanha kirkko	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	2
66	Paratiisilintu	1	2	1	1	—	—	5	1	12	—	—	12	110	92	202
67	Pääsky	—	2	2	—	—	—	4	—	22	—	—	22	92	115	207
68	Metso	1	1	1	—	—	—	3	2	18	1	—	19	64	119	183
69	Leivonen	1	3	3	2	1	—	10	1	8	—	—	8	298	102	400
69 ^a	Keltasirkku	1	4	3	—	—	—	8	4	13	—	—	13	183	141	324
70	Papukaija	1	7	3	1	—	—	12	1	15	—	—	15	219	119	338
71	Kalkkuna	—	2	—	—	—	—	2	2	11	1	—	12	34	168	202
72	Valkea haikara . . .	1	2	—	2	—	—	5	—	28	1	—	29	229	200	429
73	Käki	1	4	1	—	—	—	6	1	25	—	—	25	97	176	273
74	Rastas	4	3	—	1	—	—	8	—	22	—	—	22	129	118	247
75	Kottarainen	1	3	—	—	—	—	4	2	11	—	—	11	31	88	119
76	Satakieli	1	3	2	—	—	—	6	2	21	—	—	21	116	252	368
77	Kurki	1	1	2	1	1	—	6	—	8	—	—	8	298	80	378
78	Kaartin sairash. . . .	2	2	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	62	—	62
79	Kyyhky	2	—	—	—	—	—	2	—	7	1	—	8	9	96	105
80	Peltopyy	—	—	1	—	—	—	1	—	9	—	—	9	9	87	96
81	Varpunen	1	2	1	—	—	—	4	—	18	1	—	19	26	135	161
82	Ankka	1	1	—	1	—	—	3	—	12	—	—	12	96	61	157
153	Telkkä	—	—	2	—	—	—	2	—	15	—	—	15	52	110	162
154	Alli	3	1	—	—	—	—	4	—	23	—	—	23	24	215	239
	Siirto	26	53	29	12	4	—	124	21	329	7	—	336	3,187	2,786	5,973

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>										Lämmityslaitoksilla varustettuja huo- neita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>					
		Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>							Alkerta kivestä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>				Yhteensä. <i>Total.</i>	Huoneita kivisei- lien sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puusei- lien sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>
		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>	6-kerroksisia. <i>A 6 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>				
	Siirto	26	53	29	12	4	—	124	21	329	7	—	336	3,187	2,786	5,973	
155	Meriteeri	—	1	—	—	—	—	1	—	14	—	—	14	4	91	95	
156	Uikko	1	—	—	—	—	—	1	—	33	—	—	33	2	339	341	
157	Leppäkerttu	—	—	—	—	—	—	—	2	11	1	—	12	12	160	172	
158	Kuhancittäjä	—	1	—	—	—	—	1	—	7	—	—	7	6	102	108	
162	Tianen	—	—	—	—	1	—	1	14	1	—	—	1	137	170	307	
166	Västaräkki	—	2	—	2	—	—	4	3	10	—	—	10	189	177	366	
167	Kanarialintu	3	—	—	—	—	—	3	—	20	—	—	20	14	198	212	
168	Kurppa	—	—	—	—	—	—	—	—	8	2	—	10	—	121	121	
169	Närhi	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	5	—	101	101	
170	Kunnallis - sairas- huone	—	1	—	—	—	—	1	—	5	—	—	5	5	22	27	
171	Tavi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
173	Palokärki	1	1	—	—	—	—	2	—	3	—	—	3	3	18	21	
174	Pulmunen	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	2	7	9	
175	Pieni peltopyy	5	1	—	—	—	—	6	—	4	—	—	4	14	15	29	
194	Venäläinen kasarmi	3	—	1	—	—	—	4	—	4	—	—	4	110	50	160	
	Narinkka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Kampin huvilat	1	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	4	8	112	120	
	Huvila Alkär y. m.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	4	—	156	156	
	Vanha ja uusi hau- tausmaa	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	2	3	5	
	Venäläinen kirkko- maa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	6	6	
	Suomen sotaväen hautausmaa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	2	
	Lapviikin sairaala	1	1	—	—	—	—	2	—	3	—	—	3	64	69	133	
	Yhteensä	42	62	30	14	5	—	153	40	461	18	—	479	3,759	4,705	8,464	
	Viides kaupunginosa.																
61	Kotka	1	1	—	1	1	—	4	—	6	1	—	7	131	64	195	
83	Hanhi	9	3	5	—	—	—	17	2	15	—	—	15	161	111	272	
84	Kamelikurki																
	Siirto	10	4	5	1	1	—	21	2	21	1	—	22	292	175	467	

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>								Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>						
		Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>						Alkerta kivistä ylläkerta puusta. <i>Le rez-de-chamisset en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Huoneita kivi- ja puun sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puuseinien sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		
		1-kerrosk. A 1 étage.	2-kerrosk. A 2 étages.	3-kerrosk. A 3 étages.	4-kerrosk. A 4 étages.	5-kerrosk. A 5 étages.	6-kerrosk. A 6 étages.		Yhteensä. <i>Total.</i>	1-kerrosk. A 1 étage.	2-kerrosk. A 2 étages.				3-kerrosk. A 3 étages.	Yhteensä. <i>Total.</i>
	Siirto	10	4	5	1	1	—	21	2	21	1	—	22	292	175	467
85	Mäkihaukka	—	5	1	1	—	—	7	—	14	—	—	14	211	114	325
86	Ilmahaukka	—	—	1	—	—	—	1	—	13	—	—	13	43	87	130
87	Korppikotka	—	3	3	1	—	—	7	—	11	4	—	15	139	115	254
88	Fasaani	—	—	3	1	1	—	5	—	18	2	—	20	247	198	445
89	Pöllö	3	3	1	1	—	—	8	3	45	—	—	45	232	266	498
90	Pelikaani	1	1	3	—	—	—	5	—	27	—	—	27	85	187	272
91	Haukka	1	—	—	—	—	—	1	2	13	—	—	13	13	79	92
92	Varis	1	3	1	—	—	—	5	1	19	—	—	19	66	102	168
93	Korppi	2	1	6	—	—	—	9	1	26	—	—	26	100	157	257
94	Harakka	1	1	—	3	2	—	7	1	28	—	—	28	303	141	444
113	Trappi	—	—	—	2	—	—	2	6	1	—	—	1	70	86	156
	Yhteensä	19	21	24	10	4	—	78	16	236	7	—	243	1,801	1,707	3,508
	Kuudes kaupunginosa.															
111	Tikka	2	—	—	—	—	—	2	1	22	—	—	22	8	161	169
112	Vihieriävarpunen . .	—	—	1	1	—	—	2	2	24	—	—	24	123	195	318
114	Riekko	1	1	—	—	—	—	2	2	38	—	—	38	33	310	343
115	Peippo	—	1	1	1	—	—	3	—	19	—	—	19	103	159	262
116	Tikliäinen	—	—	—	—	—	—	—	4	11	—	—	11	24	137	161
117	Haahka (ja vanha kylpyhuone)	—	—	—	—	—	—	—	1	12	—	—	12	3	64	67
118	Koskelo	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	4	4	41	45
119	Kivitasku	—	2	—	—	—	—	2	1	11	—	—	11	28	118	146
120	Urpainen	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	8	—	66	66
121	Vikla	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—	7	7
122	Kuikka	—	—	—	—	—	—	—	1	13	—	—	13	5	91	96
123	Joutsen	—	1	—	—	—	—	1	8	4	—	—	4	79	173	252
124	Tilhi	—	—	2	—	—	—	2	6	1	—	—	1	101	80	181
125	Tiira	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
176	Laivatokka	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	6	14	20
177	Munkkisaari	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	3	4	7
	Tehtaan puisto	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	4	4
	Yhteensä	4	5	4	2	—	—	15	30	173	—	—	173	520	1,624	2,144

Ko. Qu. №.	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>							Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>							
		Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>					Alkerta Kivestä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Yhteensä. <i>Total.</i>	Huoneita kivisei- lön sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puusei- lön sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		
		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>		6-kerroksisia. <i>A 6 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>					2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>
Seitsemäs kaup. osa.																
60	Säynäs	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	35	—	35	
100a	Ankerias	—	2	—	—	—	—	2	2	5	—	—	5	34	51	85
100b	Sulkava	3	3	1	1	—	—	8	2	9	—	—	9	152	95	247
101	Haikala	—	—	1	1	—	—	2	—	1	1	—	2	65	13	78
102	Särki	—	1	—	—	—	—	1	1	5	1	—	6	17	46	63
104	Kultakala	3	—	—	—	2	—	5	3	19	—	—	19	315	168	483
105	Makrilli	—	3	3	—	—	—	6	—	25	—	—	25	118	230	348
106	Silli	1	2	1	—	—	—	4	—	7	—	—	7	65	67	132
107	Silakka	—	1	—	—	—	—	1	—	8	—	—	8	16	66	82
107a	Kuore	1	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	3	1	11	12
108	Simppu	3	7	1	—	—	—	11	3	27	—	—	27	61	263	324
109	Rantu	1	—	—	—	—	—	1	6	10	—	—	10	68	171	239
110	Muikka	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	2	14	23	37
129	Salakka	—	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	5	6	59	65
130	Lokki	—	1	—	—	—	—	1	1	8	—	—	8	12	71	83
133	Haikara	3	1	—	—	—	—	4	—	3	—	—	3	44	15	59
135	Made	—	2	—	—	—	—	2	3	5	—	—	5	25	128	153
136	Läkkikala	1	1	—	—	—	—	2	—	6	—	—	6	10	37	47
183	Harjus	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	5	24	29
197	Kirurginen sairaus- huone	—	4	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	178	11	189
	Tähtitieteellinen ob- servatorio ja Dahlströmin kyl- pyhuone	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	2	20	7	27
	Huvila Hvilan	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	4	4
	Makasiinit Kaivo- huoneentien varrel.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Yhteensä	16	30	8	2	2	—	58	24	153	2	—	155	1,261	1,560	2,821
Kahdeksas kaup. osa.																
137	Venäläinen kirkko	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2
138	Kuusi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
139	Kataja	—	1	1	—	1	—	3	—	—	—	—	—	188	—	188
	Siirto	1	1	1	—	1	—	4	—	—	—	—	—	190	—	190

Ko. Qu. №	Kaupunginosa ja kortteli. <i>Section et quartier.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>							Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>							
		Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>						Alkerta kivistä, viikettä puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>				Huoneita puuseini- en sisällä. <i>En bois.</i>	Huoneita kivisei- mien sisällä. <i>En briques.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	
		1-kerroksisia. <i>A 1 étages.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>	6-kerroksisia. <i>A 6 étages.</i>		Yhteensä. <i>Total.</i>	1-kerroksisia. <i>A 1 étages.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>				4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>
142	Siirto Pihlaja (Rahapaja)	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	190	—	190	
147	Diakonissalaitos	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	40	
	Läänin vankila	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	207	—	207	
	Katajanok. kasarmi	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—	2	114	12	126	
	Kruununmakasiini	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	
	Löökholma	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	19	19	
	Yhteensä	8	6	5	—	1	—	—	—	—	—	6	566	31	597	
	Yhdessä kaup. osa.															
199	Sinikaunokki	1	2	1	—	—	—	5	14	5	—	19	68	195	263	
200	Kielo	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	5	—	64	64	
201	Voikukka	1	—	—	—	—	—	1	2	4	—	6	10	101	111	
202	Päivänkukka	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	7	—	67	67	
203	Lumme	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	15	15	
204	Lilja	—	—	—	—	—	—	—	6	3	—	9	—	113	113	
	Kaivopuisto länsipuolella lehtokujaa	—	1	—	—	—	—	1	4	6	—	10	30	156	186	
	Yhteensä	2	3	1	—	—	—	6	34	24	—	58	108	711	819	
	Siltasaari	2	3	—	—	—	—	5	10	5	—	15	110	275	385	
	Sörnääsi.															
	Alue itäpuolella Sörnääsin viertotietä	4	6	—	—	—	—	10	43	5	—	48	129	403	532	
	Alue länsipuolella Sörnääsin viertotietä ja itäpuolella rautatielinjaa	3	1	—	—	—	—	4	26	79	56	5	140	250	1,912	2,162
	Yhteensä	7	7	—	—	—	—	14	122	61	5	188	379	2,315	2,694	

Väkiluvuntilastoa v:lla 1890.

b) Yhteenvedo.

b) Abrégé.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>								Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>						
	Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>							Alkerta kivistä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>				Huoneita kiviseinien sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puuseinien sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>
	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>	6-kerroksisia. <i>A 6 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>			
Ensimm. kaup.-osa	27	71	56	18	2	—	174	9	195	15	—	210	5,226	1,522	6,748
Toinen ”	18	55	46	13	8	1	141	13	139	5	—	144	4,310	1,179	5,489
Kolmas ”	16	41	28	4	4	—	93	8	87	51	—	138	2,223	1,316	3,539
Neljäs ”	42	62	30	14	5	—	153	40	461	18	—	479	3,759	4,705	8,464
Viides ”	19	21	24	10	4	—	78	16	236	7	—	243	1,801	1,707	3,508
Kuudes ”	4	5	4	2	—	—	15	30	173	—	—	173	520	1,624	2,144
Seitsemäs ”	16	30	8	2	2	—	58	24	153	2	—	155	1,261	1,560	2,821
Kahdeksas ”	8	6	5	—	1	—	20	—	6	—	—	6	566	31	597
Yhdeksäs ”	2	3	1	—	—	—	6	7	34	24	—	58	108	711	819
Siltasaari	2	3	—	—	—	—	5	4	10	5	—	15	110	275	385
Sörnääsi	7	7	—	—	—	—	14	32	122	61	5	188	379	2,315	2,694
Töölö	10	7	—	—	1	—	18	14	170	41	1	212	292	1,642	1,934
Saaret	3	—	—	—	—	—	3	6	42	9	—	51	18	228	246
Yhteensä	174	311	202	63	27	1	778	203	1,828	238	6	2,072	20,573	18,815	39,388

Tampere.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>							Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>							
	Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>							Alkerta kivistä, ylläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, la premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Huoneita kiviseinien sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puuseinien sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	
	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>	6-kerroksisia. <i>A 6 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>				
Kosken länsip. 1).															
Ensimm. kaup.-osa	17	16	5	6	—	1	45	1	69	7	76	362	659	1,021	
Toinen ”	6	5	1	—	—	—	12	—	64	2	66	142	612	754	
Kolmas ”	12	10	1	—	—	—	23	2	146	5	151	222	1,269	1,491	
Neljäs ”	9	4	—	—	—	—	13	—	95	1	96	106	753	859	
Viides ”	6	6	1	—	—	—	13	—	98	2	100	115	1,091	1,206	
Kuudes ”	2	3	—	—	—	—	5	—	60	2	62	31	566	597	
Seitsemäs ”	4	4	—	—	—	—	8	2	138	5	143	76	1,713	1,789	
Yhteensä	56	48	8	6	—	1	119	5	670	24	694	1,054	6,663	7,717	
Kosken itäpuolella.															
Kyttälä	11	1	1	1	—	—	14	2	553	16	569	68	3,034	3,102	
Koko kaupunki	67	49	9	7	—	1	133	7	1,223	40	1,263	1,122	9,697	10,819	

1) Jotta tiedonantoja 1890 vuoden väenlaskun julkaisun ensimmäisessä vihkossa, jossa kaupungin eri osat ulkopuolella linjoja ja länsipuolella koskea on luettu niitä lähimpänä oleviin kaupunginosaan, voisi verrata tässä taulussa oleviin, on mainituista lauseuduista tässä laskettu:

Ensimm. kaup.-osaan	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	26	26	
Kolmanteen ”	1	—	—	—	—	—	1	—	11	2	13	2	43	45
Viidanteen ”	—	1	—	—	—	—	1	—	3	—	3	5	20	25
Kuudenteen ”	1	2	—	—	—	—	3	—	15	2	17	10	103	113
Seitsemänt. ”	2	—	—	—	—	—	2	—	9	5	14	4	73	77
Yhteensä	4	3	—	—	—	—	7	—	38	10	48	21	265	286

Wiipuri.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>							Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>				
	Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>					Alakerta kivestä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Huoneita kivi- seinien sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puu- seinien sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>
	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>		1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>			
Entinen linna . . .	52	92	23	2	169	2	110	4	114	2,708	606	3,314
Salakkalahti . . .	1	5	2	—	8	—	40	—	40	200	385	585
Repola	3	5	1	—	9	—	63	—	63	131	563	694
Pantsarlahti	3	3	2	—	8	—	119	1	120	120	949	1,069
Anina	3	—	—	—	3	1	72	—	72	24	536	560
Pietarin esikau- punki	10	4	3	—	17	1	368	14	382	287	1,809	2,096
Sotilaskortteeri . .	—	—	—	—	—	—	6	—	6	—	36	36
Papula	5	—	—	—	5	—	51	4	55	6	477	483
Havi	5	—	—	—	5	—	19	—	19	15	122	137
Annan Kruunu . . .	6	7	—	—	13	—	12	1	13	202	58	260
Wiipurin esikau- punki	4	—	—	—	4	—	193	4	197	25	957	982
Saunalahti ¹⁾	—	—	—	—	—	—	20	1	21	—	144	144
Hiekka ¹⁾	—	—	—	—	—	—	34	—	34	—	134	134
Yhteensä	92	116	31	2	241	4	1,107	29	1,136	3,718	6,776	10,494

¹⁾ Kaupungin maalla oleva osa.

Oulu.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>							Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>					
	Kivistä tai tiilestä. <i>En briques.</i>					Alkorta kivistä, ylhäältä puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Huoneita puuseini- en sisällä. <i>En bois.</i>	Huoneita kivistien sisällä. <i>En briques.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>	
	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	4-kerroksisia. <i>A 4 étages.</i>	5-kerroksisia. <i>A 5 étages.</i>		Yhteensä. <i>Total.</i>	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>				Yhteensä. <i>Total.</i>
Ensimm. kaup.-osa	1	—	—	—	—	1	—	61	—	61	5	195	200
Toinen ”	4	—	—	—	—	4	—	132	1	133	22	401	423
Kolmas ”	2	1	—	—	—	3	—	107	2	109	7	405	412
Neljäs ”	1	—	—	—	—	1	1	138	—	138	3	574	577
Viides ”	3	5	—	—	—	8	4	155	—	155	76	923	999
Kuudes ”	6	1	1	—	—	8	1	123	4	127	35	729	764
Seitsemäs ”	4	5	2	—	—	11	3	135	4	139	197	710	907
Kahdeksas ”	6	2	—	—	—	8	—	78	2	80	38	400	438
Yhdeksäs ”	1	4	—	—	—	5	—	25	2	27	90	126	216
Kymmenes ”	1	—	—	—	—	1	—	39	—	39	4	87	91
Yleiset plaanat . .	7	6	3	4	1	21	9	66	3	69	227	412	639
Saaret ja salmen tienot	2	—	—	—	—	2	—	66	29	95	4	422	426
Yhteensä	38	24	6	4	1	73	18	1,125	47	1,172	708	5,384	6,092

Pori.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Asuinrakennuksia ja muita lämmityslaitoksilla varustettuja rakennuksia. <i>Maisons habitables.</i>						Lämmityslaitoksilla varustettuja huoneita. <i>Pièces d'habitation et autres pièces chauffées.</i>						
	Kivestä tai tiilestä. <i>En briques.</i>				Yhteensä. <i>Total.</i>	Ankerta kivistä, yläkerta puusta. <i>Le rez-de-chaussée en briques, le premier étage en bois.</i>	Puusta. <i>En bois.</i>			Yhteensä. <i>Total.</i>	Huoneita puuseini- mien sisällä. <i>En briques.</i>	Huoneita puuseini- mien sisällä. <i>En bois.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>
	1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	3-kerroksisia. <i>A 3 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>			1-kerroksisia. <i>A 1 étage.</i>	2-kerroksisia. <i>A 2 étages.</i>	Yhteensä. <i>Total.</i>				
1. „Kaupunki“¹⁾.													
Ensimm. kaup.-osa	32	24	1	57	—	66	2	68	628	500	1,128		
Toinen „	12	9	—	21	—	108	—	108	206	636	842		
Kolmas „	1	—	—	1	—	67	—	67	2	397	399		
Neljäs „	13	1	—	14	—	79	—	79	82	494	576		
Viides „	14	4	—	18	—	356	2	358	102	1,633	1,735		
Kuudes „	3	—	—	3	—	221	—	221	30	686	716		
Yhteensä	75	38	1	114	—	897	4	901	1,050	4,346	5,396		
2. Reposaari ja muut saaret	—	—	—	—	—	101	8	109	—	491	491		
Koko Pori	75	38	1	114	—	998	12	1,010	1,050	4,837	5,887		

¹⁾ Jotta tiedonantoja 1890 vuoden väenlaskun julkaisun ensimmäisessä vihkossa, jossa kaupungin eri osat ulkopuolella sen linjoja on laskettu niitä lähimpänä oleviin kaupunginosaan, voisi verata tässä taulussa oleviin, on mainituista laitasenduista tässä laskettu:

Toiseen kaup.-osaan:													
Rädmansholma	—	—	—	—	—	5	—	5	—	7	7		
Kolm. kaup.-osaan:													
Malmirihet	—	—	—	—	—	11	—	11	—	20	20		
Nelj. kaup.-osaan:													
Välirihet	—	—	—	—	—	10	—	10	—	18	18		
Viid. kaup.-osaan:													
Hakarihet (niiden jouk. „Mylly“) y. m.	—	—	—	—	—	8	2	10	—	63	63		
Kuud. kaup.-osaan:													
sen lähisedut	2	—	—	2	—	52	—	52	28	142	170		
Yhteensä	2	—	—	2	—	86	2	88	28	250	278		

III. Huonekuntia ja asumussuhteita.

Ménages et logements.

Helsinki.

1. Huonekunnat, jaettuna asuttaviensa huoneitten korkeusaseman mukaan.

Ménages, classés d'après la situation de leurs logements.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Huonekuntain luku, jotka asuvat — <i>Ménages logés</i>							Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>
	maa- ja kellari-kerrassa. <i>dans les sous-terrains et les caves.</i>	1:ssä kerrassa. <i>dans les rez-de-châssée.</i>	2:ssä kerrassa. <i>dans le 1^{er} étage.</i>	3:ssä kerrassa. <i>dans le 2^de étage.</i>	4:ssä kerrassa. <i>dans le 3^{me} étage.</i>	5:ssä kerrassa. <i>dans le 4^{me} étage.</i>	6:ssä kerrassa. <i>dans le 5^{me} étage.</i>	
Ensimmäinen kaup.-osa . .	108	850	326	166	73	18	1	1,542
Toinen " . .	62	464	267	186	105	64	26	1,174
Kolmas " . .	43	370	238	75	21	29	1	777
Neljäs " . .	147	2,306	447	157	62	44	—	3,163
Viides " . .	55	870	184	85	37	15	—	1,246
Kuudes " . .	50	1,014	243	33	25	—	—	1,365
Seitsemäs " . .	82	828	166	36	13	9	1	1,135
Kahdeksas " . .	—	44	10	12	6	2	—	74
Yhdeksäs " . .	24	145	44	—	—	—	—	213
Sörnääsi ja Siltasaari . .	69	1,314	738	88	2	—	—	2,211
Töölö	37	678	226	5	—	—	—	946
Saaret	—	47	—	—	—	—	—	47
Yhteensä	677	8,930	2,889	843	344	181	29	13,893

2. Itsenäiset huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttavainsa huoneitten lukuisuuden mukaan.

Ménages, logeant séparément, classés d'après le nombre des personnes, dont ils se composent et d'après le nombre des pièces habitées.

a) Kukin kaupunginosa erikseen.

a) Secification par quartier.

Asuttujen huoneiden luku. <i>Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain luku, joissa on <i>Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:</i>																			Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		20 och Here
	henkeä. — personnes.																				
Ensimmäinen kaupungin-osa.																					
1 huone	121	108	92	73	31	22	21	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	474
2 huonetta	34	53	49	47	25	26	21	6	5	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	271
3 "	11	26	20	22	13	10	8	5	4	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	124
4 "	—	11	23	35	16	12	12	4	2	4	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	123
5 "	1	5	23	18	21	16	16	4	3	1	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	113
6 "	1	1	8	15	17	16	13	8	7	1	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	91
7 "	—	2	4	5	10	12	8	9	3	6	5	1	2	1	—	—	—	—	—	—	68
8 "	—	3	1	4	2	5	8	3	4	7	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	43
9 "	—	—	—	4	6	—	5	3	6	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	29
10 "	—	—	—	1	—	2	2	2	1	3	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	14
11 "	—	—	—	—	2	1	2	1	1	1	3	1	—	3	—	1	—	—	—	—	16
12 "	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4
enemm. kuin 12 h.	—	—	—	1	—	1	—	1	1	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	9
Yhteensä	168	209	220	225	143	123	116	51	40	33	16	14	7	8	2	2	1	1	—	—	1,379
Toinen kaupungin-osa.																					
1 huone	74	67	54	36	25	25	12	10	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	305
2 huonetta	29	33	33	35	21	23	13	8	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202
3 "	6	17	25	20	20	16	8	4	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123
4 "	2	12	11	20	13	11	6	1	9	1	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	90
5 "	1	2	19	12	14	16	8	12	6	2	3	1	—	—	—	1	—	—	—	—	97
6 "	2	6	8	11	10	8	13	5	8	5	8	2	3	1	1	—	—	—	—	—	91
7 "	1	2	6	7	5	9	9	5	4	4	3	3	—	1	—	—	—	1	—	—	60
8 "	—	2	1	1	1	6	4	5	5	7	4	1	3	2	—	—	—	1	—	—	43
9 "	—	1	—	2	—	2	4	5	2	2	2	3	—	—	—	—	1	—	—	1	25
10 "	—	—	1	—	1	—	1	2	3	—	2	—	3	—	2	—	—	—	—	—	15
11 "	—	—	1	—	1	2	—	3	1	5	3	1	2	—	—	—	—	—	—	1	20
12 "	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
enemm. kuin 12 h.	—	—	—	2	1	—	—	1	3	3	2	—	—	1	2	2	—	1	—	8	26
Yhteensä	115	142	159	146	112	118	78	62	47	37	32	12	12	5	5	5	1	3	—	11	1,102

Asuttujen huoneiden luku. <i>Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain luku, joissa on <i>Ménages, dont le nombre des membres est comme suit :</i>																			Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		20 ja enemm.
	henkeä. — <i>personnes.</i>																				
Kolmas kaupungin-osa.																					
1 huone	59	65	35	24	25	13	5	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	229
2 huonetta	20	29	20	17	14	10	5	4	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	123
3 ”	3	15	16	20	7	8	2	4	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	83
4 ”	4	8	15	22	12	6	4	1	—	1	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	77
5 ”	1	9	8	12	9	7	4	4	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	56
6 ”	1	2	12	10	5	9	9	6	4	3	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	64
7 ”	—	3	1	1	5	5	4	5	4	5	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	37
8 ”	—	1	3	2	1	2	2	1	1	—	2	2	2	1	1	—	1	—	—	1	23
9 ”	—	—	—	1	5	3	2	2	4	2	—	2	1	—	1	1	2	1	—	—	27
10 ”	—	—	1	—	—	2	1	2	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	10
11 ”	—	—	—	1	—	—	1	—	2	1	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	9
12 ”	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5
enemm. kuin 12 h.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3
Yhteensä	88	133	111	110	83	65	41	31	21	17	11	11	6	2	5	4	3	2	1	1	746
Neljäs kaupungin-osa.																					
1 huone	200	281	274	243	181	143	78	39	18	5	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1,465
2 huonetta	36	91	113	124	90	80	73	45	17	14	11	1	2	2	—	—	—	—	—	—	699
3 ”	5	33	37	38	24	29	16	11	4	6	3	5	—	—	—	—	—	—	—	1	212
4 ”	3	15	26	40	33	22	23	18	6	9	3	—	1	—	—	—	—	1	—	—	200
5 ”	3	5	22	26	19	14	12	10	4	5	10	4	1	—	2	—	—	1	—	2	140
6 ”	2	3	11	11	5	20	14	12	7	8	5	6	2	—	—	—	—	—	—	—	106
7 ”	1	4	1	6	6	6	8	6	5	2	2	—	4	1	—	—	—	—	—	—	52
8 ”	—	1	—	3	2	1	5	3	4	1	3	3	1	1	—	—	—	—	—	—	28
9 ”	—	1	1	—	2	2	—	2	4	2	2	2	1	2	—	—	—	—	—	1	22
10 ”	—	—	—	—	1	1	1	2	—	1	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	10
11 ”	—	—	—	1	1	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	6
12 ”	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
enemm. kuin 12 h.	—	—	1	—	2	1	—	—	—	2	1	—	1	1	—	2	—	1	—	2	14
Yhteensä	250	434	486	492	366	319	231	148	70	56	41	25	15	7	2	2	2	3	—	6	2,955
Viides kaupungin-osa.																					
1 huone	65	90	75	82	46	36	14	5	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	417
2 huonetta	15	44	41	40	39	24	17	8	9	7	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	248
3 ”	4	12	10	21	21	16	9	5	4	6	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	111
Siirto	84	146	126	143	106	76	40	18	16	14	5	1	—	—	1	—	—	—	—	—	776

Asuttujen huoneiden luku. <i>Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain luku, joissa on <i>Ménages, dont le nombre des membres est comme suit :</i>																			Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		20 ja enemm.	
	henkeä — personnes.																					
Siirto	25	33	27	28	15	14	11	9	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	167	
7 huonetta . . .	—	—	1	1	2	2	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
8 ” . . .	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
9 ” . . .	—	—	—	1	2	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	
10 ” . . .	—	—	—	—	—	2	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
11 ” . . .	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
12 ” . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
enemm. kuin 12 h.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Yhteensä	25	33	28	30	20	19	18	12	6	2	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	199	
Sörnäsi ja Siltasaaret.																						
1 huone . . .	87	196	212	256	251	162	125	29	17	7	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1,846	
2 huonetta . . .	5	36	44	38	48	30	40	17	11	5	2	1	2	1	—	—	—	—	—	—	280	
3 ” . . .	2	9	4	5	5	11	7	6	5	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	
4 ” . . .	1	4	4	5	4	7	7	4	1	6	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	45	
5 ” . . .	—	2	—	4	2	2	4	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	
6 ” . . .	—	—	—	2	—	1	1	1	2	3	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	13	
7 ” . . .	—	—	1	—	2	1	3	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	9	
8 ” . . .	—	—	1	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
9 ” . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
10 ” . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
11 ” . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
12 ” . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	
enemm. kuin 12 h.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	
Yhteensä	95	247	266	310	312	215	187	62	39	29	9	3	5	3	1	2	—	—	—	—	2	1,787
Töölö.																						
1 huone . . .	40	140	120	100	88	63	46	19	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	629	
2 huonetta . . .	6	18	25	20	38	25	16	9	7	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	168	
3 ” . . .	2	4	8	3	2	1	4	2	4	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	34	
4 ” . . .	1	2	7	2	2	2	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	
5 ” . . .	2	1	2	2	4	2	2	2	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	21	
6 ” . . .	—	—	1	1	—	1	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
7 ” . . .	—	1	—	—	2	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
8 ” . . .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	4	
Siirto	51	166	163	128	136	94	69	36	27	7	6	4	—	—	1	—	—	1	—	—	1	890

b) Yhteenveto.

b) Abrégé.

Asuttujen huoneiden luku. <i>Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain luku, joissa on <i>Ménages, dont le nombre des membres est comme suit :</i>																			Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		20 ja enem.
	henkeä. — personnes.																				
1 huone . . .	811	1,219	1,133	1,087	856	606	391	146	70	16	6	3	2	—	—	—	—	—	—	—	6,346
2 huonetta . .	167	373	387	398	340	300	228	129	75	43	24	5	6	3	—	—	—	—	—	—	2,478
3 " . . .	43	144	157	149	112	116	73	54	34	33	14	14	—	—	1	—	—	—	—	—	945
4 " . . .	15	69	133	157	111	78	68	46	29	27	8	7	3	2	2	4	—	1	—	—	760
5 " . . .	11	31	96	93	89	75	63	50	23	15	18	8	2	5	4	1	—	1	2	2	589
6 " . . .	7	17	44	60	56	74	61	45	41	25	18	18	10	1	3	1	—	1	—	—	482
7 " . . .	2	12	14	25	40	40	38	40	23	22	16	5	7	6	1	—	—	2	—	—	293
8 " . . .	—	7	7	13	8	18	28	15	21	22	15	12	7	6	1	—	1	2	—	2	185
9 " . . .	—	2	1	8	17	10	16	14	21	12	10	10	2	2	1	1	4	1	—	3	135
10 " . . .	—	—	2	1	2	8	7	10	6	6	5	4	5	3	3	1	1	—	—	—	64
11 " . . .	—	—	1	2	6	5	6	4	7	9	10	3	4	3	—	2	1	—	—	2	65
12 " . . .	—	1	—	—	—	—	1	2	4	2	4	2	1	—	—	—	2	—	1	2	22
enem. kuin 12 h.	—	—	1	3	3	2	4	3	4	8	7	2	2	4	3	5	—	3	—	13	67
Yhteensä	1,056	1,875	1,976	1,996	1,640	1,332	984	558	358	240	155	93	51	35	19	15	9	11	3	25	12,431

3. Yhteisesti asuvat huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttaviensa huoneiden lukuisuuden mukaan.

Ménages, habitant ensemble, classés d'après le nombre de leurs membres et d'après le nombre des pièces habitées.

a) Kukin kaupunginosa erikseen.

a) Spécification par section.

Asuttujen huoneiden luku. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain luku, joissa on Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:															Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		16
	henkeä. — personnes.																
Ensimmäinen kaupungin-osa.																	
1 huone	36	16	7	8	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73
2 huonetta	11	17	15	7	7	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62
3 "	3	4	2	3	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	16
4 "	—	1	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
5 "	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
6 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 "	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
8 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 "	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Yhteensä	50	38	26	20	13	8	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	163
Toinen kaupungin-osa.																	
1 huone	23	5	2	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	34
2 huonetta	6	6	7	2	2	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	29
3 "	—	2	1	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	7
4 "	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
5 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Yhteensä	29	13	10	6	4	3	2	2	—	1	1	—	—	—	—	1	72
Kolmas kaupungin-osa.																	
1 huone	7	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
2 huonetta	4	5	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
3 "	3	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
4 "	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
5 "	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Yhteensä	14	8	1	1	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31

b) Yhteenveto.

b) Abrégé.

Asuttujen huoneiden luku. <i>Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain luku, joissa on <i>Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:</i>															Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		16
	henkeä. — <i>personnes.</i>																
1 huone	364	189	106	81	33	23	11	7	—	—	—	—	—	—	—	—	814
2 huonetta	79	124	106	66	65	37	17	9	3	3	—	—	—	—	—	—	509
3 "	12	18	15	16	15	6	8	5	1	1	2	—	—	—	—	—	99
4 "	—	3	5	6	3	4	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	23
5 "	—	—	2	1	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	9
6 "	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
7 "	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
8 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 "	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Yhteensä	455	334	234	170	119	72	40	25	4	4	2	—	2	—	—	1	1,462

4. Huonekuntain asumat huoneet, jaettuina huoneistojen suuruuden mukaan.

Nombre des pièces habitées des ménages, classées d'après l'étendue des logements auxquelles elles appartiennent.

Asuttujen huoneiden luku huoneistossa. <i>L'étendue des logements. Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain asumain huoneiden luku.											Yhteensä huonekuntain asuvia huoneita. <i>Total des pièces habitées par ménages.</i>	
	Ensimmäinen kaupunginosa.	Toinen kaupunginosa.	Kolmas kaupunginosa.	Neljäs kaupunginosa.	Viides kaupunginosa.	Kuudes kaupunginosa.	Seitsemäs kaupunginosa.	Kahdeksas kaupunginosa.	Yhdeksäs kaupunginosa.	Satakasi ja Siltasaaret.	Töölö.		Saaret.
1 huone	499	319	232	1,487	452	930	504	17	65	1,500	644	18	6,667
2 huonetta	594	422	256	1,452	544	506	402	28	68	610	342	36	5,260
3 "	411	387	252	732	411	210	366	42	54	180	108	18	3,171
4 "	544	368	320	864	404	172	236	24	76	184	96	8	3,296
5 "	585	495	290	710	315	65	255	5	90	105	105	10	3,030
6 "	552	552	384	648	294	24	234	18	120	78	42	—	2,946
7 "	483	427	259	364	196	7	147	14	63	63	49	—	2,072
8 "	352	344	192	224	112	8	152	16	32	40	32	—	1,504
9 "	261	225	243	198	81	—	99	—	72	18	18	—	1,215
10 "	140	150	100	100	30	—	10	20	70	10	20	—	650
11 "	187	220	99	66	22	22	22	22	22	11	22	11	726
12 "	48	60	60	12	12	—	24	—	12	36	—	—	264
enem. kuin 12 huonetta	131	388	41	205	29	13	40	57	13	28	28	—	973
Yhteensä	4,787	4,357	2,728	7,062	2,902	1,957	2,491	263	757	2,863	1,506	101	31,774

Turku.

1. Huonekunnat, jaettuina asuttaviensa huoneitten korkeus-aseman mukaan.

Ménages, classés d'après la situation de leurs logements.

Kaupunginosa. Section de la ville.	Huonekuntain luku, jotka asuvat Ménages logés				Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.
	Yksi kerrassa. dans les rez-de-chausées.	2:ssa kerrassa. dans le 1 ^{er} étage.	3:ssa kerrassa. dans le 2 ^d e étage.	Yksi kerrassa. dans le 1 ^{er} étage.	
A. Kaupungin rajojen sisäpuolella.					
1. Linjain sisäpuolella.					
Ensimmäinen kaupunginosa	1	1,108	17	3	1,129
Toinen "	2	657	20	1	680
Kolmas "	1	756	10	—	767
Neljäs "	1	173	4	—	178
Viides "	—	99	1	—	100
Eteläpuolella Aura-jokea	5	2,793	52	4	2,854
Kuudes kaupunginosa	2	729	45	9	785
Seitsemäs "	8	1,499	27	12	1,546
Kahdeksas "	4	562	7	—	573
Yhdeksäs "	—	264	1	—	265
Pohjoispuolella Aura-jokea	14	3,054	80	21	3,169
Yhteensä linjain sisäpuolella	19	5,847	132	25	6,023
2. Linjain ulkopuolella.					
Kaupungin syrjämailla, eteläpuolella Aura-jokea ¹⁾	—	152	—	—	152
" " pohjoispuolella " ²⁾	—	58	1	—	59
Ruissalo ja Pukkisaaret	—	34	1	—	35
Pikisaari	—	35	—	—	35
Yhteensä linjain ulkopuolella	—	279	2	—	281
Yhteensä kaupungin rajojen sisäpuolella	19	6,126	134	25	6,304
B. Kaupungin rajojen ulkopuolella.					
Hirvisalo	—	37	1	—	38
Pien-Heikkilän osuus Korpolaismäkeä	—	17	—	—	17
Nummenmäki	—	382	7	—	389
Raunistula ja Kastu	—	508	4	1	513
Kähäri	—	225	1	—	226
Yhteensä kaupungin rajojen ulkopuolella	—	1,169	13	1	1,183
Kaikki yhteensä	19	7,295	147	26	7,487

¹⁾ Tähän on luettuna kaupungin Eteläinen ja Itäinen takamaa, joiden välillä ei ole varsinaista rajaa, sekä kaupungin osa Korpolaismäestä.

²⁾ Tähän on luettuna kaupungin Pohjoinen takamaa ja Kanavanpenger.

2. Itsenäiset huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttavainsa huoneitten lukuisuuden mukaan.

Ménages, logeant séparément, classés d'après le nombre des personnes, dont ils se composent, et d'après le nombre des pièces habitées.

Asuttujen huoneiden luku. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain luku, joissa on Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:																			Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		20 ja enemm.
	henkeä. — personnes.																				
1 huone . . .	623	958	831	686	401	264	121	45	21	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,960
2 huonetta . .	101	259	292	270	211	191	100	65	22	9	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1,530
3 " . . .	26	86	113	91	77	62	28	30	23	10	5	2	1	—	—	1	—	—	—	—	556
4 " . . .	6	56	60	47	66	40	31	29	18	3	10	3	2	2	—	—	—	—	—	—	373
5 " . . .	3	21	31	42	40	34	32	17	11	8	6	4	4	1	1	—	1	—	—	—	256
6 " . . .	2	9	17	21	18	14	22	18	12	5	3	6	2	2	—	—	—	—	—	—	151
7 " . . .	1	6	10	14	7	10	9	5	13	12	1	4	1	2	—	1	—	—	—	—	96
8 " . . .	—	1	2	7	12	6	9	8	8	5	3	4	1	—	—	1	—	—	1	1	69
9 " . . .	—	1	2	5	6	2	1	8	6	4	2	2	6	—	—	—	—	—	1	—	46
10 " . . .	—	—	—	2	1	4	—	4	4	1	4	2	1	1	1	1	—	—	—	—	26
11 " . . .	—	—	1	—	1	5	—	5	—	2	4	3	2	—	—	—	—	—	—	—	23
12 " . . .	—	—	—	1	—	—	2	3	—	2	—	1	—	—	—	1	2	—	—	2	14
enem. kuin 12 h.	—	—	1	2	—	3	1	3	6	2	2	6	4	2	4	3	1	—	3	5	48
Yhteensä	762	1,397	1,360	1,188	840	635	356	240	144	72	50	37	25	10	6	8	4	—	5	9	7,148

3. Yhteisesti asuvat huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttaviensa huoneiden lukuisuuden mukaan.

Ménages, habitant ensemble, classés d'après le nombre de leurs membres et d'après le nombre des pièces habitées.

Asuttujen huoneiden luku. <i>Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain luku, joissa on <i>Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:</i>										Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	henkeä. — <i>personnes.</i>										
1 huone	91	54	24	15	11	1	1	2	—	—	199
2 huonetta	29	22	19	16	10	9	1	1	2	—	109
3 "	1	5	5	3	3	1	—	1	—	—	19
4 "	1	2	1	—	—	1	—	—	—	—	5
5 "	—	—	3	1	—	1	—	—	—	1	6
6 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 "	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Yhteensä	122	83	52	35	24	13	2	4	3	1	339

4. Huonekuntain asumat huoneet, jaettuina huoneistojen suuruuden mukaan.

Nombre des pièces habitées des ménages, classées d'après l'étendue des logements auxquels elles appartiennent.

Asuttujen huoneiden luku huoneistossa. <i>L'étendue des logements. Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain asumain huoneiden luku.																				Yhteensä huonekuntain asumia huoneita. <i>Total des pièces, habités par ménages.</i>	Niistä:	
	Kaupungin rajain sisäpuolella.										Kaupungin rajain ulkopuolella.											Sisäpuolella kaupungin rajoja.	Ulkopuolella kaupungin rajoja.
	Linjain sisäpuolella.					Linjain ulkop.					Pien-Heikkilän osuus Korpolaismäkelä.	Hirvisalo.	Pitkäsaari.	Ruissalo ja Pukkisaret.	Pohjoispuol. Auranjokaa.	Eteläpuol. Auranjokaa.	Kahari.	Rannistia ja Keskä.	Nummenmäki.				
	Ensimmäinen kaupunginosi.	Toinen kaupunginosi.	Kolmas kaupunginosi.	Neljäs kaupunginosi.	Viides kaupunginosi.	Kuudes kaupunginosi.	Seisäs kaupunginosi.	Kahdeksas kaupunginosi.	Yhdeksäs kaupunginosi.	Kaupungin laidat.										Kaupungin ulkop.			
1 huone . . .	569	361	508	113	79	315	633	364	175	75	29	5	12	27	16	278	339	141	4,034	3,233	801		
2 huonetta . .	376	270	320	72	22	274	820	230	106	76	26	30	16	10	2	152	238	118	3,158	2,638	520		
3 " . .	318	180	105	24	12	234	495	90	33	45	18	9	21	9	—	45	69	18	1,725	1,584	141		
4 " . .	348	112	84	16	8	192	524	88	16	32	8	12	20	—	—	24	20	20	1,524	1,460	64		
5 " . .	275	135	75	15	5	270	390	65	—	25	—	—	—	—	—	10	20	5	1,290	1,255	35		
6 " . .	258	120	24	12	6	228	216	18	6	12	—	6	—	—	—	—	18	—	924	906	18		
7 " . .	196	56	21	7	—	154	196	14	—	7	—	14	—	—	—	—	—	7	672	665	7		
8 " . .	80	64	8	8	—	144	200	16	8	16	—	16	—	—	—	—	—	—	560	560	—		
9 " . .	90	45	9	18	—	117	117	—	—	—	—	—	9	—	—	—	9	—	414	405	9		
10 " . .	100	30	20	—	—	100	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	270	270	—		
11 " . .	44	11	—	—	—	110	77	11	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	264	264	—		
12 " . .	48	24	—	—	—	48	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	168	168	—		
enem. kuin 12 h.	92	76	26	13	—	328	119	13	—	—	—	41	—	—	—	—	—	—	708	708	—		
Yhteensä	2,794	1,484	1,195	298	132	2,514	3,855	909	344	288	81	144	78	46	18	509	713	309	15,711	14,116	1,595		

Tampere.

1. Huonekunnat, jaettuina asuttaviensa huoneitten korkeus-aseman mukaan.

Ménages, classés d'après la situation de leurs logements.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Huonekuntain luku, jotka asuvat <i>Ménages logés</i>				Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>
	ma- ei kellari- korrassa. dans les sous- terrains et les caves.	1:ssä kerrassa. dans les rez-de- chaussées.	2:ssa kerrassa. dans le 1 ^{er} étage.	3:ssa kerrassa. dans le 2 ^e étage.	
1. Kosken länsipuolella. ¹⁾					
Ensimmäinen kaupunginosa.	1	217	12	2	232
Toinen "	—	211	12	2	225
Kolmas "	—	500	15	3	518
Neljäs "	—	242	14	1	257
Viides "	—	659	12	—	671
Kuudes "	—	215	6	—	221
Seitsemäs "	—	1,150	7	—	1,157
Yhteensä	1	3,194	78	8	3,281
2. Kosken itäpuolella.					
Kyttälä	10	1,913	22	—	1,945
Kaikki yhteensä	11	5,107	100	8	5,226

¹⁾ Kaupungin linjain ulkopuolella ja kosken länsipuolella olevat osat on luettu niitä läheisimpiin kaupunginosiin.

2. Itsenäiset huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttavainsa huoneitten lukuisuuden mukaan.

Ménages, logeant séparément, classés d'après le nombre des personnes, dont ils se composent, et d'après le nombre des pièces habitées.

Asuttujen huoneiden luku. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain luku, joissa on Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:																			Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		20 ja enem.	
	henkeä. — personnes.																					
1 huone . .	408	461	383	252	155	90	40	15	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,812	
2 huonetta	54	174	189	195	193	155	89	48	22	7	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1,130	
3 "	11	28	57	59	50	56	49	15	25	10	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	367	
4 "	4	13	21	24	27	22	20	20	12	11	2	2	2	1	—	1	1	—	—	1	184	
5 "	2	2	12	13	13	20	8	7	10	7	3	2	1	—	1	—	—	—	—	—	101	
6 "	1	4	6	12	9	13	6	7	1	3	2	1	1	—	1	1	—	—	—	—	68	
7 "	—	2	2	1	3	5	2	4	—	—	3	1	2	1	—	—	—	—	—	—	26	
8 "	—	—	1	2	3	3	1	3	1	3	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	22	
9 "	—	—	—	—	3	2	2	3	1	—	2	—	—	2	2	—	—	—	—	—	17	
10 "	—	—	1	—	1	2	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	8	
11 "	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	6	
12 "	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
enem. kuin 12 huonetta .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	1	1	1	2	—	2	—	3	14
Yhteensä	480	684	672	558	457	368	219	125	80	42	24	11	10	7	5	5	1	2	—	6	3,756	

3. Yhteisesti asuvat huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttaviensa huoneiden lukuisuuden mukaan.

Ménages, habitant ensemble, classés d'après le nombre de leurs membres et d'après le nombre des pièces habitées.

Asuttujen huoneiden luku. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain luku, joissa on Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:											Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	henkeä. — personnes.											
1 huone	79	81	38	16	17	8	5	1	—	—	—	245
2 huonetta	165	245	211	162	113	76	44	17	7	4	—	1,044
3 "	6	17	23	28	29	20	16	11	10	2	—	162
4 "	—	2	—	4	—	3	1	2	—	1	1	14
5 "	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	3
6 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 "	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Yhteensä	250	345	273	211	161	107	66	32	17	7	1	1,470

4. Huonekuntain asumat huoneet, jaettuina huoneistojen suuruuden mukaan.

Nombre des pièces habitées des ménages, classées d'après l'étendue des logements auxquels elles appartiennent.

Asuttujen huoneiden luku huoneistossa. L'étendue des logements. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain asumain huoneiden luku.								Yhteensä huonekuntain asuma huoneita. Total des pièces habitées par ménages.	Nistä kosken länsipuolella.
	Kosken länsipuolella.									
	Ensimmäinen kaupunginosi	Toinen kaupunginosi.	Kolmas kaupunginosi.	Neljäs kaupunginosi.	Vides kaupunginosi.	Kuudes kaupunginosi.	Seitsemäs kaupunginosi.	Kyttäjä.		
1 huone.	86	12	27	52	232	62	607	816	1,894	1,078
2 huonetta	108	92	152	90	288	104	614	1,100	2,548	1,448
3 "	63	99	261	144	303	135	279	684	1,968	1,284
4 "	52	128	236	160	180	76	108	228	1,168	940
5 "	60	90	215	120	50	30	25	125	715	590
6 "	60	90	132	54	66	18	6	30	456	426
7 "	28	21	77	21	21	21	—	14	203	189
8 "	40	48	64	24	—	8	—	—	184	184
9 "	18	36	72	18	—	—	—	18	162	144
10 "	10	20	20	10	10	—	—	10	80	70
11 "	11	—	33	11	11	—	—	—	66	66
12 "	—	12	—	—	—	—	—	—	12	12
enemm. kuin 12 huon.	91	13	52	—	—	13	—	30	199	169
Yhteensä	627	661	1,341	704	1,161	467	1,639	3,055	9,655	6,600

4. Huonekuntain asumat huoneet, jaettuina huoneistojen suuruuden mukaan.

Nombre des pièces habitées des ménages, classées d'après l'étendue des logements auxquels elles appartiennent.

Asuttujen huoneiden luku huoneistossa. <i>L'étendue des logements. Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain asumat huoneet.																				Yhteensä huonekuntain asuvia huoneita. <i>Total des pièces, habitées par ménages.</i>			Niistä: Kaupungin rajain ulkopuolella. Kaupungin rajain sisäpuolella.	
	Kaupungin rajojen sisäpuolella.										Kaupungin rajojen ulkopuolella ¹⁾ .														
	Ennen linna.	Saikkalahti.	Repola.	Pantarihahti.	Amlua.	Pietarin etukaupunki.	Sotilaskorttieri.	Papula.	Harti.	Aunan Kruunu.	Vilpurin etukaupunki.	Saunalahti, kaupungin osuus.	Hiekka, kaupungin osuus.	Hiekka, Monrepos'n osuus.	Sorvarinsaari.	Paulovski ja Pikirunki.	Likolampi ²⁾ .	Talikkala ³⁾ .	Kolkkonmäki.	Vilpurin pitäjä ja valvastoalo.					
1 huone . . .	120	11	21	69	56	145	3	26	23	4	90	2	8	6	23	67	19	7	96	4	800	578	222		
2 huonetta . .	210	24	50	350	208	462	18	102	8	26	140	4	12	14	74	90	32	14	218	—	2,056	1,614	442		
3 " . .	177	21	54	201	126	405	15	27	3	12	111	—	51	15	15	60	18	3	75	3	1,392	1,203	189		
4 " . .	208	68	52	132	128	312	—	36	—	24	120	8	12	—	8	28	4	—	16	—	1,156	1,100	56		
5 " . .	335	100	80	120	15	160	—	55	—	—	130	10	30	—	—	5	—	—	10	5	1,055	1,035	20		
6 " . .	246	66	108	132	—	138	—	30	12	6	66	12	6	—	6	6	—	—	—	—	834	822	12		
7 " . .	259	63	140	28	21	98	—	14	—	28	56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	707	707	—		
8 " . .	160	32	48	8	—	24	—	8	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360	360	—		
9 " . .	135	45	36	—	—	—	—	—	9	—	54	9	9	—	—	—	—	—	—	—	297	297	—		
10 " . .	80	10	—	—	—	—	—	10	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	140	140	—		
11 " . .	88	—	—	11	—	—	—	11	—	—	33	11	—	—	—	—	—	—	—	—	154	154	—		
12 " . .	84	12	—	—	—	—	—	—	—	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120	120	—		
enem. kuin 12 h.	310	52	15	—	—	16	—	13	—	14	26	32	—	—	—	—	—	—	—	—	478	478	—		
Yhteensä	2,412	504	604	1,051	554	1,760	36	332	55	126	958	88	128	35	126	256	73	24	415	12	9,549	8,608	941		

¹⁾ Monrepos'n Saunalahdesta puuttuu tietoja (Vrt Taulu III : 1).

²⁾ Tiedonannot likimääräiset.

³⁾ Tiedonannot ovat hyvin vaillinaiset ja tarkottavat ainoastaan 15:ttä Talikkalan 129 huonekunnasta (Vrt. Taulu III : 1).

Oulu.

1. Huonekunnat, jaettuina asuttaviensa huoneitten korkeus-aseman mukaan.

Ménages, classés d'après la situation de leurs logements.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Huonekuntain luku, jotka asuvat <i>Ménages logés</i>				Yhteensä huonekuntia. <i>Total des ménages.</i>
	maa- eli kellarikerrassa. <i>dans les sous-terrains et les caves.</i>	1:ssä kerrassa. <i>dans les rez-de-chamssée.</i>	2:ssa kerrassa. <i>dans le 1^{er} étage.</i>	3:ssa kerrassa. <i>dans le 2^de étage.</i>	
Ensimmäinen kaupunginosa ja yleiset plaanit.	—	207	11	—	218
Toinen ”	2	252	6	—	260
Kolmas ”	1	202	2	—	205
Neljäs ”	1	319	2	—	322
Viides ”	2	394	10	—	406
Kuudes ”	1	209	3	—	213
Seitsemäs ”	5	212	10	1	228
Kahdeksas ”	3	117	7	—	127
Yhdeksäs ”	—	36	6	—	42
Kymmenes ” sekä saaret ja salmen tie- noot.	—	164	13	—	177
Yhteensä	15	2,112	70	1	2,198

2. Itsenäiset huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttavainsa huoneitten lukuisuuden mukaan.

Ménages, logeant séparément, classés d'après le nombre des personnes, dont ils se composent, et d'après le nombre des pièces habitées.

Asuttujen huoneiden luku. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain luku, joissa on Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:																			Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		20 ja enemm.
	henkeä. — personnes.																				
1 huone	153	234	229	171	107	74	42	23	14	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1,049	
2 huonetta	24	67	76	74	75	49	41	24	12	3	4	1	—	1	—	—	—	—	—	451	
3 "	6	25	34	35	40	29	27	20	9	5	4	5	1	1	—	—	—	—	—	241	
4 "	2	6	16	16	22	12	16	6	3	3	1	1	1	1	—	1	1	1	—	109	
5 "	—	2	8	12	13	10	7	10	5	1	2	1	—	3	2	—	—	—	—	76	
6 "	—	1	5	3	5	7	9	1	3	3	1	3	2	2	1	—	—	—	—	46	
7 "	—	—	4	2	6	6	10	3	2	5	2	2	1	—	1	—	—	—	—	44	
8 "	—	—	—	—	3	—	2	3	5	1	1	2	1	1	1	—	—	—	—	20	
9 "	—	—	—	—	—	3	—	1	4	2	—	—	2	1	2	—	—	—	1	16	
10 "	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	1	—	—	1	—	2	—	—	—	10	
11 "	—	—	—	1	1	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	
12 "	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	6	
enem. kuin 12 huon.	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	2	1	1	1	3	2	1	—	—	17	
Yhteensä	185	335	372	315	273	192	157	97	59	27	18	17	9	12	11	5	2	1	2	4	2,093

3. Yhteisesti asuvat huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttaviensa huoneiden lukuisuuden mukaan.

Ménages, habitant ensemble, classés d'après le nombre de leurs membres et d'après le nombre des pièces habitées.

Asuttujen huoneiden luku. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain luku, joissa on Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:																			Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		20 ja enemm.
	henkeä. — personnes.																				
1 huone	2	26	23	12	6	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	
2 huonetta	—	8	7	4	3	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	
3 "	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
4 "	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Yhteensä	2	35	31	16	9	4	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105	

4. Huonekuntain asumat huoneet, jaettuina huoneistojen suuruuden mukaan.

Nombre des pièces habitées des ménages, classées d'après l'étendue des logements auxquels elles appartiennent.

Asuttujen huoneiden luku huoneistossa. <i>L'étendue des logements. Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain asumain huoneiden luku.									Yhteensä huonekuntain asumia huoneita. <i>Total des pièces habitées par ménages.</i>
	Ensimmäinen kaupunginosa ja Yleiset pilaanat.	Toinen kaupunginosa.	Kolmas kaupunginosa.	Neljäs kaupunginosa.	Vides kaupunginosa.	Kuudes kaupunginosa.	Seisemäs kaupunginosa.	Kahdeksas ja yhdeksäs kaupunginosa.	Kymmenes kaupunginosa sekä saaret ja salmen tienot.	
1 huone.	114	167	113	172	174	91	97	60	98	1,086
2 huonetta	116	92	108	108	170	74	84	90	84	926
3 "	69	96	63	114	156	45	72	51	60	726
4 "	24	36	28	72	80	36	68	56	40	440
5 "	20	15	25	15	110	80	70	10	35	380
6 "	6	12	24	48	42	60	36	42	6	276
7 "	14	—	—	28	28	56	56	105	21	308
8 "	—	—	—	—	64	24	32	24	16	160
9 "	—	—	18	—	18	63	18	27	—	144
10 "	10	—	10	—	10	10	40	20	—	100
11 "	—	—	—	—	—	33	33	22	—	88
12 "	—	—	—	—	24	24	24	—	—	72
enemm. kuin 12 h. .	105	—	13	—	—	45	46	30	15	254
Yhteensä	478	418	402	557	876	641	676	537	375	4,960

Pori.

1. Huonekunnat, jaettuina asuttaviensa huoneitten korkeus-aseman mukaan.

Ménages, classés d'après la situation de leurs logements.

Kaupunginosa. <i>Section de la ville.</i>	Huonekuntain luku, jotka asuvat <i>Ménages logés</i>				Yhteensä huonekuntia, <i>Total des ménages.</i>
	<i>man- eli kellarikerrossa, dans les sous-terrains et les caves.</i>	<i>1:ssä kerrassa, dans les rez-de-chausées.</i>	<i>2:ssa kerrassa, dans le 1^{er} étage.</i>	<i>3:ssa kerrassa, dans le 2^de étage.</i>	
1. „Kaupunki.“					
Ensimmäinen kaupunginosa	—	134	30	3	167
Toinen „ ynnä Rådmanholma	2	211	5	—	218
Kolmas „ „ Malmiriihet	—	189	—	—	189
Neljäs „ „ Vålririihet	1	240	5	2	248
Viides „ „ Hakariihet (niistä „Mylly“) y. m.	—	895	3	—	898
Kuudes „ „ lähiseutu	—	375	—	—	375
Yhteensä	3	2,044	43	5	2,095
2. Reposari ja muut saaret	—	210	41	14	265
Kaikki yhteensä	3	2,254	84	19	2,360

2. Itsenäiset huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttavainsa huoneitten lukuisuuden mukaan.

Ménages, logeant séparément, classés d'après le nombre des personnes, dont ils se composent, et d'après le nombre des pièces habitées.

Asuttujen huoneiden luku. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain luku, joissa on Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:																Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
	henkeä. — personnes.																
1 huone	78	85	70	40	42	21	9	5	1	—	1	—	—	—	—	—	352
2 huonetta	62	93	83	75	57	33	17	16	9	3	1	—	—	—	—	—	449
3 "	19	46	31	51	35	26	17	15	6	1	1	—	—	—	—	—	248
4 "	7	26	19	20	25	14	10	10	7	3	2	—	2	—	—	—	145
5 "	3	4	8	13	15	12	8	4	3	—	—	2	—	1	—	—	73
6 "	1	3	4	3	10	3	10	5	4	1	—	—	—	1	—	—	45
7 "	1	1	—	4	4	4	3	1	—	1	2	1	1	—	1	—	24
8 "	—	1	—	3	2	4	5	1	1	—	—	1	1	—	—	—	19
9 "	—	—	—	4	—	5	4	—	2	—	2	1	2	—	—	—	20
10 "	—	—	1	—	2	2	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	9
11 "	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	1	7
12 "	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	3
enemm. kuin 12 h.	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3
Yhteensä	171	259	216	214	193	125	87	58	34	10	11	6	7	4	1	1	1,397

3. Yhteisesti asuvat huonekunnat, jaettuina jäsenlukunsa ja asuttaviensa huoneiden lukuisuuden mukaan.

Ménages, habitant ensemble, classés d'après le nombre de leurs membres et d'après le nombre des pièces habitées.

Asuttujen huoneiden luku. Nombre des pièces habitées.	Huonekuntain luku, joissa on Ménages, dont le nombre des membres est comme suit:																Yhteensä huonekuntia. Total des ménages.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
	henkeä. — personnes.																
1 huone	3	13	2	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
2 huonetta	127	227	165	141	78	54	23	6	—	—	—	—	—	—	—	—	821
3 "	6	16	17	16	13	16	9	4	5	2	—	—	—	—	—	—	104
4 "	1	3	1	2	2	—	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	14
Yhteensä	137	259	185	161	95	71	34	13	6	2	—	—	—	—	—	—	963

4. Huonekuntain asumat huoneet, jaettuina huoneistojen suuruuden mukaan.

Nombre des pièces habitées des ménages, classées d'après l'étendue des logements auxquels elles appartiennent.

Asuttujen huoneiden luku huoneistossa. <i>L'étendue des logements. Nombre des pièces habitées.</i>	Huonekuntain asumain huoneiden luku.							Yhteensä huonekuntain asumia huoneita. <i>Total des pièces habitées par ménages.</i>	Sitä „Kaupungissa“.
	„Kaupunki“.						Reposari ja muut saaret.		
	Ensimmäinen kaupunginosa.	Toinen kaupunginosa ja Rådmanstholmia.	Kolmas kaupunginosa ja Malminritiet.	Neljäs kaupunginosa ja Välioritiet.	Vides kaupunginosa ja Hakaritiet (joissa „Mylly“) v. m.	Kuudes kaupunginosa ja lähtöreitit.			
1 huone	15	19	21	51	77	40	138	361	223
2 huonetta	36	72	66	80	282	298	94	928	834
3 „	48	120	93	120	615	246	93	1,335	1,242
4 „	96	152	120	164	388	68	80	1,068	988
5 „	120	95	40	80	220	20	30	605	575
6 „	72	96	24	30	84	12	18	336	318
7 „	112	28	14	28	14	—	7	203	196
8 „	96	16	—	8	16	8	8	152	144
9 „	126	36	—	—	9	—	9	180	171
10 „	20	50	10	—	—	—	10	90	80
11 „	55	11	—	—	11	—	—	77	77
12 „	36	—	—	—	—	—	—	36	36
enemm. kuin 12 huonetta	31	—	—	—	13	—	—	44	44
Yhteensä	863	695	388	561	1,729	692	487	5,415	4,928

IV. Väestö jaettuna elinkeinojen ja ammattin mukaan.

Population par professions.

Helsinki.

1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja. (Professions libérales). a) Hallinto ja oikeudenhoito. (Administration et justice).	Isäntiä ja itsenäisiä. Patrons.				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. Employés à la profession.				Palkollisia edellämmin luokkain luona. Domestiques attachés à ces deux catégories.		Summa henkilöitä, joita puheena-olera virka tahi ammatti suostaan tahi välillisesti elättää. Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.		Yhteensä. Les deux sexes.		
	Edellisten perheitä (puolisija lapsia, sukutalasia y. m.), joita istuta elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. Familles des précédents.	Edellisten perheitä (puolisija lapsia, sukutalasia y. m.), joita istuta elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. Familles des précédents.	Edellisten perheitä (puolisija lapsia, sukutalasia y. m.), joita istuta elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. Familles des précédents.	Edellisten perheitä (puolisija lapsia, sukutalasia y. m.), joita istuta elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. Familles des précédents.	Tällä tavoin palveluksessa olevat. Employés (seerkit-tes etc.).	Tällä tavoin palveluksessa olevat. Employés (seerkit-tes etc.).	Tällä tavoin palveluksessa olevat. Employés (seerkit-tes etc.).	Tällä tavoin palveluksessa olevat. Employés (seerkit-tes etc.).	Heidän elättämänsä perheet. Leurs familles.	Heidän elättämänsä perheet. Leurs familles.	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Miehenpuolia. Sexe masculin.
1) Siviilihallintoon kuuluvat valtion palveluksessa	549	74	373	757	206	68	140	274	9	650	1,277	1,823	3,100		
2) Sam. sam. kaupungin palveluksessa	63	7	47	108	40	6	25	49	—	83	175	253	428		
3) Sam. sam. Venäjän palveluksessa	65	18	31	68	19	1	8	23	4	34	127	144	271		
4) Vierasten valtain tšekäläiset konsulit ynnä muita	8	—	—	1	1	—	1	2	—	6	10	9	19		
5) Poliisi- ja palokontapuleita	177	—	63	153	—	—	—	—	—	8	240	161	401		
Yhteensä	862	99	514	1,087	266	75	174	348	13	781	1,829	2,390	4,219		
b) Opetus- ja kasvatustoimi. (L'enseignement).															
1) Yliopisto ja opetuslaitokset	251	298	187	309	50	14	39	92	—	314	527	1,027	1,554		
2) Yksityiset opettajat ja opettajattaret, jotka															

eivät tällaisina ole muun perheen jäseniä	3	30	4	5	—	—	—	—	—	4	7	39	46
Yhteensä	254	328	191	314	50	14	39	92	—	318	534	1,066	1,600
c) Terveystoimi. (Professions médicales).													
1) Lääkäreitä ja kirurgeja	39	1	16	41	—	—	—	—	2	57	57	99	156
2) Lääkäreitä, jotka ovat yliopistonopettajia ¹⁾	14	—	11	18	—	—	—	—	—	28	25	46	71
3) Lääkäreitä sotaväessä	18	—	15	23	—	—	—	—	2	21	35	44	79
4) Hammaslääkäreitä	10	1	3	12	2	—	—	—	—	19	15	32	47
5) Välskärejä	21	—	19	35	5	—	—	—	—	5	45	40	85
6) Eläinlääkäreitä	5	—	1	2	24	—	—	5	—	4	30	11	41
7) Apteekareita ja farmasenttejä	26	2	8	19	69	1	—	7	7	29	110	58	168
8) Kätilöimiä	—	68	15	16	—	24	—	1	—	5	15	114	129
9) Sairashuoneen-johtajia, sairaanhoitajia y. muita	7	47	3	13	127	95	19	33	5	42	161	230	391
11) Sairaanvoimistelijoita ja massöörejä	4	33	3	9	—	—	—	—	1	1	8	43	51
Yhteensä	144	152	94	188	227	120	19	46	17	211	501	717	1,218
d) Maa- ja meri-sotaväki. (Force publique).													
1) Suomen palveluksessa. (Militaire finlandais).													
1) Upseereja jalkaväessä	43	—	27	57	3	—	6	4	1	77	80	138	218
2) Ala-upseereja ja sotamiehiä	993	—	44	111	34	—	9	6	—	6	1,080	123	1,203
3) Luotsi-upseerejä	11	—	15	24	—	—	—	—	—	18	26	42	68
Yhteensä	1,047	—	86	192	37	—	15	10	1	101	1,186	303	1,489

¹⁾ Näitä ei ole luettu Yliopistoon kohdassa b) 1.

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellämainittuihin luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suorastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
	Edellisten perheiltä (puolisoja, lapsia, sukujaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familias des propriétaires.</i>	Edellisten perheiltä (puolisoja, lapsia, sukujaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familias des propriétaires.</i>	Edellisten perheiltä (puolisoja, lapsia, sukujaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familias des propriétaires.</i>	Edellisten perheiltä (puolisoja, lapsia, sukujaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familias des propriétaires.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Domestiques attachés à ces deux catégories.	Domestiques attachés à ces deux catégories.	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	
2) Venäjän palveluksessa. <i>(Militaire russe).</i>													
1) Upseereja jalkaväessä	89	—	35	118	8	—	4	7	31	57	167	182	349
2) Insinööri-, tykistö- ta yliesikunnan upseereja	39	—	11	53	2	—	—	3	12	29	64	85	149
3) Ala-upseereja ja miehistöä (edellisiin)	1,473	—	36	81	28	—	14	17	—	6	1,551	104	1,655
4) Ratsuväen upseereja	2	—	1	4	—	—	—	—	—	3	3	7	10
5) Alapäälystystä ja miehistöä	1	—	1	3	2	—	—	2	—	—	4	5	9
6) Meriväen-upseereja	7	—	4	11	—	—	—	—	1	7	12	18	30
7) Alapäälystystä ja miehistöä edell.	79	—	3	5	9	—	3	19	—	—	94	24	118
8) Virkaluvan saaneita sotamiehiä ilman muuta ammattia eli elinkeinoja	17	—	4	16	—	—	—	—	—	—	21	16	37
Yhteensä	1,707	—	95	291	49	—	21	48	44	102	1,916	441	2,357
Yhteensä maa- ja merisotaväkeä	2,754	—	181	483	86	—	36	58	45	203	3,102	744	3,846
e) Kirkollisvirasto. <i>(Clergé)</i>													
1) Evankelis-lutherilaista papistoa	21	—	38	44	16	1	2	17	1	30	78	92	170
2) Kreikkalais-venäläistä „	9	—	3	13	2	—	—	5	1	9	15	27	42
3) Roomalais-katolista „	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	2	1	3

4) Juntalaisten rabbiineja	1	—	1	4	—	—	4	4	—	—	6	8	14
5) Mahometilainen mollah	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	4	5
6) Urkureita ja lukkareita	13	—	10	20	9	—	6	9	—	5	38	34	72
Yhteensä	45	—	54	85	27	1	12	35	2	45	140	166	306
f) Erityisiä vapaita elinkeinoja. <i>(Professions liberales diverses).</i>													
1) Virkamiehiä yksityispankeissa, vakuutusyhtiöissä, yhdistyksissä y. m.	111	64	74	154	21	10	20	41	2	132	228	401	629
2) Kirjailijoita	39	5	15	35	1	1	—	—	—	36	55	77	132
3) Asianaajia, joilla ei ole virallista tointa	26	—	7	25	—	2	—	—	—	20	33	47	80
4) Taideniekkoja: maalareita, valokuvantekijöitä, kuvanveistäjiä, gravöörejä, näyttelijöitä, soittoniekkoja, tanssinopettajia y. m.	146	67	48	109	30	17	7	8	—	64	231	265	496
Yhteensä	322	136	144	323	52	30	27	49	2	252	547	790	1,337
g) Kasvurahoilla tahi pensionilla eläviä henkilöitä. <i>(Personnes vivant exclusivement de leurs revenus).</i>													
1) Maatilan-omistajia, jotka asuvat kaupungissa ja elävät tuloilla tiluksistansa	10	6	24	31	—	—	—	—	2	30	36	67	103
2) Talon-omistajia, jotka elävät kaupunkitalojensa tuloilla	160	177	206	409	—	—	—	—	25	242	391	828	1,219
3) Rahojensa kasvuilla eläviä henkilöitä	22	57	26	49	—	—	—	—	14	99	62	205	267
4) Pensionilla eläjiä	153	358	200	399	—	—	—	—	8	332	361	1,089	1,450
Yhteensä	345	598	456	888	—	—	—	—	49	703	850	2,189	3,039
Yhteensä	4,726	1,313	1,634	3,368	708	240	307	628	128	2,513	7,503	8,062	15,565

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välil- lisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainituin luokkein luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena- oleva virka tahi ammatti suo- rastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena- oleva virka tahi ammatti suo- rastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>	
	Edellisten perheitä (puolisoja, lapsia, sukun- haisia y. m.), joita isäntä elättää ja jolla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des préci- dents.</i>	Joika suorastaan toi- mihavai virkkaa tai ammattia. <i>Eservant directement la profession de- nommée.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Tällä tavoin palveluk- sessa olevat. <i>Employés (secrétares etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>
2. Maanviljelystä. (Agriculture).														
1) Kartanon- ja maan-omistajia	66	8	44	76	4	1	—	1	9	34	123	120	243	
2) Puutarhureita	31	2	30	56	89	9	11	23	15	18	176	108	284	
3) Torppareita	9	5	6	7	—	—	—	—	—	—	15	12	27	
4) Vuokraajia	5	—	—	3	—	—	—	—	—	—	5	3	8	
Yhteensä	111	15	80	142	93	10	11	24	24	52	319	243	562	
3. Teollisuutta. (Industrie).														
a) Kudonta- ja kehruu-teollisuutta. (Industrie textile).														
1) Köyden- ja nyörin-tekijöitä	5	—	13	15	11	28	2	9	—	4	31	56	87	
2) Kutojia ja kehääjiä	2	34	4	7	—	20	—	1	—	3	6	65	71	
Yhteensä	7	34	17	22	11	48	2	10	—	7	37	121	158	
b) Metallien valmistusta. (Fabrication d'objets en métal).														
1) Kulta- ja hopea-seppiä	14	—	22	35	41	13	12	36	—	16	89	100	189	
2) Kultaajia	4	—	5	9	4	—	2	1	—	5	15	15	30	

3) Keltavalajoita ja vaskiseppiä	20	—	17	29	56	—	14	35	—	1	107	65	172	
4) Kaikenlaisten masinain valmistajia	8	1	15	23	415	—	142	330	—	37	580	391	971	
5) Seppiä	30	1	25	57	281	—	88	184	2	13	426	255	681	
6) Läksi- ja levy-seppiä	37	—	24	64	149	—	43	95	2	13	255	172	427	
7) Kaikenlaista rautateollisuutta	7	—	5	11	36	—	16	33	1	5	65	49	114	
8) Rahanvalmistusta ¹⁾	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	2	
Yhteensä	120	2	113	228	982	14	317	715	5	90	1,537	1,049	2,586	
c) Nahan ja nahkateosten valmistusta. (Industrie du cuir).														
1) Nahkureita	9	1	10	17	51	1	6	13	5	12	81	44	125	
2) Satula- ja költermaakareita	11	—	9	17	46	7	7	15	—	2	73	41	114	
Yhteensä	20	1	19	34	97	8	13	28	5	14	154	85	239	
d) Puuteollisuutta. (Industrie du bois).														
1) Nikkareita, huonekalujentekijöitä y. m.	102	2	79	180	410	2	120	280	2	38	713	502	1,215	
2) Sorvareita	9	—	6	11	27	—	10	23	—	4	52	38	90	
3) Astiantekijöitä	5	—	3	5	11	—	3	11	—	—	22	16	38	
4) Korintekijöitä	1	—	—	—	1	2	2	3	—	—	4	5	9	
5) Korkkiteijöitä	1	—	2	3	1	—	—	—	—	1	4	4	8	
6) Sahateollisuutta	4	—	1	5	37	3	33	40	2	9	77	57	134	
Yhteensä	122	2	91	204	487	7	168	357	4	52	872	622	1,494	
e) Lasi- ja saviteosten valmistusta. (Industrie céramique).														
1) Lasi- ja peilitehtaan isäntiä sekä lasimes- tareita	12	—	8	14	13	—	4	8	—	3	37	25	62	
Siirto	12	—	8	14	13	—	4	8	—	3	37	25	62	

¹⁾ Rahapajan virkamiehet ja palvelijat ovat luetut valtion virkamiesten joukkoon.

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.		Summa henkilöitä, joita puheena oleva virka tahi ammatti suoraan tahi välillisesti elättää.	
	Edellisten perheitä (puolisoja, lapsia, sukulaisia y. m.), joita lisäksi elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Joka suorastaan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Employés directement à la profession des nommés.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Heidän elättämässä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>
Siirto	12	—	8	14	13	—	4	8	—	3	37	25	62	
2) Fajansi- ja kaakelitehtaan isäntiä sekä sa- venvalajia	3	1	4	2	88	47	50	116	—	12	145	178	323	
3) Kipsityöntekijöitä	3	—	—	1	11	—	3	9	—	—	17	10	27	
Yhteensä	18	1	12	17	112	47	57	133	—	15	199	213	412	
f) Kaikenlaisten kemiallisten tuotteiden valmistusta. <i>(Produits chimiques).</i>														
1) Saipuantekijöitä	1	—	2	2	—	—	—	—	—	1	3	3	6	
2) Teko-vesien valmistajia	2	—	4	5	8	2	2	8	—	6	16	21	37	
3) Luujanhojen valmistajia	—	—	—	—	13	6	11	21	—	1	24	28	52	
4) Gummimaakareita	3	—	7	9	—	—	—	—	—	5	10	14	24	
Yhteensä	6	—	13	16	21	8	13	29	—	13	53	66	119	
g) Rakennusteollisuutta. <i>(Industrie du bâtiment).</i>														
1) Yksityisarkkitehteja ja rakennusmestareita	94	—	75	148	41	—	27	36	2	67	239	251	490	
2) Urakkamiehiä	9	—	5	17	—	—	—	—	—	—	14	17	31	

3) Muurareita	476	—	233	504	177	—	58	117	—	21	944	642	1,586	
4) Salvumiehiä	798	—	519	928	—	—	—	—	—	19	1,317	947	2,264	
5) Maalareita	105	—	104	193	340	—	98	227	—	37	647	457	1,104	
6) Kattohuopatehtaan isäntiä	1	—	2	2	—	—	—	—	—	3	3	5	8	
7) Kivenhakkaajia ja kivityömiehiä	184	—	91	160	16	—	—	10	4	12	295	182	477	
8) Kadunlaskijoita	36	—	2	13	2	—	—	—	—	2	40	15	55	
9) Kakluunimaakareita	20	—	14	23	12	—	1	17	—	3	47	43	90	
10) Tapetintekijöitä	—	—	—	—	3	5	5	2	—	—	8	7	15	
11) Tapetseeraajia	15	—	6	20	31	1	8	18	—	3	60	42	102	
12) Asfaltinlaskijoita	4	—	6	10	62	—	34	54	—	11	106	75	181	
Yhteensä	1,742	—	1,057	2,018	684	6	231	481	6	178	3,720	2,683	6,403	
h) Valaisemiseen kuuluvaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'éclairage).</i>														
1) Kaasunvalmistusta	1	—	3	2	29	—	21	57	—	3	54	62	116	
2) Sähkövalaistusta	1	—	1	1	13	—	6	10	—	5	21	16	37	
Yhteensä	2	—	4	3	42	—	27	67	—	8	75	78	153	
i) Vaatetukseen ja pukuun koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'habillement).</i>														
1) Hattumaakareita	4	—	4	7	16	23	13	22	—	5	37	57	94	
2) Räättäjä	125	—	127	246	383	4	102	226	4	59	741	535	1,276	
3) Suutareita	210	6	178	335	428	2	52	126	4	40	872	509	1,381	
4) Hansikkamaakareita	—	1	—	1	2	1	1	1	—	—	3	4	7	
5) Turkkureita	11	—	5	15	15	—	—	2	3	10	34	27	61	
6) Modisteja ja korko-ompelijoita	—	59	10	16	—	119	—	4	—	29	10	227	237	
7) Värjäjä	1	—	4	4	2	—	1	3	—	2	8	9	17	
8) Peruukimaak., parran-ajajia, hiusteosten valmistajia	11	8	7	13	31	5	2	6	—	14	51	46	97	
Siirto	362	74	335	637	877	154	171	390	11	159	1,756	1,414	3,170	

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkaan luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tai ammatti suoraan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
	Edellisten perheitä (puolisotia, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Vainonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vainonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Heldän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Vainonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sees feminin.</i>		Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>
9) Harjansitoja	2	1	2	8	12	10	1	1	1	4	18	24	42		
10) Sateen- ja auringonvarjon tekijöitä	1	—	—	1	3	—	—	—	—	1	4	2	6		
11) Paitatehtailijoita ja ompelijoita	—	673	66	126	—	183	1	2	—	21	67	1,005	1,072		
12) Pesijöitä ja ryykkääjiä sekä pesolaitoksia	1	534	133	165	3	36	—	—	1	13	138	748	886		
Yhteensä	366	1,282	536	937	895	383	173	393	13	198	1,983	3,193	5,176		
j) Elatus- ja ravinto-aineisiin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'alimentation).</i>															
1) Leipureita	41	39	39	82	178	74	5	21	7	80	270	296	566		
2) Teurastajia	33	—	34	55	24	—	3	—	7	16	101	71	172		
3) Makkaranlaittajia	8	3	5	18	41	14	—	—	6	15	60	50	110		
4) Hotelli-isäntiä, ravintalon- ja ruuanpitäjiä	38	65	65	112	178	314	30	46	4	107	315	644	959		
5) Sokerinleipoja	6	—	6	11	20	12	—	2	1	10	33	35	68		

6) Oluen- ja portterintekijöitä	4	1	6	4	95	51	66	107	—	25	171	188	359	
7) Väki- ja paloviinanvalmistajia	1	2	1	4	13	—	4	8	—	15	19	29	48	
8) Etikan valmistajia	—	1	—	—	3	—	—	—	—	1	3	2	5	
9) Sokerinpuhdistusta	—	—	—	—	103	—	59	147	—	7	162	154	316	
10) Jyvänjauhantoa	1	—	4	1	—	—	—	—	—	—	5	1	6	
Yhteensä	132	111	160	287	655	465	167	331	25	276	1,139	1,470	2,609	
k) Kulku- ja kuljetusneuvoihin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie des moyens de transport).</i>														
1) Vaunujen ja ajokalujen valmistajia	13	—	12	20	33	—	13	26	—	7	71	53	124	
2) Laivanrakentamista	4	—	2	13	131	3	62	140	1	11	200	167	367	
3) Rautatien konepaja	—	—	—	—	79	—	40	81	—	4	119	85	204	
Yhteensä	17	—	14	33	243	3	115	247	1	22	390	305	695	
l) Tieteeseen ja taiteeseen koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie relatives aux sciences, lettres et arts).</i>														
1) Soittokalujen valmistusta	6	—	10	13	6	—	1	3	—	5	23	21	44	
2) Tiedekalujen	2	—	1	4	1	—	—	1	—	2	4	7	11	
3) Kellonvalmistusta	14	1	11	17	30	2	3	4	1	10	59	34	93	
4) Kirjasinten valajia	2	—	2	5	7	—	—	3	—	1	11	9	20	
5) Kirjan- ja kivipainajia	5	2	7	12	400	79	105	274	2	42	519	409	928	
6) Kirjannitoja	21	1	13	29	89	64	32	62	1	20	156	176	332	
Yhteensä	50	4	44	80	533	145	141	347	4	80	772	656	1,428	
m) Huvi- ja ylellistavarain valmistusta. <i>(Industrie de luxe et de plaisir).</i>														
1) Tupakan-, nuuskan- ja sikarinvalmistajia	5	2	6	7	60	257	35	71	—	9	106	346	452	
Yhteensä	5	2	6	7	60	257	35	71	—	9	106	346	452	
Yhteensä	2,607	1,439	2,086	3,886	4,822	1,391	1,459	3,209	63	962	11,037	10,887	21,924	

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Paikollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena oleva virka tai ammatti suorastaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
	Edellisten perheitä (puolisotia, lapsia, sukulaista y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Joista suorastaan toimittavat virkaa tai ammattia. <i>Les ayant directement la profession d'homme.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Heidän elättämässä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Yllä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhteensä.
4. Kauppaa. (Commerce).															
1) Koti- ja ulkomaan-kaupiaita	496	117	445	889	697	315	95	265	54	661	1,787	2,247	4,034		
2) Ruokatarvarain kauppiaita, ostelijoita, kaupustelijoita y. m.	177	353	235	405	10	15	4	10	2	101	428	884	1,312		
Yhteensä	673	470	680	1,294	707	330	99	275	56	762	2,215	3,131	5,346		
5. Kulkuneuvoja. (Communications).															
a) Merenkulku. (Navigation).															
1) Merikapteenoja	44	—	35	59	—	—	—	—	—	29	79	88	167		
2) Laivureita	33	—	3	3	—	—	—	—	—	—	36	3	39		
3) Perämiehiä	20	—	5	10	—	—	—	—	—	1	25	11	36		
4) Matruuseja ja merimiehiä	208	—	44	70	—	—	—	—	—	3	252	73	325		
5) Merivurmanneja	11	2	10	15	—	—	—	—	—	—	21	17	38		
6) Höyrylaivan-lämmittäjiä ja masinisteja	62	—	10	20	—	—	—	—	—	1	72	21	93		
7) Luotseja ja majakanvartijoita	7	—	5	7	—	—	—	—	1	—	13	7	20		
Yhteensä	385	2	112	184	—	—	—	—	1	34	498	220	718		

b) Maitse kuljetus y. m. (Voies de communication, chemins de fer etc.).															
1) Konduktöörejä, jarrumiehiä, ratavahteja, veturilämmittäjiä, -kuljettajia ja -puhdistajia	201	—	179	369	—	—	—	—	—	17	380	386	766		
2) Asemamiehiä, yövahteja ja muita asemapalvelijoita	65	3	54	77	—	—	—	—	—	5	119	85	204		
3) Kaupunginlähettäjiä ja kantajia	58	2	6	16	—	—	—	—	—	—	64	18	82		
4) Postiljooneja ja kuriireja	32	—	14	36	—	—	—	—	1	2	47	38	85		
5) Issikoita ja ajureita	444	13	407	718	327	—	1	3	—	56	1,179	790	1,969		
6) Raitiotie	—	—	—	—	34	—	8	17	—	1	42	18	60		
7) Telefooni	—	—	—	—	27	25	11	22	—	5	38	52	90		
Yhteensä	800	18	660	1,216	388	25	20	42	1	86	1,869	1,387	3,256		
Yhteensä	1,185	20	772	1,400	388	25	20	42	2	120	2,367	1,607	3,974		
6. Erinäisiä elinkeinoja. (Professions diverses).															
1) Puhtaaksikirjoittajia, jotka eivät palvele virastoissa	28	28	20	41	—	—	—	—	—	3	48	72	120		
2) Kalastajia	24	3	19	36	3	—	—	—	—	3	46	42	88		
3) Nuohojia	7	1	13	10	17	—	4	16	—	9	41	36	77		
4) Lyhdynsytyttäjiä	12	—	2	13	—	—	—	—	—	—	14	13	27		
5) Lumpunkerääjiä	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1		
6) Teränhiojia	3	—	1	3	4	—	—	—	—	—	8	3	11		
7) Kylpylaitoksia	3	6	8	6	4	98	16	24	1	8	32	142	174		
8) Vesijohto	—	—	—	—	38	—	19	43	2	2	59	45	104		
9) Henkilöitä, jotka elävät pitämällä muita kortteerissa ja ruuassa luonansa, kuin myös passauksella	2	719	126	189	—	2	1	4	—	228	129	1,142	1,271		
10) Talonvahteja sekä sisäpalvelijoita, joilla on oma talous ja perhe	266	28	189	463	—	—	—	—	—	15	455	451	906		
11) Työntekijöitä ja päiväpalkkalaisia	3,897	1,109	1,502	3,218	—	—	—	—	—	64	5,389	4,390	9,779		
Yhteensä	4,233	1,893	1,880	3,924	66	100	40	87	3	332	6,222	6,336	12,558		

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suoraan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			
	Edellisten perheissä (puolisoja, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja jolla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suorastaan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Exercçant directement la profession de nomme.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa. <i>(Individus sans profession).</i>														
1) Ylioppilaita, jotka eivät ole kaup. kirjoissa	764	14	1	5	—	—	—	—	—	5	—	765	24	789
2) Kouluooppilaita, " " "	522	547	—	—	—	—	—	—	—	10	—	522	557	1,079
3) Muita henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinoa	246	911	242	431	—	—	—	—	—	1	170	489	1,512	2,001
Yhteensä	1,532	1,472	243	436	—	—	—	—	—	1	185	1,776	2,093	3,869
8. Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä. <i>(Individus vivant de l'assistance publique).</i>														
1) Henkilöitä, jotka vaivashoito elättää . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	201	138	339
2) Henkilöitä, jotka saavat apua vaivashoidolta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	68	98
3) Lapsia, jotka kasvatetaan yhteisellä kustannuksella ja turvapaikoissa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	78	109
4) Hoidon-alaisia sairashuon. ja turvapaikoissa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	224	279	503
5) Hoidon-alaisia Suomen sotahospitaalissa . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	24
6) Hoidon-alaisia Venäjän sotahospitaalissa .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61	—	61
7) Sairasmielisiä hulluinhoitolaitoksessa . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	57	121
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	635	615	1,250

9. Luokitsemattomia henkilöitä. <i>(Individus non classés [filles publiques, detenus etc.])</i>														
1) Yhteisiä naisia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	376	376
2) Vankeja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	27	111
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	403	487

Yhteen veto.														
1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja	4,726	1,313	1,634	3,368	708	240	307	628	128	2,513	7,503	8,062	15,565	
2. Maanviljelystä	111	15	80	142	93	10	11	24	24	52	319	243	562	
3. Teollisuutta	2,607	1,439	2,096	3,886	4,822	1,391	1,459	3,209	63	962	11,037	10,887	21,924	
4. Kauppaa	678	470	680	1,294	707	380	99	275	56	762	2,215	3,131	5,346	
5. Kulkuneuvoja	1,185	20	772	1,400	888	25	20	42	2	120	2,367	1,607	3,974	
6. Erinäisiä elinkeinoja	4,233	1,893	1,880	3,924	66	100	40	87	3	332	6,222	6,336	12,558	
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa . . .	1,532	1,472	243	486	—	—	—	—	1	185	1,776	2,093	3,869	
Yhteensä	15,067	6,622	7,375	14,450	6,784	2,096	1,936	4,265	277	4,926	31,439	32,359	63,798	
8. Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	635	615	1,250
9. Luokitsemattomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	403	487
Koko summa											32,158	33,377	65,535	

1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja. (Professions liberales).	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välil- lisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux categories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena- oleva virka tahi ammatti suo- rasaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, suku- laisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des préci- dents.</i>	Jotka suorastaan toi- mivat virkaan tahi ammattiin. <i>Exercant directement la profession de nomme.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Tällä tavoin palveluk- sesse olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Heidän elättämässä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
a) Hallinto ja oikeudenhoito. (Administration et justice).													
1) Siivelihallintoon kuuluvat valtion palveluk- sessa	151	6	96	192	155	7	97	227	6	190	505	622	1,127
2) Sam. sam. kaupungin palveluksessa	31	1	25	65	16	2	10	25	3	85	85	128	213
3) Sam. sam. Venäjän palveluksessa	7	4	2	7	4	—	—	1	—	3	13	15	28
4) Poliisi- ja palo-konstaapeleita	87	—	70	180	—	—	—	—	—	8	157	188	295
Yhteensä	276	11	193	394	175	9	107	253	9	236	760	903	1,663
b) Opetus- ja kasvatustoimi. (L'enseignement).													
1) Opetuslaitokset	74	127	52	120	9	11	10	26	—	93	145	377	522
2) Yksityiset opettajat ja opettajattaret, jotka eivät tämmöisinä ole muun perheen jä- seniä	—	7	—	—	—	—	—	—	—	1	—	8	8
Yhteensä	74	134	52	120	9	11	10	26	—	94	145	385	530

c) Terveys- ja eläinlääkärin ammatti. (Professions médicales).													
1) Lääkäreitä ja kirurgeja	11	—	12	21	1	—	3	2	3	21	30	44	74
2) Lääkäreitä sotaväessä	3	—	—	4	—	—	—	—	3	2	6	6	12
3) Hammaslääkäreitä	3	—	—	—	1	—	—	—	—	1	4	1	5
4) Välskäreitä	4	—	3	12	—	—	—	—	—	1	7	13	20
5) Eläinlääkäreitä	4	—	1	3	7	—	—	—	—	4	12	7	19
6) Apteekareita ja farmaseutteja	13	—	9	13	18	—	—	1	4	16	44	30	74
7) Kätilöimiä	—	15	5	4	—	—	—	—	—	1	5	20	25
8) Sairashuoneen-johtajia, sairaanhoitajia ynnä muita	—	6	—	1	7	20	4	10	2	7	13	44	57
9) Sairaanoimistelijoita ja massöörejä	2	2	2	2	—	—	—	—	—	1	4	5	9
Yhteensä	40	23	32	60	34	20	7	13	12	54	125	170	295
d) Maa- ja meri-sotaväki. (Force publique).													
1) Suomen palveluksessa. (Militaire finlandais).													
1) Upseereja jalkaväessä	17	—	10	25	1	—	—	1	—	24	23	50	78
2) Ali-upseereja ja sotamiehiä	545	—	9	31	8	—	7	12	—	2	569	45	614
3) Luotsiupseereja	1	—	2	3	—	—	—	—	—	2	3	5	8
Yhteensä	563	—	21	59	9	—	7	13	—	28	600	100	700
2) Venäjän palveluksessa. (Militaire russe).													
1) Upseereja jalkaväessä	22	—	8	19	—	—	—	—	14	11	44	30	74
2) Ali-upseereja ja sotamiehiä	507	—	7	8	—	—	—	—	—	—	514	8	522
Siirto	529	—	15	27	—	—	—	—	14	11	558	38	596

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkkollisia edellä mainittuun luokkaan luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suorastaan tahi välillisesti elättää.	
	Edellisten perheitä (puolisotat, lapset, sukulaista y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Joita suorastaan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Recevant directement la profession désignée.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femelles.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculins.</i>	Heidän elättämänänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femelles.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculins.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femelles.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculins.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femelles.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculins.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	Yhteensä.
Siirto	529	—	15	27	—	—	—	—	—	14	11	558	38	597
3) Virkaluvan saaneita sotamiehiä ilman muuta ammattia tai elinkeinoa	4	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	6	5	11
Yhteensä	533	—	17	32	—	—	—	—	—	14	11	564	43	607
Yhteensä maa- ja merisotaväkeä	1,096	—	38	91	9	—	7	13	14	39	—	1,164	148	1,307
e) Kirkollisvirasto. <i>(Clergé).</i>														
1) Evankelis-Lutherilaista papistoa	14	—	16	37	17	—	12	29	2	23	—	61	89	150
2) Kreikkalais-Venäläistä „	1	—	—	2	3	—	—	3	—	2	—	4	7	11
6) Urkureita ja lukkareita	7	—	1	5	20	—	1	3	—	1	—	29	9	38
Yhteensä	22	—	17	44	40	—	13	35	2	26	—	94	105	199
f) Erityisiä vapaita elinkeinoja. <i>(Professions liberales diverses).</i>														
1) Virkamiehiä yksityispankeissa, vakuutusyhtiöissä, yhdistyksissä y. m.	26	8	24	33	2	2	—	4	1	31	—	53	78	131

2) Kirjailijoita	10	1	1	6	—	—	—	—	—	5	—	11	12	23
3) Asianajajia, joilla ei ole virallista tointa	4	—	2	4	—	—	—	—	—	4	—	6	8	14
4) Taideniekkoja: maalareita, valokuvantekijöitä, kuvanveistäjiä, gravöörejä, näyttelijöitä, soittoniekkoja, tanssinopettajia y. m.	41	3	11	34	4	6	2	3	—	9	—	58	55	113
Yhteensä	81	12	38	77	6	8	2	7	1	49	—	128	153	281
g) Kasvurahoilla tahi pensionilla eläviä henkilöitä. <i>(Personnes vivant exclusivement de leurs revenus).</i>														
1) Maatilan-omistajia, jotka asuvat kaupungissa ja elävät tuloilla tiluksistansa	6	—	9	13	—	—	—	—	—	7	—	15	20	35
2) Talon-omistajia, jotka elävät kaupunkitalojensa tuloilla	124	140	134	335	—	—	—	—	24	102	—	282	577	859
3) Rahojensa kasvuilla eläviä henkilöitä	14	25	16	23	—	—	—	—	4	32	—	34	80	114
4) Pensionilla eläviä	91	281	106	254	—	—	—	—	3	127	—	200	612	812
Yhteensä	235	396	265	625	—	—	—	—	31	268	—	581	1,289	1,820
Yhteensä	1,824	576	635	1,411	273	48	146	347	69	766	—	2,947	3,148	6,095
2. Maanviljelystä. <i>(Agriculture).</i>														
1) Kartanon- ja maan-omistajia	53	5	44	77	8	—	6	16	18	25	—	129	123	252
2) Puutarhureita	21	2	28	35	39	3	4	13	4	19	—	96	72	168
3) Torppareita	14	5	11	22	—	—	—	—	1	2	—	26	29	55
4) Vuokraajia	19	—	16	46	—	—	—	—	9	12	—	44	58	102
Yhteensä	107	12	99	180	47	3	10	29	32	58	—	295	282	577

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuihin luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tai ammatti suorastaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaista y. m.), joita teknisiä eläköitä ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suorastaan toimittavat virkaa tai ammattia. <i>Exercant directement la profession d'homme.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Heidän elättämässä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Teillä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>
3. Teollisuutta. <i>(Industrie).</i>															
a) Kudonta- ja kehruu-teollisuutta. <i>(Industrie textile).</i>															
1) Köyden- ja nyörin-tekijöitä	5	—	2	8	19	—	11	16	1	6	38	30	68		
2) Kutojia ja kehrääjiä	1	74	12	10	72	222	58	123	1	8	189	487	576		
Yhteensä	6	74	14	18	91	222	64	139	2	14	177	467	644		
b) Metallien valmistusta. <i>(Fabrication d'objets en métal).</i>															
1) Kulta- ja hopea-seppiä	4	—	1	7	28	—	4	9	1	5	38	21	59		
2) Kultaajia	2	—	1	5	2	—	—	1	—	—	5	6	11		
3) Keltavalajoita ja vaskiseppiä	7	1	4	12	31	—	15	25	—	1	57	39	96		
4) Kaikenlaisten masinain valmistajia	2	—	2	4	403	—	194	445	1	30	602	479	1,081		
5) Seppiä	17	1	18	32	129	—	42	95	2	11	208	139	347		
6) Läksi- ja levy-seppiä	9	1	7	14	99	—	58	127	—	8	168	150	318		
7) Kaikenlaista rautateollisuutta	1	—	3	2	14	18	4	8	—	2	22	25	47		
Yhteensä	42	3	36	76	706	18	312	710	4	57	1,100	859	1,959		

c) Nahan ja nahkateosten valmistusta. <i>(Industrie du cuir).</i>															
1) Nahkureita	17	—	14	31	76	—	17	44	5	22	129	97	226		
2) Satula- ja költermaakareita	13	1	12	26	23	—	1	9	—	6	49	42	91		
Yhteensä	30	1	26	57	99	—	18	53	5	28	178	139	317		
d) Puuteollisuutta. <i>(Industrie du bois).</i>															
1) Nikkareita, huonekalujentekijöitä y. m.	49	—	42	94	204	6	87	200	4	19	386	319	705		
2) Sorvareita	11	—	9	18	30	—	14	19	2	3	66	40	106		
3) Astiantekijöitä	2	1	—	2	18	—	8	14	—	3	23	20	43		
4) Korintekijöitä	2	—	1	5	3	—	—	—	—	1	6	6	12		
5) Korkkitekiä	1	—	1	2	16	35	12	28	1	3	31	68	99		
Yhteensä	65	1	58	121	266	41	121	261	7	29	512	458	965		
e) Lasi- ja saviteosten valmistusta. <i>(Industrie céramique).</i>															
1) Lasi- ja peilitehtaan isäntiä sekä lasimestareita	5	—	5	9	6	—	1	—	—	4	17	13	30		
2) Fajansi- ja kaakelitehtaan isäntiä sekä savenvalajia	3	—	2	4	95	85	57	98	—	3	157	140	297		
3) Kipsityöntekijöitä	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	2	2	4		
Yhteensä	9	—	8	15	101	85	58	98	—	7	176	155	331		
f) Kaikenlaisten kemiallisten tuotteiden valmistusta. <i>(Produits chimiques).</i>															
1) Saipuantekijöitä	1	—	2	4	5	1	3	6	—	3	11	14	25		
2) Teko-vesien valmistajia	—	—	—	—	1	—	5	4	—	2	6	6	12		
3) Teknokemiallisia tehtaillijoita	1	—	2	3	6	8	5	6	1	2	15	19	34		
Yhteensä	2	—	4	7	12	9	13	16	1	7	32	39	71		

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Suurina henkilöitä, joita puheena oleva virka tahi ammatti suorastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
	Edellisten perheitä (puolisioja, lapsia, sukulaista y. m.), joita isäntä elättää ja jolla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Joka suorastaan toimittavat virkaa tai ammattia. <i>Les employés directs de la profession de nomade.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yllä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
g) Rakennusteollisuutta. <i>(Industrie du bâtiment).</i>															
1) Yksityisarkkitehteja ja rakennusmestareita	17	—	11	27	5	1	—	2	1	10	54	40	74		
2) Muurareita	140	—	110	205	25	—	9	10	—	8	284	223	507		
3) Salvumiehiä	320	—	237	525	—	—	—	—	—	10	557	535	1,092		
4) Maalareita	42	—	36	78	115	—	36	75	3	17	232	170	402		
5) Kivenhakkaajia ja kivityömiehiä	49	—	30	74	6	—	3	5	—	6	88	85	173		
6) Asfaltinlaskijoita	1	—	2	2	6	—	7	12	—	1	16	15	31		
7) Kattohuopatehtaan isäntiä	1	—	3	2	4	1	6	5	—	2	14	10	24		
8) Kakluunimaakareita	8	—	2	12	3	—	—	—	—	2	13	14	27		
9) Tapetseeraajia	5	—	4	7	6	—	—	—	—	1	15	8	23		
Yhteensä	583	—	435	932	170	2	61	109	4	57	1,253	1,100	2,353		
h) Valaisemiseen kuuluvaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'éclairage).</i>															
1) Kaasunvalmistusta	—	—	—	—	9	2	6	15	—	1	15	18	33		
2) Tulitikkujen valmistusta	—	—	—	—	10	25	11	14	—	1	21	40	61		
Yhteensä	—	—	—	—	19	27	17	29	—	2	36	58	94		

i) Vaatetukseen ja pukuun koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'habillement).</i>														
1) Hattumaakareita	3	—	—	5	6	—	—	2	—	1	9	8	17	
2) Räätälejä	78	—	71	149	131	—	15	33	4	18	299	200	499	
3) Suutareita	149	—	142	235	164	—	5	13	1	21	461	269	730	
4) Hansikkamaakareita	2	—	3	3	4	—	2	4	—	2	11	9	20	
5) Turkkureita	3	2	1	2	7	—	—	—	—	4	11	8	19	
6) Modisteja ja korko-ompelijoita	—	15	4	6	—	7	—	—	—	8	4	36	40	
7) Värjärejä	4	1	10	6	17	1	14	16	—	8	45	32	77	
8) Peruukimaak., parran-ajajia, hiusteosten valmistajia	4	—	1	2	9	—	—	1	—	3	14	6	20	
9) Harjansitojia	1	—	3	2	4	3	—	2	—	—	8	7	15	
10) Kampamaakareita	1	—	—	1	4	—	—	—	—	—	5	1	6	
11) Paitatehtailijoita ja ompelijoita	1	379	37	66	—	250	6	22	3	9	47	726	773	
12) Pesijöitä ja ryykkääjiä sekä pesolaitoksia	—	147	17	31	—	11	—	1	—	1	17	191	208	
Yhteensä	246	544	289	508	346	272	42	94	8	75	931	1,493	2,424	
j) Elatus- ja ravinto-aineisin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'alimentation).</i>														
1) Leipureita	20	9	12	45	75	19	2	12	7	29	116	114	230	
2) Teurastajia	5	—	6	9	8	—	1	5	—	5	20	19	39	
3) Makkaranlaittajia	5	1	2	6	9	1	3	2	3	7	22	17	39	
4) Hotelli-isäntiä, ravintalon- ja ruuanpitäjiä	7	27	5	27	33	87	1	14	16	30	62	185	247	
5) Sokerinleipojia	2	2	2	7	14	7	1	1	2	7	21	24	45	
6) Oluen- ja portterintekijöitä	—	—	—	—	53	22	37	68	—	8	90	98	188	
7) Väki- ja paloviinanvalmistajia	—	—	—	—	12	4	14	23	—	2	26	29	55	
8) Etikan valmistajia	—	1	—	2	—	3	—	—	1	1	1	7	8	
9) Sokerinpuhdistusta	—	—	—	—	75	12	33	110	—	7	118	129	242	
10) Jyvänjauhantaa	—	—	1	5	1	—	—	1	—	1	2	7	9	
Yhteensä	39	40	28	101	280	155	97	236	29	97	473	629	1,102	

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkaan luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>	Summa henkilöitä, joita puheena-olera virka tahi ammatti suoraan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
	Edellisten perheitä (puolisotja, lapsia, sukulaista y. m.), jotta lähin elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Edellisten perheitä (puolisotja, lapsia, sukulaista y. m.), jotta lähin elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Edellisten perheitä (puolisotja, lapsia, sukulaista y. m.), jotta lähin elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Edellisten perheitä (puolisotja, lapsia, sukulaista y. m.), jotta lähin elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>		Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	
k) Kulku- ja kuljetusneuvoihin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie des moyens de transport).</i>													
1) Ajokalujen valmistajia	6	1	9	10	14	—	4	5	1	3	34	19	53
2) Laivanrakentamista	—	—	—	—	79	—	41	99	—	4	120	103	223
3) Rautatien konepaja	—	—	—	—	48	—	42	61	—	3	90	64	154
Yhteensä	6	1	9	10	141	—	87	165	1	10	244	186	430
l) Tieteeseen ja taiteeseen koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie relatives aux sciences, lettres et arts).</i>													
1) Soittokalujen valmistusta	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2
3) Kellonvalmistusta	10	—	5	15	18	—	—	—	—	6	33	21	54
5) Kirjan- ja kivipainajia	3	—	2	6	99	11	29	100	—	11	133	128	261
6) Kirjannitoja	11	—	8	23	19	18	1	7	1	2	40	50	90
Yhteensä	25	—	15	45	136	29	30	107	1	19	207	200	407

m) Huvi- ja yllälistavarain valmistusta. <i>(Industrie de luxe et de plaisir).</i>													
1) Tupakan-, nuuskan- ja sikarinvalmistajia	7	—	2	11	58	265	51	107	1	17	119	400	519
Yhteensä	7	—	2	11	58	265	51	107	1	17	119	400	519
Yhteensä	1,060	664	919	1,901	2,425	1,070	971	2,124	63	419	5,438	6,178	11,616
4. Kauppaa. <i>(Commerce).</i>													
1) Koti- ja ulkomaan-kauppiaita	201	60	165	384	303	154	35	124	99	333	803	1,055	1,858
2) Ruokatarvarain kauppiaita, ostelijoita, kaupustelijoita y. m.	31	102	58	92	—	6	—	—	—	17	89	217	306
Yhteensä	232	162	223	476	303	160	35	124	99	350	892	1,272	2,164
5. Kulkuneuvoja. <i>(Communications).</i>													
a) Merenkulku. <i>(Navigation).</i>													
1) Merikapteenoja	66	—	62	145	—	—	—	—	—	50	128	195	323
2) Laivureita	14	—	13	26	—	—	—	—	—	4	27	30	57
3) Perämiehiä	33	—	11	31	—	—	—	—	—	1	44	32	76
4) Matruuseja ja merimiehiä	336	—	132	355	—	—	—	—	—	10	468	365	833
5) Merivuoranneja	10	—	9	16	—	—	—	—	—	—	19	16	35
6) Höyrylaivan-lämmittäjiä ja masinisteja . .	44	—	9	23	—	—	—	—	—	3	53	26	79
7) Luotseja ja majakanvartijoita	16	—	16	32	5	—	—	—	—	2	37	34	71
Yhteensä	519	—	252	628	5	—	—	—	—	70	776	698	1,474
b) Maitse kuljetus y. m. <i>(Voies de communication, chemins de fer etc.).</i>													
1) Konduktöörejä, jarrumiehiä, ratavahteja, veturinlämmittäjiä, -kuljettajia ja -puhdistajia	99	—	122	209	—	—	—	—	—	16	221	225	446
Siirto	99	—	122	209	—	—	—	—	—	16	221	225	446

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva vika tahi ammatti suorastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des indigés que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisoja, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Famille des précédents.</i>	Jotka suorastaan toimittavat vikaa tai ammattia. <i>Exerçant directement la profession désignée.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sesze féminin.</i>	Miehempuolia. <i>Sesze masculin.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sesze féminin.</i>	Miehempuolia. <i>Sesze masculin.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sesze féminin.</i>	Miehempuolia. <i>Sesze masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sesze féminin.</i>	Miehempuolia. <i>Sesze masculin.</i>
Siirto	99	—	122	209	—	—	—	—	16	221	225	446	
2) Asemamiehiä, yövahteja ja muita asemapalvelijoita	16	—	7	16	—	—	—	—	—	23	16	39	
3) Kaupunginlähettä ja kantajia	16	4	5	16	—	—	—	—	1	21	21	42	
4) Postiljooneja ja kuriireja	27	—	23	41	—	—	—	—	1	51	41	92	
5) Issikoita ja ajureita	141	9	107	218	73	—	—	—	17	321	244	565	
6) Raitiotie	—	—	—	—	17	2	9	14	1	26	17	43	
7) Telefooni	—	—	—	—	10	6	3	6	—	18	13	26	
Yhteensä	299	13	264	500	100	8	12	20	1	36	676	577	1,253
Yhteensä	818	13	516	1,128	105	8	12	20	1	106	1,452	1,275	2,727
6. Erinäisiä elinkeinoja. <i>(Professions diverses).</i>													
1) Puhtaaksikirjoittajia, jotka eivät palvele virastoissa	2	9	2	7	—	—	—	—	—	1	4	17	21
2) Kalastajia	3	—	—	4	—	—	—	—	—	—	3	4	7
3) Nuohojia	2	1	1	4	13	—	—	—	—	3	16	9	25
4) Lyhdynsyttyttäjiä	—	1	3	—	—	—	—	—	—	3	1	—	4

5) Lumpunberääjiä	2	—	1	3	—	—	—	—	—	—	3	3	6
6) Teränhiojia	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	2
7) Kylpylaitoksia	—	—	—	—	3	15	5	4	—	—	8	19	27
8) Henkilöitä, jotka elävät pitämällä muita kortteerissa ja ruuassa luonansa, sekä passauksella	2	364	53	83	—	11	—	—	—	39	55	497	552
9) Talonvahteja ja sisäpalvelijoita, joilla on oma perhe ja talous	110	19	53	144	—	—	—	—	—	2	163	165	328
10) Työmiehiä ja päiväpalkkalaisia	1,368	250	897	1,929	—	—	—	—	—	24	2,265	2,203	4,468
Yhteensä	1,490	644	1,010	2,174	16	26	5	5	—	70	2,521	2,919	5,440
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa. <i>(Individus sans profession).</i>													
1) Ylioppilaita, jotka eivät ole kaup. kirjoissa	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	9
2) Koululaisia " " " "	425	263	—	—	—	—	—	—	—	10	425	273	698
3) Muuta henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinoa	114	496	134	260	—	—	—	—	—	30	248	786	1,034
Yhteensä	548	759	134	260	—	—	—	—	—	40	682	1,059	1,741
8. Hoitoa ja apua nauttavia henkilöitä. <i>(Individus vivant de l'assistance publique).</i>													
1) Henkilöitä, jotka vaivashoito elättää . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	139	206
2) Henkilöitä, jotka saavat apua vaivashoidolta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	159	232
3) Lapsia, jotka kasvatetaan yhteisellä kustannuksella ja turvapaikoissa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	14	33
4) Hoidon-alaisia sairashuon. ja turvapaikoissa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	79	132
5) Sairasmielisiä hulluinhoitolaitoksessa . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	10
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	216	397	613

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuihin luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-olava virka tai ammatti suorastaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		
	Edellinen perheittä (puolisija, lapsia, sukulaista y. m.), jolta isäntä elättää ja jolla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Famille des précédents.</i>	Jokke suorastaan toimittavat virkaan tai ammatilla. <i>Les ayant directement la profession dénommée.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires, etc.).</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	146
9. Luokitsemattomia henkilöitä. (<i>Individus non classés [filles publiques, detenus etc.]</i>)													
1) Yhteisiä naisia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	146	146
2) Vankeja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	532	20	552
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	532	166	698
Y h t e e n v e t o .													
1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja	1,824	576	685	1,411	278	48	146	347	69	766	2,947	3,148	6,095
2. Maanviljelystä	107	12	99	180	47	3	10	29	32	58	295	282	577
3. Teollisuutta	1,060	664	919	1,901	2,425	1,070	971	2,124	63	419	5,438	6,178	11,616
4. Kauppaa	232	162	223	476	303	160	35	124	99	350	892	1,272	2,164
5. Kulkuneuvoja	818	13	516	1,128	105	8	12	20	1	106	1,452	1,275	2,727
6. Erinkaisia elinkeinoja	1,490	644	1,010	2,174	16	26	5	5	—	70	2,521	2,919	5,440
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa	548	759	184	260	—	—	—	—	—	40	682	1,059	1,741
Yhteensä	6,079	2,830	3,536	7,530	3,169	1,315	1,179	2,649	264	1,809	14,227	16,133	30,360
8. Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä											216	397	613
9. Luokitsemattomia											532	166	698
Koko summa											14,975	16,696	31,671

Tampere.

1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja. (<i>Professions libérales.</i>)													
a) Hallinto ja oikeudenhoito. (<i>Administration et justice.</i>)													
1) Siviilihallintoon kuuluvat valtion palveluksessa	35	4	26	45	11	3	8	9	—	40	80	101	181
2) Sam. sam. kaupungin palveluksessa	12	2	12	23	5	2	5	7	1	18	35	52	87
3) Sam. sam. Venäjän palveluksessa	10	1	2	7	3	—	4	3	—	2	19	13	32
4) Poliisi- ja palo-konstaapeleita	23	—	14	41	—	—	—	—	—	8	37	49	86
Yhteensä	80	7	54	116	19	5	17	19	1	68	171	215	386
b) Opetus- ja kasvatustoimi. (<i>L'enseignement.</i>)													
1) Opetuslaitokset	31	59	22	59	6	5	—	10	—	41	59	174	233
2) Yksityiset opettajat ja opettajattaret, jotka eivät tämmöisinä ole muun perheen jäseniä	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Yhteensä	31	60	22	59	6	5	—	10	—	41	59	175	234
c) Terveystoimi. (<i>Professions médicales.</i>)													
1) Lääkäreitä ja kirurgeja	4	—	9	7	—	—	—	—	1	11	14	18	32
2) Eläinlääkäreitä	2	—	—	2	—	—	—	—	—	3	2	5	7
3) Apteekareita ja farmaseutteja	5	—	3	2	15	—	—	—	4	10	27	12	39
4) Kätilöimiä	—	16	3	2	—	—	—	—	—	—	3	18	21
5) Sairashuoneen-johtajia, sairaanhoitajia ynnä muita	1	3	1	1	3	7	1	4	—	1	6	16	22
6) Sairaanvoimistelijoita ja massöörejä	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Yhteensä	12	24	16	14	18	7	1	4	5	25	52	74	126

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuina luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-olera virka tahi ammatti suorastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Joita suorastaan toimittevat virkas tahi ammattit. <i>Employés directement à la profession etc.</i>	Heidän elättämissä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhteensä.	Yhteensä.
d) Maa- ja meri-sotaväki. <i>(Force publique).</i>															
1) Aliupseereja ja miehistöä (Suomen palveluksessa)	2	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6
Yhteensä	2	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6
e) Kirkollisvirasto. <i>(Clergé).</i>															
1) Evankelis-lutherilaista papistoa	4	—	7	15	6	—	5	17	—	7	22	39	61	61	
2) Urkureita ja lukkareita	2	—	4	5	—	—	—	—	—	1	6	6	12	12	
Yhteensä	6	—	11	20	6	—	5	17	—	8	28	45	73	73	
f) Erityisiä vapaita elinkeinoja. <i>(Professions libérales diverses).</i>															
1) Virkamiehiä yksityispankeissa, vakuutusyhtiöissä, yhdistyksissä y. m.	13	3	2	19	2	—	2	3	1	11	20	36	56	56	
2) Kirjailijoita	7	—	2	2	—	—	—	—	—	3	9	5	14	14	
3) Asianajajia, joilla ei ole virallista tointa .	2	—	8	4	—	—	—	—	—	3	10	7	17	17	

4) Taideniekkoja: maalareita, valokuvantekijöitä, kuvanveistäjiä, gravöörejä, näyttelijöitä, soittoniekkoja, tanssinopettajia y. m.	18	4	6	8	4	6	—	3	1	3	29	24	53	53
Yhteensä	40	7	18	33	6	6	2	6	2	20	68	72	140	140
g) Kasvurahoilla tahi pensionilla eläviä henkilöitä. <i>(Personnes vivant exclusivement de leurs revenus).</i>														
1) Talon-omistajia, jotka elävät kaupunkitalojensa tuloilla	112	41	111	259	—	—	—	—	12	36	235	336	571	571
2) Rahojensa kasvuilla eläviä henkilöitä . . .	1	3	1	2	—	—	—	—	—	3	2	8	10	10
3) Pensionilla eläviä	27	98	25	54	—	—	—	—	1	20	53	172	225	225
Yhteensä	140	142	137	315	—	—	—	—	13	59	290	516	806	806
Yhteensä	311	240	259	560	55	23	25	56	21	221	671	1,100	1,771	1,771
2. Maanviljelystä. <i>(Agriculture).</i>														
1) Kartanon- ja maan-omistajia	12	—	3	8	1	—	—	—	4	3	20	11	31	31
2) Puutarhureita	11	—	18	16	8	2	2	1	—	1	34	20	54	54
3) Torppareita	6	1	1	5	—	—	—	—	—	—	7	6	13	13
4) Vuokraajia	2	—	3	2	—	—	—	—	—	—	5	2	7	7
Yhteensä	31	1	20	31	9	2	2	1	4	4	66	39	105	105
3. Teollisuutta. <i>(Industrie).</i>														
a) Kudonta- ja kehruu-teollisuutta. <i>(Industrie textile).</i>														
1) Kangastehtaiden isäntiä, kutojia, kehrääjiä ja tikkaajia	3	20	6	4	996	2,003	600	1,300	2	50	1,607	3,377	4,984	4,984
Yhteensä	3	20	6	4	996	2,003	600	1,300	2	50	1,607	3,377	4,984	4,984

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suoraan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des professionnels directement ou indirectement la nommés.</i>	Jotka suorastaan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Qui exercent directement la profession de nommés.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	
b) Metallien valmistusta. <i>(Fabrication d'objets en métal).</i>														
1) Kulta- ja hopea-seppiä	5	—	2	9	19	1	1	6	—	4	27	20	47	
2) Keltavalajoita ja vaskiseppiä	10	2	12	31	57	—	12	24	—	8	91	65	156	
3) Kaikenlaisten masinain valmistajia	1	—	—	5	207	—	134	247	—	10	342	262	604	
4) Seppiä	11	—	12	20	46	—	12	20	—	3	81	43	124	
5) Läksi- ja levy-seppiä	3	1	5	7	24	—	6	13	—	2	38	23	61	
Yhteensä	30	3	31	72	353	1	165	310	—	27	579	413	992	
e) Nahan ja nahkateosten valmistusta. <i>(Industrie du cuir).</i>														
1) Nahkureita	8	1	12	22	38	—	8	12	1	12	67	47	114	
2) Satula- ja költermaakareita	7	—	3	10	29	—	6	12	—	4	45	26	71	
Yhteensä	15	1	15	32	67	—	14	24	1	16	112	73	185	
d) Puuteollisuutta. <i>(Industrie du bois).</i>														
1) Nikkareita, huonekalujentekijöitä y. m.	31	1	40	69	130	2	29	55	—	10	230	137	367	
2) Sorvareita	8	—	8	14	20	—	6	8	—	2	42	24	66	

3) Astiantekijöitä	1	—	2	7	2	—	—	—	—	—	5	7	12	
4) Sahateollisuutta	2	—	4	4	61	5	32	78	—	2	99	89	188	
Yhteensä	42	1	54	94	213	7	67	141	—	14	376	257	633	
e) Lasi- ja saviteosten valmistusta. <i>(Industrie céramique).</i>														
1) Lasi- ja peilitehtaan isäntiä sekä lasimestareita	3	—	1	6	3	—	—	—	—	—	5	6	11	
2) Fajansi- ja kaakelitehtaan isäntiä sekä savenvalajia	3	—	6	4	13	1	3	13	—	1	25	19	44	
Yhteensä	6	—	7	10	14	1	3	13	—	1	30	25	55	
f) Kaikenlaisten kemiallisten tuotteiden valmistusta. <i>(Produits chimiques).</i>														
1) Teko-vesien valmistajia	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	
2) Luujauhojen valmistajia	—	—	—	—	7	4	4	6	—	2	11	12	23	
Yhteensä	1	—	—	—	8	4	4	6	—	2	13	12	25	
g) Rakennusteollisuutta. <i>(Industrie du bâtiment).</i>														
1) Yksityisarkkitehteja ja rakennusmestareita	17	—	8	24	1	1	—	—	1	5	27	30	57	
2) Urakkamiehiä	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	4	1	5	
3) Muurareita	93	—	53	104	3	—	1	—	—	1	150	105	255	
4) Salvumiehiä	80	—	54	119	—	—	—	—	—	—	134	119	253	
5) Maalareita	25	—	18	46	50	—	6	21	—	5	99	72	171	
6) Kattohuopatehtailijoita	1	—	—	1	54	8	30	85	—	3	85	97	182	
7) Kivenhakkaajia ja kivityömiehiä	81	—	43	99	3	—	—	1	2	1	129	101	230	
Yhteensä	299	—	178	394	111	9	37	107	3	15	628	525	1,153	

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuihin luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>	Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suo- rastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			
	Edellisen perheitä (puolisija, lapsia, sukulaista y. m.), jolla isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suostetaan toimittavaksi virkaan tai ammattiin. <i>Engagés directement à la profession d'ouvriers.</i>	Valmionpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Heidän elättämässä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Teillä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Valmionpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>		Valmionpuolia. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	Valmionpuolia. <i>Sees feminin.</i>
h) Valaisemiseen kuuluvaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'éclairage).</i>													
1) Kaasunvalmistusta	—	—	—	—	2	—	4	3	—	—	6	3	9
2) Tulitikkujen valmistusta	—	—	—	—	27	39	9	27	—	3	36	69	105
Yhteensä	—	—	—	—	29	39	13	30	—	3	42	72	114
i) Vaatetukseen ja pukuun koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'habillement).</i>													
1) Rääätälejä	57	—	67	103	77	—	7	7	—	10	208	120	328
2) Suntareita	108	1	77	176	73	—	1	8	—	4	259	189	448
3) Turkkureita	2	—	1	1	5	2	4	3	—	2	12	8	20
4) Modisteja ja korko-ompelijoita	—	5	1	2	—	3	—	—	—	1	1	11	12
5) Värjärejä	3	—	6	5	24	3	8	26	1	7	42	41	83
6) Peruukimaak., parran-ajajia, hiusteosten valmistajia	3	—	1	6	—	—	—	—	—	1	4	7	11
7) Ompelijoita	—	124	9	26	—	33	—	—	—	1	9	184	193
8) Pesijöitä ja ryykkääjiä sekä pesolaitoksia	—	86	23	19	—	1	—	—	—	—	23	106	129
Yhteensä	173	216	185	338	179	42	20	44	1	26	558	666	1,224

j) Elatus- ja ravinto-aineisin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'alimentation).</i>													
1) Leipureita	15	7	24	37	30	14	1	8	1	18	71	84	155
2) Teurastajia	6	1	4	9	5	—	1	1	—	—	16	11	27
3) Makkaranlaittajia	3	—	3	3	6	1	—	—	—	2	12	6	18
4) Hotelli-isäntiä, ravintalon- ja ruuanpitäjiä	4	10	5	12	10	38	1	2	7	17	27	79	106
5) Sokerinleipoja	2	1	4	4	13	6	—	2	2	8	21	21	42
6) Oluen- ja portterintekijöitä	2	—	2	2	37	11	38	51	1	8	80	72	152
7) Väki- ja paloviinanvalmistajia	—	—	—	—	12	—	8	18	—	5	20	23	43
8) Jyväjauhantaa	2	—	1	4	1	—	—	—	—	—	4	4	8
9) Sikuritehtailijoita	1	—	—	3	—	12	2	3	1	2	4	20	24
Yhteensä	35	19	43	74	114	82	51	85	12	60	255	320	575
k) Kulku- ja kuljetusneuvoihin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie des moyens de transport).</i>													
1) Ajokalujen valmistajia	3	—	4	5	4	—	1	1	—	—	12	6	18
Yhteensä	3	—	4	5	4	—	1	1	—	—	12	6	18
l) Tieteeseen ja taiteeseen koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie relative aux sciences, lettres et arts).</i>													
1) Soittokalujen valmistusta	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
2) Kellonvalmistusta	6	—	9	18	12	—	—	—	—	4	27	22	49
3) Kirjan- ja kivipainajia	—	—	—	—	50	6	9	23	—	2	59	31	90
4) Kirjannitoja	6	1	9	10	25	26	4	11	—	7	44	55	99
5) Paperitehtailijoita	—	—	—	—	210	102	115	250	—	9	325	361	686
Yhteensä	13	1	18	28	297	134	128	284	—	22	456	469	925

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainituin luokain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		<i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tai ammatti suostaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>	
	Edellisen perheitä (puolisotia, lapsia, sukulaista y. m.), joita lisäksi elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suorittavat toimittavat virkaa tai ammattia. <i>Exercant directement la profession désignée.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Heidän elättämönsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>
m) Huvi- ja ylellistavarain valmistusta. <i>(Industrie de luxe et de plaisir).</i>														
1) Tupakan-, nuuskan- ja sikarinvalmistajia	—	—	1	1	9	41	4	8	1	2	15	52	67	
Yhteensä	—	—	1	1	9	41	4	8	1	2	15	52	67	
Yhteensä	620	261	542	1,052	2,394	2,363	1,107	2,353	20	238	4,683	6,267	10,950	
4. Kauppaa. <i>(Commerce).</i>														
1) Koti- ja ulkomaan-kauppiaita	172	45	127	288	160	75	23	58	43	177	525	643	1,168	
2) Ruokatarvikekauppiaita, ostelijoita, kaupustelijoita y. m.	22	45	19	40	—	9	—	—	—	5	41	99	140	
Summa	194	90	146	328	160	84	23	58	43	182	566	742	1,308	
5. Kulkuneuvoja. <i>(Communications).</i>														
a) Merenkulku. <i>(Navigation).</i>														
1) Merikapteenoja	3	—	1	7	—	—	—	—	—	2	4	9	13	
2) Laivureita	2	—	5	3	—	—	—	—	—	—	7	3	10	

3) Perämiehiä	3	—	2	1	—	—	—	—	—	1	5	2	7
4) Matruuseja ja merimiehiä	9	—	3	9	—	—	—	—	—	—	12	9	21
5) Höyrylaivan-lämmittäjiä ja masinisteja	13	—	7	21	—	—	—	—	—	1	20	22	42
6) Luotseja ja majakanvartijoita	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Yhteensä	31	—	18	42	—	—	—	—	—	4	49	46	95
b) Maitse kuljetus y. m. <i>(Voies de communication, chemins de fer etc.).</i>													
1) Konduktöörejä, jarrumiehiä, ratavahteja, veturinlämmittäjiä, -kuljettajia ja -puhdistajia	56	—	76	120	—	—	—	—	—	5	132	125	257
2) Asemamiehiä, yövahteja ja muita asemapalvelijoita	17	2	14	34	—	—	—	—	—	1	31	37	68
3) Kaupunginlähettäjiä ja kantajia	3	—	—	1	—	—	—	—	—	1	3	2	5
4) Postiljooneja ja kuriireja	14	—	9	16	—	—	—	—	—	—	23	16	39
5) Issikoita ja ajureita	89	3	80	155	45	—	—	—	—	6	214	164	378
6) Telefooni	—	—	—	—	4	2	—	2	—	1	4	5	9
Yhteensä	179	5	179	326	49	2	—	2	—	14	407	349	756
Yhteensä	210	5	197	368	49	2	—	2	—	18	456	395	851
6. Erinäisiä elinkeinoja. <i>(Professions diverses).</i>													
1) Puhtaaksikirjoittajia, jotka eivät palvele virastoissa	7	1	2	3	—	—	—	—	—	1	9	5	14
2) Kalastajia	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2
3) Nuohojia	3	—	5	7	3	—	—	—	—	2	11	9	20
4) Lumpunkerääjiä	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
5) Kylpylaitoksia	1	5	—	3	—	11	5	7	—	—	6	26	32
6) Henkilöitä, jotka elävät pitämällä muita kortteerissa ja ruuassa luonansa, sekä passauksella	2	106	17	21	—	5	—	—	—	8	19	140	159
7) Talonvahteja ja sisäpalvelijoita, joilla on oma perhe ja talous	31	3	19	40	—	—	—	—	—	—	50	43	93
8) Työmiehiä ja päiväpalkkalaisia	1,433	191	817	1,764	—	—	—	—	—	4	2,250	1,959	4,209
Yhteensä	1,478	308	860	1,839	3	16	5	7	—	15	2,346	2,185	4,531

1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja. (Professions liberales). a) Hallinto ja oikeudenhoito. (Administration et justice).	Isäntiä ja itsenäisiä. Patrons.				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. Employés à la profession.				Palkkollisia edellä mainittuun luokkain luona. Domestiques attachés à ces deux catégories.		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tai ammatti suoraan tai välillisesti elättää. Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.		Yhteensä. Les deux sexes.		
	Edellisten perheitä (puolisoja, lapsia, sukulaisia y. m.), joiden isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. Familles des précédents.	Jotka suorittavat virkaa tai ammattia. Exercant directement la profession désignée.	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Vaimonpuolia. Sexe féminin.	Heidän elättämänsä perheet. Leurs familles.	Tällä tavoin palveluksessa olevat. Employés (secrétaires etc.).	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Vaimonpuolia. Sexe féminin.	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Vaimonpuolia. Sexe féminin.	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Vaimonpuolia. Sexe féminin.	Miehenpuolia. Sexe masculin.	Vaimonpuolia. Sexe féminin.	Miehenpuolia. Sexe masculin.
1) Siviilihallintoon kuuluvat valtion palveluksessa	154	3	101	212	55	6	50	87	8	179	368	487	855		
2) Sam. sam. kaupungin palveluksessa	22	2	29	40	6	—	5	12	7	36	69	90	159		
3) Sam. sam. Venäjän palveluksessa	24	10	5	20	7	1	11	9	2	8	49	48	97		
4) Poliisi- ja palo-konstaapeleita	62	—	44	104	—	—	—	—	1	7	107	111	218		
Yhteensä	262	15	179	376	68	7	66	108	18	230	593	736	1,329		
b) Opetus- ja kasvatustoimi. (L'enseignement).															
1) Opetuslaitokset	65	94	33	86	9	1	9	14	2	75	118	270	388		
2) Yksityiset opettajat ja opettajattaret, jotka eivät tämmöisinä ole muun perheen jäseniä	2	11	1	2	—	—	—	—	—	—	3	13	16		
Yhteensä	67	105	34	88	9	1	9	14	2	75	121	283	404		

c) Terveydenhoito. (Professions médicales)															
1) Lääkäreitä ja kirurgeja	7	—	2	10	—	—	—	—	—	14	9	24	33		
2) Lääkäreitä sotaväessä	7	—	6	10	—	—	—	—	5	6	18	16	34		
3) Hammaslääkäreitä	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	4		
4) Välskäreitä	10	—	8	9	—	—	—	—	—	—	18	9	27		
5) Eläinlääkäreitä	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2		
6) Apteekareita ja farmaseutteja	8	1	5	8	14	—	—	—	5	13	32	22	54		
7) Kätilöimiä	—	17	1	8	—	—	—	—	—	2	1	27	28		
8) Sairashuoneen-johtajia, sairaanhoitajia ynnä palvelijoita	4	8	6	12	6	17	5	10	1	10	22	57	79		
9) Sairaanoimistelijoina ja massöörejä	1	11	2	1	—	—	—	—	—	1	3	13	16		
Yhteensä	40	37	30	58	20	17	5	10	11	49	106	171	277		
d) Maa- ja meri-sotaväki. (Force publique).															
1) Suomen palveluksessa. (Miltaire finlandais).															
1) Upseereja jalkaväessä	16	—	5	20	1	—	1	4	1	23	24	47	71		
2) Ali-upseereja ja sotamiehiä jalkaväessä	557	—	17	36	—	—	—	—	—	4	574	40	614		
3) Ratsuväen upseereja	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1		
4) Luotsiupseereja	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	2	3		
Yhteensä	575	—	22	57	1	—	1	4	1	28	600	89	689		
2) Venäjän palveluksessa. (Miltaire russe).															
1) Upseereja jalkaväessä	63	—	37	64	6	—	1	9	42	36	149	109	258		
2) Insinööri-, tykistö- ja yli-esikunnan upseereja	66	—	42	77	3	—	3	3	43	51	157	131	288		
Siirto	129	—	79	141	9	—	4	12	85	87	306	240	546		

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittain luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena oleva virka tahi ammatti suoraan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		
	Edellisen perheitä (puolisoja, lapsia, sukulaisia y. m.), joita sekuti elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des préfectés.</i>	Jotka suorastaan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Exercant directement la profession dénommée.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Miehenpuolia <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
Siirto	129	—	79	141	9	—	4	12	85	87	306	240	546
3) Aliupseereja ja miehistöä (edellisiin)	2,138	—	21	47	8	—	11	18	1	4	2,179	69	2,248
4) Virkailuvun saaneita sotamiehiä ilman muuta ammattia tai elinkeinoja	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	3
Yhteensä	2,269	—	100	189	17	—	15	30	86	91	2,487	310	2,797
Yhteensä maa- ja merisotaväkeä	2,844	—	122	246	18	—	16	34	87	119	3,037	399	3,436
e) Kirkollisvirasto.													
<i>(Clergé).</i>													
1) Evankelis-lutherilaisista papistoista	8	—	17	23	2	—	5	8	3	17	35	48	83
2) Kreikkalais-venäläistä „	6	—	7	16	6	—	3	11	2	7	24	34	58
3) Juutalaisten rabbiineja	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
4) Mahometilainen mollah	1	—	2	3	—	—	—	—	—	—	3	3	6
5) Urkureita ja lukkareita	2	—	3	5	—	—	—	—	—	4	5	9	14
Yhteensä	18	—	29	47	8	—	8	19	5	28	68	94	162

f) Erityisiä vapaita elinkeinoja.													
<i>(Professions libérales diverses).</i>													
1) Virkamiehiä yksityispankeissa, vakuutusyhtiöissä, yhdistyksissä y. m.	21	3	4	28	3	—	—	3	—	22	28	56	84
2) Kirjailijoita	7	—	—	8	—	—	—	—	—	5	7	13	20
3) Asianajajia, joilla ei ole virallista tointa	6	—	2	4	—	—	—	—	—	5	8	9	17
4) Taideniekkoja: maalareita, valokuvantekijöitä, kuvanveistäjiä, gravöörejä, näyttelijöitä, soittoniekkoja, tanssinopettajia y. m.	35	10	14	28	2	1	—	—	1	9	52	48	100
Yhteensä	69	13	20	68	5	1	—	3	1	41	95	126	221
g) Kasvurahoilla tahi pensionilla eläviä henkilöitä.													
<i>(Personnes vivant exclusivement de leurs revenus).</i>													
1) Maatilan-omistajia, jotka asuvat kaupungissa ja elävät tuloilla tiluksistansa	2	2	7	6	—	—	—	—	1	8	10	16	26
2) Talon-omistajia, jotka elävät kaupunkitalojensa tuloilla	22	50	35	77	—	—	—	—	11	24	68	151	219
3) Rahojensa kasvuilla eläviä henkilöitä	5	12	2	11	—	—	—	—	1	13	8	36	44
4) Pensionilla eläjiä	59	114	72	145	—	—	—	—	3	95	134	354	488
Yhteensä	88	178	116	239	—	—	—	—	16	140	220	557	777
Yhteensä	3,388	348	530	1,122	128	26	104	188	140	682	4,290	2,366	6,656
2. Maanviljelystä.													
<i>(Agriculture).</i>													
1) Kartanon- ja maan-omistajia	32	—	11	14	—	—	—	—	3	5	46	19	65
2) Puutarhureita	12	—	13	24	30	3	4	5	—	4	59	36	95
3) Torppareita	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
4) Vuokraajia	5	—	—	3	—	—	—	—	—	1	5	4	9
Yhteensä	50	—	24	41	30	3	4	5	3	10	111	59	170

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuihin luokkain huona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, jotka puheena-oleva virka tahi ammatti suorastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukunaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suorastaan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Exercant directement la profession désignée.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Heidän elättämässä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees féminin.</i>
3. Teollisuutta. (Industrie).													
a) Kudonta- ja kehruu-teollisuutta. (Industrie textile).													
1) Kutojia ja kehääjiä	—	17	6	5	3	3	1	4	—	2	10	31	41
Yhteensä	—	17	6	5	3	3	1	4	—	2	10	31	41
b) Metallien valmistusta. (Fabrikation d'objets en métal).													
1) Kulta- ja hopea-seppiä	3	—	4	7	15	—	2	2	—	2	24	11	35
2) Kultaajia	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	1	3
3) Keltavalajoina ja vaskiseppiä	5	—	2	5	7	—	3	9	—	—	17	14	31
4) Kaikenlaisten masinain valmistajia	—	—	—	—	123	—	62	136	—	10	185	146	331
5) Seppiä	10	—	6	22	60	—	18	52	—	6	94	80	174
6) Läksi- ja levy-seppiä	8	—	16	16	36	—	3	11	—	5	63	32	95
7) Kaikenlaista rautateollisuutta	1	—	3	4	7	—	2	5	—	—	13	9	22
Yhteensä	28	—	31	55	249	—	90	215	—	23	398	293	691
c) Nahan ja nahkateosten valmistusta. (Industrie du cuir).													
1) Nahkureita	1	—	—	1	17	—	5	15	—	3	23	19	42
2) Satula- ja költermaakareita	7	—	4	10	15	—	2	3	—	5	28	18	46
Yhteensä	8	—	4	11	32	—	7	18	—	8	51	37	88

d) Puuteollisuutta. (Industrie du bois).													
1) Nikkareita, huonekalujentekijöitä y. m.	32	2	35	61	64	—	10	28	—	3	141	94	235
2) Sorvareita	3	—	—	3	6	—	—	—	—	—	9	3	12
3) Astiantekijöitä	2	—	1	6	—	—	—	—	—	—	3	6	9
4) Sahateollisuutta	1	—	—	1	7	—	5	8	—	—	13	9	22
Yhteensä	38	2	36	71	77	—	15	36	—	3	166	112	278
e) Lasi- ja saviteosten valmistusta. (Industrie céramique).													
1) Lasi- ja peilitehtaan isäntiä sekä lasimestareita	1	—	—	1	2	—	—	2	—	—	3	3	6
2) Pajansi- ja kaakelitehtaan isäntiä sekä savenvalajia	—	—	—	—	11	—	4	8	—	—	15	8	23
Yhteensä	1	—	—	1	13	—	4	10	—	—	18	11	29
f) Kaikenlaisten kemiallisten tuotteiden valmistusta. (Produits chimiques).													
1) Saipuantekijöitä	—	—	—	—	11	3	5	24	—	—	16	27	43
2) Teko-vesien valmistajia	1	—	2	1	3	—	—	6	1	1	7	8	15
3) Tulitus-aineiden valmistajia	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Yhteensä	2	—	2	3	14	3	5	30	1	1	24	37	61
g) Rakennusteollisuutta. (Industrie du bâtiment).													
1) Yksityisarkkitehteja ja rakennusmestareita	20	—	15	27	6	—	3	6	4	12	48	45	93
2) Urakkamiehiä	6	—	4	16	6	—	—	—	5	10	21	26	47
3) Muurareita	82	—	55	100	22	—	2	7	—	4	161	111	272
4) Salvumiehiä	151	—	109	231	—	—	—	—	—	10	260	241	501
Siirto	259	—	183	374	34	—	5	13	9	36	490	423	913

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkkollisia edellä mainittuihin luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suorastan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaista y. m.), jolla isäntä elättää ja jolla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Famille des précédents.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Tällä arvoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhteensä.
Siirto	259	—	183	374	34	—	5	13	9	36	490	423	913	
5) Maalareita	14	—	17	24	46	—	8	32	1	6	86	62	148	
6) Kivenhakaajia ja kivityömiehiä	37	—	26	61	—	—	—	—	—	—	63	61	124	
7) Kakluunimaakareita	2	—	1	5	—	—	—	—	—	—	3	5	8	
8) Tapetintekijöitä	1	—	—	1	3	1	2	4	—	1	6	7	13	
9) Tapetseeraajia	—	—	—	—	1	—	3	1	—	1	4	2	6	
Yhteensä	313	—	227	465	84	1	18	50	10	44	652	560	1,212	
h) Valaisemiseen kuuluvaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'éclairage).</i>														
1) Kaasunvalmistusta	—	—	—	—	9	2	7	12	—	2	16	16	32	
2) Sähkövalaistusta	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	2	3	5	
3) Tulitikkujen valmistusta	—	—	—	—	6	9	1	4	—	—	7	13	20	
Yhteensä	—	—	—	—	17	11	8	19	—	2	25	32	57	

i) Vaatetukseen ja pukuun koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'habillement).</i>													
1) Hattumaakareita	1	—	—	1	3	1	—	—	—	—	4	2	6
2) Rääätälejä	48	—	35	72	106	—	25	62	—	19	209	153	362
3) Suutareita	82	1	51	130	97	—	8	18	—	8	238	157	395
4) Turkkureita	2	—	—	3	3	—	1	2	—	3	6	8	14
5) Modisteja ja korko-ompelijoita	—	9	—	1	—	—	—	—	—	4	—	14	14
6) Värjärejä	2	—	1	4	2	—	1	3	—	—	6	7	13
7) Peruukimaak., parran-ajaj., hiusteosten valm.	4	—	6	8	7	—	—	1	—	2	17	11	28
8) Ompelijoita	—	190	18	36	—	22	—	—	—	3	18	251	269
9) Pesijöitä ja silittäjiä	—	88	25	28	—	9	1	1	—	2	26	123	149
Yhteensä	134	283	136	283	218	32	36	87	—	41	524	726	1,250
j) Elatus- ja ravinto-aineisin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'alimentation).</i>													
1) Leipureita	12	4	12	27	35	3	2	12	6	15	67	61	128
2) Teurastajia	5	—	7	14	6	—	—	—	—	4	18	18	36
3) Makkaranlaittajia	1	—	—	5	4	—	—	—	—	3	5	8	13
4) Hotelli-isäntiä, ravintolan- ja ruuanpitäjiä	11	15	8	16	35	55	2	11	9	21	65	118	183
5) Sokerileipoja	2	—	1	3	7	8	2	1	1	3	13	15	28
6) Oluen- ja portterintekijöitä	—	—	—	—	7	—	5	6	—	3	12	9	21
7) Väki- ja paloviinanvalmistajia	—	—	—	—	8	—	9	14	—	5	17	19	36
8) Jyvänjauhantaa	4	—	3	7	1	—	—	—	—	—	8	7	15
9) Sikuritehtailijoita	—	—	—	—	4	—	—	2	—	—	4	2	6
Yhteensä	35	19	31	72	107	66	20	46	16	54	209	257	466
k) Kulku- ja kuljetusneuvoin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie des moyens de transport).</i>													
1) Vaunujen ja ajokalujen valmistajia	7	—	2	8	10	—	1	8	—	3	20	19	39
2) Rautatien konepaja	—	—	—	—	24	—	19	33	—	3	43	36	79
Yhteensä	7	—	2	8	34	—	20	41	—	6	63	55	118

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkkollisia edellä mainituin luokkein luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tai ammatti suorastaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familias des précédents.</i>	joita suoraan toimittavat virkaa tai ammattia. <i>Eservant directement la profession de nomme.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>
l) Tieteeseen ja taiteeseen koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie relative aux sciences, lettres et arts).</i>															
1) Soittokalujen valmistusta	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6
2) Kellonvalmistusta	7	—	6	11	16	—	1	3	—	5	30	19	49	49	
3) Kirjan- ja kivipainajia	1	—	—	3	46	—	18	31	—	8	65	42	107	107	
4) Kirjannitoja	4	—	6	13	17	1	3	7	—	3	30	24	54	54	
5) Paperitehtailijoita	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	2	3	3	
Yhteensä	15	—	12	32	79	2	22	41	—	16	128	91	219	219	
m) Huvi- ja ylellistavarain valmistusta. <i>(Industrie de luxe et de plaisir).</i>															
1) Tupakan-, nuuskan- ja sikarinvalmistajia	2	—	2	3	82	92	23	55	—	2	109	152	261	261	
Yhteensä	2	—	2	3	82	92	23	55	—	2	109	152	261	261	
Yhteensä	583	321	489	1,009	1,009	210	269	652	27	202	2,377	2,394	4,771	4,771	
4. Kauppaa. <i>(Commerce).</i>															
1) Koti- ja ulkomaan-kauppiaita	197	21	178	882	858	64	72	188	68	319	873	974	1,847	1,847	
2) Ruokatarvarain kauppiaita, ostelijoita, kaupustelijoita y. m.	85	52	37	65	1	11	—	—	—	11	78	139	212	212	
Yhteensä	232	73	215	447	359	75	72	188	68	330	946	1,113	2,059	2,059	

5. Kulkuneuvoja. <i>(Communications).</i>														
a) Merenkulku. <i>(Navigation).</i>														
1) Merikapteenoja	8	—	11	19	—	—	—	—	—	6	19	25	44	44
2) Laivureita	2	—	2	2	—	—	—	—	—	1	4	3	7	7
3) Perämiehiä	3	—	8	7	—	—	—	—	—	—	6	7	13	13
4) Matruuseja ja merimiehiä	6	—	8	4	—	—	—	—	—	—	9	4	13	13
5) Höyrylaivan-lämmittäjiä ja masinisteja	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Yhteensä	20	—	19	32	—	—	—	—	—	7	39	39	78	78
b) Maitse kuljetus y. m. <i>(Voies de communication, chemins de fer etc.).</i>														
1) Konduktöörejä, jarrumiehiä, ratavahteja, veturilämmittäjiä, -kuljettajia ja -puhdistajia	70	—	69	167	—	—	—	—	—	10	139	177	316	316
2) Asemamiehiä, yövahteja ja muita asemapalvelijoita	31	—	22	49	—	—	—	—	—	2	53	51	104	104
3) Kaupunginlähettäjiä ja kantajia	18	—	3	12	—	—	—	—	—	1	21	13	34	34
4) Postiljooneja ja kuriireja	16	—	10	20	—	—	—	—	—	—	26	20	46	46
5) Issikoita ja ajureita	133	5	121	261	129	—	—	—	—	23	383	289	672	672
6) Omnibus	—	—	—	—	14	—	3	13	—	—	17	13	30	30
7) Telefooni	—	—	—	—	4	5	1	4	—	3	5	12	17	17
Yhteensä	268	5	225	509	147	5	4	17	—	39	644	575	1,219	1,219
Yhteensä	288	5	244	541	147	5	4	17	—	46	683	614	1,297	1,297
6. Erinäisiä elinkeinoja. <i>(Professions diverses).</i>														
1) Puhtaaksikirjoittajia, jotka eivät palvele virastoissa	11	5	3	13	—	—	—	—	—	—	14	18	32	32
2) Kalastajia	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3	1	4	4
3) Nuohojia	3	—	2	2	7	—	—	—	—	3	12	5	17	17
Siirto	15	5	7	16	7	—	—	—	—	3	29	24	53	53

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suoraan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suoraan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Exercant directement la profession des hommes.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femmin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femmin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femmin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femmin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sees masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sees femmin.</i>
Siirto	15	5	7	16	7	—	—	—	—	3	29	24	53
4) Lyhdynsyttyttäjiä	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
5) Lumpunkerääjiä	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	3	4
6) Kylpylaitoksia	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	5	5
7) Henkilöitä, jotka elävät pitämällä muita kortteerissa ja ruuassa luonansa, sekä passauksella	3	139	11	26	—	—	—	—	—	24	14	189	203
8) Talonvahteja ja sisäpalvelijoita, joilla on oma perhe ja talous	68	18	54	126	—	—	—	—	—	2	122	146	268
9) Työmiehiä ja päiväpalkkalaisia	1,162	138	619	1,377	—	—	—	—	—	22	1,781	1,537	3,318
Yhteensä	1,251	301	691	1,547	7	4	—	—	—	52	1,949	1,904	3,853
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa. (Individus sans profession).													
1) Ylioppilaita, jotka eivät ole kaup. kirjoissa	46	—	—	—	—	—	—	—	—	1	46	1	47
2) Koululaisia " " " "	226	112	—	—	—	—	—	—	—	7	226	119	345
3) Muita henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinoa	59	178	89	154	—	—	—	—	—	22	148	354	502
Yhteensä	331	290	89	154	—	—	—	—	—	30	420	474	894

8. Hoitoa ja apua nauttavia henkilöitä. (Individus vivant de l'assistance publique).													
1) Henkilöitä, jotka vaivashoito elättää . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	129	206
2) Henkilöitä, jotka saavat apua vaivashoidolta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	66	83
3) Lapsia, jotka kasvatetaan yhteisellä kustannuksella ja turvapaikoissa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	26
4) Hoidon-alaisia sairashuon. ja turvapaikoissa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	46	126
5) Sairasmielisiä hulluinhoitolaitoksessa . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	14
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	179	276	455
9. Luokitsemattomia henkilöitä. (Individus non classés [filles publiques, détenus etc.])													
1) Yhteisiä naisia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	94
2) Vankeja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	21	99
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	115	193
Yhteenveto.													
1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja	3,388	348	530	1,122	128	26	104	188	140	682	4,290	2,366	6,656
2. Maanviljelystä	50	—	24	41	30	3	4	5	3	10	111	59	170
3. Teollisuutta	583	321	489	1,009	1,009	210	269	652	27	202	2,377	2,394	4,771
4. Kauppaa	232	73	215	447	359	75	72	188	68	330	946	1,113	2,059
5. Kulkuneuvoja	288	5	244	541	147	5	4	17	—	46	683	614	1,297
6. Erinäisiä elinkeinoja	1,251	301	691	1,547	7	4	—	—	—	52	1,949	1,904	3,853
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa . . .	331	290	89	154	—	—	—	—	—	30	420	474	894
Yhteensä	6,123	1,338	2,282	4,861	1,680	323	453	1,050	238	1,352	10,776	8,924	19,700
8) Hoitoa ja apua nauttavia henkilöitä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	179	276	455
9) Luokitsemattomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	115	193
Koko summa	11,033	9,315	20,348										

1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja. (Professions libérales).	Isäntiä ja itsenäisiä. Patrons.				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. Employés à la profession.				Palkkollisia edellä mainittuina luokkain luona. Domestiques attachés à ces deux catégories.	Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suoraan tahi välillisesti elättää. Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.	Yhteensä. Les deux sexes.		
	Edellisten perheitä (puolisotia, lapset, sukulaista y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta koimeentulon keinoja. Familles des précédents.	Valmopuolia. Sexe féminin.	Miehempuolia. Sexe masculin.	Yhteensä.	Heidän elättämüksä perheet. Leurs familles.	Valmopuolia. Sexe féminin.	Miehempuolia. Sexe masculin.	Yhteensä.					
a) Hallinto ja oikeudenhoito. (Administration et justice).													
1) Siviilihallintoon kuuluvat valtion palveluksessa	72	—	62	123	32	3	30	50	3	85	199	261	460
2) Sam. sam. kaupungin palveluksessa	12	1	13	28	7	2	13	16	4	18	49	65	114
3) Sam. sam. Venäjän palveluksessa	6	2	7	11	2	—	—	—	—	5	15	18	33
4) Poliisi- ja palo-konstaapeleita	24	—	18	43	—	—	—	—	—	8	42	51	93
Yhteensä	114	3	100	205	41	5	43	66	7	116	305	395	700
b) Opetus- ja kasvatustoimi. (L'enseignement).													
1) Opetuslaitokset	40	44	22	65	1	4	4	4	—	41	67	158	225
2) Yksityiset opettajat ja opettajattaret, jotka eivät tämmöisinä ole muun perheen jäseniä	—	5	—	2	—	—	—	—	—	2	—	9	9
Yhteensä	40	49	22	67	1	4	4	4	—	43	67	167	234

c) Terveysdenhoito. (Professions médicales).													
1) Lääkäreitä ja kirurgeja	4	—	3	11	—	—	—	—	1	11	8	22	30
2) Lääkäreitä sotaväessä	1	—	1	2	—	—	—	—	—	1	2	3	5
3) Hammaslääkäreitä	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2
4) Välskäärejä	5	—	7	7	—	—	—	—	—	—	12	7	19
5) Apteekareita ja farmaseutteja	5	—	3	4	9	—	—	—	6	11	23	15	38
6) Kätilöimiä	—	10	2	2	—	—	—	—	—	1	2	13	15
7) Sairashuoneen-johtajia, sairaanhoitajia ynnä palvelijoita	2	8	6	3	4	7	1	3	—	2	13	23	36
8) Sairaanoimisteliijoita ja massöörejä	—	6	—	2	—	—	—	—	—	—	—	8	8
Yhteensä	18	24	22	32	13	7	1	3	7	26	61	92	153
d) Maa- ja meri-sotaväki. (Force publique).													
1) Upseereja jalkaväessä	17	—	6	14	3	—	3	9	1	17	30	40	70
2) Ali-upseereja ja sotamiehiä jalkaväessä	497	—	22	27	34	—	—	5	—	9	553	41	594
3) Luotsiupseereja	1	—	7	3	—	—	—	—	—	2	8	5	13
Yhteensä	515	—	35	44	37	—	3	14	1	28	591	86	677
e) Kirkollisvirasto. (Clergé).													
1) Evankelis-lutherilaista papistoa	7	—	18	25	1	—	—	1	—	14	26	40	66
2) Urkureita ja lukkareita	3	—	—	5	—	—	—	—	—	2	3	7	10
Yhteensä	10	—	18	30	1	—	—	1	—	16	29	47	76
f) Erityisiä vapaita elinkeinoja. (Professions libérales diverses).													
1) Virkamiehiä yksityispankeissa, vakuutusyhtiöissä, yhdistyksissä y. m.	6	1	8	10	4	2	5	5	2	10	25	28	53
2) Kirjailijoita	4	—	1	5	—	—	—	—	—	3	5	8	13
Siirto	10	1	9	15	4	2	5	5	2	13	30	36	66

Väkiluonnetilasto vuodelta 1890.

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena oleva virka tahi ammatti suostaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suorittavat virkaa tai ammattia. <i>Essentiellement la profession désignée.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
															10
Siirto															
3) Taideniekkoja: maalareita, valokuvantekijöitä, kuvanveistäjiä, gravöörejä, näyttelijöitä, soittoniekkoja, tanssinopettajia y. m.	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4
Yhteensä	12	2	9	15	5	2	5	5	2	13	33	37	70		
g) Kasvurahoilla tahi pensionilla eläviä henkilöitä. <i>(Personnes vivant exclusivement de leurs revenus).</i>															
1) Maatilan-omistajia, jotka asuvat kaupungissa ja elävät tuloilla tiluksistansa . . .	2	—	—	1	—	—	—	—	1	2	3	3	6		
2) Talon-omistajia, jotka elävät kaupunkitalojensa tuloilla	19	63	45	98	—	—	—	—	9	36	73	197	270		
3) Rahojensa kasvuilla eläviä henkilöitä . . .	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2		
4) Pensionilla eläjiä	11	55	38	42	—	—	—	—	—	92	49	129	178		
Yhteensä	32	119	83	141	—	—	—	—	10	71	125	331	456		
Yhteensä	741	197	289	534	98	18	56	93	27	313	1,211	1,155	2,366		

2. Maanviljelystä.

(Agriculture).

1) Kartanon- ja maan-omistajia	20	—	4	12	1	1	—	1	2	3	27	17	44
2) Puutarhureita	4	—	6	13	1	1	—	—	—	1	11	15	26
3) Torppareita	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	6	1	7
Yhteensä	30	—	10	26	2	2	—	1	2	4	44	33	77

3. Teollisuutta.

(Industrie).

a) Kudonta- ja kehruu-teollisuutta.

(Industrie textile).

1) Köyden- ja nyörin-tekijöitä	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
2) Kutojia ja kehrääjiä	—	74	9	12	—	—	—	—	—	2	9	88	97
Yhteensä	—	75	9	12	—	—	—	—	—	2	9	89	98

b) Metallien valmistusta.

(Fabrication d'objets en métal).

1) Kultra- ja hopea-seppiä	1	—	1	5	8	—	—	—	—	3	10	8	18
2) Kultraajia	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	1	3
3) Keltavalajoita ja vaskiseppiä	2	—	3	11	11	—	1	3	—	4	17	18	35
4) Kaikenlaisten masinain valmistajia	—	—	3	3	138	—	48	113	2	13	191	134	325
5) Seppiä	9	—	11	22	25	—	6	14	—	3	51	39	90
6) Läksi- ja levy-seppiä	5	1	5	16	10	—	1	2	—	3	21	22	43
Yhteensä	18	1	24	58	192	—	56	137	2	26	292	222	514

e) Nahan ja nahkateosten valmistusta.

(Industrie du cuir).

1) Nahkureita	5	—	6	9	68	13	48	68	—	15	127	105	232
2) Satula- ja költermaakareita	8	—	16	22	32	4	7	15	1	3	64	44	108
Yhteensä	13	—	22	31	100	17	55	83	1	18	191	149	340

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkkollisia edellä mainittuihin luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>	Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suoraan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			
	Edellisten perheitä (puolisotja, lapset, sukulaisia y. m.), joita lisäksi elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suorastaan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Exerçant directement la profession de nosse.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Tälla tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétares etc.).</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>		Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
d) Puuteollisuutta. <i>(Industrie du bois).</i>													
1) Nikkareita, huonekalujentekijöitä y. m.	20	—	23	49	51	1	7	31	—	9	101	90	191
2) Sorvareita	3	—	1	7	4	—	2	4	—	1	10	12	22
3) Sahateollisuutta	—	—	—	—	41	9	30	55	—	4	71	68	139
4) Astiantekijöitä	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Yhteensä	24	—	24	56	96	10	39	90	—	14	183	170	353
e) Lasi- ja saviteosten valmistusta. <i>(Industrie céramique).</i>													
1) Lasi- ja peilitehtaan isäntiä sekä lasimestareita	3	1	2	8	—	—	—	—	1	2	6	11	17
2) Savenvalajia	3	—	2	7	2	—	—	—	—	2	7	9	16
Yhteensä	6	1	4	15	2	—	—	—	1	4	13	20	33
f) Kaikenlaisten kemiallisten tuotteiden valmistusta. <i>(Produits chimiques).</i>													
1) Pikiruukki	—	—	—	—	13	2	14	16	—	1	27	19	46
Yhteensä	—	—	—	—	13	2	14	16	—	1	27	19	46

g) Rakennusteollisuutta. <i>(Industrie du bâtiment).</i>													
1) Yksityisarkkitehteja ja rakennusmestareita	7	—	7	12	—	—	—	—	—	3	14	15	29
2) Muurareita	21	—	23	40	—	—	—	—	—	3	44	43	87
3) Salvumiehiä	58	—	42	84	—	—	—	—	—	5	100	89	189
4) Maalareita	14	—	18	29	23	—	8	16	—	4	63	49	112
5) Kivenhakkaajia ja kivityömiehiä	19	—	17	27	1	—	—	—	1	3	38	30	68
Yhteensä	119	—	107	192	24	—	8	16	1	18	259	226	485
h) Vaatetukseen ja pukuun koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'habillement).</i>													
1) Räätälejä	17	—	20	50	32	—	—	—	—	8	69	58	127
2) Suutareita	48	—	38	95	61	—	6	17	—	10	153	122	275
3) Turkureita	1	—	—	—	2	—	—	—	—	1	3	1	4
4) Modisteja ja korko-ompelijoita	—	5	—	—	—	—	—	—	—	2	—	7	7
5) Värjärejä	2	1	6	8	9	1	—	1	1	5	18	16	34
6) Peruukimaak., parran-ajaj., hiusteosten valm.	2	—	1	4	1	—	—	—	—	2	4	6	10
7) Harjansitoja	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
8) Ompelijoita	—	197	12	34	—	9	1	1	—	5	13	246	259
9) Pesijöitä ja silittäjiä	—	70	23	21	—	2	—	—	—	—	23	93	116
Yhteensä	72	273	100	212	105	12	7	19	1	33	285	549	834
i) Elatus- ja ravinto-aineisin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'alimentation).</i>													
1) Leipureita	6	28	20	32	9	26	—	—	1	19	36	105	141
2) Teurastajia	8	1	15	22	6	—	—	—	—	6	29	29	58
3) Makkaranlaittajia	1	—	2	1	1	1	—	—	—	1	4	3	7
4) Hotelli-isäntiä, ravintolan- ja ruuanpitäjiä	2	4	2	2	3	22	—	1	—	4	7	33	40
5) Sokerileipoja	—	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	5	5
Siirto	17	35	39	57	19	52	—	1	1	30	76	175	251

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkaan luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>	Summa henkilöitä, joita puheena oleva virka tai ammatti suoraan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisija, lapset, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Jotka suorastaan toimittavat virkaa tai ammattia. <i>Les ayant directement la profession de nomme.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Heidän elättämässä perheitä. <i>Leurs familles.</i>	Teillä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>					
Siirto	17	35	39	57	19	52	—	1	1	30	76	175	251
6) Oluen- ja portterintekijöitä	1	—	4	2	18	7	17	35	2	7	42	51	93
7) Väki- ja paloviinanvalmistajia	1	—	2	1	6	—	—	2	—	3	9	6	15
8) Jyvänjauhantoa	3	—	6	5	3	—	3	5	—	4	15	14	29
Yhteensä	22	35	51	65	46	59	20	43	3	44	142	246	388
j) Kulku- ja kuljetusneuvoihin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie des moyens de transport).</i>													
1) Vaunujen ja ajokalujen valmistajia	1	—	2	2	3	—	—	—	—	1	6	3	9
2) Rautatien konepaja	—	—	—	—	6	—	14	15	—	3	20	18	38
Yhteensä	1	—	2	2	9	—	14	15	—	4	26	21	47
k) Tieteeseen ja taiteeseen koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie relative aux sciences, lettres et arts).</i>													
1) Kellonvalmistajia	3	—	3	9	12	—	2	3	—	4	20	16	36

2) Kirjan- ja kivipainajia	2	—	2	2	33	2	2	21	2	5	41	30	71
3) Kirjannitoja	2	—	—	1	4	—	1	1	—	1	7	3	10
Yhteensä	7	—	5	12	49	2	3	25	2	10	63	49	117
l) Huvi- ja ylellistavarain valmistusta. <i>(Industrie de luxe et de plaisir).</i>													
1) Tupakan-, nuuskan- ja sikarinvalmistajia	—	—	—	—	4	4	3	7	—	1	7	12	19
Yhteensä	—	—	—	—	4	4	3	7	—	1	7	12	19
Yhteensä	282	385	348	655	640	106	221	451	11	175	1,502	1,772	3,274
4. Kauppaa. <i>(Commerce).</i>													
1) Koti- ja ulkomaan-kauppiaita	66	14	62	146	84	81	27	59	12	143	251	443	694
2) Ruokatarvikekauppiaita, ostelijoita, kaupustelijoita y. m.	4	41	11	15	—	4	—	—	—	4	15	64	79
Yhteensä	70	55	73	161	84	85	27	59	12	147	266	507	773
5. Kulkuneuvoja. <i>(Communications).</i>													
a) Merenkulku. <i>(Navigation).</i>													
1) Merikapteenit	14	—	29	52	—	—	—	—	—	27	43	79	122
2) Perämiehiä	5	—	8	9	—	—	—	—	—	1	13	10	23
3) Matruuseja ja merimiehiä	93	—	84	194	—	—	—	—	—	15	177	209	386
4) Luotseja ja majakanvartijoita	2	—	—	5	—	—	—	—	—	1	2	6	8
Yhteensä	114	—	121	260	—	—	—	—	—	44	235	304	539
b) Maitse kuljetus y. m. <i>(Voies de communication, chemins de fer etc.).</i>													
1) Konduktöörejä, jarrumiehiä, ratavahteja, veturinlämmittäjiä, -kuljettajia ja -puhdistajia	41	—	25	74	—	—	—	—	—	3	66	77	143
Siirto	41	—	25	74	—	—	—	—	—	3	66	77	143

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittain luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>	Summa henkilöitä, joita puhena-oleva virka tai ammatti suorastaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		
	Eräiden suoras-taan toimit-tavien vir-ka tai ammat-tia. <i>Exerçant directement la profession dénom-mée.</i>	Eräiden suoras-taan toimit-tavien vir-ka tai ammat-tia. <i>Exerçant directement la profession dénom-mée.</i>	Eräiden suoras-taan toimit-tavien vir-ka tai ammat-tia. <i>Exerçant directement la profession dénom-mée.</i>	Eräiden suoras-taan toimit-tavien vir-ka tai ammat-tia. <i>Exerçant directement la profession dénom-mée.</i>	Tällä tavoin palveluk-sessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Vaimonpuo-let. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuo-let. <i>Sees masculin.</i>		Vaimonpuo-let. <i>Sees feminin.</i>	Miehenpuo-let. <i>Sees masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
Siirto	41	—	25	74	—	—	—	—	3	66	77	148
2) Asemamiehiä, yövahteja ja muita asema-palvelijoita	7	—	2	12	—	—	—	—	2	9	14	23
3) Kaupunginlähettäjä ja kantajia	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	2
4) Postiljooneja ja kuriireja	13	—	16	20	—	—	—	—	3	29	23	52
5) Issikoita ja ajureita	19	—	22	38	4	—	—	—	5	45	43	88
6) Telefooni	—	—	—	—	—	2	2	7	1	2	10	12
Yhteensä	81	—	65	145	4	2	2	7	14	152	168	320
Yhteensä	195	—	186	405	4	2	2	7	58	387	472	859
6. Erinäisiä elinkeinoja. (Professions diverses).												
1) Puhtaaksikirjoittajia, jotka eivät palvele virastoissa	5	—	5	9	—	—	—	—	—	10	9	19
2) Nuohojia	4	—	—	8	1	—	—	—	2	5	10	15
3) Kylpylaitoksia	—	3	2	2	—	6	1	3	—	3	14	17
4) Henkilöitä, jotka elävät pitämällä muita kort-teerissa ja ruuassa luonansa, sekä passauk.	—	86	12	15	—	—	—	—	18	12	119	131

5) Talonvahteja ja sisäpalvelijoita, joilla on oma perhe ja talous	4	12	7	5	—	—	—	—	1	11	18	29
6) Työmiehiä ja päiväpalkkalaisia	615	141	395	887	—	—	—	—	6	44	1,016	2,088
Yhteensä	628	242	421	926	1	6	1	3	6	65	1,057	2,299
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa. (Individus sans profession).												
1) Ylioppilaita, jotka eivät ole kaup. kirjoissa	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6
2) Koululaisia " " " "	156	104	—	—	—	—	—	—	6	156	110	266
3) Muita henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinoa	16	188	51	103	—	—	—	—	8	67	299	366
Yhteensä	178	292	51	103	—	—	—	—	14	229	409	638
8. Hoitoa ja apua nauttavia henkilöitä. (Individus vivant de l'assistance publique).												
1) Henkilöitä, jotka vaivaishoito elättää	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	69	109
2) Henkilöitä, jotka saavat apua vaivaishoi-dolta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	56	74
3) Hoidon-alaisia sairashuon. ja turvapaikoissa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	47	76
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87	172	259
9. Luokitsemattomia henkilöitä. Individus non classés [filles publiques, détenus etc.]												
1) Vankeja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	11	44
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	11	44

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuihin luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>			Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tai ammatti suorastaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>		
	Edellinen perheitä (puolisoja, lapsia, suku-laisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Joita suorastaan toimittevat virkaa tai ammatilla. <i>Esargent directement la profession dénomme.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Yhällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vainonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehepuolia. <i>Sexe masculin.</i>
Yhteenveto.																	
1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja	741	197	289	534	98	18	56	93	27	313	1,211	1,155	2,366				
2. Maanviljelystä	30	—	10	26	2	2	—	1	2	4	44	33	77				
3. Teollisuutta	282	385	348	655	640	106	221	451	11	175	1,502	1,772	3,274				
4. Kauppaa	70	55	73	161	84	85	27	59	12	147	266	507	773				
5. Kulkuneuvoja	195	—	186	405	4	2	2	7	—	58	387	472	859				
6. Erinäisiä elinkeinoja	628	242	421	926	1	6	1	3	6	65	1,057	1,242	2,299				
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa	178	292	51	103	—	—	—	—	—	14	229	409	638				
Yhteensä	2,124	1,171	1,378	2,810	829	219	307	614	58	776	4,696	5,590	10,286				
8. Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä											87	172	259				
9. Luokitsemattomia											33	11	44				
Koko summa											4,816	5,773	10,589				

Pori.

1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja. (Professions libérales).													
a) Hallinto ja oikeudenhoito. (Administration et justice).													
1) Siviilihallintoon kuuluvat valtion palveluksessa	21	2	12	24	14	—	16	33	3	19	66	78	144
2) Sam. sam. kaupungin palveluksessa	13	1	6	22	6	—	5	8	—	18	30	49	79
3) Sam. sam. Venäjän palveluksessa	13	2	7	17	2	—	—	2	—	7	22	23	50
4) Poliisi- ja palo-konstaapeleita	35	—	30	82	—	—	—	—	—	3	65	85	150
Yhteensä	82	5	55	145	22	—	21	43	3	47	183	240	423
b) Opetus- ja kasvatustoimi. (L'enseignement).													
1) Opetuslaitokset	26	37	25	52	3	3	1	4	—	24	55	120	175
Yhteensä	26	37	25	52	3	3	1	4	—	24	55	120	175
c) Terveys- ja lääketieteellinen. (Professions médicales)													
1) Lääkäreitä ja kirurgeja	4	—	2	9	—	—	—	—	1	9	7	18	25
2) Hammaslääkäreitä	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
3) Eläinlääkäreitä	1	—	1	2	—	—	—	—	—	1	2	3	5
4) Apteekareita ja farmaseutteja	6	—	6	8	6	—	—	3	3	7	21	18	39
5) Kätilöimiä	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	7	7
6) Sairashuoneen-johtajia, sairaanhoitajia ynnä palvelijoita	—	1	1	—	3	5	—	4	—	1	4	11	15
7) Sairaanoimistelijoina ja massöörejä	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Yhteensä	12	9	10	20	9	5	—	7	4	18	35	59	94

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainituin luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tai ammatti suoraan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
	Eddellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des prêtres.</i>	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des prêtres.</i>	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des prêtres.</i>	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des prêtres.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
d) Kirkollisvirasto. <i>(Clergé).</i>														
1) Evankelis-lutherilaista papistoa	3	—	6	21	3	—	2	4	3	5	17	30	47	
2) Urkureita ja lukkareita	2	—	1	2	—	—	—	—	—	2	3	4	7	
Yhteensä	5	—	7	23	3	—	2	4	3	7	20	34	54	
e) Erityisiä vapaita elinkeinoja. <i>(Professions libérales diverses).</i>														
1) Virkamiehiä yksityispankeissa, vakuutusyhtiöissä, yhdistyksissä y. m.	3	1	—	2	1	—	2	3	—	1	6	7	13	
2) Kirjailijoita	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	—	5	
4) Asianajajia, joilla ei ole virallista tointa	2	—	1	1	—	—	—	—	—	2	3	3	6	
3) Taideniekkoja: maalareita, valokuvantekijöitä, kuvanveistäjiä, gravöörejä, näyttelijöitä, soittoniekkoja, tanssinopettajia y. m.	13	1	10	9	1	—	—	—	1	2	25	12	37	
Yhteensä	22	2	11	12	3	—	2	3	1	5	39	22	61	

f) Kasvurahoilla tai pensionilla eläviä henkilöitä. <i>(Personnes vivant exclusivement de leurs revenus).</i>														
1) Maatilan-omistajia, jotka asuvat kaupungissa ja elävät tuloilla tiluksistansa	3	—	4	8	—	—	—	—	1	5	8	13	21	
2) Talon-omistajia, jotka elävät kaupunkitalojensa tuloilla	11	13	21	60	—	—	—	—	5	24	37	97	134	
3) Rahojensa kasvuilla eläviä henkilöitä	4	7	1	2	—	—	—	—	—	6	5	15	20	
4) Pensionilla eläviä	11	34	14	32	—	—	—	—	—	9	25	75	100	
Yhteensä	29	54	40	102	—	—	—	—	6	44	75	200	275	
Yhteensä	176	107	148	354	40	8	26	61	17	145	407	675	1,082	

2. Maanviljelystä.*(Agriculture).*

1) Kartanon- ja maan-omistajia	5	—	2	13	—	—	—	—	—	3	7	16	23	
2) Puutarhureita	7	1	3	18	5	—	—	—	—	2	15	21	36	
3) Torppareita	2	—	2	5	—	—	—	—	—	—	4	5	9	
4) Vuokraajia	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	3	4	
Yhteensä	15	1	7	39	5	—	—	—	—	5	27	45	72	

3. Teollisuutta.*(Industrie).***a) Kudonta- ja kehruu-teollisuutta.***(Industrie textile).*

1) Köyden- ja nyörin-tekijöitä	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	2	
2) Kutojia ja kehruunajia	—	69	11	16	—	—	—	—	—	—	11	85	96	
Yhteensä	—	70	11	16	—	1	—	—	—	—	11	87	98	

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuun luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suorastaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
	Edellisen perheeltä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Joka suorastaan johtaa tai ammatin. <i>Exercant directement la profession d'homme.</i>	Miehempuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Yhdistettyä työtä suoravälisessä olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Miehempuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehempuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehempuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehempuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehempuolia. <i>Sexe masculin.</i>
b) Metallien valmistusta. <i>(Fabrication d'objets en métal).</i>														
1) Kulta- ja hopea-seppiä	3	—	8	6	7	—	1	2	—	3	19	11	30	
2) Kultaajia	1	—	—	3	1	—	—	—	—	—	2	3	5	
3) Keltavalajoita ja vaskiseppiä	4	1	2	7	10	—	3	5	—	4	19	17	36	
4) Kaikenlaisten masinain valmistajia	—	—	—	—	97	—	57	133	1	4	155	137	292	
5) Seppiä	6	1	7	23	16	—	2	8	—	1	33	33	66	
6) Läksi- ja levy-seppiä	3	—	7	9	10	—	3	4	—	2	23	15	38	
Yhteensä	19	2	24	48	141	—	66	152	1	14	251	216	467	
e) Nahan ja nahkateosten valmistusta. <i>(Industrie du cuir).</i>														
1) Nahkureita	6	—	2	12	15	—	—	3	3	5	26	20	46	
2) Satula- ja költermaakareita	3	—	2	5	4	—	1	1	—	1	10	7	17	
Yhteensä	9	—	4	17	19	—	1	4	3	6	36	27	63	
d) Puuteollisuutta. <i>(Industrie du bois).</i>														
1) Nikkareita, huonekalujentekijöitä y. m.	21	1	15	23	41	—	9	16	2	7	88	52	140	
2) Sorvareita	3	—	1	5	4	—	—	—	—	—	8	5	13	
3) Astiantekijöitä	3	—	2	7	3	—	—	1	—	—	8	8	16	
4) Sahateollisuutta	—	—	—	—	312	28	183	398	1	14	496	440	936	
Yhteensä	27	1	18	40	360	28	192	415	3	21	600	505	1,105	
e) Lasi- ja saviteosten valmistusta. <i>(Industrie céramique).</i>														
1) Lasimestareita	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
2) Savenvalajia	6	—	9	13	10	—	2	7	—	1	27	21	48	
Yhteensä	7	—	9	14	10	—	2	7	—	1	28	22	50	
f) Kaikenlaisten kemiallisten tuotteiden valmistusta. <i>(Produits chimiques).</i>														
1) Teko-vesien valmistajia	1	—	2	2	1	—	—	1	—	1	4	4	8	
Yhteensä	1	—	2	2	1	—	—	1	—	1	4	4	8	
g) Rakennusteollisuutta. <i>(Industrie du bâtiment).</i>														
1) Yksityisarkkitehteja ja rakennusmestareita	4	—	1	6	1	—	—	—	—	2	6	8	14	
2) Muurareita	16	—	6	16	3	—	3	2	—	3	28	21	49	
3) Salvumiehiä	47	—	88	74	—	—	—	—	—	2	85	76	161	
4) Maalareita	14	—	16	26	35	—	8	13	—	8	73	47	120	
5) Kivenhakkaajia ja kivityömiehiä	32	—	20	49	—	—	—	—	—	1	52	50	102	
6) Kakluunimaakareita	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	2	2	4	
7) Tapetseeraajia	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	1	3	
Yhteensä	115	—	82	174	40	—	11	15	—	16	248	205	453	
h) Valaisemiseen kuuluvaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'éclairage).</i>														
1) Tulitikkujen valmistusta	—	—	—	—	8	32	5	15	—	—	13	47	60	
Yhteensä	—	—	—	—	8	32	5	15	—	—	13	47	60	

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tahi ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittuina luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tahi ammatti suostaan tahi välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>		
	Edellisten perheitä (puolisoja, lapsia, sukulaisia y. m.), joita itsekin elättää ja jolla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Joika suorissaan toimittavat virkaa tahi ammattia. <i>Exercant directement la profession etc.</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Tällä tavoin palveluksessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Heidän elättämänsä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Valmopuolia. <i>Sexe féminin.</i>
i) Vaatetukseen ja pukuun koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'habillement).</i>															
1) Rääätälejä	28	—	27	38	32	—	1	1	—	8	83	47	130		
2) Suutareita	38	—	37	45	46	—	—	8	—	6	121	59	180		
3) Turkkureita	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1	2	2	4		
4) Modisteja ja korko-ompelijoita	—	3	—	—	—	1	—	—	—	1	—	5	5		
5) Värjärejä	2	1	3	5	7	—	3	5	—	7	15	18	33		
6) Peruukimaak., parran-ajaj., hiusteosten valm.	2	1	1	4	—	—	—	—	—	2	3	7	10		
7) Ompelijoita	—	112	24	29	—	16	—	—	—	4	24	161	185		
8) Pesijöitä ja silittäjiä	—	52	15	11	—	3	—	—	—	—	15	66	81		
Yhteensä	66	169	108	133	85	20	4	14	—	29	263	365	628		
j) Elatus- ja ravinto-aineisiin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie de l'alimentation).</i>															
1) Leipureita	7	5	6	13	5	5	—	—	—	7	18	30	48		
2) Teurastajia	8	1	11	28	5	—	—	6	—	5	24	40	64		
3) Makkaranlaittajia	2	2	2	1	4	1	—	—	—	1	8	5	13		
4) Hotelli-isäntiä, ravintolan- ja ruuanpitäjiä	4	7	12	15	4	27	—	—	5	9	25	58	83		

5) Sokerileipoja	2	2	2	7	—	3	—	—	—	3	4	15	19		
6) Oluen- ja portterintekijöitä	5	—	8	13	10	—	5	9	5	9	33	31	64		
7) Väki- ja paloviinanvalmistajia	—	—	—	—	11	—	6	16	—	1	17	17	34		
8) Etikan valmistajia	1	—	1	3	—	—	—	—	—	1	2	4	6		
9) Jyvänjauhantaa	2	1	1	5	1	—	—	—	1	1	5	7	12		
Yhteensä	31	18	43	85	40	36	11	31	11	37	136	207	343		
k) Kulku- ja kuljetusneuvoihin koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie des moyens de transport).</i>															
6) Laivanrakentamista	1	—	1	3	11	—	11	12	—	—	24	15	39		
Yhteensä	1	—	1	3	11	—	11	12	—	—	24	15	39		
l) Tieteeseen ja taiteeseen koskevaa teollisuutta. <i>(Industrie relative aux sciences, lettres et arts).</i>															
1) Kellonvalmistajia	5	—	1	9	8	—	4	4	—	4	18	17	35		
2) Kirjanpainajia	—	—	—	—	18	1	6	18	—	—	24	19	43		
3) Kirjannitoja	4	—	3	11	1	2	—	2	—	1	8	16	24		
Yhteensä	9	—	4	20	27	3	10	24	—	5	50	52	102		
m) Huvi- ja ylellistavarain valmistusta. <i>(Industrie de luxe et de plaisir).</i>															
1) Leikkikalujen tekijöitä	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	2	3		
Yhteensä	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	2	3		
Yhteensä	286	260	306	554	742	120	313	690	18	130	1,665	1,754	3,419		

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välil- lisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>				Palkollisia edellä mainittain luokkain luona. <i>Domestiques attachés à ces divers catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena- oleva virka tai ammatti suo- rastaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>		Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>	
	Edellisten perheitä (puolisotja, lapsia, suku- lajia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muuta toimeentulon keinoja. <i>Familles des préce- dents.</i>	Jotka suorastaan toi- mittavat virkaa tai ammattia. <i>Exercant directement la profession de- nommée.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Heidän elättämässä perheet. <i>Leurs familles.</i>	Tällä tavoin palveluk- sessa olevat. <i>Employés (secrétaires etc.).</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Miehenpuolia. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Sexe féminin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>
4. Kauppaa. (Commerce).														
1) Kauppiaita	109	16	81	181	93	37	6	31	17	113	306	378	684	
2) Ruokatavarain kauppiaita, ostelijoita, kau- pustelijoita y. m.	7	47	17	20	2	3	—	2	—	3	26	75	101	
Yhteensä	116	63	98	201	95	40	6	33	17	116	332	453	785	
5. Kulkuneuvoja. (Communications).														
a) Merenkulku. (Navigation).														
1) Merikapteeneja	13	—	11	18	—	—	—	—	—	10	24	28	52	
2) Laivureita	2	—	1	3	—	—	—	—	2	3	5	6	11	
3) Perämiehiä	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	3	4	
4) Matruuseja ja merimiehiä	112	—	68	196	—	—	—	—	—	5	180	201	381	

4) Höyrylaivan lämmittäjiä ja masinisteja . .	18	—	7	16	—	—	—	—	—	2	25	18	43	
5) Luotseja ja majakanvartijoita	5	—	7	11	1	—	—	—	—	—	13	11	24	
Yhteensä	151	—	94	247	1	—	—	—	2	20	248	267	515	
b) Maitse kuljetus y. m. (Voies de communication, chemins de fer etc.).														
1) Kaupunginlähettäjiä ja kantajia	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3	3	6	
2) Postiljooneja ja kuriireja	9	—	3	12	—	—	—	—	—	—	12	12	24	
3) Issikoita ja ajureita	20	—	15	39	5	—	—	—	2	—	40	41	81	
4) Telefooni	—	—	—	—	2	1	2	2	—	—	4	3	7	
Yhteensä	32	—	18	54	7	1	2	2	—	2	59	59	118	
Yhteensä	183	—	112	301	8	1	2	2	2	22	307	326	633	
6. Erinäisiä elinkeinoja. (Professions diverses).														
1) Puhtaaksikirjoittajia, jotka eivät palvele virastoissa	5	3	—	4	—	—	—	—	—	—	5	7	12	
2) Kalastajia	28	9	30	44	—	—	—	—	—	5	58	58	116	
3) Nuohojia	6	—	5	9	5	—	—	—	—	1	16	10	26	
4) Lyhdynsytyttäjiä	—	4	1	4	—	—	—	—	—	—	1	8	9	
5) Kylpylaitoksia	—	3	—	3	—	6	—	—	—	—	—	12	12	
6) Henkilöitä, jotka elävät pitämällä muita kort- teerissa ja ruuassa luon., kuin myös passauks. 7) Talonvahteja ja sisäpalvelijoita, joilla on oma perhe ja talous	3	76	14	16	—	—	—	—	—	4	17	96	113	
8) Työmiehiä ja päiväpalkkalaisia	12	3	8	17	—	—	—	—	—	—	20	20	40	
Yhteensä	611	76	430	951	—	—	—	—	—	10	1,041	1,037	2,078	
Yhteensä	665	174	488	1,048	5	6	—	—	—	20	1,158	1,248	2,406	

	Isäntiä ja itsenäisiä. <i>Patrons.</i>				Virkaan tai ammattiin välillisesti kuuluvia: kirjureita, oppilaita, palvelijoita y. m. <i>Employés à la profession.</i>					Palkollisia edellä mainittuun luokkaan luona. <i>Domestiques attachés à ces deux catégories.</i>		Summa henkilöitä, joita puheena-oleva virka tai ammatti suorastaan tai välillisesti elättää. <i>Total des individus que la même profession fait vivre directement ou indirectement.</i>			
	Edellisten perheitä (puolisija, lapsia, sukulaisia y. m.), joita isäntä elättää ja joilla ei ole muita toimeentulon keinoja. <i>Familles des précédents.</i>	Yhden suorasanaan toimittavat virkaa tai ammattia. <i>Exercant directement la profession de nommés.</i>	Yhden vaimonpuolta. <i>Seze féminin.</i>	Yhden miehenpuolta. <i>Seze masculin.</i>	Yhden vaimonpuolta. <i>Seze féminin.</i>	Yhden miehenpuolta. <i>Seze masculin.</i>	Yhden vaimonpuolta. <i>Seze féminin.</i>	Yhden miehenpuolta. <i>Seze masculin.</i>	Yhden vaimonpuolta. <i>Seze féminin.</i>	Yhden miehenpuolta. <i>Seze masculin.</i>	Yhden vaimonpuolta. <i>Seze féminin.</i>	Yhden miehenpuolta. <i>Seze masculin.</i>	Yhteensä. <i>Les deux sexes.</i>		
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa. (<i>Individus sans profession.</i>)															
1) Koululaisia jotka eivät ole kaup. kirjoissa	110	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	50	160	
2) Muita henkilöitä ilman ilmoitettua elinkeinoa	18	194	32	62	—	—	—	—	—	—	—	50	262	312	
Yhteensä	128	244	32	62	—	—	—	—	—	—	—	160	312	472	
8. Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä. (<i>Individus vivant de l'assistance publique.</i>)															
1) Henkilöitä, jotka vaivaishoito elättää . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	76	140	
2) Henkilöitä, jotka saavat apua vaivaishoidolta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	24	37	
3) Hoidon-alaisia sairaushon. ja turvapaikoissa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	16	31	
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	116	208	

Yhteenveto.

1. Valtion ja kunnan virkoja sekä vapaita elinkeinoja	176	107	143	354	40	8	26	61	17	145	407	675	1,082
2. Maanviljelystä	15	1	7	39	5	—	—	—	—	5	27	45	72
3. Teollisuutta	286	260	306	554	742	120	313	690	18	130	1,665	1,754	3,419
4. Kauppaa	116	63	93	201	95	40	6	33	17	116	332	453	785
5. Kulkuneuvoja	183	—	112	301	8	1	2	2	2	22	307	326	633
6. Erinäisiä elinkeinoja	665	174	488	1,048	5	6	—	—	—	20	1,158	1,248	2,406
7. Henkilöitä ilman ilmoitettua elatuskeinoa . . .	128	244	32	62	—	—	—	—	—	6	160	312	472
Yhteensä	1,569	849	1,191	2,559	895	175	347	786	54	444	4,056	4,813	8,869
8. Hoitoa ja apua nauttivia henkilöitä											92	116	208
Koko summa											4,148	4,929	9,077

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Venäjä. <i>Russie.</i>			Ruotsi. <i>Suède.</i>			Tanska. <i>Danemark.</i>		
	Miehenpuolta. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolta. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehenpuolta. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolta. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehenpuolta. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolta. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>
1) Sotilassääty. <i>(Militaires).</i>									
1 Palveluksessa olevat	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 Heidän perheensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3 Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2) Henkilöitä muussa valtion, kirkon tai koulun palveluksessa sekä yksityisiä opettajia, lääkärejä ja taiteilijoita. <i>(Autres professions libérales).</i>									
4 Viran tai toimen harjottajat . . .	3	3	6	1	—	1	—	—	—
5 Heidän perheensä	—	1	1	1	3	4	—	—	—
6 Virastojen, kirkkojen ja koulu- jen palvelijoita	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Heidän perheensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Summa	3	4	7	2	3	5	—	—	—
3) Kauppasääty. <i>(Commerçants).</i>									
9 Kaupiaita	4	—	4	2	—	2	—	—	—
10 Heidän perheensä	1	4	5	—	3	3	—	—	—
11 Apulaisia	3	—	3	4	1	5	—	—	—
12 Heidän perheensä	—	—	—	1	2	3	—	—	—
13 Summa	8	4	12	7	6	13	—	—	—
4) Muita porvarin-ammattaja ja elinkeinoja. <i>(Industrie).</i>									
14 Itsenäisiä harjottajia	1	—	1	10	3	13	1	—	1
15 Heidän perheensä	2	1	3	13	18	31	1	1	2
16 Apulaisia ja työväkeä	5	—	5	9	3	12	—	—	—
17 Heidän perheensä	—	—	—	1	11	12	—	—	—
18 Summa	8	1	9	33	35	68	2	1	3
5) Palkollisia <i>(Domestiques)</i>	1	2	3	5	8	13	—	—	—
6) Muu tahi ilmoittamaton elatus- keino <i>(Sans profession)</i>	8	17	25	—	2	2	—	—	—
21 Koko summa	28	28	56	47	54	101	2	1	3

1) Sitäpaitsē 6 henkilöä matkustavassa sirkkuseurassa.

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Saksan valtakunta. <i>Allemagne.</i>			Itävalta-Unkari. <i>Autriche-Hongrie.</i>			Iso-Britannia. <i>Grande-Bretagne.</i>			Italia. <i>Italie.</i>			Yhteensä. <i>Total.</i>		
	Miehenpuolta. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolta. <i>Sexe féminin.</i>	Miehenpuolta. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolta. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehenpuolta. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolta. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehenpuolta. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolta. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehenpuolta. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonpuolta. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	4	14
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	8	21
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	7
1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9	11
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	10
—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4
4	3	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	13	32
6	—	6	—	—	—	2	—	2	—	—	—	20	3	23
2	3	5	—	—	—	—	4	4	—	—	—	18	27	45
3	—	3	—	—	—	6	—	6	1	—	1	24	3	27
—	2	2	—	—	—	1	9	10	—	—	—	2	22	24
11	5	16	—	—	—	9	13	22	1	—	1	64	55	119
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	10	16
5	1	6	1	—	1	—	—	—	—	—	—	14	20	34
28	10	38	1	—	1	9	13	22	1	—	1	116	106	1)222

Oulu.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	Venäjä. <i>Russie.</i>			Ruotsi. <i>Suède.</i>			Norja. <i>Norvège.</i>			Saksan val- takunta. <i>Allemagne.</i>			Yhteensä. <i>Total.</i>		
	Miehennolla. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonnolla. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehennolla. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonnolla. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehennolla. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonnolla. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehennolla. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonnolla. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehennolla. <i>Sexe masculin.</i>	Vaimonnolla. <i>Sexe féminin.</i>	Molem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>
1) Sotilassääty. <i>(Militaires).</i>															
Palveluksessa olevat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Heidän perheensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2) Henkilöitä muussa valtion, kirkon tai koulun palveluksessa sekä yksityisiä opettajia, lääkärejä ja taiteilijoita. <i>(Autres professions libérales).</i>															
Viran tai toimen harjottajat . .	1	—	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Heidän perheensä	—	4	4	3	3	6	—	—	—	—	—	—	3	7	10
Virastojen, kirkkojen ja koulujen palvelijoita	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Heidän perheensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	4	5	5	3	8	—	—	—	—	—	—	6	7	13
3) Kauppassääty. <i>(Commerçants).</i>															
Kauppiaita	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Heidän perheensä	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Apulaisia	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4
Heidän perheensä	1	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4
Summa	6	4	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	4	10
4) Muita porvarin-ammattaja ja elinkeinoja. <i>(Industrie).</i>															
Itsenäisiä harjottajia	—	—	—	4	1	5	—	—	—	—	—	—	4	1	5
Heidän perheensä	—	—	—	1	3	4	—	—	—	—	—	—	1	3	4
Apulaisia ja työväkeä	1	—	1	2	2	4	1	—	1	—	—	—	4	2	6
Heidän perheensä	—	—	—	2	6	8	2	4	6	—	—	—	4	10	14
Summa	1	—	1	9	12	21	3	4	7	—	—	—	13	16	29
5) Palkollisia (Domestiques)	—	—	—	—	9	9	—	—	—	—	2	2	—	11	11
6) Muu tahi ilmoittamaton elatus- keino (Sans profession)	3	1	4	1	4	5	—	—	—	—	—	—	4	5	9
Koko summa	11	9	20	15	28	43	3	4	7	—	2	2	29	43	72

Pori.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	Venäjä. <i>Russie.</i>			Ruotsi. <i>Suède.</i>			Tanska. <i>Danemark.</i>			Saksan val- takunta. <i>Allemagne.</i>			Yhteensä. <i>Total.</i>		
	Miehempuolia. <i>Seze mieuchin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Seze fämmin.</i>	Mollem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehempuolia. <i>Seze mieuchin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Seze fämmin.</i>	Mollem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehempuolia. <i>Seze mieuchin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Seze fämmin.</i>	Mollem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehempuolia. <i>Seze mieuchin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Seze fämmin.</i>	Mollem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>	Miehempuolia. <i>Seze mieuchin.</i>	Vaimonpuolia. <i>Seze fämmin.</i>	Mollem. sukup. <i>Les deux sexes.</i>
1) Sotilassääty. <i>(Militaires).</i>															
Palveluksessa olevat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Heidän perheensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2) Henkilöitä muussa valtion, kirkon tai koulun palveluksessa sekä yksityisiä opettajia, lääkärejä ja taiteilijoita, <i>(Autres professions libérales).</i>															
Viran toi toimen harjottajat	—	—	—	3	2	5	1	—	1	8	—	8	12	2	14
Heidän perheensä	—	—	—	2	8	10	—	—	—	5	7	12	7	15	22
Virastojen, kirkkojen ja koulu- jen palvelijoita	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Heidän perheensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	5	10	15	1	—	1	13	7	20	19	17	36
3) Kauppasääty. <i>(Commerçants).</i>															
Kaupiaita	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Heidän perheensä	1	2	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	3	4
Apulaisia	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Heidän perheensä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2	2	4	4	1	5	—	—	—	—	—	—	6	3	9
4) Muita porvarin-ammattaja ja elinkeinoja. <i>(Industrie).</i>															
Itsenäisiä harjottajia	2	1	3	4	3	7	—	—	—	—	—	—	6	4	10
Heidän perheensä	—	6	6	3	5	8	—	—	—	—	—	—	3	11	14
Apulaisia ja työväkeä	2	1	3	23	6	29	—	—	—	—	—	—	25	7	32
Heidän perheensä	—	—	—	13	23	36	—	—	—	—	—	—	13	23	36
Summa	4	8	12	43	37	80	—	—	—	—	—	—	47	45	92
5) Palkollisia (Domestiques)	—	—	—	3	13	16	—	—	—	1	1	2	4	14	18
6) Muu tahi ilmoittamaton elatus- keino (Sans profession)	—	—	—	4	9	13	—	—	—	3	4	7	7	13	20
Koko summa	6	10	16	59	70	129	1	—	1	17	12	29	83	92	175